UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno DCCCLXXII. ad annum DCCCCIX.

Parisiis, 1644

urn:nbn:de:hbz:466:1-15967

Visual Library

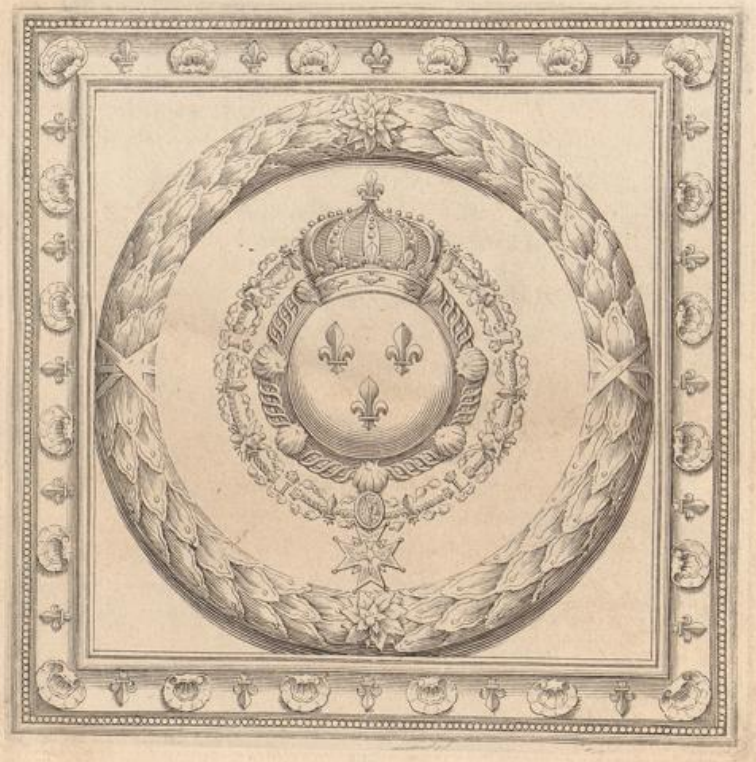
Th. 1001a.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CONCILIORVM

TOMVS VIGESIMVS QVARTVS.

Ab anno DCCCLXXII. ad annum DCCCCIX.

PARISIIS,
E TYPOGRAPHIA REGIA.

M. DC. XLIV.

FERDINANDVS Dei et Apostolica sedis gratiâ Episcopus Paderbornensis
Coadjutor Monasteriensis, S.R.I. Princeps, Comes Pyrmontanus &
Theodoriano Societatis JESV Collegio
Paderbornæ donavit
Anno 1673. 29 Dec.

INDEX CONCILIORVM
QVÆ IN HOC TOMO XXIV. CONTINENTVR.

Pontifices.	*Anni Christi.*	*Concilia.*	
IOANNES P. VIII.	872		
	873	Concilium Cabilonense.	*pag.* 385
		Concilium Siluanectense.	385
	874	Concilium Duziacense II.	387
	876	Synodus Ticinensis.	411
		Concilium Pontigonense.	413
	877	Concilium Romanum I.	433
		Concilium in Neustria.	439
	878	Concilium Tricassinum II.	439
	879	Concilium Romanum II.	461
		Concilium Romanum III.	461
		Conciliabulum Constantinopolitanum.	465
		Concilium Mantalense.	473
	881	Concilium Romanum IV.	478
		Concilium apud sanctam Macram.	479
MARINVS P. I.	882		
HADRIANVS P. III.	884		
STEPHANVS P. V.	885		
	...	Synodi Landauenses septem.	556
	886	Concilium Nemausense in villa Portu.	563
	887	Concilium Colonienſe.	565
		Concilium Cabilonense.	570
	888	Concilium Moguntiacense.	572
		Concilium Metense.	590
	890	Concilium Valentinum.	609
		Concilium Vvormatiense.	611
FORMOSVS PAPA.	891		
	...	Synodus Anglica.	618
	892	Concilium Viennense.	620
		Concilium Rhemense.	622
	893	Concilium Romanum.	625
	894	Concilium Magalonense apud Iuniarias.	628
	895	Concilium Triburiense.	629
	...	Concilium Namnetense.	676

STEPHANVS P. VI.	897	Conciliabulum Romanum.	690
ROMANVS PAPA.	900		
THEODORVS P. II.	901		
IOANNES P. IX.	901 904	Concilium Ouetenſe. Concilium Romanum. Concilium Rauennate.	695 696 704
BENEDICTVS P. IV.	905		
LEO P. V.	907		
CHRISTOPH. PAPA.	908		
SERGIVS P. III.	908 909	Concilium Troſleianum.	716

INDEX EPISTOLARVM.

IOANNIS *papæ VIII. vita.* pag. 1

Ioannis papæ VIII. epistolæ.

Ad Adalardum episcopum Veronensem. X. 14
ad Adalbertum episcopum Maurienn. CCXCVI. 343
ad Adelardum archiepiscopum Turonensem. CXIII. 140
ad Adelbertum marchionem. CCLVIII. 302
ad Adelchisium episcopum Tridentinum. CCLXVI. 312
ad Aginulphum episcopum Gabalitanum. CL. 166
ad Aimarum & Vvidonem episcopos. CXLVII. 164
ad Aionem episcopum Beneuentanum. XXXIII. 46. XLV. 61. CLVII. 171
ad Airadum archiepiscopum Auscensem eiusque suffraganeos. CXCVIII. 212
ad Aldefonsum II. regem Legionis. CCCIX. 355. CCCX. 356
ad Amalfitanos. CCXXV. 264. CCXLII. 280
ad Anastasium abbatem. CXCIII. 207
ad Angelbergam imperatricem. XLIII. 59. LXXXIII. 109. LXXXVI. 114. XCI. 122. XCII. 123. CCIV. 242
ad Anselmum archidiaconum Mediolanensem. CCLXI. 305
ad Anselmum archiepiscopum Mediolanensem. CCXCIX. 347
ad Anselmum episcopum Lemouicensem. CLXXXVIII. 201
ad Anspertum archiepiscopum Mediolanensem. XXXIV. 48. LXXXII. 108. CXXVI. 149. CXXVII. 150. CLV. 168. CLXXXI. 192. CLXXXII. 194. CXCVI. 210. CCLVI. 300. CCLX. 303
ad Anspertum archiepiscopum Mediolanensem & Antonium Brixiensem episcopos. LIII. 69
ad Antonium episcopum Brixiensem & Berengarium comitem. CCXXXVII. 275
ad Archiepiscopum Rauennatem. LVII. 74. LIX. 76. LX. 76
ad Aribertum archiepiscopum Ebredunensem. LXX. 89
ad Arpaldum episcopum Asculanum. CCXXIX. 269
ad Athanasium episcopum Neapolitanum V. XLI. 55. LXVI. 84. CLIX. 172. CLXI. 174. CLXII. 175. CCXLI. 279. CCLXV. 310. CCXCIV. 341
ad Athanasium episcopum Neapolitanum, Petrum, &c. CCXXVII. 267
ad Attonium. CCLXII. 306
ad Aurelianum, Otteramnum & Theodoricum episcopos. CLXIII. 176

Ad Barnimerum comitem. CCLXXXIV. 331
ad Basilium, Constantinum & Alexandrum imperatores. CXCIX. 215. CCLI. 293

ad Basilium imperatorem. LXXX. 105. LXXXI. 107
ad Berengarium comitem. LXXXV. 112. CXXVIII. 151. CXXXI. 154. CLXVII. 179
ad Bernardum marchionem. CV. 135. CXV. 141
ad Bituricenses. XIII. 17
ad Bosonem comitem. I. 3. VII. 10. CLXIV. 177. CCXIII. 251
ad Branimirum. CLXXXIV. 196

Ad Carolomannum regem. LXIII. 80. LXXXIX. 119. CLXXI. 183. CLXXXVI. 199. CLXXXVII. 200
ad Carolum Caluum imperatorem. VIII. 11. XI. 15. XXI. 26. XXIII. 30. XXIV. 32. XXVII. 36. XXX. 40. XXXII. 44. XLVII. 64. LIV. 70
ad Carolum Crassum. XLII. 57. XC. 121. CXVII. 142. CXIX. 144. CLX. 173. CLXXII. 184. CCVI. 254. CCVII. 255. CCXXII. 260. CCXXX. 270. CCXXXI. 271. CCXLIII. 281. CCXLVI. 284. CCXLIX. 289. CCLII. 295. CCLV. 299. CCLXIX. 315. CCLXXVII. 324. CCLXXIX. 326. CCLXXXVI. 333. CCCXIII. 339. CCCVI. 353
ad Clericos Constantinopolitanos. CC. 230
ad Clerum & plebem Vvaluensis ecclesiæ. IV. 5
ad Clerum Mediolanensem. CXXXIX. 159. CCXXI. 259. CCLXIV. 309
ad Clerum Rauennatem. CCCI. 349
ad Clerum Salernitanum. CCCXI. 357
ad Clerum Veronensem. XLIX. 66
ad Comites in regno Ludouici regis Baioariæ constitutos. CCCXVI. 365
ad Constantinopolitanos. CCII. 240
ad Constantinum sacerdotem. CCLXXIV. 321
ad Cunipertum comitem. LXXI. 90

Ad Daserium comitem. CLVIII. 172
ad Deltum episcopum. XXV. 33
ad Docibilem & Ioannem. XXXVIII. 53
ad Dominicum electum episcopum Torcellensem. XIX. 24
ad Dominicum & Leonem episcopos. XVI. 20

Ad Ederedum archiepiscopum Anglorum. LXV. 82
ad Egifredum, Supponem, &c. CCXXXV. 274
ad Egilbertum episcopum. CCXXXIV. 273
ad Episcopos Britanniæ Armoricæ. CXXIV. 147
ad Episcopos degentes Caietæ, Neapoli, Capuæ, &c. CCLXX. 316
ad Episcopos & clericos Graciæ. LXXIX. 104
ad Episcopos & comites in regno Caroli Calui constitutos. CCCXVII. 370
ad Episcopos & comites Italiæ. CCLXXXII. 328
ad Episcopos Galliæ. XCIV. 127
ad Episcopos Galliæ & Germaniæ. CCCXIII. 358
ad Episcopos in regno Caroli constitutos. XXXV. 49
ad Episcopos in regno Ludouici regis Baioariæ constitutos. CXLIV. 162. CCCXV. 360

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ad Episcopos prouinciæ Bituricensis. XIV. 18
ad Episcopos qui a Carolo Caluo desciscentes Ludouico regi adhæserant. CCCXVIII. 372
ad Episcopum Carnotensem. XV. 19
ad Eunibertum comitem. CCXXXVIII. 277

Ad Felicem & Petrum episcopos. XVIII. 23
ad Frotarium archiepiscopum Bituricensem. XXXVII. 52. CIV. 135
ad Frotarium archiepiscopum Bituricensem, & Anselmum episcopum Lemouicensem, &c. CXXI. 145
ad Frotarium archiepiscopum Burdigalensem. CXII. 140

ad Gaiderim principem Beneuentanum. CLVI. 170
ad Gaiferium principem Salernitanum. III. 5. XXVIII. 37. LII. 68. LXXIV. 94. CCVI. 244. CCXIV. 252
ad Gallos & Germanos. CCCIX. 374
ad Genuenses. CCLXXXI. 327
ad Gisulphum abbatem. CCXXXIX. 277
ad Gregorium imperialem pædagogum. XLVI. 63
ad Gregorium primicerium. CLXIX. 181. CLXXVIII. 189
ad Gregorium, Theophylactum & Diogenem. CCXL. 278

Ad Helmoinum episcopum Pennensem. CCXXVIII. 268
ad Hincmarum archiepiscopum Rhemensem. CI. 133. CCCXIV. 359
ad Hincmarum archiepiscopum Rhemensem, Ansegisum archiepiscopum Senonensem, &c. XCIX. 131
ad Hugonem abbatem. CXXXII. 155. CCXI. 249. CCCV. 353
ad Hugonem, Bernardum, Guidonem, & alios comites. CCXCI. 337
ad Hugonem comitem. CXXXVI. 157
ad Hugonem & Radulphum. CCXII. 250
ad Hugonem, Theodericum, & Bernardum comites. CXXXVII. 158

Ad Ignatium patriarcham Constantinopolitanum. LXXVIII. 102
ad Imperatorem & imperatricem. XII. 16
ad Ioannem archiepiscopum Rauennatem. LXXXIV. 110
ad Ioannem ducem. CCCIII. 351
ad Ioannem episcopum Bononiensem, Egilulphum Mantuanum, &c. CCLXVII. 313
ad Ioannem episcopum Ficoclensem. CCCVIII. 355
ad Ioannem episcopum Papiensem. CXLI. 160
ad Ioannem episcopũ Ticinensem. CXL. 160. CXLIX. 165. CCXXXIII. 272
ad Ioannem Rauennatem, Anspertum Mediolanensem, & Vvaipertum Aquileiensem archiepiscopos. XLVIII. 65
ad Isaac episcopum Lingonensem. XCVI. 129

Ad Lambertum comitem. XXII. 29. LXI. 77. LXVIII. 86. LXXII. 91. LXXIII. 93

ad Landulphum episcopum Capuanum. IX. 13. XXIX. 39. XXXVI. 50. L. 67. LXIX. 88
ad Landulphum episcopum Suricorum. CCXLVIII. 288
ad Landulphum & Landonem. CCV. 243
ad Landulphum presbyterum. CCVIII. 247
ad Leonem episcopum Teanensem. CCVII. 246
ad Leonem episcopum Teanensem, Landulphum, & Landonem. CCLXXXIX. 336
ad Leonem & Petrum. VI. 9
ad Liudtefridum comitem eiusque coniugem. CLXV. 178
ad Liutvvardum episcopum Vercellensem. CCXLIV. 282. CCLXXX. 327
ad Ludouicum Balbum regem. LXXXVII. 115. CXXV. 148
ad Ludouicum & Carolomannum reges. CCLXIII. 307. CCXC. 336
ad Ludouicum Ludouici regis Baioariæ filium. LXXXVIII. 118. CXXIX. 152
ad Ludouicum regem Baioariæ. II. 4. CXVIII. 143. CXCVII. 211
ad Luitbertum archiepiscopum Moguntinum. CVI. 136. CVIII. 137

Ad Martinum, Ioannem, Demetrium & Romanum duces. CCCII. 350
ad Matefredum comitem. CIX. 138
ad Methodium archiepiscopum Pannonienſem. CXCV. 209. CCLXVIII. 314
ad Michaelem regem Bulgarorum. LXXV. 95. LXXVII. 100. CLXXIV. 186. CLXXXIX. 202. CXCII. 206. CCLXXXVII. 334. CCXCVII. 344. CCCXII. 357
ad Mironem & Huncfridum fratres. CII. 133
ad Monachos Pultarienſis cœnobii. CCX. 248

Ad Neapolitanos. LXVII. 85
ad Notingum episcopum Nouarienſem. CCXXIV. 263

Ad Odonem episcopum Beluacenſem. CXLVI. 163
ad Omnes Christianos. XCVII. 129. CXI. 139. CXLIII. 162. CCXIX. 257
ad Omnes episcopos. CLII. 166. CCLIV. 298
ad Oteramum episcopum Viennenſem. CCLXXXVIII. 335. CCXCII. 338. CCXCV. 342

Ad Pandenulphum comitem Capuanum. CLXVIII. 180. CCXV. 253
ad Paulum Anconitanum & Eugenium Oſtienſem episcopos. CCIII. 241
ad Paulum episcopum Regienſem. CCXXXII. 272
ad Petrum, Cerbulam, &c. conſiliarios Michaelis regis Bulgarorum. CLXXV. 187
ad Petrum comitem. LXXVI. 98
ad Petrum & Leonem episcopos Venetiæ. LVI. 73
ad Photium patriarcham Conſtantinopolitanum. CCI. 233. CCL. 291. CCCXX. 380

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ad Pulcharem præfecturium Amalfitanum. XXXIX. 53. LI. 68. CCIX. 247

Ad Rauennates. CXXXIII. 155. CCLXXVIII. 325. CCCIV. 352
ad Riccardem Augustam & Liutvvardum episcopum Vercellensem. CCXCVIII. 345
ad Richildim Augustam. XXVI. 35. XXXI. 43
ad Romanum archiepiscopum Rauennatem. CXXXIV. 156. CLIII. 167. CLIV. 168. CCXVIII. 256. CCXX. 258. CCLIII. 296. CCLXXI. 318. CCLXXII. 319. CCLXXIII. 320. CCLXXV. 322. CCLXXVI. 323. CCC. 348
ad Rostagnum archiepiscopum Arelatensem. XCIII. 124. XCIV. 125. CIII. 134
ad Rostagnum Arelatensem & Sigebodum Narbonensem archiepiscopos. CXXII. 146
ad Rostagnum Arelatensem, Sigebodum Narbonensem & Rotbertum Aquensem episcopos. CXCI. 205

Ad Sacerdotes & populos Branimiro subiectos. CLXXXV. 198
ad Salomonem procuratorem Papiæ. CCLVII. 301
ad Sedesclauum comitem Slauorum. CLXXVI. 188
ad Sergium magistrum Neapolitanum. XL. 54
ad Sfentopulcrum comitem. CCXLVII. 285
ad Suffraganeos archiepiscopi Arelatensis. XCVIII. 130
ad Supponem comitem. CVII. 136. CXXX. 153. CCCVII. 354

Ad Teutrannum archiepiscopum Tarantasiensem. C. 132
ad Theodoricum archiepiscopum Bisuntinensem. CX. 136. CLI. 166. CCXLV. 283
ad Theodoricum archiepiscopum Bisuntinensem & Isaac episcopum Lingonensem. CXXXV. 157
ad Theodoricum Teatinum, Heodicium, Firmanum, &c. episcopos. CCXXVI. 265
ad Theodosium episcopum Nonensem. CLXXXIII. 195
ad Theodosium patriarcham Hierosolymitanum. CLXX. 182
ad Theotmarum, alias Teutmarum, archiepiscopum Iuuannensem. LXIV. 81. CCXXXVI. 275
ad Tuuentarum de Marauna. CXCIV. 208

Ad Valderamum. CXIV. 141
ad Vercellenses. CCXXIII. 261
ad Vitalem Adranſem, Dominicum Absorensem, & ceteros episcopos Dalmatinos. CXC. 203
ad Vrsum ducem Venetiarum. XVII. 21. XX. 25. LV. 72
ad Vvalam episcopum Metensem. CXLVIII. 165
ad Vvibbodum episcopum Parmensem. XLIV. 60. CXVI. 142. CLXXIII. 185. CLXXIX. 190

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ad Vvibbodum Parmenſem , Paulum Placentinum , &c. epiſcopos. CXLII. 161
ad Vvibertum epiſcopum. CLXVI. 178
ad Vvidonem epiſcopum Iniuenſem. LXII 78
ad Vvifredum epiſcopum Vencienſem. CXLV. 163
ad Vvilibertum archiepiſcopum Agrippinenſem. CCLXXXIII. 330
ad Vulgarium monachum. CXXXVIII. 158

Fragmenta quædam aliarum epiſtolarum Ioannis papæ VIII. 382

Bernardi comitis excommunicatio. 144
Hugonis & Ebbonis excommunicatio. 147
Conſtitutio Ioannis papæ VIII. de iure cardinalium. 384
Decretum cleri Laudunenſis de Henedulfo electo epiſcopo. 411

MARINI *papæ I. qui perperam Martinus II. nominatur, vita.* 509
Priuilegium Marini papæ I. monaſterio Solemniacenſi conceſſum. 511

HADRIANI *papæ III. vita.* 513

STEPHANI *papæ V. vita.* 514
Epiſtola I. Stephani papæ V. ad Baſilium imperatorem. 524
Epiſtola Styliani epiſcopi Neocæſareæ ad Stephanum papam. 528
Epiſtola II. Stephani papæ V. ad epiſcopos orientales. 534
Fragmentum epiſtolæ Stephani papæ V. ad Fulconem archiepiſcopum Rhemenſem. 535
Præceptum Caroli Craſſi quo eccleſiæ Cabilonenſi canonica epiſcoporum ſuorum electio conceſſa eſt. 537
Leges eccleſiaſticæ Aluredi Magni Angloſaxonum regis. 538
Conſtitutio Riculfi Sueſſionum epiſcopi. 598

FORMOSI *papæ vita.* 612
Epiſtola I. Formoſi papæ ad Stylianum Neocæſareæ epiſcopum. 615
Epiſtola II. Formoſi papæ ad epiſcopos Angliæ. 616
Gerfredi monachi purgatio per corpus Domini. 626

STEPHANI *papæ VI. vita.* 687

ROMANI *papæ vita.* 690

THEODORI *papæ II. vita.* 691

IOANNIS *papæ IX. vita.* 691
Epiſtola I. Ioannis papæ IX. ad Heriueum archiepiſcopum Rhemenſem. 692
Epiſtola II. Ioannis papæ IX. ad Stylianum epiſcopum Neocæſareæ. 694

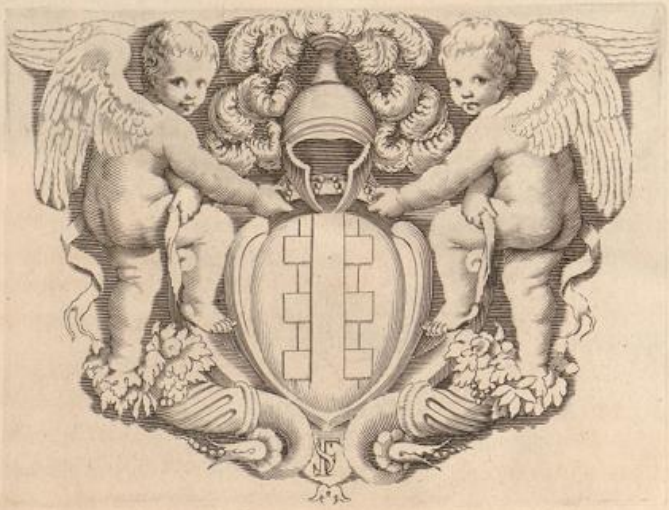
UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

BENEDICTI *papæ IV. vita.* 710

LEONIS *papæ V. vita.* 710

CHRISTOPHORI *papæ vita.* 711

SERGII *papæ III. vita.* 711
Leges eccleſiaſticæ Edouardi ſenioris regis Angliæ & Guthurni regis Danorum in Eaſtanglia. 713
Guilielmi comitis Aruerniæ & ducis Aquitaniæ teſtamentum. 784

VITA ET EPISTOLÆ
IOANNIS PAPÆ VIII.

Anno Christi 872.

IOANNES [a] sedit annos decem, dies duos. Hic decreto suo statuit, vt nulli ducum liceat quemlibet episcopum in præsentiam Romani præsulis introducere, vel census ab eo ad sumptus publicos, seu dona quælibet exigere, sed nec coram laicis episcopum concessit. Clericos & sanctimoniales, pupillos & viduas sub tutela episcoporum esse decreuit, & eos ad sæcularia iudicia trahi modis omnibus interdixit. Quemlibet autem ducem vel alium contra hæc agentem, excommunicandum esse decreuit; perseuerantem vero anathematis vinculo innodandum.

Ex libro quem sub nomine Leuitæ edidit Serarius.

Idem inter cetera de decimis sacerdotibus dandis ita præcepit. Quas scilicet decimas vnumquemque fidelem illi sacerdoti dare censuimus, in cuius parochia eum procul dubio constat sub episcopi proprii ditione, quia ad hoc recipiendum ab episcopo suo est constitutus, manere; & ideo nullum alterius diœceseos sacerdotem aut Leuitam alteri iure * ea nouum debita huiusmodi audire impudenter, vel temere quærere, aut accipere * damnationem vel donationem. Eum vero, qui aliter dare vel accipere præsumpserit, ecclesiastica communione tamdiu iudicamus manere priuatum, donec secundum hoc nostræ apostolicæ auctoritatis capitulum studuerit agere.

Locus mendosus.

* *for.* Canonum
* *for. tantum* donationē.

Huius temporibus Lodevvicus imperator ab Adalgiso Beneuentano duce constrictus, timore vitæ, iureiurando firmauit, nunquam se Beneuenti fines vltra intraturum, neque ex periculo iniuriæ tunc sibi illatæ vindictam aliquando exacturum. Ab hoc autem iuramento postmo-

dum prædictus papa eum Romæ absoluit auctoritate Dei & sancti Petri, affirmans nihil sibi obesse, quod ob mortis periculum euadendum coactus fecerat, nec sacramentum esse dicendum, quod contra salutem reipublicæ, quamuis cum multis execrationibus, fuerit prolatum.

NOTA.

Quando pontifex factus sit Ioānes VIII.

[a] *Ioannes.*] Anno Redemptoris 872. decimonono Kalendas Ianuarii, teste Aimoino, Ioannes patria & natione Romanus ex archidiacono factus est pontifex huius nominis octauus, electione, vnctione & coronatione Caroli Calui, Ludouici Balbi, & Caroli Crassi trium imperatorum post obitum Ludouici II. ordine prædicto succedentium celeberrimus, vt ex notis Conciliorum infra cognoscere poteris.

Tres imperatores elegit & coronauit.

Hic, cum Saraceni totam fere Italiam depopularentur, omni auxilio hominum, in quibus spem expellendorum Saracenorum collocauerat, plane destitutus, a barbaris & infidelibus pacem & quietem annuo censu ac tributo redimere coactus fuit: idque iusto Dei permissu contigisse videtur, vt scilicet hoc exemplo suo instructus agnosceret, se post obitum Ludouici imperatoris II. suasu malesuadæ carnalis prudentiæ Carolum Caluum, a quo contra Saracenos maiora quam a Ludouico fratre subsidia expectabat, male elegisse, creasse & coronasse imperatorem, quem propter alieni regni inuasionem, exemplo prædecessoris sui Hadriani II. ecclesiasticis censuris merito exagitasse debebat. Photium, qui per fraudem & impostoram admirabilem, quam idem Nicetas prolixius enarrat, iussu Basilii imperatoris ab exilio ad palatium reuocatus erat, cuique Ignatius adhuc viuens reditum ad ecclesiam, prout octaua Synodo constitutum fuerat, iuste denegauerat, Ioannes papa, petentibus illud Basilii imperatoris & Hierosolymitani patriarchæ legatis, post obitum Ignatii ad communionem ecclesiæ recepit, eiusque reditum ad sedem patriarchalem non sine graui existimationis suæ iactura, notaque cathedræ pontificiæ turpissima approbauit. Ne Photius ante finem vitæ ad pœnitentiam reciperetur, in Concilio œcumenico VIII. non tantum constitutum, verum etiam singulorum iuramento firmatum erat. Non ignarus huius constitutionis sacratissimæ, neque immemor fortasse sui ipsius iuramenti pontifex, contumacem hæreticum nulla ratione ad pœnitentiam, multo minus ad dignitatem patriarchalem recepisse, sed potius anathematis sententia perculisse debebat. Impetrauerat ista Photius sine dubio per intercessionem Basilii, per vnionis, pacis & concordiæ ecclesiasticæ, auxiliique contra Saracenos ferendi promissionem, perque falsorum plurium enarrationem, quasi omnes orthodoxi pro sui restitutione intercederent: verum ista ratione non tam Ioannes excusatur, quam maiore ignominia afficitur, vt qui ab eunucho & semiuiro omni robore eneruatus, se feminam potius quam virum esse declarauit. Si quis cum Baronio crederet, ex hoc facto fabulam de Ioanne VIII. non

Photium cum detrimento honoris sui recepit.

papa sed papissa originem sumpsisse, non male fortasse sentiret. Hæc ex Niceta & Aimoino Baron. tom. 10. in vita Ioannis.

EPISTOLA I.

IOANNIS PAPÆ VIII. AD BOSONEM COMITEM.

Agit gratias, quod eius opera legati ad imperatorem peruenerint, & illis iniuncta confecta sint; eumque rogat, vt quamprimum auxilia sibi contra Saracenos mittenda curet.

Ioannes episcopus Bosoni illustrissimo comiti.

CARISSIMÆ tuæ nobilitati laudes Christo Domino referentes, gratias agimus, & hanc præconiis efferentes, in eodem Domino gratulamur, cuius gratia nostro fultus amore, missis apostolicæ nostræ sedis, facilem aditum perueniēdi ad sereniſſimi domini Caroli semper Augusti spiritualis filii nostri præsentiam, non indebita tribuisti; & vt ea, quæ sibi a nobis dicenda iniuncta fuerant, aure suæ pietatis aduerteret, & ad congruentem effectum perduceret, suadere curasti. Quod cum Deus omnipotens imperatoriæ magnitudini, vt fieret, inspirauerit; te tamen, qui nostri studii cooperator effectus es, admodum collaudamus, &, vt diximus, gratias tuæ industriæ referentes, & pro his & pro aliis retribuere tibi vicissitudinem non omittemus. Nec non & quidquid honori tuo congruit, vel ad vtilitatem tuam crescere cognouerimus, incunctanter exequi procurabimus; & grato amore, adiuuante Domino, quousque perficiamus, elaborabimus. Tu vero, fili carissime, sicut cœpisti, ad infidelium nostrorum, vel sanctæ Dei ecclesiæ aduersantiū tyrannidem funditus abolendam magis ac magis insiste; vt qui sanctam Romanam ecclesiam in multis lædere non formidarunt, tali sententia, imo iudicio percellantur, vt deinceps, quemadmodum es pollicitus, recuperationis locum nunquam inueniant. Ceterum quia pro maxima necessitate huius nostræ regionis, quam Saraceni pene totam depopulati sunt, audiuimus imperiale adiutoriū vsque ad nos esse mittendum; gloriam nobilitatis tuæ nimium deprecamur, vt idem adiutorium, vel virorū exercitum, qui vtinam iam præsens adesset, nullo modo illis in

De Bosone Regino li. 2. chron. Aimoin. lib. 5. cap. 24. 27. 32. & aliis in locis.

partibus morā pati permittat.... veniendo eos exhorteris, vt vrgeas, viriliterque quousque veniant, pro Dei nostroque amore insistas: quia nisi citissime venerint, & nobis opem contulerint, peiora prioribus fieri formidamus; ac per hoc domno imperatori peccatum & damnum oriri poterit, & quia ecclesia Dei, vel oues pascuæ eius fortiter discerpuntur, ipsum nomen Christus, quod absit, in gentibus blasphemari. Data Kalendis Septembris, indictione decima.

EPISTOLA II.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD LVDOVICVM REGEM.

Dissensiones inter ipsum & imperatorem scribit se non posse sedare, nisi alteram prius audiat partem: interea monet, vt pacem cum omnibus, & præcipue cum imperatore seruet, & subiectos compescat.

Ioannes episcopus dilecto filio Hludouuico glorioso regi.

EPISTOLAS tuæ dilectionis, non quidem diuersas suscepimus: quas relegentes, ea in eis reperimus, quæ, nisi nos carissimi filii nostri serenissimi quoque imperatoris domni Caroli semper Augusti prior querela pulsaret, non solum admitteremus, verum etiam priusquam putares inuestigaremus, atque discuteremus, rectique lance libraminis, quod & facturos nos, Deo iuuante, confidimus, pensaremus. Sed quia vna pars sine altera facile audiri non debet, interim deliberatiue non scribimus: quin potius gloriam tuam monemus, & auctoritate apostolica obtestamur, vt pacem cum omnibus, & præcipue cum eodem imperatore conseruans, tibi subiectos compescas, & ab omnibus scandalis, vel factiosis conspirationibus vsque ad nostram discussionem (sicut per te speramus) remoueas. Quia nos, qui sacerdotum Domini matura volumus esse iudicia, nec illi, nec tibi contra iustitiam fauere studemus. Huius rei gratia (mediante sancti Spiritus gratia) per nostræ mediocritatis studium, quidquid illud est, volumus diffiniri; & quod adhuc suspendendum duximus, iam digna deliberatione, iuuante Domino, dispensationis nostræ iudicio terminabimus. Data Kalendis Septembris, indictione x.

EPISTOLA III.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD GVAIFERIVM PRINCIPEM SALERNITANVM.

Ostendit se paratum esse firmare pactum quod fecerat: rogatque sibi ad ipsum eunti hospitium parari.

Joannes episcopus dilecto filio Guaiferio glorioso principi.

De Guaiferio principe Salernitano Leo episcopus Ostiēsis libro 1. chron. Cass. c. 42. & 44.

QVIA te non solum legatorum nostrorum inter relata fidelium circum ecclesiæ nostræ Romanæ regimen, cui Christo præsidemus auctore, deuotum cognouimus, tuumque strenuissimum generum Pulcari præfectum, verum etiam cum pro liberatione totius patriæ, vt nobis a Christo cura commissa est, in vestras partes venissemus, pro certo fidelem reperimus: ideoque pactum quod petisti, vt promiseramus pontificali vera assertione a dilecto filio nostro Carolo imperatore Augusto, iure vobis firmandum, potestate, per reuertentes venerabiles legatos ecclesiæ nostræ accepta iuste ac legaliter adfuturum statuere sumus parati; simulque mihi & nouo agmini comitatum volo præparetis, vt dixerim ita, hospitium, fidelesque nostros incepta corroborate fidelitate, ac infidelibus, prout potestis, frenum redargutionis imponite, nostrumque aduentum, Deo duce, sperate.

EPISTOLA IV.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD CLERVM, ORDINEM ET PLEBEM SANCTÆ VVALVENSIS ECCLESIÆ.

Inuehitur in quemdam ecclesiæ Vvaluensis inuasorem, legitimo adhuc superstite episcopo. laudat eos quod illum minime recipiendum duxerunt, simul præcipiens, ne vnquam eum admittant, alioquin excommunicationis sententiam minatur.

Ioannes episcopus clero, ordini & plebi sanctæ Vvaluensis ecclesiæ.

QVIA solicitudinis nos, quam pro omnibus Dei ecclesiis circumspiciendis suscepimus, maxima cura constringit, vt vel prouisa vitia resecemus, vel rumore com-

perta, ne pullulent, vigilemus; latere vos nolumus peruenisse ad nos, quod quidam, calcata reuerentia canonicæ disciplinæ, contra omne fas, imo contra legem ecclesiasticam superstite vestro pastore velit ausu temerario vestram sinceritatem corrumpere; & (quod dictu nefas est) plebem ipsam inuadere, gregemque dominicum, videlicet vosmetipsos discerpere, schismata generare, & Deum in hoc ad iracundiam prouocare: habens quasi auctoritatem sæcularium id peragendi, & quæ ab eis, imo a nobis, viuente vestro episcopo, iure dari non potest, nequiter exercendi. Quod tantum fieri prohibemus, tantumque detestantes abominamur, quantum contra canonicæ auctoritatis censuram, & contra diuinæ legis traditionem, vel veterum patrum exempla, tale quid attentari cognoscimus, vt viuente vno episcopo, ac superstite consistente, alter vel non petitus, vel qui peti non potest, nec etiam debet, sedem viuentis inuadat; & hanc vel sine nostro consultu, vt ita dixerim, expetat: vel quia (sicut diximus) supereſt, in cor eius ascendat talia cogitandi. Verum nos primum vobis gratias agimus, quia (sicut didicimus) vestro episcopo fidem debitam conseruantes eumdem inuasorem non recipiendum esse proposuistis. Deinde nostri apostolatus monitis omnium vestrum deuotionem hortamur, præcipimus, ac suademus, vt eodem vestro episcopo viuente, nulli vnquam mortalium vos conanti forte decipere, præbeatis assensum, vt vel in modico a fidelitate ipsius vestri episcopi qui nunc est, scilicet venerabilis Arnulfi, quoquomodo discedatis: quin potius omnem honorem ac reuerentiam iuxta sacros Canones ei impendere studeatis, vt magis vnde vobis gratias referamus habere possimus: scientes nos nullo modo in tali nefando opere consensuros, sed potius & factores & eorum consentaneos punituros. Verumtamen si hanc nostram legitimam obtestationem vos in aliquo ab his deuiare cognouerimus, & habentes hanc nostram auctoritatem vos omnium ambitiosorum factionibus contraire minime senserimus, vel si quomodocumque talia facere tentanti vos consensum præbere saltem clanculo, quod absit, didicerimus; sciatis quia & vos anathemati submittemus, & illum pari sententia condemnantes, omne sacerdotalis

officii ministerium, vt vnquam nullis præsideat, ei perpetuo adimemus. Data, &c. indictione decima.

EPISTOLA V.
IOANNIS PAPÆ VIII.

De Neapolitanorum duce eius fratre queritur, qui suis monitis non parebat. Quare hortatur, vt ab eo se separet; alioquin cum eo ac ceteris fautoribus anathemati subiicietur.

Ioannes episcopus *

*Forte *Athanasio episcopo Neapolitano*, ad quē nonnullæ infra scribuntur epistolæ: cuius meminit Leo Ostiensis, li. 1. chrō. Cass. c. 42. Fuit autem hic nepos & successor sancti Athanasii, cuius mētio est in martyrol. Rom. die 15. Iulii.

MVLTA per nos per decessoresque nostros reuerendos pontifices duci Neapolitanorum, imo duci cæcorum, missis & epistolis discurrentibus dicta sunt, quæ locum in eius corde nullum penitus inuenerunt: quia profecto viscera ipsius verba vitæ æternæ recipere renuerunt. Iudæis enim Dominus dicit: *Qui est ex Deo, verba Dei audit; propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.* Ioan. 8. *Si quis,* Ioan. 14. inquit, *diligit me, sermonem meum seruabit:* ergo probatio dilectionis, exhibitio est operis. Probatur igitur germanus tuus non diligere Deum, qui mandata eius participando cum perfidis non custodit. Nam Ioannes apostolus ait: *Qui* 1. Ioan. 2. *dicit quia diligit Deum, & mandata eius non custodit, mendax est.* Sed nos postremo, nec etiam sic contempti, quæ ad salutem eius & cunctorum pertinebant, negleximus: vnde non angelus, non legatus quilibet, (vt de Redemptore nostro prophetice dictum est) sed ad saluandos eos ipse per semetipsum apostolatus noster adueniens, quid est quod debuit facere, & non fecit? licet ipse, vt cum propheta dicamus, conuersus est in amaritudinem vitis alienæ, & sicut Isai. 5. aspides surdæ, & obturantes aures suas, non audierit vocem incantantium, id est prædicantium, nec mutauerit versutiarum suarum colorē, aut varietatem, instar Æthiopis & Pardi, quibus perfidorum Israelitarum Ieremias duritiam comparauit, vnde merito abscisi sunt, vt de talibus Apostolus optat: *Abscindantur,* inquiens, *qui vos conturbant,* Galat. 5. *a Christo*, id est a capite & corpore, quod est ecclesia Dei viui, columna & firmamentum veritatis. Ergo cum ita sit, prudentia tua moueri non debet, si inter tales officium cesset doctorum, siue torpenti desidia faciente re-

ctorum, siue impœnitenti exigente crimine subiectorum. Diuino enim iudicio, quamuis occulto, talia fiunt, sicut
Iob 12. in libro B. Iob legitur, cum de Deo inter alia fertur: *Ducit sacerdotes inglorios, & optimates supplantat, commutans labium veracium, & doctrinam senum auferens:* cuius sensus medulla concepta, procul dubio scito quia in optionem vnum e duobus a nobis tibi tribuitur: aut enim (secundum quod
Isai. 52. scriptum est) *Exiens exibis de medio ipsorum, & pollutum non tanges*; aut certe, quamdiu cum talibus conuersatus fueris, non poteris videri non talis, sed eris profecto illis pœ-
Genes. 19. na, sicut consortio similis. Nam Loth chaos Sodomis fugiens, cunctis necatis ciuibus, saluus singulariter redditur.
Actor. 12. Sic Petrus fugiens, Herodis catenis ereptus, ad saluandas
Actor. 9. gentes eruitur. Sic Paulus, obseruante Damasci præposito, teneri intra claustra perfidorum noluit, in sporta per murum summissus, ad certaminis properat campum. Ve-
Ezech. 3. rumtamen ne sanguis eorum de manibus tuis diuinitus requiratur, tamquam segnis desidisque speculatoris, qui vi-
2. Tim. 4. deas gladium lupumque venientem, & taceas: *Insta* interim (vt Apostolus monet) *opportune, importune: obsecra,*
1. Tim. 4. *increpa: nemo adolescentiam tuam contemnat.* Qui si te audierint, lucrifacies fratres tuos: sin autem, saltem tu saluans salua quantocius animam tuam, sciens procul dubio totius Hesperiæ præsules a nobis in proximo congregandos. Quibus generaliter imminentibus, tam perfido fratri tuo, quã omnibus sectatoribus & fautoribus eius perpetuum dicemus modis omnibus anathema, nunquam deinceps penitus dissoluendum: quod si euadere satagis, in nostrique affectus finibus inueniri, in nullo prorsus ab hoc nostro recedere præcepto patere vel hortatu. Gratias præterea referimus super his, qui per industriam tuam redempti sunt a Domino, quos redemit de manibus inimici: & scito nil te nobis acceptius oblaturum, quam eos nimirum, pro quibus sanguis oblatus est Christi. Data quinto Idus Septembris, indictione decima.

EPI-

EPISTOLA VI.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD LEONEM ET PETRVM EPISCOPOS.

Miratur eos ad se non reuerti incursionibus Saracenorum lacessitum: obtestatur vt quantocius redeant. Quod si vim ab aliquo patiantur, præcipit vt fortiter se gerant, & id sibi significent.

Leoni & Petro episcopis.

CVM vobis innumerabiles huius Dei ecclesiæ necessitates non minus quam nobis sint cognitæ, pro quibus compescendis vos ad piissimum Cæsarem destinatos sub magna velocitate sensistis; miramur vos tanto tempore nobis in tanto periculo constitutis, & Saracenorum incursionibus vndique laceratis, ad nos remeare vsque hactenus neglexisse. Neque enim vos alicuius violentia magis quam vestra negligentia credimus retardatos, qui nescimus sub quibus argumentosis ingeniis, consiliis tamen a nobis anathematizatorum, ac fraudulentiis, more corui tempore diluuii ad mittentem se minime reuertentis, ita legationis vestræ vsque nunc obliti fuistis, vt a Papia per tot dies Romam repetere minime studeretis. Cuius rei gratia vos auctoritate Dei omnipotentis, sanctorumque apostolorum principum, obtestamur, præsentialiter ad sanctam sedem apostolicam, quæ vos misit, episcopatuumque vestrorum sedes quantocius redeatis. Verum si (quod absit) iuxta quod a nobis anathematizatorum satellites gloriantur, quorumdam violentiis retinemini, & ad mittentes vos reuerti non permittimini: Præcipimus vobis auctoritate Dei & Domini nostri Iesu Christi, vt memores antiquorum sanctæ Romanæ ecclesiæ legatorum, qui nullis minis, nullis terroribus, nullisque mortibus a suis legationibus discesserunt, præsentialiter auctoritate huius epistolæ initium ad nos reuertendi facere studeatis, & si permissi fueritis, statim ad nos reuertamini. Si vero aliquis vos impedierit, violentia quam patimini, cunctis Christicolis valeat propalari, nobisque continuo reuelari: quatenus in eo quod contra morem gentium apostolicæ sedis

Genes. 8.

Romanæ ecclesiæ legatorum constantia.

legatio, ecce ſecundo naufragium paſſa eſt, citiſſimum conſilium, confortante nos Domino, præparemus.

EPISTOLA VII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD BOSONEM COMITEM.

Dolet quod ſibi deprecanti auxilium contra Saracenos non tulerit. Significat Vrbem magno in diſcrimine verſari, cum ad eam oppugnandam fama ſit magnum exercitum venturum: quare eum rogat, vt quantocius opem ferat. Legatos ab eo detineri miratur.

Ioannes epiſcopus Ioanni Boſoni comiti.

SÆPE gloriam tuam miſſis & literis hortari ac deprecari ſtuduimus, vt manum auxilii porrigens, contra nefandos Saracenos hoſtiliter occurrere tandem ſatageret: ſed, proh dolor, nil hactenus præſidii adipiſci meruimus, adeo vt nec reſponſum, ſicut nec de aliis quibuſque neceſſitatibus, a nobilitate tua recipere hucuſque noſcamur. Quapropter nimis dolentes, gementeſque, iterum iterumque dilectionem tuam monemus, hortamur, & obſecramus, ne differas vltra, nec patiaris populum Domini ab illis diuinitus fulminandis Agarenis diſcerpi, qui operuerunt vniuerſam ſuperficiem terræ, ſicut locuſtæ, ita vt pene cunctis habitatoribus inde ſublatis, & in prædam & gladium traditis, redacta ſit in ſolitudinem, & in cubilia beſtiarum, & (quod eſt adhuc amplius formidandũ, atque cauendum) certa relatione didicerimus, ſtolum ampliſſimum in primo ad expugnandam Vrbem venturum, id eſt centum naues, ex quibus cum equis ſunt quindecim grandes. Quod quam ingens malum & incomparabile ſit, ſi intente conſideraueritis, aduertetis: perditio enim iſtius vrbis totius eſt mundi diſpendium: imo & ipſius Chriſtianæ religionis iactura. Et ideo (ſecundum quod & ſpiritalis filius noſter ſemper Auguſtus neceſſario tuæ commiſit induſtriæ) omnium ceterarum rerum curis omiſſis, hoc vos conuenit toto conſiderare mentis intuitu, & ad auxilium noſtrum non modicum exercitum quantocius deſtinare. Si enim veſtrum diuinitus roboratum nobis non porrigitis validum & amplum confeſtim auxilium; ſcitote nihil

amplius remanere, nisi vt nobis a vobis desperatis dimissis, vobis etiam ab hac sancta ecclesia nulla spes vltra remaneat. Porro si in præsenti necessitate nobis aptum & sufficiens præbueritis auxilium, & nihil differentes, populo Dei, beato Petro speciali prærogatiua commisso, subuenire studueritis; scitote in omni opportunitate vestra tanto nos fore promptiores, quanto fuerimus redditi ab hoste securiores. Ceterum dilectionem tuam miramur legatos nostros retinuisse, Leonem episcopum carissimum nepotem nostrum apocrisiarium & missum apostolicæ sedis, atque Petrum æque episcopum, qui cum festinantes vos ad diuinitus protectum Augustum mitterentur, a vobis & tunc detenti sunt, & modo nihilo minus non merito retinentur. Quod quia contra decus apostolicæ sedis, quod nunquam factum est, profecto non dimittemus, cum hinc certi fuerimus, inultum. Cum enim nos illos pro multiplicibus ecclesiæ nostræ necessitatibus sub nimia festinatione miserimus; a vobis, quem hoc non latet, non impediri, sed ad id celerius agendum vestris, sicut credidimus, potius debuere fulciri subsidiis. Data *vt supra.*

EPISTOLA VIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM CALVVM IMPERATOREM.

Imperatoris precibus, cum Burdigalensis prouincia a paganis esset deuastata, Frotarium Burdigalensem archiepiscopum transfert in ecclesiam Bituricensem.

Joannes episcopus Carolo imperatori.

PETITIONEM vestram, filiorum carissime, quam non abnegando sed dispensando dudum distulimus, nunc nos ad votum nostrum ob id vel maxime, Christo præduce, perduxisse gaudemus: quod & vestram gloriam perseuerantem testificatricem cognouimus, & prouincialium præsulum consentaneas probationes probauimus, & legatorum nostrorum subtilissimas disquisitiones aduertimus. Quocirca, licet nos multis canonicis testimoniis prouocati petitionem vestræ deuotionis implere magnopere moliremur, & solius maiestatis vestræ

teſtimonio ſuper exterminio Burdigalenſis prouinciæ credere minime cunctaremur: tamen quia pietatis veſtræ teſtimonio comprouincialium quoque præſulum literas conuenire, ſicuti rebamur, nuper cognouimus, ſecundum pietatis veſtræ religioſiſſimum libitum, Burdigalenſis diœceſis epiſcopum, fratrem ſcilicet noſtrum Frotarium in Bituricenſem eccleſiam cardinalem fieri decernentes, metropolitanæ dignitatis priuilegio iterato munire curauimus;& ſtudii veſtri ſolertiam,quo ſemper idoneos eccleſiæ viros quadam naturalis ingenii nobilitate deligitis, admirantes, congruas literas, his quorum intereſt, ex auctoritate ſedis noſtræ direximus, atque magnanimitatem veſtram, quam iſtius religioſi negotii circa nos incentricem cognouimus,eam nihilo minus executricem fore nec immerito delegamus. Quatenus propter Deum,cuius Filii precioſo ſanguine tota per mundum redempta conſiſtit eccleſia, ſic iſtius neceſſariæ diſpenſationis inſtituta cuſtodiat, vt a paternis regulis conſtitutis antiquitus in parte altera nunquam omnino diſcedat. Præterea, quod filiolitatis veſtræ petit induſtria, vt quorum ſuggeſtionibus dudum veſtra ſit dilata petitio detegamus, omnino ſciatis, quia nos licet indigni ſimus, tamen quoniam per conſequentiam priorum noſtrorum pontificum maturo cogimur eſſe iudicio,cauſam tantæ deliberationis ideo non facile tunc deliberandam credidimus,ne diffiniſſe, quod Deus auerterit, minus ordinabiliter videremur. At poſtquam Deus omnipotens petitionem ſerenitatis veſtræ comprouincialium præſulum teſtimonio decorauit,imo teſtimonia præſulum pietatis veſtræ ſuffragio confirmauit, nos religioſam petitionem veſtram compleuimus, & ſuggeſtionibus fratrum coepiſcoporumque noſtrorum manus porreximus,& eccleſiæ Dei tantis neceſſitatibus conſulentes, de theſauro pontificalis pectoris ita vobis protulimus, vt a doctrinis deuiaſſe veteribus nullo modo videamur. Data, *vt ſupra.*

EPISTOLA IX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LANDVLFVM EPISCOPVM CAPVANVM.

Nuntiat legatos ad imperatorem rediisse, quem in episcoporum & optimatum Conuentu Romanæ ecclesiæ iura recognouisse, præcipue vero terræ Capuanæ pactum suo iuri commisisse scribit: ideo in eius partes se venturum promittit.

Ioannes episcopus Landulfo episcopo Capuano.

SANCTA Romana ecclesia, cuius Deo auctore præsidemus regimini, cunctis ab exordio sibi fideliter seruientibus dignam in præsenti & in futuro sæculo solita est bonæ retributionis mercedem rependere; tibi nihilo minus reliquisque fidelibus suis vtroque modo, ob vestræ fidelitatis deuotionem, quam illic positi plene cognouimus, per omnia maternis visceribus fauebit in proximo. Siquidem nosse volumus tuæ religionis intentionem: quoniam, Domino cooperante, Leone venerabili episcopo nepote nostro, ac sanctæ ecclesiæ Romanæ eximio apocrisiario, aliisque nostris legatis, quos nuper direxeramus, a carissimo filio nostro Carolo imperatore Augusto reuersis, vobis, vtpote a secreto consiliariis nostris, ratum ducimus animi eius, Deo inspirante, circa ecclesiarum præsertim Romanæ, quæ caput est omnium, exaltationem, affectum patefacere; omne sane ius potestatis antiquitus attributum capitulariter renouans in Conuentu episcoporum ac optimatum, inuiolabiliter concessit habendum. Inter quæ de terræ vestræ pacta, prout Christo duce voluissemus, statuere, nostro iuri potestatique commisit; quatenus id quod pontificali ore nudis verbis diximus, operum ostendamus patratione, & vt pro animæ vestræ exhilaratione patrum notarice stylus scribentis loquatur, Parate hospitium, quia cum nouo hospitum agmine Dei gratia in vestras partes sumus venturi. Frenum coercitionis infidelibus, quantum valetis, imponite, fidelibus quoque futuræ in proximum spei subleuationem promittite: Domini Dei nostri sine intermissione

Huius Concilii & legatorum meminit Aimoinus lib. 5. de gestis Franc. c. 33.

hortor misericordiam deprecamini, nostrumque aduentum spectate veraciter.

EPISTOLA X.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ADALARDVM EPISCOPVM VERONENSEM.

Commendat eum ob præclaras virtutes, & iubet vt Romam ad Concilium veniat.

Ioannes episcopus Adalardo episcopo Veronensi.

ADVERTIT plane prudentia tua, quanto & quali circa se apostolatus noster flagret affectu, cum tuæ causa prouectionis non modicum sumpserimus laborem, idoneum te Christi sacerdotem merito arbitrantes futurum, & spiritualem potius quam sæculi gloriam sectaturum, cum & ipsa nimirum nobilitatis tuæ insignia, & sapientiæ specula, talia de te speranda tribuerent: quod quia vindicare sibi virtutum nisibus & probitate morum sanctitatem tuam comperimus, Deo innumeras gratias valde gratulanter retulimus, & in hoc, quia secundum Apostolum *spes non confundit*, experimenta didicimus: & ideo in proximo, causa ecclesiasticæ simul & imperialis opportunitatis, certorum congregaturi episcoporum Concilium, dilectionem tuam tanto Conuentui iubemus adesse. Accinge igitur sicut vir lumbos tuos, & assume tibi pennas sicut columba, & vola, & veni, & requiesce in sinu apostolicæ dilectionis, ita vt pridie Kalendas Decembris præsentiam tuam liminibus apostolicis & nostris exhibeas prorsus obtutibus. Porro si hoc impossibile asseris, VIII. Kalendarum Ianuariarum: quod hortamur & iubemus expleri, si dumtaxat ab apostolicæ sedis communione renuis prorsus arceri: dignum enim non est, vt tantæ sapientiæ vir tanto procul Cœtui sit. Optamus sanctitatem tuam in Christo bene valere. Data IV. Nonas Nouembris, indictione decima.

Rom. 5.

EPISTOLA XI.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD CAROLVM CALVVM IMPERATOREM.

Laudat eum de iudicio in Emmenum prolato, & hortatur vt cum illo clementer agat.

Ioannes epiſcopus Carolo imperatori.

SVPER iudicio veſtro in Emmenum prolato, o rectiſſime imperator, cum cælo tota terra lætatur. Scriptum eſt enim: *Lætabitur iuſtus cum viderit vindictam.* Cur autem dicimus lætatur, cum ſuper iudicio Salomonis ſcriptum ſit: *Quia audiuit omnis Iſrael iudicium quod iudicaſſet rex, & timuerunt regem, videntes ſapientiam Dei eſſe in eo ad faciendum iudicium?* Super quo videlicet iudicio ſentiendum merito ducimus, quia lætati quidem benigni, triſtati vero ſunt omnino maligni. Ergo & hic ita datur intelligi, quia nimirum ſuper iudicio veſtro lætantur iuſti, deterrentur iniuſti. Nam & omnipotens Deus, cuius & vos iudicium æmulamini, terribilis peccatoribus, & blandus eſt iuſtis. Quia igitur ſuper Emmeno iam exhibuiſtis ſeueritatem iudicii, quæſumus exhibete de cetero pietatis inſigne. Impoſuiſtis in humeros eius onus auſteritatis: adhibete iam nunc id remouentem digitum lenitatis. Mementote quia hunc vobis cum Petro Paulus dilectis ſuis, ſicut Philemoni quondam Oneſimum, remittit, implorans & obſecrans, quatenus eum vt ſua viſcera ſuſcipiatis. Quia etſi fortaſſis ad horam aliquando quidem vobis inutilis, exemplum non bonum ceteris tribuens, viſus eſt; nunc autem & vobis, & nobis, & plurimis vtilis eſt, longanimitatis formam & patientiæ cunctis oſtendens. Rogamus ergo, vt penes vos non ſibi tam ſuus obſit exceſſus, quam fidei & amoris erga vos habiti proſit affectus. Et quia noxam propriam & pœnam indictam ſibi confiteri non renuit, animaduerſione remota quam meruit, patronos veſtros, ſanctos ſcilicet primos apoſtolos ſe proficue adiiſſe & ſalutaſſe de reliquo ſentiat, & de tanto ſibi collato munere lætetur & gaudeat, vt vbi abundauit peccatum, ſuperabundet ſecundum Apoſtolum gratia. Data pridie Kalendas Nouembris, indictione decima.

Pſalm. 57.

3. Reg. 3.

Ad Phil. 1.

Rom. 5.

EPISTOLA XII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD IMPERATOREM ET IMPERATRICEM.

Pro Madelgero qui Odelricum occiderat.

Ioannes episcopus ad imperatorem & imperatricem.

DVM non minus pro misericordiæ intuitu delinquentibus exhibendo, quam iudicii seueritate in improbos exercenda, omnipotens Deus gloriam serenitatis vestræ imperiali voluerit sublimare decore, dignum profecto esse rati sumus pastorali cura fungentes apud maiestatis vestræ excellentiam pro multorum salute, vel vitæ indulgentia, & præcipue illorum, qui diabolico licet instinctu nefanda committentes, ad apostolorum principum Petri & Pauli fautorum vestrorum limina, diuina tamen pietate commoti, venire festinant, & misericordiam humili prece implorant, toto mentis annisu intercedere, atque pro viribus consolationis opem in quantum fas est petentibus impartiri clementer. Vnde pro huius viri, Madelgeri videlicet nomine, qui aduersario incitante quemdam hominem Odelricum vocabulo peremit, salute, membrorum omnium integritate, & rerum suarum restitutione, maiestati vestræ suggessimus, filiorum carissime, & pro amore Dei & Domini nostri Iesu Christi, sanctorumque apostolorum, quorum limina præfatus Madelgerus adiit, nostræque paternitatis, quam sinceriſſimam erga nos habetis, dilectione precamur, quatenus gratiam vestram plenariam ei reddere non dedignemini: eaque cum vestræ serenitatis respectu accepta, pro suis valeat excessibus pœnitentiam fructuosam accipere, qua commissi possit piaculi noxias sordes abluere, vt spiritus saluus sit in die Domini de omnibus vltricem dantis vindictam. Nam pro tanti itineris labore durissimo, quem veniendo perpessus est, sicut credimus, aliquantulam de peracto scelere indulgentiam meruit, eius vtique intercessionibus adiutus, cui dictum a Domino constat: *Tibi dabo claues regni cælorum, & quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis.* Quod cum ita sit, precamur etiam, vt eum cum parentibus

Matth. 16.

tibus eius qui defunctus est, pacisçere iubeatis, ne maius deinceps malum, quo multorum animæ noceat, perpetretur. Data *vt supra.*

EPISTOLA XIII.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD BITVRICENSES.

Vt Frotario Burdigalensi archiepiscopo, cui tamdiu Bituricensem ecclesiam committit, quamdiu pagani Burdigalensem diœcesim obtineant, omnes obediant.

Joannes episcopus clero, plebi & ordini sanctæ Bituricensis ecclesiæ.

SVGGESTIONIS vestræ relegentes epistolam, quod ab apostolatus nostri auctoritate de confratre nostro Frotario reuerendo archiepiscopo postulant, hoc nos aliorum testificationibus, & præcipue sereniſſimi semper Augusti, spiritalis quoque filii nostri relatione comperimus; sed & legatis apostolicæ sedis, Leone videlicet venerabili episcopo, apocrisiario & misso sanctæ Romanæ ecclesiæ, seu Petro æque venerabili episcopo, reuertentibus, didicimus pene totam prouinciam Burdigalensi metropoli pertinentem, sicut ab his qui causam illam nouerunt, iidem nostri legati discere potuerunt, ita esse paganorum persecutionibus desolatam, vt non solum ipse confrater noster illic lucri aliquid subiectis conferre non possit, verum etiam habitatio fidelium inde subtracta consistat. Quapropter quia eumdem virum Frotarium reuerendum archiepiscopum probis moribus actibusque præclaris, & ad lucrum animabus hominum conferendum idoneum esse comperimus, ne talis tantusque vir otio, quo prodesse aliis valeat, minime vacet; eiusdem sanctæ Bituricensis ecclesiæ, cui subestis, ei pastoralem curam apostolica auctoritate committimus, & in ipsa eum incardinandum necessario esse censemus. Cui vos ita decentem obedientiam & canonicam subiectionem humiliter exhibete, vtpote re vera metropolitani iura tenenti, proprio rectori, & vestro antistiti conuenit, & ex nostra apostolica auctoritate diffinitum aduertitis, & ecce mandatum habetis: quatenus de bono vestræ obedientiæ nobis Deo gratias referentibus, & vobis, reuerentia com-

petenti ipsum præfatum archiepiscopum excolatis: & ille vobis, tamquam pro vobis rationem Domino redditurus, modeste præesse studens, vt dilectos filios amplectatur. Porro sciatis, quia sic ista non modica interueniente necessitate barbara modo concedimus, vt tali necessitate remota, remoueatur etiam id, quod necessitas imperat. Data v. Kalendas Nouembris, indictione decima.

EPISTOLA XIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EPISCOPOS PROVINCIÆ BITVRICENSIS.

Vt Frotario tamquam metropolitano suo deinceps obediant.

Ioannes reuerentissimis & sanctissimis fratribus nostris episcopis per Bituricensem prouinciam constitutis.

QVIA Burdigalensem vrbem, sed & totam pene prouinciam quorumdam vestrum literis, sed & Leonis apostolicæ sedis apocrisiarii expressa relatione didicimus diuersis cladibus, sed præcipue incursibus Nortmannorum deletam, & in solitudinem partim gladiis, partimque captiuitate deductam, necessaria rerum, vt cum sancto papa Gelasio decessore nostro dolentes gementesque fateamur, dispositione constringimur, & apostolicæ sedis moderamine conuenimur, sic Canonum paternorum decreta librare, & retro præsulum decessorumque nostrorum præcepta metiri, vt quæ præsentium necessitas temporum pro instaurandis ecclesiis relaxanda deposcit, adhibita consideratione diligenti, quantum potest fieri, temperemus. Ecce enim, ne de ciuitate ad ciuitatem episcopi transmigrent, sancti Canones prouide sanciunt. Sed si huiusmodi sanctiones sine vlla discretione vel dispensatione ducimus obseruandas, nullam compassionem fratribus exhibemus, quos gentilium gladios passos causa fidei Christianæ seruandæ videmus egentes, angustiatos, afflictos, hac illacque palantes incedere: præsertim cum nonnulli eorum ita sint Dei gratia illustrati, vt non solum scientia, sed & moribus; non solum verbo, sed & exemplo plurimos valeant erudire. De quorum numero quia Frotarius Burdigalensis dudum antistes, vt testatur vestra fraterni-

tas, extat; neceſſario duximus eumdem virum alii eccleſiæ præponendum & incardinandum, Bituricenſi videlicet, quæ & vacans eſſe nobis denuntiata eſt, & tanti viri digna regimine: ne per minus idoneum rectorem ſalubre ſaluandarum animarum deſit ei præſidium, & nos e contra ingentis culpæ inuoluamur annexu, ſi tanto vrgente diſcrimine, tantæ minus conſulamus eccleſiæ, propugnatori hanc probabili minime committentes. Prioribus itaque manentibus regulis inconuulſis, quæ vbi nec rerum, nec temporum vrget neceſſitas, iure conuenit obſeruari, vacante ſede, Frotarium fratrem & coepiſcopum noſtrum in ſede Bituricenſi præficiendum ordinauimus ſacerdotem: ita vt in ea incardinatus, & quodammodo auctoritatis apoſtolicæ priuilegio radicatus, cetera metropolitana Bituricenſis eccleſiæ ac diœceſeos iura tamquam Deo contemplante obtineat, diſpenſet & ordinet, omni poſthac querimonia inuidorum prorſus ablata. Cui vos tamquam proprio metropolitano conuenit obedire, & competentem exhibere, ſecundum priſtinum morem, reuerentiam & honorem. Sane latere vos nolumus, ſic nos iſta interueniente non modica barbarica neceſſitate nunc concedere, vt tali neceſſitate remota, conſuetudinarie vlterius non requiratur, quod remoueatur etiam illud, quod neceſſitas imperaret. Optamus ſanctam fraternitatem veſtram in Chriſto nunc & ſemper valere. Data v. Kalendas Nouembris, indictione decima.

EPISTOLA XV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EPISCOPVM CARNOTENSEM.

Pro Madelgero qui Odelricum occiderat.

Ioannes epiſcopus reuerentiſſimo Giſliberto epiſcopo ſanctæ Carnotenſis eccleſiæ.

DILECTIONIS veſtræ reuerentiam ſpiritalibus pollere virtutibus procul dubio arbitrantes, his apoſtolatus noſtri literis conuenire, ac pro præſente viro Madelgero, qui ſuadente aduerſario quemdam hominem Odelricum nomine gladio peremit, vnde diuina inſpiratione compunctus ad limina ſanctorum apoſtolorum principum Petri ac Pauli, per longa itinerum

ſpatia pro ipſius delicti abolitione venire curauit, petere ſtudemus, vt pro amore Dei, & eorum ad quorum ſacratiſſimas eccleſias venit, & pro ſuis exceſſibus Deum deprecatus eſt, nec non & pro noſtræ paternitatis dilectione, illi omnes res proprias, atque beneficium cum propriis honoribus quos abſtuliſtis, cum plenaria gratia reddere non dedignemini, ſicuti dilectionis noſtræ conſortium & caritatem circa te cupis habere ſinceriter illibatam. Data *vt ſupra.*

EPISTOLA XVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD DOMINICVM ET LEONEM EPISCOPOS.

Significat quoſdam qui Romam ad Concilium vocati venire neglexerant, ſe excommunicaſſe, niſi ad certam præſtitutam diem venerint: hortatur vt quamdiu illi abfuerint, eorum officia exequantur.

Ioannes epiſcopus Dominico Oliuolenſi, & Leoni Caprenſi, epiſcopis.

SANCTITATEM veſtram nolumus ignorare, miſiſſe nos Felici & Petro epiſcopis,& Dominico,qui vocatur electus Torcellenſis eccleſiæ, ſeu abbati Altinenſis monaſterii, atque archidiacono Torcellenſis eccleſiæ, nec non & archipresbytero & archidiacono, atque huius æquiuoco ac nepoti Laurentio diacono Gradenſis eccleſiæ, quia totiens a nobis vocati ad Concilium Romæ occurrere contempſerunt, futuram excommunicationis ſententiam, & eum qui ex his nunc ſaltem venire diſtulerit, tamdiu poſt Idus Februarias omni eccleſiaſtica communicatione priuaſſe, quamdiu in obſtinatione propria perſeuerans, apoſtolicam adire ſedem contempſerit. Alios enim horum noſtro Concilio pro communibus eccleſiæ vtilitatibus volumus intereſſe. Quoſdam autem, quia ſuper quibuſdam reprehenduntur exceſſibus, de his ſatisfacturos requirimus. Vnde, fratres cariſſimi, vos in ſpecula eſſe præcipimus,& ſi quidem prædicti epiſcopi, dextera excelſi corda eorum immutante,ad Conciliũ noſtrum circa Idus occurrerint, vt prædictum eſt, Februarias; vos per ipſam regionem morati,quæ ſunt veræ religionis peragite:ne quis ſine

perfectis Christianitatis sacramentis abscedat, neque pœnitens minus reconciliatus deficiat: & cetera illic interim definite, quæ ad speciale pertinent episcoporum officium. At vero si pater inobedientiæ sic mentes eorum obsederit, vt obedire omnino dispiciant; restat vt eo, qui obaudierit, benignius tractato, qui prænotato tempore ex his omnibus abfuerit, post excommunicationem nouerit se anathematis gladio puniendum. Qua de re præuidimus hæc omnia nota facere vobis, vt ea scientes ad omnium notitiam perferatis, & hoc ad quod decreuimus exhortari, magnopere studeatis. Quod si vos non audierint: *Non enim* (vt Dei ad Ezechiel voce dicamus) *volunt audire vos, quia nolunt audire nos:* habete illos, & habendos vbique modis omnibus prædicate, sicut Dominus præcepit haberi eum, qui ecclesiam non audierit: tantumdem est si dicatur, sicuti nos eos haberi decreuisse supra significauimus. Videte autem, ne persona vobis quælibet silentium possit imponere; ne, quod absit, tamquam idololatræ iudicemini. *Est enim* (Samuel edocente) *quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere.* Si præterea Felix vel Petrus impedimento ineuitabili prohibitus non venerit, idoneum virum ex diaconibus ecclesiæ suæ mittat per omnia vices suas supplentem. Iam vero si quoquomodo potuerint & noluerint, quia idcirco excommunicationis vna cum tanti mali auctoribus sunt nexibus irretiti, non solum ab eorum vos communione prorsus arcete, sed & ab omnibus qui eis communicauerint (sunt enim pari omnes obligatione constricti.) Optamus sanctitatem, &c. Data Kal. Decembris, indictione decima.

Ezech. 3.

Matth. 18.

1. Reg. 15.

EPISTOLA XVII.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD VRSVM DVCEM VENETIARVM.

Rogat episcopos, qui Romam ad Synodum euocantur, suis sumptibus alat; quibus, nisi accesserint, excommunicationis sententiam minatur.

Ioannes, Vrso duci Venetiarum.

CVM pro causa venerabilis fratris nostri Petri sanctæ Gradensis ecclesiæ antistitis finienda, Dominicum vo-

catum electum, cui esses filium tuum sociandus ad apostolicam sedem mittere promiseras, nec tamen verbum veritas subsecuta est, valde mirati sumus: & quod non omni spiritui, nec in omni negotio credere docente Apostolo debeamus, patenter aduertimus. Exhibitio enim rerum præteritarum, certitudo est futurorum. Quia vero idem frater & coepiscopus noster more maiorum sedem apostolicam appellauit, imo alacriter adiit, obsecrans, vt controuersiæ, quæ inter se vertitur & prædictum Dominicum, vtraque coram posita parte, finem legitimum imponamus: secundum quod se ratio habet, & ius canonicum dictat, rursus præcipimus, vt iam dictus Dominicus Kalendis saltem Februariis Romam nobis satisfacturus,& sese purgaturus occurrat : ambitionis enim crimine denotatur; ac per hoc iuxta sacros Canones manifestum est confiteri eum de crimine, qui purgandi se occasione non vtitur. Iam vero si dixerit se non venientibus episcopis venire non posse, nouerit & episcopos nos illius regionis occurrere præcipere, & eumdem Petrum venerabilem Domini sacerdotem imitandum tribuere, qui cum metropolitanus esset, nullis comitantibus secum episcopis,memoriam apostolorum veniendo, sicut quondam sanctus Athanasius, honorauit: verumtamen & ex episcopis duos venire decernimus, Felicem scilicet & Petrum, vt tantum negotium non sine præsentia regionis episcoporum huius cognitionem habentium diffiniri quoquomodo videatur: ita vt si forte se Felix venire nullo modo posse prætenderit, vicarium suum mittat, qui & mittentem se iureiurando excuset, & in Synodo vicem mittentis adimpleat. Petrus autem si adest, modis omnibus veniat,siquidem (vt perhibetis) Constantinopolim mittendi nec mos vester nos latet, nec tempus. Matarius quippe prius huc venire ac redire ad propria poterit, quam mari mos & tempus accedat itineris. Præterea iubemus archidiacono ad nos venire Torcellensis ecclesiæ: similiter & Altinensis abbatem monasterii. Nihilo minus & archipresbyterum & archidiaconum,atque huius æquiuocum & nepotem Laurentium diaconum Gradensis ecclesiæ, quo impræsentiarum super his, quibus impetuntur, idoneam rationem, canonicamque (si nocentes sunt) subeant vltio-

nem. Quæ omnia ideo gloriæ tuæ nota fieri volumus, vt illi ad apoſtolicam ſedem, ſanctamque Synodum occurſuri, liberalitatis tuæ adminiculis ſuſtententur, ſumptibuſque locupletati laborem itineris facilius ac leuius ferant, ſecundum pios principes, qui in talibus munifice ſemper erant intenti. Hos autem quos hac auctoritate apoſtolicæ præſentandos ſedi decreuimus, quia tertio iam commoniti hucuſque occurrere contempſerunt, Romam diebus Februariis fore venturos decreuimus, niſi forte inſtanter properare delegerint. Porro poſt Februarias tamdiu ſit vnuſquiſque ipſorum cum fautoribus ſuis excommunicationis vinculis innodatus, quamdiu ad ſedem apoſtolicam non occurrens, nullam idoneam ſuper ſe rationem regulariter exhibuerit; ſciens ſe anathematis poſtmodum ſententia feriendum. Data Kalendis Decembris, indictione x.

Principum in epiſcopos munificentia.

EPISTOLA XVIII.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD FELICEM ET PETRVM EPISCOPOS.

Felici & Petro ſacris interdicit ob non exhibitum Gradenſi archiepiſcopo obſequium; eoſque ſub excommunicationis pœna Romam ad Concilium venire, & ſi impediti fuerint, vicarios mittere iubet.

Ioannes, Felici & Petro epiſcopis Mandanaucenſi, & Equilenſi.

QVAM ingrati & inhumani fueritis erga reuerendum fratrem noſtrum Petrum eccleſiæ Gradenſis antiſtitem, in hoc maxime datur intelligi, in quo ille pro legibus paternis incolatum arripiens, nullum veſtrum comitem ſuæ peregrinationis habere promeruit: præſertim cum ad limina ſit apoſtolorum profectus, ſedemque adierit, vbi ſemper catholicis ſubuenitur, & vbi plurimi ſanctorum iniuriam paſſi petram, a qua Petrus nomen ſortitus eſt, refugium inuenerunt. Additum autem eſt huic rei, quoad maioris contumaciæ veſtræ cumulum demonſtrandum; quia ſcilicet non ſolum cum illo ſtantes ſecundum prophetam, *Minime ex aduerſo aſcendiſtis, & oppoſuiſtis murum pro domo Domini:* ſed quaſi rebelles rupto vnanimitatis fœdere tranſiſtis ad hoſtes; & cum non ſitis cum illo, facti profecto eſtis aduerſus illum, ſicut Dominus ait: *Qui non*

Ab apoſtolica ſede catholicis ſẽper ſubuenitur.

Ezech. 13.

Matth. 12.

est mecum, contra me est. in quo & ipsam bestiarum transcendistis sæuitiam, parricidalibus aduersus eum vtentes consiliis: pro quibus omnibus apostolatus nostri vos Romam occurrere, & pro his & aliis quæ corrigenda duximus, satisfacere, non semel apicibus commonuimus, sed venire hactenus modis omnibus contempsistis. Quapropter vos a sanctis mysteriis interim celebrandis auctoritate summi pastoris arcemus, iubentes, vt Idibus Februariis istius indictionis, si adestis, vel si duræ infirmitatis pondere non grauamini, Synodo nostræ Romæ celebrandæ interesse inexcusabiliter maturetis: quatenus & ab obiectis purgemini, & a capite, tam scilicet apostolica sede, quam metropolitano vestro in nullo diuidamini: *Ne* (quod absit) *circumueniamini a satana*, qui videlicet semper dissensione gaudet: membra quippe, quæ capiti non hærent, inter mortua deputantur: sicuti procul dubio vos, qui nec apostolicæ sedis, quæ est caput omnium Christi ecclesiarum, decretis hæretis, nec affectui metropolitani proprii, & patroni atque magistri. Iam vero si Idibus saltem Februariis occurrere contumaciter paruipenditis, tamdiu estote posthac omnis ecclesiæ communione vna cum vobis fauentibus alieni, quamdiu venire ac satisfacere super quibus impetimini, non curatis. Ecce enim venerandos forte Canones tenetis præ manibus, qui tales sanciunt non communicaturos, donec purgentur. Porro si quisquam vestrum nullo modo se posse venire prætenderit, vicarium suum mittat, qui & mittentem se iureiurando excuset, & in Synodo vicem mittentis adimpleat. Data Kalendas Decembris, indictione decima.

EPISTOLA XIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD DOMINICVM ELECTVM EPISCOPVM TORCELLENSEM.

Inuehitur in Dominicum electum episcopum, quod bis vocatus Romam non accesserit: eumque, nisi venerit constituta die, excommunicat.

Ioannes, Dominico vocato electo Torcellensis ecclesiæ.

QVIA fama crebrescente Torcellensem inuasisse diceberis ecclesiam, semel & bis decreuimus, te Romam ventu-

venturum, vt coram posito fratre nostro Petro sanctæ Gradensis metropolitano antistite, vna cum episcopis qui degunt sub ipso, facta super te discussione, rumor longe lateque respersus, aut innoxius patefactus absolueretur, aut comprobatus noxius damnaretur, venire modis omnibus constituimus. Vnde merito a nobis fores damnandus, nisi erga te, petente nobis dilecto nobis Vrso glorioso duce, minus seueritate quam patientia vteremur. Verum quia eatenus non venisti, excommunicatum te iure a nobis esse cognosceres, in promptu habentibus, secundum Apostolum, vlcisci omnem inobedientiam: verum quia nec sic 2. Cor. 10. interim contempti salutem tuam contemnimus, vnde tertia ecce te vice vocamus, & Idibus Februariis præsentis decimæ indictionis nostro Concilio Romæ adesse mandamus: ita vt si tunc non occurreris, tamdiu sis cum fauentibus tibi deinceps a nobis & a toto Christi corpore alienus, quamdiu minus resipiscens, obedientiæ nequaquam iussis nostris colla summiseris. Porro, si in hac indisciplinatione permanseris, noueris deinceps tibi veniam denegandam, & secundum sanctos Canones nil de absentia penitus lucraturum, & non solum communionis, sed & honoris iacturam anathemate perculsum sine fine passurum. Data Kalendas Decembris, indictione decima.

EPISTOLA XX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD VRSVM DVCEM VENETIARVM.

Gratias agit, quod apostolicæ sedis monitis paruerit. Episcopos ad Synodum venire iubet.

Ioannes glorioso duci Venetiarum.

GRATIAS gloriæ tuæ pro benigna deuotione tua referimus, quam non solum verbis, sed & operibus erga nos studiose declaras, & frequenter ostendis: & ideo nos paterno circa te detinemur affectu; & in his quæ ad tuam tuorumque pertinere ac prodesse vtilitatem cognoscimus, prompti & benigni semper esse curabimus: ita vt in diuinis præceptis, sacrisque Canonibus impedire intentionem & sanctionem nostram nunquam consentias: sed cum tibi de rebus ecclesiasticis quidquam iniungimus, si-

ſicut deuotus filius nos obaudias, & adimplere quæ dirigimus, alacri ſemper animo ſtudeas: quoniam nos tanto in cauſis tuis, & vbi tibi opportunitas fortaſſis euenerit, prõptiores tecum nos eſſe, ac benigniores inuenies, quanto te nos nolle a mandatis Dei aliquo modo auertere manifeſtius viderimus. Nam tibi, cariſſime, tamquam familiari noſtro familiariter ſcribimus: quia nullius mortalis amorem præponere Dei iuſtitiæ poſſumus, qui nimirum euangelium legimus, dicens: *Qui amat patrem aut matrem pluſquam me, non eſt me dignus.* Veniant igitur epiſcopi ad Synodum noſtram, vt ipſis nobis rei veritatem ſignificantibus, cauſam fratris & coepiſcopi noſtri Petri illis præſentibus facilius diffinire valeamus. Is vero qui valida infirmitate vel ſenectute grauatur, ſi vllo modo venire non poteſt, vicarium pro ſe ſtrenuum mittat. Ille vero qui Conſtantinopolim ire refertur, ſi nondum abiit, nec abire eis Februarium menſem ſperatur, ab hac communi vtilitate nullo modo ſe ſubtrahat; ſed veniens veniat, vt omni litigio terminato, in eccleſia Dei non niſi pax & tranquillitas perſeueret. Optamus gloriam tuam ſemper bene valere. Data VIII. Kalendas Decembris, indictione X.

Matth. 10.

EPISTOLA XXI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM IMPERATOREM.

Narrat calamitates eccleſiæ illatas a Saracenis, & imperatorem precatur vt auxilium aduerſus eos mittat.

Joannes epiſcopus Carolo imperatori.

QVANTA & qualia per impiam gentem patiamur Saracenorum, quid dicam quia ſcribere quilibet ſtylus non ſufficit, cum omnia ligna ſiluarum, ſi vertantur in linguas, enarrare non valeant? Quorum quia ex his quædam veſtra iam didicit excellentia, prædiſpoſuit exercitum ſuum ad hæc remouenda cum valida manu dirigere. Quo nos audito, mox eleuatis manibus Dominum collaudauimus, eiuſque clementiam pro imperio veſtro lætantes protinus exorauimus. Sed quanto, fili cariſſime, lætati ſumus in his quæ dicta ſunt nobis, tanto heu triſtati & amaricati, quia quæ dicta ſunt, rerum non ſunt effectibus

consummata. Reuersi quippe sunt, vt audiuimus, & solis paganis gaudium, nobis autem non nisi tribulationem inenarrabilem reliquerunt. Et ecce, proh dolor! inimicis crucis Christi gratulantibus, solus fidelium cœtus magna mœstitudine consumitur. Christianorum sanguis effunditur, deuotus Deo populus continua strage vastatur. Nam qui euadit ignem vel gladium, præda efficitur, captiuus trahitur, & exul perpetuus constituitur. En ciuitates, castra, & villæ destitutæ habitatoribus perierunt, & episcopi hac illacque dispersi. Sola illis apostolorum principum limina derelicta sunt in refugium, cum episcopia eorum in ferarum sint redacta cubilia, & ipsi vagi & sine tectis inuenti, non iam eis liceat prædicare, sed mendicare. Ecce, carissime, peruenit gladius vsque ad animam. ecce dies in qua clamamus, *Beatæ steriles quæ non genuerunt*. ecce illa periculosa tempora Pauli vo- ce prædicta. Libet ergo cum Ieremia clamare: *Quis dabit capiti meo aquam, aut oculis meis fontem lacrymarum*, vt plangam tantam ac talem miseriam, tale ac tantum excidium patriæ? Sed & in tristitia, quin potius in ruina domina gentium, regina vrbium, mater ecclesiarum, consolatio tristium, portus periclitantium. Ecce, inquam, reuera dies tribulationis & angustiæ, dies calamitatis & miseriæ. Præterito quippe anno seminauimus quidem, sed non recollegimus: hoc vero anno, quia non seminauimus, nec est recolligendi fiducia. Quid de paganis dicimus, cum Christiani nihil melius operentur? Quidam videlicet ex confinibus & vicinis nostris, quos marchiones solito nuncupatis. Nam vt prophetice dicamus: *Residuum locustæ comedit bruchus*. Et quid Saracenis incredulis, qui sunt filii ancillæ, forte relinquitur ab illis, qui per fidem liberæ deberent existere filii? vsque ad terram depascimur. Quid enim illi faciunt, & isti peiora non faciunt? Illi terram occupant, isti cum Petro nihil ex ciuitatibus, vel ex rure dimittunt. illi occidunt gladio: isti ablatis omnibus fame trucidant. illi in captiuitatem ducunt: isti sibi in seruitutem redigunt. Et cum quæritur quis aduersus hostes dimicet, inueniuntur nulli: cum scilicet eorum oppressione retenti, ad mandatum nostrum occurrere nulli prorsus inueniantur. Sed cum vn-

Luc. 23. 2. *Tim.* 3. *Ierem.* 9. *Ioel.* 2.

dique anguſtati clamamus, non eſt qui audiat, non eſt qui adiuuet, non eſt qui ſaluum faciat, niſi tu, fili cariſſime, & imperator clementiſſime, qui poſt Deum nobis factus es in refugium, & ſolatium, & auxilium. Quocirca totis præcordiis, totiſque commoti viſceribus, cum epiſcopis & presbyteris ac proceribus, totiſque plebis nobis olim commiſſæ reliquiis deprecamur, iube tandem aperire aures, audire gemitum & ſingultus omnium noſtrum, porrigere manum, & præſtare opem patriæ periclitanti, ciuitati inter multas miſerias & ærumnas iacenti, & huic eccleſiæ matri veſtræ, a qua non ſolum regnandi, ſed & in Dominum vnum & verum credendi exordium percepiſtis: quæque in vltimo, ſpreto bono & magno fratre, vos more Dei gratuita voluntate, tamquam alterum regem Dauid elegit & prælegit, atque ad imperialia ſceptra prouexit. Cogitate itaque, Dei cultor ſemper Auguſte, a propheta præmoniti, ſi hæc humiliatur, ad cuius confugietis auxilium? vel vbi relinquetis gloriam veſtram? Perpendite quia ſi hæc humiliatur, non ſolum gloria imperii veſtri periclitabitur, ſed & ipſa profecto Chriſtianæ religionis cultura maxima ex parte peribit. Et idcirco talia ſcientes nolite, obſecro, iam differre: nolite de die in diem induciis non profuturis abuti. Cum prouerbiatore clamo, & cum Salomone vociferor: *Ne dicatis amico veſtro, vade & reuertere, cras enim dabo tibi.* Et alias: *Quod poteſt*, inquit, *manus tua facere, inſtanter operare*, &c. Neſcitis namque, vt cum venia veſtra dicam, quid ſuperuentura pariat dies. Ita ergo, fili Chriſtianiſſime, de hac eccleſia, nec non & patria velociter & prudenter excogitate & ordinate: vt ſaltem ipſæ pauciſſimæ reliquiæ ſaluæ ſint, quæ remanſerunt, quæque quotidie cateruatim gladio & præda diſpereunt. Occurrite ſtrenue, ſubuenite celeriter, & manu conſolationis veſtræ ab oculis noſtris tandem abſtergite lacrymas: quatenus ſuper illis & præſentialiter Deo propitio gaudeatis, & in futuro, frequenti ac laudabili relicta fama ſuperſtite, cum Chriſto perpetes in cæleſtibus imperetis. Data XVII. Kalendas Decembris, indictione X.

Iſa. 10.

Prou. 3.

Eccleſ. 9.

EPISTOLA XXII.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD LAMBERTVM COMITEM.

Vt compescat sibi subiectos a malis quæ perpetrabant; quos si emendare non potuerit, minatur illos se excommunicaturum: legatis multa ei viua voce referenda se iniunxisse significat.

Ioannes episcopus Lamberto comiti XXIII.

AB olim (si recordaris) salutem tuam atque profectum desiderantes, & anima te saluari, & corporeis honoribus cumulari quæsiuimus & optauimus. Et quia nunc multo amplius hoc quam prius, fili carissime, volumus; scias paterno affectu a nobis te diligi, & vt spiritualem filium prorsus amplecti: quoniam honorem, atque tuum profectum, nostram gloriam esse putamus, & de tuæ prosperitatis augmento in Domino gratulamur: vnde & tu non immemor nostri, rogamus, vt semper & vt his quæ volumus, & quæ nostrum de tuis hominibus pontificium pulsant, emendare nullatenus prætermittas. non enim speramus vt talia scias, qualia ab eisdem tuis hominibus in nostris finibus perpetrantur. Quæ oportet gloriam tuam studiose inquirere, & (sicut condecet) pro Dei, & nostro amore omni conamine emendare, quia tam hominibus sancti Petri apostoli, quam hominibus Guidonis, tui homines (sicut fertur) innumera mala faciunt, & rapinas multas exercent. Quæ rogamus statim emendare facias, & tibi subiectis vltra tale quid facere non consentias. Verum si id forte emendare te non posse fateris, vt cum pace tua dicamus, in prauos atque iniquos homines illos ob tui amoris dilectionem, tuo consensu adhibito, nostri apostolatus sententiam dabimus, & quousque resipiscant, a liminibus sanctæ ecclesiæ sequestrabimus. latores vero præsentium missos apostolicæ sedis, Acimundum scilicet & Vvalpertum venerabiles episcopos dilectos nostros ad tuam nobilitatem direximus, vt hi quod pagina reticuit, viua voce loquentes edicant, & reuertentes de tua beneuolentia nos lætiores efficiant. Data XIX. Kalendas Ianuarii, indictione decima.

EPISTOLA XXIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM IMPERATOREM.

Laudat quod ſedis apoſtolicæ legatos benigne exceperit: rogatque vt eccleſiæ Romanæ prædones, qui miſſorum ipſius iudicium latentes effugerant, requiri & coerceri iubeat.

Ioannes epiſcopus Carolo imperatori.

INNVMERAS omnipotenti Deo grates & laudes referimus, qui cor pietatis veſtræ, quod in manu ſua conſiſtit, tanta Spiritus ſancti gratia replere dignatus eſt, quanto ſolicitius vos ſacras aures ad profectum eccleſiæ nobis commiſſæ diuinitus inclinantes, & apoſtolicæ ſedis legatos, Leonem videlicet apocriſiarium & miſſum ſanctæ Romanæ eccleſiæ, ſeu Petrum, venerabiles epiſcopos, noſtroſque dilectos, ea benignitate, qua ſoliti eſtis, & eo amplius ſuſcepiſtis: & illa quæ vobis pro ſtatu ac exaltatione ſanctæ Dei eccleſiæ ſuggeſſerunt, ad efficacem finem prouenire iuſſiſtis. Vere enim, filiorum cariſſime, cor veſtrum in manu Dei eſt, quia eius conſulta vniuerſa diſponitis, & ſapienter imperium vobis collatum moderari ſtudetis: quia ex vtero matris creuit vobiſcum ſapientia, & rectitudo fuit dilecta veſtra amica. Et quia præconiorum veſtrorum humana lingua fari non ſufficit multitudinem, ad illa quæ de infidelibus noſtris & veſtris peracta ſunt epiſtolariter abeamus. Veſtris quidem, benigniſſime imperator, apprime eruditis viris & Deum timentibus, Anſegiſo videlicet reuerendo archiepiſcopo, & Adalgario venerabili epiſcopo, communibus quoque fidelibus noſtris, iuxta quod petieramus, pro honore atque vtilitate ſanctæ matris veſtræ eccleſiæ Romanæ a vobis directis, Romam peruenientibus, & quantum vobis iuſtitia placeat, luce clarius agnouimus, & de affectu filiorum, quem erga nos conſeruatis, in Domino gratulati ſumus: ſed de infidelibus ſanctæque Romanæ eccleſiæ hoſtibus, quos pro multis ſceleribus ac prauitatibus ſuis ouile Chriſti non recipit, huc illucque latitantibus, & nefandiſſimos actus ſuos tegere molientibus, non vt oportuit,

neque ſicut veſtri voluerunt legati, de illis potuit adimpleri. Nam vt ita fateamur, a ſibi ſimilibus infidelibus veſtris, & inimicis noſtris, quibuſdam ſcilicet marchionibus, quos iidem veſtri legati narrabunt, occultati & effugati, nec ad ſe percutientes reuerſi ſunt, nec alios ſuæ malitiæ inquinamento contaminare deſiſtunt. Proinde clementiam veſtræ celſitudinis imploramus, & per futurum Dei iudicium adiuramus, vt eoſdem ſanctæ Dei eccleſiæ hoſtes atque prædones, ſacrilegos quoque, ſiue tyrannos, ac per hoc a Chriſti collegio ſynodice ſequeſtratos, ſtudioſius requiri iubeatis, & ad lugenda mala, quæ imprætermiſſe hactenus operati ſunt, ſicut iam decreuiſtis, exilio deputetis. Quia ſi ipſi, qui tantum Dei eccleſiam macularunt, impune iam veſtram ſanctionem diffugerint; vel ſi, quod euenire non debet, in veſtro imperio quibuſcumque, quod turpe eſt dicere, contra veſtram voluntatem eis fauorem præſtantibus, tam abſolute diſcurrerint; totum idem veſtrum imperium coinquinabunt, & omni Chriſtianitati diſpendium generabunt: quia cum ſint ipſi oues morbidæ, totum gregem contaminant, & erunt nouiſſima illorum peiora prioribus. Ideoque maior morbus maiori medicina curandus eſt; ne ſi non debita, vel quali decet auſteritate vulnera magnum fœtorem dantia radicitus reſecata fuerint, totum corpus eccleſiæ tabefiat, & nobis hæc ſuſtinentibus miniſterium noſtrum exercere non liceat. Non enim Stephanum & Sergium ad nos fraudulenter venientes recipere noluimus, ſed eos ad veſtram venire iuſſimus maieſtatem. Ceterum, fili cariſſime, theſauros eccleſiæ noſtræ, ab eiſdem nefandiſſimis raptos ac fraudatos, ita ſciatis ab ipſis etiam celatos, vt per eos qui hic de ſuis ſatellitibus remanſerunt, inueniri non poſſint: illos vero qui nouerunt vbi eos recondiderint, ne detegi poſſent, apud ſe callide retinent: & niſi ipſi capti fuerint, vbi ſunt occultati, nos noſtroſque penitus latet. Verumtamen quid vel quantum ab vno & quantum ab alio, quantumque etiam in domibus eorum repertum ſit, veſtri iam dicti legati & ſcripto & verbis vobis, ſi placet, edicant. Data XVIII. Kalendas Decembris, indictione decima.

NOTA IACOBI SIRMONDI
SOCIETATIS IESV.

[1] *Anſegiſo & Adalgario.*] Miſſi ambo Romam a Carolo fuerant cum legatis apoſtolicis poſt Synodum Pontigonenſem. Aimoinus lib. v. cap. XXXIII. *Soluta eſt Synodus. Poſtea imperator legatos muneratos apoſtolicos, Leonem & Petrum, remiſit Romam, & cum eis Anſegiſum Senonenſem epiſcopum, & Adalgarium Auguſtodunenſem epiſcopum.*

EPISTOLA XXIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM CALVVM IMPERATOREM.

Scribit intellecturum imperatorem ex Adalgario epiſcopo (cui pallium concedit) cur eccleſiæ cauſa ex voto non proceſſerit. Taxat Anſegiſum, & Adalgarii fidem commendat.

Ioannes epiſcopus Carolo imperatori.

LAVDABILEM quidem intentionem & pium ſtudium veſtrum pro cauſa eccleſiæ noſtræ, matris videlicet veſtræ, fili cariſſime, viſcerabiliter habitum & bene diſpoſitum agnoſcentes, innumeras Deo gratias, qui totius boni auctor & moderator eſt, quique docet hominem iuſtitiam, geſſimus. ſed impediuit nos ſatanas, & ſpes noſtra fruſtrata eſt, cum non ad votum noſtrum & commune propoſitum finis rei proceſſerit. Qualiter autem, vel quo faciente, ita cauſa prouenerit, Adalgarius ſanctiſſimus epiſcopus, quem nos veſtri amoris cauſa, ipſiuſque morum probitate non immerito moti, palliatum ad vos ecce remiſimus, a maieſtate veſtra interrogatus, & per fidem, quam vobis ſe illæſam ſeruaturum pollicitus eſt, adiuratus edicet. Illud tamen nos interim ad memoriam veſtram reducimus, quod nobis olim de Anſegiſo & Lantberto ſpecialiter quodam præſagio futurorum, tamquam prouidus reuera pronuntiaſtis. Eſt enim ita geſtum vt præuidiſtis, & nil vos ante latuit, quod poſtmodum intellectus noſtri oculus non aſpexerit. Non enim recte cum eo, ſicut epiſcopum decuit, ambulauit: ſed per verſipelles anfractus incedens, multum a via rectitudinis deuiauit. Quod cum exhibitum ad lucem veritatis extiterit, penitus

tus euasurum non credimus impunitum. Cuius scilicet certam rei poteritis circumstantiam procul dubio deprehendere, si, vt prætulimus, idem almificus vir sub testificatione vobis promissæ fidei adiuratus, vos latere noluerit. Sane nosse vos volumus, quia cum sæpe memoratum antistitem adeo cognouissemus vobis esse fidelem, vt crederemus nullis muneribus nullisque terroribus a suæ fidei erga vos habitæ sinceritate posse diuelli, adhæsit animæ nostræ salutis filius, & idcirco inter pontificium nostrum & imperium vestrum mediatorem illum fore decreuimus, vt quasi vocis vtriusque sit organum, referatque vestra nobis, & quæ nostra sunt, vobis annuntiet, vt lapis angularis habitus in Christo Iesu, qui est pax nostra, & fecit vtraque vnum. Data XVI. Kalendas Decembris, indictione decima.

EPISTOLA XXV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD DELTVM EPISCOPVM.

Vt vice apostolicæ sedis fungens Venetias pergat, & episcopos eius regionis Romam ad Concilium, sicut iusserat, venire faciat.

Ioannes reuerentissimo Delto episcopo.

TVÆ dilectionis sinceritati pastoralis officii nobis solicitudine iunctæ, quam in consortium nostri laboris ascisscere decreuimus, cognitum facimus, quia Petrus reuerentissimus Venetiarum metropoleos antistes multis suffraganeorum suorum grauatus molestiis, & canonicæ constitutioni repugnantibus malis oppressus, delegit corde deuoto sanctorum apostolorum Petri & Pauli ad limina properare, indeque salutis & optatæ consolationis opem percipere, vbi totius ecclesiæ Christus Deus noster fundamentum locauit, & religionis atque iustitiæ caput instituit. Et ideo querimoniis eius aures clementiæ nostræ, literis tam ipsi Vrso Venetiarum duci, quam suffraganeis eius episcopis, quorum sane inobedientia & temeritate canonicus vigor confusus, ecclesiæ Dei potestas exinanita, & metropolitana dignitas corrupta existit, vt in conspectu nostro apostolicæque sedis præsentia,

vtriuſque partis præſentia exiſtente, liteque diſcuſſa, finem cauſæ debitum æquo imponeremus libramine, literas noſtras direximus: ſed ipſe dux excuſationis verba potius quam quæſitas a nobis perſonas ſtatuto tempore maluit deſtinare. Vnde nolentes præfatum fratrem & coepiſcopum noſtrum abſque conſolatione debita relinquere, rati ſumus te vice noſtra illuc dirigere: quatenus diuino fretus auxilio, ea quæ prædicto fratri ſunt neceſſaria prudenter peragas, & cum Domini timore cuncta perficias. Has igitur apoſtolatus noſtri literas accipiens, pro vtilitate & ſalute eccleſiæ Dei ceu idoneus Chriſti miles laborare ſatage: quoniam dicente Apoſtolo, labor noſter 1. Theſ. 2. non erit inanis in Domino; & ſi ſocii ſumus laboris, erimus profecto & conſolationis. Chriſto igitur duce, Venetiam perge, Vrſoque duci epiſtolam deſtinatam tribue, eamque vt auribus audiendi audiat, inſtanter admone, ne ſtatutis apoſtolicæ ſedis reſiſtere, quin potius humili corde obedire procuret. Alteram vero epiſtolam Felici ſanctæ eccleſiæ Equilenſis epiſcopo, quem ad nos venire iubemus. Tertiam quoque Dominico Oliuolenſis eccleſiæ, & Leoni Caprenſis eccleſiæ, epiſcopis, quos ibi manere volumus, eiſque vt in his quæ Dei ſunt, te fideliter adiuuent, præcepimus, tribue. Quartam vero Dominico electo eccleſiæ Torcellenſis dare procura: eoſque terribiliter obteſtando atque iubendo, eaſdem epiſtolas in conſpectu totius eccleſiæ & populi, teque præſente legere facito: quibus nimirum perlectis, tam eoſdem epiſcopos ſupradictos, hoc eſt Felicem Matemautenſem, & Petrum Aquilenſem, epiſcopos, nec non Laurentium archidiaconum Gradenſis eccleſiæ, abbatem cœnobii Altinenſis, archidiaconum Roſellenſem, & archipresbyterum Gradenſem, cum nepote ſuo Laurentio Romam in præſentiam noſtram, ex noſtra apoſtolica auctoritate Idibus Februariis omni mora vel occaſione poſtpoſita, ſecundum tenorem epiſtolæ noſtræ venire præcipe. Nam ſi in prædictis Idibus venire quolibet modo diſtulerint, ſciant ſe omni eccleſiaſtica communione eſſe priuatos, atque anathematis vinculis innodatos, quouſque noſtris ſe obtutibus præſentare curauerint. Cumque omnia iuxta noſtræ præceptionis affectum, pia & fideli

deuotione compleueris, ad ecclesiæ tuæ reuertere gremium, nobisque sub certitudine cuncta renuntiare non differas. Vt si de cetero aliqua super his agenda sint arbitrio solerti, vt cura debita solicitius Deo propitio peragamus.

EPISTOLA XXVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD RICHILDIM AVGVSTAM.

Rogat vt Romanæ ecclesiæ suffragetur.

Ioannes episcopus Richildi Augustæ.

QVANTO amore spiritualis filius noster piissimus imperator erga hanc sanctam matrem suam ecclesiam flagret, ex hoc manifestissime claret, quod causam illius apud se specialiter exequendam & ordinandam in vestris proprie manibus collocauit. Cui enim congruentius & præstantius eam, quam præ ceteris spiritualiter diligit, oro, committeret, quam vobis, quæ ab eo sic diligi iubemini, sicut diligi a Christo iubetur ecclesia? Vnde magnopere gratulamur de vobis tot audientes præconia, & confidimus in Domino, quia onera quæ portamus, tam a paganis, quam a pessimis Christianis, vestri studii humeris alleuiabitis, & eritis pro ecclesia Christi apud pium coniugem more sanctæ illius Esther pro Israelitica plebe apud maritum. Quia vero sæpe ad Christianissimum coniugem vestrum semper Augustum diuersis pro necessitatibus siue missos, siue apices mittimus, ex hoc iam obsecramus & petimus, vos estote pro nobis ostium, lingua, & manus: imo totum pro nobis sitis, aduocatoris fungentes officiis, & omnia pro nobis in omnibus facite. Ita vt amici quidem & fideles ecclesiæ huius per vos apud apicem vestrum locum, apud vos inueniant aditum & salubre in necessitatibus suis omnino remedium: econtra vero, inimici & infideles per vos confundantur & excludantur: quia & nos pro vobis apud omnes & in omnibus erimus, & præcipue apud beatissimos apostolorum principes Petrum & Paulum amatores & protectores vestros: ita vt paterno vos affectu semper fouere studentes, & tamquam spiritualem filiam dilectionis nostræ sinibus collocatam *Esther. 9.*

in Christo tractare ac tegere perpetuo satagentes, apud eos commendare assiduis precibus studeamus, & vestri memoriam ad sacrosancta corpora ipsorum semper deponere satagamus. Lætamur autem & iocundamur in Domino, quia beatam vos & felicem dicent omnes generationes; quia pio committente coniuge tam salutiferum ministerium assumpsistis: per quod scilicet & in præsenti sæculo nomen bonum, quod est super diuitias multas, & cæleste acquiretis inter angelos, & non finiendum imperium. Data XVI. Kalendas Decembris, indictione X.

EPISTOLA XXVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM CALVVM IMPERATOREM.

Commendat Vvigbodum Parmensem episcopum.

Ioannes episcopus Carolo imperatori.

QVIA desiderandam nobis, & totis viscerum brachiis amplectendam dilectionem vestram nihil patimur ignorare eorum quam maxime, quæ ad cumulum gloriæ vestri noscuntur culminis pertinere, operæ precium duximus innotescere, Vvigbodum venerabilem ecclesiæ Parmensis antistitem apostolorum adiisse limen, & sedem, tam orationis voto, quam inueniendæ per nos vestræ gloriæ desiderio; cuius mentis arcana subtilius inuestigantes, nos plane minime latuisse fatemur: quod & nunc finceræ fidei erga pium imperium vestrum habendæ teneatur affectu: & hoc iam olim procul dubio rerum effectibus demonstrasset, nisi sibi esset a piæ memoriæ priori principe causa talis iuncta, quam sine sui discrimine floccipendere nequiuisset. Vnde rogamus, data venia suscipite nunc illum vt mea viscera: quia & si forte quondam vobis erat inutilis, nunc autem vobis & nobis vtilis: quamuis forte non sit dicendus inutilis, qui fidem ante promissam custodiens, simile circa vos seruandæ fidei dedit indicium: præsertim cum sperans in Domino non perdiderit, si mutauerit, fortitudinem, dum scilicet nobis hunc informantibus, si quopiam contra vos vsus est, pro vobis proponat iam totis viribus exercere. Vnde non dubitamus illum se

fortiorem erga fidei veſtræ conſtantiam exhibendum, quam fuerit, quando contra imperium veſtrum perhibebatur ſentire. Ergo clementiſſime imperator, quia ab infantia creuit vobiſcum miſeratio, recipite illum tamquam ab ipſa beati Petri apoſtoli patroni veſtri confeſſione, & ſuper eo mercedem habere contendite, non imputantes ei quod nouiſſimus venerit: quia & bonus ille paterfamilias operarios vndecimæ horæ pares feciſſe *Matth. 20.* deſcribitur his qui tertia hora venere. Sed & vos non minus diligitis militem, qui primo quidem in bello terga dedit, & poſtea rediens premit fortiter hoſtem, quam eum qui nunquam terga dedit, & nunquam aliquid fortiter geſſit. Sed quid multa? cum ecce nos ei apud pium imperium veſtrum, fili cariſſime, fidem dicimus. Ecce nos pro illo vadem offerimus: tantum ſic agat erga eum clementiſſima & ſereniſſima pietas veſtra, vt alii ſub tegmen miſerationis veſtræ, hoc comperto, alacrius confluant, & per interuentionem noſtram quaſi per immobilem pontem ad vos certatim tranſitum faciant. Siquidem hic in ſignum eſt ad apoſtolica tecta quoddam poſitus, cunctos ad vos terrigenas aut bene diſpoſitus inuitabit, aut a vobis male tractatus terrebit. Nam difficile eſſe credimus apud pietatem veſtram quemquam per alios obtinere, quod per Petrum & Paulum apoſtolorum eximios non poterit impetrare. Data *vt ſupra.*

EPISTOLA XXVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD GVAIFERIVM PRINCIPEM SALERNITANVM.

Laudat eius fidei conſtantiam erga ſedem apoſtolicam: Adelgiſii & complicum fraudes deteſtatur, ſuumque & aliorum eccleſiaſticorum auxilium contra Saracenos ei pollicetur, & hortatur vt in fide perſiſtat, vtque epiſcopum Surrentinum ad ſe mittat.

Joannes epiſcopus Guaiferio principi Salernitano.

GLORIOSÆ nobilitati veſtræ, quam ſpiritualibus vlnis amplectimur, & dilectionis ſemper ſinibus fouere non mediocriter anhelamus, condignas gratias agimus: quoniam in fidei petra ſtatuens conſtantiæ pedes, nec flu-

minibus, nec ventis diuersorum euentuum impetu potuit a stabilitate sua demergi, vel a nobis præstitis sponsionibus aliquatenus amoueri: fundata enim est supra petram. Quæ autem de Adelgisii & complicum eius prioribus ac modernis fraudulentis actibus indicastis, & ipsi veraciter sensimus, & sagacitatem tuam, vt se res habet, sensisse manifeste cognouimus. Erit autem eis vt Saül & Achab, & anima eorum pro anima inimicorum Dei, quoniam virum dignum morte dimittere minime formidarunt; nosque Deo fauente cantabimus & psallemus: *In operibus manuum suarum comprehensus est peccator.* Et iterum: *Lacum aperuit, & fodit eum, & incidit in foueam quam fecit: conuertetur dolor eius in caput eius*, &c. Interim autem, quantum nos superna virtus adiuuare dignata fuerit, & in consiliis & in auxiliis vobis ferre præsidium non omittemus: sed piissimum filium nostrum semper Augustum ad adiuuandum vos tam per se, quam per exercitum suum quantocius incitabimus. Simili etiam modo & alios quosque fideles, & ecclesiæ Christi amicos ad hoc ipsum excitare atque hortari studiosius procurabimus, atque omnia, siue quæ nos cogitare, siue quæ vos salubriter adinuenta nobis intimare maturaueritis, gratulanter agere ingenti cum gaudio festinabimus. Interim autem *state in fide, viriliter omnes agite, & confortetur cor vestrum*, non Insultan, qui satan congruentius dicitur, sed sperantes in Domino: ita vt omnes a paganorum consortio subducatis, & vos ad pacem in inuicem, & concordiam vniatis in Christo Iesu Domino nostro: quidquid sane consilii vobis vel accreuerit, vel salutiferum visum fuerit, nobis innotescere ne pigritemini, vt a libramine nostro vel tamquam salubre approbetur, vel si aliter cælitus reuelatum fuerit, aliter & dispensetur. Etenim nos vestra damna, nostra credimus: sicut e contrario lucra vestra, nostra procul dubio deputamus. Episcopum interea Surrentinum siue per terram, siue per mare profectum, quia iam minus recepimus, haud parum moleste tulimus; & nisi ocius mittatur, molestius non immerito sustinebimus: at vero si ad nos indifferenter fuerit destinatus, tunc magna & solita deuotionis tuæ recognoscemus indicia. Et pure profecto circa pontificium nostrum dilectionis tuæ sole clarius patebunt insi-

3. *Reg.* 20.

Psalm. 7.

Psal. 17.

Psalm. 26.

gnia. Optamus gloriam, &c. Data XV. Kalendas Ianuarii, indictione decima.

EPISTOLA XXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LANDVLPHVM EPISCOPVM CAPVANVM.

Eiusdem argumenti.

Landulpho episcopo Capuano.

SICVT de sanctitatis tuæ deuotione ab olim erga hanc sanctam Romanam ecclesiam habita gratulamur, ita de infidelium & de inimicorum maleuolentia contristamur, nullatenus de omnipotentis Dei misericordia diffidentes, quod & tibi condigna recompensatio, & illis repentina confusio maturetur. Verum, vt condecet, reuerentiam tuæ fraternitatis laudabiliter amplectentes, & gratias agimus, & vt in bono perseuerare proficereque decertes, apostolica mansuetudine deprecamur: Quatenus qui in illis regionibus & sanctitate decoratus, & deuotione prælatus es, sis etiam contra tortitudinem regula; & sicut hactenus feciſſe probaris, contra infelices felicitas, & contra iniquos æquitas, atque lux contra tenebras: sciens illius qui de tenebris dat lucem splendescere, solatium nobis & vobis citius affuturum, & nimis diu afflictæ Christi ecclesiæ omnipotentem Dominum consulturum. Præterea, quod de adiutorio, sicuti & ingens necessitas omnimodis postulat, a nobis conferendo deposcis; hoc & nos meditamur, hoc volumus, & diuina gratia protegente, cito nos collaturos confidimus: quia iam calamitatem nobis commissi populi sustinere non possumus; iam deuastationem terræ istius aspicere non sufficimus; tantumque dolemus, vt dici non possit, si omnes artus nostri vertantur in linguam. Quapropter vellemus adhibito sanctitatis tuæ consultu, necessaria ad communem securitatem negotia præuidere: tamen præter id quod ad præsens difficile posse fieri, vt ita dixerimus, cernitur; cum primum se nobis posse præbuerit (quamquam imperialem exercitum nos cito habituros speremus) hanc ipsam necessitatem spirituali filio nostro serenissimo semper Augusto rursum significabimus, & vt quantocius nobis potenti virtute sub-

ueniat, humillimis precibus exhortabimur. Verumtamen
Psalm.144. prope est Dominus omnibus inuocantibus eum in veritate: voluntatem timentium se faciet, orationes eorum exaudiet, & saluos faciet eos. Data XIV. Kalendas Ianuarii, indictione decima.

EPISTOLA XXX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM CALVVM IMPERATOREM.

Propter imminentia tum a Saracenis, tum a quibusdam Christianis, grauissima pericula, enixe petit, vt promissa auxilia quamprimum mittat, & destinatos ea de causa legatos commendat.

Ioannes episcopus Carolo imperatori.

CVM nos in ecclesiasticis curis instantia quotidiana constringeret, & hinc inde populi nobis commissi continuus dolor, qui cuncta nostra interiora perculit, perturbaret, illud, vt ita dixerim, inter alia fleuimus, quod nunc vsque tam per terram, quam & nauigio, ad vos nostrum missum dirigere summo desiderauimus studio, vt nobis vestram prosperitatem desiderantibus & anxie sitientibus renuntiarentur citissime sanitates, sed omnino nequiuimus. Hinc fateor, fili carissime, tanta per vtrumque iter impedimenta timuimus, quantum & per paganos, & per iniquos Christianos, sine respectu diuini timoris, generari mala, quæ ætas nostra non meminit, deploramus. Tanta enim sunt, vt intra mœnia vrbis reliquiæ populi innumerata paupertate affectæ consistant, & omnibus forinsecus deuastatis ac in solitudinem redactis, nihil iam restet, nisi, quod Deus auertat, ipsius vrbis excidium. Sed & quantum nos Leo venerabilis episcopus, apocrisiarius & missus sanctæ Romanæ ecclesiæ, communis quoque fidelis, a vestro seruitio rediens, de hoc quod a vobis retulit, post se vestrum exercitum contra Agarenos mittendum, lætificauerat, tantum hucusque eumdem nobis expectantibus, quod consecuti non sumus, validior mœror & ineffabilis angustia contristauit: quia tota Campania ab ipsis Deo odibilibus Saracenis funditus deuastata, iam fluuium qui a Tiburtina vrbe Romam decurrit, furtim

tim transeunt,& tam Sabinos, quam sibi adiacentia loca prædantur. Sanctorum quoque basilicas & altaria destruxerunt, sacerdotes & sanctimoniales, alios quidem captiuos duxerunt, alios autem variis mortibus necauerunt,& omnem Christi sanguine redemptum populum in circuitu deleuerunt. Et quid dicam? aut quid loquar? cum peruenerit gladius vsque ad animam, & sanguis omnium de terra clamet ad Deum. Ergo, præcellentissime Cæsarum, iam iam nostræ calamitati succurrite, iam populi nostri miserias releuate, iam vestræ potentiæ manum porrigite, & hanc terram,cuius vobis necessitates ab ipso vestræ vocationis initio notas fecimus, liberate, ne si perdita fuerit, vestrum vilescat imperium, & totæ Christianitati nascatur dispendium. Reminiscimini igitur propter Deum, reminiscimini, quia multa spe & fiducia freti, diuinitus & humanitus ad imperii gubernacula promerenda pro vobis certamina sumpsimus, nullique labori pepercimus. Ideoque vicem nobis rependite, vt spes & labor noster non sit inanis in Domino: quia cum hæc fuerit semper apud vos summa nostræ petitionis, si amplius nobis auxilium vestrum subtraxeritis, in desperationem lapsi deficiemus,& forsitan in aliud consilium resumptis aliquantulis viribus necessario transcendemus. Non enim, sicut vos forsitan æstimatis, mediocre malum tota nostra ecclesia patitur, minimis status reipublicæ damnis afficitur: sed alia Sarracenorum incursibus, alia autem Christianorum ita sunt exterminata & deuastata tyrannide, vt non nostra sint quæ nostra fuerunt: quin potius solo nomine omnibus illis vtamur, & vel ad defensionem patriæ, vel ad aliquam vtilitatem nostræ ecclesiæ,quorumlibet solatia nunquam inueniamus. Præcipue autem multi, quos vestra non ignorat maiestas, non solum nulla nobis solatia conferunt, verum etiam quidquid residuum est a paganis, imprætermisse subtrahunt,& omnem nostram dispositionem in territorio Romano suis violentiis calcant: adeo vt nec victualia, nec vlla quadrupedia in omnibus nostris remaneant, nec vllum, qui nobis compatiatur, vel nostros singultus aut gemitus doleat, oculi nostri aspiciant. Sed quia tanto imperatori pauca sufficiunt, & ex istis iam, fili carissime, quæ nos præ gemitu & afflictione cordis loqui

non possumus, vniuersa alia cognoscetis, quasi humo prostrati vestram magnificentiã deprecamur, & per futurum iudicium deprecantes, cum tota nostra ecclesia vestro diuinitus protecto imperio totis viribus suggerimus, votisque supplicibus preces multas effundimus, vt contritæ & omni humano solatio destitutæ sanctæ matri vestræ Romanæ ecclesiæ defensionem, debitamque tuitionem, cunctis remotis occasionibus, cunctisque omissis dilationibus, omnimodis præbeatis: quia cum iam iuxta præcipitium consistamus, nisi manu vestræ defensionis, & necessariis nobis, sicut præmisimus, imo sæpius exorauimus, quantocius opibus subuenire studueritis, spe viuendi per Christianos sublata, aut ipsis paganis subiiciemur, aut, quod auertat diuina potentia, ab eorum multitudine victi, ad omnem Christianitatis interitum crudeli nece peribimus, ac per hoc & Christi nomen in gentibus blasphemabitur, & vestræ opinionis anteacta studia obliuioni trademus. Huius rei gratia, sicut supra meminimus, opportunum adiutorium conferentes, nobis vestrum exercitum ad hostilem expeditionem promptissimum destinate, aliosque Deum per omnia diligentes missos, qui vitiorum flammas iustitiæ tramite vsi compescant, nimia celeritate dirigite: quatenus qui innumeris tribulationibus quatimur ac æstuamus, & pro populi nobis commissi miseriis cruciamur, vestris consolationibus refecti lætemur, & per vos tranquillitate percepta, optatam libertatem, sicut decet, per tam benignum imperatorem consequi mereamur. Postremo sublimitatem vestram deposcimus, vt latores præsentium, Petrum scilicet atque Petrum venerabiles episcopos, missos apostolicæ sedis, nostrosque dilectos, iuxta morem benigne ac pacifice suscipere non dedignemini, & ea quæ piis vestris auribus pro vtilitate sanctæ Romanæ ecclesiæ in conspectu vestro retulerint, ad congruum ac opportunum effectum peruenire, pro sanctis apostolis vestris intercessoribus apud Deum, celeriter studeatis. Data quarto Idus Februarias, indictione decima.

EPISTOLA XXXI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD RICHILDIM AVGVSTAM.

Vt imperatorem coniugem ſuum ad opem eccleſiæ quamprimum ferendam hortetur.

Ioannes epiſcopus Richildi Auguſtæ.

MVLTO peracto iam tempore tam ad ſpiritualis filii noſtri Auguſti, quam ad veſtram inuiſendam clementiam, miſſos apoſtolicæ ſedis deſtinare deſiderauimus: quatenus & de vtriuſque ſoſpitate lætiores efficeremur, & nobis commiſſæ, ſanctæ ſcilicet matris veſtræ, Romanæ eccleſiæ calamitates atque oppreſſiones, quas a Chriſtianis & ab iniquis paganis ſine ceſſatione patimur, ad memoriam reducentes, ab eodem Auguſto conſolationem & optatam opem, ſicut ſperabamus, tandem aliquando conſequi mereremur. Sed omnium viarum aditibus a malis obſeſſis hominibus, plus nos compulit dolor lacrymas fundere, quam locus pateret ad vos noſtros miſſos dirigere: quia ex vno, ſicut diximus, Chriſtiani, ex alio pagani ita nos crudeliter perſequuntur, vt ſolis mœnibus Vrbis relictis, omnia in circuitu longe lateque conſumpta habeant, & in ſolitudinem prorſus redacta. A quibus per tantum imperatorem releuari iam credebamus, & recuperationem aliquam vel medelam adipiſci ſummopere præſtolabamur. ſed ecce pro peccatis noſtris aliis negotiis implicatus, nobis hactenus diſtulit ferre præſidium. Et quia iam ſuſtinere non poſſumus, gloriam veſtram multipliciter deprecamur, vt vice noſtra fretæ, ſumatis in femineo ſexu virile pectus, & pro amore ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli, quorum ita eſt deuaſtatum terminum, vt magis libeat flere, quam dicere, tamdiu apud piiſſimum imperatorem noſtrum inſiſtatis, quouſque & contra paganos opem præbeat, & Chriſtianos compeſcere gaudeat. Quoniam ideo illum tanto diademate ab olim quidem a nobis expectatum ac prælectum decorare curauimus, vt ſanctæ Romanæ eccleſiæ recuperatio & ſecuritas, quam ademptam dolebamus, per pium ſtudiũ eius, quo ſemper fruebatur, rediret.

Quapropter, cariſſima filia, per Deum vos adiuramus, opportune importune inſiſtite, vt antequam in ipſa vrbe Romulea aliud periculum, quod Deus auertat, proueniat, manum ſuæ defenſionis exhibeat, & hanc terram, quæ ſui imperii caput eſt, ad libertatem reducat, ne quando dicant gentes, vbi eſt imperator illius? quatenus & nobis ſpes euadendi, viuendique remaneat, & priuſquam hiems vel ver tranſeat, contra eoſdem paganos Romæ ſint illius exercitus præparata ſubſidia. Alioquin aut omnino peribunt, aut coacti, vt ſolam vitam redimere valeamus, eis qui nobis dominantur, quomodocumque ſubiiciemur. Data IV. Idus Februarias, indictione X.

EPISTOLA XXXII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM CALVVM IMPERATOREM.

Mittit imperatori palmam, & malis, quibus a Saracenis prauiſque Chriſtianis vrgebatur, expoſitis, auxilia petit.

Ioannes epiſcopus Carolo imperatori.

INTER cetera, quæ vera creſcente religione ab olim eccleſiaſtica facta veſtræ pietati duximus intimanda, virentium vobis palmarum ecce brauium mittimus, quod
1. Cor. 9. Apoſtolus non omnes qui currunt, ſed vnum propter vnitatem legitime certantium accipere proteſtatur. Quapropter, fili cariſſime, quaſi præſentes, incuruatis genibus & ſummiſſo capite deprecamur & obſecramus, vt ita legitime celſitudo veſtra in huius ſæculi ſtadio pro Chriſti eccleſia currere, ita decertare contendat, vt non ſolum brauio victrix veſtra dextera adornetur, verum etiam ſacratiſſimum caput diademate gloriæ decoretur: imo pro viſibilibus his & corruptibilibus, non tantum palmam, ſed & coronam accipiat incorruptam. Sed heu, clementiſſime imperator, ecce dum ad alia intenditis, mater veſtra, ſancta videlicet hæc eccleſia, quæ vos ſpiritualiter genuit, periclitatur, & in nouiſſimum deuenit exitium: hinc inde non ſolum tabernaculis hanc Idumæorum & Iſmaelitarum, & Agarenis quotidiano gladio & captiuitate in interitum impellentibus, verum etiam falſis filiis Sarræ,

quos optime noſtis, in prædam & direptionem miſerabiliter immittentibus: ita vt & illi ſæpe vſque ad muros Vrbis quamuis clandeſtinis horis peruenerint, ſed & Tiberinum fluuium, qui olim Albula dicebatur, iuxta Sabinorum confinia pertranſierint: & iſti, qui nobis vicini ſunt, ex altera parte ita ſæuiant & debacchentur, vt non hominem, non agrum, non iumentum, non pecus, non quidquam ex his quæ ſancti Petri iuris exiſtunt, dimittere patiantur, ſed omnia quæ oculo vident, manu diripiant; & mala quæ cogitant, ſine mora perficiant. Hæc ſunt, cariſſime, de innumerabilibus pauca, quæ mater veſtra Romana, proh dolor, diebus veſtris perfert eccleſia; quaſi non vos ſpecialiter ex omnibus & præ omnibus amauerit, inuitauerit, & extulerit: vel quaſi nos non vos, auctore Deo, in imperium coronauerimus, & vobiſcum in omnibus, quaſi cum ſapientiſſimo Salomone, vt quondam ille fide- 3. Reg. 2.
lis Sadoch ſacerdos, aduerſus alterum ad omnia minime ſteterimus, nec cuncta, quæ pro vobis debuerimus facere, fecerimus: ad extremum quaſi non hodieque manui veſtræ ſpeciali voto & prærogatiua plenam benedictione palmam, ſicut & cernitis, deſtinemus aduerſus viſibiles hoſtes & inuiſibiles triumphantem. Optantes enim vos de cunctis aduerſariis triumphare, nihil aptius vobis, quam ramos palmarum, duximus offerendum, quos & pueri ſternebant in via Domino Hieroſolymam venienti, anti- Matth. 21.
quum hoſtem triumphaturo, & mundum victuro. Sed dicuntur multæ vos impedire ſolicitudines. Hoc plane nec nos ignoramus. Verum vt cum Domino fateamur, & Luc. 11.
hæc oportuit facere, & illa non omittere. Nam vobis, qui in agone contenditis, vt ad brauium ſupernæ vocationis, & ad capeſſendam coronam incorruptam perueniatis, ab omnibus aliis abſtinendum eſt, & legitime, vt prædiximus, decertandum. Quid autem magis legitimum, quam vt præ omnibus & ante omnia Romanæ curam habeatis eccleſiæ, quæ ceterarum magiſtra eſt & mater eccleſiarum, quæ veſtro in tempore tantis ac tam immanibus ſuccumbit ſine ceſſatione periculis? Denique ſi hæc eccleſia, quæ caput eſt, viget, cetera membra, quamuis languida, recuperandi fiduciam non amittunt: quæ nimirum omni robore carent, ſi contingat ſolum caput forte lan-

guere: quanto potius, quod auertat omnipotens, si contingat extingui? Vnde iterum iterumque totis singultibus totisque imploramus præcordiis, & per Christum Dei filium suppliciter adiuramus, qui vos ad tantum prouexit fastigium & imperium, vel nunc citatum extendite clementiæ brachium, & periclitanti patriæ, quin potius mundo, auxilii iam iamque porrigite dexteram. Ecce Petrus in commissis ouibus mergitur. Erigite ergo eas vos a fluctibus, clementissime. Sic vos ipse ab excessuum alluuionibus erigat, & vobis cæleſtis atria regni intercessionum suarum clauibus reseret, & vitæ æternæ pascua inuenienda inter angelos sine termino tribuat, quæ oculus
1. Cor. 2. non vidit, nec auris audiuit, &c. Data Idibus Februarii, indictione decima.

EPISTOLA XXXIII.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD AIONEM EPISCOPVM BENEVENTANVM.

Commendat eum de zelo erga sedem apostolicam. monet vt sibi adiumento sit in expellendis Sarracenis, suumque fratrem ad idem faciendum impellat.

Reuerentissimo & sanctissimo Aioni episcopo Beneuentano.

SVSCEPTIS atque relectis literis sanctitatis tuæ, gratias omnipotenti Deo retulimus, & pro tuæ deuotionis affectu, proque solicitudine, quam inquirendo de nostris euentibus habuisti, multum in Domino gratulati sumus. Decet enim, & omnino coram oculis diuinæ maiestatis extat conueniens, vt hi quos fideliores erga sanctam matrem cunctorum scilicet Romanam ecclesiam esse conspicimus, nostris affectibus, & si non per corpus, per spiritum amplectantur, & fraterna dilectione iuxta merita singulorum tractentur. De hoc autem quod asseris, te de nostra sanitate lætari, sicut e contrario de oppressione Sarracenorum tristari; optime quidem (vt ita dixerim) quantum foris est, tangis: sed quantum intus est, iuxta tribulationem quam patimur, non aduertis. Præcipue cum pro populi nobis commissi vastatione solum nobis supersit sepulcrum, & pro his qui nobiscum certare debuerant, & non solum inimicis Christi faueant, sed etiam no-

ſtrum laborem impediant, immenſis anguſtiis æſtuemus. Sed in his non ſolum nobis orationibus a vobis ſubueniri precamur, verum etiam quos a communi noſtro certamine deuiare cognoſcis, & exemplo operis, & verbo prædicationis reuoces, exhortamur. Ceterum licet noſtro itineri Neapolim nobis pro maxima noſtræ eccleſiæ neceſſitate nuper aduenientibus non adhæſeris: tamen quod per præſentiam non egiſti, per abſentiam, ſi ille calor fidei in te viget, quem credimus, agere prorſus valebis. Bene enim tuo miniſterio cedis, ſi & laborem noſtrum, quem valde debiles corpore pro liberatione Chriſtiani populi tunc aſſumpſimus, opportune aduertis, & tribulationis, quam modo patimur, memor ſemper exiſtis. Nam nunquam conſilium fratris tui per aliquos tantum ſubuerti potuit, quantum per tuæ ſanctitatis ſolertiam immutatione dexteræ excelſi non poſſit conuerti. Eia igitur frater cariſſime, accinge epiſcopaliter lumbos tuos, & medullitus fratrum noſtrorum, pro quibus Chriſtus ſuum ſanguinem fudit, neces atque dictu horrendam captiuitatem perpende, & inſta opportune, importune, fratremque iam dictum monitis, imo verbis increpatoriis exhortare, 2. Tim. 4.
vt noſtros pios conatus ſequatur, & pro Chriſtianis nobis certantibus opem tribuat, voluntatem extendat, & opus te inſtante exhibeat, & miſereatur Deus. Quid nobis proficit Chriſtianum vocabulum, ſi opere Chriſtiano caremus? quid prodeſt nobis cognouiſſe viam iuſtitiæ, quando poſt cognitionem retrorſum conuerſi, cum inimicis Chriſtiani nominis tam libere fœdera copulamus? Ergo (ſicut diximus) beneficiis ſanctæ Romanæ eccleſiæ tua ſanctitas non ingrata nobiſcum laboret, nobiſcum pro ſalute populi Dei in illis partibus cooperatrix exiſtat, & noſtro certamini fauens, ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſe deuotam nomine & opere ſemper exhibeat. Quia ſi tu, ſicut poteſt, peregeris, nec fratris tui, nec alicuius hominis factum, noſtrum opus, piumque laborem, Chriſto iuuante, apud veſtrates ex toto diſſipare valebit: quin potius incrementum per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum augebitur, & labor proficuus apparebit. Data Kalendas Februarii, indictione decima.

EPISTOLA XXXIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ANSPERTVM ARCHIEPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Respondet, abbatem, qui nullo comprobato crimine a regii cœnobii præpositura depulsus fuerat, esse reuocandum ; homicidam autem, & facinoris socium ab omni præpositura pellendum.

Ioannes episcopus Anspero archiepiscopo Mediolanensi.

LAVDAMVS sanctimoniam tuam, frater carissime, iustitiæ zelo feruentem : sed in promotionibus siue antistitis, siue abbatis, nil profecto aliud gerendum possumus exhortari, nisi quod sacri Canones sanciunt, quos nulli sacerdotum licitum est ignorare, vel quidquam facere, quod patrum possit regulis obuiari. Verum quia in vtroque filii nostri semper Augusti interfuisse perhibetur assensus, eius super hoc esse videtur expectandus aduentus : ad cuius cum tua sanctitas accesserit pietatem, credimus nil ecclesiæ Dei præter paternas regulas illaturam. Moderatio quippe sedis apostolicæ, & vniuersalis ecclesiæ dispositio, in hoc periculoso tempore pene cuncta dispensatorie moderanda compellit. Quamuis autem præsenti sit exuli consulendum, nihil tamen est, non extante vlla necessitate, contra Canones patrum agendum. Abbas autem qui nullo comprobato crimine a regii est cœnobii præpositura depulsus, eiusdem piissimi principis permissu, precibus nostris tuæ sociatis industriæ, reuocandus est. Non autem solum homicidam, sed & socium homicidæ ab omni præpositura pellendum decernimus. Hæc perpaucis fraternitati tuæ scripsimus, ne sibi omnino rescribere supersedisse videremur. Ceterum, vt cum sancto Leone papa dicamus, Nos qui sacerdotum Domini matura volumus esse iudicia, nihil possumus incognitis rebus in cuiusquam partis præiudicium diffinire, priusquam vniuersa quæ gesta sunt, veraciter audiamus. Si enim (vt ait Apostolus) mediator vnius non est, qui sic vnam partem audit, vt alteri parti nihil reseruet*. Optamus, &c. Data III. Kalendas Martii, indictione decima.

Galat. 3.

* *for.* aliquid deest.

EPI-

EPISTOLA XXXV.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD EPISCOPOS IN REGNO CAROLI IMPERATORIS CONSTITVTOS.

Monet vt imperatorem hortentur ad opem eccleſiæ Romanæ celeriter ferendam.

Ioannes epiſcopus omnibus archiepiſcopis & epiſcopis in regno imperatoris Caroli conſtitutis.

PRISTINIS attriti miſeriis, & oppreſſi calamitatibus, dilectiſſimi filii noſtri magni imperatoris Caroli, quaſi de profundis ad Deum clamantes, tamquam ipſius Domini & Saluatoris noſtri anxii expectabamus aduentum, & vt ita dixerim, eius iteratum pro ſalute noſtra credebamus imminere deſcenſum. Sed, proh dolor! tot ac tantis circumdamur hinc inde periculis, vt tædeat nos etiam viuere. Ecce enim dominicarum ouium ab Agarenis, qui ſunt filii fornicationis, nec non & ab his qui ſolo ſunt nomine Chriſtiani, aliæ gladio trucidantur, aliæ fame pereunt, aliæ vero in prædam & captiuitatem ducuntur. Sed & paſtores earum, reuerendi epiſcopi, profugiunt, & vagi huc illucque palantes omni penitus egeſtate tabeſcunt. Redacta eſt terra in ſolitudinem, & ablatis ab illa hominibus, ferarum ſaltus effecta eſt: ciuitates, caſtra, & villæ ſubuerſæ, nec vbi earum fuerint ædificia, innuunt. Sed & venerabilia loca deſtruentes, altaria Domini ſuffoderunt, miniſtros & ſeruos eius occiderunt. Facti ſumus, ſecundum Pſalmiſtam, *Pſalm. 43.* in deriſum & contemptum his qui in circuitu noſtro ſunt: dum illi aut vicinorum auxilio potiuntur, aut ſaltem pacto, ſecundum Apoſtolum, tempus redimunt, quo- *Epheſ. 5.* niam dies mali ſunt. Seminamus pedetentim, quamuis in lacrymis, nec recolligimus; imo iam nec ſeminandi facultas ſuppeditat. Sedet in triſtitia domina orbis, mater eccleſiarum, magiſtra gentium, conſolatio triſtium, & non eſt qui adiuuet, non eſt qui conſoletur eam, niſi tu ſolus, o bone Deus, & ſi non propter iniquitates noſtras, ſed ſpe, quæ ſecundum Apoſtolum non confundit. Quæ, fra- *Rom. 5.* tres cariſſimi, partim vobis ſignificamus, (nam ſi per ſin-

gula scribere tentassemus, facilius nobis charta quam sermo deficeret) vt sicut vnum corpus sumus in capite Christo, & alter alterius membra, ita nobiscum pariter con-
1. Cor. 12. doleatis & compatiamini: quia *si quid vnum patitur membrum*, vt Doctor gentium ait, *compatiuntur omnia mem-*
2. Tim. 2. *bra: & si compatimur, & conregnabimus.* Condolentes autem nobis, & compatientes, accedatis ad Christianissimum filium nostrum, & consilium Domini ab eo non abscondatis: suggerentes, & exhortantes, vt perpendat quis & quam terribilis sit ille, qui hunc ante sæcula huic præfuturum regioni prædestinauerit, & quam districte ab eo exacturus sit quod commisit: qui scilicet tam precioſi sanguinis fusione quod credidit emit. Meminerit etiam, quia & nos illum præ ceteris propinquis & æmulis eius amauimus, elegimus, & prætulimus. Vnde & eum aduersus omnes hostes ecclesiæ non solum defensorem, sed & patronum & aduocatum nostrum existere proposuimus: vt quod ei nos apud Deum esse satagimus, ipse inter homines pro nobis fieri non detrectet: præcipue vt accelerans nobis subueniat, & sine mora contra perfidos Christianos & infideles succurrat. In quo sanctæ fraternitati vestræ præ omnibus laborandum est: pro commisso scilicet sibi sacerdotali officio, & quia, vt cum pro-
Isa. 10. pheta veridico fateamur, si hæc humiliatur, ad cuius confugietis auxilium, vel vbi relinquetis gloriam vestram? Data III. Kalendas Martii, indictione decima.

EPISTOLA XXXVI.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD LANDVLPHVM EPISCOPVM CAPVANVM.

Mittit legatos, vt Docibilis Hypatus petierat: hortatur vt det operam vna cum legatis, vt pactum cum Saracenis initum dissoluatur; se quidquid ab eo constitutum fuerit, approbaturum.

Landulpho episcopo Capuano.

NOVERIT industria tua, nos tam Sergii magistri militum, quam Docibilis Hypati epistolas suscepisse: quibus cognouimus eos excusabiles se velle coram nobis reddere tentauisse super contracto infando fœdere, quod

cum Saracenis impie pepigerunt, nec absoluerunt; in tantum, vt gerulus earum referret iam fuisse diruptum, nisi dilectio tua pro reuerentia nostri, nostrum in hoc expectandum arbitrium iudicasset. Quamuis nec hæc ipsa ex toto crediderimus, eo quod de his nullam tuam susceperimus. Verum quia nos prædictus Docibilis Hypatus, vt missos nostros pro tanto bono, & omni ecclesiæ profuturo perficiendo, Caietam mitteremus, obnixe rogauit; ne negligentia nostra diffamaret tantam humani generis salutem postpositam, misimus illuc Vvalbertum Portuensem, & Eugenium Ostiensem, sanctissimos episcopos dilectos & consiliarios nostros, vt siue cum magistro militum, siue cum missis eius loquentes, pactum illud, quod perditionis est causa, dissolui per omnia suaderent, in tuæ maximæ sapientiæ illos fiducia destinantes. Quapropter hortamur, vt solertia tua tanto in hoc laboret, quanto non solum a nobis condignam vicissitudinem, sed & ab ipso Deo & Domino nostro coronam se percepturam in cælestibus non poterit dubitare. Admonemus itaque, *insta opportune, importune*, vt tam impio discisso fœdere, pax Dei, quæ exuperat omnem sensum, nobis tandem cælitus restituatur. Si qua vero inter hæc se ingerit inimica Deo contentio, tuæ sapientiæ manibus detergatur: nulla simultas, nulla rerum vel gloriæ cupiditas a tanto lucro atque profectu vos subtrahat; quia, quidquid illud est, pacifice poterit post modicum dirimi, & cum caritate, nobis quoque mediantibus, diffiniri. Certet ergo, laboret, & satagat industria tua, & in his vice nostra vtatur; & quidquid agendum, quidquid communi ex placito fuerit construendum, vice nostra faciat atque constituat. Alacriter enim quod tua dilectio constituerit, & immobili placito fixerit, adimplere atque perficere procurabimus, nihil vt in hoc hæsitet dilectio tua magnopere commonentes. Prædictis autem missis nostris missos tuos indifferenter & absque mora Caietam dirigere procurato, qui de his omnibus cum eis salubriter tractare valeant, & quæ sunt agenda, perficere. Optamus, &c. Data Idus Martii, indictione decima.

2. Tim. 4.

Philip. 4.

EPISTOLA XXXVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD FROTARIVM ARCHIEPISCOPVM.

Frotarium ab ecclesia Burdigalensi a paganis deuastata transfert ad Bituricensem.

Reuerentissimo & sanctissimo confratri nostro Frotario, dudum quidem Burdigalensi, nunc autem Bituricensi archiepiscopo.

AD hoc nos diuina prouisio supernaque moderatio ecclesiis suis voluit præesse rectores, vt dispersa congregare, & seruare congregata summo studio procuremus, non solum earumdem ecclesiarum solicitudinem, sed & ipsorum quoque rectorum habeamus industriam, & exerceamus solertiam: quatenus sicut rectoribus destitutis ecclesiis alios subrogantes consulimus, ita rectoribus vacantibus ecclesias Domini committentes, prouidam curam nos earumdem ecclesiarum gerere demonstremus: maxime his, qui cum robusti præliatores Domini sint, intra otiositatis angustiam arceri renuunt, & per hoc expeditius contra vitia certaminum exercitia quærunt. Quia igitur Burdigalensem ecclesiam, totamque pene sub eius habitam regimine diœcesim, ita paganorum frequentes gladii, prædæque continuæ consumpsit irruptio, vt pene omne illic episcopale vacet officium; necessario præuidimus, Dei omnipotentis auctoritate, beatorumque Petri ac Pauli apostolorum principum, fraternitatem tuam, cuius vacatio defectus est fidei, & fere virtutum omnium detrimenta, in ecclesia Bituricensi, quæ vacare pastorali cura dinoscitur, ab hac præsenti decima indictione præferre simul & incardinatam præficere, habito in eadem Bituricensi ecclesia totius iure metropoleos ac diœceseos priscis temporibus a sacris Canonibus præstituto, & in illa ecclesia eatenus conseruato: ita vt pastor eiusdem sanctæ Bituricensis ecclesiæ, rector & antistes ex hoc re vera dicaris, habearis, & Christo propitio percolaris, ea quæ Dei sunt iugiter agens, & vtilitati proximorum semper intendens. Qui vero contra huius apostolici priuilegii nostri statutum, quod

necessitate barbarica, & dispensatione cogente loci & temporis, exemplo etiam maiorum protulimus, agere forte tentauerit, diuinis mysteriis priuetur, quamdiu minime resipiscens, apostolico præcepto frustra permanserit inobediens. Data &c. indictione decima.

EPISTOLA XXXVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD DOCIBILEM ET IOANNEM.

Hortatur vt det operam, ne Christiani fœdus cum Saracenis faciant.

Joannes episcopus Docibili & Ioanni Hypatis.

DEVOTIONI tuæ pro labore fidei Christianæ, quam excolis, gratiarum actionibus persolutis, iterum & iterum exhortamur, vt magis ac magis satagere & decertare, & cœptum laborem ad perfectam ducere actionem procures: vt Christiani nominis viri paganorum fœdera fugiant, & solum in Deum, qui eos creauit, & non in diaboli membra, quæ sunt filii fornicationis & vasa iræ, spem suam ponere discant. Quod cum egeris, saluabis animam tuam, & operies multitudinem peccatorum. Dicit enim beatus Iacobus: *Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, saluabit animam suam a morte, & operiet multitudinem peccatorum.* Data quinto Idus Aprilis, indictione x.

De Docibile Leo episc. Ostiensis, lib. 1. c. 14.

Iacob. 5.

EPISTOLA XXXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD PVLCHAREM PRÆFECTVRIVM AMALFITANVM.

Monet vt fœdus cum Saracenis initum dissoluendum curet.

Ioannes episcopus Pulchari Præfecturio Amalfitano.

ADMONEMVS vt in omni virtute tua & sapientia tua labores atque decertes, vt illi homines paganorum disrumpere pacta procurent. Quod si fecerint, nil vobis vel illis denegabimus eorum quæ rite facere possumus, & pro nulla causa vel homine nos a communi vestra & eorum salute seu auxilio separabimus, nec illos aliquando dimittemus: at vero si illi hoc facere recusauerint, & con-

De Pulchare Leo, vbi supra.

ſpicis eos nobis de die in diem tantummodo velle illudere; ſaltem tu fac ſecundum conſilium tuum, quod ſcilicet inſpirante Deo, ex prudenti corde ſalutiferum protuliſti. Quidquid autem de his factum, vel non factum fuerit, aut faciendum extiterit, tuis nobis vel miſſis, vel literis citius indicabis; vt quæ deinceps nobis neceſſario ſunt agenda, facilius & expeditius agamus, præparemus & ordinemus. Data quinto Idus Aprilis, indictione decima.

EPISTOLA XL.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD SERGIVM MAGISTRVM NEAPOLITANVM.

Dolet ipſum ſæpe monitum fœdus cum Saracenis ſoluere noluiſſe. præcipit, vt tandem pareat. ſin minus, minatur ſe iterum eum excommunicaturum. pollicetur, ſi fideles legatos miſerit, benigne ſe ſuſcepturum.

Ioannes epiſcopus Sergio magiſtro Neapolitano.

De Sergio Leo lib. 1. cap. 42.

DVM verbi Dei ſemen in pectore tuo etiam per metipſum poſt crebros miſſos & literas ſeminaſſem, expectabam non verborum folia, ſed fructus operum promereri: ſed quia ſuper hac parte ſpes noſtra fruſtrata eſt, cogor in vocem Domini per Iſaiam prophetam aduerſus Iſrael. 5. Iſraeliticam plebem prorumpere, clamans: *Quid eſt quod debui vltra facere vineæ meæ, & non feci? an quod expectaui vt faceret vuas, fecit autem labruſcas?* Verum quia, vt cum Philip. 3. Apoſtolo dicam, *eadem vobis ſcribere mihi quidem non pigrum, vobis autem neceſſarium eſt*; ſemel te tuoſque adhuc admonere non abnuo, vt ab infidelium conſortio declinetis, & a tam profano tandem aliquando fœdere recedatis. Quod ſi nos audieritis, non ſolum bona quæ cupitis, affluentius ex nobis habebitis, ſed & magna præmia cælitus aſſequemini: ſin autem, non ſolum nos ſpirituali vos iterato gladio percellemus, ſed & hi, qui non ſine cauſa materiales gladios portant, cum ſint ſanctæ eccleſiæ validi defenſores, & feruidi zelatores, cunctis aduerſis & proſperis conculcatis, aduerſus vos protinus arma corripient, & vindices contra vos impugnatores eius celerius properabunt. Quæ nos ſcientes, quia vos anima & corpore ſaluos reddere cupimus, hæc vobis denuntiamus, & cauenda præcipimus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ceterum miramur, quomodo vos in literis veſtris, quas in ipſa paſchali feſtiuitate ſuſcepimus, inculpabiles tentetis aſtruere, cum piaculum veſtrum totus qui deſertus eſt mundus, & ſanguis de terra, qui effuſus eſt, clamet: præueniente autem gratia Dei, cito credimus fore, vt & vos reſipiſcentes a vinculo quo annexi tenemini, conuenientius abſoluamini, & de tua tuorumque ſalute ipſi cum cæleſtibus choris pari gaudio perfruamur. Porro ſi miſſos deſtinatis fideles, quibus credere procul dubio valeamus, libenti eos & benigno ſuſcipiemus affectu; & quidquid deſiderio vel voto veſtro ſederit, gratanter adminiſtrabimus, fidentes, quod nil impoſſibile, nil allegaturi ſint inconueniens: econtra vero ſi fine tenus pacti iugum cum infidelibus ducere forte proponitis, ſcitote profecto quia (vt cum Apoſtolo fatear) *in virga veniam ad vos.* Data v. Idus Aprilis, indictione decima. 1. Cor. 4.

EPISTOLA XLI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

Queritur Neapolitanos cum infidelibus fœdus iniiſſe, nec ab ipſo eorum antiſtite ad viam veritatis reuocari. Quare hortatur, vt ipſe & illi reſipiſcant. præterea pollicetur ſe benigne ſuſcepturum Neapolitani ducis legatos, ſi miſerit; paratumque ad omnia ſe fore, quæ pro eccleſiæ Dei vtilitate perficienda retulerint.

Ioannes epiſcopus ad epiſcopum Neapolitanum.

RELECTIS literis tuis, quas cœpto iam paſchalis feſtiuitatis officio in die magno ſuſcepimus, nihil quo lætificaremur, reperimus: vnde ingens triſtitia, & continuus dolor cordi noſtro creuit, & multiplicatus nos vehementer affligit; quia populum ciuitatis veſtræ, quæ olim Dei, nunc autem principis tenebrarum effecta eſt, derelicto penitus creatoris ſui amore, videmus iugum cum infidelibus ducere: teque ideo fore obnoxium, quoniam in medio populi polluta labia habentis, pollutum & complicem habitare, nec toto annixu te velle murum pro domo Domini (ſicut idoneum Chriſti athletam oportet) contemplamur opponere. Cum nos pro huiuſmodi cauſa te ad tanti Ezech. 13.

honoris culmen perducere procul dubio ſtuderemus: quatenus te adiutorem & fidelem cooperatorem habentes; oues Domini de tam immani profundo, quo ab humani generis inimico ſubmerſas & retentas iacere conſpiciebamus, abſtrahere, atque ad ſuperna releuare poſſemus: vt de illorum ſimul ſalute par apud retributorem omnium Deum pro communi certamine meritum haberemus. Sed ecce neglecta paſtoralis officii cura, poſtpoſito diuini timore iudicii, cum illis, quos aut corrigere, & ad viam veritatis reuocare, aut eos quaſi gregem morbidum tot diſciplinæ ſalubris verberibus caſtigatum, ſalutem propriam nolentem recipere, vitare, atque de medio eorum, ſicut iam olim tibi ex diuina auctoritate præcipimus, exire debueras, nec amplius cum præuaricatoribus, & conſortium infidelium habentibus habitare præſumeres, vt tuæ deuotionis ſinceritate manifeſtius apparente, reuerentiam tuam, quam ſacerdotii ſummi decorauimus infulis, in ſocietate corporis Chriſti nobiſcum haberemus coniunctam. Nos enim aſſidua quamuis corporis incommoditate tunc detenti eſſemus, volentes Neapolitanam ciuitatem, ceu populum Domini, & oues paſcuæ eius nobis in ipſo apoſtolorum principe commiſſas cum omni deuotione ſaluare, non recuſauimus laborem: quin potius poſuimus animas noſtras in manibus noſtris, dominicaque voce admoniti venimus confirmare illos in beneplacito Dei, ceu fratres, & vt filios cariſſimos coram Domino adiuuare: ſed obdurato ipſi corde, noſtras preces & monita recipere, atque vt aſpides ſurdæ audire deſpexerunt; teque ſecundum eorum votum, & deſiderium antiſtitem (quod non merebantur) ordinare non prætermiſimus, multis ſuper hoc aliis, & etiam bonis promiſſis, ſi noſtræ voluntatis deſiderium deuota mente compleſſent: nunc autem vel illis incorrectis exiſtentibus, & ad percutientem ſe redire nolentibus, vel tibi cum ipſis habitanti, & idcirco a diuinis omnibus cum eis pariter ſequeſtrato; quo pacto antequam reſipiſcentes ad viam ſalutis & iuſtitiæ reuertamini, parcere, aut a nexu eccleſiaſtici vos iudicii valemus abſoluere? Abſoluite ergo vos prius colligationes impietatis, & fœdus impium, quod cum inimicis Chriſti habetis compoſitum, & nos illico miſeri-

misericordiam, quam Deus noster ecclesiæ in Spiritu sancto dedit facere posse, nullatenus vobis iam conuersis tribuere omittemus: nam sicut vere satisfactionis confessoribus parcendum est, dicente Domino: *Cum conuersus ingemueris, saluaberis; & adhuc te loquente, dicam, Ecce adsum:* Ezech. 33. ita vero in scelere impiis manentibus miserendum non est: quoniam misericordiam aliquam vobiscum ante fructum dignum pœnitentiæ facere omnino nequimus, eo quod misericordia sine controuersia quæri debet, vt salus sit disciplinæ: nam dicente sancto Gregorio: Sæpe pietas per immoderatam misericordiam errare solet, si fortasse pepercit quæ parcenda non sunt; peccata enim, quæ feriri gehennæ ignibus possunt, disciplinæ sunt verbere corrigenda; sed inordinata pietas cum temporaliter parcit, ad æternum supplicium pertrahit; vnde vobis resipiscentibus ne in futuro pereatis, parcere optamus. Præterea si frater tuus, Neapolitanorum videlicet dux, per suos idoneos legatos nobis optata, & ea quæ oportet veraci relatu perficienda direxerit, eos gratissime recipientes, quidquid ratione sagaci retulerint, perficere pro ecclesiæ Dei vtilitate atque salute procul dubio parati erimus. Age igitur, & desudare pro communi prosperitate, imo pro salute tua, & ciuium tuorum non desistas, arguens, obsecrans & increpans cum omni imperio, vt labor tuus fructum desiderabilem in domo Domini pro quo digne remunereris afferat. Data vt supra.

S. Gregorius lib. 2. super Ezechielem, homil. 19.

EPISTOLA XLII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM REGEM.

Monet vt bona ablata a monasterio sanctimonialium restituenda curet: quod nisi intra sexaginta dies fecerit, & per legatum id sibi nuntiauerit, vel causam cur non sint restituta, non reddiderit, eum excommunicat.

Ioannes episcopus Carolo † glorioso regi.

CVM generositatem tuam tanta claritas prosapiæ regalis extollat, miramur & obstupescimus quomodo hanc tam sinister longe lateque discurrens rumor obnubilet, asserens & affirmans te Italiam ingressum ad monasterium

† Hic Carolus, qui Crassus nominatus est, postmodū imperator creatus, fuit filius

Ludouici Germaniæ regis, Ludouici Pii nepos, Caroli Magni pronepos, ad quem nonnullæ infra scribuntur epistolæ. De quo Ado Viennensis in fine chronicorũ, Regino lib. 2. chronicorum, Aimoinus lib. 5. cap. 40. & alii.

acceſſiſſe ancillarum Dei apud Brixiam conſtitutum; indeque cum illic ipſe morareris, tyrannice aurum ablatum, tam ipſius venerabilis monaſterii, quam dilectæ filiæ noſtræ Angelbertæ Dei cultricis: quod ſibi ad ipſius præcipue cœnobii ſuſtentationem procul dubio reſeruauerat: vnde mœrore vehementer afficimur, dolentes gloriam tuam ad tam immane ſacrilegii genus dilapſam, & inſtar cuiuſdam gentilis regis vaſa domus Dei ad vſus proprios inflexiſſe conatam. Atque ideo dilectionem tuam in Chriſti viſceribus eſſe cupientes, monemus, & ſacris conuenimus eloquiis cum Pſalmiſta fatentes: *Nolite ſperare in iniquitate, & in rapinis nolite concupiſcere.* Si qua ergo a prædicto pio loco, ſiue gloria tua ſciente, ſiue neſciente ablata ſunt; induſtria tua diligentiſſime requirantur, & inuenta in eo ſine mora ſub omni integritate reſtituantur: ne, quod abſit, ſi aliter egeris, & Deum contra te ad iracundiam prouoces, & decus tuæ regiæ nobilitatis offuſces, atque nos ad hæc ſeuerius ſecundum miniſterium noſtrum punienda commoueas. Denique niſi poſt lectam hanc noſtri apoſtolatus epiſtolam, intra ſexaginta dierum ſpatium, theſaurum illum ſine aliqua diminutione reddere propoſueris; ita vt miſſus tuus Romam in præſentiam noſtram veniens, ſiue reddideris, ſiue nec reddideris, quidve hinc agendum delegeris, veram & idoneam expoſuerit rationem, eouſque ſis extunc excommunicatus, quouſque ab omni te rapinæ communione reddideris alienum: durioribus deinceps te ſciens verberibus erudiendum, ſi his interim leuibus tactus reſipiſcere forte contempſeris. Amamus enim te more paterno, & ab hac ſecunda idolorum ſeruitute volumus ſcire liberum & immunem. Etenim *auaritia*, ſecundum Apoſtolum, *eſt ſeruitus idolorum.* Optamus, *&c.* Data VI. Kalendas Aprilis, indictione decima.

Dan. 1. *Pſal.* 61.

Galat. 5.

EPISTOLA XLIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ENGILBERGAM.

Consolatur eam ob mortem mariti, atque monet vt Carolo imperatori fidem seruet, seque eius interessorem apud eumdem Augustum futurum pollicetur.

Joannes episcopus dilectæ filiæ Engilbergæ Christo dicatæ.

Eo nos, filia carissima, nec alio circa dilectionem vestram flagrare affectu noueris, quo fuimus, quo etiam olim persistere proposuimus: nescit enim dilectio vicissitudinum obumbrationem, nec defectum patitur, cum, secundum Apostolum, nunquam excidat. Huius rei gratia consolatoriis his, & exhortatoriis prudentiam vestram literis commonemus, ne deficiatis in tribulationibus, scientes, docente Apostolo, *quia tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem: spes autem non confundit. omnia enim quæ videntur, temporalia sunt; quæ vero non videntur, æterna.* In his ergo configi, in his debes totis radicibus inhærere carissima: vnde sapientia vestra sanctos, qui patientiæ in mundo claritate quasi luminaria refulserunt, præ oculis habeat, & ita inoffensis ad palmam supernæ vocationis gressibus tendat, quam videlicet habituri sunt illi, qui oraculo dominico imbuti, in patientia sua ponunt animas suas. Nihil enim inimica mors, vel manus abstulit, quod vita, quæ Christus est, & ipsius prouida dextera in melius non transtulit, atque restituit. Abstulit mortalem illa maritum, sed ista seipsam æternum contulit sponsum: vnde quæ terreni vocabamini vxor, Patris cælestis iam regis multo præstantius dicimini coniux. Ademptum est corruptibile diadema, sed præparatur incorrupta corona. Remota sunt decoramenta quæ veterascunt: sed reposita sunt vobis ornamenta, quæ non marcescunt. & quid plura? pro ærumnoso & phantastico regno, percipietis felix & verum imperium: & reuera hæc est immutatio dexteræ Excelsi. Verum cum sapienti vobis & quæ nostis de paucis plura pensare pauca sufficiant; his ita prælibatis, dilectionem vestram merito com-

Engilberga vxor fuit Ludouici secundi imperatoris ad quam aliquot infra scribuntur epistolæ. Eiusdem meminit Aimoinus lib. 5. c. 28. & Leo Marsicanus lib. 1. c. 38.

1. *Cor.* 13. *Rom.* 5. 2. *Cor.* 4.

Luc. 21.

Psal. 76.

monemus, vt ſpirituali filio noſtro Carolo piiſſimo imperatori, puræ fidei ac ſinceræ deuotionis exhibens ſemper integritatem, omnes ad eius manſuetudinem attrahat, & ſalubribus monitis inuiolabilem ei fidem ſeruare demonſtret. Rom. 13. *Non enim eſt poteſtas*, vt Apoſtolus ait, *niſi a Deo*. Et: *Qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit*. nos autem, quia illum diuinitus, vt credimus, acti ſemel elegimus, perpetuo tamquam filium cariſſimum omni conatu diligimus, ita vt ipſius amicos & inimicos, noſtros amicos & inimicos exiſtere teneamus: ſi qua vero ſunt vobis ab eius clementia impetranda, per nos credimus, cum vobis libuerit, indifficulter obtinere valebitis. Quod & nos libentiſſime pro memoria priſcæ benignitatis veſtræ geremus, & idem pius Auguſtus pro Dei ſanctorumque apoſtolorum, ſed & noſtri dilectione animo gratanti concedet. Optamus dilectionem veſtram bene in Chriſto valere dilectiſſima filia. Data VI. Kalendas Aprilis, indictione decima.

EPISTOLA XLIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD VVIGBODVM EPISCOPVM PARMENSEM.

Hortatur vt quoſcumque poteſt ad ſanctæ Romanæ eccleſiæ defenſionem excitet, & ad ſe cum ſuis veniat, vt communi conſilio Sarraceni ab Italia expellantur. mittit deſideratas epiſtolas, quas afferendas curet iis, quibus ſcribuntur.

Ioannes epiſcopus Vvigbodo epiſcopo Parmenſi.

DEVOTIONIS tuæ affectus non inſcii grates condignas referimus: quia vero ſanctitatem dolere tuam cognoſcimus pro eo quod a nobis nihil ſibi laboris iniungatur; nil eſſe noueris aliud, niſi quia nouimus te multis huius temporis procellarum fluctibus irretitum. Verum quia nobis multa incumbit neceſſitas, & tua promptiſſima claret alacritas; hortamur, vt quoſcumque potes, & quomodocumque potes ad defenſionem huius ſanctæ principalis eccleſiæ filiorum excites, incites, & prout neceſſitas vrget, impellas: ſed & ipſe cum his, qui tibi adhærent, ad colloquium noſtrum accelerare ne pigriteris, quatenus communi conſilio, auxiliante Deo, gens impia noſtris eliminetur e

finibus. hoc est quod exigimus, hoc est quod ante speciali voto deposcimus. Quæ vero de mittendis quibusque literis nostris suggerere voluisti, votis tuis (prout temporis qualitas, & causarum dispensatio concessit) gratanter annuimus; & non solum hoc, sed & quæ possumus, tanto circa sanctimoniam tuam exhibere libentius volumus, quanto hanc præteritis illis in partibus constitutam alacrius & instantius quæ nostra sunt exequi contemplamur. Epistolæ autem ipsæ quibus missæ sint, superscriptio earum monstrabit, quas ipse procul dubio ad eos, quibus directæ sunt, facies asportari. Esto itaque fisus in nobis, & viriliter age, & *Psal.26.* confortetur cor tuum, & sustine Dominum, & accinge sicut vir lumbos tuos, & accelera, vt dilectionem tuam superius commonuimus. Optamus sanctitatem tuam, &c. Data VI. Kalendas Aprilis, indictione decima.

EPISTOLA XLV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD AIONEM EPISCOPVM BENEVENTANVM.

Laudat eius promptum ad ecclesiæ defensionem studium: tum hortatur vt contra Sarracenos opem ferat, & fœdus cum illis ictum dissoluendum curet.

Ioannes episcopus Aioni episcopo Beneuentano.

PERSPECTIS apicibus sanctitatis tuæ, quantum in te diuini amoris ardor efferueat, luce clarius recognouimus; & quantum erga sanctam Romanam ecclesiam deuotus existas nihilo minus aduertentes, pro tanta tibi benignitate multiplices gratias agimus, & sanctimoniam tuam ad nostri profectum certaminis dignis pollere successibus ab omnipotentis clementia postulamus. Vere etenim frater carissime laudibus es extollendus, qui tribulationes nostras, quas pro populo nobis commisso patimur, quasi præsentes intuens, nobiscum gemens & dolens, ad has auferendas prouidum commilitonem & cooperatorem nostrum non indebite te velle esse in omnibus asseueras. Nec aliud itaque de tua sanctitate credimus, nec aliud suspicamur, nisi vt quamuis corpore absens sis, spiritu a nostris singultibus nunquam desis; & quam dolendum sit,

quod fideles cum infidelibus tam pernicioſe iunguntur, liquidius & ipſe perpendas; huius rei gratia, quia multis ſtudere loquelis, ne magis multiplicare verba, quam gemitus videamur, non expedit; præcipue quia tua fraternitas ipſos inuiſibiles mœrores noſtros, ſicut in literis tuis conſpicimus; non ignorat per illum, qui te ſacerdotem ſuum conſtituit, tuam reuerentiam adiuramus, ſuadenteſque modis omnibus deprecamur, & auctoritate principum apoſtolorum, fraterno freti amore præcipimus, vt omnibus viribus tuis, omnique poſſe tuo labores, tam ſcilicet cum germano fratre, quam cum aliis Chriſticolis in hoc opem ferre valentibus, vt impia Agarenorum fœdera, quæ Neapolitani, vel ſui conſocii cum inimicis Chriſti nominis inierant, Chriſto miſerante quantocius deſtruantur; & pax atque concordia fidelium per eumdem Chriſtum Dominum reformetur: quatenus corpus ſanctæ Dei eccleſiæ, pro qua ſanguis fuſus eſt Chriſti, in ſuis membris non laceretur, & quæ ſit vera religio, atque perfecta caritas agnoſcatur: quia licet vos, vel omnis forte mundus mala quæ imminent lugeat; nos tamen tantum præ omnibus affligimur, ac dolemus, quantum præ omnibus ſolicitudinem, atque curam regendarum Chriſti ouium nos ſuſcepiſſe perpendimus. Ideoque quia plus omnibus laboramus, vt per vos labor noſter vſque ad effectum proficiat, ſpecialiter deprecamur. Inter hæc autem cariſſimum fratrem quæſumus exhortare, vt epiſtolam noſtram ad primum Græcorum illuc venientium cito tranſmittat, & ſuis eum deprecationibus moneat, vt omni amota occaſione, vel decem dromones in adiutorium noſtrum ſtatim dirigere nunquam omittat: quia nos, cooperante gratia Chriſti, tam cum cariſſimo filio noſtro Lamberto glorioſo duce, qui nobis in omnibus hæret, quam cum aliis Dominum timentibus deſudabimus, vt & impium fœdus cum Agarenis habitum diſſoluatur, & libertas, vel aliquanta ſecuritas Chriſtiani populi renaſcatur. Poſtremo, quia, ſicut diximus, plus omnibus neceſſario laboramus, nullum laborem, nullamque tolerabilem moleſtiam corporis recuſabimus, quo minus adiuuante Domino pro tantis neceſſitatibus pro vobis cum præueniente Chriſto laborem noſtrum viriliter inſiſtamus: forſan omnipotens Deus, adhibitis tuis labori-

bus, tantorum pereuntium miserebitur, & dolores nostros auferens, fœdera cum iniquis Paganis a vestratibus facta dissoluet: vbi rogamus cunctis conatibus sudes, qui tanto de profectu tui certaminis lætari speramus, quanto te in hoc opere cooperatorem nostrum habere confidimus. Interim magnopere postulamus, vt quidquid siue de dromonibus dirigendis, siue de impiis peccatis soluendis per tuam solertiam, vel per fratris tui obedientiam effectui fuerit datum, citissime nobis sancta tua fraternitas scriptis significare procuret. Data XV. Kalendas Maii, indictione decima.

EPISTOLA XLVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD GREGORIVM IMPERIALEM PÆDAGOGVM.

Gratulatur imperatorem contra Sarracenos classem ad ecclesiæ defensionem misisse; eumque ducem constituisse: tum monet, vt decem * achelandia ad litora a piratis Sarracenis expurganda mittat.

* *al.* chelandia, *quæ e nauium militarium genere sunt.*

Ioannes episcopus Gregorio imperiali pædagogo.

GLORIAM tuam hac apostolatus nostri epistola missa primitus exhortamur, vt diuinitus datas sanitates desiderabilis filii nostri Basilii tranquillissimi imperatoris nobis significes. Cupimus enim valde salutem eius animæ simul & corporis semper audire, tamquam piissimi propugnatoris orthodoxæ fidei. Gratulati autem sumus audientes gloriam tuam directam cum Deo conseruandis exercitibus a prædicto diuinitus protegendo imperatore, in partes Beneuentanorum venisse, tam quia, gratias Deo, ipsius diuinitus prouectum imperium in defensionem Christianitatis pio zelo succensum, classes & militarem validam manum contra inimicos crucis Christi mittere procurauit; quam quod te præ ceteris ad tantum opus cum Dei auxilio peragendum elegit, quem audiuimus in omnibus strenuum, & Dei cultorem industrium. De cetero credimus scire iam magnificentiam tuam, qualiter quædam latrunculorum Agarenorum sagenæ occultis irruptionibus litora nostra deuastent: & quia palam ausum non habent, fur-

tiuis deprædationibus plurima huic ſanctæ Dei Romanæ eccleſiæ damna multipliciter inferant. Quapropter bene viſum eſt nobis literas noſtras tibi tranſmittere, vt vel decem bona & expedita achelandia ad portum noſtrum tranſmittas, ad litora noſtra de illis furibus & piratis Arabibus expurganda. quod citius & ſine aliquo impedimento agere poterunt, adiuuante dextera Excelſi, quæ principibus apoſtolorum intercedentibus concertabit, & auxiliabitur illis: in quo, mihi crede, gratum animum piiſſimo imperatori facies, ſi in hoc admonitiones noſtras audieris: quia cum ſit Chriſtianiſſimus Dei amator, & eccleſiarum Domini feruidus propugnator; non poteris illum tibi gratiorem reddere, quam ſi tantum hanc ſanctam eccleſiam per te ſtudueris adiuuare, quæ prima eccleſiarum magiſtra & caput eſt, maxime cum in hoc facto eidem a Deo protecto ſemper Auguſto, & in hoc ſæculo gloriam, & in futuro acquiras ſine fine coronam. Deus omnipotens te & qui tecum ſunt protegat, & contra inimicos Chriſti potenti dextera tueatur. Data XV. Kalendas Maii, indictione X.

EPISTOLA XLVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM CALVVM IMPERATOREM.

Nuntiat ſe Adelardum epiſcopum Veronenſem excommunicaſſe, quod Nonantulanum monaſterium inuaſiſſet.

Ioannes epiſcopus ad imperatorem.

SACRIS veſtræ imperialis clementiæ auribus glorioſiſſime imperator Auguſte Adelardi Veronenſis epiſcopi inobedientiam, & temerariam præſumptionem, quam non ſolum in noſtro contemptu, ſed etiam in veſtræ celſitudinis peregit iniuriam præſentibus referre apicibus iure curauimus & merito: nam ſuperna vos maieſtas ſanctæ ſuæ eccleſiæ nobis commiſſæ patronum inuictum, defenſorem potentem, & ſtrenuum adiutorem conceſſit, vt in omnibus eccleſiaſticis vtilitatibus vnde perpetuã habere gloriam mereamini, quaſi vindicem Dei habeamus miniſtrum. Igitur cum eumdem Adelardum epiſcopum venerabile

rabile monasterium Nonantulæ situm, quod pro Dei, tantique loci reuerentia, nullus vnquam episcoporum, vel iudicum in beneficium quæsiuit, timorem diuinum paruipendendo, contra sacras præcessorum nostrorum, nostrique priuilegii institutiones, quibus de propria semper congregatione abbatem fieri iubetur, callide petiisse, ac per hoc illicita præsumpsisse, omnimodis reperissemus; auctoritate apostolica eum excommunicare studuimus; * vt eaque ipse tenere canonicis eum correptionibus, prout nobis auctoritas apostolica suffragatur, procul dubio arguemus, vt digno verbere castigatus, & canonico nexu ligatus obedientiam discat seruare, qui absolutus ecclesiasticis, atque canonicis noluit obedire præceptis. Data vt supra.

* Deest aliquid.

EPISTOLA XLVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD IOANNEM, ANSPERTVM ET VVAIPERTVM ARCHIEPISCOPOS.

Eiusdem argumenti.

*Ioannes episcopus Ioanni Rauennati, Ansperto Mediolanensi, & * VVaiperto Aquileiensi archiepiscopis.*

* f. Valperto

SANCTI magnique Nicæni Concilii præcepta secuti, quæ iubent, regularem epistolam per vnamquamque prouinciam obtineri, ne hi qui abiiciuntur ab aliis recipiantur; fraternitati vestræ notum esse volumus Adelardum Veronensem episcopum auctoritate sedis apostolicæ priuilegii communione priuatum: quoniam cœnobium Nonantulæ, quod semper apostolicæ sedis, & nostræ ipsius auctoritatis priuilegio munitum nullius inuasionis vsurpatione detinebatur, sed solius hucusque abbatis e gremio fratrum electi atque prælati moderamine regebatur, subripuit, suisque vsibus, coartatis extrema egestate monachis, applicauit: & eatenus etiam post frequens interdictum nostrum opprimere, sæculariumque manibus dispartitum prodere non formidat, contra sanctorum patrum regulas, nec non & aduersus apostolicæ sedis & totius sanctæ Synodi sententiam, quam missis per singulas prouincias literis notam vobis omnibus fecimus, in communio-

Concil. Nicæn. C. 12.

nem post nostram quoque prohibitionem per missos nostros, & apices sæpissime destinatam, passim recepit, & in cunctis prauitatibus eius conscius, & fautor apparuit. Excommunicauimus igitur prædictum Adelardum Veronensem episcopum, donec in præsentiam sedis apostolicæ veniens, de prædictorum excessuum qualitate, idoneam satisfactionem coram positus exhibuerit, quæ si contempserit existens interim, existet per omnia communione iure priuatus, pari vinculo irretiens omnes qui sibi communicauerint, vel contra interdictum nostrum ausu temerario fauerint. vnde vos cautos reddere volumus, si non vultis ipsi eidem secundum regulas sacras subiacere iudicio. Optamus fraternitatem, *&c.*

EPISTOLA XLIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CLERVM VERONENSEM.

Eiusdem argumenti.

Ioannes episcopus vniuerso clero ecclesiæ Veronensis.

EXPERIENTIÆ vestræ notum esse volumus, Adelardum episcopum vestrum auctoritate sedis apostolicæ communione priuatum, quoniam cœnobium Nonantulæ, quod semper apostolicæ sedis, & nostræ ipsius auctoritatis priuilegio munitum nullius inuasionis vsurpatione detinebatur; sed solius hucusque abbatis e gremio fratrum electi atque prælati moderamine regebatur, subripuit, suisque vsibus, coartatis extrema egestate monachis applicauit, & eatenus etiam post frequens interdictum nostrum opprimere, sæculariumque manibus dispertitum prodere non formidat, contra sanctorum patrum regulas, nec non & aduersus apostolicæ sedis, & totius sanctæ Synodi sententiam in communionem post nostram quoque prohibitionem per missos nostros & apices sæpissime destinatam passim recepit, & in cunctis prauitatibus eius conscius & fautor apparuit. Excommunicatum igitur eum scitote, donec in præsentiam sedis apostolicæ veniens, de prædictorum excessuum qualitate idoneam satisfactionem coram positus exhibuerit. Quæ si contempserit existens interim, existet per omnia communione iure priuatus, pari vin-

culo irretiens omnes, qui sibi communicauerint, vel contra interdictum nostrum ausu temerario fauerint. vnde vos cautos reddere volumus, si non vultis ipsi eidem secundum regulas subiacere iudicio. Optamus vos, *&c.* Data IV. Kalendas Maii, indictione decima.

EPISTOLA L.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LANDVLFVM EPISCOPVM CAPVANVM.

Monet vt sibi significet, an Neapolitanorum dux fœdus cum Sarracenis initum frangere velit, & det operam vt idem dux Guaiferius & Pulchar vna secum Traiectum se conferant, quo ipse est iturus; paratum se ad ea quæ promiserat, & maiora concessurum, si ipse dux in sententia persistat.

Ioannes episcopus Landulfo episcopo Capuano.

STVDEAT sanctitas tua certissime scire si Neapolitanorum dux præsentialiter vult pactum Sarracenorum irrumpere, & fœdere Christi, quod in regenerationis vnda pepigit, vel a nunc, sicut debitum est, veraciter inhærere: & siquidem talem nunc animum habere cognoueris, hoc nobis præsentialiter indicato. Age vt idem dux Neapolitanus, & Guaiferius glorioſus princeps, ac Pulchar præfecturius ad Traiectum vna tecum accelerent; vbi etiam nos accedentes, quæ Deo sunt placabilia statuemus. Parati enim sumus non solum quæ dicta sunt, sed & maiora concedere. tantum vt eiusdem magistri militum sermo ita sit fidelis & stabilis, & omni certitudine præmunitus, vt securitas ex vtraque parte firma maneat, & sine dubitatione certa persistat: quod si quæ repromittunt, aut adimplere nolle aut prolongare velle illos cognoueris: non tibi sit licentia hoc a nostra scientia occultandi; sed quidquid veraciter sine dolo per omnia indicandi. De his ergo stude præsentialiter nos pleniter ac citissime literis tuis instruere; vt quod deinceps Deus dictauerit, cum ipsius auxilio sine mora incipere & perficere procuremus. De quibus ipse præ ceteris curam arripe, qui nimirum speciali prærogatiua nostrorum viscerum præ ceteris foueris in antro. Data IV. Kalendas Maii, indictione decima.

EPISTOLA LI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD PVLCHARIM PRÆFECTVRIVM.

Eiusdem argumenti.

Ioannes episcopus Pulchari præfecturio.

SI vere vtique magister militum pactum Sarracenorum proposuit rumpere, hortamur vt Traiectum cum inclyto socero tuo adeas, vbi quoque & nostra reperta præsentia, quidquid rationabiliter quæritur, quidquid necessarium, seu possibile postulatur, gratantissime confestim admittet: sed & ampliora facere nullomodo recusabimus, vt
1. Cor. 9. omnes, secundum Apostolum, lucrifacere valeamus. In quo industria tua tanto solicitius elaboret, quanto liquidius sibi per hoc cæleste præmium a Domino Deo tribui non ignorat. Alioquin aduersus eum, quæ digne possumus agere, indubitabiliter & indifferenter exercere, Christo propitio, nullatenus omittemus. Data IV. Kalendas Maii, indictione X.

EPISTOLA LII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD GVAIFERIVM PRINCIPEM SALERNITANVM.

Eiusdem argumenti.

Ioannes episcopus Guaiferio principi Salernitano.

QVIA Neapolitanorum ducis legatos secundum ipsius & vestra scripta præstolati, nec contemplati sumus, iterato excellentiæ tuæ scribere cogimur, vt illum a perfidis separatum, piis sanctæ matris ecclesiæ gremiis restituamus. In quo quia iam plurimum laborasti, industriam tuam item itemque laborare fine tenus exhortamur. Quod si iniquam colligationem statim dirumpere præparatur, cum hoc certissime scierimus, per nosmetipsos ad Traiectum properabimus, & hoc quod quæritur, & quodve iam promissum est, etiam amplius libentissime largiemur, clariori dumtaxat certitudine, ac fidei veritate inter vtramque partem composita; vbi quoque tuam sanctissimique Landulfi antistitis, & prædicti ducis, nec non & Pulcharis glo-

rioſi præfecturii adeſſe præſentiam cupimus. Et vt agatur ſolertiam tuam ſatagere flagitamus. Quod ſi adeo idem dux ſecundum duritiam ſuam, & cor impœnitens theſaurizat ſibi iram in die iræ, vt aut protelare, aut penitus ſuæ ipſius & multorum ſalutis cauſam contemnere velit, & hoc ipſum ſtatim cognoſcere cupimus: quoniam nobis nec humanum, nec diuinum deficiet prorſus conſilium & auxilium; quod plane reddet ei ſecundum opus ſuum, & ſecundum fructum adinuentionum ſuarum . . . . . toto corde deſiderant, in aduentu illius exultent: quia & omnipotens Deus blandus iuſtis, & terribilis apparet iniuſtis. Veſtra itaque dilectiſſima caritas deuotiſſimam ſe ſuper hoc nobis exhibeat, & quouſque vires ſuppeditant, laborare non ceſſet, vt dum veſtris hortatibus hæc noſtra poſtulatio ad effectum peruenerit; dignas vobis gratias referamus, & apud ſanctos apoſtolos in orationibus noſtris memoriam habeamus. Data III. Kalendas Iunii, indictione X. *Rom. 2.*

EPISTOLA LIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ANSPERTVM ET ANTONIVM EPISCOPOS.

Vt Rauennam ad Synodum accedant; quod niſi paruerint, minatur eos ſe excommunicaturum.

Ioannes epiſcopus Anſperto Mediolanenſi archiepiſcopo, & Antonio epiſcopo Brixienſi.

QVIA diuerſis ac multiplicibus eccleſias Dei nobis commiſſas incommodis perturbatas, rebuſque propriis incunctanter priuatas, & earum antiſtitum honorem diminutum fore videmus; ipſarum, ſecundum Apoſtolum, ſolicitudine quotidiana compulſi, neceſſario rati ſumus pro illarum ſtatu, ac priſtina redintegratione generalem, Deo fauente, Synodum celebrare: quam ſecundum antiquam conſuetudinem cum Romæ agere debuiſſemus, non recuſantes tanti laborem itineris; pro ſuauitate tamen venerabilium confratrum noſtrorum epiſcoporum, quos in conſortium noſtrum literis miſſis aſciuimus, octauum Kalendarum Iuliarum, Rauennæ, auxiliante Domino, eri- *2. Cor. 11.*

Antiqua conſuetudo Romæ Concilia celebrandi.

mus procul dubio celebraturi. Ad quam videlicet fraternitatem vestram omni occasione postposita, omnique tarditate prætermissa his præsentibus venire iubemus apicibus, quatenus communi multorum fratrum nostrorum consensu atque decreto ecclesia Dei nobis commissa propriæ dignitatis iura, quæ a quibusdam inique agentibus sunt vsurpata, sub integritate recipiente, malorum omnium tandem securi effecti, ministerium pontificale, quod nimirum pro gregis dominici nobis commissi salute, Deo largiente, suscepimus, vt dignum est glorificare possimus. quapropter iterato te sermone ad eamdem, vt dictum est, Synodum venire præcipimus. Nam si præfato die ad ipsum venerandum Concilium quoquomodo properare forte contempseritis, & pro ecclesiæ Christi Dei nostri vtilitate, quæ instanti tempore plurimum est necessaria, debitum nobiscum laborem sumere spreueritis; sciatis pro certo communionis nostræ futurum nullo modo esse consortes, sed potius canonicæ auctoritatis censura, vt pote transgressores improbos, feriendum atque damnandum. Optamus reuerentiam vestram in Christo bene valere. Data VIII. Kalendas Iunii, indictione X.

EPISTOLA LIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM CALVVM IMPERATOREM.

Auxilium contra Sarracenos implorat, qui deuastata Campania, omnia Romæ suburbana depopulabantur.

Ioannes episcopus ad imperatorem.

DIVINA ideo maiestas excellentiam vestram præ ceteris elegit Romani imperii altitudine sublimare, Augustalique voluit diademate coronare, vt Deo nostro clementer auxiliante potentiæ vestræ brachio triumphali ecclesiam Christi voce supra petram veræ fidei fundatam tueremini semper, & ab immani crudelique Paganorum infestatione, qui nos iam more latronum vndique circumdantes omnia nostra igne gladioque deuastant, pio mentis defenderetis intuitu. Sed quia nobis procul existentibus, tot dura & importabilia, pro quibus iam vestram Augu-

ſtalem implorauimus maieſtatem, ſupra modum quotidie patimur. quippe cum tota iam depopulata Campania nil habeamus, nilque nobis, aut venerabilibus monaſteriis, ceteriſque piis locis, neque ſenatui Romano, vnde corporaliter ſuſtentari poſſimus, remanſerit: omnibus etiam Romæ ſuburbanis adeo deprædatis, vt nullus in ipſis iam habitator, vel cuiuſlibet ætatis incola videatur conſiſtere. Pro quibus ſane malis innumeris ingenti mœrore afflicti, doloreque turbati, nec ſomnum oculis, nec cibum ore capere poſſumus: ſed pro requie laborem aſſiduum, & pro corporali dapium dulcedine, mentis amaritudinem patimur. Idcirco veſtram imperialem maieſtatem, totius ſapientiæ luce ſplendide irradiatam, ſancta Romana eccleſia, quæ religioſo vos vtero genuit, meo quidem ſermone, ſed ſuo venerabili ſuppliciter nimis precatur affectu, vt omni dilatione remota, omnique eius cura aſſumpta, nunc ad ſuam defenſionem & totius patriæ liberationem adiutor clemens, defenſor potens, & ſaluator inuictus venire dignemini. quia niſi veſtra deſideratiſſima nobis affuerit præſentia, nullum defenſionis auxilium, nullumque neceſſariæ ſalutis remedium poterimus habere. Nos enim, cum omni ſedis apoſtolicæ ordine ſacro, cum religioſis & Deum timentibus viris, pro veſtræ gloriæ proſperitate, continuaque mentis & corporis ſalute, omnipotentem Dominum, cuius eſt ſalus omnis & vita, totis deprecabimur niſibus, vt nec temporis feruor, nec loci natura inſolita, nec moleſtia quælibet veſtro inſigni corpori nocitura contingat. Quamobrem nihil horum quæ ſine Dei procul dubio non euenient nutu dubitantes, quin potius in Domini miſeratione totis viribus confidentes, non ſolum corpoream incolumitatem, verum etiam & perpetuam animæ veſtræ merebimini adipiſci ſalutem & gloriam. Dignetur igitur piiſſima ſerenitas veſtra, clementiſſime imperator Auguſte, pro tantæ ſedis liberatione, tantorumque hominum Chriſti cruore redemptorum ſaluatione, noſtras & eccleſiæ noſtræ preces audire, ſingultus proſpicere, & tanti gemitus lacrymas inceſſanter effuſas attendere: quatenus more ſolito, & ſolitæ pietatis viſcere nobis compatientes, opem conſolationis citiſſime petentibus tribuentes, prout opportunum eſt, nos adiuuare ſataga-

tis. quia post Deum vnica spes salutis & liberationis nostræ fiducia vos procul dubio estis. Ideo per vosmetipsos properantes, congruum & opportunum nobis præbere auxilium non differatis: vt & Dominus, qui elegit vos caput orbis, & dominum fecit, auxilium suum vobis de sancto mittere semper dignetur, amantissime fili. Data VIII. Kalendas Iunii, indictione X.

EPISTOLA LV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD VRSVM DVCEM VENETIARVM.

Inobedientiam accusat, & monet vt episcopos Venetiæ ad Synodum Rauennæ celebrandam accedere curet, & ipse quoque vel veniat, vel legatos mittat.

Ioannes episcopus Vrso duci Venetiæ.

MVLTIS esses nimirum iustæ correptionis a nobis increpationibus submittendus, nisi apostolica moderatio circa te minus seueritate quam patientia vteretur. Exceptis enim excessibus illis, quos per inobedientiam prius contraxeras, ad extremum etiam legationem B. Petri indignam tuis oculis iudicasti, cum hoc nec gentilis quisquam facile fecisse claresçat: maxime cum ea, quæ dilectioni tuæ mittebamus, paterna essent monita, non inimici odientis verbera. Sed ista dissimulãtes, innotescimus dilectioni tuæ, nos octauo Kalendas Iulias Rauennæ Synodum totius Italiæ sacerdotum celebraturos: cui interesse volumus & marinæ Venetiæ antistites, qui adhuc supersse noscuntur, vna cum personis ad episcopatum electis, & illis, quas tibi iam per diuersas epistolas significauimus. Quapropter bene profecto facies, si eos ad prædictam venire Synodum non impedieris, sed modis omnibus incitaueris. Non enim ruinam eorum cupimus, absit, sed illius statum reformare prouinciæ, & quidquid inter eos & metropolitanum quæstionis & controuersiæ vertitur, canonice diffinire. Itaque indubitanter veniant, & tam sancto numerosoque fratrum deesse nullo modo patiantur collegio. Non enim, mihi crede, in aliquo minorati, quod auertat Dominus, sed potius augmentati, Christo propitio, ad propria reuertentur. Sin autem communi omnium decreto,

cum

cum ecclesiam non audisse claruerint, erunt procul dubio, quemadmodum sacrosanctum de huiusce modi præcipit euangelium. Illud autem ipse pro certo scito, quia nihil *Matth. 18.* pro vllo mortalium imminui ecclesiæ tuæ cupimus; sed decus & genium tuum veluti spectabilis, & Deum timentis viri, conseruari volumus & optamus. Vnde monemus, vt & ipse ad nos Rauennam proficisci ne pigriteris: sin autem, saltem virum quemquam industrium nobis gloriæ tuæ iuncta legatione fungentem dirigere non detrectes. Data VI. Kalendas Iunii, indictione X.

EPISTOLA LVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD PETRVM ET LEONEM EPISCOPOS VENETIÆ.

Vt Rauennam ad Concilium proficiscantur, in quo componendæ sunt controuersiæ, quæ cum metropolitano nonnullis intercedunt.

Ioannes episcopus Petro & Leoni episcopis Venetiæ.

VNIVERSALE tandem aliquando nos celebrare Concilium, multiplex & multifaria nos ecclesiarum necessitas cogit; & ideo pro hac moderanda vel dispensanda, octauo Kalendas Iulias huius indictionis, totius Italiæ apud vrbem Rauennam conuenire iussimus sacerdotes: ad quorum videlicet sacratum collegium, pontificio nostro mediante, vestram quoque sanctitatem occurrere commonemus, vna cum his, qui loco sunt episcoporum decedentium subrogati. Et illis nihilo minus, quos Vrso glorioso duci, & vobis scribentes, nostris sæpius & expressius significauimus syllabis, atque, vt absolute regulariterque fateamur, omnibus qui se læsos existimant: quos generaliter auctoritate apostolica sanctitas vestra secum properaturos aduocare profecto debebit. Itaque fratres indubitanter accedite, vt præter communem vtilitatem, quæ in Synodo est procul dubio componenda, quidquid inter fratrem & coepiscopum nostrum Petrum videlicet metropolitanum vestrum, & prædictos controuersiæ vertitur, canonicum finem accipiat; & pax & tranquillitas ecclesiis vestris, sicut condecet, reformetur. Non ergo carissimi

tam ſancto numeroſoque fratrum deeſſe collegio patimini: quia nos, mihi credite, nullius veſtrum caſum exquirimus; abſit. Verumtamen niſi ad hanc ſaltem præfignatam vniuerſalem Synodum acceſſeritis, communi cunctorum ſententia canonicis legibus ſubdemini, & pro tanta inobedientia merito puniemini. *Eſt enim*, Samuele ſancto docente, *quaſi peccatum ariolandi, repugnare; & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere.* Data VI. Kalendas Iunii, indictione X.

1. *Reg.* 15.

EPISTOLA LVII.

IOANNIS PAPÆ VIII AD ARCHIEPISCOPVM RAVENNATEM.

Præcipit vt cum ſuis ſuffraganeis ad Concilium accedat.

Ioannes archiepiſcopo Rauennati.

QVIA iam ad periculoſa peruenimus ab Apoſtolo quin potius a Domino prædicta, proh dolor! tempora: *Surgit enim gens contra gentem, & ſunt inter alia inimici hominis domeſtici eius:* creuerunt inopinabiliter mala, & non ſolum extrinſecus rabie infidelium barbarorum atterimur; ſed & intrinſecus peruerſitate nequam Chriſtianorum afficimur. Verum quanto crebreſcunt mala prauorum, tanto creſcere debent bona rectorum. Quæ profecto fieri nequeunt, niſi per commune fratrum collegium in idipſum corpore ſimul & mente conuenientium. Eſt enim eccleſia Dei propter concordiam tam viſibilibus, quam inuiſibilibus hoſtibus omnino terribilis, & velut caſtrorum acies ordinata. Quapropter tam pro eccleſiaſticis quibuſdam neceſſitatibus, quam pro ſtatu & pro correctione reipublicæ, auctoritate apoſtolica decreuimus reuerendorum fratrum & coepiſcoporum noſtrorum Italici regni vniuerſale, id eſt, totius prouinciæ, aduocare Concilium, locum autem nuſquam ad hoc gerendum aptiorem & faciliorem, quam apud Rauennam vndique confluentibus inueniri poſſe perſpeximus. Occurrat igitur alacriter cum ſuffraganeis ſuis, quos ipſa conuenire commoneat, ad deſignatam vrbem ſanctitatis fraternitas, & tanto deeſſe Conuentui, quem ſcilicet ibidem octauo Kalendas Iulias, celebraturi ſumus, nullo modo perferat, quo pullulantia in agro do-

2. *Tim.* 3. *Luc.* 21. *Mich.* 7.

Cant. 6.

minico zizania communi ſtudio radicitus amputentur; & ſalubrium virtutum germina ſocio pro his certamine penitus inſerantur. Fratres præterea & coepiſcopos noſtros, qui ſub beatitudine veſtra degunt, ad eamdem vniuerſalem Synodum hortatu ſanctitatis veſtræ venire præcipimus. Quiſquis autem occurrere ſanctitati tuæ forte contempſerit, canonicis ſe nouerit increpationibus procul dubio ſubmittendum, in promptu, ſecundum Apoſtolum, nobis habentibus omnem vlciſci prorſus inobedientiam. Hanc vero apoſtolatus noſtri epiſtolam vel exemplaria illius, beatitudo veſtra in diœceſi ſua omnibus indifferenter epiſcopis parare faciat; ne aliquod poſſit ab inobedientia excuſationis, quod non expedit, velamen obtendi. 2. Cor. 10.

EPISTOLA LVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD AQVILEEIVS.

Quæ de eo ſiniſtre ferebantur, in generali Concilio canonice terminanda ſignificat.

Ad * *Aquileeius.*

* forte *Aquileienſem.*

NOVIMVS veſtram beatitudinem a nonnullis de quibuſdam ſiniſterius diffamari, quod profecto in ſynodali eſt Conuentu * interius & perſpicacius ventilandum, & ſecundum ſui qualitatem, regulari cenſura modis omnibus finiendum. Sed credimus, diuina fauente gratia, vos coram poſitos, ita inſontes inueniendos, vt veritas exagitata non de vobis cœni, quod abſit, ſed vnguenti commoti iucundum reddat odorem; niſi forte abſentia procurata, vera quæ dicuntur de vobis comprobet, & pœnam merito irroget: quæ ſi adeſſet, magiſtra iuſtitia forſitan retudiſſet. Data VI. Kalendas Iunii, indictione X.

* *for.* integrius

EPISTOLA LIX.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD ARCHIEPISCOPVM RAVENNATEM.

Certum præscribit diem, quo Rauennæ cum omnibus suis suffraganeis affuturus sit: quod si quis parere contempserit, excommunicationem illi minatur.

Ioanni archiepiscopo Rauennati.

ITER quod pro dissoluendo fœdere olim a Neapolitanis cum Sarracenis inito Traiectum fecimus, nos a præfinito die Synodi retardauit, sed quia auctore Deo, ipso discisso quies aliqua reddita comprobatur, ecce de itinere scribimus nos certissime sextodecimo Kalendas Augustas Rauennæ futuros, vbi sanctitas tua per se cum omnibus suffraganeis suis episcopis, quos ipsa conuocare debet, adesse duodecimo Kalendarum Augustarum omni remota excusatione procuret; vt communi tractatu communia ecclesiarum exorta zizania generaliter euellantur. Si quis autem in hac parte collegium vestrum putauerit declinandum, communionis nostræ a se nouerit consortium modis
2. *Cor.* 10. omnibus adimendum: nobis procul dubio, secundum Apostolum, in promptu habentibus vlcisci omnem inobedientiam. Data vt supra, indictione x.

EPISTOLA LX.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD EVMDEM.

Scribit se iussisse, vt omnes Italiæ episcopi, & præcipue Venetiarum, ad Synodum Rauennæ celebrandam accedant.

Ioanni archiepiscopo Rauennati.*

* forte *Vrso Venetorum duci*, vt ex epistola 50. apparet.

SCIRE volumus gloriam tuam pro multis necessitatibus sanctæ Dei ecclesiæ, sicut iam te non latere credendum est, vndecimo Kalendas Augustas istius decimæ indictionis, Rauennæ, gratia sancti Spiritus suffragante, Synodum nos cum confratribus & coepiscopis nostris instituisse fore modis omnibus celebrandam. Ad quam, sicut nos mul-

tis vtilitatibus omissis, nec laborem quidem itineris, nec intemperantiam aeris recusantes, occurremus; ita omnes hinc & inde volumus antistites aduenire, vt quidquid in sancta Dei ecclesia perperam per zizaniorum satores creuisse dinoscetur, hoc communi tractatu per nostrum commune studium radicitus extirpetur. Idcirco tuam nobilitatem ignorare non patimur, quod episcopos Venetiarum, & electos vocatosque episcopos vacantium sedium ad eamdem Synodum, sicut iam eos vocauimus, occurri & iterato decreuerimus: vt inter reuerendum quoque metropolitanum vestrum & vos omnis altercatio discutiatur, examinetur, & coram sancta Synodo canonice terminetur. Alioquin tam a nobis quam a sancta Synodo, si inobedientes iam toties per epistolam vocati extiterint, tamquam contemptores, synodicam sententiam incurrere merebuntur; quia cum sit illinc Rauennam breuior via, de labore itineris excusationem habere non poterunt. Data XIV. Kalendas Augusti, indictione decima.

EPISTOLA LXI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LAMBERTVM GLORIOSVM COMITEM.

Significat Romanorum procerum obsides dari non posse: monet ne ad vrbem veniat, quia ipse eum excipere non potest.

Ioannes episcopus Lamberto glorioso comiti.

REMEANTIBVS nobis, Deo præduce, Romam; conuocauimus totam ecclesiam, & illud quod nobis de obsidibus Romanorum procerum dandis edixeras, in conuentu fidelium sanctæ Dei ecclesiæ necessario contulimus: sed heu quid dicam? cum tantum totam eamdem ecclesiam contra nos incitauerimus, ac si pro melle, eam felle potasse videremur. Romanorum filios sub isto cælo non legitur fuisse obsides datos, quanto minus istorum, qui fidelitatem Augustalem & mente custodiunt, & opere Deo iuuante perficiunt? Præcipue cum nos * miseremur, si hoc ex Augustali iussu processerit, & ipsum imperatorem non credamus suum nos velle secretum latuisse. Tale

Registrum' de indictione XI.

* *for.* dubitemus,

quippe consilium non alius adinuenit, nisi ille qui hanc terram conturbare molitur, & ineffabile damnum populo Dei generare versutis fraudibus machinatur: qui pacem & quietem odio habet, & dissensionibus vtique gaudet. Quamuis antea Romani * ouilis senatus mortem eligant, quam hanc inauditam & pessimam rem fieri quocumque modo consentiant. Quapropter, quia omnino est impossibile, & tale quid omnis inclytus audiens in maximam suspicionem prorupit, atque simpliciter non fuisse dictum modis omnibus æstimauit: mandamus dilectioni tuæ, quam absentem sicut præsentem amplectimur, vt huc nullo modo fatigeris, quia modo te nullatenus recipere possumus, nec tectum aliquid nunc agendum fore necesse putamus. Cum autem, Deo iuuante, ad vnam concordiam & vnam quietem reipublicæ causa redierit, & litis figmenta, quæ tamquam tela aranearum putamus contra Augustalem maiestatem oborta, sopita extiterint: nos & nobilitatem tuam recipiemus, & ea quæ ad communem vtilitatem pertinere cognouerimus, tecum & tractare, & vtpote cum tantæ prudentiæ viro peragere summa dilectione curabimus. Antea autem nullo modo te venire oportet; quia nullo modo te, sicut diximus, recipere fili carissime possumus. Data XII. Kalendas Nouembris, indictione XI.

EPISTOLA LXII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD VVIDONEM EPISCOPVM INIVENSEM.

Causam Leontardi cuiusdam, qui homicidium cum aliis commiserat, ei delegat: hortatur, vt quoniam grauissimam illi antea pœnitentiam constituerat, modo leuiorem constituat.

VVidoni episcopo Iniuensi.

LEONTARDVS quidam tuæ diœceseos homo, singultibus & gemitu tritus sanctam sedem apostolicam, & nostram humilitatem adiit, referens se primo quidem homicidii incidisse reatum; & a sanctitate tua pœnitentiam accepisse, quam & peregerit, & ea peracta, miserationem & reconciliationem ecclesiasticam tuo iudicio promeruerit. Post vero cum aliis suis conciuibus quosdam prædones

publica sanctione iussus sit insequi, vt si eos capere potuissent, modis omnibus interimere non admitterent. Contra quos iste cum aliis proficiscens, asserit quod vno ex illis capto, oculos comprehensores eius eruerint, ac per hoc ipse prædo nefandus vitam finierit. Hoc itaque facto præfatus Leontardus pœnitentiam susceperus, ad tuam præsentiam veniens, huiuscemodi dixit se fuisse tuo iudicio iudicatum: Sanctam videlicet communionem nisi ad exitum vitæ non percepturum: carnes & vinum, exceptis diebus dominicis, & sanctorum festiuitatibus non sumpturum: comam non rasurum: vxorem non accepturum: cum hominibus non conuersaturum: in cinere & cilicio gemiturum: seruis, rebusque suis non dominaturum: seniorem & beneficium non habiturum, & aliis his similibus forte fruendis non fruiturum. Quæ omnia audientes, & intimo corde pensantes, inuenimus aliquid grauius te, quamexpediit, si ita est, iudicasse. Huius rei gratia omne huius iudicium tibi dimittimus, & vt nostra super hoc vice ad mitiorem in eo proferendam sententiam perfruaris, modis omnibus exhortamur: quatenus pro amore apostolorum & nostro & laborem itineris, & lacrymabilem prædicti latoris intentionem, vel pœnitentiæ amaritudinem omnino considerans, mitius cum eo agere non detrectes; & eo quod ad sanctos apostolos fecit confugium in his, quæ oportuerit, ne forte in desperationem labatur, misereri illius nunquam omittas; quia Dominus, sicut per prophetam loquitur, misericordiam vult, & non sacrificium. *Osea 6.* Ideoque monemus, rogamus, vt misericordiam ei impendas: quatenus de impensione misericordiæ audientes, sanctitati tuæ multimodas gratias referamus. Optamus sanctitatem tuam in Christo bene valere. Data III. Kalendas Nouembres, indictione XI.

EPISTOLA LXIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLOMANNVM REGEM.

Dolet de Caroli imperatoris obitu: hortatur vt promissa pro Romanæ ecclesiæ dignitate impleat: legatos se missurum pollicetur. eius precibus Theotmaro archiepiscopo pallium mittit: quem apostolicæ sedis reditus, quos apud Baioariam habet, Romam annuatim transmittere iubet.

Carolomanno.

Carolomannus fuit Ludouici Germaniæ regis filius, ac Ludouici Pii imperatoris nepos, ad quem aliquot infra scribuntur epistolæ, & de quo Ado in fine chronicorum, Aimoinus lib. 5. c. 28. Regino lib. 2. chron.

APICIBVS igitur, glorioſe fili, veſtræ dilectionis ſuſceptis cum parte gratulationis, veſtra incolumitate proſperitatiſque ſucceſſu, Caroli imperatoris morte audita, nimio triſtitiæ fateor mœrore, ex latere ſumus attriti, ſed ſubito vndam mentis noſtræ cogitatione ad diuinum iudicium aliquatenus ſuſtollentes, in illud Apoſtoli obſtupefacti cogimur voce erumpere, dicentes: *O profundum diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei! quam inſcrutabilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius! Quis enim cognouit ſenſum Domini? aut quis conſiliarius eius fuit?* quod idcirco dicimus, quatenus ſedula cordis meditatio humanæ fragilitatis in hoc mari magno curſum vitæ inſtabilis intueri non deſinat, atque ad ea gaudia quæ ſunt fixa & immobilia noſtra actio, gratia Chriſti duce, anhelare contenta bonis operibus nunquam deſiſtat. De cauſa ſane veſtri ad nos aduentus, veſtraque ſublimiſſima promiſſione, Romanæ eccleſiæ ſupra omnes qui fuerunt ante vos, eiuſdem exaltatione, cum hoc opere compleueritis, aderit ille veſtri retributor, qui per controuerſiam iuramenti confirmans modulos humanæ locutionis, ait: *Viuo ego, dicit Dominus, quia glorificantes me, glorificabo.* Dum a colloquio, vt dicitis, fratrum veſtrorum fueritis reuerſi, legatos ex latere noſtro ad vos ſolenniter dirigemus, cumque pagina capitulariter continente ea, quæ vos matri veſtræ Romanæ eccleſiæ, veſtroque protectori beato Petro apoſtolo perpetualiter debetis concedere. Quibus peractis demum rurſus ordinabiliter & honorifice mittemus, qui vos cum tota decentia, vtpote tantum regem ad limina apoſtolorum

1. *Reg.* 2.

ductare

ductare ſtudeant, vnaque conuenientes de ſtatu reipublicæ, totiuſque Chriſtiani populi ſaluatione ſalubriter tractare, Deo opitulante, ac ordinare valeamus. Inter quæ quæſo fili cariſſime, quotquot infideles noſtros, noſtræque vitæ inſidiantes, quoquomodo, vel ſignificatione poteritis cognoſcere, nullum apud vos, veſtroſque fideles valeant aliquatenus locum, vel aditum inuenire, ne immunda eorum præſentia aliqua conſortii macula regium culmen contagiet. Pallium vero, veſtra petitione inclinati, Theotmaro archiepiſcopo conſuetudinaliter dirigentes; optamus vt hoc decore interius fulgeat in oculis interni iudicis, quo nitet exterius humanis obtutibus, cuique quæſo committite ea, quæ apud Bagoariam beatus Petrus apoſtolus habet, vti nobis annualiter reditus eius Romam tranſmittat. Data menſe Nouembri, indictione XI.

EPISTOLA LXIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD THEOTMARVM ARCHIEPISCOPVM IVVANNENSEM.

Pallium ei concedit: mandat vt reditus, quos Romana eccleſia apud Bagoariam habet, Romam mittat.

Theotmaro archiepiſcopo Iuuannenſi.

IDCIRCO tuam fraternitatem tanto pallii decore ſtuduimus decorare, vt Chriſto opitulante, & ante Dei oculos bonis & ſanctis actibus polleas, & ſanctæ Romanæ eccleſiæ, a qua potus præclari poculi ſumis, deuotus ſemper fidelis exiſtas, eius in futurum effectus particeps, cuius locata perpetualiter fundamentis conſiſtit, & apud Carolomannum regem dilectum filium noſtrum quotidianus interuentor pro Romana eccleſia hortamur exiſtas. Inter hæc ea, quæ beatus Petrus apoſtolus apud Baioariorum terram iure proprietatis poſſidet, tuæ induſtriæ ſagacitatique committimus: quatenus amodo & deinceps annuos eorum reditus Romam ſine mora tranſmittas. Data menſe Nouembri, indictione XI.

EPISTOLA LXV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EDEREDVM ARCHIEPISCOPVM ANGLORVM.

Laudat eius pium erga ſedem apoſtolicam animum: dolet de aduerſis: monet vt pro eccleſia fortiter ſe gerat: oſtendit vxores non eſſe dimittendas: nuntiat ſe ad regem ſcripſiſſe, vt debito eum honore proſequatur; demum eius eccleſiæ priuilegia confirmat.

Reuerendiſſimo & ſanctiſſimo confratri noſtro Ederedo archiepiſcopo gentis Anglorum.

VESTRIS relectis apicibus, quanta veræ dilectionis & ſinceritatis fides, qua Chriſtum Deum veſtrum proximumque diligitis, in vobis conſiſtat, & pia deuotione circa ſedem apoſtolicam ferueat, euidenti dumtaxat intellectu perſpicimus; cum more anteceſſorum veſtrorum, & cauſas veſtræ eccleſiæ neceſſarias noſtro præſulatui, quaſi ſuo doctori referre, & a ſede apoſtolica ſuper quibuſdam ſuis quas patitur aduerſitatibus conſultum, & auctoritatis munimen accipere quæſiſtis; in qua Deus omnipotens totius eccleſiæ poſuit fundamentum. Et quia dura quædam in præſentis ſæculi vita, quæ vere tentatio eſt ſuper terram, poſiti quotidie ſuſtinetis, non ſolum flemus noſtra, quæ ſimiliter patimur, ſed condolemus & vobis talia proh dolor! patientibus, quoniam omni iam mundo in maligno poſito, multis vbique aduerſariis aduerſus Chriſti famulos exiſtentibus, quanto maiores & ſupra modum crebriores tentationes quotidie imminuerint circa nos, tanto Chriſti freti ſolatio valentiores eſſe debemus: noſtra ſacra narrante ſerie: *Beatus vir qui ſuffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam promiſit Deus diligentibus ſe, ipſeque Deus benedictus in ſæcula, qui non patietur nos tentari ſupra id quod poſſumus*, dicente Apoſtolo, *ſed faciet cum tentatione prouentum, vt poſſimus ſuſtinere.* Nos tamen pro inſtantis temporis neceſſitate hortamur, & monemus fraternitatem veſtram, vt omni ſæculi timore poſtpoſito, ſicut idoneus Dei miniſter opponas te murum pro domo Domini & zelo illius accenſus, non ſo-

Iac. 1.

1. Cor. 10.

lum regi, sed omnibus in ea peruerse aliquid agere volentibus, strenue resistere non prætermittas, honorificans ministerium tuum, quamdiu diuina sineris voluntate summo sacerdotio fungi, populumque Domini tibi commissum sanctæ doctrinæ pabulo pascere, sacerdotes scilicet, & ecclesiasticos viros, ac feminas, nec non viduas, & sanctimoniales iuxta ordinem suum pro viribus regere, tuerique vt pastor idoneus coram Domino appareas prompta mente procures: quoniam nos apostolicæ sedis apicibus admonere exhortarique curauimus regem vestrum, vt tibi pro Iesu Christi Domini nostri amore in omnibus, quæ sanctæ ecclesiæ tibi commissæ vtilia sunt, obediens & adiutor deuotus, sicut antecessores suos piissimos reges Anglorum, narrante historia, fuisse recolimus, existere non prætermittat: si & regnum sibi temporaliter concessum voluerit retinere securum, & vitam postmodum regni percipere sempiterni. His autem, quos asseris vxores proprias contra præceptum Domini relinquere, præcipimus, neque virum ab vxore, neque vxorem a viro, nisi causa fornicationis discedere: quod si ob hoc discesserit, manere innuptum, vel innuptam, aut sibi mutuo reconciliari: quoniam dicente Domino, *quod Deus coniunxit homo non separet*; & ideo cum priorem legitimo sibi matrimonio iunctam quisquam deserere nequeat, nulla ratione illi prorsus conceditur aliam viuente priore conducere: quod si fecerit, & non emendare sub satisfactione studuerit, ab ecclesiæ consortio maneat separatus. Sed neque de propria cognatione secundum sancti præcessoris nostri Gregorii doctoris gentis vestræ decretale statutum, cuiquam ducere permittas. Nos namque sedis tuæ priuilegium, quam vice beati Augustini a S. Gregorio pro multorum salute, & conuersione illuc directi regis, illibatum tibi volumus procul dubio conseruare, & vt ab omnibus ordinibus, tam ecclesiasticis, quam sæcularibus custodiatur in perpetuum, secundum ipsius sancti præcessoris nostri Gregorii * cuius sapientiæ radius ecclesiam Christi per orbem diffusam irradiat, sancimus, atque præcipimus. Et quidquid aduersi a quocumque homine de parte tua nobis fuerit relatum, ante veram cognitionem nullatenus credimus: quin potius etiam regem vestrum admo-

Matth 19.

S. Greg. lib. 12. epist. 31.

* *forte deest*, statutum, *aut quid simile.*

nuimus, vt dignum honorem tibi pro amore Iesu Christi Domini nostri impendat, & omnia priuilegii tui iura perpetua stabilitate & conseruare ac indiminuta custodire procuret, si gratiam & benedictionem sedis apostolicæ, sicut antecessores eius bene faciendo habere meruerunt, pari modo voluerit iste habere. Data vt supra.

EPISTOLA LXVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ATHANASIVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

Commendat zelum fidei, quem ostenderat aduersus Sergium ecclesiæ Dei hostem : hortatur vt in dies magis pro ecclesiæ sibi commissæ defensione laboret; Petrum diaconum ei commendat.

Reuerendissimo & sanctissimo Athanasio episcopo sanctæ ecclesiæ Neapolitanæ dilecto confratri nostro.

INNVMERAS gratiarum actiones vestræ Deo dilectæ agimus almitati, dignisque apostolico vos ore laudibus præ ceteris merito collaudamus: quoniam secundum Domini vocem dicentis ; *Si oculus tuus, vel manus tua scandalizat te, erue eum, & proiice a te,* fratrem tuum erga ecclesiam Dei impie agentem, & circa Dominum non recto itinere gradientem, velut secundum Holofernem, sancta Christi Dei nostri ausu temerario impugnantem, & hereditatem patriam more sacrilego persequentem, tanti honoris regimine indignum iudicans, vltionis diuinæ percutere iaculo studuisti: nec pepercisti carni tuæ propter Dominum dicentem: *Qui diligit patrem, aut matrem, aut fratrem plusquam me, non est me dignus:* in quo nimirum vos Deo per omnia dignos fore cognoscimus, quia membrum corporis tui multo contagio fœtens libenter abscidere, proculque abiicere sanctitas tua fideli deuotione curauit : & quia nuncusque viris sæcularibus secundum se, & non secundum Deum in vrbe Neapolitana principantibus, multa scandala & perturbationes multas, homicidia & oculorum erutiones intra eam, vel foris peragentibus, dignum Deo de his iuste iudicante peractum est, vt iniqua iam cessaret dominatio, finem haberet peccatum; & consurgeret

Matth. 5.

Loquitur de Sergio, vt constat ex epistola proxima, cuius Leo Ostiensis meminit lib. 1. c. 42.

Matth. 10.

vir de domo Domini, qui timorem Dei præ oculis habens regat populum Christi in omni iustitia & sanctitate, in omni veritate & mansuetudine, vt pastor idoneus, & non velut mercenarius deserat & disperdat: & ideo ea quæ vestræ dignitati, vel honori congrua ac necessaria sunt, perpetua nihilo minus stabilitate confirmamus; tantum ampliori nunc studio, curaque multiplici pro defensione sanctæ Dei ecclesiæ tibi commissæ stare ac desudare, quatenus salua securaque consistat, vt procures, his nostris apostolicis prudentiam vestram exhortamur apicibus. Nos namque, aliis omnibus mancosis datis, mille quadringentos vobis dare debemus, quos vestræ dilectioni, aut in initio quadragesimæ, aut in die sanctæ resurrectionis vobis procul dubio dirigemus. Porro hunc Petrum venerabilem diaconum vestrum, quia eum vestræ ecclesiæ, & ciuitati Neapolitanæ in omnibus fidelem esse cognoscimus, vobis in omnibus commendamus, & pro nostro eum amore benigne semper retinere dignemini. Data vt supra.

EPISTOLA LXVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD NEAPOLITANOS.

Laudat eos, quod zelo diuino accensi Sergium a se abiecerint, & Athanasium episcopum suæ reipublicæ rectorem elegerint: præcipit vt ei pareant, offerens se vna cum ipso eorum commodis consulturum.

Omnibus eximiis iudicibus, & vniuerso populo Neapolitanæ ciuitatis.

QVANTA veræ fidei deuotione circa Deum creatorem & saluatorem mundi atque erga ecclesiam Christi ferueatis, luce clarius ecce cognoscimus, cum tantæ impietatis virum, perditionis scilicet filium, & totius iniquitatis vas vobis inique dominantem, Sergium nempe magistrum militum, secundum videlicet Holofernem, zelo repleti diuino, abiicere, ac velut membrum fœtidum a corpore Christi abscidere, proculque abiicere studuistis secundum Domini præceptum dicentis: *Si oculus tuus, vel manus tua scandalizat te, erue eum, & proiice a te:* & quia illo abiecto pastorem & episcopum animarum vestrarum, Matth. 5.

Athanasium videlicet, dilectum confratrem, & vnanimem filium nostrum habere iudicem elegistis, innumeras vestræ dilectæ prudentiæ, & vnanimitati gratias agimus, quoniam, sicut Dei ministri, iram Domini exercituum, quæ iam meritis imminebat illius, in eo vlcisci procurastis, qui nimirum multa & inaudita mala plusquam omnes patres suos in ciuitate Neapolitana, & in finibus nostris nequiter facere non dubitauit, cum innumeram hominum multitudinem, infantum & mulierum cateruam gladio, fame, atque captiuitate crudeliter peremisset. His igitur nostris apostolicis literis nobilitatem vestram filioli mei monemus atque hortamur, vt præfatum Athanasium confratrem nostrum venerabilem episcopum vestrum, sicut diuina inspiratione docti loco rectoris habere elegistis, fideli mente ac deuotione cum omni honore habere studeatis: quoniam nos cum illo in omni vestro adiutorio, in omni vestra vtilitate prompti existimus, parique voto vos adiuuare desideramus: tantum state viriliter obedientes illi in omnibus, velut filii carissimi. Porro quia iam, aliis omnibus datis mancosis, mille quadringentos vobis dare debemus, ne turbemini: quia eos vel in initio quadragesimæ, vel in die sanctæ resurrectionis, vobis procul dubio dirigemus. Vos tantum vt filii carissimi aduersus infideles & communes inimicos totis viribus pro defensione ecclesiæ Dei desudare satagite: quatenus, & Dei gratiam, & nostram semper benedictionem habeatis. Bene vos optamus in Domino. Data vt supra.

EPISTOLA LXVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LAMBERTVM COMITEM.

Scribit se in Galliam velle proficisci, ideo sub excommunicationis pœna præcipit, ne se absente Romanæ ecclesiæ territorio, vel Romæ aliquod damnum inferat.

Nobili viro Lamberto glorioso comiti.

SAGACITATI ac prudentiæ vestræ notum esse volumus, quia non solum pro assiduis Paganorum infestationibus, quas ecce iam biennium nemine defensionis no-

bis præbente ſolatium patimur: ſed etiam pro innumeris, & ſupra modum grauibus oppreſſionibus quæ nobis vna cum dominico grege diuinitus commiſſo in pace, quam Chriſtus Deus noſter ſe diligentes habere iubet, conſiſtentibus, ab aduerſariis illata ſunt, & quotidie inferuntur, in gremio ſedis apoſtolicæ quæ caput eſt orbis & omnium mater fidelium, quiete ac ſecuriter manere nobis minime licet. Ideo Franciam per iter marinum proficiſci, glorioſumque Carolomannum regem adire, atque optatam illius contemplari præſentiam cupimus, pro ſalute ſcilicet ac defenſione terræ ſancti Petri, & totius Chriſtianitatis ſuppliciter deprecantes: quatenus Dei omnipotentis ſolatio, & regia virtute nobis, prout opportunum eſt, ſolati ante poſſimus ſalubri proſperoque ſucceſſu regere atque tueri territorium, & populum Domini precioſo cruore redemptum: ne pro aliquo eorum per noſtram deſidiam vel incuriam pereunte, diſtrictam Domino cogamur reddere rationem. Ideo monemus & his noſtri apoſtolatus literis dilectionem veſtram pio intuitu exhortamur, vt nobis abeuntibus Franciam pro defenſione ſanctæ Dei eccleſiæ, & reipublicæ ſtabilitate, nullam contrarietatem, vel inimicitiam exerceatis in toto territorio principis apoſtolorum, neque vrbis Romæ, quæ eſt ciuitas ſacerdotalis & regia, per ſacram beati Petri ſedem, aliquas aduerſitates, vel inſidias præparetis, neque faciatis, facereque volentibus vllo modo conſentiatis. Quia ſi per vos, aut per vobis ſubiectos homines eadem vrbs Roma perturbationem aliquam, vel dehoneſtationem habuerit, vel aduerſa quælibet ſuſtinuerit, pro certo ſcitote, quia canonicis vos correptionibus cum victrici ſancti Spiritus auctoritate omnimodis redarguemus, & ab apoſtolicæ ſedis communione merito ſeparabimus. Data vt ſupra.

EPISTOLA LXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LANDVLFVM EPISCOPVM CAPVANVM.

Monet vt consentiat cum Athanasio episcopo Neapolitano ad ecclesiæ Romanæ defensionem: & curet pactum cum Amalfitanis factum, ab ipsis obseruari.

Reuerendissimo & sanctissimo Landulfo episcopo Capuano.

QVANTO studio tua dilectio, tuaque benigna fraternitas erga defensionem, ac liberationem obsequiumque sanctæ Romanæ ecclesiæ cui Deo auctore, culmine præsidemus, laborauerit, totisque nisibus cordis in parte nostri operis desudauerit; sedula reminiscimur procul dubio recordatione: tuaque ob hoc retributio, tam apud Deum, quam apud nos erit in promptu indubitanter parata. Quapropter, quia te valde idoneum in tantis habemus expertum, monemus, atque hortamur esse vnanimem cum Athanasio Neapolitano episcopo in caussa præsenti Romanæ ecclesiæ, quoniam liquidum scriptum in Salomone didicimus: *Funiculus triplex difficilis erit*; eidemque nostro hortatu, & admonitione in omnibus fraternus auxiliator existere nunquam desinas, inter hæc tua benigna fraternitate, & dilecti filii nostri Guaiferii principis, mediante, pactum in decem millium *mancusorum cum Amalfitanis eatenus fecimus, vt a Traiecto vsque Centumcellas nobis nauali labore indesinenter auxilium ferrent. Sed hactenus id in nullo demonstrauerunt: insuper quædam studio calliditatis astruunt: quia vtrique abbates, Ioannes videlicet ac Anastasius, quos illuc ex nostra parte direximus, non in decem millium tantum mancusorum, sed in duodecim millium plaitasse, quod iidem abbates coram nostra præsentia non se fecisse iureiurando refellunt. Ideoque vestra eos prudentia, & ab hac iniusta petitione compescat, & in seruitio salubri commonitione confirmet: quatenus nostra benedictione positi, animo & corpore ex Christo Domino salui existant. Data vt supra.

Eccles. 4.

* al. mancosorum

EPI-

EPISTOLA LXX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ARCHIEPISCOPVM EBREDVNENSEM.

Reprehendit quod alium episcopum, præter eum quem clerus & populus elegerat, in Vencienſi eccleſia conſecrauerit: præcipit vt cum vtroque Romam veniat.

Reuerentiſſimo & ſanctiſſimo Ariberto archiepiſcopo Ebredunenſi.

SI canonica in conſecrandis episcopis ſtatuta ſeruaſſes, nunquam, ſicut auditu didicimus, & de quodam diacono, nomine Vvaldeno, ſuper tuam dilectionem reclamante, ſe canonice a plebe & populo Venciate electo, & a tua ſagacitate abiecto, de conſecrato controuerſia quælibet naſceretur, qua veſtra merito reprehenderetur fraternitas. At nunc, quia mortuo Vencienſi episcopo, non præfatum ſacerdotem, quem vt dictum eſt clerus & populus ciuitatis elegerat, piæque memoriæ Carolus imperator ſuo conſenſu firmauerat, conſecraſti, eodem Auguſto de præſenti vita ſubtracto alterum non iuxta normam canonicam electum ex aduerſo venientem, nec per oſtium ſed aliunde introeuntem, tuo tantum libitu ordinaſſe accuſaris. In quo te non leuiter incurriſſe omnino videmus: quia dicente prædeceſſore noſtro papa Cæleſtino: Nullus inuitis detur episcopus, cleri, plebis, & ordinis conſenſum & deſiderium requirere debuiſti. Cuius etiam auctoritate clerici habent facultatem reſiſtendi, ſi ſe viderint prægrauari: vt quos ſibi ingeri ex tranſuerſo cognouerint, non timeant refutare: quoniam etſi non debitum præmium, vel liberum de eo, qui eos recturus eſt, debent habere iudicium. Nam & ſancto Leone dicente: Nulla ratio ſinit, vt inter episcopos habeantur, qui nec a clericis ſunt electi, nec a plebibus expetiti. Vnde cum ſæpe quæſtio de male accepto honore naſcatur, quis ambigat nequaquam iſtis eſſe tribuendum, quod non doceatur fuiſſe collatum? Eodem etiam capitulo XXXV. Canonum ſuorum iubente, Nullus, vt dictum eſt, non petentibus eſt ordinandus antiſtes, ne ciuitas episcopum non optatum aut contemnat aut odiat: ac per hoc fiat minus religioſa quam con-

Epiſt. 1. Epiſcopis Viennenſi, & Narbonenſi.

Epiſt. 95. Ruſtico Narbonenſi.

Epiſt. 88. Anaſtaſio Theſſalonicenſi.

uenit, cui non licuit habere quem voluit. His ita ſtatutis, ne in eccleſia Dei tibi commiſſa ſcandalum maneat vel ſchiſma exiſtat, dilectioni tuæ iubemus, vt cum eodem a te conſecrato epiſcopo, & illo qui ſe canonice aſſerit fuiſſe electum, de præſenti Romam venire procures, quatenus in præſentia noſtra & ſedis apoſtolicæ tanti cauſa negotii diligenter inquiſita & examinata legitimum Deo fauente finem percipiat. Obedire igitur te oportet huic noſtræ præceptioni pro eccleſiæ Dei pace directæ. Nam ſi aliter feceris, ſcito quia nos talem illicitam præſumptionem impunitam nullatenus relinquemus. Data vt ſupra.

EPISTOLA LXXI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CVNIPERTVM COMITEM.

Præcipit vt bona Romanæ eccleſiæ, quæ occupauerat, reſtituat.

Dilecto filio Cuniperto glorioſo comiti.

AVDITV didicimus, etiam & veraciter ſcimus, quod cortem ſancti Petri, quæ eſt in Aluiſcutia, contra Deum & noſtram voluntatem teneatis inuaſam, & vnde cenſum ac functionem annuam eccleſia principis apoſtolorum pro luminariis habere ſolita erat; nunc veſtra fortia, & auaritia faciente, nil recipere, nilque poteſt habere. Vnde ex auctoritate Dei, & ſancti Petri, ac noſtra, vobis præcipimus, vt non habeatis licentiam ipſam cortem amplius retinere: nec in eius rebus & pertinentiis vos intromittatis, ſi gratiam Dei & beatorum apoſtolorum Petri & Pauli, noſtramque benedictionem cupitis habere; Sinatiſque homines ſancti Petri, qui ibi ſunt, eamdem cortem ſecuriter retinere. Nam ſi ipſam cortem deinceps tenere contra noſtram voluntatem præſumpſeritis, aliquamque ibi fortiam, vel violentiam feceritis; ſcitote quod omni vos eccleſiaſtica communione, atque a corpore & ſanguine Domini noſtri canonice ſeparabimus, ſicut inuaſorem rerum eccleſiaſticarum. Data vt ſupra.

EPISTOLA LXXII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LAMBERTVM COMITEM.

Monet ne Romam eam ob causam veniat, vt apostolicæ sedis hostibus auxilium ferat. quod si alia de causa venerit, honorifice se eum excepturum promittit: plura legatis iniungit, quibus fidem adhiberi iubet: Adelbertum Romanæ ecclesiæ hostem se non posse ait in communi onem recipere.

Dilecto filio Lamberto glorioso comiti.

DILECTIONIS & amicitiæ vestræ amorem, ac sinceritatem quasi quoddam insolubilis caritatis pignus tenentes; tanto de inimicorum nostrorum callidis astutiis, vel præparatis cum apostolica sede securi existimus insidiis, quanto nobilitatis vestræ potentiam, vna cum Christi auxilio nobis coniunctam in omnibus prosperis, seu aduersis esse procul dubio credimus: quoniam & nos vobiscum in cunctis, quæ vestræ gloriæ sunt congrua, vel necessaria existere prompti optamus. Et ideo eminentiam vestram quæ relatione quorumdam didicimus latere nolentes, vtpote spiritali filio nostro referre indubitanter curamus. Audiuimus namque quod inimicis & infidelibus nostris per cuiusdam exhortationem cupiatis ferre solatium, atque Romam venientes suis eos rebus, & beneficiis contra nostram etiam voluntatem inconuenienter restituere debeatis: quod nullus imperatorum, vel regum, aut comes antecessoribus nostris fecisse recolitur. Vnde valde miramur, si hoc verum est, quomodo tantæ amicitiæ inter nos toties habitæ atque promissæ obliti estis; cum post Deum vos modo in omnibus necessitatibus, & vtilitatibus ecclesiæ sancti Petri habeamus vnicum adiutorem atque fidelissimum defensorem. Et ideo licet quidam vobis agere talia sedi apostolicæ nobisque contraria suadeant, nos tamen in vestræ fidei deuotione, quam erga beatissimos principes apostolorum Petrum ac Paulum, & nostram paternitatem habetis, plurimum confidentes, quasi dilecto filio, & vnanimi amico mandamus, vt pro Dei & nostro amore, pro causa inimicorum nostrorum aliquatenus resti-

tuenda, cum bis iam ac ter ſynodico ſint ipſi iudicio condemnati, Romam nunc non veniatis; quia valde turbati ac triſtes ob hoc exiſtentes, vos, ſicuti decet & nos cupimus, honorifice recipere non poſſumus. Quamobrem veſtra prudentia tantæ peruerſitatis conſilium deſtruat, atque contra ipſos inimicos noſtros totis viribus inſurgere, & pari nobiſcum voluntate, ſicut oportet, eos confundere procuretis; vt nos, ſicut per vos credimus, ſecuri & quieti, Dei & veſtrum maneamus auxilium. Alia vero pro cauſa, ſi ad limina ſancti Petri, & noſtram apoſtolicam nunc aut poſtea vultis venire præſentiam: vos prompto atque gratiſſimo animo, prout oportet, honorifice recipiemus, vobiſcum pariter gaudentes, & exultantes in Domino. Plura quidem vobis ſuper his ſcriberemus, ſed quia idoneos, ac reuerendos fideles noſtros, veſtroſque deuotos amicos, Gaudericum videlicet & Zachariam epiſcopos delicioſos & conſiliarios noſtros vobis direximus, qui veſtræ gloriæ ea quæ literis deſunt, verbis poterunt enarrare, omiſimus ſcribere; quibus ſane, quæ vobis verbo tenus dixerint, quaſi nobis credere non dubitetis. Agite igitur ſicut vos in omnibus noſtris credimus habere procul dubio adiutorem, & vnanimem in Chriſto amicum. Adelbertus autem marchio ad nos ſi venerit, pro certo ſcitote, quia eum nullo modo recipiemus: quia multas nobis contrarietates fecit, & manifeſtus in omnibus inimicus apparuit. Præterea, ſicut nobis mandatis, vt pro inſtantis temporis cauſa, extra vrbem Romam exeuntes, vobiſcum alicubi loqueremur; libenter quidem hoc facere voluiſſemus, ſi vtile ac neceſſarium eſſe videretur: vt ſimul loquamur non vobis graue ſit ad nos quaſi filius dilectus venire, quatenus ea quæ congrua ſunt viſa pariter conſideremus. Data vt ſupra.

EPISTOLA LXXIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EVMDEM.

Grauiter eum reprehendit quod in literis quas scripsit, honorem debitum apostolicæ sedi non habuerit, & ne legati absque eius consensu mitterentur postulauerit.

Nobili viro Lamberto glorioso comiti.

SEDEM apostolicam, quam Deus omnipotens supra petram sui nominis fundare dignatus est, non solum reges & principes terræ, verum etiam imperatores Augusti, & totius orbis domini suis apicibus, vtpote caput omnium ecclesiarum Dei, honorauerunt, digniſque præconiis eius pontifices, vicarios scilicet beati Petri apostolorum principis laudauerunt, votisque supplicibus deprecari studuerunt; & vsque in finem sæculi, Petri manente nomine ac memoria, supplicare non desinent. Quapropter audientes literas tuas quas mandastis, mirati valde fuimus super earum verbis inconuenientibus, quæ nec debitas sancto Petro laudes resonant, nec ecclesiasticis concordant regulis, vel doctrinis; cum nobis illa verba mandastis, quæ sæcularibus viris, & comparibus tuis scribere solitus es, hoc est, cum dicis nobis, Tuæ nobilitatis: vel cum dicis nobis, Monemus nobilitatem vestram: in quo luce clarius mentem vestram cognoscimus erga nos minime deuotam, sicut putabamus existere. Idcirco nostræ paternitati, tam vilibus verbis, & inconuenientibus sermonibus scribere audaci potius quam sincera mente voluistis: & mirum non est, quia de amaro fonte dulcis aqua non hauritur. Porro quia dixistis, quod sine consensu tuo nostras legationes nusquam mittere deberemus vsusque hoc non fuerit, nec literis legitur, nec a quoquam superstite vnquam fuisse reminiscitur factum: & ideo sedes apostolica libera semper existens liberam vbique suam mittit legationem, habens Domini auctoritatem dicentis: *Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Luc. 22. De his autem quæ olim dicta sunt inter nos, pro diuersis ac multiplicibus contrariis, & aduersitatibus, nec non &

corporis incommoditatibus, quas quotidie patimur, nobis aliquid considerare, vel pertractare non licet. Nos tamen, si prudentiam vestram in nostris profectibus, & vtilitatibus ecclesiæ Romanæ cognouissemus deuotam existere, nostramque voluntatem prompte perficere, loco vos filii dilectique cuperemus retinere amici; & ea quæ vestræ saluti ac prosperitati essent vtilia, grato sane animo perficeremus: sed quia vos, nobis relictis, in partem contrariam inclinatos videmus; non solum obstupescimus, sed etiam a vestræ amicitiæ nos similiter declinamus consortio, quod pro Dei amore valde retinere voluimus carum. Hanc præterea epistolam nostram secundum morem per Longobardum fidelem vestrum, & literarum delatorem vestrarum, vobis mandare voluimus; sed ille a nobis eas recipere, vestræque noluit deferre sagacitati: sed sicut & antiquus vsus exigit, & ratio manifesta fieri declarat. Data vt supra.

Aliquid deest.

EPISTOLA LXXIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD GVAIFERIVM PRINCIPEM SALERNITANVM.

Hortatur vt in sua integritate perseueret, & Amalfitanos corripiat, quod auxilium nauale non miserint, & nimia calliditate in se vtantur.

Amantissimo filio Guaiferio principi.

DEVOTIONEM igitur animi tui ex die qua te cognoui paucis verbis explicare non possum: hoc tamen veraciter scimus, quia apud Deum & apud nos tibi omnia salua reseruantur tempore opportuno. Idcirco monentes hortamur, & rogando iubemus, vti in semel tua percepta bonitate perseueres. Quoniam scriptum est: *Non tardat Dominus promissum suum, donec adimpleatur quod locutus est:* & ideo nosse gloriam tuam cupimus, quia ex parte Amalfitanorum nullum nobis iuxta conditum placitum studuerunt præbere adiutorium nauali certamine a Traiecto vsque Centumcellas. Insuper quadam calliditate asserunt, non in decem millium tantum mancusorum, sed & in duodecim millium fuisse nostram promissionem:

2. *Petr.* 3.

quod verum nullo modo constat, cum & ipsi abbates, quos illuc pro nostra parte direximus, iureiurando non se dixisse fateantur. De his vero aliisque similibus, quantum in nobis est, per gloriam tuæ nobilitatis, correptionem omnemque speramus studii emendationem: quod quæso facere mature acceleres. Optamus. Data vt supra.

EPISTOLA LXXV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD MICHAELEM REGEM BVLGARORVM.

Missa per Eugenium & Paulum episcopos mense Aprili, die XVI. *indictione* XI.

Dolet quod Græcos sequatur. hortatur ad Romanæ ecclesiæ gremium redeundum. tum de dono misso gratias agit. postremo Sergium quemdam per subreptionem ad sacerdotium & episcopatum promotum, depositum fuisse significat.

Michaeli regi Bulgarum.

SPIRITVALIBVS te visceribus edito gaudebamus, & pro saluatione tua gratias agebamus: sed nunc astutia malignorum decepto, tristamur & ingemiscimus, verentes & pertimescentes, ne si forte Græcos secuti fueritis, cum illi in diuersas hæreses & schismata solito more ceciderint, vos quoque cum ipsis in erroris profunda ruatis: & sicut serpens seduxit Euam astutia sua, ita sensus vestri corrumpantur, & excidant a simplicitate & castitate quæ est in Christo Iesu. Nam te fili, Mosaicis rogo verbis, *interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi: seniores tuos, & dicent tibi*, si aliquando Græci sine hac, vel illa hæresi fuerint: & cum non inueneritis eos ab aliqua hæresi aliquando liberos extitisse, oportet vos eorum fraudes & consortia fugere, ne cum illi errauerint vos erretis, & cum illi ad blasphemiam versi fuerint, & vos etiam fidei rectæ blasphematores inueniamini: nec erit qui vos postmodum corrigat vel ab errore reducat: & hoc est, mihi credite, fili carissime, quod dolemus, hoc est vnde nocte & die pro vobis soliciti sumus; non gloriam ex vobis, vel honorem aut censum procul dubio expectantes, cum vos potius & non vestra quæ-

Genes. 3.

Deut. 32.

ramus:nam non patriæ regimen & reipublicæ moderamen adipiſci cupimus; ſed diœceſeos eiuſdem regionis curam & diſpoſitionem more priſco reſumere volumus, vt ſolicitudinem, quam vniuerſis debemus eccleſiis, tanto pro eadem diœceſi ſolertius exerceamus, quanto ad ordinationem ſpecialius veſtram hanc antiquitus pertinuiſſe non ignoramus, tantoque pro veſtræ ſalutis cuſtodia inſtantius vigilare valeamus, quanto vt confirmet hoc Deus quod operatus eſt in nobis enixius nobis optandum eſt, & diſtrictius a nobis diuinitus exigendum, clarius ſcimus, ſi circa inſtructionem & munitionem veſtram deſides, quod abſit, fuerimus inuenti. Reuertimini ergo ad beatum Petrum apoſtolorum primum, quem amaſtis, quem elegiſtis, quem quæſiſtis, cuiuſque in neceſſitatibus patrocinium percepiſtis, & fluenta doctrinæ ſalubriter & conuenienter hauſiſtis: cuiuſque vos protectioni cum ſubiectis omnibus commendaſtis & tradidiſtis. *Bene quidem currebatis*, cum Apoſtolo clamamus, *quis vos faſcinauit veritati non obedire?* ſed & ipſe per ſe Dominus dicit: *Nemo mittens manum ſuam in aratrum & conuerſus retrorſum, aptus eſt in regno cælorum:* non autem dicimus quod non vna ſit fides, vnum baptiſma, vnus Deus noſter pariter & illorum: ſed quia in eis ſæpe præſule Conſtantinopolitano vel imperatore, aut plerumque vtroque auctore facto hæreſeos, plures qui ſub ipſis ſunt adulatione aut certe timore illis efficiuntur conſimiles: & væ tunc eis eſt, qui ſocietatem ſequuntur eorum. Dic itaque rogo cariſſime fili, quid faceres tu, vel populus tuus, ſi tempore Pneumatomachi Macedonii Conſtantinopolitani antiſtitis, quando & impius illic imperabat Conſtantius, eſſetis eorum ſocietate fruentes; nonne dogma eius contra Spiritum ſanctum blaſphemans cum illis ſequeremini? *quod peccatum*, atteſtante Domino, *non remittitur neque hic, neque in futuro.* Nonne ſi horum pollutam ſocietatem haberetis, & prauam doctrinam nihilo minus haberetis? ac per hoc & vos cum illis quaſi faſciculi colligati ad comburendum æterno igni reſeruaremini in die iudicii cruciandi? Credimus autem, quod iam vos non lateat, nunquam apoſtolicam beati Petri ſedem ab aliis ſedibus reprehenſam, cum ipſa alias omnes, & præcipue Conſtantinopolitanam ſæpiſſime reprehendens, aut

Pſal.67.

Gal.3.

Luc.9.

Epheſ.4.

Matth.12.

Romana eccleſia nunquam in errorem incidit; alias autem ab errore liberauit.

ab

ab errore liberauerit, aut certe in his qui resipiscere noluerunt, sententiæ suæ iudicio condemnauerit. Noli ergo sequi Græcos, fili carissime, quia argumentis semper fallacibus studeant, semper dolosis intendunt versutiis, ne forte vobis quod genti contigit Gothorum contingat: quæ cum a Paganorum errore cuperet liberari, Christique fidei sociari, in episcopum incidit formam pietatis habentem, virtutem autem eius abnegantem: qui eos dum a paganismo liberat, Arii blasphemiis implicat: sicque illi dum incaute quærunt errorem fugere, in errorem incidunt; & cæcum ducem sequentes, cum illo cæci facti in Arianæ prauitatis præcipitia delabuntur: & hoc est vnde Græcorum cauenda esse prædicamus consortia: *Corrumpunt* enim, vt Paulus Apostolus ait, *mores bonos colloquia mala*. Qui etsi aliquando loquuntur aliquid boni, noli mirari, quia & dæmones confitebantur Filium Dei: sed ipse illos potius tacere præcipiebat; ne qui eos audiret vera prædicantes, sequeretur errantes. Conuertimini igitur ad beatum Petrum apostolorum principem, qui primus cognouit, & confessus est Filium Dei: qui oues dominicas regendas accepit, & vt has ad æternæ pascua vitæ introducere posset, & hic ligandi soluendique potestatem, & illic referandi eis claues cælestis regni promeruit. Igitur scitote, carissime, si ex hoc ad Græcos, quod auertat Dominus, conuersio vestra fuerit, partem vestram diuinitus cum his ponendam, qui primam fidem irritam faciunt, & cum his quorum libenter amplectimini portionem. Porro si nos audieritis, & ad sancti Petri gremium redieritis, vt filios vos amantissimos expansis sinibus recipiemus, & exertis brachiis amplectemur, & in visceribus Christi dilectionis semper habebimus; & si qua sunt sancta, si qua salubria, si qua congrua, vobis & pro vobis offerre atque impendere non cessabimus. Xenium nobis ex vobis transmissum, quodam religiosi habitus Vrso deferente, suscepimus; de quo benignitati vestræ gratias agentes, Deum laudauimus, qui te nobis deuote munus offerre docuit; temetipsum cito totum, vt confidimus, & perfectum daturus. Ceterum gloria vestra sciat Sergium eunuchum, qui cum genere Sclauus esset, & multis prauitatibus irretitus, sacerdotium per surreptionem obtinuit; & post etiam

Socrates lib. v. c. 27. Theodoret. lib. v. c. 32. Sozomenus lib. vii. c. 37.

1. *Cor.* 15.

Matth. 18.

1. *Tim.* 5.

ſuper aliis detectus & conuictus exceſſibus, ab epiſcopo tunc ſuo depoſitus fuiſſe dinoſcitur, & poſt indigne ſatis a Georgio, qui falſo ſibi epiſcopi nomen vſurpat, ad epiſcopatum Belogradenſem prouectus eſt, apoſtolorum principum, & ſanctorum Canonum auctoritate, etiam noſtri eſſe ſententia decreti depoſitum: quod tam vobis quam
Nicæn. c. 5. veſtræ omnium generalitati canonice patefacimus; vt hi qui abiiciuntur, ab aliis non recipiantur: ne, quod non optamus, ſimili cum eis pœna iudicii teneantur aſtricti. Data XVI. die menſis Aprilis, indictione XI.

EPISTOLA LXXVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD PETRVM COMITEM.

Miſſa per Paulum & Eugenium epiſcopos menſe Aprili, die XVI. *indictione* XI.

Hortatur vt Michaelem regem ad Romanæ eccleſiæ gremium reuocet.

Petro comiti.

DILECTISSIMO filio noſtro Michaeli Chriſtianiſſimo regi apoſtolatus noſtri mittentes epiſtolam, dignum duximus vt & tuæ quoque gloriæ ſcriberemus, & gemitus noſtri cordis aperiremus, quos aſſidue patimur, ſuſpirantes & ſtupore nimio admirantes, quomodo ipſe ſapientiſſimus rex, & vos ipſi auerti potueritis, & a recta ſemita declinare, atque a ſede beati Petri apoſtolorum ſummi re-
Matth. 16. cedere; cui, ſicut euangelium refert, non caro & ſanguis, id eſt humana ſapientia, ſed ipſe per ſe Pater Filium proprium reuelauit, cum alii hunc Ioannem, alii Eliam, alii Ieremiam, aut vnum de prophetis exiſtimarent. Scribimus ergo tibi tamquam familiari & cariſſimo nobis; tu enim in hac cauſa primus ipſi regi præcurſor & dux auctore Deo fuiſti: tu inter illum & nos medius diſcurriſti, & Deo gratias, cuncta, quæ ad ſalutem gentis illius acta ſunt, non ſine tuo certamine acta ſunt, & quot & quantos labores pro inſtructione veſtri nos aſſumpſerimus, ipſe non neſcis. Et bene quidem in nobis delectabamini, & ſpiritualibus gaudiis, & profectibus fruebamini: ſed neſcimus quis vos de cetero deceperit; quis organum factus diaboli, qui

olim per serpentem Euam seduxit, vos a recto itinere cal- *Genes.3.*
lida suasione retraxerit: vnde non parum dolemus, nec leuiter anxiamur; & idcirco te, virorum optime, cohortamur, loquere ad aures eiusdem dilecti filii nostri regis; cui & Dominus ipse ad aures præcordiorum loquetur, vt primam fidem non faciat irritam, vt ante se gradiens, retro *1.Tim.5.*
nequaquam respiciat, viam qua ambulabat, non deserat, euangelicam legat historiam, & videat ibi præcipue soli Petro, aliis ista vel illa opinantibus, Christum Dei viui Filium reuelatum, & singulariter dictum: *Ego pro te* *Luc.22.*
rogaui Petre vt non deficiat fides tua. Ergo si istis, vel illis falsa putantibus, Petro veritas præcipue reuelata est: & si pro fide Petri oratum singulariter est a Filio ne deficeret; consideret sapiens rex quam laudabiliter primum fecerit Vrbem quærens, ad quam iste talis & tantus apostolus venit & prædicauit; cui, Patre reuelante, veritas Filii patefacta est, & cuius fides, quia Filius rogauit, non defecit. Ad hanc quippe Romanam vrbem post Antiochiæ, quam in transitu visitauit, fundatam ecclesiam, tamquam ad mundi dominam properauit, & illic consequenter Filium Dei viui, quem non carne vel sanguine, vt prædiximus, sed eo reuelante, sicut veraciter cognouit, veraciter & prædicauit: super quam etiam solidam confessionis petram, suam Dominus ecclesiam fabricauit: & hæc est petra illa, supra quam, vt Salomon ait, serpentis non inuenitur vestigium. Pro hac itaque purissima fide beatus Petrus Romæ moratus, in hac stabiliuit ecclesiam, & sede apostolica diutius gubernata, pro hac fide decus mortis assumpsit: sicque sanctam Romanam ecclesiam in hac fide fundatam proprio sanguine cum Paulo, qui ab Ierusalem vsque ad Illyricam *Rom.15.*
regionem scilicet, in qua nunc vos habitatis, euangelio repleuit, Domino Deo consecrauit, & dedicauit; qua fide tanto intra breue tempus Romani creuerunt & florue- *Rom.1.*
runt, vt prælatus egregius Apostolus mox in principio epistolarum suarum pro ea Deo gratias agere, & denuntiare præconia videatur. Hanc itaque fidem suggere semper & suade, carissime, pio regi sitire: hanc non alibi præcipue quærere nisi Romæ, vbi plantata est & radicata a B. Petro, qui hanc vt supra ostendimus sicut veraciter cognouit veraciter & prædicauit: quoniam sicut aqua

nunquam potest alibi tam munda, vel tam limpida, quemadmodum in fonte vnde originem protrahit, inueniri; ita & fides nunquam omnino poterit alibi tam pura, vel tam nitida reperiri, sicut in ecclesiæ nostræ viuario, vbi eam non tecta perstillantia, quibus litigiosa mulier, id est hæretica prauitas, comparatur; sed ille polorum clauiger vbertim & purissime congregauit, qui ex ipso fonte viuo hanc cælitus hausit, & limpidissimam conseruandam mandauit. Hæc, carissime, pio regi loquere, & exhortare in Christo Iesu vt pro accepto & multiplicato familiaritatis talento in gaudium Domini nostri merearis intrare. Nos vero, si nos audieritis, quia vos tamquam fratres & filios summo amore diligimus, de lucro vestri gaudebimus, & superexultabimus: sin autem, dicemus omni ecclesiæ, & sicut Dominus præcepit, vos tamquam ethnicos, & publicanos habebimus: & tunc vos videritis, cum in varias errorum tentationes incideritis. Missa per Paulum, & Eugenium reuerendissimos & sanctos episcopos. Data mense Aprili, die XVI. indictione XI.

Fides Romanæ ecclesiæ.

Matth. 18.

EPISTOLA LXXVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD MICHAELEM REGEM BVLGARORVM.

Eiusdem argumenti, suntque fere eadem verba quæ in superiore.

Michaeli glorioso regi Bulgarum.

Hæc epistola non videtur Michaeli scripta.

CHRISTIANISSIMO regi apostolatus nostri mittentes epistolam, dignum duximus vt & tuæ quoque gloriæ scriberemus, & gemitus ac dolores nostri cordis aperiremus, quos assidue patimur suspirantes, & tristes penitus incedentes, & stupore nimio admirantes, quomodo ipse sapientissimus rex, & vos ipsi auerti potueritis, & a recta semita declinare, & a sede B. Petri apostolorum principis omnino recedere; cui, sicut euangelium refert, non caro & sanguis, id est humana sapientia, sed ipse per se Pater Filium proprium reuelauit, cum alii hunc Ioannem, alii Eliam, alii Ieremiam, aut vnum ex prophetis existimarent. Scribimus ergo tamquam fratri eius & carissimo

Matth. 16.

noſtro. Nam cuncta, quæ ad ſalutem gentis veſtræ a nobis acta ſunt, & quot & quantos labores pro inſtructione veſtri nos aſſumpſerimus, ipſe profecto non neſcis. Et bene quidem primum in nobis delectabamini, & ſpiritalibus gaudiis, & profectibus fruebamini: ſed neſcimus quis vos de cetero faſcinauerit, quis deceperit; quis organum factus diaboli qui olim per ſerpentem Euam ſeduxit, vos a recto itinere callida ſuaſione retraxerit. Vnde non parum dolemus, nec leuiter anxiamur: & idcirco te, virorum optime, cohortamur, loquere ad aures eiuſdem dilecti filii noſtri regis, cui & Dominus ipſe potius ad aures præcordiorum loquetur, vt primam fidem non faciat irritam, vt ante ſe *1. Tim. 5.* gradiens, retro nequaquam reſpiciat, viam qua ambulabat, non deſerat, euangelicam legat hiſtoriam, & videat ibi præcipue ſoli Petro Chriſtum Dei viui Filium reuelatum. Ad huius ergo beatiſſimi Petri ſedem alacri pectore rex Chriſtianiſſimus redeat; & ſicut ceruus, cum quid *Pſal. 41.* ſumpſerit noxium, deſiderat ad fontes aquarum: ita deſideret & ſitiat anima ipſius ad ſalutifera eius doctrinæ fluenta. In quo pio tua laboret opere præ cunctis ſolertia, vt non ſolum fratrem cariſſimum lucrifacias, ſed & de ſalute omnium veſtrum ipſe mercedum præmia conſequaris. Nihil enim placet Deo plus his qui ab errore conuerti faciunt homines; vel qui ad iuſtitiam erudiunt plurimos. Et ideo pro tam ſancto labore, beato Petro clauigero regni cæleſtis intercedente, operies, ſicut ſcriptum eſt, mul- *Iac. 5.* titudinem peccatorum, & ſtabilieris quaſi cæli firmamentum, & dies æternitatis. Sed & nos interim te in deuotorum numero filiorum habebimus, & confeſſionibus apoſtolorum principum memoriam tui iugiter commendare nullatenus omittemus. Data menſe Aprili, indictione XI.

EPISTOLA LXXVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD IGNATIVM PATRIARCHAM CONSTANTINOPOLITANVM.

Tertio iam commonet, ne Bulgarum regionem ad ecclesiam Romanam iam antiquitus pertinentem vsurpet, & omnes ab eo, vel ab eius suffraganeis in ea regione consecratos episcopos intra 30. dies illinc educat: & nisi post duos menses paruerit, dominici corporis & sanguinis communione, &, si perseuerauerit in contumacia, patriarchali etiam dignitate priuat.

Reuerentissimo confratri nostro Ignatio patriarchæ Constantinopolitano.

SECVNDO iam sedis apostolicæ literis probaris admonitus, & per missos eius contestatoriis conuentus hortatibus, iure tibi Constantinopolitanæ diœceseos, quod per eiusdem primæ sedis auctoritatem & fauorem annuente Deo receperas, rite contentus, vltra præfixos tibi ex Canonibus limites præsumptionis pedem non tenderes, nec antiquos terminos quos posuerunt patres tui aliqua vsurpatione transferres. Nullus autem ignorat regionem Bulgarum a sanctæ memoriæ Damaso papa, & deinceps vsque ad Paganorum irruptionem a sedis apostolicæ præsulibus, quantum ad ecclesiasticæ prouisionis attinet priuilegium, moderatam. Præsertim cum hoc nonnulla scripta, sed præcipue diuersorum pontificum Romanorum res gestæ quæ in archiuis antiquitus nostræ reseruantur ecclesiæ, clarius attestentur. De his autem quæ bellica clades & grauissimi hostilitatis incursus intulisse noscuntur, nil præstantius sentiendum est, quam quod clarissima ecclesiæ tuba sanctus videlicet Leo nostræ sedis antistes edocuit
Epist. 85. & decreuit, cum ait: Adhibenda, inquiens, curatio est, vt vulnera quæ aduersione hostilitatis illata sunt religionis maxime ratione sanentur. Qui statu rerum auxiliante Domino in meliora conuerso iterum dicit: Remotis malis quæ hostilitas intulit, vnicuique id quod legitime habuit, reformetur: omnique studio procurandum est, vt recipiat vnusquisque quod proprium est. & rursus: Quod bel-

lica neceſſitate turbatum eſt pacis remedio reformetur. Sed hæc reuerentiſſime frater omnia clauſis oculis relegiſti, ſanctorumque patrum decreta calcaneo temerario conculcaſti, ac multiplicium tibi beneficiorum ſedis apoſtolicæ præſtitorum oblitus, contra eamdem ſanctam ſedem, benefactricem videlicet tuam, & erectus es, priſcam diœceſin illius in regione Bulgarica conſtitutam illicita peruaſione ſubripiens, & in alienam meſſem contra diuinas leges mittere falcem non renuens. Vnde merito poſt primam & ſecundam commonitionem a noſtræ te debueramus communionis contubernio ſequeſtrare, *in promptu habentes*, ſecundum Apoſtolum, *omnem vlciſci inobedientiam:* qui etiam dicit: *Si quis non obedit verbo noſtro per epiſtolam, hunc notate, vt non commiſceamini cum eo:* ſed quia ſedis apoſtolicæ moderatione vtentes, ſpiritu lenitatis potius quam ſeueritatis erga correptionis tuæ flagramus affectũ, ecce tertio canonice per miſſos & ſyllabas commonemus, & hortamur, & proteſtamur, vt nullam omnino moram perpeſſa, ſtrenuos viros in regionem Bulgarum dirigat, qui per totam patriam peragrantes, quoſcumq; illic repererint qui a te, vel a ſubiectis tibi conſecrationis munus accepiſſe dicuntur, ſine quauis dilatione reducant: ita vt intra triginta dierum ſpatium nullus epiſcopus, nullus omnino clericus, qui tuæ ordinationis, imo inordinationis ſunt, intra omnes Bulgarum fines inueniatur. Non enim patimur eos, quos ibidem tu illicite conſtituiſti; quos & ab apoſtolica eſſe iam ſede huius rei gratia conſtat excommunicatos, errore ſuæ præuaricationis corda nouorum Domini famulorum inficere: quos videlicet in fide inſtructionis manu plantauimus, & aqua ſalutaris fontis doctrinarum rigauimus, atque horum auctori Deo ad incrementum ſpiritus dandum, vt ſit ipſe in omnibus primatum tenens, obtulimus. Porro ſi intra triginta interualla dierum omnes quos vel tu, vel epiſcopi tui conſecraſſe in aliquo gradu putantur eccleſiæ, a totius regionis Bulgaricæ terminis non eduxeris, & temetipſum ab omni eccleſiaſtico illius iure diœceſeos non ſubduxeris, tamdiu ſancto corpore, ac precioſo ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti poſt duos menſes a die numerandos qua huius epiſtolæ tomum acceperis, eſto priuatus, quamdiu his obſtinatus decretis noſtris mi-

1. Cor. 10.

2. Theſſ. 3.

nime obedientiæ colla ſubmiſeris. Iam vero ſi pertinaciter in hac indiſciplinatione, atque peruaſione permanſeris, & epiſcopos & quotquot illic vel illi vel tu conſecraſſe videris, foras illinc minus expuleris, omnipotentis Dei iudicio & beatorum apoſtolorum principum auctoritate, noſtræque mediocritatis ſententia, omni patriarchatus eſto dignitate quam fauore noſtro receperas alienus & exors, nullo penitus ſummi ſacerdotii priuilegio præditus vel potitus. Data menſe Aprili, indictione XI. miſſa per Paulum, & Eugenium epiſcopos.

EPISTOLA LXXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EPISCOPOS ET CLERICOS GRÆCOS.

Declarat eos excommunicatos quod Bulgarum regiones inuadentes illicitas ibi ordinationes fecerint; dignitate etiam priuandos, niſi intra XXX. dies ex omni Bulgarica regione deceſſerint. Si quis autem paruerit, reſtituendum ei epiſcopatum decernit quem in Græcia habebat; & ſi nullum antea habebat, vacantem, ſi dignus eſt, eidem conferri iubet.

Omnibus epiſcopis & ceteris clericis Græcis Bulgariæ diœceſeos inuaſoribus, ac per hoc excommunicatis.

MIRAMVR vos & vehementer obſtupeſcimus ſanctorum patrum Canones obturatis oculis relegiſſe, & calcata conſcientia terminos æternos a patribus poſitos tranſtuliſſe, & in alienam meſſem iudicii falcem miſiſſe in Illyrici prouincias, quas nunc Bulgarum natio retinet ingredientes, & ordinationes illicitas perpetrantes, cum & ſacra Concilia ſub ſede beati Petri apoſtolorum principis, has olim prouincias deguiſſe patenter innuant, & rerum geſtarum a ſancto Damaſo papa conſcripta manifeſte denuntient; Et ſtatu cauſarum Deo auxiliante in melius iam pridem conuerſo, ſedes apoſtolica ſit ab eis qui hanc habitant regionem recognita, requiſita & multis precibus inuitata: noſque illuc epiſcopos, & inferioris ordinis ſacerdotes cum præceptis ſedis apoſtolicæ miſerimus, & multos labores pro inſtructione illius regionis arripuerimus. Nam & ſi quidam veſtrum clandeſtina illuc ſorte venerunt,

nerunt, apte de illis dicere possumus illud Domini dictum asseuerantes: *Omnes qui ante me venerunt, fures fuerunt & latrones.* Ipse quippe Dominus per prophetam dicit: *Veniebant & ego non mittebam eos.* Nam quidam vestrum pro criminibus suis fugientes: quidam autem ambitus & auaritiæ causa illuc accessuri profecti sunt; non autem vocati, nec inuocati: licet nec sic in vestram vos diœcesin ad aliquam dispositionem faciendam introire conuenerit. Quia igitur contra sacras vos multipliciter egisse regulas deprehendimus; excommunicauimus vos & estis excommunicati. Quisquis autem ex vobis intra triginta dierum spatium cognitæ huius apostolicæ sanctionis, omni Bulgarica regione non cedens, in ea quamlibet ordinationem vel dispositionem patrare vltra prædictum spatium obstinate præsumpserit: sanctorum patrum auctoritate, nostrique iudicii sententia proprio careat officio non nisi resipiscens pœnam euasurus, aut veniam aliquo modo speraturus. Si quis autem vestrum humiliter ac obedienter his salubribus monitis nostris parens, Bulgaricæ locum dederit diœcesi; nouerit nos decreuisse sibi episcopatum restitui quem eum in regione Græcorum prius habuisse constiterit. porro & si nunquam habuit, vacantem illi tribui; si tamen talis persona sit, cui nulla in hoc regula patrum valeat obuiare. Ioan. 10.

Missa per Paulum & Eugenium episcopos. Data XVI. die mensis Aprilis, indictione XI.

EPISTOLA LXXX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD BASILIVM IMPERATOREM.

Missa per Eugenium & Paulum reuerendissimos episcopos.

Dolet Constantinopolitanam ecclesiam schismate adhuc laborare: qua de re legatos mittit.

Dilectissimo nobis & desiderabili filio Basilio Christianissimo & tranquillissimo imperatori.

BENEDICTVS Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui misertus & consolatus est nos in præsenti sæculo ne- 2. Cor. 1.

Luc. 2. quam: Visitans & redemptionem faciens tam pium, tamque benignum imperii vestri cornu salutis erigendo in domo Dauid, Christi videlicet pueri sui. Vos enim, fili carissime, minus imperatoria dignitate, secundum Apostolum
1. Cor. 12. qui ait: *Aemulamini charismata meliora*, contenti, etiam angelorum estis ministerium imitati, dum pacem in terra bonæ voluntatis hominibus exoptatis, & beatos per id, ac cælum vos visuros luce clarius demonstratis. Vtraque siquidem epistola vestra pontificio nostro missa huius vos flagrare desiderio patenter insinuat, & hanc vos ad statum ecclesiæ, vnde prauorum dissensione repulsa est, inhianter velle reducere, indicio euidenti demonstrat. A Deo quippe prouectum imperium vestrum, quod eo auctore iustitia & triumphis ornatis, minus nimirum validum, minusque glorioſum putatis, nisi etiam summa condecorare pace seu concordia satagatis. Nos autem dilectissime, audientes in Constantinopolitanam ecclesiam dissensionis adhuc scandala fluctuare, nonnulloſque religioſi habitus viros hac illac que dispersos atque deiectos ignominioſe tractari: merito ingemiscimus & multa mœstitia fatigamur, præcipue pacem sentimus illic continua contentione turbatam, quam per multos sedis apostolicæ labores iam credebamus ædificatam, & sacratos quosdam diuersas iniurias didicimus passos, quos ab omni oppressionis fasce sperabamus ereptos. Portamus quippe omnium onera qui grauantur; imo portat hæc in nobis amator vester beatus Petrus apostolus qui nos in omnibus solicitudinis suæ protegit ac tuetur heredes: sed quia & professionis nostræ officio, cum
Ierem. 1. Ieremia nihilo minus dicitur: *Ecce constitui te hodie super gentes & super regna, vt euellas & destruas, & disperdas & dissipes & plantes*, etiam vestra pietas ab apostolatu nostro pro hoc ipso personas postulat. Ecce strenuos e latere nostro viros dirigimus, qui si qua illic inter hæc diligenti studio deprehendant & his radicitus, secundum Domini mandatum, euulsis, destructis, dispersis & dissipatis, pacem & vnitatem & caritatem & congruenter ædificent simul & plantent. Nam quomodo habere poterunt caritatem, qui diuidunt vnitatem? nos autem pro Christo legatione procul dubio fungimur, cum paci ecclesiæ studium impendere procuramus. Quia vero Deo amabiles viros, quos

nominatim literis expetitis, quibusdam incommodis impeditos destinare nequimus; misimus Paulum & Eugenium sanctissimos & reuerendos episcopos, dilectosque consiliarios nostros, quorum nobis & fides probata, & scientia manifesta est: quibus scripto dedimus in mandatis, vt omnibus simultatibus sopitis atque sedatis, quæ ad pacem sunt, sanctorum magistra regula patrum, toto conanime construant, & omni contentione sublata, iustitiæ tribuant Deo propitio palmam; hoc dumtaxat ad laudem Dei agentes, & ad præconiorum vestrorum cumulum, sicut vos agere de die in diem decet, addentes. Verumtamen ignorare pium imperium vestrum nolumus, nos apostolicæ sedis præcepisse legatis, vt causa tantum visitationis, glorioſum eiusdem prouinciæ † principem adeant, & de optata memoria ei apostolorum, vt condecet, expletis officiis persalutationis edicant. Ideoque rogamus, vt aditu eis annitentibus vobis concesso, talem illis industrium virum * qui eos vsque ad prædictum principem saluos ducat atque reducat, facta in scriptis de ea minime iterum vsurpanda professione. Optamus vos per multos annos in Christo bene valere, & de barbaricis iugiter hostibus triumphare, spiritualis & desiderabilis & Christianissime fili semper Auguste. Data indictione XI.

† Forte loquitur de rege Bulgarorum.

* deest, tradatis, aut quid simile.

EPISTOLA LXXXI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EVMDEM.

Vt legatis a se missis fidem adhibeat, & opem Romanæ ecclesiæ ferat.

Dilecto filio semper in Domino triumphanti Basilio piissimo imperatori Augusto.

SCIMVS venerabilis imperator, scimus & omnimodo nouimus vos prudentia pollere, æquitatem diligere, pietatem extollere, directiones plantare, & vitia euellere. Scimus & liquido credimus vos sanctæ Romanæ ecclesiæ vigorem & decus velle augere, tribulationes gemere, angustias dolere, & necessitates pio intuitu, quantum ad vos pertinet, amouere. Huius rei gratia maximam de vobis fiduciam assumentes, quidquid eamdem sanctam ma-

trem vestram Romanam ecclesiam oppido affligit & lacerat, vobis singulari quadam spe committimus audiendum & corrigendum. Tamen ne vos, quos secretorum nostrorum conscios esse cupimus, lateat quod his diebus contra Dei voluntatem, contraque salutem totius Christianæ fidei, ac contra priuilegium sanctæ Romanæ ecclesiæ, seu contra morem reique publicæ statum Romæ peractum est; his missis nostris Paulo & Eugenio episcopis verbo tenus vobis dicenda commisimus. Quæ vos ita credere deprecamur ac si nos vobiscum loquamur; & credentes, si nobis ferre opem, vel aliquam consolationem valeatis, veluti dilectus filius reuerendæ matri assolet, omnimodo conferatis deposcimus. Habebitis enim pro his sanctos apostolos adiutores & nos possidebitis deuotiores vestros apud Dominum semper intercessores. Data IV. Kalendas * Martii, indictione XI.

*f. Mail, vt constat ex superioribus.

EPISTOLA LXXXII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ANSPERTVM ARCHIEPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Monet vt quantocius ad Synodum in Gallia cum suffraganeis accedat. queritur de perfidia Lamberti Spoletani comitis.

Anspertо venerabili archiepiscopo Mediolanensi.

PRO innumeris igitur & multiplicibus oppressionum angustiis totius sanctæ ecclesiæ in orbe terrarum diffusæ, Synodum vniuersalem, Christo opitulante, in Francia, (quia in Italia, persecutione malorum grassante † [Petrum presbyterum cardinis nostri, quem ad Carolomannum regem dirigimus fraternitati vestræ plurimum commendamus] minime potuimus,) sumus celebraturi; ad quam fraternitatem vestram quantocius omni mora postposita occurrere admonemus, cum cunctis coepiscopis, ac suffraganeis vestris, exceptis his quos sacri Canones pro incommodis causis stare patiuntur. Quoniam in ea, Christo cooperante, omnium ecclesiarum speramus erigi statum atque vigorem. Hoc iterum iterumque monemus, hortamur, expresseque mandamus, vt nulla vobis mora,

† Hæc verba non cohærent sequentibus.

nullumque tempus præpediat, donec nobis veſtrum aduentum in præſentia præbeatis; *id eſt Lamberti perfidi Spoletani ducis VVidonis filii, eiuſque complicis Adelberti marchionis, vel vt melius, patriæ proditoris, qui clandeſtina fraude pacifice venire ſe ſimulans, in dolo ad portam Vrbis cuſtodes deputans, ſacramque ciuitatem tyrannus inuaſit, noſque cum fidelibus noſtris intra eccleſiam beati Petri apoſtolorum principis inaudito atque horrende coarctare inter cetera mala *. Data vt ſupra.

*Vt cauſam communis hoſtis vna mecum iudicetis. *Hæc vel alia huiuſmodi verba hic deeſſe videntur.* De Lamberto & Adelberto Aimoin. l. 5. c. 37. * *Videtur hic deeſſe,* conatus eſt.

EPISTOLA LXXXIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ANGELBERGAM AVGVSTAM.

Vt in Romanæ eccleſiæ fide perſeueret: præſentium latorem commendat.

Dilectiſſimæ filiæ Angelbergæ imperatrici Auguſtæ.

REMINISCENTES omnium bonorum veſtrorum, quotidie Deo noſtro gratiarum actiones referimus, qui veſtrum animum tanta ſolicitudine circa deuotionem ab exordio ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſpirituali flammæ aduſtione peruſſit. Sed nunc filia mea cariſſima, & in Chriſto deuota, quæſo vires ſolicita ingenii acutiſſimi, & in hoc inopportuno tempore ſolita bonitate concurre: quatenus cœptum bonum vſque ad conſummationem operis perductum æterni retributoris præmia recipere valeatis. Latorem quoque præſentium Petrum cardinis noſtri presbyterum, quæſo in omnibus habeas commendatum, veſtroque conſilio prudentiſſimo iter illius ſolita pietate diſponite: quatenus Deo duce ad nos poſſit redire incolumis. Data vt ſupra.

EPISTOLA LXXXIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD IOANNEM ARCHIEPISCOPVM RAVENNATEM.

Exponit mala quæ a Lamberto comite Romæ sunt perpetrata: seque in Gallia ad implorandum auxilium aduersus eum iturum ostendit.

Reuerendissimo & sanctissimo Ioanni archiepiscopo Rauennati confratri nostro.

VNANIMITATIS vestræ fraternitatem ignorare non patimur quæ & qualia his retro diebus a Lamberto Spoletano comite mala & multiplices passi sumus iniurias, quales nullus antecessorum nostrorum pontificum a quoquam Deum colente sustinuisse recolitur. Igitur omne pene territorium sancti Petri suis tyrannice deuastantibus hominibus, cum immensa populi multitudine Romam venit: nos autem illum quasi dilectum amicum apud beatum Petrum apostolorum principem honorifice recepimus: sed ipse quasi ouili pelle indutus solita repletus nequitia, munereque corruptus ingenti, contra nos insurgere non dubitauit. Nam portas ciuitatis Romanæ violenter, imoque fraudulenter cepit, totamque vrbem Romam; ac per dies plurimos homines suos ita arctius retinere fecit, vt nec proceres Romanorum, nec episcopi, & sacerdotes, neque etiam familiares nostri ad nos, nisi maxima supplicatione exeundi facultatem haberent. Cibaria etiam nostra nobis venire instantissime prohibebant. Venerabiles item episcopos, presbyteros atque diaconos & religiosos monachos cum hymnis & canticis spiritualibus, sacrisque litaniis ad ecclesiam principis apostolorum venientes, heu proh dolor more Paganorum conturbauerunt,& fustibus cædentes nequiter disperserunt, non sinentes illos exire, debitumque Deo sacrificium offerre. Inimicos quoque, atque infideles S. Romanæ ecclesiæ & nostros; quos vna cum vestro consensu & subscriptione bis ac tertio iam excommunicatos damnatosque habemus,

Aimoinus lib. v. c. 37.

ſuper nos temere conduxit: eoſque in vrbe Roma ſine noſtra voluntate immiſit. His itaque nos præiudiciis, & iniuriis multiplicibus grauati, cum tota ſede apoſtolica triſtes adeo per dies multos extitimus, vt nequaquam nobis aliud agere niſi flere liceret: nam ipſis diebus nec veſtis fuit ſuper altare ſancti Petri, nec aliquod ibi nocturnum vel diurnum officium ex more celebratum. Nunc etiam minatur nobis peiora inferre, niſi eius obtemperemus humiliter voluntati. Vnde ſanctitatem veſtram pio fraternæ dilectionis affectu coniunctam hortamur, vt pro tantis afflictionibus, & miſeriis capiti noſtro illatis, ex totis præcordiis veſtris nobiſcum pariter condoleatis, & contra euidentiſſimum, & immanem inimicum noſtrum conſurgere toto anniſu ſtudeatis. Nos namque illius non valentes ſuſtinere tantas inſidias, quia per terram ire nequimus, per marinum iter Deo propitio in Franciam proficiſci debemus: glorioſos ſcilicet reges deprecaturi, vt eccleſiam ſancti Petri, & ciuitatem Romanam totius mundi caput & dominam, a tantis oppreſſionibus, & calamitatibus liberent, ſaluam & quietam ſinant manere, potentique manu ab hoſtium quas patimur inſidiis tueantur; nec nos ob aliud illuc ituros, niſi pro communi ſalute, procul dubio credite. Sed ſicut veridico multorum relatu didicimus, cum nos de vrbe Roma fuerimus egreſſi, cœptumque iter egerimus, audimus eumdem Lambertum ſatellites ſuos velle colligere, Romamque rurſus expugnaturum adire. Nos vero hoc ſcientes, anathematis ſententiam in eum, & in omnes ſequaces eius, ſi contra vrbem Romam, & eccleſiam Romanam aliquam rurſus veniens contrarietatem, vel moleſtiam, aut perturbationem inferre quolibet modo præſumpſerit in eccleſia beati Pauli doctoris gentium protulimus. Et idcirco nullus veſtrum eius iniquis operibus faueat: quin potius libere arguat, ſi apoſtolicæ ſedis vultis ſemper fulciri auxilio. Quapropter hæc omnia, vt veſtris ſuffraganeis epiſcopis cognita faciatis, incunctanter hortamur ſanctimoniam veſtram; quatenus ipſi, qui membra corporis Chriſti exiſtunt, vobiſcum pariter pro apoſtolicæ ſedis exaltatione ſtudeant deſudare.

EPISTOLA LXXXV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD BERENGARIVM COMITEM.

Rogat vt imperatori nuntiet quæ a Lamberto Romæ perpetrata sint, detque operam vt eum compescat.

Dilecto filio Berengario glorioso comiti regia prosapia orto.

LECTIS nobilitatis vestræ literis, quia sinceritatem ac deuotionem more scilicet parentum vestrorum circa nos pro amore Iesu Christi Domini, & beati Petri apostolorum principis reuerentia, vos habere ingentem reperimus; multa vestræ mellifluæ locutionis dulcedine sumus omnino repleti, ita vt cum Psalmista dicere possimus: *Psal.118.* *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua!* Huius namque bonitatis decus eximium, ex moribus piæ memoriæ nobilissimi quondam genitoris vestri vos trahere indubitanter cognoscimus, qui dignum semper honorem & piam reuerentiam antecessoribus nostris, sacris videlicet pontificibus exhibere tota mentis alacritate studebat: & ideo pulcræ iuuentutis vestræ florem de radice iusta prodeuntem Dominus exercituum pietatis suæ gratia custodiet incolumem, facietque prospere vigere in omnibus, & ad prosperum vsque finem perducet. Quapropter, fili carissime, sæpe voluimus vestræ scribere dilectioni, non solum nostram vobis salutem innotescendo, sed & de vestra prosperitate, atque incolumitate audire cupiendo: sed non solum Paganorum crebris vbique incursionibus, verum etiam Christianorum insidiis circumdati nequiuimus. At nunc, quoniam Deo disponente tempus euenit opportunum, excellentiæ vestræ quæ & qualia sumus nos cum tota ecclesia & ciuitate Romana perpessi a Lamberto comite, veluti filio carissimo & fideli amico referimus. Cum itaque prædicto Lamberto multa quotidie bona feciſſemus, dignumque impendissemus honorem supra quam antecessores nostri parentibus illius feciſſent; ipse pro bonis mala retribuens, collecta populi multitudine omne territorium sancti Petri inuasit, & quod defendere debet

ab

ab hostibus, tyrannice dominatur inuasum: venitque Romam, & quasi inimicus portam ciuitatis Romanæ violenter capiens, satellites suos per dies plurimos retinere fecit, ac sic tantam ciuitatem inuasam retinuit: ita sane, vt nobis apud beatum Petrum consistentibus, nullam vrbis Romæ potestatem a piis imperatoribus beato Petro principi apostolorum, eiusque vicariis traditam haberemus. Sacras autem litanias episcopos, & sacerdotes, atque seruos Dei, ex more celebrantes, & ad ecclesiam sancti Petri venire volentes, fustibus cædere, ac dispergere fecit, intulitque nobis contraria, quanta nulli præcessorum nostrorum vnquam facta fuerunt: existitque paratus nobis iterum maiora inferre, cuius rei causa, nescimus. Quamobrem, quia nostrum ministerium est, pro totius Christianitatis salute Dominum assidue deprecari, vt oues, quas Christus Deus noster nobis in beato Petro commendauit, iugibus votis & precibus ad æternæ vitæ pascua perducere valeamus; voluissemus debitam habere quietem: sed illo prauis cogitationibus, & actibus se non retrahente, quin potius nos cum inimicis, & infidelibus nostris, quos bis iam & ter excommunicatos, & anathematizatos habemus, iuncto, rursum turbare volente: rogamus nobilitatem vestram, vt pro amore Dei, & sancti Petri, ac nostro, hæc omnia & Carolomanno glorioso regi & spirituali filio nostro cognita faciatis: quatenus missis apicibus suis eum a tali præsumptione compescat, & quod tempore parentum illius sedes apostolica non sustinuit, eius non patiatur diebus: & vestris similiter literis eumdem admonete, corripiteque Lambertum, vt nullam de cetero contrarietatem nobis ingerere præsumat, eo quod nec Deo, nec alicui Deum timenti, eius temeritatis placeat effectus. Si vero idem Lambertus nos persequi non omiserit, nos iamdicto regi fideles amici esse quomodo possumus? quia eius se voluntate iactat talia agere: & ideo nos adiuuare, sicut supra dictum est, procurate: nam nos ea quæ vestræ fuerint placita voluntati, libentissime perficere studebimus, eo quod vos loco amantissimi filii, quamdiu vixerimus, retinere, nostræque ecclesiæ causas necessarias per vos perficere optamus. Præterea homines vestros, qui orationis causa pro suis delictis Dominum misericordem

Vrbs Roma in potestate Romani pontificis.

precaturi venere ad limina ſancti Petri, pro veſtro ingenti amore benigne recepimus, noſtriſque apoſtolicis benedictionibus confirmauimus, ac per eos noſtræ incolumitatis ſalutem, ſicut petiſtis, cognitam fieri decreuimus; & petimus vt cito nos veſtris literis lætificare non prætermittatis. Deus omnipotens gloriam veſtram longa per tempora illibatam cuſtodiat cariſſime fili.

EPISTOLA LXXXVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ANGELBERGAM AVGVSTAM.

Dolet Angelbergam moleſtiis affici, & queritur de iniuriis quas Lambertus eccleſiæ Romanæ inflixit. rogat vt conſeruet beneuolentiam quam erga ipſum habere ſolebat.

Dilectæ ac ſpiritali filiæ Angelbergæ ex imperatrice Deo dicatæ.

Orationes pro defunctis.

QVIA multum deuotione & mentis alacritate dominum & ſeniorem diuæ memoriæ Ludouicum quondam Chriſtianiſſimum imperatorem ſpiritalem filium noſtrum dileximus, nullatenus prætermittimus eius memoriam in ſacris orationibus noſtris apud Dominum quotidie facere; & quamdiu vixerimus facturos eſſe ſcitote, veſtrique memores dilectiſſima filia ſimiliter ſumus. Nam Deo teſte veſtram proſperitatem & ſalutem ſemper cupimus vigere incolumem & audire: & ſuper tot ac tantis aduerſitatibus, quas a filiis huius ſæculi vos ſuſtinuiſſe cognoſcimus, ingenti vobis dolore compatimur & condolemus; quoniam quidem paterno vos diligentes affectu mœrorem veſtrum noſtrum putamus, & tranquillitatem vitæ veſtræ noſtram eſſe gaudemus: quia & vos pro talibus nefandis & inauditis malis, quæ nulla veterum ſcriptura decantat, nulla hiſtoria narrat, B. Petri apoſtolorum principis vicarium a quolibet imperatore vel rege vnquam ſuſtinuiſſe, nos his diebus a Lamberto Spoletano comite pati audientes, ſimili eſſe mœrore afflictam incunctanter agnoſcimus: vnde veſtram hortamur dilectionem vt circa nos pium mentis affectum conſeruantes, ea quæ vtilitati noſtræ congrua vel neceſſaria eſſe perſpicietis, pro viribus agere non prætermittatis. Quia & nos, Deo

propitio, secundum datam nobis diuinitus potestatem vobis auxilium, & optatam in omnibus consolationem conferre auide cupimus, & sub beati Petri apostoli vos, si opus fuerit, tuitione protegere, & illæsam, ceu filiam carissimam conseruare studebimus; si ad ipsius apostolorum principis limina vobis venire contigerit. *Interim confortare in Domino, qui consolatur vos in omnibus, nec patietur vos tentari supra id quod potestis: sed faciet cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere.* 1. Cor. 10. De cetero autem ea quæ mandastis multis impedimentis occupati, quæ præfatus comes cum multiplicibus insidiis nobis præparat cupitque inferre quotidie, perficere nequiuimus: at Deo tranquillitatem vitamque præbente, cuncta quæ vestræ voluntati vtilia sunt, lubenti animo perficiemus, quibus vester honor & gloriæ vigor incunctanter appareat integer. Dextera Domini vos in omnibus illæsam conseruare dignetur. Data vt supra.

EPISTOLA LXXXVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LVDOVICVM BALBVM REGEM.

Deplorat mortem Caroli imperatoris patris eius. hortatur vt pacem habeat cum regibus consanguineis suis, & ecclesiæ inimicos persequatur, præcipue Lambertum ducem, cuius diras infestationes commemorat. denique in Galliam se venturum, ibique Synodum celebraturum significat.

Ludouico glorioso regi, filio diuæ memoriæ Caroli II. imperatoris Augusti.

QVANTO deinde amore dilectionis, pro tantorum bonorum virtutibus, & pro omnipotentis Dei quotidianis genitorem vestrum dilexerimus cultibus, horum, Christo conscientiæ nostræ teste, absque lacrymarum effusione factorum reminisci nullatenus possumus. Et quamquam gaudendum sit, quoniam eumdem, post felicis cursum operis, inter angelorum cœtum paradisi susceperint præmia vitæ perennis, flendum nihilo minus conuenit, quod tantum adiutorem ecclesiarum Domini diffusarum in or-

be præsentia corporali, heu proh dolor! amiserimus. Præsertim cum hoc in tempore sancta Romana ecclesia, mater omnium, quæ meæ mediocritati commissa est Iesu
1.Cor.10. æterni dispositione consilii, in quo, vt cum Apostolo pace quorum cumque dixerim, fines sæculorum deuenerunt, in tot persecutionibus atque aduersitatibus diu lacessita, domesticorum debacchatione fatigetur, vt co-
Psal.69. Psal.119. gar cum Propheta erumpens exclamare: *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me.* & rursus: *Domine libera animam meam a labiis iniquis, & a lingua dolosa.* Sed vos, fili carissime, hortor ac moneo paterno amoris affectu, eius imitari in ecclesiarum exaltatione vestigia vitæ spiritalis, cuius floris decore natus regia dignitate existis. Primum vt pacis vnitatem vinculumque caritatis cum fratribus vestris, nimirum Ludouici regis Baioariorum filiis, cumque fidelibus Christianis tenens, demum contra insanientis rabiem, atque tyrannos, paterno prouocatus exemplo, virtutem roboris, Christi auctoritate, in defensionem matris vestræ, a qua & potum prædicationis in proauis, & infulam imperii accepistis, medullitus viriliterque effundere valeatis. Quia, quod dici sine lacrymarum imbre nullomodo potest, prodiit in hoc tempore apud nos ex massa peccati radix ac fomes nequissimæ perditionis Lambertus Vvidonis quondam Spoletani ducis horrendus filius, fatemur membrum antichristi, qui aduersatur & extollitur derogando aduersus ortum regalis progeniei, & se turpis lucri cupidum clandestina machinatione, rapacitatis ardore, nunc huc atque illuc tergiuersando, cum mœcha sorore Rotilde, cumque complice suo infido Adelberto marchione, imo patriæ prædone, ad fascem, vt vera fama volitat, impudenter, quod Deus auertat, sustollere Romani imperii. & nunc, vt pote abominatio desolationis, atque perditionis filius, caput scorpii & aspidis surdæ, destruit dilapidans, perque nequam suos disperdit prædones omnem terminum sancti Petri ac Pauli protectorum vestrorum, vbi & pro qua re omnes pene nostri fideles in paupertatem ac necessitatem redacti videntur, sacramentisque vt sibi conspirent, & ne ad nostram occurrant iussionem, omnis territorii sanctorum apostolorum homines constrin-

gere non omisit. Nunc etiam Tarentum legatione directa Paganis, donaque transmittens, atque ab eis accipiens suppliciter deprecatus est, vt sibi, cum significatum fuisset, phalangæ Agarenæ ad perniciem Christiani populi quantocius deferant auxilia. Qualiter denique fraude nequitiæ, & per periurium, in sinu ecclesiæ nostræ nos deceperit, vrbemque sacram inuaserit, hic ea ideo prætereundo silemus, quia in alio opusculo ad omnium Christianorum notitiam, quos idcirco anathematis vinculis innodauimus, nonnulla conscripta tenemus. Pro qua re, domine fili carissime, contra noua & inaudita in Christianis mala, nouum iam fessus & fatigatus certaminis laborem, naualis scilicet periculi, fluctusque maris, assumere desiderans, me tantis periculis ad vos veniens do pro ecclesiarum sanctarum omnium liberatione, iuxta Apostolum non faciens animam meam precioſiorem quam me. Et ecce, quantum ad mei ministerii regimen spectat, non recuso pro Christi Domini ouium, ope eius, liberatione mori, detrimentumque sufferre. Vos quæso obnixe, vos, fili carissime, lacrymas meas arduumque laborem aspicite, & ad defensionem sanctæ matris vestræ, vestrum animum fideliumque vestrorum adhortatione continua præparate, & mecum vnanimiter lupis rapacibus baculos redargutionis studete tenere: quatenus, duce Vnigeniti gratia, post longa temporum spatia, cooperatores effecti nostri certaminis, de purpura terreni imperii ad coronam venire valeatis perpetuam: & epistolas reliquas, quas confratribus vestris, Carolomanno videlicet, & Ludouico, atque Carolo iuniori, dirigimus pro talium adhortatione, precamur gloriæ vestræ decentiam easdem illis sine mora destinare dignemini, omnibusque reuerentissimis archiepiscopis, & clero totius ordinis regni vestri, paterna peto adhortatione significari præcipite quoniam Domino miserante apud vos Synodum celebraturi sumus cunctis populis Christianis perneceſſariam. Quæcumque nosse vos cupimus, sane deinceps sumus acturi de negotiis ecclesiasticis. Te quoque, carissime fili, auctoritate sancti Spiritus Dei nostri, ad vicem genitoris vestri domni Caroli perpetui imperatoris Augusti, a secretis constituo meum consiliarium, qui, vt dici assolet, pars animæ meæ fuit. & quæ-

Act. 20.

que agenda sunt, coge adunaque consilium: quia in fonte tui cordis primum intingendus calamus, deinde manus nostra formabit characteris apices.

EPISTOLA LXXXVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LVDOVICVM BAIOARIORVM REGIS FILIVM.

Hortatur ad seruandam pacem cum patruelibus. inuehitur in Lambertum Spoletanum ducem. rogat episcopis significet vt ad Synodum accedant.

Hludouico Baioariorum regis filio.

Prou. 10. SCRIPTVM enimuero in Salomone legimus: *Filius sapiens lætificat patrem, & est gaudium matris quæ genuit eum:* quapropter, quoniam te, Ludouico filio Caroli, Ludouico filio Ludouici regis, æternitatis præscientiæ suæ consilio omnipotens Deus ex regum, imperatorumque est dignatus producere prosapia, & tunc illum plene lætificare contenditis, si vestræ matri eiusque immaculatæ sponsæ aduersus insidiantium ictus, atque illius laceratores tota virtute concurritis, omni quoque nixu more parentum, proauorumque vestrorum auxilii consolationem conferre spreta personarum acceptione quarumlibet quantocius festinatis, sancti Spiritus per Salomonem verbis testantibus; Prou. 17. *Frater & amicus in angustiis comprobatur:* & bene nobis filiatio adoptionis vestræ spiritualis fauere valebit, si pacis & vnanimitatis cum fratribus vestris, Christo opifice, concorditer tenere consulte satagitis vinculum: quia in vestra pace fatemur, totius Christiani populi salus consistit, qua demum necessitate, quave fatigati angustia, relicta sede propria apostolici culminis, compulsi sumus Franciam petere, vosque paterno affectu deposcere, quatenus vna nobiscum positi de communi saluatione sanctæ Romanæ ecclesiæ & reipublicæ statu tractaremus, in pauciſſimis nunc patefacimus: quia in alio opusculo, qualiter nefarie sit peractum, ad omnium Christianorum notitiam reseruatur conscriptum; quod luce clarius aduertitis. Lambertus Spoletanus perfidus dux Vvidonis quondam stirps, perditionis filius in quantam superbiam pro cupiditate, vt fama vera se habet, Romani imperii eruperit, in nostris tribu-

lationibus atque anguſtiis procul dubio cognoſcetis ad liquidum: Romam ſiquidem clandeſtina fraude deuotum venire ſe ſimulans, a nobis velut filius pacis benigne ſuſceptus, quid virulenti conſilii corde* geſtiens in craſtinum ſequentis diei diluculum demonſtrauit: nam deputatis cuſtodibus verum etiam ſatellitibus ad portam Vrbis, quæ ad beati Petri apoſtolorum principis euntibus pandit iter, nullum noſtrorum fidelium ad nos egredi patiens, cibos deferentes coercens, aſſerit Carolomannum regem ſibi talia horrenda facere præcepiſſe. Quod idcirco non poſſumus credere, quoniam ex veſtra progenie nullus ceruicem ſuperbe contra hanc extulit ſedem: ſed propter Deum ſuppliciter colla ſubmiſit. Nos fili cariſſime pro Domini eccleſia & eius ouibus animam ponere cupientes, ecce marinos fluctus vndaſque ſalis ad vos veniendo per difficile iter aſſumpſimus, vobiſcumque ſimul poſiti Domino miſerante vniuerſalem Synodum celebrare diſponimus totius ſanctæ eccleſiæ, vobis obſecundantibus prouectum, & exaltationem loco percongruo ſatagemus peragere. Quod quæſo regni veſtri omnibus archiepiſcopis, coepiſcopiſque noſtris innoteſcere dignemini, eoſdemque nobis adeſſe, continua maturitate accelerare monete. Data vt ſupra.

* *fort.* gereret

EPISTOLA LXXXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLOMANNVM REGEM.

Eiuſdem pene argumenti.

Dilecto filio Carolomanno glorioſo regi.

QVANTA denique exaltatione ſponſionis veſtræ ſanctam Romanam eccleſiam, videlicet matrem veſtram omniumque Chriſtianorum, quæ vos & lacte ſuæ prædicationis ab vberibus & ad imperialia a proauis ſceptra ſanguine regum excellenter produxit, ſubleuare curetis; & epiſtolari textu, & internuntiis nuper ad nos directis reminiſcimur pleniter, fontemque vbertim cordis veſtri ſolita pietate parentum veſtrorum circa omnipotentis Dei famulatum miſeratione abundare reperimus: veſtrum quoque ad prædictam matrem veſtram, vti gloria culmi-

nis veſtri ſpoponderit, tanto auidius, enixiuſque quotidiana præſtolatione aduentum expectauimus; quanto pro augmento mercedis veſtræ nos, noſtramque eccleſiam in tot aduerſitatibus laborantem, ſuper omnes imperatores atque reges, qui ante vos fuerunt, exaltare ac beatificare omnimodo promiſiſtis. Sed heu proh dolor! feſſo mihi Paganorum perſecutione, ac gladio, atque exactionis cenſus viginti quinque millium in argento mancuſorum annualiter, imo prædictæ veſtræ matri additus ciuilis mucro anguſtiæ eſt, qui pene nos funditus peremiſſet, niſi ſubita miſeratione illius ſolaremur auxilio, qui fidelibus pollicens inquit: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi.* Exierunt quidam ex nobis, ſed non fuerunt ex nobis, confitemur neque ex nobis, qui tanta Romanam eccleſiam dehoneſtatione, vrbemque ſacram, nos quoque fatigauerunt atque oppreſſerunt, vt ſimile nec in Chriſtianis regibus factum reminiſci vllo modo poſſit. Lambertum fateor, atque Adelbertum electos marchiones, qui hoſtili manu occultaque fraude qualiter nos affecere, culminis veſtri gloriam latere nulla potuit ratione: quod ad omnium veſtrum notitiam in ſuo ſcriptum tenetur opuſculo. Nobis enimuero ad vos inter cetera mala iter clauſere venire cupientibus; qua neceſſitate compulſi, nauale, animam præ manibus habentes, aſſumpſimus laborioſe periculum, & commodum duximus Franciam ire, veſtramque fraternam compagem in pacis & vnanimitatis vinculum conſolidare: veſtræ matris ſæpe dictæ liberationem ſanctæ Romanæ eccleſiæ neceſſario quærere. Vos ſiquidem illuc, omneſque veſtrorum regnorum epiſcopos ad Synodum celebrandam venire hortamur. Data de ciuitate Genuenſi, & directa gloriæ veſtræ per Anſpertum Mediolanenſem confratrem & coepiſcopum noſtrum.

Matth. 28.

† Præſentem latorem Petrum cardinis eccleſiæ noſtræ presbyterum gloriæ veſtræ plurimum commendamus, eumque ad nos quæſumus cum veſtris miſſis, atque opitulatione feſtinanter remittite. * Sabbatinum epiſcopum primum & poſtea per Anſpertum Mediolanenſem, de qua multum miramur, cur non iam a vobis reſponſum vel miſſos accepimus nos cum foret poſſibile primum, ſaltim per legatos vobiſcum loqui cuperemus: deinde cum reliquis

† Forte initium alterius epiſtolæ.

* deſunt aliqua.

quis fratribus vestris: quod quia vestra infirmitate, quam nimium dolemus, est prætermissum, nunc apud Trecas, Christo opitulante, Synodum sumus celebraturi, loquemurque cum Ludouico, & reliquis vestris fratribus, & post Kalendas Augustas ad vos reuertemur: tantum locum nobis dicendo ad tempus mandate, quo nobis debeatis occurrere, & laborem pro vestra matre sancta Romana ecclesia non recusate assumere; quia *si fueritis socii laboris, simul eritis & consolationis:* & in hoc quæso perficiendo non sit vlla dilatio. Data vt supra. 2. Cor. 1.

EPISTOLA XC.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM REGEM.

Excusat se quod ad eum legatum non miserit, intercluſa sibi via a Lamberto eiusque fautoribus, qui vrbem Romam tenebant obsessam.

Carolo glorioso regi dilecto filio.

IGITVR gloriæ vestræ literarum serie recepta & lecta, vt de more antecessorum regum videlicet, & imperatorum, vestrorumque dumtaxat parentum erga Romanam ecclesiam, cuius lac vestram prolem hactenus educauerit, in cunctis omnia vos desiderare & assequi nouimus; paterno affectu gratias agimus, & qualiter scripsistis imo tenemus. Ceterum pontificium nostrum vestra percunctari dilectio studuit, cur vobis non misimus ob quid taliter venissemus: Et vobis, & fratribus vestris glorioſis regibus, antequam ex Vrbe exiremus, mittere voluimus, sed officientibus Lamberto & Adelberto, fautoribusque eorum anathematizatis, mittere nequiuimus. Nec mirum, si ipsi nobis viam sustulerint, cum & ipsius beati Petri apostolorum principis ecclesiam, vestram denique matrem, & omnium Dei ecclesiarum tutricem, armis triginta diebus circumdatam tenere non formidauerint: ita vt nec ibi aliquam alicui lucernam illuminare, nec laudes Deo conferre liceret, præter postquam Vrbem exiuimus; fratribus vestris glorioſis regibus mittere sategimus, vt vobis super talibus intimaremus: sed cum vos magis iuxta audimus, ita mittere cogitauimus. Quo loco ab ipsis significatur

pro pacis & vnitatis tranquillitatisque omnium Dei ecclesiarum negotio; primo venimus, quo vos quatuor reges vnum legitimumque velle, annuente Deo, nihilo minus faciamus, vt Psalmista cecinit: *Ecce quam bonum & quam iucundum est habitare fratres in vnum*, & reliqua. Dehinc volumus vt ita conuenti nostras oppressiones audire compatiamini. Quapropter, fili carissime, quoniam te valde illuxit†. Data vt supra.

Psal. 132.

† Deest aliquid.

EPISTOLA XCI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ANGELBERGAM AVGVSTAM.

Scribit in anniuersario die Ludouici eius viri sacra pro eo se facturum. rogat vt in sui defensione perseueret; & Synodum Trecis se habiturum significat.

Dilectæ filiæ Angelbergæ imperatrici diuæ memoriæ quondam domni Ludouici piissimi imperatoris coniugi.

QVIA intimasti pontificio nostro anniuersalem magnæ recordationis domni Ludouici imperatoris fieri, & vt pro eo proprias orationes celebraremus rogasti; gaudemus, & impigre suo pro merito modis omnibus faciemus. Ceterum rogamus, vt, ceu hactenus in nostris fuistis solicita, haud secus & nunc & perpetuo esse, pro vt credimus, non differatis: quatenus vestro labore vestroque consulto cito ad propriam sedem, vt congruit, cum gaudio per merita apostolorum principum reuerti mereamur. Porro vos scire cupimus quia apud Trecas in Kalendis Augusti vna cum rege Ludouico imperatoris Caroli filio, & cum vniuersis Galliæ episcopis Synodum vniuersalem celebrabimus: dehinc Carolomannum regem, suosque germanos alloquemur, vt pari omnium consilio consolationem nostræ ecclesiæ reperiamus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

EPISTOLA XCII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EAMDEM.

Arelatem se veniſſe ſignificat, ibique omnia proſpera reperiſſe. hortatur vt Romanæ eccleſiæ commodis proſpiciat.

Dilectiſſimæ filiæ domnæ Angelbergæ imperatrici piæ memoriæ domni Ludouici inuictiſsimi imperatoris coniugi ſereniſſimæ Auguſtæ.

CVM erga Romanæ eccleſiæ priuilegia immenſo velle, immenſo & opere decus imperii veſtri decertare, & ad perfectum ducere ſemper* adhaurimus & amemus, Chriſto fauente, perpetuo magnitudinem tantæ veſtræ deuotionis ſcire cupimus: Ecce Arelatem regni delitiarum veſtrarum ſani intrauimus, ſummo arbitro permittente, per interceſſionem apoſtolorum principum. illicque Boſonem principem generum veſtrum, communem & filiam domnam Hermengardam alloquentes, omnia proſpera & iugiter deſiderata inuenimus, & pro amore veſtro, veſtri nuper & piiſſimi coniugis, illos tamquam filios amplectentes, pro eorum conſulto, illorum cum honore cuncta faciemus: quoniam ceu per vos, haud ſecus per iſtos conſolationem & defenſionem ſanctæ Romanæ eccleſiæ quærimus, eoſdemque permiſſu Dei ad maiores excelſioreſque gradus modis omnibus, ſaluo noſtro honore, promouere nihilo minus deſideramus. Quapropter monentes hortamur vt tanto labori faueatis, eiuſque perfectionem, priſco veſtro conſilio perfruentes, certis literis per ſingula nobis, & illis ſine mora intimare minime differatis. Ceterum rogamus, vt Ioanni archiepiſcopo Rauennati mittatis epiſtolas ex noſtra parte conſolatorias, incitantes vt pro nobis orationes faciat, & contra Dei inimicos ſe præparare nequaquam formidet, & noſtris fidelibus Romæ legatos conſolando tranſmittat: & vos, ſi fas eſt, aut mihi apud vos eſt impetrandi facultas, Leoni epiſcopo miſſo & apocriſiario noſtro, & Petro, ſuper iſta, ceteriſque fidelibus literas veſtras mittite confortantes ipſos vt ſcitis & vultis.

* *for.* amauerimus, *aut* anhelauerimus.

Hermengardæ, ſiue Hermingardis filiæ Ludouici II. imperatoris meminit Regino libro 2. chron. Aimoinus l. 5. cap. 32.

EPISTOLA XCIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ARELATENSEM ARCHIEPISCOPVM.

Arelatensi archiepiscopo pallium concedit, vices suas committens. monet quid in causis difficilioribus sit agendum. arguit metropolitanos Gallicos, quod ante pallii receptionem episcopos consecrent. præcipit vt se certiorem faciat de his quæ gesta fuerint.

Arelatensi archiepiscopo.

ITAQVE fraternitati tuæ vices nostras in ecclesiis, quæ sub regno Galliarum sunt, iuxta antiquum morem, Deo auctore committimus, singulis quidem metropolitis secundum priscam consuetudinem, proprio honore seruato. Pallium quoque concessimus quo fraternitas tua decoretur: sicubi autem longius episcoporum quisquam pergere forte voluerit, sine tuæ sanctitatis auctoritate, & ad loca alia transire non liceat. Si qua vero inquisitio de fide, vel fortasse aliarum rerum inter episcopos caussa emerserit quæ discerni difficilius possit, collectis duodecim episcopis ventiletur atque decidatur: sin autem decidi nequiuerit, discussa veritate ad nostrum iudicium referatur. Proh dolor! cum in Galliæ partibus essemus, inter cetera vnum valde prohibendum inuenimus: metropolitæ antequam pallium a sede apostolica suscipiant, consecrationem facere præsumunt, quod antecessores nostri & nos canonico decreto ne fieret interdiximus. Vnde fraternitatem tuam per Galliam nostram vicem tenentem hortamur, quatenus super hoc solicitudinem habeas, & ne istud adoleat, auctoritate prohibeas; & vt secundum antiquum morem quærere festinent moneas, incites, atque præcipias: & si ipsi obediant, nec ne, nostro apostolatui semper omnia renunties, si potest in natiuitate apostolorum aut per vos, aut per nostrum legatum aliquem certis literis intimare ne differas. Omnipotens autem Deus sua vos protectione custodiat, honoremque perceptum vos in moribus seruare concedat. Data vt supra.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

EPISTOLA XCIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ROSTAGNVM ARCHIEPISCOPVM ARELATENSEM.

Suas illi vices in Gallia, & pallii vsum concedit.

Reuerentissimo & sanctissimo fratri Rostagno archiepiscopo Arelatensi.

QVAM bona est caritas, quæ absentia per imaginem, præsentia sibimet exhibet per amorem! diuisa vnit, confusa ordinat, inæqualia sociat, imperfecta consummat; quam recte Prædicator egregius vinculum perfectionis vocat: quia virtutes quidem ceteræ perfectionem generant, sed tamen eas caritas etiam ligat, vt ab amantis mente dissolui iam nequeant. Hac itaque virtute, frater carissime, plenum te esse reperiens, cum pro sanctarum Dei ecclesiarum restauratione in Arelatensium ciuitate corporalem præsentiam exhibuissem, sicut mihi de te multorum testimoniorum fama vera longe lateque narraret. Quod vero iuxta antiquum morem vsum pallii ac vices sedis apostolicæ postulasti, absit ne aut transitoriæ potestatis culmen, aut exterioris cultus ornamentum, in vicibus nostris ac pallio quæsisse te suspicer. Sed quia cunctis liquet, vnde in Galliarum regionibus fides sancta prodierit, cum priscam consuetudinem sedis apostolicæ vestra fraternitas repetit, quid aliud quam bona soboles ad sinum matris recurrit? Libenti ergo animo postulata concedimus, ne aut vestræ ecclesiæ quidquam de debito honore subtrahere, aut condignam petitionem vestri contempsisse videamur. Sed iam nunc studio maiore res indiget, vt cum honor crescit, etiam solicitudo proficiat, & erga ceterorum custodiam vigilantia excrescat: vitæ quoque merita subiectis in exemplum veniant, & nunquam sua per suscepti honoris gratiam, sed lucra cælestis patriæ vestra fraternitas exquirat. Nostis enim quid beatus Apostolus gemens dicat: *Omnes enim quæ sua sunt quærunt, non quæ sunt Iesu Christi.* Quibusdam namque narrantibus agnoui, quod in Galliarum vel Germaniarum partibus nullus ad sacrum ordi-

S. Gregorii lib. IV. epist. 50.

Coloss. 3.

Philipp. 1.

nem ſine commodi datione perueniat. Quod ſi ita eſt, flens dico, gemens denuntio, quia cum ſacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoque diu ſtare non poterit. Scimus quippe
Matth.21. ex euangelio quid Redẽptor noſter per ſemetipſum fecerit: quia ingreſſus templum cathedras vendentium columbas euertit. Columbas enim vendere, eſt de ſancto Spiritu, quem Deus omnipotens conſubſtantialem ſibi per impoſitionem manuum hominibus tribuit, commodum temporale percipere. Ex quo vt prædixi malo iam innuitur quid ſequatur. quia qui in templo Dei columbas vendere præſumpſerunt, eorum Deo iudice cathedræ ceciderunt. qui videlicet error in ſubditis cum augmento propagatur. Nam ipſe quoque qui precio ad ſacrum ordinem perducitur, iam in ipſa prouectus ſui radice vitiatus, paratior eſt aliis venumdare quod emit. Vbi eſt quod ſcriptum eſt?
Matth. 10. *Gratis accepiſtis, gratis date.* Et cum prima contra ſanctam Dei eccleſiam Simoniaca hæreſis ſit exorta, cur non perpenditur, cur non videtur, quia eum quem quis cum precio ordinat, prouehendo agit vt hæreticus fiat? Itaque fraternitati tuæ vices noſtras in eccleſiis quæ ſub regno Galliarum ſunt, iuxta antiquum morem Deo auctore committimus: ſingulis quidem metropolitis ſecundum priſcam conſuetudinem proprio honore ſeruato. Pallium quoque conceſſimus quo fraternitas tua decoretur. Sicubi autem longius epiſcoporum quiſquam pergere forte voluerit, ſine tuæ ſanctitatis auctoritate ei ad loca alia tranſire non liceat. Si qua vero inquiſitio de fide, vel fortaſſe aliarum rerum inter epiſcopos cauſa emerſerit quæ diſcerni difficilius poſſit, collectis duodecim epiſcopis ventiletur atque decidatur; ſin autem decidi nequiuerit, diſcuſſa veritate ad noſtrum iudicium referatur. Proh dolor! cum in Galliæ partibus eſſemus, inter cetera vnum valde prohibendum inuenimus: metropolitæ, antequam pallium a ſede apoſtolica ſuſcipiant, conſecrationem facere præſumunt: quod anteceſſores noſtri & nos canonico decreto ne fieret interdiximus. Vnde fraternitatem tuam per Galliam noſtram vicem tenentem hortamur, quatenus ſuper hoc ſolicitudinem habeas, & ne iſtud adoleat, auctoritate prohibeas: & vt ſecundum antiquum morem quærere feſtinent moneas, incites, atque præcipias: & ſi ipſi obe-

diant, nec ne, noſtro apoſtolatui ſuper omnia renunties, ſi poteſt in natiuitate apoſtolorum, aut per vos, aut per noſtrum legatum aliquem certis literis intimare ne differas. Omnipotens autem Deus ſua vos protectione cuſtodiat, honoremque perceptum vos in moribus ſeruare concedat. Data vt ſupra.

EPISTOLA XCIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD VNIVERSOS EPISCOPOS GALLIÆ.

Vt Roſtagno Arelatenſi epiſcopo, cui vices ſuas in Gallia commiſit, omnes obediant.

Omnibus reuerentiſſimis & ſanctiſſimis epiſcopis & fratribus per Gallias conſtitutis.

AD hoc diuinæ diſpenſationis prouiſio gradus & diuerſos conſtituit ordines inter ſe diſtinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus diligentiam impenderent, vna concordiæ fieret a diuerſitate contextio, & recte officiorum gereretur adminiſtratio ſingulorum. Neque enim vniuerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi huiuſmodi magnus eam differentiæ ordo ſeruaret. Quia vero creatura in vna eademque æqualitate gubernari vel viuere non poteſt, cæleſtium militiarum exempla nos inſtruunt: quia dum ſint angeli, ſint archangeli, liquet quia non æquales ſunt, ſed in poteſtate & ordine, ſicut noſtis, differt alter ab altero. Si ergo inter hos, qui ſine peccato ſunt, iſta conſtat eſſe diſtinctio, quis hominum abnuat huic ſe libenter diſpoſitioni ſubmittere, cui nouit etiam angelos obedire? Hinc etenim pax, & caritas mutua ſe vice complectitur, & manet firma concordiæ in alterna & Deo placita dilectione ſinceritas. Quia igitur vnumquodque tunc ſalubriter completur officium, cum fuerit vnus ad quem poſſit recurri præpoſitus: idcirco opportunum eſſe perſpeximus, in eccleſiis quæ ſub regno Galliarum ſecundum antiquam conſuetudinem ſunt, fratri noſtro Roſtagno Arelatenſis ciuitatis epiſcopo vices noſtras tribuere: quatenus & catholicæ fidei integritas, id eſt ſanctarum quatuor Synodorum, Deo prote-

S. Gregorii l. 4. epiſt. 51.

gente ſolicita deuotione ſeruetur ; & ſi inter fratres conſacerdoteſque noſtros aliqua euenerit forte contentio, auctoritatis ſuæ vigore, vicibus nempe ſedis apoſtolicæ functus, diſcreta moderatione compeſcat. Cui etiam iniunximus, vt ſi quarumdam cauſarum tale fuerit certamen exortum, in quo aliorum præſentia opus ſit, congregatis ſibi numero competenti fratribus & coepiſcopis noſtris, ſalubriter ſeruata hoc æquitate diſcutiat, & canonica auctoritate definiat. Si quam vero contentionem, quod longe faciat diuina potentia, de fidei cauſa euenire contigerit, aut negotium emerſerit cuius vehemens ſit fortaſſe dubietas, & pro ſui magnitudine iudicio ſedis apoſtolicæ indigeat, examinata diligentius veritate relatione ſua ad noſtram ſtudeat perducere notionem, quatenus a nobis valeat congrua ſine dubio ſententia terminari. Cui etiam iniunximus vt nullum archiepiſcopum in his partibus ſine pallio a Romano pontifice directo conſecrationem facere permittat, & facientes noſtra auctoritate arguat. Et quoniam neceſſe eſt, vt ad eum cui noſtras vices indulſimus, quoties oportere perſpexerit, pro facienda collatione aptis debeant epiſcopi temporibus conuenire; hortamur vt nullus mandatis eius inobediens eſſe præſumat, nec communi congregationi intereſſe poſtponat, niſi aut corporis infirmitas quempiam fortaſſe vetuerit, aut cuiuſdam eum cauſæ iuſtæ excuſatio minime venire permiſerit. Hi tamen qui prohibente aliqua neceſſitate nequierint in Synodum conuenire, loco ſuo presbyterum aut diaconum dirigant: quatenus quæ a noſtro vicario, Deo auxiliante, fuerint definita, ad eum, qui abſens eſt, per ipſum quem miſerit, fida relatione perueniant, vt inconuulſa firmitate ſeruentur, & nullius ea audeant occaſionis excuſatione violare. Hoc etiam vos pariter præuidimus admonendos, vt nullus veſtrum ad longinquiora loca ſine præfati fratris & coepiſcopi noſtri Roſtagni auctoritate tentet aliquomodo proficiſci: ſcientes quia & prædeceſſorum noſtrorum, qui vices ſuas eius prædeceſſoribus conceſſerunt, ſic procul dubio mandata definiunt. Hortamur præterea vt de officio ſuo ſit quiſque veſtrum ſolicitus, & qui promiſſam cupit patriæ mercedem portionis accipere, commiſſum ſibi gregem ſolicitudine & oratione cuſtodiat: ne lupus inſidians

oues

oues creditas inuadendo dilaniet, & sit in retributione pœna pro munere. Optamus igitur, fratres carissimi, & totis omnipotentem Dominum precibus exoramus, vt dilectionem vestram boni amoris sui constantia faciat magis magisque feruescere, atque in pace ecclesiæ & vna vos concedat manere concordia. Nuntiatum vero nobis est quia per Simoniacam hæresin ad sacros ordines quidam adducuntur, & hoc sancto fratri & coepiscopo nostro Rostagno per omnia prohibendum mandauimus: quod vt fraternitas vestra cognoscat & studiose custodiat, ipsa vobis est epistola relegenda. Data vt supra.

EPISTOLA XCVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ISAAC EPISCOPVM LINGONENSEM.

Vt Trecas ad Synodum veniat, & Cabilonum aliquos mittat qui pontificem eo deducant.

Reuerentissimo Isaac venerabili episcopo Lingonensi.

QVOD sanctitati tuæ notum esse non ambigimus, pro sanctarum ecclesiarum statu ad Galliarum partes deuenimus. Quapropter, Domino auxiliante, apud Trecas Synodum sumus celebraturi, ad quam sanctitatem tuam volumus omnino adesse. Prius tamen venerabilitas tua nobis missos Cabilonum dirigere studeat, qui iter nostrum recto tramite ad prædictum dirigant locum: & per parochiam vestram nobis congruas mansionaticas præparate, id est in villa Marmania, in pago Alhensi. Data vt supra.

EPISTOLA XCVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD OMNES CHRISTIANOS.

Excommunicat eos qui sibi equos & argenteum vas furati fuerant, nisi intra tres dies restituant.

Omnibus episcopis, comitibus, & cuncto populo Christiano.

NOTVM sit quia dum pro pace & vnitate sanctarum Dei ecclesiarum in Gallias veniissemus, apud Cabilonum ciuitatem ad iniuriam sanctorum apostolorum Petri & Pauli, & nostram, multam inhonorationem susti-

nuimus. Inter quæ equi noſtri nocturno ſilentio noſtris hominibus ſecure quieſcentibus, a conciuibus prædictæ ciuitatis latrocinanter furati ſunt. Quapropter nos, qui ſecundum officium miniſterii noſtri pullulantia vitia gladio ſpiritali reſecare mature debemus, hoc malum cæleſti mucrone percutimus: ita vt niſi prædicti equi, & alia furta, noſtris hominibus intra tertium diem reddita fuerint, prædictos fures, cum omnibus conſentaneis ſuis, eo quod latronibus latebras præbeant, & excommunicabimus, & anathemati ſubmittemus. Inter hæc Aduuardum presbyterum, qui nobis in monaſterio Flauiniaco miniſtrauit, cuius homines ſcutellam argenteam ſancti Petri, neſcio vtrum conſenſu illius, an non, furati ſunt, pro ſacrilegio furti excommunicamus, & pari ſententia vt ſupra, niſi eam reddiderit, conſtringimus. Data vt ſupra.

EPISTOLA XCVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EPISCOPOS SVFFRAGANEOS ARCHIEPISCOPI ARELATENSIS.

Iubet vt cum archiepiſcopo ſuo, ſimul ac vocati fuerint, ad Trecenſem Synodum veniant.

Omnibus venerabilibus epiſcopis ſuffraganeis coepiſcopi & confratris noſtri Roſtagni Arelatenſis.

NOTVM ſit omnium ſanctitati quia Domino opitulante perneceſſariam vniuerſalem Synodum ſumus celebraturi: ad quam, mox vt vos prædictus archiepiſcopus veſter apoſtolatus noſtri literis conuocauerit, omni poſtpoſita occaſione, obedientiæ vicino greſſu occurrere ſatagatis: quoniam ſicut in communi Conuentu, gratia Chriſti duce, paternis parentibus iuſſis erit exaltatio; ita, quod non optamus, ſubtrahentibus ſe ab hoc magno collegio eſt ſubſecutura confuſio. Apud vrbem Lingonenſem IV. Non. Iunias. *Similiter Otteramno archiepiſcopo Viennenſi, Aureliano archiepiſcopo Lugdunenſi, Rotberto archiepiſcopo Aquenſi, Teutranno archiepiſcopo Tarantaſienſi, Sigibodo archiepiſcopo Narbonenſi, Ariberto archiepiſcopo Ebredunenſi.*

EPISTOLA XCIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD DIVERSARVM SEDIVM ARCHIEPISCOPOS.

Hincmaro archiepiſcopo Rhemenſi, Anſegiſo archiepiſcopo Senonenſi, Frotario archiepiſcopo Bituricenſi, Joanni archiepiſcopo Rothomagenſi, Adelardo archiepiſcopo Turonenſi, a paribus.

CANONICA inſtituta ſeruantes, oportet nos, quotieſcumque eccleſiæ ingerunt paſſiones, ſacerdotum collegia aggregare, vt his ſimul conuenientibus, ſalubre vniuerſæ eccleſiæ conſilium, & totius Chriſtianitatis fidem eidem imponant, & æquitatum omnium * moderamina queant congrue dilaniari. Idcirco veſtram hortamur ſanctitatem, dum de Ludouici glorioſi regis aduentu audieritis, quando ad nos venire * conauerit, in eo loco celebraturi Concilium incerte tenemus, ſed vos audientes comperietis, mox vt præſentes ſuſceperitis noſtras apoſtolicas literas, omni mora ſepoſita ad nos venire non differatis. Ita profecto de veſtræ vnanimitatis & pacis concordia mentis iucunditas vberius multiplicetur, vt conuentus vniuerſorum, & veſtræ deuotionis concurſus, nec ſolum ad fauorem hominum, ſed eccleſiis ad laudem potiſſimum proficiant creatoris. Optamus fraternitatem veſtram in Chriſto bene valere. Data IV. Idus Iunias, indictione XI.

* al. moderamine q.c. dilinari, id eſt examinari.

EPISTOLA C.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD TEVTRANNVM TARANTASIENSEM ARCHIEPISCOPVM.

Monet vt ſibi cum ſuffraganeis ſuis obuiam veniat, & Adalbertum Synodo adeſſe iubeat, vt rationem reddat eorum de quibus Bernarius epiſcopus queſtus fuerat.

Venerabili archiepiſcopo Teutranno.

MIRAMVR fraternitatem tuam, cur noſtrum in has partes audiens aduentum, nos ob reuerentiam beati Petri apoſtolorum principis, & noſtram, more ceterorum venerabilium archiepiſcoporum minime conſolari & occurrere ſtuduiſti. Qua admiratione iam diu ſuſpenſi, monemus fraternitatem tuam, vt nobis citius occurrere cum tuis ſuffraganeis, quos tecum adducere præſentialiter poteris, non differas, vt ſimul de vtilitate eccleſiæ tuæ tractare valeamus. Innoteſcimus denique, quia venerabilis frater & coepiſcopus noſter Bernarius, noſtram nuper adiens præſentiam, reclamauit ſe ſuper fratre Adalberto ſuffraganeo tuo, de quo iam Romæ proclamauerat, & libellum ſuæ reclamationis oſtenderat. Vnde tibi, & Viennenſi archiepiſcopo, epiſtolas direximus, vt amborum querimonias ventilantes, quæ Canonum ſunt inſtituta diiudicaretis. Inſuper Arelatenſem archiepiſcopum, Valentinenſem quoque & Viuarienſem epiſcopos, huic aſſertioni teſtes adeſſe iuſſimus. Sed quia variis præpedientibus cauſis hactenus eorum indiſcuſſa manet cauſatio, iam præcipimus monendi auctoritate, vt vbicumque a nobis fuerit Synodus indicta, canonice eum inibi adeſſe iubeas, paratum in omnibus ad rationem reddendam. Quod ſi defuerit, vide ne eius in te retorqueatur ſententia: ipſe vero ſciat, a ſe de abſentia ſua lucrum non percipiendum. Data vt ſupra.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

EPISTOLA CI.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD HINCMARVM RHEMORVM ARCHIEPISCOPVM.

Vt ad Synodum Trecenſem abſque mora cum ſuffraganeis ſuis veniat.

Hincmaro venerabili Rhemorum epiſcopo.

FAMA tuæ fraternitatis longo exacto iam tempore bona notitia nos quoque celeberrime lætificauit: quantoque te deſiderio contemplari cupimus, explicare verbis nullatenus poſſumus, præſertim cum cauſa exigendæ vtilitatis eccleſiaſticæ petere has partes decreuerimus. Quapropter præſentiam religioſæ ſanctitatis veſtræ diu deſideratam miramur a te nobis hactenus dilatari. Vnde apoſtolica atque paterna auctoritate monemus, ad Synodum præſentem, quam Deo auctore Trecis ſumus celebraturi, abſque mora cum cunctis ſuffraganeis diœceſeos veſtræ ſtudeatis occurrere. Ad locum prænominatum iterum iterumque hortamur omni poſtpoſita tarditate quantocius properate venire. quoniam antequam ipſe nobis carior atque vtilior veneris, ſanctarum Dei eccleſiarum cauſas tractare differimus. Tantum monemus, rumpe moras, & ſatage properare celerrime, atque agiliter. Data vt ſupra.

EPISTOLA CII.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD MIRONEM ET HVNCFRIDVM FRATRES.

Mironem & Hunc fridum multorum ſcelerum reos ad Synodum venire iubet.

Mironi & Huncfrido germano ſuo.

QVANTA ad apoſtolatum noſtrum relatione quorumdam tranſgreſſionum veſtrarum mala atque peruerſa fuerunt nuntiata, hæc fateor lacrymabiliter nominamus, apoſtolicaque auctoritate citiſſime c orrigenda iubemus, ſi ſancti Spiritus poteſtate non vis tu, Miro, merito nequitiæ tuæ ab omni conſortio Chriſtianitatis ſeparari, & inferni flammis in perpetuum condemnari. Septimaniæ terram

vniuersam redegisti in solitudinem: ecclesias, vt asserunt, ministris exspoliasti: castella ipsius terræ callide ac fraudulenter inuasisti. Qua compulsi necessitate homines Bernardi glorioſi marchionis, cum multitudine hominum tuæ rabiei occursando, aliqua in eadem terra perperam egerunt: vt velut Ieroboam filius Nabath, qui peccauit & peccare fecit Israel, auctor omnium peccantium existas. 3. *Reg.* 14. Ideoque ad vniuersalem Synodum nostram, quam Deo auctore in proximo sumus celebraturi, Lugdunum venire te occasione omni postposita volumus, si funditus, vt dictum est, non vis gladio diuino mulctari. Lindoinum quoque vicecomitem audimus potestate, vti horrende denuntio, vti sacerdotali in parochia Sigebodi Narbonensis archiepiscopi, presbyterosque tuos in eius exteris subrogare ecclesiis. quod concite tuæ vitæ consulentes corrigere & emendare mandamus. Te vero Huncfridum ex diaconatus officio, & venerabili monachico habitu, apostatam audimus & dolemus effectum. Quapropter vel sera te pœnitentia per Domini misericordiam libera, & ad monasterium quanto citius confuge: vel si de tua confidis conscientia, ad Synodum nostram de illatis tibi atque obiectis te purgandum occurre: ne si prætermiseris, anathematis vinculo, vt pote apostata & rebellis, alligeris. Data vt supra.

EPISTOLA CIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ROSTAGNVM ARCHIEPISCOPVM ARELATENSEM.

Vt ad Synodum cum suffraganeis suis quamprimum veniat.

Rostagno venerabili archiepiscopo Arelatensi.

QVIA omnipotentis Dei miseratione vniuersalem Synodum sumus celebraturi in proximo, te, omnesque tuos coepiscopos suffraganeos, volumus, auctoritate apostolica admonemus, expresseque mandamus, ad hanc omni postposita occasione quantocius præsentare, exceptis eis obstaculis, quibus remorandi licentiam sacri Canones tribuunt. Alias, quod non optamus, quicumque se a tan-

to hac vice collegio ſubtraxerit, particeps de reliquo noſtræ communionis eſſe nullatenus valebit. Data vt ſupra.

EPISTOLA CIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD FROTARIVM ARCHIEPISCOPVM.

Vt ad Synodum cum ſuis ſuffraganeis Trecas veniat.

Frotario venerabili archiepiſcopo Biturigenſi.

AVDITIS denique deploratione atque anguſtia literis tuæ fraternitatis, quæ vobis ab hominibus Bernardi comitis ſunt illatæ, recens dolor priori eſt augmentatus, & quod tibi ſedis tuæ aditus clauſus, mihimet ipſi id reputo. Hortamur interim dilectionem tuam patienter ſufferre, & ad Trecas cum fratrum coepiſcoporumque noſtrorum collegio diœceſeos tuæ ad Synodum Domino cooperante celebrandam quantocius properare. Ludouici regis amantiſſimi filii noſtri aduentum præſtolamur quotidie, inhianterque deſideramus. Optamus ſanctitatem tuam in Chriſto bene valere. Data vt ſupra.

EPISTOLA CV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD BERNARDVM MARCHIONEM.

Monet vt Frotario aditum ad ſuam ſedem patere faciat.

Dilectiſſimo filio Bernardo nobiliſſimo marchionum.

QVIA tempore nonnullos diligimus ſpecialius, idcirco in his quæ nobilitatem veſtram Deum offendere cognoſcimus, vos paterno increpamus affectu: præſertim de cauſa Frotarii venerabilis epiſcopi, cui, vt audimus, veſtri homines iter ciuitatis ſuæ, ne ad ſedem ſuam ingrederetur, temerarie clauſerunt. Epiſcoporum iudicium, fili cariſſime, ſuo tantummodo Dominus ſeruauit arbitrio, nec de epiſcopis vult laicos iudicare; vnde monemus dilectionem tuæ caritatis, vt quidquid in hac cauſa prædicti epiſcopi deliquiſtis, ſub celeritate & legaliter emendare ſtudeatis: quia nos illud, niſi pro digna emendatione, inultum remanere nullomodo patimur officio ac miniſterio ſacer-

dotali. Optamus nobilitatem vestram bene valere. Data vt supra.

EPISTOLA CVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ARCHIEPISCOPVM MOGVNTINVM.

Vt Ludouicum Germaniæ regem, eiusque fratres adhortetur vt ad Synodum veniant, aut legatos mittant.

Venerabili archiepiscopo Liutberto Moguntino.

ECCLESIASTICA exigente vtilitate, quoniam Deo duce causæ ad Galliarum partes venire commodum duximus: quapropter fraternitatem vestram necessario commonere studemus, vt secundum cælitus sibi sapientiam datam frequenti adhortatione suggeras Ludouico regi, aliisque confratribus, vt ad nostræ mediocritatis colloquium, atque generalem Synodum, iuxta Christi voluntatem, apud Trecas congregatam, venire non omittat, vel si aliqua necessitate prædictus rex præpeditus fuerit, &, vt non optamus, properare distulerit ad locum prædictum, quo cum Ludouico rege locuturi sumus, nomine tenus destinet: quatenus sub cuncta celeritate regum filiis congregatis, totius Christianitatis, Dei gratia duce, consulere communiter valeamus vtilitati. *Similiter Vvilliberto archiepiscopo Agrippinæ, Vvittecherio venerabili episcopo, & Bertulfo archiepiscopo Treuirensi.* Data vt supra.

EPISTOLA CVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD SVPPONEM COMITEM.

Agit gratias de fidelitate erga Romanam ecclesiam. quædam apud Carolomannum facienda iniungit.

Dilecto filio Supponi glorioso comiti.

PRIMVM quidem deuotioni vestræ magnas gratias agimus, quia priorem fidelitatem, quam circa sanctam Romanam ecclesiam habueras, in sequentibus quotidiano labore opere admonstrare non desinis. Nos quoque præ omnibus vos diligentes, vestris potius consiliis præ cunctis acquiescimus. Tantum vobiscum Anspertum & Vvibbodum

dum epiſcopos aſſumite: & apud Carolomannum regem omnia noſtra ordinabiliter ponite. Hoc tamen ſummopere cauete, ne aliqua fraudis aſtutia decipiamur: & quidquid ex hoc facietis, ſub omni feſtinatione facere accelerate: mihi tempus & locum denuntiate, quo occurrere debeatis ad nos recolligendum: & ne forte aliqua dubietas animo veſtro inſideat, duas mandamus epiſtolas prædicto regi, quarum vnam vos legite, vt cognoſcatis quod continet, quam aut ipſe deferas volumus, aut per idoneum hominem veſtrum tranſmittas: quia nos in hac terra ſtare non poſſumus niſi vſque in Kalendas Auguſtas; quia poſtquam in terram hanc venimus, cum Hludouico rege loqui debemus. Feſtina quantocius, ſicut ſolitus es, noſtræ eccleſiæ cauſam peragere, vt apud Dominum merces veſtra copioſe accreſcat. Data vt ſupra.

EPISTOLA CVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LIVTBERTVM ARCHIEPISCOPVM.

Monet vt Boſonis filiabus hereditatem reſtitui faciat.

Reuerentiſſimo & ſanctiſſimo confratri noſtro Liutberto archiepiſcopo.

FRATERNITATEM tuam recordari volumus, qualiter iam de proprietatibus Boſonis & Engeltrudis tibi ſcripſerimus, monentes vt ipſas, quas vos allodum dicitis, filiabus eorum ſæpe reclamantibus reddere deberetis: quoniam omnium legum auctoritate legitimi filii ſunt veri heredes, vt veſtra bene noſcit religioſitas, iterumque hortãtes monemus, apoſtolicaque auctoritate expreſſe iubemus; iam quia noſtras literas audire diſtuleras, & ſuper his hactenus reſpõdere neglexeras, volumus, vt ad cor rediens, ipſas ſæpe reclamatrices, aut homines ipſarum inueſtire de iam dictis proprietatibus ſatagas, veſtroſque earum, & alios inuaſores ſimiliter facturos, noſtra auctoritate excommunicandos permoneas: quoniam iuſtus Dominus iuſtitiam dilexit, & æquitatem vidit vultus eius. Et ſi forte ſpurius Godefredus, aut aliquibus ipſa mœchans Engeltrudis, ſine viri conſenſu quoquomodo donauerit, contendere voluerit; noſtra apoſtolica auctoritate, donec reddiderint, quia ſancientibus Ioanne papa Romano & Iuſtiniano impera-

In authen. de here. ab inteſ. ven. §. 1.

Erat adulterium delatum in iudicium, vt ex epiſt. 109. apparet.

In auth. Bona dam-

natorum. codice de bon. proscr. seu damn.

tore scriptum est, spurios satis iniurioſos, satisque acerbos, & nostris temporibus semper indignos esse diiudicamus: quapropter conuenit reuerentiam vestram illum semper monere. Porro hortamur vt quoquomodo monuimus compleas, quoniam si aliter feceris, scias te canonica damnandum censura, vt debeas illos excommunicare. Data vt supra.

EPISTOLA CIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD MATFREDVM COMITEM.

Monet vt Bosonis comitis filiabus hereditatem restituat.

Matefredo illustri comiti.

SVGGERENTIBVS videlicet filiabus Bosonis nuper comitis, & Engeltrudis coniugis, proximæ vestræ, audiuimus vt allodes suos vos inuadentes tenere non formidetis. Super quo miramur, cur tantæ sapientiæ vir hoc facere non erubescas. Nonne scitis quoniam in hereditate suscipienda omnibus cognatis præferendi sunt filii? Illa vero mœchans alicui sine consensu viri ex his aliquid dare nequiuit omnium legum auctoritate. Vnde vos monemus, hortamur, apostolicaque auctoritate iubemus, vt ipsas proprietates illis filiabus eorum reddere pro reuerentia principum apostolorum, a quibus per me petiere auxilium, minime differas: quoniam si aliter feceris, scias te canonica feriendum censura. Data vt supra.

EPISTOLA CX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD THEODORICVM ARCHIEPISCOPVM BISVNTINENSEM.

Iubet vt quamprimum veniat, & episcopum in ecclesia Lausanensi, propter electorum diuisiones, priusquam vna colloquantur, ordinari vetat.

Reuerentissimo & sanctissimo Theodorico archiepiscopo Bisuntinensi confratri nostro.

IGITVR quia fraternitas tua, apostolicæ & vniuersalis Dei ecclesiæ persecutiones audiens, compati modis om-

nibus distulit, nosque, pro eo & cunctis aliis laborem sumentes, quoquomodo visitare neglexit, satis miramur, & ex parte turbamur, cum in te taliter caritatem frigere cognoscimus. Nonne Veritas ait: *Si frater fratrem adiuuerit, ambo exaltabuntur?* Prou. 18. & Sapientia loquitur: *Frater & amicus in laboribus comprobatur.* Ibidem 17. Et prædecessor noster Gelasius papa, terrendo in suis decretalibus, episcopis paruipendentibus fratrum vexationes scribit: Cur non compassi estis? & reliqua. Quapropter monemus, vt hactenus te negligentem pernoscas, & ad despectam caritatem nihilo minus, postpositisque omnibus curis, ad nos visitandos vna cum hoc nostro misso præsentialiter venire satagas. Ceterum audiuimus, & auditu dolemus, vt in ecclesia Lausanensi, quæ sine patre nunc cernitur, sit orta contentio, eiusque filiorum in electione antistitis sit nefanda diuisio. Vnde monemus, per Deum Patrem & Filium & sanctum Spiritum obtestamur, apostolicaque auctoritate expresse iubemus, & interdicimus, vt quoad ad commune eloquium nostrum peruenias, ibi episcopum neque iussu regis, neque ex petitu plebis consecrare præsumas quatenus, cum vna allocuti fuerimus, auxiliante Deo, cum communi consulto, quem vtiliorem præuiderimus, consecrare permittamus de more. Quæ hic scribere omisimus, huic legato nostro Deusdedit glorioso magistro militum, & duci, consiliarioque nostro, vt verbis dicat iniunximus. quem benigne recipite, & quæ vobis ex nostra parte tulerit, indifferenter audite. Data vt supra.

EPISTOLA CXI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD OMNES FIDELES.

Præcipit ne quisquam Pictauensis ecclesiæ bona inuadere & diripere præsumat, & vt ablata restituantur.

Omnibus fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ præsentibus scilicet atque futuris.

DIVINO quia Romanum pontificium largitu enitet vniuersis, *&c. Extat infra in Concilio Tricassino II. numero* 8.

RECLAMATIO ET PROCLAMATIO HINCMARI QVI QVONDAM PRÆERAT ECCLESIÆ LAVDVNENSI.

De Hincmaro Laudunensi episcopo Ado in fine chronicorum, Aimoinus l. 5. c. 37.

Exponit quæ a suo archiepiscopo iniuste passus sit, & ad summum pontificem prouocat.

DOMNE & summe pater patrum, & rector pontificum, &c. *Extat infra in Concilio Tricassino II. numero 9.*

EPISTOLA CXII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD FROTARIVM ARCHIEPISCOPVM BVRDIGALENSEM.

Monet vt ad Synodum vna cum episcopis suis accedat, seque comparet ad respondendum iis quæ obiiciebantur.

Frotario venerabili archiepiscopo Burdigalensi.

AD Synodum igitur, quam Deo auctore apud Trecas celebramus, &c. *Extat infra in Concilio Tricassino II. numero* 10.

EPISTOLA CXIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ADELARDVM ARCHIEPISCOPVM TVRONENSEM.

Confirmat priuilegia ecclesiæ prædiis concessa.

Reuerendissimo & sanctissimo Adelardo venerabili archiepiscopo Turonensi, successoribusque tuis, nec non & omnibus fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ præsentibus scilicet, atque futuris.

DECET enim Romanam ecclesiam, quæ mater est omnium Dei ecclesiarum, &c. *Extat infra in Concilio Tricassino II. numero* 11.

EPISTOLA CXIV.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD VALDERAMVM.

Monet vt Valderami cauſam ad exitum perducat, vel ad ſe remittat.

Valderamo venerabili.

PRÆSENTIVM lator literarum nomine Valderamus, ad veſtram fraternitatem coram nobis veniens lacrymabiliter queſtus eſt, patrem ſuum a quodam iniuſte carceris cuſtodia teneri detruſum intra parochiam veſtram. Quapropter tuæ fraternitati auctoritate noſtri apoſtolatus iubemus, attentius prædicti genitoris cauſam ſacerdotali ſuccinctus vigore inquirere, eique finem, legaliterque terminum dare, ſi negotii ſtatus inambiguus a futuris proſpicitur. Quod ſi anceps veſtro fuerit viſa libramini, vtraſque partes ſuis allegationibus inſtructas venire in præſentiam noſtram omnino mature mandamus. Data vt ſupra.

EPISTOLA CXV.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD BERNARDVM COMITEM.

Iubet vt ipſe cum aliis quibuſdam ad Synodum veniat, in qua Frotarius Bituricenſis epiſcopus de obiecto ſibi infidelitatis crimine purgare ſe volebat.

Bernardo comiti.

RELATV videlicet hominis pontificio noſtro nuntiatum eſt quod Frotarius venerabilis epiſcopus ciuitatem Biturigam inimicis veſtri ſenioris domini Ludouici glorioſi regis tradere maluerit: ideo illuc ipſe contendere ſtudueras. Ecce enim idem iam dictus epiſcopus nobis, noſtro & filio præfato regi glorioſiſſimo, ſuper hoc reclamare ſtuduit, dicens ſe velle in omnibus tibi & tuis de vniuerſis obiectis contra tui & ſui ſenioris infidelitatem, iuſtitiam facere. Quapropter hortantes mittimus, apoſtolicaque auctoritate iubemus, vt ad hoc placitum, ad huncque

conuentum præsentialiter venire satagas, adducens tecum Girardum vicecomitem, Vmbertum, Aguuarnum, Ingelbertum, super quos ipse reclamat: quatenus nunc coram nobis, & coram sæpe dicto glorioso rege, tam canonica censura, quamque humanæ legis sancitu, inter vos, quidquid contra fas & ius factum fuerit, nihilo minus finiatur. Data vt supra.

EPISTOLA CXVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD VVIBBODVM EPISCOPVM.

Commendat illius fidem. hortatur vt legatum mittat antequam cum Carolomanno in colloquium veniat, cui eum quoque interesse iubet.

Reuerendissimo & sanctissimo Vvibbodo venerabili episcopo.

IN lectione literarum vestrarum, & in relatu earum geruli hominis vestri, vos deuotissimos, & vt semper, noui fidissimos; pro quibus vobis gratias agimus, & Deo auxiliante retribuemus. Interea monentes hortamur vt cœptum perficias, & antequam Carolomannum alloquamur vestrum legatum cum literis mittere satagas, & in colloquio vbi fueris, tua præsentia esse studeat. Optamus sanctitatem tuam in Christo bene valere, maxime in hoc. Data vt supra.

EPISTOLA CXVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM REGEM.

Agit gratias de obseruantia erga Romanam ecclesiam. miratur quod ad se legatos non miserit. rogat vt ante colloquium, quod cum Ludouico rege habiturus est, aut ipse veniat, aut legatos mittat.

Dilecto filio Carolo glorioso regi.

QVOD pro pace & vnitate sanctarum Dei ecclesiarum, omniumque Christianorum in priore epistola, quam vestræ misimus dilectioni, significauimus, gloriæ

nihilo minus vestræ vberes gratiarum laudes rependimus: quia nos vestra epistola valde lætificastis in hoc, quod dilectionem animi vestri circa Romanam ecclesiam, sicut vestri parentes ac proaui habuerunt, habere vbertim significatis; valde tamen miramur, cur ad nos legatos vestros non direxistis, sicut precati sumus. Quapropter quæso fili carissime vt ad nos ad colloquium quod cum Ludouico rege Caroli imperatoris regis filio apud Trecas habituri sumus, si possibilitas non obsistit, venire acceleretis; vel si aliquo obstaculo præpedimini, vt non optamus, strenuos legatos nobis dirigite, per quos gloriæ vestræ omnia secreta, quæ animo nostro residen t, fidenter mandare valeamus, locum nobis simul nomine tenus designate, quo frui vestro colloquio, & germani vestri Ludouici glorioſi regis valeamus. Quoniam de hac terra nullo modo regrediemur, priusquam, Deo auxiliante, percongrua & mutua vobiscum misceamus colloquia. Optamus gloriam vestram piis florere successibus.

EPISTOLA CXVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LVDOVICVM REGEM.

Eiusdem argumenti.

Dilecto filio Hludouico glorioso regi.

QVOD pro pace & vnitate sanctarum Dei ecclesiarum omniumque Christianorum a Romana sede in partes Galliæ venerimus, in epistola, quam gloriæ vestræ misimus, plenissime significare studuimus: nescimus tamen quo tempore ad vos peruenit, & de eo, quare nobis non dedit dilectio vestra responsum. Quapropter quæso fili carissime, ad nos vt ad colloquium quod cum Ludouico rege Caroli imperatoris filio apud Trecas habituri sumus, si possibilitas non obsistat, venire acceleretis; vel si aliquo obstaculo præpedimini, vt non optamus, strenuos legatos nobis dirigite, per quos gloriæ vestræ quæ animo nostro residen t, fidenter mandare valeamus, locum nobis simul nomine tenus designate, quo frui vestro colloquio, & germani vestri Caroli glorioſi regis valeamus. Quoniam de

hac terra nullo modo regrediemur, priusquam, Deo auxiliante, percongrua & mutua vobiscum misceamus colloquia. Data vt supra.

EPISTOLA CXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM REGEM.

Arguit quod vocatus ad se non venerit, sicut Ludouicus rex fecerat. monet sub excommunicationis pœna, vt sui regni finibus contentus nullam Bosoni molestiam exhibeat.

Dilecto Carolo glorioso regi.

SERVANS fidem Francorum regibus, secundum prædecessorum meorum pontificium, multos & duros labores in mari & in terra pertuli; ab Vrbe & Romana sede in Franciam veni. omnes vos legatorum tam viua voce, quam epistolis studui conuocare, vt pactum quod aui & patres vestri sanctæ Romanæ ecclesiæ iureiurando promiserunt, adimplere contenderetis. Sed heu proh dolor! cuncti venire per inobedientiam neglexistis, præter Ludouicum regem diuæ memoriæ Caroli imperatoris filium, cuius consilio atque hortatu Bosonem glorioſum principem, per adoptionis gratiam filium meum effeci; vt ille in mundanis discursibus, nos libere in his, quæ ad Deum pertinent, vacare valeamus. Quapropter contenti termino regni vestri pacem & quietem habere studete: quia modo, & deinceps excommunicamus omnes, qui contra prædictum filium nostrum insurgere tentauerint. Data vt supra.

EPISTOLA CXX.

BERNARDI COMITIS EXCOMMVNICATIO.

BERNARDVM sacrilegum, filium Bernardi & Belihildis, sacrarum rerum ecclesiasticarum peruasorem, regiæque a Deo ordinatæ potestati contradictorem, a proprio archiepiscopo Frotario, cui & ciuitatem, & omnia quæ habuit sustulit, tertio vocatum, a nostra autem apostolica auctoritate bis, & a regia sublimitate semel reuocatum, venire nolentem & in pertinacia sua permanentem: qui etiam ab hominibus suis sacramentum damnabile & dam-

damnandum, blanditiis & terroribus tyrannice contra diuina & humana iura extorsit, a corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi alienum decernimus, & ab omni Christianorum societate separamus, vsque dum ad condignam satisfactionem emendaturus accedat. Quod si nec hoc emendauerit, & ea quæ reus adeo communi iudicio suorum fidelium abstulit, violenter tenere, & fidelibus suis in hoc refragari tentauerit, anathematis vinculo sancti Spiritus * innodamus. Quicumque autem ei contra hanc excommunicationem communicauerint, aut consenserint, nos prohibere non possumus, vt qui excommunicatis communicauerint, non pari excommunicationi subiaceant.

* *adde* auctoritate

EPISTOLA CXXI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD DIVERSOS EPISCOPOS.

Vt inuasores bonorum ecclesiæ Turonensis cogant reddere, & nonas ac decimas soluere.

Reuerendissimis & sanctissimis Frotario archiepiscopo Biturigensi, & Anselmo Lemouicensi, Hecfrido Pictauensi, Dodoni Andecauensi, Rotberto Cenomanensi, Hildeprando Sagiensi episcopis, nec non & aliis omnibus episcopis & comitibus, aliisque personis illustribus, sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus, in quorum parochiis sancti Mauricii Turonensis ecclesiæ prædia esse videntur.

QVORVM omnium religiositas, seu vniuersorum pernoscat fidelitas, quoniam narrante Adelardo venerabili archiepiscopo, pontificium nostrum didicit, qualiter quidam, absque legum omnium auctoritate, tam comites, quamque subditi eorum, sancti Mauricii Turonensis ecclesiæ res inuasas ausu temerario teneant. Vnde mandamus, nostraque apostolica auctoritate expresse iubemus, vt eos inuasores primitus moneatis, vt ipsas res, omni occasione remota, ipsi præfatæ ecclesiæ reddere satagant: & si ipsi forte audire noluerint, vos vnanimes omnes, vnoque conuentu pro posse collecti, nostra censura illos excommunicare debeatis, vsquequo ipsas res ab eis iniuste tentas reddant. Et si, quod non credimus, his censuris in-

obedientes fuerint,& ad ſatisfactionem venire diſtulerint, & iuſtitiam de perpetratis facere noluerint, ab omni Chriſtiana communione illos noſtra auctoritate iudicate eſſe immunes. Inter hæc etiam illos monete, vt nonas & decimas, ſecundum antiquam conſuetudinem, quibus dare debent, poſtpoſitis illicitis occaſionibus, dare minime differant. Demum indicimus, vt omnes res præfatæ eccleſiæ ſancti Mauricii, quæ in veſtris exiſtunt parochiis, defendere ab omnibus inimicis debeatis: quoniam ſi aliter feceritis, & noſtræ cenſuræ non obedieritis, canonico ſancitu feriemini.

EPISTOLA CXXII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ARELATENSEM ET NARBONENSEM ARCHIEPISCOPOS.

Vt cauſam inter Vceticenſem & Auenionenſem epiſcopos canonice definiant.

Roſtagno venerabili archiepiſcopo Arelatenſi, & Sigebodo Narbonenſi.

SANCTITATI veſtræ notum eſt, qualiter Vvalefredus Vceticenſis eccleſiæ epiſcopus ad Synodum, quam Deo auctore apud Trecas celebrauimus, reclamationis libellum obtulit ſuper Ractefredo Auenionenſe epiſcopo, quod ei quamdam villam ad ſuam ſedem, ſiue parochiam, pertinentem abſtuliſſet. Sed quia Ractefredus, de quo querela erat, Synodo defuit, idcirco fraternitati veſtræ apoſtolica auctoritate mandamus, vt coadunato numero epiſcoporum, eorum cauſam canonico iudicio finiatis, ita diſcutiendo & determinando tantæ præſumptionis inuaſionem, vt nemo epiſcoporum veſtrorum contra canonica præcepta vlterius inſurgere ſine ſuo periculo tentet. Vos quoque præſentialiter cum veſtris iſtud determinate iudicium. Capitula quædam vobis patrum auctoritate collecta mittimus, ſecundum quæ iudicare abſque dilatione debeatis, ne quærendo aſſumatis laborem pro tali negotio. Optamus fraternitatem veſtram in Chriſto bene valere.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

EPISTOLA CXXIII.

EXCOMMVNICATIO HVGONIS ET EMMONIS.

HVGONEM Lotharii regis quondam filium, non legitimum, sed naturalem adulterina copula genitum, qui post præstitum sacramentum dilecto filio Ludouico regi Francorum mentitus esse videtur, & inquietare pacificum regnum prædicti regis: & Emmonem, Bernardi comitis germanum, complicem in excessibus, nisi intra dies xxx. ad prædictum seniorem suum redierint, & ab inquietudine regni resipuerint, omni Christiana communione priuamus. Postmodum si perseuerauerint, sciant se anathematis vinculis innodandos. Data *&c.*

EPISTOLA CXXIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EPISCOPOS BRITANNIÆ.

Arguit eos, quod a Turonensis archiepiscopi iurisdictione se subtraxerint, eiusque bona inuaserint. præcipit vt ei deinceps pareant, & delictorum ab illo veniam petant.

Mahen Dolensi episcopo, nec non & omnibus episcopis Britannicis, seu vniuersis sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus.

SANCTITATEM seu fidelitatem omnium nosse volumus, quia dum Trecis Synodum celebraremus, suggestione Adelardi archiepiscopi consacerdotis nostri audiuimus, quod vos matrem vestram Turonensem ecclesiam despicientes, secundum antiquam consuetudinem illi obedire differtis, & priuilegium a B. Petro apostolo illi supra vos concessum frangere conamini, debitumque honorem ipsi archiepiscopo vestro obseruare negligitis, & malum supra malum addentes, prædicto capiti vestro prædia auferre non formidatis. Inter hæc etiam, & præfato antistite narrante, & aliis coepiscopis similiter conferentibus, audiuimus vt vos non antiquo more a vestro metropolitano consecrati fuissetis, sed expulsis legitimis episcopis de sedibus, sola potentia ducis vestri alter ab altero consecratus fuit. Quod mirati fuimus, &, si ita est,

tantum nefas delebimus, & vindictam, nisi satisfeceritis, nihilo minus dabimus : quia non pastores, sed inuasores fuisse cernimini. Quapropter monemus, apostolicaque auctoritate expresse præcipimus, vt ad cor redeuntes ad matrem vestram sanctam Turonensem ecclesiam reuertamini, & secundum antiquam consuetudinem illi obedire satagatis, & de perpetrato hactenus ipsi vestro archiepiscopo Adelardo misericordiam quæratis, quatenus super omnibus negligentiis apud summum arbitrum veniam habere possitis. Quoniam si aliter feceritis, canonica auctoritate eritis nihilo minus feriendi, & a nostra communione modis omnibus alienandi, & omnis vestra ordinatio a summa sede apostolica scilicet respuenda. Data vt supra.

EPISTOLA CXXV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LVDOVICVM BALBVM REGEM.

Bosonis comitis, & Agilmari episcopi, a quibus in Italiam deductus fuerat, studium erga se operamque commendat.

Dilectissimo filio Ludouico glorioſissimo regi, diuæ memoriæ Caroli imperatoris filio.

QVANTO vos amore diligimus, quantumque caritatis affectum erga vos tenemus, paucis explicare verbis minime possumus : hoc tamen gloriam excellentiæ vestræ scire cupiuimus, quod deuotionem ardoremque caritatis, sicut polliciti sumus, erga vos indeficientem perpetuo retinemus. Interea millenas serenitati vestræ de Bosone dilecto & communi filio ac fidele gratias referimus, qui tam prudenter communibus obtemperans iussis, parere in omnibus ita nobis studuit, vt etiam velut vere Christianæ religionis cultor, animæ & vitæ suæ non pepercerit, sed pro sanctæ ecclesiæ & communi fidelitate vltro se morti tradere non dubitauit, & vsque Ticinum, annuente Deo, securius nos perduxit. Quapropter, dilectissime fili, ac porphyretice rex, obsecramus excellentiæ vestræ culmen, vt si res exegerit, sicut nobis vestra dignata est repromittere sublimitas, ei adiutorium ad debellandos hostes nostros virorum bellatorum adminiculum præbeatis:

quoniam dignum est, vt soli omnes adiutorium præbeant, qui solus pro cunctis desudare non cessat. Præsentem itaque huius latorem epistolæ, [r]Agilmarum venerabilem episcopum, excellentiæ vestræ plurimum commendamus: quatenus idem, suaque ecclesia crescat augmento perfectionis, qui in omnibus opportunitatibus nostris nulli secundus extitit, & vobis fidelissimum in cunctis, quæ cognouerit, verissime comprobauimus. Inter hæc episcopos, quos serenitas vestra in nostrum iussit venire adiutorium scias præter Agilmarum nullum veniſſe. Quapropter regalis censura culminis vestri sua auctoritate compellat eos quantocius * hostiliter Romam venire, vt de cetero discant apostolico culmini & regali excellentiæ congruenter præbere obedientiam.

* *fort.* synodaliter.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[r] *Agilmarum.*] Ex subscriptionibus Synodi Tricassinæ, atque ex præcepto Caroli Crassi anno DCCCXXCV. Aruernorum episcopum fuisse intelligimus.

EPISTOLA CXXVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ANSPERTVM ARCHIEPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Increpat eum, quod sibi auxilium non tulerit; & iam tertio monet vt sibi Papiam certa die cum suis suffraganeis occurrat.

Reuerendissimo & sanctissimo confratri Ansperto venerabili archiepiscopo Mediolanensi.

QVANTVM benigna fraternitas vestra sanctæ sedi apostolicæ concurrere, ac concordare debeat, prædecessor noster beatus Gelasius papa ad episcopos paruipendentes vexationem fratrum his verbis comminando scribit, dicens: Cur non compassi estis tantis fratribus vestris? Cur non adistis imperatorem? Cur non posuistis animam pro confratribus, quam præceptum habetis ponere pro grege vobis commisso? Cur non posuistis vos pro domo Israel murum, vt staretis in prælio in diem Domini? Quapropter tandem discussa negligentia ad pristinum vos refor-

mate certamen, fratribus auxilium concite ad ferendum. Hæc & horum ſimilia veſtram fraternitatem debuerant exempla prouocare, & nobis pro totius ſanctæ Dei eccleſiæ ſtatu laborantibus non tantum inuiti iam, ſed etiam ſponte concurrere debetis, ac debuiſtis. Sed iam, nunc poſt tertiam admonitionem nobis cum confratribus veſtris, & coepiſcopis ſtudete Papiam hac quinta feria proxima adueniente occurrere, zelum Dei, quem pro vobis omnibus patior, atque dolorem audientes, vt quod deinceps Deus omnipotens communi veſtro conſilio decreuerit, facere valeamus. Nulla frater cariſſime animo veſtro dubietas inſideat, in mea fide, & in meo ſacerdotio credite; nil contra veſtram decentiam, atque honorem vobis aliquatenus opponetur; quia, quod non optamus, ſi hæc paruipendere tentaueritis, poſt tantam patientiam canonica eritis *.

* *f. deeſt animadueꝛſione caſtigãdi, vel aliquid huiuſmodi.*

EPISTOLA CXXVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EVMDEM.

Narrat labores pro eccleſia ſuſceptos. monet vt ſibi cum omnibus epiſcopis ſuis Papiam occurrat.

Reuerendiſſimo & ſanctiſſimo confratri Anſperto venerabili archiepiſcopo Mediolanenſi.

QVANTVM pro totius ſanctæ Dei eccleſiæ ſtatu, & pro cuncto grege dominico, pro quo omnipotens Deus proprio Filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum, & Ioannes apoſtolus exhortãs nos ait: *Quoniam ille pro nobis animam ſuam poſuit, & nos debemus pro fratribus animam ponere*, laborare, ac vigilare ſemper debemus, omnium veſtrum luce clarius nouit pia fraternitas. Quapropter, quantum ex diuina gratia in nobis fuit, & eſt, ex quo nos ſuperna miſeratio ſuæ eccleſiæ præfecit, animæ noſtræ nunquam pepercimus, nunquam dura pericula declinauimus; ſed die noctuque, æſtu & gelu exuſti, ne quid captum a beſtia aut dilaceratum Domino oſtenderemus, marinos fluctus pertulimus pro omnium veſtrum liberatione atque ſalute. in Franciam quoque venientes, & regum filios partim viua voce, partim epiſtolis atque legatis

1. *Ioan.* 3.

allocuti sumus omnes, id est vtrosque Ludouicos, Carolomannum, & Carolum, acceptoque communi consilio, vti Boso gloriosus princeps comes esset itineris nostri, donec, Christo opem ferente, reuerteremur ad Vrbem. Et quia de statu sanctæ ecclesiæ sunt quæ communiter tractare debemus, tuæ sanctitati apostolica auctoritate mandamus cum cunctis suffraganeis tuis & coepiscopis nobis Papiam secunda die post festum sancti Andreæ, occurrere. Et quoniam probata fides omnium prædecessorum tuorum semper fuit erga Romanum pontificem, tua fraternitas omnimodis studeat eorum in omnibus assequi vestigia, quia, quod absit, si aliter fuerit, vigor canonicus super inobedientes remanere non poterit. Data vt supra.

EPISTOLA CXXVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD BERENGARIVM COMITEM.

Eiusdem fere argumenti.

Dilecto filio Berengario glorioso comiti, seu omnibus optimatibus Longobardorum regni sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus.

QVANTA & qualia Romana ecclesia, vestra videlicet mater, hactenus ab impiissimis Christianis passa est, & nostris literis significantibus, & rumore populi narrante iam audistis, & vt certius sciatis, iterum significamus. Ecce enim pro quibus & pro omnium vestrum salute animæ nostræ non parcentes, iam quia per terram pro prædictis persecutoribus ad vos viciniores, vt res expetierat, venire nequiuimus, marinum iter accepimus, & in Franciam ibimus, quærentes tranquillitatem, atque auxilium, vbi nostri antecessores quæsiere pontifices. Misimus enim omnibus regibus, id est Hludouico domni Caroli imperatoris filio, & Carolomanno, & Ludouico, & Carolo Ludouici regis filiis, vt cum suis episcopis ad nos venirent, & vna nobiscum super his tractarent, ex quibus venit Hludouicus rex, & tantis malis perdolens, nisi infirmus esset, nobiscum veniret. Iam quia pro infirmitate non potuit, dedit nobis hunc Bosonem principem sibi ex omni parte coniunctum, qui me per inimicos sanctæ Dei ecclesiæ sal-

uum duceret. Ecce enim, auxiliante Deo, Papiam venimus: quapropter monentes mittimus & apostolica auctoritate hortantes iam tertio mandamus, vt præsentialiter ad nos carissimi, tamquam ad patrem venire debeatis, & vt alii veniant, alter alterum incitet, & has literas primo legens remittere aliis procuret: quatenus venientes vna nobiscum de statu sanctarum Dei ecclesiarum & quiete reipublicæ & nostra vestraque omnium salute Synodum celebrantes, tractemus; in quibus dilectissimi filii, ne vestra caritas tepeat, neve religiositas inobediat, sed compatiatur, vt oportet, ac doleat: quia scriptum est, qualiter tepidus sit iure vomendus, & qualiter per inobedientiam culpa, quæ non fuit, fit, & qualiter qui non compatitur, decreto pontificali feritur. Data vt supra.

Apoc. 3.

EPISTOLA CXXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LVDOVICVM REGEM.

Miratur, quod filiabus Bosonis, pro quibus alias rogauerat, hereditatem iure debitam non restituerit; iterumque monet, vt ipsam hereditatem integram eis restituat.

Hludouico regi glorioso glorioſi quondam regis Ludouici filio.

IAM enim magnitudinem vestram fili carissime apostolicis monuimus literis, hortantes pro filiabus Bosonis dudum comitis & Ingeltrudis coniugis, quibus iure hereditas deferri omnium legum auctoritate conceditur, proprietates reddere studeretis. Sed, vt cernimus, inauditi remansimus: quod miramur, & mirantes dolemus, cum vestra proles apostolicis censuris semper obediat, & præ omnibus regibus iudicium faciat. Vt rex Dauid cecinit, *honor regis iudicium diligit*. Nonne legistis: *Quoniam iustus Dominus iustitiam diligit, & æquitatem videt vultus eius?* Ceterum reclamationem filiarum iam dicti Bosonis audiuimus, vt ipsas, ipsius, matrisque earum proprietates, Ingeltrudis, alias vos teneatis, alias vero vestris tenere quibus ipsa post iudicium sibi illatum sine viri consensu dederit, tenere permittatis, quod nefas est, & contra omnium legum prorsus auctoritatem. Quid enim vxor sine viri consensu agere potest?

Psal. 98.

Psal. 10.

test? quanto magis hæc mœchans, quæ diuino gladio, censente domno papa Nicolao prædecessore nostro interiit? & humano pro parte facto stupro, puniri debuerat? Nonne Ioannes papa Romanus,& Iustinianus inclytus imperator legem Romanam facientes, scripserunt ita? Capitali crimine damnatorum bona non ad lucrum præsidis, sed cognatis punitorum reddi oportet. & alibi: Omnibus gradibus cognatorum in hereditate sumenda præferendi sunt filii. Vnde liquido patet, glorioſissime rex, vt nec vos, nec cognati eorum, nisi ipsæ filiæ quæ sunt legitimæ, illos allodes habere debent; qui vero nati sunt post crimen illarum, spurii sunt, nec hereditare debent, vt præfatus papa, & imperator scripserunt ita: Spurios satis iniurioſos, satisque acerbos, ac nostris temporibus semper indignos esse diiudicamus. Quapropter, vt rogauimus, iterum iterumque rogamus, & hortantes monemus, vt harum reclamationes, harum & gemitus vestra regia dignitas hauriat. Et pro apostolorum principum reuerentia, a quibus petiere auxilium, & pro nostro amore integriter ipsas proprietates, quas vos allodes dicitis, reddat, & vestros omni occasione remota reddere faciatis. Data vt supra.

Nicolaus in epist. 64. Regino. l. 2. chronic.

EPISTOLA CXXX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD SVPPONEM COMITEM.

Miratur eum sibi, vt decebat, non occurrisse. certiorem reddit de his quæ cum Ludouico rege egit. monet vt ad se veniat.

Dilecto filio Supponi illustri comiti.

CVR fili carissime nobis iter tua dilectio clauserit, curque vt audistis nos in tuos honores venisse, obuiam non concurreris, miramur, cum eam in omnibus nostris negotiis curam gessisse semper nouimus: & vbi nos prope fuisse audieras, tuis vniuersis postpositis seriis ad nos festinanter properaueras. Vnde cernimus quoniam istud non ex corde, sed pro fidelitate tui senioris taliter feceris, quod ideo parcimus; ecce enim, vt audistis, & nos etiam vobis iam literis significauimus, pro quibus in Galliæ partibus Synodum celebrauimus. Et Hludouicum glorio-

sum regem affati fuimus, qui nobis hunc Bosonem principem virum consultissimum, sibique ex omni parte coniunctum dedit, vt nos saluos sine impedimento maledicti Lamberti in Vrbem mitteret, cum quo nos pacifice pro certo venimus. Ceterum monentes mittimus, & rogantes hortamur, quatenus vestro de more relictis aliis omnibus curis, omnique occasione remota, ad nos præsentialiter venias, incitans etiam alios, quibus apostolicas literas mittimus, vt & ipsi similiter faciant. Quoniam, scit Deus, non ob aliud vos alloqui cupimus, nisi, vt sanctarum Dei ecclesiarum statum, & reipublicæ quietem vna vobiscum consideremus. tamen ante alios venire satage, vt quidquid cum aliis fecerimus, tecum familiariter antea terminare queamus. Data vt supra.

EPISTOLA CXXXI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD BERENGARIVM COMITEM.

Berengarii caritatem erga Romanam ecclesiam commendat. significat celebratam in Gallia Synodum, seque incolumem reuersum. monet vt ad se venire festinet.

Dilecto filio Berengario illustri comiti.

RELATV nonnullorum audiuimus, maxime huius Vvidonis comitis nostri consiliarii, vt vestra deuotio caritatem, quam erga nos, nostramque ecclesiam, vestram videlicet matrem, semper habueras, magis magisq; adoleat: in quo gratias agimus, & vt proficias hortamur. Ecce enim audistis pro quibus in Galliæ partibus Synodum celebrauimus, & Hludouicum regem glorioſum affati fuimus, qui nobis hunc Bosonem principem virum consultissimum, sibique ex omni parte coniunctum dedit, vt nos, auxiliante Deo, saluos sine impedimento Lamberti maledicti, & a sancta Dei ecclesia anathematizati, in Vrbem Romam mitteret, cum quo nos pacifice pro certo venimus. Ceterum monentes mittimus, & rogantes hortamur, relictis aliis omnibus curis ad nos præsentialiter venire satagas. Quoniam, scit Deus, non ob aliud vos alloqui cupimus, nisi vt sanctarum Dei ecclesiarum statum, & quie-

tem reipublicæ cum honore vna vobiſcum tractemus. Data vt ſupra.

EPISTOLA CXXXII.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD HVGONEM.

Monet vt diſſenſionem inter Abbonem & alios ortam ſedet.

Hugoni abbati nobili, ſpectabili proſapia genito.

QVIA multum vos diligimus, ideoque congratulor, animæ veſtræ proſpicimus, commonere curamus, * .... quoque, quæ inter Abbonis epiſcopi parentes, & Rotbertum, atque Roclinum exorta eſt * .... regali potius * quam vindicta corrigatur; quoniam malum ſemel neceſſitate patratum, non debet ſecundum neceſſitudinem expiari ad delictum, ſed miſericordius remitti ad veniam agat veſtra glorioſa nobilitas, vt decet tantæ naturæ decentiam. Data vt ſupra.

* *f.* diſſenſionem
* *f.* vt
* *f.* clementia

EPISTOLA CXXXIII.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD RAVENNATES.

Iubet vt ciuitatem contra Lambertum viriliter defendant.

Omnibus iudicibus & ducibus ſeu populo Rauennæ commorantibus fidelibus noſtris.

INDVSTRIAM ſeu omnium fidelitatem noſſe volumus, quoniam relatu quorumdam audiuimus, vt Ioannes diaconus chartularius deuiet, & francos Lamberti contra electionem noſtram conducat: vnde mittimus apoſtolicaque auctoritate iubemus, vt omnes vnanimes, vnaque fidelitate ſtare debeatis, & defendere ipſam ciuitatem, ita vt nullus, qui vobiſcum non ſtat *, francos, ibi conduci Lamberti intus permittat ingredi, nec ipſe Lambertus ibi quoquomodo acceſſus habeat, nec ſuus homo ibi intrare poſſit: ita in his agite, ſicut Dei & noſtram gratiam habere cupitis, quoniam qui aliter fecerit, & noſtram iram habebit, & mille byzanteos palatio noſtro componet. Data vt ſupra.

* *fort.* francos ibi cum duce Lãberto, &c.

EPISTOLA CXXXIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ROMANVM ELECTVM ARCHIEPISCOPVM RAVENNATEM.

Lætatur eum Rauennatem archiepiſcopum electum. iubet ne quidquam electionis cauſa vlli promittat: & epiſtolam ſuam Leoni, & Romanis ſcriptam afferendam curet, eorumque reſponſum ad ſe dirigat. res Ioannis & Deuſdedit ducum reſtituat.

Romano Leuitæ egregio a Rauennatibus fidelibus noſtris electo.

LITERARVM tuarum, fili cariſſime, ſerie recepta & lecta, vbi Ioannem Rauennatem archiepiſcopum obiiſſe audiuimus, valde doluimus, & vt pro eo oretis cum veſtris, hortamur. Veſtra videlicet electione vnanimiter facta gaudemus, & quia nos viſitando miſiſti, ſignificans ſanitatem noſtrorum fidelium, tuamque deuotionem demonſtrans, gratias agimus. Ceterum monentes indicimus, vt iam qui annuente paſtore ſummo, ad tale opus electus es, quo paſtor fias, vigiles in eadem eccleſia, labores, nullique maiori minorique tam conciuibus, quamque aliis quibuſcumque perſonis aliquod promiſſum facias, quoniam Simoniacum eſt, & hoc nobis nequaquam celabitur; quod ſi feceris, per apoſtolos obteſtantes, te minime benedicemus. Inter hæc volumus, vt iſtam epiſtolam Leoni venerabili miſſo epiſcopo & apocriſiario, ceteris Romanis tranſmiſſam, ipſis præſentialiter per veſtrum legatum tranſmittatis, eumdemque reuertentem, ſi potes ſaltim, aut alium cum illorum epiſtolis ad nos *dilecte, remitte, qui noſtrum aduentum certum iam vobis renuntiare poterit. Igitur etiam cupimus, vt pro amore horum noſtrorum fidelium, noſtrorumque conſiliariorum Deuſdedit videlicet, & Ioannis glorioſorum ducum res pro poſſe, & homines ſaluetis, & defendatis, occupatas hactenus integriter reddatis: quatenus cuius vtuntur ſeruitio, ei conuenit, vt fruantur defenſionis auxilio. Data vt ſupra.

*f. dilectis,

EPISTOLA CXXXV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD THEODORICVM ET ISAAC EPISCOPOS.

Præcipit vt excommunicent eos qui Vviperto comiti filium eripuerant, & regionem illam populabantur.

Reuerendissimis & sanctissimis Theodorico archiepiscopo, & Isaac episcopo.

NOVERIT vestra religiositas, quia VVipertus comes reclamans pontificio nostro retulit, quod quidam sui homines malefactores suum filium sustulerint, & cum eo terram prædauerint. Quapropter dirigimus, vt nostra apostolica auctoritate illos excommunicetis, quo relictis talibus deprædationibus ad patrem & seniorem redeant, & pacifice viuant. Data vt supra.

EPISTOLA CXXXVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD HVGONEM COMITEM.

Monet vt quosdam facinorosos puniat.

Hugoni glorioso comiti.

REFERENTE videlicet hoc viro nomine .. audiuimus, quod vestri homines, maxime Conterius suos equos tollentes suas mansiones prædassent. Quapropter hortantes monemus, vt pro apostolorum reuerentia, & nostro amore quam petiit iustitiam illi facere satagatis. Ita agat in hoc vestra nobilitas, vt acturam credidimus, vt & ipsi malefactores nostri excommunicentur, quia nos tale nefas, vt non vlciscatur, demittere nequimus. Data vt supra.

EPISTOLA CXXXVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD HVGONEM, THEODERICVM, ET BERNARDVM COMITES.

Vt amicitiæ caritatisque fœdus cum Bosone ictum seruent.

Hugoni, Theoderico, & Bernardo, illustrissimis regni Francorum.

FRETVS vestra ingenuissima nobilitate, atque obedientia, quam propter Deum nobis condigne debetis, dilectissimum filium nostrum Bosonem, vestrum vnanimem fratrem & amicissimum, vt insolubile vinculum caritatis, fœdusque amicitiæ, quod coram Deo vicissim colligastis, moneo, hortor, nulla hominum male loquentium lingua, nullo cuiuslibet fraudis ingenio, vel in modico quoquomodo possit auelli: sed Domino auxiliante dilecti filii nostri Hludouici regis animum erga eum immobilem & tranquillum semper seruetis, & omnia sua salua atque pacifica conseruate. quoniam pro his ab omnipotente Deo, & beato Petro apostolo, futuræ vitæ mercedem, & a nobis & ab illo fidelissimas amicitiarum recipietis sine dubio retributiones. Data vt supra.

EPISTOLA CXXXVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD VVLGARIVM MONACHVM.

Vt Vviperto episcopo obediat, qui eum per dimissoriam acquisiuit.

Vvlgario monacho.

DENIQVE Trecis positi per nosmetipsos cognouimus, qualiter Vvipertus episcopus, deuotus filius noster, te a proprio episcopo, atque abbate, per dimissoriam acquisiuit, tua potius interueniente petitione. Quapropter conuenit tibi ex die illo, & deinceps, tamquam proprio obedire, eumque vt proprium pastorem sequi non prætermittas. quia, quod non optamus, si aliter feceris, vin-

culum excommunicationis ſuper te rationabiliter extendemus. Data vt ſupra.

EPISTOLA CXXXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CLERVM MEDIOLANENSEM.

Præcipit vt quoties epiſcopus Ticinenſis eos ad Synodum vocauerit, accedant.

Omnibus ſanctiſſimis & reuerendiſſimis confratribus & coepiſcopis, tam Mediolanenſi archiepiſcopo cum ſuis ſuffraganeis, quam Rauennati nihilo minus cum ſuffraganeis ſuis.

SCRIPTVM etenim eſt: *Deus qui glorificatur in conſilio ſanctorum.* & in euangelio: *Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum ſum.* & item: *Si frater fratrem adiuuerit, ambo conſolabuntur.* His auctoritatibus fulti, veſtræ omnium ſanctitati mandamus, & apoſtolica auctoritate iubemus, vt quoties vos confrater & coepiſcopus noſter Ioannes Ticinenſis, & poſt eum ſui ſucceſſores, veſtroſque vocauerint, pro emergentibus quæſtionibus eximendis, continuo beato Petro apoſtolo obedientiam exhibentes, ſimul conuenire non differatis: quatenus Redemptoris noſtri gratia diſcuſſis animoſitatibus, vitiiſque purgatis, in tranquillitate pacis eccleſia conſtituta, glorificetur Deus per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum. Sacerdotum, Leuitarumque iudicia, quandocumque neceſſe fuerit, cum prædicto epiſcopo, tamquam proprii epiſcopi decernite, ac diffinite freti noſtra omnimodis apoſtolica auctoritate: quia onera noſtra vobiſcum partiendo reliqua tolerabilius ſufferre valebimus. Optamus ſanctitatem veſtram in Chriſto bene valere. Data vt ſupra.

Pſal. 88. *Prouerb. 18.* *Matth. 18.*

EPISTOLA CXL.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD IOANNEM EPISCOPVM TICINENSEM.

Raptores vxoris cuiusdam Ragiberti excommunicari iubet.

Reuerendissimo & sanctissimo confratri nostro Ioanni venerabili episcopo Ticinensi.

DENIQVE Ragibertus quidam nomine, Iudex cognomento, coram nobis veniens questus est super Gotfredum filium Ioannis comitis palatii, & Iselbertum subdiaconem, atque Heribaldum notarium filium Garibaldi, eo quod legaliter sibi filii sui nuptam Gausildam nomine contra Canonum, & legum auctoritatem, per vim & per forciam abstulerunt, calcato illo præcepto, quo Dominus ait: *Quod Deus coniunxit, homo non separet.* Quapropter apostolica adhortatione zelum tui sacerdotii ad hortamen caritas Dei accendat, & quasi tuba exalta vocem tuam, & iniquis iniquitatem suam annuntiare non cesses, ne sanguis eorum de manibus tuis requiratur. Prædictosque transgressores omni Christiana communione priuare non differas, donec legaliter emendent quod nequiter perpetrare ausi sunt. Quod si te audire neglexerint, perpetuo eos anathema esse decernimus. Data vt supra.

Matth. 19.

EPISTOLA CXLI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD IOANNEM EPISCOPVM PAPIÆ.

Vt sibi Taurinum obuiam veniat, & epistolas a se scriptas quibusdam episcopis dirigat, vt ipsi ad Concilium accedant.

Reuerendissimo & sanctissimo Ioanni Papiæ episcopo.

SANCTITATI tuæ notum fieri volumus, quod nunc Taurinensi in ciuitate consistimus. Ceterum dirigimus, vt continuo omni occasione postposita nobis venire ne differas obuiam. Vide ne ab alicuius decipiaris instinctu,

ctu fortasse, quæ minime credimus, pro parte Mediolanensis archiepiscopi, quoniam specialiter noster es, & manualis. Et quia de nullius nisi nostra ditione consistis* vt epistolam quam suffraganeis episcopis Rauennatis ecclesiæ, Paulo Placentinæ, & item Paulo Regiensi, atque Liudoino Mutinensi, cum celeritate mittere procuretis, vt statuto die Papiam veniant: quatenus de sanctarum item Dei ecclesiarum & communi, atque vniuersali salute tractare valeamus. Data vt supra.

*deest, iubeo vel quid huiusmodi.

EPISTOLA CXLII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD VVIBBODVM, PAVLVM, ET PAVLVM AC LIVDOINVM EPISCOPOS.

Iubet vt Papiam ad Synodum accedant.

Reuerendissimis & sanctissimis Vvibbodo venerabili episcopo Parmensi, & Paulo Placentino, & Paulo Regiensi, & Liudoino Mutinensi episcopis.

SANCTITATEM vestram scire cupimus, quoniam octauo Kalendas Decembris Taurinum venimus, inde, Deo duce, Papiam veniemus, & ibi Synodum pro statu Dei ecclesiarum celebrabimus. Quapropter mittimus apostolicaque auctoritate expresse iubemus, vt quarto Nonas Decembris, ibi omni occasione remota, ad Synodum esse debeatis. Et qui primo hanc epistolam legerit, alio sub omni festinatione transmittat. Videte ne aliter faciatis: quoniam si aliter feceritis, canonico feriemini vigore. Data vt supra.

EPISTOLA CXLIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD OMNES FIDELES.

Præcipit ne quispiam monasterio sancti Augentii quidquam detrimenti afferat.

Omnibus fidelibus ecclesiæ.

SOLICITVDINEM omnium ecclesiarum nos habere oportet, & singulorum causas æquitatis iudicio alleuare; quapropter, cum de omnibus agere hæc eadem conuenit, præcipimus atque præsenti decreto sancimus, vt de abbatia sancti Augentii, quam diuæ memoriæ Carolus imperator fideli suo, & filio ecclesiæ nostræ ante iure beneficiario tribuit, nullus de ipsis rebus aliquid iniuste auferre præsumat: nec prædicto episcopo, & monachis ipsius loci aliquam in distrahendo illicite inferre molestiam. Quod si quis abhinc agere præsumpserit, separetur a communione fidelium ecclesiæ: quod si pertinaciter perstiterit, & emendare noluerit, iudicio sancti Spiritus anathematis vinculo feriatur. Data vt supra.

EPISTOLA CXLIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EPISCOPOS IN REGNO LVDOVICI CONSTITVTOS.

Rescribit de indulgentia eorum qui contra Paganos pugnantes occubuerant.

Omnibus reuerendißimis & sanctißimis venerabilibus coepiscopis per totum regnum carißimi filii mei Hludouici.

QVIA veneranda fraternitas vestra modesta interrogatione sciscitans quæsiuit, vtrum hi, qui pro defensione sanctæ Dei ecclesiæ, & pro statu Christianæ religionis ac reipublicæ in bello nuper ceciderunt, aut de reliquo pro ea re casuri sunt, indulgentiam possint consequi delictorum, audenter Christi Dei nostri pietate respondemus, quoniam illi, qui cum pietate Christianæ religionis in belli certamine cadunt, requies eos æternæ vitæ suscipiet, contra

Paganos atque infideles ſtrenue dimicantes, eo quod Dominus per prophetam dignatus eſt dicere: *Peccator quacumque hora conuerſus fuerit, omnium iniquitatum illius non recordabor amplius*: & venerabilis ille latro in vna confeſſionis voce de cruce meruit paradiſum. Manaſſes quoque impuriſſimus quondam rex captus, carcerique arctiſſimo religatus, ibi pœnitentiam agens, cum perfectione indulgentiæ, etiam regni priſtini, propter Domini miſericordiam, quia immenſa eſt circa genus humanum, adeptus eſt ſolium: noſtra præfatos mediocritate, interceſſione beati Petri apoſtoli, cuius poteſtas ligandi atque ſoluendi eſt in cælo & in terra, quantum fas eſt, abſoluimus, precibuſque illos Domino commendamus. Optamus fraternitatem veſtram in Chriſto bene valere. Data vt ſupra.

Ezech. 18. *Luc.* 23. 2. *Paral.* 33.

EPISTOLA CXLV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD VVIFREDVM EPISCOPVM VENCIENSEM.

Epiſcopum, qui cum excommunicatis communicarat, Miſſarum celebratione prohibet.

Vvifredo venerabili epiſcopo ſanctæ Vencienſis eccleſiæ.

AVCTORITATE Domini noſtri Ieſu Chriſti, & ſancti Petri apoſtolorum principis, noſtrique apoſtolatus, quia cum excommunicatis communicaſti, vt literæ tuæ manifeſtant, omni te Miſſarum celebratione priuamus, donec in noſtram cum eiſdem hominibus occurras præſentiam: & ſi, quod non optamus, amplius præſumptor extiteris, denuntiamus te omni ſacerdotio fore nudatum. Data vt ſupra.

EPISTOLA CXLVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ODONEM EPISCOPVM BELLOVACENSEM.

Decernit impuberes, qui alium occiderant, poſt peractam pœnitentiam ordinari poſſe.

Hodoni venerabili epiſcopo Beluacenſi.

RELATV didicimus quorumdam monachorum ſancti Dionyſii cœnobii, quod quibuſdam pueris impuberi

adhuc ætate inter se rixantibus, hominum illorum instigatione vnus ex illis est interemptus. Quapropter mandamus, vt si inculpabiles post peractam pœnitentiam legitimi vigoris secundum Canones reperti fuerint, gradatim ad ecclesiasticos ordines eos prouehere non differas, seruatis in omnibus patrum regulis, & Canonum institutis. Data vt supra.

EPISTOLA CXLVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD AIMARVM ET VVIDONEM EPISCOPOS.

Vt Rostagni vxorem ad se venire iubeant, illiusque adiutores, nisi resipuerint, communione priuent.

Aimaro & Vvidoni reuerendissimis episcopis.

HORTAMVR sanctitatis vestræ fraternitatem, sacerdotalemque zelum vestri vigoris apostolica auctoritate incitamus; Bertildi, Rostagni illustris viri coniugi, quæ spreto Dei timore, ac lege tori, fugabunda per vestras parochias incedens, multoties ab episcopis & Synodo vocata, surda aure venire distulit, omnem necessitatem imponite veniendi coram nostra præsentia, vt eius causa legaliter finem accipiat. Illiusque in tam peruerso opere adiutoribus aditum atque communionem totius sanctæ ecclesiæ tamdiu intercludite, donec ab omni se sequestrent prædictæ Bertildis consortio. Inter quos Achetium mœchum cura spiritali priuate, vestroque zelo percutite. Quæso, moneo, hortor, fratres carissimi, citissime amplectendam exhibete præsentiam. iterum iterumque iubemus, omni postposita occasione ad nos festinanter venite: quatenus Christo Domino miserante, in hoc & aliis negotiis, communi consilio terminum salubriter imponere valeamus. Data vt supra.

EPISTOLA CXLVIII.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD VVALAM EPISCOPVM METENSEM.

Ne cogatur sponsus vxorem ducere ab alio corruptam.

Reuerendissimo & sanctissimo Vvaleno venerabili episcopo Metensi.

PRÆSENTIVM portitor literarum, Alpertus nomine, lacrymabiliter coram nobis veniens questus est desponsam suam, nomine Vvalatam, adhuc in parentum domo manentem, adulterino concubitu a presbytero quodam prægnantem repertam. Quæ confessa de crimine, libenter ab eo se vult dissociare: sed tua fraternitas pro quadam parentelæ affinitate, coacte eum cogit eamdem sumere in coniugium, contra regulas patrum, atque institutionem. Quapropter, si ita est, requisitis super his legum & Canonum institutis, quid de talibus præcipiant promulgate absque personarum acceptione. Data vt supra.

EPISTOLA CXLIX.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD IOANNEM EPISCOPVM TICINENSEM.

Vt cum quodam, qui pœnitentiam quinquennio egerat, remissius agat.

Ioanni venerabili episcopo Ticinensi.

LATOR præsentium coram nobis veniens dicit, se a prædecessore vestro Liuttefredo venerabili episcopo, quinquennio exacto iam anno, pœnitentiæ fuisse submissum, pro quodam, eo quod interfuit, fure a femina interempto: qua de re vestra fraternitas solerter prospiciat. Et, si ita est vt hic asserit, propter Domini misericordiam, quoniam magna est, cum eodem consultius agat, & prout ordo causæ dictauerit, frenum canonici vigoris remittite. Vel si quidquam, quod non optamus, impossibile perpensum fuerit; id nostro iudicio vestra fraternitas studeat lenitate spiritus reseruare. Data vt supra.

EPISTOLA CL.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD AGINVLFVM EPISCOPVM GABALITANVM.

Vt præsentium latoribus ablata restituenda curet.

Ioannes Aginulfo venerabili episcopo Gebaldanensi.

PRÆSENTIVM latores questi sunt ab hac sede plebem suam eisdem sublatam. Quapropter apostolica auctoritate tuæ fraternitati præcipimus, vt inquisita rei veritate, quod iustum est, vnicuique reddere sacerdotali solicitudine perueſtiget: & quæ ipse diffinire non poteris, [referre ad nos] modis omnibus non prætermittas.

EPISTOLA CLI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD BISVNTINENSEM ARCHIEPISCOPVM.

Significat se Fulcardum, eiusque coniugem ab excommunicatione absoluisse.

Theodorico venerabili episcopo Bisuntinensi.

NOTVM sit sanctitati vestræ, quia Fulcardum, & Berelindam vxorem eiusdem, ab excommunicationis vinculo absoluimus, donec canonica regula exacte reperiamus iudicium. Vnde a vobis in communionem eos recipi mandamus. Optamus fraternitatem vestram bene valere. Data vt supra.

EPISTOLA CLII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD OMNES EPISCOPOS.

Monet vt sua instituta obseruent, iusteque iudicent.

Allocutio pontificis & exhortatio ad omnes episcopos.

ECCE sanctissimi sacerdotes præmissis precibus fraternitatem vestram cum pia exhortatione conuenio, & per diuinum nomen obtestor, vt ea quæ a nobis de Deo, & de sacris ordinibus, vel sanctis moribus fuerint dicta, cum omni pietate suscipiatis, & cum summa reuerentia perficere intendatis. Quod si forsitan aliquis vestrum aliter

quam dicta fuerint, senserit, sine aliquo scrupulo contentionis in nostrorum omnium copulatione, ea ipsa de quibus dubitauerit, conferenda reducat; qualiter, Deo auxiliante, aut doceri possit, aut doceat. Deinde simul vos obtestatione coniuro, vel obsecro, vt nullus vestrum in iudicando, aut personam accipiat, aut quolibet fauore, vel munere pulsatus, a iusto iudicio scienter auertatur aut discedat: sed tota pietate eum, qui cœtui nostro se iudicandum intulerit, retractate. Vt nec discordans contentio ad subuersionem iustitiæ inter nos locum inueniat; nec in perquirenda æquitate vigor vestri ordinis vel solicitudo tepescat. Data vt supra.

EPISTOLA CLIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ROMANVM ARCHIEPISCOPVM RAVENNATEM.

Præcipit vt Romam ad Synodum cum suffraganeis accedat.

Reuerendissimo & sanctissimo confratri nostro Romano archiepiscopo sanctæ Rauennatis ecclesiæ.

CANONICIS sanctorum patrum iubentibus regulis bis per annum Concilia episcoporum esse omnimodis celebranda; nos ob id pro multiplicibus ecclesiarum Dei vtilitatibus, & necessitatibus, Synodum octauo Kalendas Maias, Domino annuente celebrare cupimus. Ideo iubemus dilectioni vestræ, vt omni mora postposita, vos cum omnibus suffraganeis vestris episcopis prædicto tempore Romam venire studeatis: quatenus eamdem Synodum nobiscum æqualiter celebretis, ac de communi salute consideretis. Data III. Nonas Martias.

Nicæni Concilii cap. 5. Synodus bis in anno celebranda.

EPISTOLA CLIV.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD EVMDEM.

Vt Luponem presbyterum in Sarsennati ecclesia episcopum ordinet.

Reuerendissimo & sanctissimo confratri nostro Romano archiepiscopo sanctæ Rauennatis ecclesiæ.

RELATIONE quorumdam comperimus, quod eum, quem vobis ordinandum episcopum sanctæ Sarsennati ecclesiæ Luponem videlicet venerabilem presbyterum, *postposito nostræ voluntatis, & iussionis mandato consecrare postponatis; sed alium pro eo cupiatis nihilo minus ordinare: quod sane, si verum est, valde miramur, vos a sponsione, quam nobis polliciti estis, quolibet modo, vel occasione velle retrahere. Vnde more paterno dilectionem vestram his nostris apostolicis monemus, hortamur, atque iubemus apicibus, vt vestræ promissionis memores, præfatum Luponem presbyterum, sicut vobis commisimus, continuo, ac præsentialiter iam dictæ ecclesiæ antistitem ordinetis: nam si aliter feceritis, & tam cito ipso scilicet vestræ ordinationis initio vos a nostræ voluntatis decreto subtrahere cognouerimus; canonicis correctionibus, velut inobedientem corripere nullatenus prætermittemus.

* f. deſi mandauimus,

EPISTOLA CLV.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD ANSPERTVM ARCHIEPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Vt Romam ad Synodum celebrandam cum suffraganeis accedat, vbi de imperatoris electione agetur. iubet, ne quemquam regem excipiat, antequam ipse imperatorem elegerit. nisi paruerit, eum excommunicat.

Reuerendissimo & sanctissimo Ansperto archiepiscopo sanctæ Mediolanensis ecclesiæ.

QVANTÆ necessitatis assidue sustinuerimus incommoda, quantæque perturbationis nunc vsque passi simus,

&

& quotidie patiamur aduersa, fraternitatem vestram nosse luce clarius non ignoramus. pro quibus nimirum malis sedi apostolicæ ab inimicis nequiter illatis, per procellas & periculosa maris itinera ire, & defensionis auxilium nos quæsisse mecum pariter scitis. Sed quia humanum præsentialiter subsidium non reperimus, diuinum vt potius quæramus, communique voto vt a Domino flagitemus, frater mi, necesse est. Propter quod fraternum sanctitatis vestræ collegium his nostris apostolicis literis more præcessorum nostrorum vocamus, & in consortium nostræ solicitudinis apostolica dumtaxat auctoritate asciscimus; & quasi membrum capiti suo adhærens ad Kalendas Maias huius duodecimæ indictionis ad Synodum, auxiliante Domino, nobiscum celebraturos cum omnibus suffraganeis vestris episcopis Romam venire iubemus, vt superna gratia freti, ea quæ necessario sunt amputanda ecclesiastico resecemus mucrone: & quæ vtiliter sunt statuenda, communi, Deo propitio, statuamus decreto; ne per vestram absentiam, atque desidiam regnum hoc amplius in perturbatione persistat, & fiat scandalum peius priore. Et quia Carolomannus corporis, sicut audiuimus, incommoditate grauatus, regnum retinere iam nequit, vt de noui * regis omnes pariter consideremus, vos prædicto adesse tempore valde oportet: & ideo antea nullum absque nostro consensu regem debetis recipere. Nam ipse, qui a nobis est ordinandus in imperium, a nobis primum, atque potissimum debet esse vocatus atque electus; quoniam & nos vna cum vestra fraternitate cupimus pertractare & de hoc, & quo tenore vel ordine communes causas, & vtilitates ecclesiarum Dei nobis commissarum ordinemus, & iure canonico statuamus: quatenus tantorum malorum onera, quæ sustinemus, procul abiicere, & leue iugum Christi lætis vt condecet possimus ceruicibus ferre. Quapropter nullam in veniendo excusationem habeatis, sed alacri mente occurrere, & ad iam dictam Synodum venire procuretis, quam sane & canonica sanctorum patrum regula bis in anno fieri iubet, & instantis temporis necessitas magna compellit. Nos enim paterno vos affectu diligentes pro communi vtilitate vocamus, quamuis iam tertio iampridem dilectio vestra vocata ad Syno-

* f. desit electione

Imperator a summo pontifice eligitur.

dum venire contempserit. Pro quo dignam debueratis correctionis sustinere censuram, cum a sede apostolica vobis semper fuisset collatum præsidium, & vos nullum in quibus oportebat studeretis præbere solatium, nunc autem, si ad eamdem Synodum venire contempseritis, scitote canonicam a nobis in vos velut inobedientes promulgari sententiam.

EPISTOLA CLVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD GAIDERIM PRINCIPEM BENEVENTANVM.

Consolatur eum de damnis ab Agarenis illatis. auxilium pollicetur, seque in eius partes venturum.

Dilecto filio Gaideri glorioso principi Beneuentanorum.

EPISTOLAS sane a vestra dilectione transmissas cum parte gratulationis, fateor etiam & mœroris accepi; quantoque in eis gaudens exultaui vestram deuotionem intimo mentis affectu circa obsequium sanctorum apostolorum Petri & Pauli compertam, tanto nihilo minus triste pastorali solicitudine tuli, pressuris, atque Agarenorum deprædationibus terræ vestræ auditis: quapropter cum vase electionis compellor dicere, & lacrymabiliter exclamare: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur & ego non vror?* sed inter hæc meminisse debemus illius qui ait: *In mundo pressuram habebitis, sed confidite, quoniam ego vici mundum*: & apostolus: *Maior est qui in nobis est, quam qui contra nos est.* Quocirca dilectissime fili, hortor, admoneo, apostolica auctoritate suadeo, interim patienter Domini misericordiam deprecando continuis obsecrationibus malorum sufferre grauamina. Quoniam nos, Christo opitulante, ad patriæ vestræ liberationem pro virium facultate tantum præ ceteris mortalibus habebitis adiutorem enixius, quantum attentius compatimur. quod rebus ipsis præsentialiter * sub redderemus, nisi in itinere penitus hoc tempore equorum pabula defeciissent, quibus statim gressus mouere in veniendo prohibemur. Sed Redemptoris nostri gratia duce, peracta solennitate paschali, venire ad vestras partes accelerabimus; & vna vobiscum positi, quidquid consilii, quidquid solatii, atque adiutorii pro Christiani

2. *Cor.* 11.

Ioan. 16.

1. *Ioan.* 4.

* *f. debe-dat.*

populi liberatione adinuenire poterimus, libentissime procurabimus. Optamus gloriam culminis vestri in Christo semper bene valere. Data vt supra.

EPISTOLA CLVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD AIONEM EPISCOPVM.

Commendat eius erga se obseruantiam. certiorem eum de sua incolumitate reddit, tum consolatur de obitu fratris.

Reuerendissimo & sanctissimo confratri nostro Aioni venerabili episcopo.

QVOD veneranda fraternitas tua pro sanctarum Dei ecclesiarum subleuatione longe ab Vrbe aliquamdiu nostram absentiam benigna animi compassione condoluit, viscera mentis suæ repleta Christi caritate patenter ostendit,& debitam, imo mutuam dilectionem sanctis Dei apostolis per nos condigne studuit conseruare, a quibus procul dubio meritorum retributionem in finem recipiet. Sospitatem, quam in nobis vestra sitibunde atque ardenter requirit fraternitas, Domino donante, eam parte corporis aliquatenus habere videmur; sed inter tot fluctus mundi, tantasque vndarum procellas, quæ salus istius vitæ potest esse saltem ad momentum tranquilla? præsertim morte vestri germani audita, vestris filiorumque carissimorum tam crebris tribulationum angustiis. Sed inter hæc nos conuenit toto conamine mentis ad illam patriæ cælestis vitam corda sustollere, in qua pax semper inest, & vera securitas: quoniam *quamdiu sumus in corpore*, iuxta Apo- 2. Cor. 5.
stolum, *peregrinamur a Domino*, vobis vestræque patriæ, secundum officium a Deo nobis collati ministerii, pro virium possibilitate inhianter cupimus impertiri solatium. Data vt supra.

EPISTOLA CLVIII.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD DAFERIVM COMITEM.

Consolatur Daferium eique opem pollicetur.

Dilecto filio illustri nobili viro Daferio comiti.

PERFECTIONEM cordis Gaideris principis consanguinei vestri, vestramque in Deum valde gaudemus, obsecrantes, vt qui cœpit in vobis operetur, atque perficiat opus bonum vsque in finem. Tribulationibus, atque angustiis vestris in tantum compatimur, vt vestros dolores manu cogitationis in nostro corde tangamus: sed confidimus in æterni conditoris misericordia, quia in proximo aderit eius auxilium, qui per prophetam admonet dicens: Psal. 49. *Inuoca me in die tribulationis tuæ, eripiam te, & magnificabis me:* nos etenim in tantum paratos habetis in vestrum adiutorium, vt cum opportunum tempus fuerit, pro fratribus animam ponere non recusemus. Equum quem nobilitas vestra petiit, cum vestros fines attigero, dare me vobis libenter denuntio. Data vt supra.

EPISTOLA CLIX.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD ATHANASIVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

Vt sibi indicet locum, vbi simul possint de communis patriæ salute colloqui.

Reuerendissimo & sanctissimo dilectoque confratri, & consiliario nostro Athanasio episcopo sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ.

SCIENTES vos procul dubio fideles in omnibus, atque deuotos esse sanctæ sedi apostolicæ, nostræque paternitati totis præcordiis nostris fraternitatem vestram oppido diligimus & amamus: quamobrem pro multiplicibus instantis temporis necessitatibus, atque communibus vtilitatibus vobis cum speciali præsentia loqui cupimus: quatenus vestro consilio, communique tractatu ea quæ necessario sunt consideranda, perspicaciterque tractanda, salubriter, Domino annuente, ordinare, statuereque pos-

simus. Quoniam nostræ ac vestræ terræ salutem, totius videlicet populi precioso Christi cruore redempti, pastorali dumtaxat more desideramus perficere, & idcirco, vt pertinax inimicorum comprimatur audacia, vobiscum pariter cupimus conuenire. Quapropter volumus, vt locum etiam nostræ collocutioni, quem aptum esse cognoscetis, nostro præsulatui, vestris sub celeritate significetis apicibus. Quia nos, Deo propitio, illuc sine mora properare, & vna vobiscum alacriter loqui non prætermittemus. Data vt supra.

EPISTOLA CLX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM REGEM.

Hortatur vt legatos mittat, & in auxilium ecclesiæ Romanæ veniat.

Carolo regi.

REGALIS excellentiæ vestræ literas recipientes, atque relegentes, vt in eo, quod antea nostro præsulatui direxistis, vestro videlicet amore, dilectioneque maneremus, non solum, vt iam olim retulimus, verum etiam magis ac magis nostræ voluntatis affectum ad vestræ exultationis cumulum ampliare magnopere cupimus, atque in omnibus ceu carissimum filium vos retinere procul dubio satagemus. Tantum vt quo celerius, sicut mandastis, vestros idoneos legatos ad nos dirigere potestis, aliquatenus non prætermittatis; cum quibus sane & exaltationem sanctæ sedis apostolicæ, & istius terræ salutem, vestrumque honorem * profligare, considerareq; firmissime valeamus. Et ideo vestræ magnitudinis gloriam exhortamur, vt præcingentes quasi vir lumbos tuos, & potentiæ Dei brachio aduersus inimicos potentissime roborati, iam ipsi venire non dubitetis; quoniam si tantæ calamitatis pressuram, quam sancta Romana mater vestra ecclesia, & ipsius terra quotidie ab inimicis patitur, cognouissetis, nobiscum vtique pariter doleretis. Quapropter fili carissime, antequam inimicorum insidiæ plus accrescentes præualeant, nostram deuotionem, atque consilium pio intuitu attendere nullo modo desinatis, sed more parentum ve-

* forte inuestigare,

ſtrorum ea, quæ neceſſaria ſunt nobis, inſtantiſſime peragatis; quia noſtri apoſtolatus vlnis extenſis alacriter amplecti regalem præſentiam veſtram deſideramus. Tertio Nonas Aprilis, indictione XII.

EPISTOLA CLXI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ATHANASIVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

Commendat eius erga ſe obſeruantiam. de ſuo incolumi reditu certiorem ipſum facit. hortatur ad perſeuerantiam, donec ſimul conueniant.

Reuerendiſſimo & ſanctiſſimo Athanaſio epiſcopo Neapolitano.

QVIA non ſolum tuis præcipue actibus, quibus deuotionem ſanctitatis tuæ circa nos fideliſſimam oſtendiſti exiſtere; verum etiam nobis longe pro eccleſiæ ſtatu manentibus quomodo eam illibatam in omnibus conſeruaueris, fidelium noſtrorum relatione didicimus. Quamobrem dignas tuæ dilectioni referimus grates, innoteſcentes ſane noſtri præſulatus reuerſionem iuxta deſiderium tuum eſſe, Deo fauente, proſperam, atque incolumem. Ideo more apoſtolicæ paternitatis almitatem tuam monemus, cum Apoſtolo dicentes: *Confortare in Domino, & in potentia virtutis eius: quoniam fidelis eſt Deus, qui non deſeret ſperantes in ſe tentari ſupra quam poſſunt, ſed faciet cum tentatione prouentum, vt poſſitis ſuſtinere.* Tua igitur reuerentia in his inſtantis aduerſitatis caſibus aliquatenus non frangatur: quin potius in Deo confidens roborata conſiſtat, donec, Chriſto adiuuante, nos vobiſcum ſpeciali præſentia iuncti ſimul loquamur. Quia tunc, Deo permittente, cuncta quæ neceſſario ſtatuenda ſunt communi eloquio, atque conſenſu pertractata prouenire credimus in ſalutem. Tamen noſtræ voluntatis affectum per Petrum venerabilem diaconum tuum, communemque fidelem, tuæ dilectioni innoteſcendum mandauimus, quoniam te quaſi proprium filium diligentes in omnibus noſtris volumus habere conſortem. Data vt ſupra.

Epheſ. 6.

1. Cor. 10.

EPISTOLA CLXII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EVMDEM.

Eiusdem argumenti.

Reuerendissimo & sanctissimo Athanasio episcopo sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ.

MVLTAS gratiarum actiones, atque salutes almitati vestræ his nostris apostolicis referimus literis: quia nobis pro communi vtilitate longe consistentibus, quasi præsentibus sinceritatem deuotionis, & fidei vestræ circa sanctam Romanam ecclesiam matrem vestram, nostrumque pontificium, atque circa fideles nostros promptam in omnibus ostendere procuratis. Quamobrem nulla inimicorum versutia, vel calliditas, vos a bono mentis proposito in aliquam sinistræ cogitationis, aut voluntatis partem inclinet: sed sicut cœpistis, perficere omnimodo satagite: quia & meritum, & condigna retributio vobis, Christo fauente, proueniet. Nam licet inimicorum nos præpediente fraudulenta nequitia, non omnia quæ volebamus ex toto potuissemus perficere; nunc tamen, annuente Domino, quod ad honorem sanctæ Dei ecclesiæ, & istius terræ salutem, vestramque defensionem pertinet, iam cœptum habemus, credimus nos incunctanter acturos. Proinde hortamur nihilo minus & monemus dilectionem vestram, vt sicut hactenus, ita deinceps viriliter ac firmiter consistatis, donec speciali præsentia adiuncti simul loquamur, & pro communi salute pariter laborantes, totis conatibus desudemus. Quoniam velut carissimum te filium retinere cupientes, benigne amplectimur, & tecum in omnibus congratulari feliciter cupimus: quia, vt dictum est, pro certo scias te dignam a nobis compensationem esse procul dubio recepturum. Hunc vero diaconum tuum, qui pro tuo amore in nostro seruitio tanto tempore fideliter mansit, sanctitati vestræ in omnibus commendamus, vt dignum a vobis recompensationis honorem percipiat. Data vt supra.

EPISTOLA CLXIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD TRES ARCHIEPISCOPOS, EORVMQVE SVFFRAGANEOS.

Ne Bicbertinum ante causæ discussionem excommunicent.

Reuerentissimis & sanctissimis confratribus nostris, Aureliano, & Otteramno, nec non & Theodorico, & vniuersis coepiscopis vestris.

OMNIVM vestrum sanctitati notum esse volumus, venisse Bicbertinum deferentem imperatoris præceptum, & commutationis chartulam de rebus quas carius cum Amulo archiepiscopo dudum celebrauerunt. Insuper nostro apostolatui intimauit, vt eum sine ratione discussa excommunicare vultis. Quapropter apostolica auctoritate iubemus, vt nemo vestrum eum excommunicet, antequam ad legis examen proueniat. Scitote, quemadmodum in centesimo capitulo Africani Concilii legitur, similiter in secundo nouellarum Iustiniani libro, vt nemo episcopus aut presbyter aliquem excommunicet, antequam causa probetur. Qui excommunicatus maiorem sacerdotem adeat, & ille qui iniuste excommunicauit, ab ipso iuste patiatur. Et nemo vestrum, aut quilibet laicorum, præfati res ante legis sanctionem inuadere audeat. Nam, quod non credimus, si quis contra hanc nostram apostolicam auctoritatem ire tentauerit, sciat se anathematis vinculo innodandum. Data vt supra.

EPI-

EPISTOLA CLXIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD BOSONEM COMITEM.

De incolumi eius prosperitate gratulatur. se tum eum, tum Angelbergam imperatricem caros habere ostendit. rogat vt Adelberto & illius coniugi Rotildæ bona, quæ in Prouincia possederant, retinere permittat.

Dilecto filio Bosoni glorioso principi.

QVIA literis nobilitatis vestræ relectis vos incolumes cum optata prosperitate vigere didicimus, plurimum sumus læti effecti: nam in vestræ dilectionis amore apostolica semper cupimus benignitate manere deuoti, & ea quæ vobis vtilia, vel proficua esse videntur, alacri dumtaxat mente perficere, nec pro aliquo homine vestram nobis dilectam amicitiam relinquamus: sed pio potius intuitu in omnibus conseruare illæsam. De parte autem spiritalis filiæ nostræ Angelbergæ imperatricis carissimæ matris vestræ pro certo scitote, quoniam paterno eam affectu semper dileximus, & quamdiu, auxiliante Domino, vixerimus, diligere nostroque apostolico subsidio adiuuare, tuerique magnopere desideramus: nec non & quasi carissimam & spiritalem filiam glorioſius retinere. Porro de vestræ voluntatis actione, quam dicitis exhibere, nos sine dubio in vestra amicitia constantes habebitis. De parte quoque Adelberti glorioſi marchionis, seu Rotildæ comitissæ coniugis eius, cognoscat nobilitas vestra, quod vobis in omnibus fideles, & deuotos amicos eos esse cognoscimus: ideo rogamus, vt eorum comitata in Prouincia posita, sicut iam tempore longo tenuerunt, ita deinceps pro nostro amore securiter habeant. Optamus gloriam vestram nunc & semper in Christo manere perpetuam. Data vt supra.

EPISTOLA CLXV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LIVDTEFRIDVM COMITEM, EIVSQVE CONIVGEM.

Excommunicat eos, quia monialem e monasterio rapuerant.

Liudtefrido comiti & coniugi suæ.

QVIA contra diuina, & legum præcepta temerarie agere non erubuistis, ita vt calcato Dei timore Garelindam sacro velamine tectam, & in monasterio Angelbergæ dilectæ filiæ nostræ imperatricis Augustæ, sub professione regulari diutissime conuersatam, quod Placentiæ situm est, abstrahere fraudulentissima suasione ausi fueritis; tam diu te, tuamque coniugem auctoritate sancti Spiritus Domini nostri a corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi separamus, & a consortio Christianitatis, donec prædictam feminam Garelindam, loco vnde deagnastis, restituatis. Quod si hoc neglexeritis, anathematis vos vinculis innodamus. Data vt supra.

EPISTOLA CLXVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD VVIBERTVM EPISCOPVM.

Arguit eum, quod bis vocatus ad se venire neglexerit, præcipit vt veniat obiectis responsurus.

Reuerendissimo & sanctissimo Vviberto venerabili episcopo.

IAM enim sanctitati tuæ bis misimus vt ad nos venires, sed ignoramus qua temeritate non obedias: itemque mittimus, vt omnibus tuis posthabitis seriis, ad nos præsentialiter acceleres: quoniam multi supra te reclamant, maxime hic senex, qui ob hoc iam Romam venit pro suo monasterio. Ceterum sapias, si venire distuleris, te excommunicandum, si perseueraris in tua * etiam a communione alienandum. Data vt supra.

* *forte deest* obstinatione.

EPISTOLA CLXVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD BERENGARIVM COMITEM.

Declarat ſuam in eum beneuolentiam. commendat eius erga Romanam eccleſiam obſeruantiam. rogat vt Stephanum epiſcopum in tuendis eccleſiæ ſuæ iuribus adiuuet.

Dilecto filio Berengario glorioſo comiti.

QVIA præceſſores noſtros ſacros videlicet pontifices imitantes, qui glorioſos progenitores veſtros dignis ſemper honoribus glorificauerunt, vos quaſi dilectum & ſpiritalem filium paterno cupimus affectu diligere, & glorioſum in omnibus retinere. Nam ſicut per Demeum eximium ducem, & fidelem noſtrum nobis intimando mandaſtis, quod erga ſanctam ſedem apoſtolicam, & noſtram paternitatem, vos in omnibus deuoti, & obedientes eſſe deberetis, omnemque noſtram voluntatem, quaſi filius cariſſimus adimpleretis, multum fuimus gauiſi: ſed quia iterum per Petrum venerabilem epiſcopum, & Ioannem inſignem ducem vobis mandauimus, vt adiutores fuiſſetis Stephano venerabili epiſcopo, quem nos in Comiaclo præordinauimus, quatenus veſtro auxilio adiutus eccleſiæ ſuæ iura, & poſſeſſiones, atque ipſius curam ducatus retineret ſecurus, & veſtro minime audiuimus adiutum eſſe auxilio, valde miramur. Quapropter rogamus nobilitatem tuam, vt tale iam dicto epiſcopo noſtro adiutorium faciatis, per quod ſuam eccleſiam, & miniſterium ſibi commiſſum ſecuriter retinere, atque diſponere valeat. Et ſi forte, quod non credimus, veſtra eſt circa nos voluntas mutata, vt audire nos de hoc non cupiatis; petimus vt pro amore Dei & noſtro omnes veſtros homines prohibeatis aliquam ibi noſtris contrarietatem facere, vt abſque illorum impedimento nobis illos liceat ſecundum noſtram poſſibilitatem caſtigare veluti rebelles & inobedientes noſtræ apoſtolicæ iuſſioni, ne cenſum, quem his annis tranſactis duobus exinde perdidimus, & iſtius anni perdamus. Data vt ſupra.

EPISTOLA CLXVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD PANDENVLFVM COMITEM.

Rogat vt legatis imperatoris per eius regionem transituris auxilium præstet. condolet de Paganorum in eum incursione. excusat se cur ad eum non eat. hortatur vt sit animo forti, promittitque subsidium.

Dilecto viro Pandenulfo glorioso † comiti.

† *comiti Capuano*, vt ex sequenti epistola constat. eius meminit Leo in Chronico Cassinensi lib. 1. c. 45.

MVLTIPLICES nobilitati vestræ his nostri præsulatus apicibus gratias agimus, quia vestram deuotionem atque dilectionem, quam nostræ voluntatis præceptis parendo alacriter ostendistis, in omnibus sinceram & obedientem fore incunctanter agnoscimus, cum præsentem hunc Græcum imperialis baiuli hominem nostris direxistis obtutibus præsentandum incolumem. Sed quia imperiales missi, ceu in ipsius baiuli reperimus literis, per vos transituri sunt: quatenus ad nostram apostolicam præsentiam veniant, petimus nobilitatem vestram, vt pro nostro amore, & ipsos vestro auxilio munitos, prospero, annuente Domino, nobis itinere dirigatis. Quod autem multiplici Paganorum incursione vos grauatos asseritis, condolemus; maxime quia vestri conciues circumquaque positi cum eisdem perditionis filiis fœdus inire procurant: quamobrem nostram his vestris in partibus necessario præsentiam præstolamini affuturam. Nos vero sicut iampridem mandauimus, pro communi dumtaxat vtilitate atque salute, omni annixu venire magnopere cupimus, quamuis & de assidua corporis incommoditate, & de peracto iam Franciæ itinere adhuc maneamus defessi. Nunc igitur ante prædictorum imperialium missorum aduentum illuc properare nequimus: cum vero eorum legationem nobis delatam congruis, Deo propitio, responsionibus vtentes audierimus; tunc quid vtilius agendum sit, pro viribus agere omnino curabimus. Vos tamen in Domino confidentes animo estote constanti, qui non deserit confidentes in se, vt inter ceteros vestros proximos atque vicinos efficaciores, ac potiores in omnibus appareatis: quoniam nostro apostolico vos præsidio, prout

opportunum fuerit, quasi cariſſimos filios adiuuabimus. Data, vt ſupra.

EPISTOLA CLXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD GREGORIVM PRIMICERIVM.

Commendat eius ſtudium erga eccleſiam & imperatores. ſignificat ſe ad Conſtantinopolitanæ eccleſiæ perturbationes ſedandas paratum eſſe. oſtendit imperatoris legatos honorifice ſe excepturum, quos etiam a comite Capuano recipi, & ad ſe mitti iam antea mandarat.

Dilecto viro Gregorio glorioſo primicerio, & imperiali baiulo.

LITERIS tuis, quas nobis per Stephanum candidatum fidelem tuum direxiſti, relectis, deuotionis tuæ ſinceritatem & fidem, quam circa eccleſiam Dei, & glorioſiſſimos imperatores habes Auguſtos, enucleatius agnoſcentes, plurimum collaudamus. Et ideo ſacris orationibus noſtris, ſicut ſupplici voto poſtulaſti, te Domino commendare, vt & a viſibilibus & inuiſibilibus ſecurus, ac victor exiſtas, omnino ſtudemus. Et quia magno imperatori tuo eccleſiam Dei pacificari volenti, nos vt fauere debeamus hortaris; id iuxta noſtri officii magiſterium prompta dumtaxat agere voluntate diuinitus adiuti curamus: quoniam, dicente Apoſtolo, eccleſiarum Dei omnium nobis ſolicitudo incumbit. Quapropter more prædeceſſorum noſtrorum pontificum, Conſtantinopolitanam eccleſiam multiplicibus ſcandalis nunc perturbatam, prout iuſtum eſt atque poſſibile, ſedare volumus, & pacem perpetuam ſtabilire. Præterea legati imperiales, quos ad noſtra apoſtolica faſtigia dicis eſſe directos, ſi venerint, competenti a nobis recipientur honore, & Auguſtalem per eos nobis delatam legationem clementer recipiemus; atque ipſius legationis textum, & ordinem cognoſcentes, vna cum ſedis apoſtolicæ nobis commiſſæ aſſenſu, quantum fas eſt, pro eccleſiæ Dei pace imperiali voluntati fauere omnino ſtudebimus. Pro quibus etiam miſſis, Pandenulfo Capuano comiti ſcripſimus, vt eos venientes recipiat, & pro noſtro amore proſpero nobis itinere, Domino annuente, dirigere ſtudeat. Nunc ergo iidem miſſi præſentialiter Romam

venire procurent : quia nos aliis causis impediti, istas in partes modo, sicut dispositum habuimus, properare non possumus. Data vt supra.

EPISTOLA CLXX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD THEODOSIVM PATRIARCHAM HIEROSOLYMITANVM.

Excusat tardum legatorum eius reditum, per quos quædam munera ad eum mittit, rogans vt pro se assidue Deum deprecetur.

Reuerendissimo & sanctissimo confratri nostro Theodosio patriarchæ sanctæ Hierosolymitanæ ecclesiæ.

NOTVM esse volumus sanctitati vestræ quia præsentes monachi vestri, Theodosius videlicet, Dauid, & Saba venientes Romam ad limina sanctorum apostolorum Petri & Pauli, demorati sunt ibi eo quod nos pro nostræ ecclesiæ causis & vtilitatibus Franciam perrexeramus. At vbi, Deo volente, reuersi sumus incolumes, eis ad vestram paternitatem reuertendi licentiam dedimus, per quos nimirum, causa caritatis, aliquam licet modicam beati Petri apostoli benedictionem fraternitati vestræ mandauimus. Quam petimus, vt pro Dei, & ipsius apostolorum principis amore, nostraque dilectione benigne recipiatis : quoniam nimia Paganorum oppressione grauati, plura, vt volebamus, dirigere non potuimus. Rogamus præterea sanctam vestram in Domino caritatem, vt in sanctis orationibus vestris nostri semper memores existentes, pro nobis preces Iesu Christo Domino nostro quotidie fundere alacri animo dignemini carissime frater. Data VI. Nonas Maii.

EPISTOLA CLXXI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLOMANNVM REGEM.

Vt in Vercellensi ecclesia Gospertus diaconus constituatur episcopus.

Dilecto ac spiritali filio Carolomanno glorioso regi.

MVLTORVM relatione didicimus, quod ecclesia Vercellensis nunc valde turbata, & quotidianis commota scandalis consistat, dum in duas partes populus pro episcopi electione diuisus, alii vnum, alii vero alterum eligere, habereque contendant & cupiant; electumque enormiter defendere vterque procuret. Sed quia iuxta nostri ministerii apostolicum officium & solicitudinem omnium ecclesiarum Dei, nobis in ipso apostolorum principe commissam, iuxta canonicam etiam sanctorum patrum regulam dicentem: Si diuisio clericorum vel populi extiterit, & de futuri electione pontificis contentio fuerit oborta, nullum ex his duobus in throno episcopali esse aliquatenus consecrandum, sed alterius electionem fieri debere sacerdotis ecclesiæ proprio destitutæ rectore, & ob id perturbatæ, iura pacis ferentes subuenire debemus. Regiam excellentiam vestram rogamus, vt pro amore Dei & sancti Petri, ac nostræ paternitatis dilectione, ipsum Vercellensem episcopatum huic nobilissimo viro Gospertо videlicet venerabili diacono, vobis bene cognito, communique fideli nostro ac vestro, quem pro ecclesiasticis vtilitatibus in seruitium vestrum direximus, placido de præsentia modo tribuatis. Quoniam vere cognoscimus hunc in omnibus tam ciuilibus, quam etiam ecclesiasticis causis strenuum atque vtilissimum fore, nobisque non mediocriter fidelissimum. Quapropter ad vestræ præsentis, & futuræ gloriæ augmentum, hoc vos nobis concedere petimus, hanc primam nostri pontificii iustam petitionem vestra regalis alacriter perficiat magnitudo; vt & nos vestram libenti possimus animo perficere voluntatem, carissime fili. quoniam sic veræ dilectionis vnanimitate, pioque amoris affectu videbimur manere coniuncti, si nos ea quæ cupitis, apostolica dumtaxat perfecerimus auctoritate; & vos item ve-

ſtro regali iure noſtri deſiderii preces audire cum iucunditate procul dubio ſtudueritis. Talem namque progenitores veſtros inuictiſſimos imperatores Auguſtos circa deceſſores noſtros, ſanctos videlicet Romanæ ſedis antiſtites, habuiſſe dilectionem recolimus, vt quidquid ab alterutra parte petebatur, omni poſtpoſita occaſione mox efficaciter compleretur. Ita vero & noſtra nunc pontificalis a Deo conſeruata maieſtas, & veſtra regia magnitudo, ſibimet debent placide fauere viciſſim. Data vt ſupra.

EPISTOLA CLXXII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM REGEM.

Hortatur vt quamprimum contra infideles & eccleſiæ oppreſſores auxilio veniat.

Dilecto ac ſpiritali filio Carolo glorioſo regi.

MIRAMVR quia vos ſæpius exhortantes vt ad exaltationem ſanctæ Dei eccleſiæ, veſtrumque honorem, & totius terræ noſtræ defenſionem venires vocauimus, & hactenus diſtuliſti. Credere namque nobis poteſtis, quod nimia vndique tam Paganorum quam malorum Chriſtianorum perſecutione grauati, vndique concuſſi, talia quæ iam a longo tempore patimur, ſufferre nequimus: & ideo iterum admonemus, vt toto conamine, ſicut vobis mandauimus, procul dubio attendatis. Nam pro certo ſcire debetis quoniam pro nullius hominis lucro, vel blandimento, ſiue terrore a veſtro nos conſortio, & veſtræ amicitiæ fœdere ſeparabimus: idcirco tantum viriliter agere ea, quæ nobis ac vobis proficua ſunt, nullatenus dubitetis. Sed præſtolando veſtrum aduentum, diuque tardantem putauimus, ne forte Carolomanni glorioſi regis, germani veſtri prædicti, aliquo impedimento iam venire nequiſſetis: vnde illi noſtram apoſtolicam direximus epiſtolam, admonentes, quia ſi hoc regnum amplius taliter occupatum ac inordinatum, & ſine defenſione tenuerit, animæ ſuæ detrimentum omnimodis fiet; nullumque vobis pro eccleſiæ Dei defenſione venientibus impedimentum aliquod facere præſumat. Quapropter quod agendum eſt veſtra regalis excellentia agere nullo modo deſinat: nam ſi

per

per vos sancta Romana ecclesia fuerit exaltata, atque defensa, vester honor, & gloria hic, & in futuro sine dubio coram Domino multiplicata manebit. Data vt supra.

EPISTOLA CLXXIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD VVIBBODVM EPISCOPVM.

Vt vna cum legatis, quos ad Carolomannum mittit, eat, vel aliquem vice sua mittat. arguit, quod bona Angelbergæ diripi non prohibuerit. hortatur vt ea recuperanda curet.

Vvibbodo episcopo.

QVONIAM præ omnibus, qui in his videntur consistere partibus, Deo dilectis sacerdotibus, te vtpote carissimum filium, & fratrem vnanimẽ specialius diligimus, & pro tanta tuæ sinceritatis deuotione, quam circa nos, & sedem apostolicã habere dignosceris toto mentis affectu amplectimur; & idcirco reuerentiam tuam pio nobis amore coniunctam cupimus apostolica semper benignitate fouere, auctoritate fulcire. Nunc igitur dilectioni tuæ notum esse volumus quia pro tot & tantis calamitatibus, quas, sicut ipse bene cognoscis, assidue patimur, hos præsentes missos nostros direximus per te quasi per quoddam ostium intraturos spirituali filio nostro Carolomanno glorioso regi, cum quibus sane, aut ipse in seruitium sancti Petri alacri mente ire, omnemque nostræ voluntatis causam, & necessitatem apud eumdem regem perficere studeas, aut fidelissimum & idoneum a latere tuo virum dirigas, qui vicem tuam in omnibus sagaciter possit explere. Nam tuo consilio, & adiutorio ... eosdem legatos nostros munias hortamur, quatenus sedis apostolicæ legationem, prout dignum est, & instantis temporis necessitas exigit, Deo propitio, perficere possint. Et quia eos sine tarditate ire, ac reuerti præcepimus, ne vltra tres dies illos penes te retinere procures; sed habito mox consilio quatenus salui & securi ad iam dictum regem proficiscantur, aut nullatenus demorentur. Quod si fortasse ad Carolomannum pro eius corporea infirmitate ire non posse contigerit, ad Carolum regem ipsius germanum eos quocumque mo-

do proficiſci facito. Præterea veridico multorum relatu longe lateque reſonante didicimus, quod res & poſſeſſiones dilectæ ac ſpiritalis filiæ noſtræ, & ſancti Petri commendatæ Angelbergæ imperatricis ſint a quibuſdam malefactoribus omnimodis deprædatæ, non ſolum quæ foris extitere in agris & villis, ſed etiam quæ intus per venerabilia, & non violanda loca ſanctorum monaſteriorum repoſitæ fuerant: pro quo ſcilicet tam immani ſcelere, nefandoque piaculo ſanctimoniam tuam merito redarguimus. Quoniam ſacerdotii tui officium eſt, male agentes auctoritate diuina corrigere, verbiſque ſalubribus cohibere, ne tacendo tales, proh dolor! imitari potius quam prohibere videaris. Eſt enim ex hoc peſſima fama vniuerſum diſcurrens per orbem, quod dominam quondam, & imperatricem veſtram, cui veſtram fidem per iuſiurandum dediſtis, male tractatis, cui priſtinum honorem, dignamque reuerentiam ſemper exhibere debueratis. Nunc itaque pro amore ſancti Petri, ſub cuius ſpeciali defenſione conſiſtit, eam adiuuare non prætermittas, quouſque ſua omnia quæ iniuſte perdidit, * poſſit. Data vt ſupra.

* *f.* deus recuperare

EPISTOLA CLXXIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD MICHAELEM REGEM BVLGARORVM.

Hortatur vt ad obedientiam Romanæ eccleſiæ, a qua ſeductus receſſerat, cum ſua gente reuertatur.

Dilecto filio Michaeli regi Bulgarorum.

QVIA vos omnipotens Deus dono gratuitæ miſericordiæ ſuæ, gentemque veſtram ad cognitionem ſui nominis vocare dignatus eſt, meminiſſe debeatis hoc quod Dominus beato Petro apoſtolo dixit: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam:* cui vos in primordio Chriſtianitatis veſtræ ad regendum commiſiſtis, eiuſque ſucceſſoribus ad obediendum. Sed neſcio qua ratione ab eius magiſterio, calliditate quorumdam eſtis abducti, ita vt cum Apoſtolo dicamus: *Quis vos faſcinauit ei non obedire, cui dudum colla ſummiſiſtis?* aut illis credidiſtis, vt pace Græcorum loquamur, qui quotidie nouis, & variis

Matth. 16.

Galat. 3.

disciplinis, atque dogmatibus confunduntur? Sed quæso, fili carissime, ad sanctæ matris vestræ Romanæ ecclesiæ sinum, quæ caput est, instituente Deo, omnium ecclesiarum in toto orbe diffusarum, relictis superfluitatibus, & seductionum scandalis, vos gentemque vestram amore mentis, sine mora reducite. Quia in tantum vos affectione paterna diligimus, vt in visceribus Christi Iesu esse cupiamus. Et ecce parati sumus, vt vos lucrifaciamus, & quidquid legatorum nostrorum offuscatione nuper offensum est, ad purum corrigere, & omnia maturissime redintegrando curare, & si contigerit non solum compati, & condolere vobiscum, sed etiam pro salute animarum vestrarum mori non recusabimus, dicente Ioanne apostolo: *Quoniam Deus pro nobis animam suam posuit, & nos debemus pro fratribus animam ponere.* 1. Ioan. 3. Vestræ tamen dilectioni conuenit monitis paternis benigno amore semper præbere assensum, & admonitionibus nostris accommodare auditum: quia ille, cui a Domino claues regni cælorum ligandi, atque soluendi collatæ sunt, quotidie & indesinenter expandit brachia, & vos reuertentes ad se gratulanter expectat; quatenus vos æterno pastori reddat compotes æternæ beatitudinis, a quo accepit ministerio sui apostolatus animas vestras redimere. Data vt supra.

EPISTOLA CLXXV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CONSILIARIOS MICHAELIS REGIS BVLGARORVM.

Eiusdem argumenti.

Petro, Cerbulæ, & Sundicæ, ceterisque optimatibus, & consiliariis dilecti filii nostri Michaelis regis Bulgarorum.

DENIQVE moneo vestram omnium dilectionem, vt continuis adhortationibus, atque suggestionibus dilecto filio nostro Michaeli glorioso regi seniori vestro annuntietis, vosque cum eo ad sinum sanctæ Romanæ ecclesiæ, quæ vos æternæ beatitudinis cupit esse participes, redeat, ac redeatis; ne diutius quorumdam peruersi dogmatis suasionibus perniciem, ac detrimentum, quod absit, animæ vestræ patiamini. quoniam nos in tantum amorem super vos

ducimur, vt quidquid iuste, & secundum Deum petieritis, a nobis impetrare valeatis, vestrisque petitionibus irrefragabiliter velimus effectum annuere. Hoc iterum iterumque monemus, & in verbo Christi edicimus, vt redire ad nos omnino festinetis; quia, sicut nos peccare timemus si vos ad sinum sanctæ matris vestræ non reducimus, ita vos in Deum peccabitis si nostram vocem audire omittatis. Data vt supra.

EPISTOLA CLXXVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD SEDESCLAVVM COMITEM.

Præcipit, vt legato, quem ad regem Bulgarorum mittit, iter tutum præbeat, ac necessaria suppeditet.

Dilecto filio Sedesclauo glorioso comiti† Sclauorum.

† De Sclauis, historia Miscellanea lib. 17. in Mauricio l. 19. & 23. Aimoinus lib. 4. c. 26. & 81. Cedrenus in Mauricio, Nicephorus l. 18. cap. 28.

QVIA fama tuæ dilectionis, atque bonitatis, & religionis in Deum ad nos vsque peruenit, confidenter gloriæ tuæ præcipimus, atque mandamus, vt pro amore sanctorum apostolorum Petri ac Pauli protectorum vestrorum, præsentem legatum, quem ad gentem Bulgarorum dirigimus, saluum atque incolumem venire faciatis vsque ad dilectum filium nostrum Michaelem glorioſum regem eorum; & quæcumque ei sunt necessaria ad victum & vestimentum, illi pro Dei amore administrate, quia Dominus dicit in euangelio: *Quamdiu fecistis vni de minoribus istis, mihi fecistis:* & apostolus: *Hospitales in inuicem sine murmuratione. Quia per hanc latuerunt quidam angelis hospitio susceptis.* Agat, fili carissime, de hoc tua dilectio, vt æternæ vitæ præmia percipere valeat. Data vt supra.

Matth. 25.

1. Petr. 4.

Hebr. 13.

EPISTOLA CLXXVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

Excommunicat Anspertum, quia ad Synodum vocatus venire contempserat.

ANSPERTVM Mediolanensem archiepiscopum quem Papiæ existentes, & postmodum ad Synodum Romæ pro multis ecclesiarum Dei necessitatibus collectam vocauimus, nec per se occurrere, nec excusationem suam

secundum sacros Canones in tractoria scriptam nobis, & sancto Concilio, causa temeritatis, & inobedientiæ dirigere nolentem, virtute sancti Spiritus, & principum apostolorum Petri ac Pauli, nostraque auctoritate, cum consensu sanctæ Synodi, corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi priuamus, quousque suam nobis præsentiam exhibere procuret. Data vt supra.

EPISTOLA CLXXVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD GREGORIVM PRIMICERIVM.

Rogat vt legatos Constantinopolitanos ad se mittat. pollicetur, cum Francorum rex Romam venerit, se ad eum auxilio iturum.

Dilecto filio Gregorio primicerio ac baiulo imperiali.

RELIGIONEM tuæ caritatis in Christo, & in eius ecclesia collaudamus; & vt magis ac magis in bono opere proficias exhortamur. Legatos ab vrbe Constantinopolitana ad nos directos, per Beneuentum, deinde per Capuam dirige: quoniam iam habemus præordinatum, qualiter, Deo volente, ad nos salui atque illæsi perueniant. De nostro ad vos aduentu, quod tua, fili carissime, dilectio perscrutatur, pro certo deliberatum habuimus; sed rex Francorum ad nos properans suppliciter deposcit, vt ab Vrbe non discedamus quoquam, donec ipse perueniat. Qui cum, Domino protegente, venerit, cum valida manu, prout temporum dictat necessitas, illuc omni mora postposita studebimus omnimodis properare, pro totius sanctæ Dei ecclesiæ, & omnium Christianorum saluatione. Data VI. die Maii, indictione XII.

EPISTOLA CLXXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD VVIBBODVM EPISCOPVM.

Vt apud Carolomannum, vel Carolum eius fratrem de ecclesia Dei a Paganorum infestationibns defendenda agat: & si archicapellanus Caroli Romam venerit, ipse quoque veniat; sin minus, eorum regum voluntatem sibi literis aperiat.

Reuerendissimo Vvibbodo episcopo, & dilecto consiliario nostro.

CVM assidue vos quasi carissimum filium in nostro cupiamus habere obsequio, placeret nunc nobis pro instantis temporis multiplicibus causis, vestro sagaci consilio frui: sed quia industriam vestram ea quæ ad honorem sanctæ Dei ecclesiæ, ac nostrum pertinent, semper vbique agere fideli deuotione velle, procul dubio credimus, nunc ad nostram apostolicam venire præsentiam non grauamus. Quapropter vestræ innotescimus dilectioni, quoniam assidua & supra modum graui Paganorum infestatione grauati, cuiuslibet regis iam cupissemus habere solatium. Vnde si Carolomannum posse incunctanter agnoscitis, apud illum; sin autem, apud germanum & æquiuocum eius, Carolum videlicet glorioſum regem, causas & vtilitates sanctæ sedis apostolicæ prudenti dumtaxat consilio agere: &, Deo auxiliante, ad perfectum deducere satagatis; quatenus pristinum eius honorem, atque vigorem ipsius, regia maiestas, more videlicet parentum suorum, conseruet in omnibus. Præterea si talis archicapellanus iam fati Caroli regis, sicut nobis mandastis, venerit, ad nostraque apostolica vestigia missus properare quæsierit, volumus vt cum eo ad nos pariter veniatis; vt communi tractatu, quid pro ecclesiæ Dei exaltatione agendum sit, pariter consideremus. Sin autem ipse Romam non venerit, eo diligenter inquisito, causas & voluntates, atque deuotiones vel Carolomanni, vel ipsius germani iam dicti regis, nobis literis vestris sub omni certitudine præsentialiter innotescatis, vt quid prospere agendum sit, luce clarius

agnoſcamus. Huius quoque textum epiſtolæ, vt nullus agnoſcat, cum legeritis ſtatim igne comburite. Data vt ſupra.

EPISTOLA CLXXX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

Scribit ſe tacitum tenere quod ſecreto ex ipſo audierat, & auxilium, quod promiſerat, ab eo omnino expectare: præterea ſe bene valere.

SECRETVM, quod, Deo auxiliante, vobiſcum Trecis exiſtentes habuimus, immutilatum, ac fixum noſtro apoſtolico pectore, quaſi quoddam theſaurum reconditum, procul dubio retinemus, & totis, vita comite, niſibus illud, quantum in nobis eſt, alacriter optamus perficere. Quapropter, ſi excellentiæ veſtræ libet, iam hoc ipſum ad effectum debetis perducere. Quia iuxta ſanctum Apoſtolum admonentem: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis:* quibus, fauente Domino, veſtra poteſtis efficaciter deſideria explere. Nos enim ſponſionem veſtram nimium præſtolantes, ſed vſque adhuc minime contemplantes, triſtes exiſtimus, eo quod aſſiduas & ſupra modum graues Paganorum infeſtationes omnimodis patiamur: & idcirco pro inſtanti neceſſitate alio dirigere, auxiliumque opportunum prætermiſimus quærere. Vnde, ſi placet agere, quod agendum eſt agite; ſin autem, nobis remandare ſine mora ſatagite. Quia vero de ſalute noſtra ſoliciti gaudetis, veſtræ innoteſcimus magnitudini quia & proſperum, Chriſto duce, reuertendo iter habuimus, & nunc corporea ſanitate bene valemus. Data vt ſupra. 2. Cor. 6.

EPISTOLA CLXXXI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ANSPERTVM ARCHIEPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Arguit eum, quod tertio vocatus ad Concilium non venerit. præcipit vt ad Synodum celebrandam cum ſuis epiſcopis accedat, & cum Francorum regibus, qui in Italiam fuerant ingreſſi, placitum non faciat. aliter excommunicationem minatur.

Reuerendiſſimo & ſanctiſſimo Anſperto archiepiſcopo Mediolanenſi.

MVLTÆ inobedientiæ atque pernicioſæ temeritatis procul dubio reperiris obnoxius: cum nobis pro eccleſiarum Dei omnium iuxta Apoſtolum commiſſa ſolicitudine, populique ſalute, in hoc periculoſo tempore, neceſſitate ſcilicet nimia agente, ſtrenue decertantibus, nullum, vt oportebat, præbere aſſenſum, nullumque veluti capiti tuo compatiendo, ſtuduiſti conferre ſolatium. Miſſis etiam apoſtolatus noſtri ſecundo, ac tertio per fratres, & coepiſcopos noſtros literis, in conſortium ſolicitudinis noſtræ te more præceſſorum noſtrorum, vtpote idoneum comminiſtrum primum quidem in Gallia, & poſtmodum Papia conſiſtentes canonice vocauimus, ſed minime occurrere voluiſti. Regulari etiam, & noſtra apoſtolica vocatione iuſſimus, vt Romam pro tam multiplicibus neceſſitatibus in commune pertractandis, ac ſynodice deliberandis negotiis venire abſque quolibet obtentu ſatageres: ſed neque ſecundum canonicam ſanctionem, excuſationem tuam in tractoria ſcriptam, nobis & ſanctæ Synodo per idoneum a latere tuo miniſtrum dirigere, neque ipſe potius venire, improuida dumtaxat mente, curaſti: vt vna nobiſcum, qui veſtrum omnium onera portamus, iuxta præceptum Apoſtoli, ea portare omni annixu ſtuderes. Pro quibus videlicet tot euidentiſſimis culpis, & temerariis præſumptionibus a te peractis, vna cum veneranda Synodo ante ſacratiſſimum beati Petri apoſtolorum principis corpus habita, ſecundum immutilatam A-

fricani

fricani Concilii regulam, te ad Concilium noſtrum non occurrentem, neque excuſationem tuam in tractoria ſubſcribentem, neque iuſtam rationem impedimenti tui apud nos omnium veſtrum primatem reddere curantem, omni prorſus eccleſiaſtica communione, ſancti Spiritus auctoritate, priuauimus, quouſque tuam ſpecialem præſentiam nobis, & ſedi apoſtolicæ exhibere curaueris. Nunc itaque, quoniam conſtanter tenentes iuſtitiam, benigne debemus ſemper præbere clementiam, his iterum noſtris apoſtolicis literis dilectioni tuæ præcipimus: vt quia iam ad præfatam Synodum non veniſti, ad eam quam rurſus iuxta Canonis apoſtolici capitulum triceſimumquartum, erimus quarto Idus Octobris, auxiliante Domino, celebraturi, omni poſtpoſita occaſione cum ſuffraganeis epiſcopis tuis deuotus occurras. Vel ſi aliqua euidenti neceſſitate te non poſſe venire claruerit: eximios a latere tuo dirigas viros, qui tunc nobis & ſancto Concilio idonee faciendo, & cauſam tuæ impoſſibilitatis veraciter intiment, & ea, quæ pro eccleſiarum Dei vtilitate peragenda ſunt, nobiſcum ſagaciter valeant deliberare. Nam ſi & hanc quartam noſtræ apoſtolicæ auctoritatis vocationem paruipendens, ad iam denuntiatam Synodum ipſe venire, vel tuos mittere contempſeris; ſcias pro certo, quoniam maiori te iudicii eccleſiaſtici vinculo velut inobedientem incunctanter ligabimus. Præterea hoc etiam tibi, tuiſque ſuffraganeis omnibus admonitione noſtra denuntiamus, atque præcipimus, vt cum eo, qui de regibus Francorum, Deo fauente, Italiam fuerit ingreſſus, nullum abſque noſtro conſenſu, & vnanimitate placitum facere præſumatis; apoſtolorum Canone capituli triceſimiquinti ita iubente atque dicente: Epiſcopos gentium ſingularum ſcire conuenit, quis inter eos primus habeatur, & quem velut caput exiſtiment, & nihil amplius præter eius conſcientiam gerant, quam illa ſola ſinguli, quæ parochiæ propriæ, & villis quæ ſub ea ſunt, competunt: ſed nec ille præter omnium conſcientiã faciat aliquid; ſic enim vnanimitas erit, & glorificabitur Deus per Chriſtum in Spiritu ſancto. Propter quod & nos veſtro communi tractatu, atque conſenſu, ea quæ ad communem & neceſſariam vtilitatem eccleſiarum Dei nobis commiſſarum agenda ſunt, omnimodis agere cupimus. Non enim

Concilium Africanum c. 43. Carthaginenſe 5. c. 10.

aliter, dicente sancto Leone, vnus grex & vnus pastor sumus, nisi quemadmodum Apostolus docet, Id ipsum dicamus omnes : Simus autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia. 1. Cor. 1. Data XIV. Kalendas Iunii, indictione XII.

EPISTOLA CLXXXII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EVMDEM.

Eiusdem pene argumenti.

Ansperto archiepiscopo.

CVM vniuersi, qui Christiano censentur vocabulo, ab ipso religionis exordio, fide & meritis Petri Romanam ecclesiam sublimatam omni veneratione sequi, omnique reuerentia honorare studuerint; & contra eam, nisi qui de se voluit iudicari, nullus obices manus habuerit; valde miramur, cur adeo vestri ordinis ministerium excedatis, vt cuius auctoritatis, cuiusque priuilegii eadem sancta sit Romana ecclesia, fuco ignorantiæ non aduertatis, & ei quæ vos genuit dolenti, ac iniurias patienti, nullo filiorum affectu compati studeatis. Quin potius in contemptum religionis, non solum possibilia adiutoria nobis præbere contemnitis: sed etiam nuper a Galliis remeantibus, vt saltem clamorem & laborem nostrum, quem pro omnibus patiebamur, audiretis & doleretis, apud Ticinum nobis occurrere distuliſtis, vbi etiam diutius immorantes, vt ad Synodum veniretis, vos literis nostris vocauimus. Sed inobedientiæ atque temeritatis audacia freti, nec tunc vestram nobis præsentiam exhibere curastis; postremo generali Synodo Romæ præteritis Kalendis Maii celebratæ, a nobis rursum vocati, interesse penitus distuliſtis. Huius rei gratia iuxta Apostolum in promptu habentes vlcisci omnem inobedientiam, digna correptione canonicis vocibus vos perferiremus, nisi misericordia apostolicæ sedis nostrum animum temperaret. Vos autem carissimi tanta nostra patientia non abusi, redite ad cor, & deponentes omnem temeritatem, pro communi salute, & pace regni nobis hærete, adeo vt quæ recipimus recipiatis, & quæ respuimus respuatis: vt id ipsum dicamus omnes, & eadem sapiamus: quia & ego solicitos vos pro communi salute ac statu regni,

& pace libenter audio, ſicut econtra aliud quam tenemus tenentes non libenter admitto. Iam vero, quia multoties ad Synodum conuocati, venire hactenus contempſiſtis, ſicut prætulimus, omni temeritate atque ineuitabili occaſione depoſita, ad aliam Synodum, quam, gratia diuina opitulante, quarto Idus Octobris futuræ tertiædecimæ indictionis, celebraturi ſumus, occurrite. Quatenus ea, quæ ad vtilitatem ſanctæ Dei eccleſiæ pertinent, communi tractatu, communi voto atque conſenſu, cum Domini adiutorio exequamur. Quod ſi forte & tunc venire contempſeritis, ſciatis vos, & de præteritis, & de futuris negligentiis canonice iudicandos: ita vt eccleſiarum veſtrarum communione iuxta ſacros Canones ſitis contenti, qui non vultis eccleſiaſticis acquieſcere diſciplinis. Data XIII. Kalendas Iunii, indictione XII. Concilium Africanum, 43. Carthaginenſe V. c. 19.

EPISTOLA CLXXXIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD THEODOSIVM ELECTVM EPISCOPVM NONENSEM.

Laudat eius erga Romanam eccleſiam obſeruantiam, & præclaras eius virtutes. teſtatur ſuam in eum beneuolentiam. monet vt a ſe conſecrationem epiſcopalem accipiat.

Theodoſio venerabili diacono, & electo ſanctæ eccleſiæ Nonenſis.

DILECTIONIS tuæ literis receptis atque perlectis, deuotionis & fidei tuæ ſinceritatem, quam circa eccleſiam beati Petri apoſtoli, & circa noſtrum pontificium habes, luce clarius agnouimus. Et quia noſtram gratiam & benedictionem humili prorſus affectu expetere ſtuduiſti, valde ſumus gauiſi. nam & Ioannes venerabilis presbyter de veſtra parte veniens, multa nobis tuæ bonitatis, & patientiæ viua voce præconia retulit, quæ in ſacerdote Chriſti magnopere ſunt habenda. Vnde te quaſi dilectum corporis Chriſti membrum & ſpiritalem filium noſtri apoſtolatus vlnis extenſis amplectimur, paternoque amore diligimus, atque apoſtolica ſemper volumus benignitate fouere. Ideo monemus ſagacitatem tuam, ne in quamlibet partem

aliam declines, & contra ſacra venerabilium patrum inſtituta epiſcopatus gratiam recipere quæras, audiens illam
Matth. 25. deſiderabilem ſummi iudicis vocem dicentis: *Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam; intra in gaudium domini tui.* Sed toto corde, totaque voluntate ad gremium ſedis apoſtolicæ, vnde anteceſſores tui diuinæ legis dogmata melliflua, cum ſacræ inſtitutionis forma, ſummique ſacerdotii honorem ſumpſerunt, redeas: quatenus & ipſe ab apoſtolica ſede, quæ caput & magiſtra eſt omnium eccleſiarum Dei, epiſcopalem conſecrationem per noſtræ manus impoſitionem, Chriſto annuente, percipias: quatenus ſecundum priſtinum morem ſancti Petri & noſtra ſemper auctoritate atque tuitione munitus, populum Domini tibi commiſſum ſtrenue ac ſecuriter regas, & in conſpectu Altiſſimi veniens venias cum exultatione, portans manipulos tuos, dicereque Domino poſſis ouanter: Ecce ego, & pueri, quos mihi dediſti; & ob hoc cum Deo valeas ſine fine gaudere. Data IV. die menſis Iunii, indictione XII.

EPISTOLA CLXXXIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD BRANIMIRVM.

Suſcipit eum ad Romanæ eccleſiæ gremium redeuntem. monet vt in Dei amore perſeueret. impartitur benedictionem apoſtolicam, quam petierat. hortatur, vt permittat legatum ſuum epiſtolam ad regem Bulgarorum deferre.

Dilecto filio Branimir.

RELEGENTES nobilitatis tuæ literas, quas per Ioannem venerabilem presbyterum communem fidelem nobis mandaſti, quantam fidem & ſinceram deuotionem circa eccleſiam ſanctorum apoſtolorum Petri, ac Pauli, ac circa nos habeas, luce clarius nouimus. Et quia, Deo fauente, quaſi dilectus filius ſancto Petro, & nobis, qui per diuinam gratiam vicem eius tenemus, fidelis in omnibus, & obediens eſſe cupias, humiliter profiteris; tuæ nobilitati dignas valde gratias his noſtri apoſtolatus literis agimus, paternoque amore, vt pote cariſſimum filium, ad

gremium sanctæ sedis apostolicæ matris tuæ, de cuius videlicet purissimo fonte patres tui melliflua sanctæ prædicationis potauere fluenta, redeuntem susscipimus, & spiritalibus amplectimur vlnis, atque apostolica volumus benignitate fouere; vt gratiam, benedictionem Dei sanctorumque Petri, ac Pauli apostolorum principum, & nostram super te habens diffusam, a visibilibus, & inuisibilibus hostibus, qui saluti humanæ insidiari, & impedire non cessant, saluus semper, ac securus existas, optatamque de inimicis victoriam facilius possis habere. Nam quanto ipse te Deo humiliter subdere, sanctisque ipsius obedire præceptis studueris, atque ipsius sacerdotibus & ministris honorem debitum pro amore Domini exhibueris; tanto super omnes inimicos tuos & rebelles aduersarios eris procul dubio victor & potens. Et ideo monemus industriam tuam, vt in omnibus tuis actibus Deum semper præ oculis habeas, timeas, & toto diligas corde, quoniam dicente *Psal. 111.* Psalmista: *Beatus est vir qui timet Dominum, in mandatis eius cupit nimis: potens in terra erit semen eius.* Et ipse in euangelio: *Ioan. 14.* *Qui me*, inquit, *diligit, sermonem meum seruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Quod cum ita sit, si tuis bonis operibus in præsenti lucentibus Deum glorificaueris, gloria eris sempiterna in futuro sine dubio decoratus: quoniam ipse per Moysen hoc se facere testatur, dicens: *Glorificantes me glorificabo.* Sicut au- *1. Reg. 2.* tem nostro præsulatui per iam fatum presbyterum tria suggessisti: quatenus nostro tibi ore apostolico benedicere-mus pro tuæ salutis augmento, id ipsum libenter fecimus. Nam in die ascensionis Domini inter sacra Missarum solennia super sacrum altare S. Petri apostoli celebrãtes, eleuatis sursum manibus benediximus tibi, & omni populo tuo, omnique terræ tuæ, vt hic & in æternum corpore simul & anima saluatus, & principatum terrenum, quem habes, prospere ac securiter regere possis, & in cælesti regione post mortem cum Deo feliciter gaudeas, & in perpetuum regnes. Et quia hunc ipsum Ioannem presbyterum tibi & nobis verum fidelem in omnibus esse cognoscimus, dedimus illi nostram apostolicam epistolam deferendam regi Bulgarorum. Ideo petimus, vt pro amore sancti Petri, & nostro, cum tua ipse licentia legationem hanc nostram

sine tarditate perficiat, vt & propter hoc tuæ dilectioni multiplices gratias habeamus. Data VII. die mensis Iunii, indictione XII.

EPISTOLA CLXXXV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD SACERDOTES ET POPVLOS BRANIMIRO SVBIECTOS.

Excipit eos ad Romanæ ecclesiæ gremium redeuntes. monet vt perseuerent.

Omnibus venerabilibus sacerdotibus, & vniuerso populo.

CVM literas principis vestri Branimir, quas nobis per Ioannem venerabilem presbyterum ipse direxit, legeremus; non solum illius deuotione, sed etiam fidei vestræ sinceritatem & dilectionem, quam circa sanctum Petrum apostolorum principem, & circa nos habetis, cognouimus. Et quia velut carissimi filii ad sanctam Romanam ecclesiam, vnde parentes vestros melliflua sanctæ prædicationis dogmata suscepisse agnoscitis, toto animo, totaque voluntate redire cupiatis, nostram apostolicam gratiam & benedictionem habere magnopere desiderantes, magna sumus repleti lætitia. Et ideo brachiis extensis vos amplectimur, paternoque amore recipimus, & apostolica volumus semper benignitate fouere, si vos hanc voluntatem, & sponsionem vestram vsque ad finem sinceriter habueritis, & fideliter tenueritis: quia, dicente Domino, *qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.* & apostolo Paulo id ipsum dicente: participes enim Christi facti estis, si tamen initium fidei vsque ad finem firmum retineatis. Quapropter estote fideles Deo, & sancto Petro, sicut mandastis, vsque ad mortem, & accipietis coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se. Nos enim sacris orationibus nostris memoriam vestri coram Domino assidue facientes, manibus sursum ad Dominum eleuatis, omnipotenti Deo vos vna cum dilecto filio nostro principe vestro commendamus, & omni benedictione spiritali vobis benedicimus in Christo Iesu Domino nostro, vt hic & in æternum corpore simul & anima benedicti existatis, &

Matth. 10.

Hebr. 3.

in perpetuum Domino gaudeatis. Data VII. die mensis Iunii, indictione XII.

EPISTOLA CLXXXVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLOMANNVM REGEM.

Hortatur ad ecclesiæ Romanæ defensionem, quæ a Sarracenis multis afficiebatur detrimentis. rogat vt legatos benigne excipiat, & fidem illis adhibeat.

Dilectissimo ac spiritali filio Carolomanno glorioſissimo regi.

QVIA more prædecessorum nostrorum pontificum regiam excellentiam diuinitus exaltatam pio mentis affectu diligimus, ad honorem & exaltationem sanctæ Dei ecclesiæ eam sitibundo pectore videre desideramus: quatenus vestræ magnitudinis triumphali certamine sedis apostolicæ vigor, & honor, quem progenitorum vestrorum, glorioſissimorum videlicet imperatorum tempore habuisse recolimus, vobis regnantibus maneat illibatus & integer, vt & vestræ regalis gloriæ decus vigeat indiminutum, & æternæ mercedis vobis munus superna gratia tribuatur. Nunc igitur pro tot & tantis calamitatibus ac necessitatibus, quas a Paganis assidue, atque a malis patimur Christianis, licet pro multitudine scribere non valeamus, & vestram excellentiam ignorare non credamus; pastorali solicitudine moti, ponẽtes animas nostras in manibus nostris, ingentes labores non solum marini, sed itineris etiam terreni omnimodis sumpsimus. Testamur namque Deum, cui occulta omnium manifesta existunt, quod vestro desiderabili honore, nullius hominis, nisi vestrum præpotens adiutorium auida mente quærere voluimus: sed malorum hominum, quos ipsi scitis præpediti insidiis, hoc agere non valuimus. Quapropter dilectissime fili nostra apostolica exhortatione monemus gloriam vestram, vt pro amore sanctæ Romanæ ecclesiæ matris vestræ defensionis laborem indubitanter assumere non prætermittatis: vnde vobis honor & salus hic & in æternum accrescat. Et ideo petimus, vt pro Dei, & sanctorum apostolorum Petri ac Pauli amore nostris apostolicis monitis toto conamine at-

tendatis: quatenus aut per vos, aut per saluberrimum consilium vestrum citius nobis subuenire omnimodo satagatis. Quoniam tanta istius terræ perditione vndique aggrauati, vndique concussi talia iam sufferre minime valemus. Nam si, quod absit, per vos forte remanserit, vt ecclesia Dei in præsenti defensionem non habeat, & taliter turbata consistat, videte ne ante tribunal Christi, & coram apostolorum principum præsentia, vestræ animæ patiamini detrimentum: quia nos paterna vos admonitione hortantes, secundum ministerii nostri officium ea, quæ Dei sunt, & saluti vestræ proficua, agere incunctanter conuenimus. Misimus autem ad vos præsentes missos nostros Ioannem & Paschalem venerabiles episcopos dilectos fideles nostros, quos petimus vt pro nostro amore benigne recipiatis, & eis locum familiaritatis tribuatis, atque ea, quæ vobis de nostra parte dixerint, libentissime attendatis. Data VII. die mensis Iunii, indictione XII.

EPISTOLA CLXXXVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EVMDEM.

Vt in Vercellensi ecclesia Conspertus creetur episcopus.

Dilecto ac spiritali filio Carolomanno glorioso regi.

MISIMVS cum his præsentibus missis nostris hunc venerabilem diaconum nomine Conspertum, vobis, vt credimus, notum, in seruitium magnitudinis vestræ: quem petimus, vt pro nostro amore benigne recipiatis; & quia nobis ac vobis fidelis existit, rogamus excellentiam vestram, vt episcopatum Vercellensis ecclesiæ placido animo tribuatis. quatenus, Deo auxiliante, per nostram, ac vestram munificentiam episcopali dumtaxat honore potitus, nobis omnibus existere deuotior, atque fidelior possit. Data VII. die mensis Iunii, indictione XII.

EPI-

EPISTOLA CLXXXVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ANSELMVM EPISCOPVM LEMOVICENSEM.

Non seperandum virum ab vxore, qui filium suum necessitate vrgente baptizauit.

Anselmo episcopo Lemouicinæ ecclesiæ.

AD limina beatorum Petri & Pauli apostolorum princi- 30. quæst. 1. Ad limina.
pum hic præsens homo, nomine Stephanus orationis causa veniens, nostro præsulatui suggerendo innotuit, quod filium suum in extremo vitæ positum, nec baptismatis vnda lotum, absentia scilicet sacerdotum necessitate cogente baptizasset, eumque ipse propriis manibus retinendo suscepisset, atque pro huius rei negotio notitiæ tuæ patefacto, reuerentia tua, quasi zelo rectitudinis flagrans, præfatum hominem a sua iudicauerit coniuge separandum. Quod fieri nullatenus debet, dicente scriptura a Deo iunctam viro esse vxorem, &, *quod Deus coniunxit homo non separet*. Vnde & Dominus in euangelio ne- *Prou. 19. iuxta 70. Matth. 19.*
minem posse dimittere vxorem suam, nisi causa fornicationis apertissime iubet. Quapropter & nos, tantæ auctoritatis iussione præcipue freti, dicimus omittendum esse, & inculpabile iudicandum, quod necessitas intulit. Nam baptizandi hoc opus etiam laicis fidelibus, iuxta canonicam sanctionem, si necesse fuerit, facere libere conceditur. Vnde si prædictus genitor filium suum corpore morientem aspiciens, ne animam morte perpetua pereuntem dimitteret, sacri baptismatis vnda lauit, vt eum de potestate auctoris mortis & tenebrarum eriperet, & in regnum Christi iam regeneratum indubitanter mitteret, bene feciſſe laudatur. Et idcirco cum sua vxore sibi iam olim legitime sociata impune, quamdiu vixerint, iudicamus manere coniunctum, nec ob hoc contra præfatas auctoritates diuinas aliquatenus separari debere. Data VII. die mensis Iunii, indictione XII.

EPISTOLA CLXXXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD MICHAELEM REGEM BVLGARORVM.

Agit Deo gratias, quod legatos ad se miserit, doctrinam ecclesiasticam & canonica instituta recepturus. hortatur vt ad Romanam ecclesiam redeat. & si ei placuerit, se legatum missurum pollicetur.

Dilecto ac spiritali filio Michaeli glorioso regi Bulgarorum.

QVANTÆ pietatis & miserationis suæ largitate vos omnipotens Deus dilexerit, narrare quis sufficiat carissime fili? Quando per infusionem sancti Spiritus sui in cor vestrum vnigenitum Filium suum, per quem omnia visibilia & inuisibilia condidit, vobis clementer reuelare dignatus est; mentemque vestram claritatis suæ lumine irradiare, & de tenebris ad veram voluit perducere lucem, veræque fidei dogmate suo docere. Ipsius etiam gratia vobis reuelante, ad sedem beati Petri apostolorum principis, quæ caput, & magistra omnium ecclesiarum Dei existit, & a qua omnes reges & principes verbum veritatis acceperunt, legatos vestros, Petrum scilicet cognatũ vestrum, & Ioannem atque Martinum, prædecessoris domni nostri Nicolai beatissimi præsulis tempore direxistis, vt & vos inde doctrinam ecclesiasticam atque canonica instituta reciperetis, vbi totius ecclesiæ Christus posuit principatum: quod nimirum, secundum vestram voluntatem, ab eadem sancta Romana ecclesia promeruistis. Nunc igitur vos, quasi propriam gregis dominici ouem nobis in ipso apostolorum principe commissam, vtpote carissimum filium nostrum his nostri apostolatus literis visitamus, & nostris apostolicis spiritaliter amplectimur vlnis; assidue vos cum omni populo vestro sacris orationibus nostris Domino commendantes, vt ipse, qui vobis glorioſum in terris tribuit principatum, tribuat & post mortem cæleste regnum, & gloriam sempiternam. Quapropter monemus gloriam vestram, vt ad sanctam matrem vestram Romanam ecclesiam deuota mente, libentique animo redeatis; vt apostolorum sanctorum precibus adiuti tam visi-

*f. deest, quam inuisibiles

biles inimicos * facile superare possitis. & quia vos, vt prædictum est, multum diligimus, nostrum ad vos volumus cum sedis apostolicæ visitatione dirigere legatum, visitareque vos, sicut pastor visitat gregem domini sui sibi commissum : si tamen cognouerimus voluntatem vestram, quod nostram cupiatis recipere legationem, & apostolicam visitationem. Quod si volueritis, per hunc Ioannem venerabilem presbyterum fidelem nostrum, nobis sub certitudine literarum vestrarum remandare curate dilectissime, atque amantissime fili. Omnipotens Deus, qui vobis viam veritatis ostendit, & lumine suæ claritatis cor vestrum illustrare dignatus est, nunc & semper cum omni prosperitate & salute vos conseruare dignetur incolumem. Data VI. Idus Iunias, indictione XII.

EPISTOLA CXC.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD SALONITANOS CLERICOS.

Monet vt ad gremium Romanæ ecclesiæ reuertantur; & electus ab eis archiepiscopus consecrationem & pallium a se, & non ab alio accipiat. vtque legato quædam verbis relaturo fidem adhibeant.

Reuerendissimis & sanctissimis episcopis Vitali Adransi, Dominico Absorensi, ceterisque episcopis Dalmatinis, seu Ioanni archipresbytero sanctæ sedis Salonitanæ, omnibusque sacerdotibus & senioribus populi habitatoribus Spalatensis ciuitatis, atque Zadarensis, ceterarumque ciuitatum.

PASTORALI solicitudine moti, vos quasi oues dominicas nobis in beato Petro apostolorum principe commissas dicente Domino: *Si diligis me Simon Petre? Pasce oues meas*; licet pro assidua gentium persecutione nunc vsque impediti, his modo apostolatus nostri literis visitare curauimus, admonentes fraternitatem vestram, vt more præcessorum vestrorum, ad sedem beati Petri apostoli, quæ caput & magistra est omnium ecclesiarum Dei, & ad nos, qui ei diuinitus præsidemus, toto animo, libentique voluntate reuerti studeatis: quatenus inde summi honorem sacerdotii, & totius institutionis ecclesiasti- Ioan. 21.

cæ formam ſumatis, vnde parentes, ac præceſſores veſtros melliflua ſanctæ prædicationis & doctrinæ apoſtolicæ potaſſe fluenta recolitis. Reminiſci namque debetis, quanta eoſdem præceſſores veſtros proſpera euidentiſſime comitabantur, quando ad limina Petri cæleſtis regni clauigeri deuoto pectore, quaſi proprii filii confluebant; & quanta poſtmodum nunc vſque ſuſtinueritis aduerſa, cum ab ea vos quaſi alienos ſeparare non dubitaſtis. Quapropter vos plurimum diligentes, non ea quæ veſtra, ſed vos quærentes, paterna benignitate monemus, atque hortamur, vt, ſicut diximus, ad gremium ſanctæ Romanæ eccleſiæ matris veſtræ redire ouanter attendatis, vt electus a vobis canonice archiepiſcopus vna cum veſtro omnium conſenſu, & voluntate ad nos veniens gratiam epiſcopalis conſecrationis, ſacrumque pallium a nobis more priſtino incunctanter percipiat; vt gratiam & benedictionem ſancti Petri, ac noſtram habentes, a malis omnibus liberi, & bonis vniuerſis repleti, & hic in præſenti ſæculo gaudeatis, & in futuro cum Domino ſine fine procul dubio exultetis. Porro ſi aliquid de parte Græcorum vel Sclauorum ſuper veſtra ad nos reuerſione, vel conſecratione aut de pallii perceptione dubitatis; ſcitote pro certo, quoniam nos ſecundum ſanctorum patrum, deceſſorumque noſtrorum pontificum ſtatuta, vos adiuuare auctoritate curabimus. Quod ſi forte hanc noſtram apoſtolicam admonitionem, imo canonicam præceptionem, pro nihilo ducentes ad ſedem apoſtolicam Romanæ eccleſiæ redire, & inde ſecundum antiquam normam, conſecrationem epiſcopalem ſacrumque pallium recipere contempſeritis, omni eccleſiaſtica vos communione ſcitote penitus excommunicandos. Interim tamen auctoritate Dei, & ſancti Petri vobis præcipimus, vt non habeatis licentiam aliunde conſecrationem, palliumque recipere. Nam ſi feceritis, quaſi tranſgreſſores, & inobedientes vos ſine dubio iudicabimus. Hanc autem noſtri apoſtolatus epiſtolam fraternitati veſtræ per hunc præſentem Ioannem venerabilem presbyterum fidelem familiarem noſtrum direximus, cui ſcilicet aliqua iniunximus vobis verbo tenus referenda: & ideo illi omnia quæ de parte noſtra dixerit vobis, credere nullatenus dubitetis. Ipſamque epiſtolam, vt

ad omnium vestrum notitiam ferant, bulla nostra iussimus in calce signari. Data x. die mensis Iunii, indictione XII.

EPISTOLA CXCI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD TRES ARCHIEPISCOPOS.

Vt Nemausensem episcopum a monasterii cuiusdam iniqua inuasione remoueant, & si non paruerit, excommunicent.

Rostagno archiepiscopo Arelatensi, Sigibodo archiepiscopo Narbonensi, Rotberto archiepiscopo Aquensi, a paribus.

VERACIVM relatione comperimus, Gibertum Nemausensem venerabilem episcopum, quod quoddam monasterium nostrum, quod super eumdem episcopum acquisiuimus, ipse Gibertus temere inuaserit, omnesque res ipsius monasterii per suos homines distribuerit, & illius monachos inde contra sacras regulas omnino expulerit. Quod tantum nobis displicuit, quantum sicut ipse nobiscum aduertis, calcata reuerentia venerandorum Canonum, contra priuilegium apostolicæ sedis eum feciſſe non ambigis. Quapropter fraternitati tuæ dirigimus, vt vice nostra cum confratribus & coepiscopis nostris iunctus, eumdem Nemausensem episcopum ad commune colloquium conuocetis, & ex auctoritate nostra conueniatis, vt ab omni inuasione ipsius monasterii tam se quam suos remoueat, & vlterius nec res eius, nec monachos illic Domino famulantes molestare præsumat. Quod si ipse surda aure, quod absit, per vos monita nostra audierit, tunc ex auctoritate beati Petri apostoli cui idem monasterium pertinet, simul & nostra, illum a ministerio sacerdotali excommunicando suspende, quousque dum aut ab ipsa inuasione se subtrahat, aut ad sedem apostolicam, vel ad nostram præsentiam nobis satisfacturus occurrat. Agat in his sanctimonia tua sicut illam agere decet, vt & nos Deo laudes, & tibi gratias referamus. Data XVIII. Kalendas Iulias, indictione XII.

EPISTOLA CXCII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD MICHAELEM REGEM BVLGARORVM.

De legatione ac muneribus missis gratias agit. dolet eum defeciſſe ab eccleſia Romana, ad quam monet vt reuertatur. oſtendit Græcos Bulgarorum diœceſin, cum ſit Romani pontificis, contra Canones detinere.

Dilecto ac ſpiritali filio Michaeli glorioſo regi Bulgarorum.

MVLTAS regiæ excellentiæ veſtræ gratias agimus, quia ſicut cariſſimus filius diuino repletus amore paternitatem noſtram per Functicum eximium fidelem veſtrum viſitare, miſſiſque donis honorare curaſti; per quem tuæ ſalutis incolumitatem, omniumque fidelium tuorum audientes proſperitatem, valde ſumus gauiſi. Nos autem, & noſtris aſſiduis precibus ante ſacratiſſimum beati Petri apoſtolorum principis corpus adſtantes, & te, & omnes principes tuos, omnemque populum tuum Ieſu Chriſto Domino ſemper commendare ſtudemus, & benedicimus tibi, & omni populo tuo, omnique regno tuo, vt & a viſibilibus, & inuiſibilibus hoſtibus liberatus, Deique auxilio adiutus, inimicorum tuorum ſemper victor exiſtas, & ad palmam ſupernæ vocationis glorioſus pertingas. Vt ipſe, qui gratiæ ſuæ largitate & regnum tibi terrenum conceſſit, & illuminando oculos mentis tuæ viam veritatis oſtendit, & de tenebris ad veram lucem perduxit, vſque ad finem in eadem ſancta fide, & bonis operibus perſeuerantes ſaluos & incolumes dignetur perducere, vt poſt finem præſentis vitæ, per interceſſiones ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli, regnum valeas cæleſte percipere; in quo illa omnia bona, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt, cum ſanctis omnibus ſimul accipias, quæ diligentibus ſe, ab origine mundi præparauit omnipotens Dominus. Sed non modica nos triſtitia, o fili cariſſime, repleuiſti, quia ſedem beati Petri cæleſtis regni clauigeri, qui tibi in manifeſta viſione apparuit, & opportunum auxilium præbuit, reliquiſti; cum ipſa ſedes caput, & magiſtra ſit omnium eccleſiarum Dei,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ad cuius auctorem beatum Petrum a Domino dictum est: *Pasce oues meas*, & cui traditæ sunt claues regni cælorum, *Ioan.21.* vt quæcumque ligauerit super terram, ligata maneant & in *Matth.16.* cælis: & quæcumque soluerit super terram, sint soluta & in cælis. Reuertere iam fili amantissime ad sanctam matrem tuam Romanam ecclesiam, quæ te religioso vtero genuit, & per quam totius religionis, & iustitiæ formam sancto prædecessore nostro Nicolao præsule mittente, suscepisti; & quæ omnium gentium retinet principatum, & ad quam totius mundi, quasi ad vnam matrem, & vnum caput, conueniunt nationes. Noli amplius deserere matrem tuam, quia illa tui non obliuiscitur: quin potius quasi vnicum diligit, & semper memoriam tui coram Domino facit. Non enim licitum fuit Græcis alterius parochiam vsurpare, sanctis hoc patribus apertissime prohibentibus. Et idcirco ipsi contra Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reuerentia consecratos, nostras retinent diœceses. Quos si pro tuo nobis non esset amore, iam per apostolicæ sedis sententiam inde compelleremus exire. Data vt supra.

EPISTOLA CXCIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ANASTASIVM ABBATEM.

Præcipit vt cellulam Gauderico episcopo reddat.

Anastasio religioso abbati.

MONEMVS religionem tuam, & expresse præcipimus, vt omni remota occasione, & dilationis inuentione cellulam sancti Valentini in Sabinis positam, quam a Gauderico venerabili episcopo abstulisti, ei continuo reddas, vsque in nostram præsentiam, vt nec suum laborem perdat, nec pro eo, quod ex hinc nos adiit, sibi obesse, quin potius prodesse cognoscat: quod etiam tibi faciendum per præsentem cubicularium nostrum mandamus, vt aliter nullo modo facias: cum autem te nobis exhibueris, si merito sua negligentia fortasse ipsam cellulam amisit, nos eum contra iustitiam defendere nolumus; sicut nec illum innocentem perpeti damna permittimus. Data vt supra.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

EPISTOLA CXCIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD TVVENTARVM DE MARAVNA.

Hortatur, vt omnem falsam doctrinam reiiciens, in Romanæ ecclesiæ fide maneat. miratur Methodium aliter, quam fuerat professus, docere: & propterea a se vocatum fuisse significat.

Tuuentaro de Marauna.

SCIRE vos volumus, quia nos qui per Dei gratiam beati Petri apostolorum principis vicem tenemus, pio amore vos quasi carissimos filios amplectimur, & paterna dilectione amamus; nostrisque assiduis precibus vos omnes Iesu Christo Domino commendamus, orantes semper pro vobis, vt Deus omnipotens, qui corda vestra illuminauit, & ad viam veritatis perduxit, in bonis operibus confirmet, & vsque ad finem in recta fide bonaque actione decoratos vos, atque incolumes dignetur perducere. Quod autem, sicut Ioanne presbytero vestro, quem nobis misistis, referente didicimus, in recta fide dubitetis; monemus dilectionem vestram, vt sic teneatis, sic credatis, sicut sancta Romana ecclesia ab ipso apostolorum principe didicit, tenuit, & vsque in finem sæculi tenebit, atque per totum mundum quotidie sanctæ fidei verba rectæque prædicationis semina mittit, & sicut antecessores nostros sanctos videlicet sedis apostolicæ præsules, parentes vestros ab initio docuisse cognoscitis. Si autem aliquis vobis, vel episcopus vester, vel quilibet sacerdos aliter annuntiare aut prædicare præsumpserit, zelo Dei accensi omnes vno animo, vnaque voluntate doctrinam falsam abiicite, stantes & tenentes traditionem sedis apostolicæ. Quia vero audiuimus, quia Methodius vester archiepiscopus ab antecessore nostro Hadriano scilicet papa ordinatus, vobisque directus, aliter doceat, quam coram sede apostolica se credere verbis & literis professus est valde miramur: tamen propter hoc direximus illi, vt absque omni occasione ad nos venire procuret; quatenus ex ore eius audiamus, vtrum sic teneat & credat, sicut promisit, aut non. Data vt supra.

EPI-

EPISTOLA CXCV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD METHODIVM ARCHIEPISCOPVM PANNONIENSEM.

Præcipit vt ad se veniat, vt de eius doctrina cognoscere poscit. Missas Sclauonica lingua celebrari prohibet.

Reuerendissimo Methodio archiepiscopo Pannonienſis ecclesiæ.

PRÆDICATIONIS tuæ doctrinis populum Domini tibi quasi spiritali pastori commissum saluare instruereque cum debeas, audiuimus, quod non ea, quæ sancta Romana ecclesia ab ipso apostolorum principe didicit, & quotidie prædicat, tu docendo doceas, & ipsum populum in errorem mittas. Vnde his apostolatus nostri literis tibi iubemus, vt omni occasione postposita, ad nos de præsenti venire procures, vt ex ore tuo audiamus, & cognoscamus vtrum sic teneas, & sic prædices, sicut verbis & literis te sanctæ Romanæ ecclesiæ credere promisisti, aut non; vt veraciter cognoscamus doctrinam tuam. Audimus etiam quod Missas cantes in barbara, hoc est, in Sclauina lingua; vnde iam literis nostris per Paulum episcopum Anconitanum tibi directis prohibuimus, ne in ea lingua sacra Missarum solennia celebrares; sed vel in Latina, vel in Græca lingua, sicut ecclesia Dei toto terrarum orbe diffusa, & in omnibus gentibus dilatata cantat. Prædicare vero, aut sermonem in populo facere tibi licet, quoniam Psalmista omnes admonet Dominum gentes laudare, & *Psal. 116.* Apostolus: *Omnis*, inquit, *lingua confiteatur, quia Dominus Ie-* *Philipp. 2.* *sus in gloria est Dei Patris.* Data vt supra.

EPISTOLA CXCVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ANSPERTVM ARCHIEPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Arguit quod ſedi apoſtolicæ obediens non fuerit, eiuſque legatos iniurioſe tractarit, & excommunicatus Miſſas celebrarit. Ideo monet, vt ad Synodum ſe purgaturus quamprimum vel per ſe, vel per legatos accedat.

Anſperto archiepiſcopo Mediolanenſi.

TANTIS, heu proh dolor! tranſgreſſionibus inueniris obnoxius, quantis nullus de eccleſia Mediolanenſi aliquo modo eſt inuentus: in primis quod noſtri operis, atque laboris noluiſti ſocius eſſe ac particeps, ſed apoſtolicæ ſedi proterue, inobedienter, ac procaciter reſultaſti; deinde legatos noſtros Ioannem Ticinenſem, & Vvalpertum Portuenſem epiſcopos e latere noſtro ad te directos non ſuſcipiens, præ foribus portæ diu tibi noſtræ commonitionis verba facientes, quatenus nobis, aut per te, aut per legatum tuum, tuam more prædeceſſorum tuorum condignam obedientiam exhibere debuiſſes, irreuerenter ſtare feciſti; nullamque illis reuerentiam, vel auditum accommodare dignatus es: ſed ſicut aſpis ſurda contra caritatis affectum viſcera cordis & aures valide obturaſti. Pro quibus, & his ſimilibus te tamdiu communione priuauimus, Miſſarumque celebratione, donec nobis occurreres, & aut per te, aut per vicarium tuum cuncta errata corrigeres, & ſic te demum perſonaliter in noſtrum conſortium admitteremus. Sed in deſpectum, & iniuriam paternorum Canonum excommunicatus a nobis, ſacrum miniſterium agere, Miſſamque celebrare præſumpſiſti; de quo ſolicite voluimus parcere tuæ ſenectuti perquirentes: ſed adeo verum eſſe deprehendimus, vt * præſentium videtur, videlicet presbyter lator non fuerit auſus coram collegio coepiſcoporum pro vobis hoc ſatisfacere. Quapropter, quia Nicæn. c. 5. Domino auxiliante, ſecundum ſtatuta Canonum circa autumni tempus Synodum ſumus celebraturi, ad quam te

volumus omni occasione postposita sine mora venire, aut legatos dirigere: & dum, Christo opitulante, perpetrata transgressionis purgaueris, te in communionem omnimodis recipiemus. Data vt supra.

EPISTOLA CXCVII.

IOANNIS PAPÆ VIII. AD LVDOVICVM REGEM.

Gratias agit de propensa voluntate erga Romanam ecclesiam. hortatur vt ad eam a Paganorum incursionibus defendendam veniat; eique tacite imperium pollicetur.

Dilecto ac spiritali filio Ludouico glorioso regi.

VESTRÆ regiæ serenitatis mellifluis relectis apicibus, quos per Astaldum insignem comitem vestrum nobis mandastis, quantam deuotionem, ac sinceriſſimam voluntatem exaltandi & defendendi ecclesiam Dei, more videlicet parentum vestrorum glorioſiſſimorum imperatorum habeatis, luce clarius nouimus. Vnde valde gauisi existentes, maximas excellentiæ vestræ agimus gratias, quia nobis inter tot angustias, & persecutiones, quas a Paganis assidue supra modum patimur, vestræ inuictæ potentiæ auxilium, defensionisque solatium pia dumtaxat animi deuotione conferre omnimodis cupiatis. Ideo fili cariſſime, nostræ apostolicæ admonitioni aurem clementiæ vestræ vt accommodetis, obnixe precamur, vt citius nobis vestro potenti brachio subuenire studeatis: quatenus sanctam Dei ecclesiam in magna nunc fluctuatione positam, ad portum salutis, & tranquillitatis efficaciter perducatis, & terram perditam per vos, Deo propitio, ad pristinam reuocetis incolumitatem, vt ex hoc, & apud omnipotentem Dominum dignam valeatis mercedem recipere, & in præsenti sæculo laudabile nomen omnimodo acquiratis. Quapropter scitote pro certo, quia nullus parentum vestrorum tantam gloriam, & exaltationem a præcessoribus nostris percepit, quantam nos vobis, si veneritis, totis multipliciter viribus desideramus impendere. Porro de hoc, quod mandastis, vt pro euen-

tu regni Ludouici piæ memoriæ nepotis veſtri præpediti exiſtatis, pro multo, quod circa vos videndi deſiderium habemus, turbati manemus; ſed veſtra fiſi benignitate petimus, vt omni cura remota, pro amore Dei, & ſanctorum apoſtolorum Petri, & Pauli, noſtræ petitionis ſolicitudinem pio pectore veſtro alacriter aſſumatis: vt ſicut ſedes apoſtolica, quæ caput eſt omnium eccleſiarum Dei, vos magno deſiderio, quaſi vnicum & cariſſimum filium præſtolatur, veſtra ſpeciali viſione celeriter perfruatur: quoniam ſi, Deo fauente, Romanum ſumpſeritis imperium, omnia vobis regna ſubiecta exiſtent. Nam ſi pleniter ſciretis quanta nos vndique mala, quæ pro multitudine ſcribere nequiuimus opprimunt, & affligunt; tantum in veſtra cognoſcimus ſapientia, quod per veſtram magnitudinem iam maneremus defenſi. Deus te incolumem cuſtodiat cariſſime fili. Data ſupra.

EPISTOLA CXCVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD AIRARDVM ARCHIEPISCOPVM AVSCENSEM, EIVSQVE SVFFRAGANEOS.

Hortatur ad deprauatos populi mores corrigendos, præcipue inceſta matrimonia. ne quis relicta vxore aliam ducat, aut ſimul cum vxore concubinam habeat vt res immobiles eccleſiæ nemo ſibi vſurpet, & vt clerici ſub epiſcopi ſint poteſtate.

Reuerentiſſimis & ſanctiſſimis, Airardo archiepiſcopo, & Inuolato Conuenenſi, Vvainardo Conſerano, Sarſtono Bigorrenſi epiſcopis.

MVLTAS præuaricationes contra totius Chriſtianitatis religionem, atque ſanctorum patrum venerabiles ſanctiones, his veſtris in partibus a prauis fieri Chriſtianis veridica multorum relatione didicimus. Quos vero nec piæ admonitionis veſtræ blandimento, nec debitæ excommunicationis vinculo, nec etiam apoſtolicæ conſtitutionis verbo, aliquatenus a tantorum malorum operum infeſtatione ac perpetratione prohibere, nec peni-

tus valetis compescere. Et ideo dolemus pariter vobiscum, fratres mei, super temeritate populi talia præsumentis, & nullam ex his pœnitudinem fructuosam in præsenti agere volentis, vestramque salubrem correptionem pro nihilo ducentis. Igitur quia nostro apostolatui humiliter suggessistis, vt apostolica fulti auctoritate, populum grauem & plenum iniquitate libere possetis corrigere; quando ex diuino eloquio docemur, vt aliquando conuersi fratres nostros aliqua sæculi fluctuatione inefficaces confirmare debeamus; vos cum Doctore gentium conuenimus dicentes, corripite inquietos, consolamini pusillanimes, arguite peccantes, obsecrate proteruos, & increpate iniquè agentes, cum omni imperio. Vobis namque populus ipse sicut grex ouium Domini pastoribus est commissus: & nisi eos ita nunc temporali increpatione correxeritis, vt spiritu salui sint in die Domini nostri Iesu Christi, sanguis eorum de vestris procul dubio manibus requiretur. Sin autem vobis annuntiantibus non obedierint, ipsi in suis iniquitatibus deficient, vos vero animas vestras liberastis. Præterea vnum valde illicitum & execrabile malum contra venerabilia sanctorum patrum decreta eosdem vestros parochianos committere audimus: hoc est vt nulla generis consanguinitate custodita, nulla propinquitatis parentela obseruata, vnusquisque suam propinquam in quocumque fuerint gradu, accipiat vxorem, atque incesto & nefario se coniugio copulent. Quod licitum facere Christianis non est, dum vsque se generatio cognouerit. Vnde sanctissimi prædecessores nostri, Stephanus videlicet, Eugenius, atque Leo, synodali decreto tale nefandum coniugium fieri prohibuerunt, dicentes: vt consobrinam, neptem, nouercam, fratris vxorem, vel etiam quamlibet de propria cognatione, nullus præsumat sibi in coniugio copulare: quia scriptum est in lege Domini: *Turpitudinem vxoris patris tui, siue vxoris fratris tui, atque sororis tuæ non reuelabis. turpitudo enim tua est.* Et si Deus Hebraico populo ante incarnationem vnigeniti Filii sui hæc seruanda mandauit, quanto amplius nos, qui Christianæ religionis documenta tenemus, ab illicitis connubiis obseruare debemus, ne demersi in voraginem ignis æterni concrememur incendio? Si quis vero in hoc nefario coniugio inuentus in

Luc.22. *1. Thess. 5.* *Leuit. 18.*

eo permanere voluerit, aut nunc ab vxore ſolutus hoc agere tentauerit, ſciat ſe auctoritate apoſtolica anathematis vinculo eſſe innodatum, & nullus ſacerdos illi tribuat communionem: & ſi inclinatus ab illicita ſe copula diuiſerit, pœnitentiæ ſubmittatur, vt ſacerdos loci conſideraverit. Hoc etiam cum illis pariter iubemus, vt nullus propriam relinquat vxorem, & illa viuente alteram ſibi ſociare præſumat; nec liceat ei vno tempore duas habere vxores, vxoremve & concubinam. Iubemus etiam, vt nulli ſacerdotum, nullique laicorum liceat res immobiles ſub qualibet occaſione a piis & venerabilibus locis ſubtrahere, & in proprio vſu habere. Qui vero præſumpſerit, canonicis ſubiaceat correctionibus. Statuimus etiam, vt omnes presbyteri & clerici ſub proprii poteſtate conſiſtant epiſcopi, & nihil ſine ipſius conſcientia gerant, ſecundum regulam a patribus conſtitutam. Si quis ſane ſacerdotum aut clericorum aliter agere præſumpſerit, a ſuo canonice redarguatur epiſcopo: laicus quoque, ſi de poteſtate epiſcopi clericum quemlibet ſubtrahere præſumpſerit, excommunicatus exiſtat. Hæc, fratres cariſſimi, pro veſtra ſupplicatione & honorificentia in auctoritatem habenda deſcripſimus vobis: quatenus his noſtræ conſtitutionis muniti præceptis, digna Deo noſtro poſſitis ſecuriter deferre obſequia, debitaſque perſoluere laudes. Optamus ſanctitatem veſtram in Chriſto bene valere. Data Idibus Iuniis, indictione XII.

[a]EPISTOLA CXCIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD BASILIVM, CONSTANTINVM, ET ALEXANDRVM IMPERATORES.

Imperatorum precibus commotus, vt pax sit ecclesiæ Constantinopolitanæ, dispensat cum Photio, vt in Ignatii locum Constantinopolitanæ ecclesiæ patriarcha subrogetur, statuens ne deinceps quisquam ad patriarchalem dignitatem, nisi per gradus ecclesiasticos ascendat. iubet patriarcham Constantinopolitanum Bulgarorum diœcesin sub ecclesiæ Romanæ iurisdictione relinquere. monet omnes vt patriarchæ debitum præstent obsequium. præcipit vt ad ecclesiæ communionem eos, qui a Methodio, & Ignatio initiati fuerant, admittant. excommunicat illos, qui cum Photio noluerint communicare.

Dilectissimis ac excellentissimis spiritalibus filiis nostris Basilio, Constantino, & Alexandro, gloriosissimis imperatoribus semper Augustis.

INTER claras sapientiæ & mansuetudinis vestræ laudes, o Christianissimi principes, aliquod cum puriore luce summæ deuotionis longe lateque resplendet, quod amore fidei, quod caritatis studio, disciplinis ecclesiasticis edocti, Romanæ sedi reuerentiam more prædecessorum vestrorum piissimorum imperatorum conseruatis, & eius cuncta subiicitis † auctoritati: ad cuius auctorem, hoc est apostolorum omnium principem, Domino loquente, præceptum est: *Pasce oues meas.* Quam esse vere omnium ecclesiarum Dei caput, & beatorum patrum præcipuæ regulæ, & orthodoxorum principum statuta declarant, & pietatis vestræ reuerendissimi apices attestantur. Nihil est enim, quod lumine clariore præfulgeat, quam pia deuotio, & recta fides in principe. Et quia pontificii nostri reuerentiam hoc ardore mentis, hoc religionis studio luculenter vestris mellifluis literis exornatis: id nos ratione, seu temporis necessitate inspecta, cum sedis apostolicæ nobis commissæ consensu & voluntate perficere iure apostolico decet.

[a] Hæc epistola a Photio est corrupta, locis infra designatis.

† Ista de auctoritate Romanæ ecclesiæ Photius in sua translatione non posuit. *Ioan.* 21.

Igitur petistis a nobis, quatenus sede apostolica suæ pandente viscera pietatis, Photium reuerendissimum in patriarchatus honore, in summi sacerdotii dignitate & in ecclesiastici collegii societate reciperemus, nostræq; communionis participem faceremus, ne ecclesiam Dei tanto iam tempore perturbatam pateremur amplius manere diuisam, scandaloque commotam. Nos itaque serenitatis vestræ preces congrua ratione admittentes, quia † Ignatium piæ memoriæ patriarcham de præsenti vita iam migrasse cognoscimus: temporis ratione perspecta, hoc modo decernimus ad veniam pertinere, quod nuper de ipso Photio licet ipse absque consultu sedis nostræ officium sibi interdictum † vsurpauerit, gestum constat fuisse.

† Nomen Ignatii sustulit Photius, alia attexens.

† Mutauit hæc in contrarium sensum Photius, vt vim passum se recepisse hanc sedem ab imperatoribus dicat.

Nos statutis apostolicis non præiudicantes, nec beatorum patrum regulas resoluentes, quin potius earum auctoritatibus freti, qui Nicæni Concilii capitulo secundo apertissime dicunt: Quoniam plura ante per necessitatem, aut alias cogentibus hominibus aduersus ecclesiasticam facta sunt regulam. Hinc & Gelasius papa dicit, quod vbi nulla perurget necessitas, constituta patrum inuiolata seruentur. Et sanctus Leo eodem spiritu præcipit, omittendum esse, & inculpabile iudicandum, quod necessitas intulit. Inde & Felix præsul, decessor noster in sua decretali epistola voce consona dicit, aliter tractandam esse necessitatis rationem, & aliter voluntatis. Inde etiam sanctum Concilium apud Africam gestum capitulo trigesimoquinto iubet, vt clerici Donatistarum in ecclesia, propter ecclesiæ pacem & vtilitatem, si correcto consilio ad catholicam vnitatem transire voluerint, si hoc paci Christianæ prodesse visum fuerit, in suis honoribus suscipiantur, non vt Concilium quod in transmarinis partibus de hac re factum est, dissoluatur, in quo videlicet Concilio statutum est, vt ordinati in parte Donati, si ad catholicam partem transire voluerint, non suscipiantur in honoribus suis. De hoc etiam beatus papa Innocentius dicit capitulo quinquagesimoquinto, quod ii qui a Bonoso hæretico ordinati sunt, propterea sint recepti, ne scandalum remaneret ecclesiæ.

Gelasius epistola 6.

Necessitatis tempore locum habet dispensatio.

Epistola 27.

Nunc itaque aliis patriarchis, Alexandrino videlicet & Antiocheno & Ierosolymitano, atque omnibus archiepiscopis, metropolitis, episcopis & sacerdotibus, cunctoque

Photius restituitur.

ctoque clero Constãtinopolitanæ sedis, qui de ordinatione B. Methodii & Ignatii reuerendissimorum patriarcharum existunt, vna voluntate, parique voto consentientibus, eumdem † Photium satisfaciendo, misericordiam coram Synodo secundum consuetudinem postulantem, in vera dilectione fratrem, in pontificali officio comministrum, [atque coram Synodo misericordiam quærendo,] in pastorali magisterio consacerdotem, pro ecclesiæ Dei pace & vtilitate, amodo, Christo fauente, recipimus & habemus.

† Omnia ista deleuit Photius, de venia coram Synodo petenda.

Quia & vos Christianissimi imperatores Augusti, qui sanctæ reipublicæ clementissimo affectu gubernatis imperium, pro Christo fungi legatione videmini, dum pro pace rogatis ecclesiæ, & nos † quibus, secundum Apostolum, omnium ecclesiarum Dei solicitudo incumbit, controuersiam aliquam in ecclesia Dei amplius remanere nolentes: hunc ipsum patriarcham cum omnibus siue episcopis, siue presbyteris, seu ceteris clericis & omnibus laicis, in quos iudicii fuerat censura prolata, ab omni ecclesiasticæ sanctionis vinculo absoluimus, sanctæque Constantinopolitanæ ecclesiæ iudicamus recipere sedem, dominicique gregis esse pastorem, illa scilicet potestate fulti, quam ecclesia toto orbe diffusa credit nobis in ipso apostolorum principe a Christo Deo nostro esse concessam, eodem Saluatore beato Petro apostolo præ ceteris specialiter delegante: *Tibi dabo claues regni cælorum, & quæcumque ligaueris super terram, erunt ligata & in cælis: & quæcumque solueris super terram, erunt soluta & in cælis.* Sicut enim ex his verbis nihil constat exceptum, sic per apostolicæ dispensationis officium, & totum possumus procul dubio generaliter alligare, & totum consequenter absoluere, præcipue cum ex hoc magis præberi cunctis oporteat apostolicæ miserationis exemplum.

2. *Cor.* 5. 2. *Cor.* 11. † Omnia ista a Photio sunt prætermissa vsque ad sequens caput.

Matth. 16.

Nam & legati sedis apostolicæ ab antecessore nostro Hadriano videlicet almifico præsule Constantinopolim directi, Synodo ibidem peractæ vsque ad voluntatem sui pontificis vigilanti studio subscripserunt..... nec ab apostolico manere: quia sedes beati Petri cælestis regni clauigeri potestatem habet, ligata quælibet pontificum congrua æstimatione absoluere. Quippe cum constet multos iam patriarchas, hoc est, Athanasium & Cyrillum

Alexandrinos, Flauianum & Ioannem Constantinopolitanos, & Polychronium Ierosolymitanum synodice damnatos per apostolicæ sedis postmodum absolutionem restitutos incunctanter fuisse.

Eo tamen tenore ista statuentes, apostolica dumtaxat auctoritate & sanctorum patrum venerabilibus institutis decernimus, vt post huius patriarchæ obitum, nullus de laicis vel curialibus in patriarchatus eligatur vel consecretur honore, nisi de cardinalibus presbyteris & diaconibus Constantinopolitanæ sedis, secundum sacros Canones spiritu Dei conditos; & totius mundi reuerentia consecratos; quia nec præpropere contra Canones ecclesiasticos, decretaque maiorum cito quilibet lector, cito acolytus, cito diaconus, cito sacerdos vel episcopus fiat: qui in minoribus officiis sic diu perdurent, & vita eorum pariter & obsequium comprobetur, vt per tempora a maioribus instituta, comprobatis prius moribus, & bonæ vitæ meritis refulgentibus, ad summum sacerdotium postmodum veniant. Quoniam non est subito præripiendum vel vsurpandum, quod vita diu probata meretur accipere. Nam si in quibuslibet ecclesiæ gradibus prouidenter curandum est, vt in Domini domo nihil sit inordinatum; quanto magis elaborandum est, vt in electione eius qui supra omnes gradus constituitur, non erretur? Nam totius familiæ Domini status & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore, non sit in capite; & inde fiet, vt omnis ecclesiastica disciplina resoluatur, omnis ordo turbetur. Et ideo hoc, quod nos modo pro ecclesiastica vnitate & pace, quam Christus Dominus noster nobis dedit habendam, vtcumque patimur esse veniale, inultum postmodum esse non poterit.

Bulgari sub Romanam diœcesin reuocantur.

Hoc etiam modo ista, excellentiæ vestræ precibus moti, fieri iubemus, si ipse patriarcha Bulgarorũ diœcesin, quam piæ memoriæ Nicolaus præcessor noster, Michaele ipsorum rege petente, apostolicis doctrinis docuit, & per venerabiles episcopos suos lauit vnda baptismatis, omnique ecclesiastica regula & disciplina prout oportebat instruxit; amodo suo iuri vendicare, vel remittere nullo modo præsumpserit, nec aliquam cuiuscumque honoris ibidem ordinationẽ fecerit.... ibidem sunt illicite ordinati episcopi

vel ſacerdotes ..... archiepiſcopo, vel epiſcopis qui ibidem videntur exiſtere ..... ſacrum pallium quo inter ſacra Miſſarum ſolennia vti pontificibus ſolitum eſt, ipſe patriarcha mittere præſumpſerit.

Porro pro tantis perturbationibus, quibus eccleſia veſtra longo iam, tempore manet turbata veſtræ Auguſtali pietati obnixe ſuggerimus, vt Conſtantinopolitanum patriarcham digno honore venerantes, quaſi patrem ſpiritalem, & vtpote inter vos & Deum mediatorẽ præcipuum, diuina vobis, per quæ ad regnum perueniatis æternum, ſedule annuntiantem, pio ſemper affectu colatis, & vt condecet in omnibus honoretis: quia pro temporali, quem illi exhibetis, honore, vos & hic temporalem honorificentiam habebitis, & in æternum multiplicem procul dubio recipietis ab illo nempe, qui glorificantes ſe glorificare teſtatur. Nec eorum verba falſo prolata, qui ſcandalorum zizania ſuper conſpicuam ſegetem Domini ſeminare non ceſſant, veſtra imperialis dignetur audire maieſtas, nec pro talium ſuſurrationibus hominum, qui ſemper ſtudent ſcindere vnitatem Dei, veſtem Domini, eccleſiam Chriſti, quique linguis ſuis ſemper doloſe agere non ceſſant, venenum aſpidum portantes ſub labiis ſuis, animum clementiæ veſtræ aduerſus eum aliquatenus commoueatis, & ſummum ſacerdotem veſtrum Dei prouidentia in eccleſiæ Chriſti regimine conſtitutum ſic facile exhonoretis, quod nimirum ſancto veſtro imperio valde inhoneſtum & indecens eſſe videatur.

Photii nimia laus.

1. *Reg.* 2.

Pſal. 13.

Præterea mandamus etiam vt omnes epiſcopos & ſacerdotes, ſeu cuiuſcumque ordinis clericos, qui de conſecratione Ignatii bonæ memoriæ patriarchæ conſiſtunt, ſiue in ipſa regia vrbe manentes, ſiue alicubi extra, longe ſeu prope retruſos, clementi animo ad gremium & vnitatem ſanctæ eccleſiæ reuocetis, & vlnis extenſis paterno affectu recipiatis & amplectamini, propriaſque vnicuique illorum iubeatis reddere ſedes: vt ſicut vna eſt fides, vnum in nobis baptiſma, & omnes vnum ſumus in Chriſto; ita & iſti qui ad vnitatem & ſocietatem eccleſiæ Dei, & corporis Chriſti redierint, & id ipſum dicentes, perfectiq; exiſtentes in eodem ſenſu, in eadem ſcientia, vnus grex efficiantur, & vnus paſtor; nec audeant amplius dicere: *Ego quidem ſum Cephæ*, 1. *Cor.* 1.

Recipiendi qui ab Ignatio fuerunt ordinati.

ego Pauli, ego autem Apollo, sed vnius Christi veri Dei nostri, qui est pax nostra & fecit vtraque vnum, venienſque cæleſtia cum terrenis pacificare dignatus est. *Qui idcirco ſemel pro peccatis noſtris mortuus eſt, vt filios Dei qui erant diſperſi, congregaret in vnum.* Nec enim poterit vnitatis eorum firma esse compago, nisi eos ad inseparabilem soliditatem vinculis caritatis astrinxerit: quatenus, Deo fauente, absque omni perturbatione, vobis regnantibus salui & securi persistentes, pro salute vestra & pro statu reipublicæ, iugibus semper votis Dominum valeant deprecari.

Ioan. 11.

Excommunicantur qui cum Photio communicare nolût.

Quod si forte quidam extiterint cum eodem patriarcha communicare nolentes, admoneantur secundo & tertio, vt sanctæ ecclesiæ se vnire procurent. Quod si acquiescere noluerint, in sua pertinacia manere volentes, sacra eos communione, his præsentibus missis nostris vna cum Synodo, iussimus priuari, quousque ad suum redeant patriarcham, & ad sanctæ ecclesiæ vnitatem, cum præcipue ipsi episcopi a nobis sint canonice excommunicati. Et ideo si eos in consortium suum receperit, aliquamve cum eis communionem habuerit, simili modo eumdem patriarcham cum ipsis episcopis ecclesiastica communione iudicamus esse priuatum. Data mense Augusto, die decima sexta, indictione XII.

Missa per Petrum presbyterum.

NOTÆ.

[a] *Epistola.*] Qua occasione hanc de Photii absolutione & restitutione epistolam pontifex scripserit, diximus supra in notis ad vitam Ioannis papæ VIII. circa annum Domini 879. Hæc in codice Vaticano charactere Longobardo exarato, atque iam haud pridem, sed mendose nonnihil cuso, scripta est.

Summa plane Dei prouidentia factum est, vt eiusmodi Ioannis octaui papæ literæ in nostrum vsque tempus in eius regesto, siue vt dicunt vulgo, registro integræ seruarentur, nec sicut aliorum plurium pontificum epistolæ perderentur: vt ex his etiam sicut ex Nicolai & Hadriani epistolis Photius millies possit redargui impostura, & falsitatis conuinci. Ad vsitatam impostor artem rediit falsandi literas Romanorum pontificum, & fingere noua scripta: nam præter ea quæ plus satis de ipso dicta sunt sub Nicolao & Hadriano pontificibus, & in Synodo vniuersali sunt proclamata, nouæ rursus ab impostore prodiere falsitates: vt plane acciderit de his Ioannis papæ literis, quod de suis ab eodem Photio falsatis, Nicolaus in epistola ad Michaelem imperatorem exclamat, cum ait: *Ex his*, inquit,

quæ ibidem ex ea lecta sunt, nonnulla addita, multa mutata, plura subtracta reperiuntur, & per omnia talis a vobis effecta est, vt aut nihil aut parum aliquid nos per eam de crebro dicti comministri nostri Ignatii disposuisse causa videamur. Hæc tunc Nicolaus, quæ etiam nunc ab ipso Ioanne repetenda essent, si viuens videre potuisset, vt Nicolaus, quomodo suas missas Constantinopolim literas Photius addendo, minuendo, atque mutando, male, pessimeque habuisset.

Sed quorsum hæc ipse? dices. Voluit scelestus quasi ex Ioannis papæ literis non solum suam restitutionem firmam, roboratamque monstrare; sed & falsatis illis probare etiam auctoritate eiusdem pontificis octauam Synodum œcumenicam esse damnatam; probatam vero recentem ab ipso aduersus eam Constantinopoli celebratam, octauamque pariter nominatam in abolitionem legitimæ octauæ œcumenicæ sub Hadriano pontifice celebratæ. Ex quo grande malum illud euenit, vt pro germana octaua, a Græcis maxime, accepta sit Synodus Photiana; vt factum inter alios a Zonara est videre, qui in sua Canonum collectione & interpretatione posuit loco octauæ œcumenicæ Synodum Photianam sacrilegam, quam ipsam & Theodorus Balsamo vniuersalem appellat, cuius & tres Canones recitat: sic & reliqua Græcorum schismaticorum colluuies. Tu igitur, lector, hic, amabo te, sede arbiter veritatis, atque ex literis Ioannis papæ in Græcum a Photio redditis & recitatis in secunda actione suæ Pseudosynodi, reuocatis vero ad Latinitatem a Friderico Metio origine Græco, sed pietate catholico atque fide Latino, modo ob virtutum atque doctrinæ præstantiam creato Thermarum episcopo, veteratoris malas artes intellige. Extat ipsa integra Photiana Pseudosynodus Græce in scripto codice bibliothecæ Columnensis, quæ fuit Cardinalis Sirleti, nota numeri quadragesimi primi, in quo sub actione secunda eadem epistola Ioannis papæ recitatur ad imperatorem scripta, adeo mutata, vt vix quis cognoscat eamdem esse Ioannis, quam nuper recitatam audisti. sic enim se habet:

Ioannes seruus seruorum Dei, serenissimis dilectis filiis nostris spiritalibus & Deo caris Basilio, Leoni, & Alexandro victricibus imperatoribus & æternis Augustis.

PVRITAS & splendor vestræ rectæ fidei, & sapientia & morum probitas & benignitas perspecta, o Christianissimi & maximi imperatores Romanorum, luminum instar in medio terræ micantes vsque ad omnes fines, ad quos vniuersus orbis, extenduntur & splendent. Non enim sola recta fide præstantes, in aliis rebus vos oscitanter habetis, sed potius super vestram irreprehensibilem fidem

Ferme totum principium a Photio immutatum: quod enim visum sit exile præconium imperatoris, voluit illud glorioſius prædicari.

ſuperædificatis non lignum aut herbam, aut arundinem, ſed precioſos lapides, aurum & argentum, & vt breuiter dicam, omnia alacri ſtudio perficitis, quibus cognoſcitis Deo rem gratam facere. Nihil vero Deo gratius eſſe dignoſcitur, quam vt vniuerſæ eius eccleſiæ quaſcumque ſol reſpicit, recta fide & mutua inter ſe dilectione & caritate viuentes, illi ſingulis diebus gratias agant. Quapropter hanc vnionem etiam in veſtra Dei eccleſia conſpici & vigere vos percupientes, Romanam ſanctam eccleſiam per veſtros legatos, & ſacras literas adiutricem aſſumpſiſtis, pro certo habentes, eam vobis futuram præſto ad id quod optaſtis. Neque vos primi id agere cœpiſtis, vt hanc rem excogitaretis, ſed veſtigiis prædeceſſorum veſtrorum inhærentes; in quanam ſchola, quærere eſt etiam dignum: a principe videlicet apoſtolorum Petro, quem Dominus omnium eccleſiarum caput conſtituit, inquiens illi: *Paſce oues meas*; nec non a ſacris & orthodoxis ſanctorum patrum decretis atque doctrinis, quemadmodum ſacræ & piæ veſtræ literæ teſtantur: id vero propterea facitis, quo magis veſtræ fidei firmitas celebrata eluceat, & erga Deum dilectio ſincera & efficax patefiat.

Ioan. 21.

Nihil enim aliud aptius & dignius contingere poteſt illis qui in maximis dignitatibus & principatibus ſunt conſtituti, quam rectæ fidei ſplendore, & Dei dilectione præſtare contendere; & curare vt omnes, qui cum eadem fide Deum venerantur, dilectionis etiam vinculo vniantur, & conſtringantur. Quapropter veſtris literis obſequentes nos, & mellifluis verbis deliniti, ignis inſtar accenſi, cum vniuerſa noſtra ſanctiſſima Romanorum eccleſia, vnanimes & concordes ſurreximus ad ea omnia quæ a vobis ſcripta ſunt, prompto & alacri animo peragenda. Scripſiſtis nobis, noſter dilecte fili, vt noſtra apoſtolica viſcera miſericorditer aperiremus, & omnes quotquot fuerint, qui in veſtra eccleſia vel propriis chirographis, vel alio quouis pacto præuaricati ſunt, & canonicis cenſuris obnoxii ſunt effecti, reciperemus, & pacis & vnionis curam haberemus. Quin etiam ante omnia Photium religioſiſſimum epiſcopum noſtræ communionis heredem & participem, & comminiſtrum facientes, ad magnum epiſcopatus culmen, & dignitatem patriarchalem iterum conſtitueremus,

ne ecclesia Dei multo tempore schismatum Deo exosorum, & malorum scandalorũ fluctibus agitata permaneat.

Nos vero vestræ serenitatis preces accipientes, vt rationales & iustas & Deo acceptas, & tempus iam præsto esse, quod antea quærebamus, & inuenire, Deum precabamur; rationi etiam congruum censentes, ecclesiam Dei tranquillam reddere: misimus propterea † legatos qui vestram perficerent voluntatem. Et licet pietas vestra Photio vim inferendo nos præuenit, in illo restituendo videlicet, antequam nostri legati isthuc venissent: hæc tamen nos supplemus non auctoritate nostra, licet hoc etiam facere possimus, sed apostolicis constitutionibus & sanctorum patrum decretis horum demonstrationem afferentes, neque ecclesiæ regulas iamdiu traditas soluentes, sed eas in quibuscumque, dum harum nimis exacta & immutabilis obseruantia seruatur, diuellit, & destruit totam compagem corporis ecclesiæ, ad quod conducit trahentes, ab ipsamet ecclesia edocti. Secundus enim Canon Nicænæ Synodi hæc habet: Quoniam frequenter vel a necessitate, vel alio quouis pacto coguntur homines ecclesiasticos Canones transgredi: & quæ sequuntur. Nec non papa Gelasius de seipso inquit, quod vbi vis non apponitur, sanctorum patrum statuta inconcussa maneant. Similiter etiam sanctissimus papa Leo in eodem spiritu præcipit, dicens: Vbi vis non præcedit, immobilia permaneant sanctorum patrum statuta; vbi vero necessitas & vis reperitur, ibi ad id quod conuenit ecclesiis Dei, ille qui potestatem habet dispenset. Ex necessitate enim, iuxta diuinum Apostolum, etiam legis fit mutatio. Felix præterea papa consona etiam dicit: De hoc enim oportet animaduertere, vt vbi necessitas contigerit, sæpenumero etiam constitutiones patrum transgredi liceat. Sancta etiam Synodus Carthaginensis ait trigesimoquinto capite: Mandamus vt Donatistarum clerici iterum ad ecclesias reuertantur, licet etiam a Synodo fuerint damnati. Synodus etiam Synodum abrogasse reperitur propter vnionem ecclesiæ & concordiam. Et Innocentius papa ait: Isti a Bonoso ordinati hæretico recipiantur, ne iterum scandala in ecclesia Dei oriantur.

Neque solum istis, licet tales essent, vt ex illis fuissent vt

† Addidit ista Photius, & mutauit in contrarium sensum quæ de seipso habebantur.

hæretici damnati, apostolica tamen sedes ecclesiæ pacis curam gerens manus adiutrices porrexit; verum etiam orthodoxis episcopis & patriarchis ad ipsam confugientibus, sicut nunc religiosissimus Photius, & auxilium implorantibus opem tulit. Nostis omnino magnum Athanasium episcopum Alexandrinum & Cyrillum & Polychronium Hierosolymorum, Ioannem quem dilectio vestra Chrysostomum appellat, Flauianum etiam Constantinopolitanum: hos enim a Synodis damnatos & reprobatos, cum ad sanctam Romanam ecclesiam confugissent, apostolica sedes hæc nostra confirmauit, & ad priorem dignitatem restituit. Si igitur ex Donatistis, & ex Bonoso ordinationem acceperunt, & ab ecclesiæ catholicæ limitibus fuerunt electi a Synodo numerosa, iterum ab alia Synodo recipiuntur, & in sacerdotum numero collocantur, vt ecclesia Dei indiuulsa, & a schismatibus integra & libera permaneat, (nihil enim oculis Dei magis execrandum & abominabile conspicitur, quam is qui schismatum auctor in ecclesiis extiterit; & nihil iucundius vel carius etiam bonitati, quam ecclesiam suam integritatem, perfectum erga Deum amorem, & erga proximum dilectionem conseruare,) multo magis viros orthodoxa fide illustres, & vitæ grauitate & rerum peritia celebres, non oportet illos contemni, † obnoxios pœnitentiæ iugo grauari, sed ad priorem dignitatem restituere.

† Ex se hæc addidit Photius.

Cum enim † semel apostolica hæc sedes claues accepisset regni cælorum a primo & magno pontifice Iesu Christo per principem apostolorum Petrum, cum illi dixisset: *Tibi dabo claues regni cælorum, & quæcumque solueris super terram, erunt soluta & in cælis: & quæcumque ligaueris super terram, erunt ligata & in cælis*; habet facultatem omnes ligandi atque soluendi; & iuxta prophetam Ieremiam, euellendi & plantandi. Hac de causa nos auctoritate vsi principis apostolorum Petri, cum vniuersa ecclesia † affirmamus vobis, & per vos etiam sanctissimis fratribus & comministris nostris patriarchis, Alexandrino, Antiocheno & Hierosolymitano, & reliquis episcopis & sacerdotibus, & vniuersæ ecclesiæ Constantinopolitanæ, nos conuenire & consentire vobis, vel potius Deo in omnibus quæ a nobis vos petistis. Et primum quidem nos recipere

† Multa hic a Photio prætermissa noscuntur, quibus sedis apostolicæ auctoritas prædicatur, & Hadriani prædecessoris legatio memoratur. *Matth.16. Ierem.1.*

† Hæc omnia addita a Photio impostore.

Photium

Photium admirabiliſſimum & religioſiſſimum archiepiſcopum & patriarcham fratrem noſtrum, & communionis cum ſancta Romanorum eccleſia conſortem & participem, & heredem, non ſolum propter alias virtutes quibus ille præſtat, verum etiam propter ſcandala e medio tollenda, & pacem Dei, & dilectionem adinuicem inter nos firmandam. Recipite etiam ipſum vos certo & firmo animo, & caritate & fide, omne iniquitatis & malitiæ venenum, & duplicitatem & ambiguitatem de cordibus veſtris auellentes, ſicut ipſum recepit Romana eccleſia.

Didicimus † enim fere ab omnibus qui huc veniunt ex illis qui iſtic verſantur, Photium omnibus prærogatiuis præſtare coram Deo non ſolum ſapientia & prudentia circa res diuinas & humanas, verum etiam circa omnes virtutes morales, & curam diuinorum præceptorum, tanquam irreprehenſibilem operarium celebrari. Neque iuſtum duximus, talem virum otioſum & inutilem permanere, ſed in altum in veſtra eccleſia iterum elatum, & lucentem conſueta ſibi & Deo dilecta opera exercere, tum erga ſacerdotes, tum etiam erga epiſcopos. Quapropter eumdem reſumentes ſermonem, vobis dicimus: Suſcipite virum iſtum abſque vlla dubitatione.

† Additamentum item eſt impoſtoris totum quod ſequitur.

Nec † aliquis pro ſui excuſatione adducat iniuſtas Synodos aduerſus ipſum habitas, neque, vt multi ſtupidiores opinantur, decreta prædeceſſorum noſtrorum beatorum pontificum, Nicolai videlicet & Hadriani aduerſus Photium lata accuſet: non enim recepta fuerunt ab ipſis quæ contra ſanctiſſimum Photium geſta fuerunt. Nullus per chirographa veſtra occaſionem ſumat ad ſchiſmata fouenda cum illo & adinuicem: omnia enim iam ſedata ſunt, & abrogata, omnia quæ contra Photium geſta ſunt, irrita, & nulla per nos minimos in manibus principis apoſtolorum repoſita ſunt, & per eum in humeros Ieſu Chriſti agni Dei qui tollit peccata mundi.

† Sunt iſta Photii additamenta contra Synodos in ipſum celebratas.

Recipite † igitur ipſum apertis vlnis, fratrem videlicet noſtrum comminiſtrum. Recipite epiſcopum & Dei & irreprehenſibilem. Recipite patriarcham veſtræ eccleſiæ. Confirmate erga illum dilectionem, fidem, & cum obſeruantia obedientiam, & per hunc erga ſanctam Romanam eccleſiam eamdem confirmate. Qui enim illum non

† Eiuſdem falſarii ſunt hæc verba ſuppoſita.

recipit, nec ea quæ a nobis & ſancta Romanorum eccleſia de illo decreta ſunt, recipit; nec is aduerſus nos bellum ſuſcipit, ſed aduerſus ſanctum Petrum apoſtolum, vel potius aduerſus Chriſtum ipſum Filium Dei, qui ita honorauit & glorificauit apoſtolum ſuum, vt ipſe ab eo haberet facultatem ligandi atque ſoluendi.

† Adiunxit & omnia iſta quæ ſub hoc capite continentur ad ſecuritatem ſui patriarchatus falſitatis architectus Photius.

Hoc † etiam rogamus pietatem veſtram, vt in memoriam reuocetis, ex quo tempore ſcandala & ſchiſmata in veſtram eccleſiam ingreſſa ſunt, & eam integritatem corruperunt; horum malorum nullam aliam fuiſſe cauſam, niſi quod vos imperatores admiſiſtis blaſphemias & calumnias aduerſus pontifices & patriarchas veſtros, ac reliquos Dei ſacerdotes; nec non quod vos paruipendiſtis dilectionem & fidem & honorem & obſeruantiam erga illos. Rogamus itaque diuinam potentiam veſtram, vt exnunc aures obturetis imperii veſtri a Deo electi calumniis & obtrectationibus aduerſus pontifices, quas praui illi homines & malis ſolum gaudentes, vobis ſuggerere ſolent; & eos tamquam piacula & abominationes, iniquas verborum illorum ſagittas repellere velitis, patriarchas autem veſtros in honore habere, & quaſi proprios patres exiſtimare, & tamquam Dei & hominum mediatores venerari. Ipſi enim vigilant pro animabus veſtris, & quæ pro ſalute veſtra faciunt, vobis a Deo ſemper deprecantur; nec non, vt par eſt, pro iis, quibus vos Deum offendiſtis errantes, ſacrificia ipſi offerunt, vt vobis Deum placent, beneuolum illum vobis reddentes. Neque id ſolum, verum etiam pro tranquillitate & duratione potentiæ veſtræ, & pro victoria aduerſus hoſtes obtinenda Deum noſtrum miſericordem orant. Doctores etiam & magiſtri vobis exiſtunt, dum vos admonent, vt ea faciatis, quibus regnum cælorum acquiratis.

Præterea vos præ aliis diligere noſcuntur; non enim adulatorum amicitiam ſectari ſciunt vobiſcum, & adulatorum inſtar vos diligere, ſed potius caritatem, quam ipſos docuit Chriſtus Ieſus per ſanctos apoſtolos ſuos. Non oportet igitur veſtros patriarchas a vobis contemni, tum propter ea omnia quæ prædiximus, tum etiam, vt iuxta Domini præceptum illos diligatis. Nec vos lateat, quod ſi hoc feceritis, non ſolum honores illorum conſequemini, quos vos honoratis & colitis, ſed illum potius qui eorũ manibus

in altari miniſtratur, videlicet Chriſtum, qui pro peccatis omnium Deo offertur: qui enim illos honorat, Deum honorat; & qui illos auerſatur & reſpuit, Deum ipſum reſpuit. Falſas itaque detractiones & obtrectationes, per quas zizania & ſchiſmata & ſcandala in eccleſia Dei oriuntur, & diuidunt inconſutilem Chriſti veſtem, tamquam venenum aſpidum, veſtrum imperium vitet; & potius ſanctiſſimo Photio fratri & comminiſtro noſtro opem ferat in omnibus quæ ad eccleſiæ bonum regimen faciunt.

Eos † etiam qui ipſum non quo par eſt, honore habent, argue, vt corrigantur; ſæpe enim quos Dei timor, & erga diuina religio & pietas non correxit; imperatorum & principum indignatio in eos irruens modeſtiores reddit. Idque ſi feceris, regnum tibi cælorum comparare certo ſcito, & ſempiternam imperii tui durationem, & pacis confirmationem. Si vero id minus feceritis, pro certo habeatis, quod nunquam ſchiſmata deerunt in eccleſia Conſtantinopolitana.

† Conſuit & iſta Photius ſui cauſa.

De † hoc etiam legem condere, tuum imperium a Deo cuſtoditum monemus, vt poſt obitum ſanctiſſimi Photii comminiſtri & fratris noſtri nullus e ſæculari ordine ad pontificalem dignitatem eligatur & ordinetur, ſed potius ex presbyteris cardinalibus, ex iis videlicet, qui catholicæ eccleſiæ ſunt adſcripti, vel ex eius diaconis, vel aliis ſacerdotibus, qui exiſtunt ſub ſede Conſtantinopolitana, iuxta ſacros Canones, vt ne contra eccleſiaſticam regulam & ſanctorum patrum Canones res veſtræ peragantur. Procedere autem hunc volumus per ſingulos gradus eccleſiæ ſatis probatum, † primum lectorem, deinde acolytum, poſtea diaconum, deinde presbyterum, & tandem epiſcopum, ſi tamen bonum habuerit teſtimonium de ſe, de pietate, & ſcientia; quoniam dum in inferioribus gradibus aliquod temporis ſpatium immoratur, eius virtus & probitas agnoſcitur, & hoc pacto oportet veſtros patriarchas progredi, non ex tempore præoccupare ſingulos gradus, vt in domo Domini nihil inueniatur incompoſitum & inordinatum. Qui enim ſupra omnes gradus collocatur, reprehenſibilis in omnibus oportet reperiatur.

† Sunt ex Ioannis epiſtola, licet habeat aliqua verba a Photio addita, vt illud: *Poſt obitum ſanctiſſimi Photii*, &c.

† Cum prætermiſſos audis oſtiarium & exorciſtam a Latinis omnibus inter primos quatuor ordines annumeratos, ſcias a Græcis corruptum locum.

Nec † quia nos veſtræ eccleſiæ paci & quieti conſulentes, Photium religioſiſſimum fratrem noſtrum recepimus,

† Sunt addita iſta a Photio

quæ hoc capite continentur.

ſicut & papa Hadrianus Taraſium eius auunculum, hoc iam vobis pro conſuetudine & regula vſurpetur: quæ enim raro bona ſunt non poſſunt lex fieri multis, & pro lege ſumi. A Domino enim noſtro Ieſu Chriſto edocti, etiam nos viſcera miſericordiæ recipientes, condonauimus vobis petitionem veſtram tum de Photio, tum de aliis ſacerdotibus ex altera ordinatione exiſtentibus indultum conceſſimus. Quicumque vero in futurum auſus fuerit id iterum committere, pœnitentia ex Canone a nobis abſque vlla remiſſione, & damnatio illi irrogabitur.

† Sunt Ioannis, ſed nonnulla miſcuit Photius.

† Rogamus etiam hoc pietatem veſtram, vt neque frater & comminiſter noſter Photius ſanctiſſimus, nec alius quiſpiam ſucceſſorum eius in futurum in Bulgaria ordinationes habeat, neque propriis manibus, neque per pallium illuc miſſum, neque per defenſorem prædictam prouinciam Bulgarorum vt propriam miniſtret. In alieno enim ſolo non decet alios ædificare. Prædeceſſor enim noſter Nicolaus felicis recordationis precibus principis Bulgariæ Michaelis apoſtolicis doctrinis gentem illam educauit, & per religioſos ſuos epiſcopos omnes eccleſiaſticas regulas & Canones, & quæcumque ad Chriſtianam religionem pertinent cum illis tradidiſſet, eos perfecit: licet nonnulli audacter ſurripuerint nobis prædictam prouinciam, quæ ad eos non attinebat; ordinationes etiam & conſecrationes eccleſiarum, & omnia quæcumque facere minus oportebat, peregerint. Quapropter præter prædicta, & hoc etiam vobis notum facimus, vt, ſi aliquando epiſcopos ibi degentes contra nos aliquid delinquere deprehendemus, & canonicis pœnis illos ſubiiciemus, non habeant vos ad quos confugiant, ſed potius vos inueniant in hoc nobis concordes, nec diſſentientes.

† Deleuit impoſtor vocem, *Mandamus*, & nomen Ignatii, & poſuit *Oramus*, &c.

† Oramus præterea imperium veſtrum Chriſto dilectum, vt congregetis epiſcopos & presbyteros cuiuſcumque ordinis eccleſiaſtici & ciuilis qui a nobis diſſentire videntur, vbicumque fuerint intra terminos veſtros, eoſque ad vos ducendos curetis, & moneatis, vt ipſi vniantur eccleſiæ Dei, & Photio ſanctiſſimo patriarchæ fratri & comminiſtro noſtro nobis vnito. Proprias pontificales & ſacras veſtes; gradus etiam illis reſtituite, & viſcera miſericordiæ illis aperite: vt quemadmodum vnus Deus, vnum

baptiſma, vna fides, ita & nos ipſi vnum ſimus etiam in Chriſto, & per veſtram piam doctrinam vnum pariter nobiſcum ſint, & in eccleſiæ Dei perfectione coordinati & coniuncti nobiſcum in Chriſti ſanctiſſimum corpus, vt in eadem mente & in eadem voluntate permanentes, Deum omnium glorificemus. Nec aliquis in poſterum dicat: *Ego quidem ſum Cephæ, ego vero Pauli*; ſed vt omnes hoc 1. Cor. 1. dicamus, quod Chriſti ſumus crucifixi & mortui pro nobis, qui per ſuam paſſionem quæ in terris ſunt, & quæ in cælis, inuicem conciliauit; & nos Deo coniunxit & Patri per ſeipſum, & mutua dilectione & communione. Si vero a vobis eos aduocatos monentes & hortantes & orantes, ad vnionem eccleſiæ conuenire vobiſcum ſemel & iterum & ſæpius obedire illi noluerint, neque noſtris literis obtemperare & ſuammet lucrari ſalutem, ſed in priori ſua pertinacia & temeritate permanſerint: iſtiuſmodi homines præcipimus ab immaculati corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti perceptione alienos fore, quouſque vniantur ſanctæ Dei eccleſiæ & Photio ſanctiſſimo patriarchæ fratri & comminiſtro noſtro. Et poſtea: Hoc peracto quæ ſequuntur iuſtam illorum damnationem, in his literis non ſcripſimus, ne amplius prorogaretur oratio præter modum, ſed in commonitorio conſcripſimus religioſiſſimi Petri presbyteri & cardinalis noſtri legati, vna cum Eugenio & Paulo religioſiſſimis epiſcopis, vt cum ipſis præſidens in Synodo vna cum ſanctiſſimo Photio fratre & comminiſtro noſtro, Dei oculum qui omnia videt, & ſemper vigilat, ante ſuos oculos habentes, & ineuitabilem diuinam iuſtitiam, & ſuam conſcientiam immaculatam & inculpatam conſeruantes, omnes res Conſtantinopolitanæ eccleſiæ, & quæcumque indigent correctione, & quæ, vt par eſt, declinare debent, vt id quod melius eſt, & conducibilius Dei eccleſiæ peragatur. Cæleſtis imperator piam potentiam tuam cuſtodiat.

Hucuſque ex Photiana verſione Ioannis papæ epiſtola. Cur autem in titulo Ioannis epiſtolæ non inſit Conſtantini nomen, id accidit, quod, ſicut ex Niceta dictum eſt, mortuus inter hæc fuerit Conſtantinus ipſe Auguſtus primogenitus Baſilii imperatoris.

Vidiſti impoſturas, lector, veritatis amator & cultor, & execratus es procul dubio, quas in profano etiam homine, nedum ſacerdote, epiſcopo & patriarcha, ſed & in ethnico, omniſque diuinæ &

humanæ legis experte barbaro non improbare non possis; totque falsitates admixtas literis non priuati alicuius & ignoti hominis, sed ab apostolica sede ex episcoporum Concilio datis; nec ad vilem aliquem terræ filium, sed ad ipsum orientis imperatorem, nec otiose vel leuiter de rebus nullius momenti conscriptis, sed quæ maximi omnium ponderis essent; vt merito tanti auctorem sceleris improbare, & execrari, ipsumque facinus abominari, atque horrere tamquam funestum aliquid ab imis inferis proditum a principe tenebrarum per filium tenebrarum nomine tenus lucis angelum mentientem Photium, omnino debeas.

[a]EPISTOLA CC.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CLERICOS CONSTANTINOPOLITANOS.

Eiusdem argumenti.

Reuerendissimis & sanctissimis omnibus episcopis, & confratribus ecclesiæ Constantinopolitanæ sedem respicientibus, seu tribus aliis principalibus ecclesiis Hierosolymitanæ.

QVORVMDAM sane vestrum fratres carissimi scripta susscipientes, vnanimitatem, atque consensum in parte Photii in eis plene reperimus, indeque obnixe optantes, vt quod particulariter hactenus, hoc canonice semper, & generaliter, atque secundum ea, quæ sunt Christi Iesu, & non quæ vestra, pia animi deuotione, id ipsum, vt non sit in vobis schisma, sapiatis quærere, pulsare, & inuenire; nos autem moderatione sedis apostolicæ, sicut diuisa contentione, atque dolemus scissa errore, ita gaudemus in vinculo pacis, ac caritatis compagine soliditatis fraternitatem vestram sine intermissione inuiolate persistere, iuxta
2. Cor. 13. Apostolũ, idem sapite, & Deus pacis erit vobiscum. Quod vero solicita intentione vestra petit dilectio, vti auctoritate beati apostoli principis apostolorum Petri, vobis Photium patriarcham in regia vrbe Constantinopolitana fore consentiamus, illud animo luce clarius retinetis, quod in
Luc. 22. euangelio primo pastori Dominus ait: *Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua; & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* His hortatibus succensi, imo potius corroborati, in quantum sine graui offensione valemus auxilium ferre, tam cunctis Domini sacerdotibus, quam vniuerso in

orbe terrarum Christiano populo, nunquam desinimus, sequentes prædecessorum exempla, de quibus sanctæ memoriæ Hadriani papæ in Tarasii nuperrime regiæ vrbis patriarchæ confirmatione, hæc interim ponimus verba. inter reliqua inquit: Ipse enim Tarasius regiæ vrbis patriarcha misit nobis synodicam priscam amplectẽs consuetudinem, quam suscipientes, & liquidius indagantes, & tam de fassione rectæ fidei eius, quam dogmatum sanctarum sex Synodorum, & venerandarum imaginum ouantes, nimis iterum conturbati, ac contristati sumus, quia ex laicorum ordine, & imperialibus obsequiis deputatus, repente in patriarchatus culmen electus est, & * apocaligus contra sanctorum Canonum censuram factus est patriarcha. Et quod dicere pudet, & graue tacere est, qui regendi adhuc, & docendi, sunt doctores, nec erubescunt videri, nec metuunt, ducatumque animarum impudenter assumunt, quibus via omnis ignota doctoris est, quo vel ipsi gradiantur, ignari sunt. Quod quam prauum, quamve sit temerarium, sæculari ordine, & disciplina monstratur: nam dum dux exercitus non nisi labore & solicitudine expertus eligitur, quales animarum duces esse possunt, qui in episcopatus culmen immatura cupiunt festinatione conscendere? Huius saltem rei comparatione considerent, & aggredi repente inexpertos labores abstineant; quippe qui non didicerint quod doceant. Vnde canonica instituit censura nequaquam ex laico ad sacerdotium repente transire. Et nisi per eius fidelem concursum pro sanctarum imaginum erectione eius consecrationi assensum omnimodo tribuere nequiuimus. Porro & nos ac vos fratres carissimi, lege constringimur, vt si deinceps apud cunctam ecclesiam, quæ in vobis est, a paternis regulis per similem præuaricationem nunquam spondeatis delinquere, id est, ne neophytum repente ad honorem ascendere *. Et si parochiam Bulgaræ gentis, quæ Deo auctore beati Petri apostoli intercessione, atque decessorum nostrorum labore, ad Christum conuersa est, subducta quam ibi fecistis illicitam ordinatione, reddideritis; & abiectos quosque fratres, ac discordantes vestro labore * studio cum prædicto Photio quem patriarcham in regia vrbe desideratis habere, aliisque piis operibus offensionem, quam coram Deo,

In epistola Hadriani I. ad Constantinum, & Irenen imperatores.

* In epistola Hadriani est a caliga militari.

* aliquid deest.

* f. deest reconciliaueritis.

& sanctis Canonibus contraxistis in hac parte, recompensaueritis. Venerabilem fratrem Photium coram Synodo misericordiam quærendo, & patriarchatus honore fungi volumus, & nostræ communionis, imo & beatorum apostolorum, seu omnis ecclesiæ fore, Domini miseratione, participem. Hoc exemplo roborati maxime, quo egregius prædecessor noster Innocentius sanctissimus papa Pho-
Epist. 17. tinum restaurare dignatur, dicens: Veniam nunc ad maximum quasi quoddam thema, Photinum; & inter alia. Quia res ad salutem rediit veniæ, hunc in tantum vobis annitentibus, post condemnationem more apostolico subrogamus, tantisque vestris assertionibus, vobisque tam bonis, tam caris non dare consensum, omnibus duris rebus durius arbitramur. Pro vestra ergo approbatione fratres carissimi, & sententia, ac postulatione episcopum Photinum habetote. Licitum est ita constituere vt deprecamini; & nostram in melius conuersam sententiam, labore vel testimonio vestro, compotes voti susscipite. Solicitos enim vos pro salute libenter admitto: cui manum porrigitis, vobiscum porrigo; cui porrigo, mecum porrigite. Hæc enim est ad Corinthios apostolica declarata benignitas, vt in vno spiritu ductam, ac reductam sententiam boni semper indifferenter sequantur. Data mense Augusto, indictione XII.

Missa per Petrum presbyterum.

NOTA.

* *Epistola* CC.] Hanc sicut ceteras recitatas passam esse perditissimi hominis Photii impostura, patet ex verbis istis: *Venerabilem fratrem Photium coram Synodo misericordiam quærendo, & patriarchatus honore fungi.* Quæ professionem humilitatis insinuantia superbus & profanus homo plane abrasit, & loco istorum (vt in ceteris fecerat) ista posuit: *Photius patriarcha sanctissimus & religiosissimus frater noster, non dedignetur in conspectu Synodi gratiam & studium nostrum, quin potius viscera misericordiæ Romanorum ecclesiæ prædicare, quod ab ea sit receptus.*

EPI-

[a]EPISTOLA CCI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD PHOTIVM PATRIARCHAM CONSTANTINOPOLITANVM.

Photium patriarcham Constantinopolitanum constituit, dummodo in Synodo veniam postulet. decernit ne deinceps vllus e laicis in eadem ecclesia statim episcopus ordinetur. iubet Bulgaricam diœcesin ecclesiæ Romanæ restitui.

Photio patriarchæ Constantinopolitano.

EXPERIENTIA tuæ prudentiæ literis pontificio nostro delatis satis vbertim comperta, altitonantem Dominum, piissimas ei grates agentes, laudauimus, qui postulatus dat omnibus sapientiam, & in domo faciens vnanimes habitare, saluat omnes in se sperantes, & protegit se in veritate quærentes, quique neque probos, reos, neque facit pios, tyrannos: tamen iuste iudicans, beatis quibuslibet æterna præmia, & infelicibus, reseruato interim pœnitudinis tempore, nisi resipuerint æterna confert supplicia. Prædictis quoque literis præconia nostra legentes, affectum tuum cognouimus, & quam sis nunc erga nos deuotus, satis euidenter reperimus: verum in quo nostra merita non suffragantur, Deo dimittimus; & in quo nos humanis laudibus quicumque mortalium eleuare conantur, fragilitatem naturæ nostræ cum summa formidine, eodem Deo præ oculis habito, contemplamur. Scimus enim, ipso dicente, *quia qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.* Matth. 23.

Hanc epistolam Photius locis infra notatis corrupit.

Quod dicitur autem, sanctam Constantinopolitanam ecclesiam in te conuenire, teque priuatam sedem recipere: missos vero nostros tecum minime consecrare: de adunatione omnium Deo gratias agimus; sed missis nostris ideo de hoc mandatum non dedimus, quia nil certitudinis, qualiter ipsa sedes haberet, antea comprobauimus. Nunc vero, sicut de pace & adunatione ipsius ecclesiæ valde gaudemus; ita & de dissensione nolentium acquiescere contristamur, quia * Salomone testante, *quasi peccatum ariolandi est repugnare, & sicut genus idololatriæ nolle acquiescere.* 1. Reg. 15.

* leg. Samuele

† Ista de cõsulenda sede apostolica Photius detruncauit in sua translatione.

Verum † super receptione priuatæ sedis nos debuimus ante consuli. Tamen quia obeunte fratre & coepiscopo nostro Ignatio, te Constantinopolitano throno præsidere audiuimus: tantum vt pax augeatur, & iurgia cessent, multimodas Deo gratias agimus. Tu autem omnium mentes demulcens, omnes paternis vlnis amplectere, omnes dispersos congregare non desinas, omnes colligere solicite stude; quia sicut sanctus papa Leo magnus scribit, sedis apostolicæ, inquiens, moderatio hanc temperantiam seruat, vt seuerius agat cum obduratis, & veniam cupiat præstare correctis.

† Hæc de misericordia quærenda coram Synodo, abstulit Photius, hic & alias inferius.

Et cum non sit reprehensibilis erga correctum quantacumque miseratio; si satisfaciens coram Synodo † misericordiam secundum consuetudinem postulaueris, ac si euidenti correctione vtaris, & peritiæ non obliuiscens, nullius damna moliaris, quin potius auxilia eorum, qui tibi non velle consentire dicuntur, studiose dissolueris, eosque suis ecclesiis & honoribus restitueris: & si, quia spiritalis filius noster Basilius Christianissimus imperator apud nos pro te multis precibus interuenit, omnes vno voto, vno consensu & vna concordia in tua restitutione conuenerint: veniam pro pace sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ tibi concedimus, communionem quoque & gradum, coram † Synodo misericordiam quærendo, nihilo minus reddimus, & vt sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ præesse debeas, consentimus, ita tamen vt deinceps de laicis in eadem ecclesia episcopus contra sanctorum patrum statuta nullatenus ordinetur, & omnis illa mala consuetudo abinde penitus amputetur, iuxta capitulum quod super hac re in venerabili Synodo, tempore scilicet decessoris nostri Hadriani iunioris papæ Constantinopoli habita, est congruentissime promulgatum.

† Hæc quatuor verba itidem decurtauit Photius.

Reliqua vero, quæ literæ tuæ a nobis fore censenda, expectando, dato commonitorio nostris legatis, Petro venerabili presbytero cardinali nostro, deliciosisque consiliariis nostris quædam scriptis, quædam autem verbis iniunximus, qui iuxta censuram nostri apostolatus instructi de omnibus, cuncta, Deo præ oculis habito, contemplantes, & admittenda vbi fas est admittere studeant, & corrigenda sub æquitatis libramine corrigant.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Præterea ſicut veſtra pars ſuum velle conatur accipere, ita & † nos diœceſin noſtram Bulgariam, quam apoſtolicæ recordationis ſanctiſſimique domini papæ Nicolai certamine ſedes apoſtolica recepit, ac Hadriani æque beatiſſimi præſulis tempore poſſederat, ſumma nobis celeritate reſtitui volumus, & de cetero omnem ordinationem eccleſiaſticam ab eccleſiæ Conſtantinopolitanæ præſulibus in eadem diœceſi Bulgarica, auctoritate apoſtolica amputamus; ipſos autem ordinatos ibidem epiſcopos, & omnes alios inferioris ordinis clericos, vt inde ſe ſubtrahant, & ab inuaſione Bulgaricæ noſtræ diœceſis ſe omnino compeſcant, decertare procures. Quibus ſi tu aut pallium dederis, aut quamcumque illis ordinationem feceris, vel donec nobis obediant, cum eis communicaueris, pari excommunicatione cum eis teneberis annexus.

† Hæc de Bulgarica diœceſi detruncauit Photius omnino.

NOTA.

* *Epiſtola* CCI.] Hæc eſt altera quam a pontifice Ioanne VIII. acceptam Photius a ſe Græce tranſlatam, & ad perfidiam ſuam occultandam addendo, mutilando: ſubtrahendo & expungendo in Pſeudoſynodo ſua octaua legi ac promulgari fecit.

Porro ille ſciens quanta ineſſet in apoſtolicis literis auctoritas, lecturus cum eſſet eas in Synodo, ad perſuadenda quæ vellet, addidit & abſtulit pro arbitrio quæ ſibi ſunt viſa. Quænam autem iſta fuerint, ex recitatione ipſius epiſtolæ ex ſecunda eiuſdem actione depromptæ, Latinitatique ab eodem Metio redditæ, ſatis intelliges. ſic enim ſe habet.

Ioannes epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Photio ſanctiſſimo fratri & comminiſtro patriarchæ Conſtantinopolitanæ eccleſiæ.

SAPIENTIAM & prudentiam fraternitatis tuæ in tuis literis cum perſpexerimus, inſtar † tonitrui cælitus miſſi ex Deo reſonantem & omnes terminos terræ ſuo ſtrepitu replentem, pias Deo gratias & excelſas laudes retulimus, qui omnibus petentibus iuxta eorum petitionem largitur ſapientiam, & qui habitat in concordiæ domo, & fouet & protegit omnes qui in veritate ſpem ſuam in ipſum collocant: quia quique nec malos in finem reiicit, neque bonos vt in tyrannidem aliquam incidant, ſupra eorum vires permittit; ſed potius iuſtitiæ æqualitate, ac iudiciorum æquilibrio omnes res humanas dirigit, & feliciter

† Photius verſipellis flectit in laudem ſuam quod in Dei laudem Ioannes dixerat de altitonante Deo.

ducit. Et beatus ille qui alacri animo, præsenti tempore per pœnitentiam lapsos erigit: in cælis enim iste thesauros sibi thesaurizat: hic etenim in hac felicitate permanens, fruetur sempiternis futuris bonis, cum reuelabitur futura gloria. Tuas itaque prædictas humanissimas literas cum accepissemus, & laudes nimias quibus nos exornas, & qua animi alacritate erga nos te habes, agnouimus, & quomodo pie & sane te geris: licet laudes quas nobis tribuis, longe a nobis absint. cum enim mortalem & mutabilem naturam nacti simus, non sunt laudes satis tutæ: & magno timore afficimur illius videlicet qui omnia videt, & omnia prospicit, tum occulta tum aperta, ne aliquo pacto aliter ab hominibus nos habiti, aliter in conspectu Dei reperiamur, & pro veris laudibus & optata gloria perpetuum dedecus lucremur. Sed hæc permittamus interea Deo, qui nouit omnia, & quem nihil nostrum latet. Nouimus enim ipsum dicere: *Qui se exaltat, humiliabitur.* *Matth. 23.*

Scripsisti nobis, quod sanctissima Dei Constantinopolitana ecclesia in te recipiendo, concors & vnanimis facta est: & quod † sedem recepisti, quæ tua erat, & qua fueras orbatus. his de rebus de ecclesia videlicet, & de tua restitutione, qua es ad propriam sedem restitutus, Deo ex corde, & pro virili gratias agimus. Habebant etiam literæ pietatis tuæ quod nostri legati noluerunt quamprimum tibi comministrare. Et hoc factum dicimus, quia nondum illis permiseramus, vt ea facerent, quæ præceperamus. Si enim mandatum nostrum habuissent, nulla ipsis fuisset dubitatio, nec alicuius mœstitiæ causam pietati tuæ præbuissent. Nec nos satis certi eramus de fraternitate tua, quod ad tuam sedem te Deus restituisset, & iam ipsam obtinuisses: si enim hoc resciuissemus, misissemus procul dubio, vt par erat, gratulaturi tibi pro tuæ sedis receptione.† Ne igitur interea iniquo feras animo: quod enim antea defuit, iam ex superabundantia completum est.

† Tacet hic Photius quod de priuata sede, nempe quam in Magnaura erexerat viuente Ignatio.*

† Aliqua addit, & detruncat aliqua, quæ superius notauimus de consulenda apostolica sede aliis.

Didicimus præterea, quod sunt inter vos nonnulli schismatici, qui non quiescunt, sed in vanum laborant, & certamen diabolicum certant, iuxta prophetam dicentem: Diuisi sunt contriti, vt euellant & euertant ad se nonnullos simpliciores. Et quemadmodum gauisi sumus pro tua restitutione, quam Deus operatus est, & vnione facta eccle-

siæ: ita tristati sumus pro schismaticorum illorum interitu.

Tu † vero qui præstas sapientia & prudentia & gratia a Deo tibi largita, (quid enim habes quod non accepisti? & si accepisti, nouimus te non gloriari quasi non acceperis,) omnes tibi deuincire humanitate contendas eos, qui a te procul sunt segregati & dispersi, misericordiæ viscera illis aperiendo, & benignitate illos complectendo, simul congregare ne graueris: vt, quemadmodum sanctissimus papa Leo magnus scribit, eos qui quærunt humiliari in conspectu Dei, & vnionem vobiscum quærere, suscipiamus. Sicut econtra aduersus eos qui duro sunt corde, fortitudine & constantia & patientia illos vincamus, duritiæ etiam cordis illorum obsistamus. Similiter illis qui pœnitentiam quærunt, quæ lapsos subleuat, manus adiutrices præbeamus. Non enim est desperatio pœnitentibus, & petentibus misericordiam non est confusio.

† Ista de laudibus suis Photius addidit.

Quapropter fraternitatem tuam rogamus, vt Christi mores imitando, præcipue vero eius humilitatem quam sustinuit pro salute generis nostri, non te † pigeat in Synodo prædicare Dei erga te misericordiam & auxilium, nec non sanctissimæ Romanorum ecclesiæ protectionem & tutelam, & laborem, quem pro tua dilectione sustinuit, vt hoc pacto ædifices omnes pro communione nostra & animorum nostrorum concordia. Quandoquidem quæcumque ab illa petiisti, obtinuisti etiam. Et sicut illi mos est, vt omnibus qui iniuste patiuntur opem ferat, ita eius auxilio tu non caruisti, sed diuina ope & huius sanctæ sedis labore & studio ad sedem tuam es restitutus.

† Ioannes non ista habet, sed vt ipse misericordiam coram Synodo postulet. quæ Photius sustulit hic & inferius callide admodum.

Quapropter rationi congruum duco, vt huius consueti auxilii nec non benignitatis, quam ipsis operibus singulis diebus experiris, de illa in omnem terram sonum emittere non obliuiscaris, sed etiam ipsam sequere, & instar illius nulli damnum inferas, nec aliquem a visceribus misericordiæ tuæ repellas. Si qui vsque adhuc vnionem cum tua pietate amplecti noluerunt, neque tecum conuenire, ne desistas, sed potius laborem & certamen sustine, cum docendo, tum etiam sermocinando, & longanimi admonitione, nec non alacri & beneuolo vultu, vt iuxta Apostolum, vel omnes vel plerosque lucrari studeas, & tibi conciliare; ac per te ipsi Deo accedentes, illos ad te, & per te ad Deum

ſuſcipere dignare. Sacerdotales etiam honores, & eorum eccleſias illis reſtitue.

Et quemadmodum ſpiritalis filius noſter imperator Baſilius pro te nos rogauit, & nos eius petitioni rationabili & iuſtæ & Deo gratæ obſequentes, fecimus cum tua pietate, quod imperator petierat: eodem pacto te rogamus, vt tu etiam obliuiſcaris malorum quæ aduerſus te commiſerunt, qui a te fuerant abalienati. † Qui ſi reuertantur ex corde, tua pietas honore inſignita apertis vlnis illos recipere dignetur, vt omnes feliciter conſentientes, ad conuerſionem & reſtitutionem tuæ ſedis commune gaudium & diem feſtum & lætitiæ peragamus.

† Detruncauit hic iterum quæ Ioannes habet in ſua epiſtola de quærendo miſericordiam coram Synodo.

Hoc etiam rogamus fraternitatem tuam, vt nobiſcum decernas, vt in poſterum nullus ſæcularis ex tempore ad pontificalem ſedem aſſumatur, ſed ſecundum gradum & ordinem procedens, & proprium vnuſquiſque in ſuo gradu progreſſum virtutis oſtendens, ita pontificalis ſedis gradum obtineat. Qui enim aliter aſcendit, eccleſiaſticis noſtris Canonibus contraria facit. Et volumus morem hunc, qui non eſt probandus, ab initio in veſtra eccleſia inuentum, in poſterum irritum abolere. Hoc † autem dicimus iuxta Canonem editum in Synodo tempore Hadriani ſanctiſſimi papæ & Taraſii beatæ memoriæ patriarchæ Conſtantinopolitani.

† Hic falſarius & impoſtor aſtutiſſime conuertit ad Hadrianum primum quod dixit Ioannes de Hadriano II. ſatis expreſſe. At id ea de cauſa ab eo factum, quod per illa verba Ioannes probare ſe ſignificaret Synodum octauam ſub Hadriano habitam iuniori.

Synodum† vero contra pietatem tuam ibidem habitam irritauimus & annullauimus, imo & abiicimus, tum propter alia, tum etiam quod beatus papa Hadrianus prædeceſſor noſter illi non ſubſcripſit. Reliqua vero omnia de eccleſiaſticis rebus quæ tua epiſtola nobis inſinuauit, ſcribere omittimus, quoniam de illis in commonitorio ſcripſimus, cui etiam ſubſcripſimus omnes pro tua reſtitutione, & illud Petro religioſiſſimo presbytero cardinali & legato noſtro dedimus, quem miſimus, & vna cum Eugenio & Paulo religioſiſſimis epiſcopis legatis noſtris Dei timorem præ oculis habentes, & ſuam conſcientiam immaculatam conſeruantes, omnino vobiſcum faciant, quæ veſtræ eccleſiæ conferre nouerint. Deus te conſeruet vſque ad finem, dilecte frater reuerendiſſime & comminiſter noſter.

† De abrogatione Synodi contra Photium facta nihil penitus in literis Ioannis. apposuit hæc impoſtor, vt quaſi apo-

Ecce tu iam vidiſti, & conferens vtraque exemplaria cognouiſti, lector, quo tamdem progreſſa impoſtoris audacia, & auſa ſit falſarii

animosa procacitas, vt tribus versibus istis ad epistolam Ioannis vltimo loco additis, tantam molem illam, œcumenicam, inquam, octauam Synodum, quam occidens & oriens, pontifex & imperator vna cum episcopis & magistratibus tanto labore sunt conati erigere & stabilire, quantum in ipso fuerit, Photius mendaci stylo sit demolitus. Vt plane iterum repetendæ, quin & aliæ innumeræ sint agendæ Deo gratiæ, quod ad tam immane periculum euitandum, & immensum scandalum anteuertendum, voluerit diuina prouidentia remanere integra exemplaria Ioannis epistolarum, vnicum remedium ad falsitatem hominis perditissimi arguendam & impostoram aperiendam. Quo nomine pariter, vt vidimus, & ipse de quo egimus, pontifex Nicolaus summas gratias Deo rependit, quod ad conuincendas falsitates eiusdem Photii in suis literis impudenter admixtas, earum exemplaria Romæ seruauerit, sic dicens in epistola ad Michaelem imperatorem: *Verumtamen nos quomodocumque falsitati vel deprauationi eadem sit epistola submissa, grates innumeras agimus Deo, cuius inspiratione & fidelia illius exemplaria penes nos retinuimus, & cuius permissu qui hæc vel authenticam ipsam scripsere, superesse noscuntur.* hæc ipse. Sed nos dupliciter Deo gratias rependere obligamur, & quod Ioannes, sicut & Nicolaus, missarum a se literarum exscripserit & retinuerit exemplaria, & quod eadem cum codice, quem regestum vocant, sint in hanc diem in Vaticana bibliotheca integra post tot naufragia Romanæ ecclesiæ conseruata; vt quod earum translatio facta per Photium fraudulenter posset argui falsitatis, cum in multis aliis, tum in iis, quæ operatus est ad demoliendam funditus œcumenicam octauam Synodum, tam quod citationem eiusdem Synodi octauæ sub Hadriano habitæ, qua conuincitur eam recipere & comprobare Ioannem, omnino erasit atque penitus aboleuit; quam etiam quod disertis verbis addiderit, ab eodem Ioanne pontifice iam illam prorsus damnatam, irritam, vt ait, ac nullam redditam esse.

In hoc ipsum enim totus incubuit homo profanus, vt aduersum se collectam œcumenicam Synodum, in qua cubitalibus literis, vt ita dixerim, eius scelera multipliciter notata essent, abolendam, extinguendamque penitus, vt nec nominaretur amplius, laboraret. Sed & quod sciretur testificatione historicorum Græcorum, tum Latinorum, octaua Synodus œcumenica celebrata esse Constantinopoli: ipse eodem in loco haberi, eodemque quoque nomine appellari voluit suam Pseudosynodum, quam supponeret pro legitima octaua œcumenica habita per Hadrianum, vsus ad decipiendos omnes recitatis superius ad ipsum scriptis, sed ab ipso falsatis literis Ioannis papæ, ex quibus pariter detegas alias eiusdem nebulonis versutissimi impostoras. Quamuis enim idem Ioannes pontifex, tum in ipsa epistola ad Photium scripta, tum in recitata superius ad imperatorem citando dictam œcumenicam Synodum, vt dictum est, eam visus est comprobasse; & nihilo minus in additamentis Photii idem ipse eius damnator asseritur: non ista ipsi satis sunt visa, sed & ab illo

stolicæ sedis auctoritate damnaret, (quod postea idem fecit) octauam Synodum sub Hadriano habitam. Porro cum hæc impostor apposuit, decurtauit quæ in conditione apposita Ioannes habet de restituenda diœcesi Bulgarorum.

falsatum est commonitorium ab eodem pontifice datum Petro legato. De quo infra in notis Concilii Romani sub Ioanne VIII.

EPISTOLA CCII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CONSTANTINOPOLITANOS.

Iubet eos schismate sedato ad ecclesiæ vnitatem redire, & Photio communicare.

Eximiis viris Ioanni, Leoni & Paulo patriciis, atque Stiliano, Ioanni, & Metrophani reuerendissimis metropolitis, & ceteris sacerdotibus, seu cuiuscumque ordinis clericis, seu laicis.

OMNIVM ecclesiarum Dei secundum Apostolum solicitudinem habentes, & pastoris gregis dominici nobis in ipso apostolorum principe curam commissam gerentes, Domino dicente: *Si diligis me Simon Petre? pasce oues meas*, condolemus vobis: quoniam multis iam labentibus annis vsque ad præsens, in discordiæ diuisione, & in scandalorum perturbatione vos videmus promptos manere, nec per caritatis custodiam ad vnitatem ecclesiæ velle reuerti. Quam videlicet vnitatem qui non tenet, Dei legem non tenet, Patris & Filii fidem non tenet, vitam non tenet, nec salutem. Hoc denique vnitatis sacramentum, hoc concordiæ vinculum inseparabiliter cohærens ostenditur, quando in euangelio tunica Domini nostri Iesu Christi non diuiditur omnino, nec scinditur, sed sortientibus de veste Christi quis potius Christum indueret, integra vestis accipitur, & incorrupta, atque indiuisa tunica possidetur. Possidere enim non potest indumentum Christi, qui scindit & diuidit ecclesiam Christi. Quis ergo sic sceleratus, & perfidus? Quis sic discordiæ furore vesanus? Quis aut credat scindi posse, aut audeat scindere vnitatem Dei? vestem Domini? ecclesiam Christi? Monet ipse in euangelio suo dicens: *Et erit vnus grex, & vnus pastor.* Apostolus autem Paulus hanc eamdem nobis insinuans vnitatem, hortatur dicens: *Obsecro vos per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia.*

Ioan.21.

Ioan.16.

1.Cor.1.

tia. Et iterum dicit: *Sustinentes inuicem in dilectione, satis agentes seruare vnitatem spiritus in coniunctione pacis*: quoniam nec habere pacem cum Deo poterit, qui cum fratribus pacem per zeli discordiam non habuerit. Quam igitur sibi pacem promittunt inimici fratrum? quæ sacrificia celebrare se credunt sacerdotes, caritatis Dei qui non sunt veste induti? Pacem nobis Christus dedit; *Pacem*, inquit, *meam do vobis, pacem relinquo vobis*: concordes, atque vnanimes esse præcepit: dilectionis, & caritatis fœdera incorrupta, atque inuiolata mandauit. Et ideo vestram salutem cupientes, monemus, & apostolica benignitate iubemus, vos omnes sanctæ ecclesiæ vniri, vestroque patriarchæ, Photio videlicet, quem pro ecclesiæ Dei pace, & vnitate recepimus, adhærere, communicareque studete. Nam si hæc nostra apostolica monita tantis supradictis testimoniis diuinis firmata audire contempseritis, in vestra pertinacia manere volentes; scitote quia missis nostris præcepimus tamdiu vos omni ecclesiastica communione priuare, quamdiu ad vnitatem corporis Christi, & ad vestrum contempseritis redire pontificem. Nec aliquis vestrum hanc habeat in redeundo excusationem, pro scripturis de hac causa compositis; quia diuina potestate, quam accepit ecclesia Christi, cuncta soluuntur vincula, quando per pastoralem auctoritatem, quæ fuerant ligata soluuntur: quoniam sicut dicit sanctus papa Gelasius, nullum est vinculum insolubile, nisi circa eos, qui in errore persistunt. Data mense Augusto, indictione XII. die XVI. *Missa per Petrum presbyterum.*

Ephes. 4.

Ioan. 14.

In tomo de anathematis vinculo.

EPISTOLA CCIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD PAVLVM ET EVGENIVM EPISCOPOS.

Constituit eos vna cum Petro presbytero legatos, vt, sicut illos monuerat, pacem in ecclesia Constantinopolitana conficiant.

Reuerendissimis Paulo Anconitano, Eugenioque Ostiensi episcopis.

QVAMVIS contra nostram egeritis voluntatem, & Constantinopolim venientes, inquisita causa eccle-

siæ pacis & vnitatis, Romam reuerti, nobisque omnia sub certa relatione debebatis referre. Et quia primam legationem vobis commissam idonee non peregistis, secundam vobis ideo committere non debebamus: tamen apostolicæ miserationis benignitate vtentes, & in hac secunda legatione fideliter perficienda, vos huic Petro religioso presbytero cardinis nostri, familiarique nostro sociamus: quatenus ea, quæ pro pace & vnitate ecclesiæ Dei agenda sunt, secundum apostolicos nostræ auctoritatis apices, & secundum [a] commonitorii nostri tenorem capitulatim descriptum, sagaci valde intuitu simul agatis; & ita definiatis, vt gratiam nostram, quam prius inobedienter agendo exasperastis, nunc fideliori deuotione operando, placabilem habere possitis. Data mense Augusto, indictione XII.

NOTA.

[a] *Commonitorii nostri.*] Commonitorium ipsum, cuius hic fit mentio, reperitur recitatum, sed a Photio falsatum, in actione secunda Synodi Photianæ, octauæ mendaciter dictæ. Quod etsi non inueniatur inter Latine scriptas epistolas ipsius Ioannis, vt ex autographo possit argui falsitatis; tamen ex multis aliis idipsum consequi facile possumus, vt patebit infra in notis Concilii Romani sub Ioanne VIII.

EPISTOLA CCIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ANGELBERGAM AVGVSTAM.

Significat se modo absoluere nolle Anspertum archiepiscopum, sed si in Synodo crimina, quæ obiiciebantur, diluerit, tunc eum excommunicatione absoluturum. ait se pro Ludouico imperatore in anniuersario eius die sacra facturum.

Dilectæ ac spiritali filiæ Angelbergæ imperatrici.

PIO affectu petitionis vestræ preces, quibus nos super absolutione excommunicationis Ansperti Mediolanensis archiepiscopi precata es exaudire, secundum collatam nobis ligandi soluendique diuinitus potestatem, non prætermitteremus: & maxime propter annuam commemorationem diuæ memoriæ domini Ludouici, quon-

dam imperatoris Augusti, quæ in proximo celebranda est. Sed quia synodali eum decreto pro suis negligentiis, & præsumptionibus, sicut ipsa bene cognoscis, excommunicauimus, absque eorumdem fratrum, & coepiscoporum nostrorum, cum quibus in eum excommunicationis sententiam promulgauimus, consensu & voluntate nunc absoluere nolumus; ne ab his, qui vel desiderio, vel negligentia ecclesiasticam disciplinam contemnunt, & multa non præsumenda præsumunt, canonicum paruipendatur iudicium. Porro cum ad nominatam Synodum, quam secundum sacros Canones Spiritu Dei conditos quarto Idus Octobris, Domino annuente, celebraturi erimus, vel ipse venerit, vel e latere suo venerabiles confratres & coepiscopos suos direxerit, qui nobis, & sanctæ Synodo de his, quæ illi obiecta sunt, idonee satisfaciant: tunc post veram satisfactionem, ab omni eum excommunicationis nexu proculdubio absoluemus, & quasi fratrem, & comministrum, in nostræ communionis consortio incunctanter habebimus: & ideo pro prædicta annua commemoratione ipsius domini & senioris vestri ne turbemini, quod modo vos pro absolutione præfati archiepiscopi non audiuimus. Nam in eodem die, quo ipse de sæculo migrauit, pro animæ illius requie sempiterna, sacrificium erimus Domino oblaturi: etiam & pro anima Supponis fraterna moti compassione omnipotentem Dominum deprecamur, vt suorum absolutionem valeat percipere delictorum.

Sacrificia, & orationes pro defunctis.

EPISTOLA CCV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LANDVLFVM ET LANDONEM.

Scribit Traiectum se iturum, & quæ paci eorum conducant, curaturum: ibique cum de aliis, tum de Landulfo Capuanæ ecclesiæ episcopo electo acturum.

Dilectis viris Landoni filio Landonis, & fratribus eius, seu Landulfo filio Landenulfi, eiusque germanis.

RECEPTIS atque perlectis literis vestris, quas nostro pontificio direxistis, quanta pace, & concordia vos

post obitum Landulfi bonæ memoriæ Capuani episcopi, cum Pandenulfo coniunxissetis, & iusiurandum fraterno ac indiuisibili fœdere inter vos habito firmassetis, luce clarius nouimus: sed suadente humani generis inimico, & zizaniorum inter vos semina diffundente, omnem concordiam, & vnanimitatem, quæ inter vos diuino respectu extiterat, videmus corruptam atque confusam. Pro quo videlicet tantæ inimicitiæ malo, vobis iam literis nostris per Dominicum venerabilem episcopum nostrum ad vos delatis, innotescentes, mandauimus quoniam Deo propitio, pro vestrum omnium salute ac pace volumus Kalendis Octobribus Traiectum venire, ibique vobiscum, & cum Guaiferio glorioso principe, atque cum Capuanis, ceterisque vestratibus loqui, & ordinare primum ea quæ nobis & vobis sunt necessaria, vestræque paci & vtilitati proficua; quatenus totius discordiæ scandalo de medio vestri
Philipp. 4. ablato, & recepta Dei pace, quæ superat omnem sensum, in fraterna dilectione, & in pristina deuotione omnes concordes, & vnanimes manere valeatis: & tunc siue de Landulfo venerabili presbytero, quem omnium Dei sacerdotum, & iudicum, seu totius Capuanæ plebis voto, parique consensu electum habetis, siue de aliis necessariis causis, vestram secundum sacros Canones adimplebimus voluntatem; & idcirco graue non videatur nobilitati vestræ nostrum, vt dictum est, specialem præstolari aduentum.

EPISTOLA CCVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD GVAIFERIVM PRINCIPEM SALERNITANVM.

Eadem quæ in superiori. præterea arguit, quod contra Capuanos arma sumpserit. rogat vt mancosos sibi ab Amalfitanis restitui curet.

Dilecto filio Guaiferio glorioso principi.

SICVT nobis literis vestris mandastis, quod deuotam circa nos amicitiam, & sinceram conseruetis dilectionem, hoc multis iam euidentibus documentis luce clarius agnoscimus & tenemus: vnde & noster apostolicus

animus circa nobilitatem veſtram, vtpote circa cariſſimum filium, benignus exiſtit, cupiens honorem, & gloriam veſtram ſemper immutilatam conſpicere & audire. De electo autem Landulfo, videlicet venerabili presbytero Capuanæ eccleſiæ, pro quo iam toties noſtro pontificio ſuggeſſiſtis, non aliquo malæ voluntatis affectũ vos nunc vſque audire prætermiſimus, ſed ſola pacis veræ cauſa, & inter proximos augendæ dilectionis. Nam ſicut vobis nunc literis noſtris per Dominicum epiſcopum ad vos delatis mandauimus, cupimus, Deo propitio, pro veſtrum omnium ſalute, concordia, & vnanimitate Kalendis Octobribus Traiectum venire, ibique vobiſcum & cum Capuanis, ceteriſque veſtratibus loqui, & ordinare primum ea, quæ nobis & vobis ſunt neceſſaria, & veſtræ paci, vtilitatique proficua; & tunc ſiue de præfato electo, ſiue de aliis neceſſariis cauſis, veſtram adimplebimus voluntatem: quia veſtro ſagaci conſilio, communique conſenſu, quæ pro pace fraterna, & pro terræ noſtræ, ac veſtræ defenſione ſiue Sarracenorum perditione conſideranda & perficienda ſunt, peragere cupimus. Quapropter, ſicut nos veſtrum volumus deſiderium & honorem alacri mente implere, ita quoque & vos illa quæ noſtro apoſtolico culmini ſunt decentia, deuota mente debetis peragere: quamuis in hoc reprehenſione non modica digni videamini, quod ſumptis armis contra Capuanos inter aſſiduas Paganorum perſecutiones conſiſtentes, perſequi & impugnare præſumpſeritis, antequam eorum culpas nobis veraciter cognitas feciſſetis. Porro de mancoſis, quos pro defenſione terræ ſancti Petri dedimus te præſente Amalfitanis; volumus vt eoſdem mancoſos ipſi Amalfitani deferant ſecum nauigio vſque in portum vrbis Romanæ, quoniam ſalui & ſecuri ibi manebunt; & tunc accepta a nobis prius ſecuritatis ſponſione, ipſos nobis mancoſos reddere procurent: quatenus noſtra recipientibus nobis, nullam pro his de cetero patiantur calumniam.

EPISTOLA CCVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LEONEM EPISCOPVM.

Dolet Capuæ discordias esse excitatas. significat se Traiectum iturum, ibique de Landulfo episcopo electo, cuius confirmationem petierat, acturum.

Reuerendissimo & sanctissimo Leoni episcopo.

SACERDOTALEM curam & solicitudinem, quam pro ecclesiæ Dei vtilitate, populique concordia, & pace peragere procul dubio debent Domini sacerdotes, literis tuis relectis, te luciflue habere cognoscimus; dum Dei, proximique dilectione solicitus, doles Capuanos nobiles scilicet viros, fraterno fœdere per iusiurandum inter eos habito nequiter corrupto ad veram discordiam & inimicitiam peruenisse; & adhuc in ea improuida mente consistere, atque pro Landulfo venerabili presbytero, & electo a vobis, & omni sacerdotali cœtu, nobiliumque caterua, cunctoque populo Capuanæ ciuitatis, pontificio nostro supplicas, quatenus eum non differamus sacræ plebi Capuanæ antistitem ordinare. Nos autem pastorali solicitudine moti, vobiscum similiter condolemus fratres, & propinquos pro sæculi cupiditate in tantam discordiæ & inimicitiæ voraginem demersos; pro quibus sane, Deo propitio, pacificandis, volumus Kalendis Octobribus Traiectum venire, & ibi cum Guaiferio principe, atque vobiscum, & cum Capuanis, ceterisque vestratibus loqui, & ordinare primum ea, quæ nobis & vobis sunt necessaria; & tunc de ipso electo vestram secundum sacros Canones adimplebimus voluntatem: & idcirco graue non videatur dilectioni vestræ nostrum, vt dictum est, specialem præstolari aduentum. *Vnam talem Adelchisi episcopo, & alteram Lupeno episcopo.*

EPISTOLA CCVIII.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD LANDVLFVM PRESBYTERVM.

Laudat eum, quod ad propinquorum suorum insidias euitandas Capua fuerit egressus, & in discordiis sedandis elaboret. significat Traiectum se iturum, ibique de eius electione deliberaturum.

Landulfo venerabili presbytero, & electo.

QVIA discordantium parentum tuorum insidias declinando, & ex vrbe Capuana egrediendo, in antiqua sanctæ ecclesiæ Capuanæ sede, nomine videlicet sancti Stephani protomartyris refulgente, nunc habitare te asseris, atque cum vicinis episcopis assidue decertas, vt male diuisos adunare atque discordantes pacificare, Deo fauente, possis, gratum recepimus. Quia & ante susceptum officium ea quæ sunt boni pastoris peragis, in quo scilicet, vt perseueres hortamur, vsque ad nostrum specialem aduentum; quoniam, Deo propitio pro vestrum omnium salute, concordia & pace, Kalendis Octobribus volumus Traiectum venire, ibique cum Guaiferio glorioso principe, & cum aliis eximiis parentibus tuis loqui, & ordinare primum ea, quæ nobis & vobis sunt necessaria, vestræque paci & vtilitati proficua, & tunc prouectionem tuam, secundum sacros Canones, omnibus pacificatis, peragere.

EPISTOLA CCIX.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD PVLCAREM PRÆFECTVM.

Arguit, quod nec fœdus cum Paganis ictum ruperit, nec ditionem sancti Petri, sicut promiserat, defenderit. præcipit, vt pecuniam pro ea re datam ad se remittat.

Dilecto viro Pulcari præfecto.

PRO salute animæ tuæ, ac pro defensione totius Christianitatis, quæ tecum Paganis pactum habente, quotidie deprædatur, atque in diram ducitur captiuitatem,

multa tibi, & populo tuo, quæ postulasti, fecimus bona. Insuper decem millia mancosorum argenti dedimus tibi, vt terram sancti Petri rupto fœdere Paganorum defenderes; quod tu cum tuis per iusiurandum facere promisisti, sed timore iudicii Dei postposito, neque pactum iniquum disrumpere voluisti, neque propter iusiurandum litora nostra defendere, sed potius deprædari diabolico iam iuri subiectus, permittis, & in animæ tuæ perditionem consentis, oues precioso Christi cruore acquisitas duci captiuas. Et ideo dignum est, vt ipsos mancosos, quos tibi pro defensione terræ nostræ dedimus, recipiamus. Quapropter volumus, vt eosdem mancosos per tuos fideles Amalfitanos vsque in portum vrbis Romanæ nobis nauigio venientes remandes; quoniam ipsi Amalfitani salui & securi ibi manebunt: & tunc accepta prius a nobis securitatis sponsione, præfatos mancosos nobis reddere procurent; quatenus nostra recipientes, nullam tibi, vel populo tuo inferamus calumniam. Nam & dromonibus nostris præcepimus, vt nullo modo aliquam populo tuo faciant contrarietatem, si tamen nobis ipsos mancosos saluos reddideris.

EPISTOLA CCX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD MONACHOS PVLTARIENSIS COENOBII.

Dolet de eorum calamitatibus, & significat se ipsorum causa Bosoni principi, atque Hugoni abbati scripsisse vt eos tutentur. exemplar etiam testamenti Gerardi fundatoris Ansegiso archiepiscopo, & Conrado comiti misisse.

Sanctæ congregationi summi apostolorum principis Petri cœnobii nostri Pultariensis.

COGNOSCAT pro certo fraternitas vestra, nos relectis literis vestris, pro tantis aduersitatibus, quas ab iniquis quotidie sustinetis hominibus, valde tristes existere: quoniam sicut de vestra prosperitate gaudemus, ita quoque & de vestra tribulatione tristamur. Vnde volentes sanctam congregationem vestram, vt pote dominicum gregem in ipso apostolorum principe nobis commissum, saluam & quietam habere, direximus secundum petitionem

vestram

vestram nostras apostolicas literas Bosoni glorioso principi, & Hugoni nobilissimo abbati, petentes quatenus pro Dei sanctorumque apostolorum principum Petri ac Pauli amore, nostraque dilectione, suæ defensionis auxilium vobis impendant, & contra Dei atque omnes vestros aduersarios manum suæ potentiæ extendant, vt quiete ac securiter degentes, debitas Domino laudes persoluere, ac pro nobis & omni populo Christiano valeatis omnipotentem Dominum deprecari, & res sancti nostri monasterii tranquilla mente disponere, regere, ac secundum Dominum dispensare possitis. Porro exemplar ipsius testamenti, per quod Gerardus bonæ memoriæ comes, vna cum Berta quondam coniuge sua ipsas res principibus apostolorum Petro & Paulo tradidit, bulla nominis nostri munitum, Ansegiso archiepiscopo, & Conrado comiti in cuius comitatu ipsæ res continentur, per præsentem nuntium vestrum direximus. Vos itaque videte, si de his omnibus adiuti fueritis, an non, & nobis renuntiate, vt quali consilio meliori potuerimus, vos libentissime adiuuare curemus. Fraternitatem vestram orantem pro nobis Dominus dignetur conseruare incolumem.

EPISTOLA CCXI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD HVGONEM ABBATEM.

Vt monasterium Pultarienſe tueatur.

Dilecto filio Hugoni nobilissimo abbati.

QVANTA vos dilectione, quantoque nostræ paternitatis quasi vnicum filium dilexerimus affectu, ex eo quo vestram sublimem cognouimus sagacitatem, & gloriam, ipsi abundanter recolitis: quoniam & vestra nos excellentia, veluti patrem spiritalem, in omnibus colere & honorare animo tranquillo curauit. Quo videlicet mutuæ dilectionis fœdere illibato confisi, monasterium sancti Petri, quod appellatur Pultarienſe, & Gerardus quondam comes de rebus suis perfecit, atque dotauit, & sancto Petro tradidit, petimus vt vestra in omnibus tuitione adiuuetur: quia fratres qui nunc in eo consistunt, & sedulas Deo laudes persoluunt, orantes pro salute omnium in Christo credentium, ab inimicis vicinis perturbantur, omnis-

que illorum, imo noſtra familia crudeliter aſſidue vexatur & opprimitur. Ita ſane vt neque arare, neque cetera quæ ad terræ culturam pertinent, poſſit exercere. Quapropter & veſtrum auxilium eidem ſancto loco impendatis, & contra Dei atque eius aduerſarios manum veſtræ potentiæ, pro amore Dei, & ſanctorum apoſtolorum Petri ac Pauli, noſtraque dilectione, extendatis, quatenus veſtro potenti brachio freti, ſalui in omnibus & ſecuri conſiſtant: vt & in præſenti dignas a nobis retributiones, & in futuro multiplicem a Domino valeatis mercedem cum ſanctis recipere.

EPISTOLA CCXII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD HVGONEM ET RADVLFVM.

Quod Vendoaram villam ſancti Petri Pultarienſis nulli conceſſerit, & Arembertum, qui a Boſone eam accepit, excommunicari iuſſerit, niſi ab ea abſtineat.

Hugoni & Radulfo fidelibus noſtris.

COGNOSCAT pro certo fidelitas veſtra, quia nos ipſam villam noſtram Vendoaram, quam dicitis eſſe inuaſam a Boſone comite, quaſi nos eam cum illo commutaſſemus accipientes alteram ab eo, neque beneficiali more, neque alicuius commutationis tenore, neque alio quocumque modo, cum eodem Boſone, vel alio quocumque homine, dedimus, neque commutauimus. Ideo in fidelitate & ſeruitio ſanctorum apoſtolorum Petri ac Pauli deuota mente permanentes, ipſam villam ſub noſtro iure tenete, defendite, & cum Domini auxilio gubernate, nec alicui homini credatis nos aliquando præfatam villam quolibet modo daturos. Direximus vero, pro noſtro adiutorio ac defenſionis auxilio, literas noſtras iam dicto Boſoni comiti, vt pro amore Dei, & S. Petri, ac noſtro, & ſuos homines inde remoueat, & ipſam villam nullatenus inuadere, nec inuaſam retinere præſumat: quin potius ſuo vos brachio tueatur, & ab omnibus erga vos male agentibus dignetur defendere, ſi gratiam Dei & principis apoſtolorum cupit habere. Arembertum autem vaſallum eius, cui ipſam villam beneficio dederat, omni eccleſiaſtica communione per Iſaac venerabilem epiſcopum iuſſimus eſſe

priuatum, si in eadem villa vlterius temere intrare, aut aliquam ibi contrarietatem facere præsumpserit.

EPISTOLA CCXIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD BOSONEM COMITEM.

Vt Arembertum & quosuis alios a Vendoara villa remoueat, eamque Pultarienſibus reſtituat, & monaſterium ipſum tueatur.

Dilecto filio Boſoni glorioſo principi.

QVANTA vos dilectione, quantoque noſtræ paternitatis dilexerimus affectu ex eo quo veſtram ſublimem cognouerimus gloriam, ipſi abundanter recolitis: quoniam & veſtra nos excellentia, veluti patrem ſpiritalem, in omnibus colere & honorare animo tranquillo curauit. Quo videlicet mutuæ dilectionis fœdere confiſi, ea quæ ſub iure ſanctorum apoſtolorum principum Petri ac Pauli per totius Galliæ prouincias immobilia loca conſiſtunt, cum hominibus, omnibuſque ſibi pertinentibus, vt veſtro potenti brachio defenſa manerent rogauimus, veſtroque auxilio ſecura conſiſterent. quod vos pro amore Dei & S. Petri, noſtroque honore, nobis libenter facere promiſiſtis. Nunc autem, ſicut audiuimus, villam noſtram Vendoaram abſque noſtro conſenſu & voluntate occupatis, & vni veſtro vaſallo, nomine Aremberto, in beneficium dediſtis, &, ſi verum eſt, non bene, ſicut vos decebat, egiſtis. Ideo rogamus, fili cariſſime, celſitudinem tuam, vt propter amorem Domini, & S. Petri cæleſtis regni clauigeri, ipſam villam noſtris, qui ibidem reſident, hominibus ſub noſtro iure, ſicut nos eam ordinauimus, liceat habere ſecuriter: omneſque veſtros, vel alienos homines ab eiuſdem villæ habitatione vel dominatu remoueatis: nec veſtris diebus aliquam a quocumque homine contrarietatem patiamur. Simili etiam modo petimus, vt monaſterium S. Petri, quod appellatur Pultarienſe, & Gerardus quondam comes de rebus ſuis perfecit, atque dotauit, & ſancto Petro tradidit, veſtra in omnibus tuitione adiuuetur: quia fratres qui in eo conſiſtunt, & ſedulas Deo laudes perſoluunt, orantes pro ſalute omnium in Chriſto cre-

dentium, ab inimicis vicinis perturbantur, omnisque illorum, imo nostra familia crudeliter assidue vexatur & opprimitur, ita sane vt neque arare, neque cetera, quæ ad terræ culturam pertinent, possit exercere. Quapropter & vestrum auxilium eidem sancto loco impendatis, & contra Dei atque eius aduersarios manum vestræ potentiæ, pro amore Dei, & sanctorum apostolorum Petri ac Pauli, nostraque dilectione extendatis, quatenus vestro potenti brachio freti, salui in omnibus & securi consistant, vt & in præsenti dignas a nobis retributiones & in futuro multiplicem a Domino valeatis mercedem recipere.

EPISTOLA CCXIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD GVAIFERIVM PRINCIPEM SALERNITANVM.

Monet vt a molestiis desistat, quas Capuanis inferebat. significat se in eius regiones iturum, & discordias sedaturum.

Nobilissimo viro Guaiferio glorioso principi.

RELATV quorumdam didicimus, quod suadente humani generis inimico, qui totius inimicitiæ, & mortis est auctor, cupiatis multiplicia damna, & aduersa inferre Capuanis; & propter discordiæ malum, quod sæculi quotidie liuore generatur, & inter propinquos, atque amicos accrescit, cogitetis generale discrimen præbere, vnde scilicet non modica turbatio his vestris in partibus oriatur, & longi temporis scandalum maneat. Et dum non desint extranei hostes, cum quibus assidue luctamen habeatis, vultis contrarietatis discrimina præbere propinquis quos in auxilium vobis opportunum poteratis habere fautores. Nos idcirco, more paterno, vos quasi dilectum filium admonemus, & ex Dei omnipotentis auctoritate, beatorumque apostolorum Petri & Pauli potestate, prohibemus, vt non habeatis licentiam super præfatos Capuanos ire, neque aliquam illis contrarietatem inferre vsque ad nostrum specialem aduentum. Quoniam, Deo auxiliante, cum huius æstiui temporis feruor transierit, pro omnium vestrum salute, concordia & vnanimitate, has vestras in partes veniemus: quatenus, nobis præsentibus,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

omnis vis ſopiatur, omneque ſcandalum, quod ex vipereo ſemine inter vos & illos accreuit, de medio veſtri auferatur. Nos namque ſalutem veſtram, ne in æternum pereatis, cupimus: & ideo volumus, vt ea, quæ pacis ſunt, ſectemini ſemper. Nam pro veſtro cum venerimus amore, ipſum quem vultis Capuanæ plebi, Domino fauente, antiſtitem ordinabimus, vt veſter principalis honor indiminutus permaneat. Quod ſi forte aliter vos facere cognouerimus, ſcitote quia noſtræ vos non habebimus communionis conſortes.

EPISTOLA CCXV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD PANDENVLFVM CASTALDVM.

Significat ſe Guaiferio ſcripſiſſe vt ab inferendo Capuanis damno deſiſteret.

Nobili viro Pandenulfo glorioſo caſtaldo.

RELECTIS induſtriæ tuæ literis, quas per talem fidelem hominem tuum nobis mandaſti, ea quæ noſtro pontificio ſupplicare ſtuduiſti apoſtolica dumtaxat benignitate audiuimus, ac, prout ratio exigebat, partim compleuimus. Direximus namque noſtri apoſtolatus literas Guaiferio, & admonendo, increpando, atque excommunicando eum non habere licentiam ex Deo, & ſanctorum apoſtolorum Petri ac Pauli, noſtraque auctoritate permiſſum venire contra vrbem Capuanam, neque aliquam in omnibus ſuburbanis, & finibus eius contrarietatem inferre, nullaſve moliri inſidias, vſquequo iſtas in partes, auxiliante Domino, poſt huius æſtiui temporis feruorem veniremus.

EPISTOLA CCXVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM REGEM.

Scribit se literis eum, vt ad imperium promoueret, ad Vrbem aduocasse, Rauennam vsque ad eum processisse, sperasseque se auxilium ab eo aduersus Romanæ ecclesiæ hostes recepturum: quæ spes ita eum frustrata est, vt nunquam hostes magis sæuierint. petit vt ecclesiæ opem ferat, & dum iter parat, legatos ad se mittat: suosque legatos commendat.

Dilecto ac spiritali filio Carolo glorioso regi.

Imperator a Romano pontifice eligitur.

QVOD bene vestra regalis cognoscit sublimitas, a longo iam tempore vos pro vtilitate & exaltatione sanctæ sedis apostolicæ matris vestræ ad culmen imperii, Deo propitio, volentes perducere, auctoritatis nostræ literis missis vocauimus, ac postmodum præ magnitudine amoris vestri, relicta nostra ecclesia inter sæuas hostium non solum Paganorum, sed etiam malorum Christianorum manus, ad vos Rauennam peruenimus: quod nullus antecessorum nostrorum glorioſissimis progenitoribus vestris aliquando fecisse recolitur, sperantes scilicet omnem honorem, pristinumque vigorem sanctæ Romanæ ecclesiæ per vos ad augmentum perfectum perducere, atque inimicorum sanctæ Dei ecclesiæ, & nostrorum ferocem seueritatem omni modo comprimere, facileque superare putabamus. Sed quia de his omnibus nihil apud magnitudinem vestram, vt volebamus, peregimus; reuertentes prioribus peiora reperimus. Nam inimici nostri maiori audacia eleuati, non solum ea, quæ sancti Petri sunt, diripere, sed etiam homines nostros in sua potestate recolligere, & retinere non dubitant. Quapropter fili carissime pro certo scitote, quia nos vestrum honorem & gloriam toto conamine desideramus perficere: & ideo vos ea, quæ vtilitati, & exaltationi sanctæ sedis apostolicæ proficua sunt, pio intuitu, menteque deuota debetis peragere. Vnde obnixe precamur, vt nobis dirigatis Luithbardum venerabilem episcopum, Manigoldum filium Adelberti, &

Adelbertum protopincernam vestrum, qui antequam vos has in partes veniendi iter sumatis, nos & sanctam matrem vestram Romanam ecclesiam certificent, & ad vestrum honorem & gloriam placabiles, & lætos efficiant: quatenus Deo auxiliante, vobis venientibus Romam, vnum de pactis, & priuilegia sanctæ Romanæ ecclesiæ, more parentum vestrorum, renouare & confirmare studeatis: & petimus, vt de hoc, quod pro honore Dei, & sanctæ ecclesiæ, seu vestro vos facere monemus, aliquid inimicis nostris non credatis, neque his, qui magis ea quæ sua sunt, quam vestram gloriam quærunt, eo quod honor & exaltatio sanctæ Romanæ ecclesiæ vestra protectio est in omnibus, vestraque contra omnes inimicos defensio. Hos autem missos nostros, Marinum videlicet, venerabilem episcopum, & arcarium sedis nostræ, atque Petrum æque episcopum Senogalliensem vobis direximus, quos vt benigne recipiatis rogamus, & ea, quæ vobis verbo tenus dixerint, quasi nobis credere non dubitetis. Data vt supra.

EPISTOLA CCXVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EVMDEM.

Dolet se non posse cum eo colloqui. Arnulfum legatum ad eum mittit, petens ne Romanam ecclesiam ab hostibus lædi patiatur, ideoque eius legatum cum Arnulfo ad se mitti iubet.

Dilecto ac spiritali filio Carolo glorioso regi.

AVDIVIMVS quod debeatis nunc Alpes transire, atque cum carissimo fratre vestro communi eloquio frui: vnde valde turbati existimus, eo quod secundum commune placitum, sperabamus nos vobiscum simul conuenire, & magnum ac proficuum opus exaltationis sanctæ Romanæ ecclesiæ matris vestræ, vestrique honoris, & totius terræ sancti Petri salutis peragere. Idcirco direximus vobis hunc carissimum nepotem nostrum Arnulfum deliciosum consiliarium nostrum, per quem vestræ regali suggerimus magnificentiæ, vt nullo modo prætermittatis ita ordinare, atque disponere terram sancti Petri; quatenus sal-

ua, & defensa non solum a Paganis, sed etiam a malis Christianis, quos ipsi procul dubio scitis, permaneat: donec Deo auxiliante, reuertentes ad gremium sanctæ matris vestræ Romanæ ecclesiæ veniatis; quia si hoc prætermiseritis, tanta vndique aduersa vix ferre valemus. Quapropter vestra regalis magnitudo præuideat, ne vestris diebus eadem ecclesia aliquam minuitatem patiatur, sed per vos magis augmentetur; quoniam ipsius augmentum vester est honor. Ideo petimus, vt cum præsente iam dicto nepote nostro idoneum e latere vestro nobis dirigatis legatum, qui ad salutem, & iustitiam terræ nobiscum interim pariter & promptissime in omnibus, prout opus fuerit, desudet; vt & nos omnem vestrum honorem libentissime valeamus perficere: cui ea, quæ vobis dixerit, quasi nobismet ipsis credere non dedignemini. Quamobrem rogamus, vt libenti animo hoc facere, & secundum promissum vestrum adimplere omnimodis satagatis: nam certos vos esse volumus, quia vestrum honorem, & gloriam tota mente desideramus perficere.

EPISTOLA CCXVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ROMANVM ARCHIEPISCOPVM.

Miratur, quod iniuriis lacessitus ad se non confugerit. nuntium Rauennam mittit, qui omnia contra eum gesta diligenter inquirat: & eos, qui iniuriam intulerant, Romam venire compellat; quibuscum ipse ad Sŷnodum proficiscatur, vbi eius causa agetur: eumque arguit, quod in sua ecclesia non resideat.

Reuerendissimo & sanctissimo Romano archiepiscopo sanctæ Rauennatis ecclesiæ.

AVDIENTES tales vobis a quibusdam insidias, & iniurias accidisse, mirati sumus, quomodo ad Romanæ ecclesiæ gremium, & ad nostram apostolicam non statim veneritis præsentiam; nam si venissetis, pro certo scire potestis, quia nos diligenter inquisitis omnibus, omnem tuam causam ad optatum, & prosperum finem, Deo fauente, omnimodo perduceremus. Nunc autem pro huius

rei

rei causa missum prudentem dirigimus Rauennam; cui ea, quæ nobis mandastis contra te acta fuisse, diligenter inquirere iubemus, vt eos qui talia, vt asseritis, egerunt, sub fideiussore, talique legato obliget; quatenus ipsi de præsenti Romam compellantur venire. Quibus sane venientibus, volumus vt & vos pariter veniatis Kalendis Octobris, sicut tibi pro celebranda etiam Synodo iam præceptum est, quia in præsentia nostra causam tuam volumus deliberare: quoniam nos, secundum datam nobis diuinitus potestatem, more præcessorum nostrorum vos adiuuare omnino curabimus; nam volumus vt honor sanctæ Rauennatis ecclesiæ semper indiminutus permaneat. In hoc tamen redarguendus es, quia dimissa ecclesia tua Rauennæ, per alienas ecclesias contra tuam sponsionem discurris, & resides: nam pro his quæ tibi eueniſſe dicis. Data vt supra. Deest aliquid.

EPISTOLA CCXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD OMNES FIDELES.

Præcipit vt Ticinensi episcopo, cui potestatem excommunicandi tribuerat, obediant.

Omnibus reuerendissimis & sanctissimis episcopis, seu eximiis marchionibus, & comitibus, cunctisque sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus.

HABENTES omnium ecclesiarum Dei, secundum Apostolum, solicitudinem, dignum duximus vestram industriam his apostolatus nostri literis admonere, atque apostolica benignitate magnopere exhortari: quatenus potentiæ munus, quod diuina largitate habetis, vtilitati ecclesiæ, & honori sacerdotali prodesse debeat semper. Quapropter reuerentiam & honorem sanctæ Ticinensi ecclesiæ quæ speciali quodam modo sedi apostolicæ pertinere videtur, eiusque antistiti Ioanni videlicet confratri nostro, cui vice nostra transgressores excommunicandos commisimus, eo videlicet tenore, vt quos ipse excommunicauerit, ipsi excommunicati existant. vt ei auxilium alacriter impendatis, monemus, nullamque contrarietatem, vel inuasionem in rebus, vel hominibus ipsius ecclesiæ quamli- 2. *Cor.* 11.

bet facere permittatis: quin potius vestro eos solatio tueri pro Dei, nostroque amore diligentissime studeatis; sed & clericos illius nemo vestrum in commendatione, aut sub alicuius defensionis obtentu, absque prædicti episcopi sui licentia recipere præsumat. Quod si contra hoc nostrum apostolicum statutum aliquis suorum clericorum agere tentauerit, ecclesiastica sit tam acceptor, quam acceptus communione priuatus. Data vt supra.

EPISTOLA CCXX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ROMANVM ARCHIEPISCOPVM RAVENNATEM.

Præcipit vt Romam ad Synodum veniat.

Reuerendissimo & sanctissimo Romano archiepiscopo sanctæ ecclesiæ Rauennatis.

SICVT iam olim vestræ præcepimus reuerentiæ, vt pro multis ecclesiarum Dei necessitatibus quarto Idus Octobris Romam venientes, Synodum pariter celebraremus; nunc iterato his apostolatus nostri literis fraternitati vestræ iubemus, vt omni mora, vel occasione postposita ad denominatam Synodum, quam Deo auctore, in prædicto tempore celebraturi erimus in ecclesia beati Petri principis apostolorum, cum suffraganeis tuis episcopis occurrere nullatenus prætermittatis: quia nos omnium ecclesiarum Dei vtilitati & exaltationi, sicut oportet, pari consensu & decreto more præcessorum nostrorum consulere volumus. Et ideo vestram, secundum sacros Canones vnanimitatem adesse volumus; quatenus ecclesiæ Dei vigor, Christo fauente, per synodalem censuram illibatus permaneat. Quapropter si in veniendo nunc aliquam moram, vel negligentiam admiseritis, scitote quoniam canonica vos redarguemus censura. Optamus sanctitatem tuam. *&c.* Data XI. Kalendas Octobris, indictione XIII.

EPISTOLA CCXXI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CLERVM MEDIOLANENSEM.

Præcipit vt in locum Anſperti archiepiſcopi in Romana Synodo priuati alium a ſe conſecrandum ſufficiant. mittit legatos, qui vna cum ipſis electioni interſint, quibus in omnibus obediri iubet.

Omnibus epiſcopis, presbyteris, diaconibus, ſubdiaconibus, & omni clero ſanctæ eccleſiæ Mediolanenſis.

DEO dilectæ vnanimitati veſtræ fraternitatis, cariſſimi, notum eſſe volumus, quia nos vna cum ſancta Synodo Idibus Octobris in eccleſia beati Petri apoſtoli peracta; Anſpertum dudum archiepiſcopum veſtrum pro ſuis negligentiis, ac multiplicibus præſumptionibus, iam in priori Synodo, poſt ſecundam & tertiam vocationem, atque poſt canonicas ſibi datas inducias pro ſe ſatisfaciendo nolentem occurrere, virtute S. Spiritus, & auctoritate ſanctorum Petri ac Pauli apoſtolorum principum, & canonica, atque ſynodica ſanctione epiſcopali honore priuauimus: quia ante audientiam communicare pertinaciter præſumpſit, & ante legitimum ſuæ purgationis examen, miniſterium ſacrum contra ſtatuta maiorum temere agere non dubitauit. Et ideo præſenti vobis ſtatuto iubemus, vt omnes vno animo, vnoque voto conuenientes, atque conuocantes paſtores, vel populum ciuitatis, de electione alterius, qui de cardinalibus presbyteris, aut diaconibus dignior fuerit repertus, cum Chriſti ſolatio, ad archiepiſcopatus honorem promoueatis: quo ſcilicet decreto ſolenniter facto, atque ad hanc vrbem tranſmiſſo, ne antea quiſlibet epiſcoporum aliquem ibidem ordinare præſumat, antequam nobis omnia fuerint renuntiata, cum, Deo fauente, nos ibi ſecundum morem priſtinum, & ſecundum regiam conceſſionem, velimus archiepiſcopum conſecrare. Nam ſi aliter præſumpſeritis, eccleſiaſtica vos communione priuabimus; & qui contra hoc noſtrum ſtatutum fecerint, apoſtolico iudicio erunt omnino correpti. Sane reuerendiſſimos fratres & coepiſcopos noſtros

Ioannem Ticinenſem, & Vveltonem Ariminenſem illuc vice noſtra dirigimus, qui vobiſcum pariter eamdem electionem faciant; quos nemo veſtrum impedire in aliquo præſumat, ſi quidem iuſtum fore cernitis, vt nobis in omnibus obedire procuret: cui quiſquis hoc ſuperbiendo reſiſtens agere tentauerit, a Chriſtianorum collegio ſeparatus erit. * Et quia nondum a vinculis excommunicationis abſolutus in Vercellenſi eccleſia epiſcopum enormiter, ac peruicaciter ordinare, contra regiam etiam voluntatem præſumpſit. Data vt ſupra.

* Hæc verba ſuperius tranſpoſita videntur.

EPISTOLA CCXXII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM REGEM.

Significat Anſpertum dudum archiepiſcopum Mediolanenſem in Romana Synodo priuatum, ac Ioſephum, quem ille in Vercellenſi eccleſia epiſcopum ordinauerat, depoſitum. rogat vt Conſpertum in Vercellenſi eccleſia epiſcopum a ſe conſecratum tueatur.

Dilecto ac ſpiritali filio Carolo glorioſo regi.

REGIÆ magnitudini veſtræ notum eſſe volumus, fili cariſſime, quia Anſpertum Mediolanenſem archiepiſcopum, in prima quidem Synodo in eccleſia beati Petri apoſtoli habita pro ſuis euidentiſſimis negligentiis, & præſumptionibus, vna cum reuerendiſſimo epiſcoporum cœtu regulariter excommunicauimus. ſed mentem ſuam in ſuperbiam erigens, non ſolum pro perpetratis veniam humiliter non quæſiuit; verum etiam ante audientiam, & noſtram apoſtolicam abſolutionem, ſacrum præſumpſit miniſterium celebrare, atque contra ſacros Canones, contraque regiam, & noſtram apoſtolicam voluntatem, epiſcopum in Vercellenſi eccleſia enormiter conſecrare præſumpſit. Pro quibus videlicet tantæ temeritatis præſumptionibus, & ipſum Anſpertum dudum archiepiſcopum in ea, quæ nuper acta eſt Synodo, omni epiſcopali honore priuauimus, & eum, quem illicite ordinauit epiſcopum, decreuimus ſynodali iudicio depoſitum eſſe ab ordine epiſcopatus: intuitu tamen miſericordiæ in priſtinum

quo erat antea gradum reuerti. Porro nos, secundum voluntatem, & petitionem dilecti filii nostri Carolomanni glorioſi regis hunc Conſpertum reuerendiſſimum, de quo iam olim vobis per veſtrum fidelem miſſum innotuimus, in eadem Vercellenſi eccleſia, conſentientibus omnibus comprouincialibus epiſcopis, antiſtitem conſecrauimus, quem petimus obnixe, vt pro amore Dei, & ſancti Petri, ac noſtro, veſtræ potentiæ brachio tueamini, &, prout ei opus fuerit, dignum ſemper in omnibus præbeatis ſolatium. Regalem excellentiam veſtram Dominus conſeruet incolumem cariſſime fili. Data vt ſupra.

EPISTOLA CCXXIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD VERCELLENSES.

Præcipit vt Conſpertum a ſe illis epiſcopum conſtitutum recipiant, & congruo honore colant. Ioſephi inuaſoris acta nulla eſſe declarat.

Omnibus presbyteris, diaconibus, ſubdiaconibus, & omni clero, ac primatis, omnique populo Vercellenſi.

His noſtris apoſtolicis literis vobis cognitum facimus, quia Anſpertum dudum archiepiſcopum Mediolanenſem pro ſuis multis præſumptionibus & negligentiis iam olim vna cum ſancta Synodo ſacra communione priuauimus. ſed ipſe contra canonica ſtatuta, & contra noſtrum apoſtolicum ſynodicumque iudicium agens, ante audientiam, & abſolutionem miniſterium ſacrum agere, atque adhuc excommunicatus in hac Vercellenſi eccleſia veſtra, quemdam virum Ioſeph nomine, vt audimus, contra regiam & noſtram apoſtolicam voluntatem, epiſcopum ordinare temere præſumpſit. Ideo & eumdem archiepiſcopum, & hunc ipſum Ioſeph inuaſorem, ac præſumptorem, non intrantem per oſtium, ſed aliunde quaſi furem ingredientem in ouile Domini, cum virtute ſancti Spiritus, & auctoritate beatorum Petri ac Pauli apoſtolorum principum, noſtroque apoſtolico iudicio, vna cum ſynodali cœtu reuerendiſſimorum epiſcoporum omni epiſcopali honore decreuimus eſſe priuatos & alienos: tamen intuitu miſericordiæ, decreto ſynodali ſtatuimus, iam fatum

Ioseph inuasorem ecclesiæ vestræ, de ordine episcopali deiectum in gradum & ordinem, quo prius extitit, omnimodo reuerti. Nam cum prædictus Anspertus dudum Mediolanensis archiepiscopus esset regulariter excommunicatus, aliquam vel minimorum in ecclesia Dei consecrationem graduum facere nullo modo potuit: quia quod non habuit, dare profecto nequiuit. Quare omnium vestrum cognoscat sagacitas, & laudanda fidelitas; quoniam dilectus, ac spiritalis filius noster Carolomannus gloriosus rex istius Italici regni, ipsum Vercellensem episcopatum, more præcessorum suorum regum, & imperatorum, concessit huic Consperto viro nobilissimo, præsentibus missis nostris, nostramque apostolicam clementiam suis est literis deprecatus, vt eum vobis episcopum consecraremus. Nos autem eius precibus inclinati, nolentes vos diu sine proprii ac legitimi esse cura pastoris, hunc ipsum sanctæ Vercellensi ecclesiæ vestræ apostolica dumtaxat auctoritate episcopum consecrauimus, dedimusque vobis pro inuasore illo istum pastorem, pro mercenario ignauo prouidum satis rectorem, qui scilicet nostris vos apostolicis doctrinis admonitus, quasi populum Domini sibi commissum more veri pastoris pabulo vitæ perpetuæque salutis pascere, atque in virga æquitatis & mansuetudinis regere vigilanti semper cura & solicitudine solerter procuret. Quem itaque vos omnes vno voto, & pio affectu quasi patrem, & rectorem animarum vestrarum, vtpote carissimi filii, vt recipiatis præsenti statuto nostro iubemus; & abiecto ac reprobato supradicto inuasore, hunc, quem ordinauimus vobis, habetote episcopum. Nam magna vos laude dignos fore videmini, quod de beati Petri apostoli consecratione meruistis habere antistitem: & hoc in augmentum honoris ecclesiæ Vercellensis sine dubio proueniet, si vos deuota mente nostris obtemperatis præceptis. Nos enim vestram cupientes salutem, ideo monemus, vt mente & corpore salui esse possitis. Iubemus etiam omnes scripturas, vel dationes cuiuscumque tenoris, quas fecit de plebibus, casalibus, & villis ipsius ecclesiæ Vercellensis, nullam habere firmitatem; sed omnia quæ fecit, esse iudicamus vacua & inania, quia legitimus ipse non fuit episcopus, & ideo quippiam dare non potuit: eum vero,

qui ex his, quæ fecit, aliquid firmum esse dixerit, Ananiæ & Sapphiræ anathemate feriendum fore censemus. Act. 5. Nam si cuiuslibet consilio, vel hortatu, aliter facere, non de præsenti ipsum inuasorem abiicere studueritis, atque hunc, quem nos consecrauimus vobis, alacri cum voluntate non receperitis, omni ecclesiastica vos communione priuabimus, dignoque anathemate feriemus. Data vt supra.

EPISTOLA CCXXIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD NOTINGVM NOVARIENSEM EPISCOPVM.

Monet, vt res Angelbergæ restituat; sin minus, denuntiat illi excommunicationem, nisi intra duos menses ad reddendam de his rationem Romam veniat.

Notingo Nouarienſi epiſcopo.

AVDIVIMVS te res spiritalis filiæ nostræ Angelbergæ Augustæ iniuste tenere, quas volumus, & apostolica auctoritate præcipimus, vt continuo reddere studeas: & quod tibi retinere debere nulla lege conceditur, sub omni celeritate dimittas, vt ei, cui pertinere videntur, his perfrui modis omnibus liceat. Nam si continuo præfatas res non reddideris, monemus, & apostolica auctoritate præcipimus, vt intra spatium duorum mensium Romam ad reddendam pro his rationem occurras, & coram nobis congruam satisfactionem exhibeas: alioquin tamdiu excommunicatus existas, quamdiu huic nostræ commonitioni obtemperans, hæc quæ statuimus adimplere procures. Data XIV. Kalendas Nouembris, indictione XIII.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

EPISTOLA CCXXV.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD AMALFITANOS.

Significat se eos excommunicasse, donec se a Paganis separent. minatur illis alias pœnas, nisi quamprimum pareant.

Reuerendissimo & sanctissimo Petro episcopo, seu Pulcari præfectorio, atque vniuerso populo Amalfitano.

NOTVM esse volumus dilectioni & vnanimitati vestræ quia contra diuina statuta, & nostra apostolica monita, quibus vos frequenter monuimus, & ex auctoritate Dei, & sanctorum apostolorum Petri ac Pauli præcepimus, vt nullum cum impia Sarracenorum gente pactum haberetis, habitumque omnimodo rumperetis, in tali scelere, & in consortio inimicorum Dei manere non formidatis: *Matth. 16.* virtute sancti Spiritus, & auctoritate sancti Petri, cui ligandi & soluendi in cælo, & in terra a Domino est concessa potestas, omni sacra communione, sancto videlicet corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi, vos vna cum totius apostolicæ sedis consensu priuauimus, & ab ecclesiæ Dei societate separauimus, vt in eadem excommunicatione maneatis, donec resipiscentes ab impia vos Paganorum præda separetis: & nisi puro corde, & deuota voluntate citius fueritis conuersi ad gremium sanctæ matris vestræ Romanæ ecclesiæ, maioris damnationis sententia vos procul dubio feriemus. Vestram denique nos salutem quærimus, vestras cupimus in conspectu Domini animas apostolica benignitate saluare, & quasi oues dominicas ad pascua salutis æternæ desideramus perducere: si tamen bonis operibus dediti nostra solatia, voluntatem, iussionem & admonitionem studueritis perficere, & in tali placito nequitiæ contempseritis manere. Optamus vos in Christo bene valere. Die XXIV. mensis Octobris, indictione XIII.

EPI-

EPISTOLA CCXXVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD THEODORICVM, HEODICIVM, &c.

Ostendit mulierem, quæ vi, miniſque coacta religioſum habitum ſuſceperat, ad vota ſeruanda non teneri; huius tamen cauſam illis definiendam committit. Quod ſi qua oriatur difficultas, eos vel eorum legatos cum ipſa muliere ad ſe venire iubet.

Theodorico Teatino, Heodicio Firmano, Ioanni Aprutienſi, & Helmoino Pinnenſi epiſcopis.

QVÆDAM veſtrarum diœceſeon femina, nomine Theoderona de Viuelata, relicta quondam Treſigii, ſedem apoſtolicam, noſtrumq; ſimul pontificium adiens, queſta eſt nobis, quod viro ſuo defuncto, velamẽ ſibi ſacri habitus ab eiuſdem viri ſui fratris dumtaxat germani vi, non ſcilicet dilectione vitæ ſpiritualis, ſed ambitione prædiorum ducti, impoſitum fuerit, & ipſa plurimum renitens contra propriam ſponſionem, pollicitationem, expetitionem, electionem, propoſitum, votum, atque ſpontaneum iudicium ſine benedictione ſacerdotis idem velamen ſuſceperit. Cuius profeſſionem coram coepiſcopis & fratribus noſtris conferentes, inquiſiuimus etiam idoneos viros Oteramum, Scattoinum, Erfemariũ, Amedeum & Ceriſium, vicinos ſcilicet ipſius feminæ, qui caſu præſentes aderant, vtrum ſe ita res haberet, an non. Sed illi non ſolum ita fuiſſe teſtificati ſunt, verum etiam parati extiterunt omnem ſuper hanc cauſam ſatisfactionem præmittere. Nos igitur habentes eumdem quem & patres noſtri ſpiritum fidei, & per gratiam Chriſti, zelum iuſtitiæ, eadem ſuper legitime velatis quæ & illi ſentimus, eademq; omnino decernimus; & quod non propria voluntate, non arbitrio, non voto, non expetitu, vel ſpontaneo iudicio, quin potius coacte admittitur, caſſandum eſſe ſancimus: præcipue cum hæc eadem femina non niſi minis perterrita, plus minus diebus XV. idem velamen geſtaſſe ſe dixerit, & nullo ſacerdote benedictionem tribuente hoc violenter ſuſceperit. Quod licet ad huius abſolutionem ſufficere poſſe ſperemus: quia ſi ita eſt, totius violentiæ ac neceſſitatis vinculis abſoluta,

ſuum licenter & impune ſequi debet arbitrium, & quod non elegit, vt perferat, non eſt cogenda: tamen ſanctitati veſtræ committimus, vt in vnum conuenientes, ipſius feminæ cauſam ſecundum Deum diſcutiatis, & omnem ſuper hac querimonia veritatem ſubtili indagatione reperientes, ad liquidum finiatis. Verumtamen dignum non eſſe ſancimus, vt iugum, cui non ſuo propoſito mota, ſed ambitione & violentia oppreſſa ſubacta eſt, portare cogatur: quia & ſanctus papa Gregorius in epiſtola ad * Athanaſium presbyterum Iſauriæ, inter cetera ita refert: Quamquam ea quæ vi impulſionis fiunt, Canonum minime cenſura recipiat, & iure habeantur infirma: quia ipſe ea diſſoluit, qui iniuſtum fateri compellit, ſed magis illa eſt ſuſcipienda & amplectenda confeſſio, quæ ex ſpontanea monſtratur voluntate procedere. Et rurſus ſcriptum eſt: *Voluntarie ſacrificabo tibi.* & alias: *Voluntaria oris mei beneplacita fac Domine.* Porro iam fato Ioanni reuerendo Aprutienſi antiſtiti etiam verbis iniunximus, vt aſcita veſtra fraternitate, omne de hac re negotium vobiſcum pariter ventilet, & canonice, ſicut prædiximus, diffinire procuret. Super quo ſi aliqua ambiguitas fortaſſis emerſerit, tunc iubemus, vt aut vos, aut veſtri legati vices veſtras agentes, cum eadem femina noſtris præſentialiter obtutibus præſententur, vt coram nobis iam diligentius omnis rei veritas inquiratur, & æquitatis regula terminetur. Poſtremo, ſi præfatæ feminæ aliquod inuidioſe obiectum crimen quoquomodo fuerit, vos Deo præ oculis habito, hoc non admittatis; & ſi accuſator illius in ſua obſtinatione permanſerit, tam accuſata, quam accuſator in noſtram cum veſtris pariter miſſis accelerent properare præſentiam. Verumtamen, ſi accuſator eius defuerit, iam illa crimine illo coram nobis veniens non tenebitur, ſecundum Carthaginenſis Concilii nonum decimum capitulum, ita inquiens: Accuſator eius ſi nunquam diebus cauſæ dicendæ defuerit, a communione non remoueatur: reſtituto in communione accuſato, ipſe remoueatur a communione accuſator. Data XII. Kalendas Decembris, indictione XIII.

S. Gregorius epiſt. lib. 5. epiſtola 67.

* al. Anaſtaſium

Pſal. 53. *Pſal.* 118.

Concil. Carth. 3. cap. 7.

EPISTOLA CCXXVII.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD ATHANASIVM, PVLCAREM, &c.

Præcipit vt fœdus cum Sarracenis ictum rumpant; quod nisi Kalendis Decembris fecerint, eis excommunicationem minatur. Pulcarem monet, ne Pandenulfo Capuano iudici molestiam inferat.

Athanasio episcopo Neapolitano; Petro episcopo, seu Pulcari præfectorio Amalfitano, episcopo Caietano, seu Decibili, & Ioanni glorioſis hypatis, a paribus.

PVDET, vt ita dixerim, pontificium nostrum vos iam commonere super hoc quod tam multoties a nobis commoniti resipiscere noluistis, & cum Deo odibilibus Sarracenis habitum pactum dissoluere hactenus contempsistis. Verum quia quanta crudelitatum genera, ac desolationum terræ istius calamitatum nimis ex hoc mala lugenda prouenerint, atque proueniant, exaggerare differimus, ne interim, quod dignum est, iudicare cogamur. Adhuc obsecramus, adhuc sicut spiritales filios exhortamur, & paternis visceribus vos amplecti conantes, Dei, ac principum apostolorum Petri ac Pauli auctoritate præcipimus, vt iamiamque disciplinam percipientes, ab eisdem iniquis, & ancillæ filiis Sarracenis vos separetis, & pactum cum eis habitum modis omnibus dissoluatis, si vel nostræ communionis, vel ipsius Christianitatis vultis esse participes; in quos iam daremus ecclesiastici mucronis sententiam, nisi nos apostolica patientia retineret. Idcirco vobis inducias vsque Kalendas Decembrias istius tertiædecimæ indictionis ad idem pactum cum Sarracenis frangendum largimur, & tam vos, quam Caietanos atque Amalfitanos lucrari volentes, si vsque ad idem tempus omnem Sarracenorum amicitiam, nec non & omne fœdus dissoluere solito contempseritis, vtrosque sententiæ ecclesiasticæ iaculis feriemus, & perpetuo anathemati submittemus, vt qui socii disciplinæ esse non vultis, communionis quoque nostræ non sitis participes. *Hoc addendũ est in epistola ad Pulcarem.*

Postremo nobilitatem tuam monemus, vt Pandenulfo iudici Capuano in nullo molestus existas; & quod nobis

ipſe deuotus eſt, tu ei deuotione & amicitia copulatus, in quo poſſe tibi fuerit, contra aduerſitates illius te murum opponas: quatenus patris illius, qui proprio genitore ſaluando * ſuffigiit, reminiſcens pro vtriuſque amore, ſi de nobis tibi cura eſt, ipſius Pandenulfi profectibus potius hæreas, quam obuiare quoquomodo videaris.

EPISTOLA CCXXVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD HELMOINVM EPISCOPVM PENNENSEM.

Arguit quod ad Synodum non acceſſerit. iubet ſtatuta die ad ſe venire, & interim quemdam abſoluere, quem iniuſte excommunicauerat.

Reuerendiſſimo & ſanctiſſimo Helmoino epiſcopo Pennenſi.

SECVNDVM ſacros venerabilium patrum Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reuerentia conſecratos, pro eccleſiaſticis dumtaxat neceſſitatibus, atque vtilitatibus ad eas, quas nuper ſtatutis diebus celebrauimus Synodos, miſſis ex more auctoritatis noſtræ literis, fraternitatem tuam debere occurrere modis omnibus decreuimus: ſed quia ceteris deuote valde venientibus, te minime veniſſe, neque excuſationem tuam in tractoria regulari tenore conſcriptam nobis & ſanctæ Synodo, cauſa videlicet temeritatis, & inobedientiæ, vt etiam euidenter apparet, non direxiſſe comperimus; ne dilectionem tuam de hoc indiſcuſſam præteriiſſe videamur, hoc noſtro apoſtolatus ſtatuto iubemus, eam infra octauum diem Decembris menſis, ſine aliqua mora, vel ambiguitate ad nos debere venire, noſtriſque ſe obtutibus præſentare. Nam & Oteramus filius qui Coruini cum aliis ſuis conciuibus, noſtris apoſtolicis, coram venerabili epiſcoporum cœtu ſuper te queſtus eſt, auribus, quod dum a te ipſe impetitus eccleſiaſtice de contemptione, poſt præſtito ſacramento, ſe cum ſuis ſacramentariis purgaſſet, tua eum fraternitas, ſicut profeſſus eſt, quaſi periurum excommunicauerit; regula canonica præcipiente, quod hanc epiſcopus ſibi cognitionem nullo modo debeat vindicare, Dominoque dicente ad Moyſen, ad vnius teſtimonium neminem condemnari oportere. Quod ſi ita eſt, quia temere illum excommu-

nicare non debuisti, præcipimus, vt eum de præsenti absoluas, tuæque communioni restituas: nam si ausu improbo aliter feceris, nos quidem eum auctoritate apostolica procul dubio absolutum esse iubemus. Et si hanc iussionem nostram paruipendens, temerario ausu præsentiæ nostræ adesse contempseris, ecclesiastica te communione, velut inobedientem esse noueris priuandum; quousque pro tuis negligentiis dignam veniens nobis satisfactionem humiliter feceris. Data XIII. Kalendas Decembris.

EPISTOLA CCXXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ARPALDVM EPISCOPVM ASCVLANVM.

Arguit quod ad Synodum non venerit. iubet ad se venire, vt iis, quæ a suis clericis obiiciebantur, respondeat.

Reuerendissimo & sanctissimo Arpaldo episcopo Asculano.

SECVNDVM sacros venerabilium patrum Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reuerentia consecratos, pro ecclesiasticis dumtaxat necessitatibus ad eas quas nuper statutis diebus celebrauimus Synodos, missis ex more auctoritatis nostræ literis, fraternitatem tuam debere occurrere modis omnibus decreuimus. Sed quia ceteris deuote valde venientibus, te minime venisse, cum etiam & auditu didiceris nos Synodum celebrare, neque excusationem tuam regulari tenore in tractoria conscriptam, nobis & sanctæ Synodo, causa temeritatis, & inobedientiæ tuæ, vt euidenter apparet, non direxisse comperimus; ne dilectionem tuam de hoc indiscussam præteriisse videamur, hoc nostræ auctoritatis statuto iubemus, eam de præsenti sine aliqua mora, vel ambiguitate ad nos debere venire, nostrisque se obtutibus præsentare. Nam & clerici tuæ nos ecclesiæ adierunt, reclamantes, multa se a tua perpessos fraternitate enormiter aduersa, & contra regulam ecclesiasticam iniuste fore oppressos; quorum videlicet obiectionibus coram nostro præsulatu assistentem te oportet procul dubio respondere. Et ideo hac iussione nostra percepta occurrere studeas, antequam ecclesia tua

maius schisma, vel scandalum patiatur: quoniam si venire iam modo contempseris, dignam excommunicationis a sede apostolica prolatam sustinebis omnino censuram. Data VIII. Kalendas Decembris.

EPISTOLA CCXXX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM REGEM.

Miratur, quod cum Papiam venerit, vbi simul conuenire debebant, legatos ad se non miserit. petit illos destinet, vt se ad eum conferre possit.

Dilecto ac spiritali filio Carolo glorioso regi.

SICVT nostro præsulatui vestris iam olim regalibus direxistis apicibus, vt his Kalendis Nouembribus iam transactis, vobis Papiam obuiam venire deberemus: quatenus communi simul tractatu ea quæ sanctæ ecclesiæ Dei vtilia sunt, & regni stabilitati proficua, pariter considerassemus, stabilitateque perpetua firmassemus; hoc quidem auida extunc perficere mente parati existimus: sed quia vos in Italiam introisse audimus, valde mirati sumus quamobrem vestrum nobis aduentum, per excellentiæ vestræ mellifluos apices, & idoneos legatos, cognitum minime feceritis: nam paterno vos affectu diligentes, speciali dumtaxat intuitu magnitudinem vestram cernere desideramns, filiorum carissime. Nunc itaque, si omnino verum est iam Papiam venisse, volumus vt eximios ex latere vestro nobis dirigatis legatos, honorificas sedi apostolicæ literas deferentes: quibus videlicet perspectis, ad vestram properare serenitatem, communeque colloquium indubitanter valeamus: quia cum, Deo propitio, vobiscum fuerimus coniuncti, omnia quæ ad exaltationem sanctæ sedis apostolicæ matris vestræ, & ad vestrum ac nostrum videntur pertinere honorem, Deo fauente, facile poterimus perficere. Pro quibus vobis, & in hoc sæculo gloria multipliciter augeatur a Domino, & in cælesti postmodum regione merces perpetua procul dubio tribuetur. Data vt supra.

EPISTOLA CCXXXI.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD EVMDEM.

Gratias agit, quod cum a se fuerit Conspertus ecclesiæ Vercellensis episcopus ordinatus, eius ordinationi libenter acquieuerit. se excusat, quod Anspertum archiepiscopum Mediolanensem eius precibus non absoluat.

Dilecto ac spiritali filio Carolo glorioso ac excellentissimo regi.

MVLTIPLICES gratias vestræ referimus magnitudini, quia pro Vercellensi episcopatu, in quo nos Conspertum vna cum Synodi decreto episcopum ordinauimus, nostram libenter perfeciſtis voluntatem. De cetero autem, hoc est Mediolanensi archiepiscopatu, o fili carissime, sicut nobis nunc mandasti, vt Anspertum archiepiscopum, quem in Synodo pro nonnullis suis negligentiis & præsumptionibus iudicauimus, reconciliare debere-mus. Quod quidem nos pro vestro amore alacri mente omnimodo perficeremus, si sententia damnationis, quam in eumdem archiepiscopum protulimus, sub tenore aliquo non fuisset prolata. Dictum est enim, tamdiu eum fore ab honore & ministerio sacerdotali suspensum, donec, auctore Deo, suam specialem nobis ad satisfaciendum exhiberet præsentiam. Et quia ecclesiæ Dei priuilegium nos decet immutilatum solenniter conseruare, ne in aliquo patrum terminos præterire videamur, contra statuta maiorum agere nequiuimus. Vnde benignitatis vestræ excellentiam paterno affectu monemus, vt ob hoc quod irreprehensibiliter agere non possumus, nullo modo turbemini: quoniam vestram in omnibus cupimus pro honore perficere voluntatem. Data vt supra.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

EPISTOLA CCXXXII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD PAVLVM EPISCOPVM.

Iubet ecclesiam in villa Carpana sitam restitui, ibique sacerdotem constitui, & sacrum chrisma annuatim in eamdem mitti.

Reuerendissimo & sanctissimo Paulo episcopo sanctæ ecclesiæ Regiensis.

DILECTIONI tuæ venerandis sanctorum patrum regulis edoctæ mandamus, atque his præsulatus nostri literis iubemus, vt ecclesiam Dei positam in villa Carpana, iam nuper incendio crematam restaures, atque in pristinum decorem, & ordinem restituere nullatenus prætermittas, atque sub proprii cura sacerdotis eam constituas, qui sedulas ibi Domino laudes quotidie persoluat, ac pro salute fidelium omnipotentem Dominum valeat exorare, sacrumque illic, Deo propitio, annue chrisma mittere indesinenter procures; quod est totius Christianitatis salus, & perfectio vera. Nam si forte aliter feceris, nos ex apostolica auctoritate alteri episcopo præfatam ecclesiam ad restaurandum, & canonice ordinandum procul dubio committemus. Data XIII. Kalendas Decembris.

EPISTOLA CCXXXIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD IOANNEM EPISCOPVM TICINENSEM.

Præcipit, vt ecclesiam in Carpana villa sitam, quam Paulus Regiensis episcopus reficere neglexerat, restituat, ibique sacerdotem proprium constituat, & sacrum chrisma annuatim mittat.

Reuerendissimo & sanctissimo Ioanni episcopo Ticinensi, dilectoque confratri.

QVIA Paulus Regiensis ecclesiæ episcopus, & canonicis admonitus institutis, & nostris apostolicis præceptionibus exhortatus, vt ecclesiam Dei positam in villa, quæ dicitur Carpana, igne crematam restaurare, ibique suum, secundum ius ecclesiasticum, omne officium, vel ministerium

sterium rite peragere debuisset, temere contempsit, nostræque salubri præceptioni obedire contempsit, nec debitum in hoc Deo nostro reddidisse videtur honorem. Præcipientes igitur ex apostolica auctoritate dilectioni tuæ iubemus, vt de præsenti, & absque omni protelatione ipsam ecclesiam restituas in pristinum decorem & ordinem, atque sub proprii cura sacerdotis eam constituas, qui sedulas ibi Domino laudes quotidie persoluat, ac pro salute fidelium omnipotentem Dominum valeat exorare, sacrumque illic, Deo propitio, annue chrisma mittere indesinenter procures, quod est totius Christianitatis salus, & perfectio vera. Data vt supra.

EPISTOLA CCXXXIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EGILBERTVM EPISCOPVM.

Arguit eum, quod cum excommunicatis a sede apostolica communicarit. iubet ne cum Liutfredo & Odebrico excommunicatis communicet.

Reuerendissimo & sanctissimo Egilberto episcopo.

BEATISSIMI apostoli præcepto iubemur deponere veterem hominem cum actibus suis, & induere nouum, qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis: propter quod dilectionem tuam audientes cum eis, qui a sede apostolica, in qua beatorum Petri ac Pauli semper auctoritas viuit, pro suis manifestis sceleribus excommunicati merito existunt, contra ius ecclesiasticum ante audientiam, & veram in reddendo satisfactionem, communicare, non mediocri animi dolore turbati existimus; cum idem de talibus cauendis Doctor egregius dicat: *Si quis non obedit verbo nostro per epistolam, hunc notate, vt non commisceamini cum eo.* Hinc etiam & coapostolus eius Ioannes, huiusmodi nec Aue dicendum concedit: *Si quis*, inquiens, *venit ad vos & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in Domino, nec Aue ei dicite. Qui enim dixerit ei, Aue, communicat operibus illius malignis.* Item beatus Clemens Iacobo fratri Domini scribens, ita de se apostolum Petrum

Ephes. 4.

2. *Thess.* 3.

2. *Ioan.*

populum admonuisse commemorat: Si inimicus est alicui pro actibus suis, vos nolite expectare, vt ipse vobis dicat, cum illo nolite amici esse; quibus videlicet salubribus exemplis, & canonicis etiam institutis edocti, ne simul pariter cum eis excommunicatus existas, ex apostolica tibi auctoritate iubemus, vt nullam deinceps cum Liutfredo, & Odebrico a nobis regulariter excommunicatis, vel in communi eloquio communionem habere præsumas: si debitam in te non vis prouenire sententiam, * sane vt infra dies triginta post huius nostræ apostolicæ epistolæ denuntiationem, reddant ipsi omnia eidem dilectæ filiæ nostræ Angelbergæ Augustæ, quæ violenter, ac fraudulenter auferre præsumpserunt.

* forte caue

EPISTOLA CCXXXV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

EGIFREDO, SVPPONI, &c.

Rogat vt bonorum Angelbergæ imperatricis curam sustineant.

Nobilissimis viris ac dilectis filiis Egifredo, Supponi, Eripaldo, Berardo Bonifacii filio, & Cotephredo glorioſis comitibus.

SCIENTES profecto ea, quæ sagacitati vestræ committimus, vos pro amore Dei, & sanctorum principum reuerentia, nostraque dilectione, pio mentis affectu perficere: ideo pro parte dilectissimæ, ac spiritalis filiæ nostræ Angelbergæ Augustæ his apostolatus nostri literis gloriam vestram magnopere deprecamur, vt omnium rerum eius vbicumque consistentium curam & solicitudinem maximam habeatis: quatenus vestro prudenti consilio, ingentique solatio eius omnia salua & indiminuta, secura & defensa consistant; ita sane vt nulli easdem res inuadere, ac deprædare sinatis. Quia & nos eum, qui facere, vel fauere facienti præsumpserit, spiritali procul dubio gladio feriemus: quatenus ex hoc, & nos secundum collatum nobis diuinitus apostolicum magisterium, dignas, atque multiplices nobilitati vestræ gratias habeamus, benedicentes vobis omni benedictione spiritali in Christo Iesu Domino nostro, & vestræ fidei laudabilis rumor per ora fidelium

ſemper vbique reſonet ad augmentum veſtræ perpetuæ remunerationis. Data vt ſupra.

EPISTOLA CCXXXVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD TEVTMARVM ARCHIEPISCOPVM.

Miratur eum morari, & ad ſe non venire. monet vt ſtatim veniat.

Reuerendiſſimo & ſanctiſſimo Teutmaro archiepiſcopo dilecto confratri noſtro.

SICVT nobis dilectus ac ſpiritalis filius noſter Carolomannus glorioſus rex ſuis regiis direxit apicibus, vt vos ad noſtram apoſtolicam venire debuiſſetis præſentiam, veſtrum quotidie præſtolantes aduentum miramur cur tantum moremini: nos enim almitatis & prudentiæ veſtræ fauore repleti, fraternitatem veſtram pio cupimus iam contemplari intuitu. Vnde his noſtris apoſtolicis literis vos monemus, & exhortamur, vt libenti ad nos animo properare omnimodis ſtudeatis: quatenus vna vobiſcum ea quæ ſanctæ Dei eccleſiæ vtilia ſunt prout neceſſe fuerit, pariter ordinare valeamus. Data vt ſupra.

EPISTOLA CCXXXVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ANTONIVM EPISCOPVM ET BERENGARIVM COMITEM.

Liutfredum comitem, quia monialem, quæ e monaſterio effugerat, ſuſcepit, & bona Angelbergæ imperatricis diripuit, excommunicat, niſi ſtatuto tempore ſatisfecerit. monet ne quiſquam cum eo communicet.

Reuerendiſſimo Antonio epiſcopo Brixienſi, & nobiliſſimo viro, dilectoque filio Berengario glorioſo comiti.

QVIA dilectus ac ſpiritalis filius noſter Carolomannus glorioſus rex ſuis regalibus literis, & miſſorum noſtrorum verbo, noſtro præſulatui pio mentis affectu commiſit, vt nos curam huius Italici regni haberemus, tam

pro diuinitus nobis commissa pastorali solicitudine omnium Christi ouium, quam etiam pro præfati regis vice cura concessa, illa quæ contra Deum, & iura legis alicubi cognoscimus præsumptione commissa, omni volumus conamine compescere, & vnam ouem morbidam gladio percutere spiritali, vt ad salutem quoquomodo anima vulnerata perueniat, antequam totus grex vnius contagione maculetur. Audientes igitur, veraciterque scientes Liutfredum comitem suscepisse quamdam sanctimonialem nomine Gerlindam de Placentino monasterio fuga lapsam, & post nostram super hac caussa admonitionem, salubremque prohibitionem, eam detinuisse, atque cum propria vxore, suisque illi pariter communicasse; nobilitati vestræ paterna dumtaxat dilectione mandamus, vt & tam pro eadem sanctimoniali, † quam facultatibus dilectæ filiæ nostræ Angelbergæ Augustæ, cui debitam omnino debuit fidem conseruare, latenter recepit: & hactenus contra nostrum ei reddere distulit interdictum; quamque etiam, quia cortes ipsius sub nostra apostolica tuitione, ac defensione perenniter susceptas, deprædari temere præsumpsit: nos eum a communione fidelium sequestramus; ita scilicet, vt si infra Italicum regnum consistit, intra dies triginta habeat omnia sub vera satisfactione reddita, quæ violenter abstulit: & si extra regnum Italicum esse videtur, infra dies sexaginta; ac deinde, si hæc omnia paruipendens in sua pertinacia manere, nihilque studuerit emendare, anathematis vinculo sit innodatus, donec ad nostram apostolicam præsentiam venerit, & pro illicitis his omnibus veram coram nobis satisfactionem facere studuerit. Idcirco volumus, vt nullatenus ei communicetis, si nostro apostolico vultis, vt dilecti filii, consortio frui. Data vt supra.

† deest aliquid.

EPISTOLA CCXXXVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EVNIBERTVM COMITEM.

Minatur illi excommunicationem, niſi res ſancti Petri, & Angelbergæ imperatricis reſtituat.

Euniberto glorioſo comiti.

VERACI relatione comperimus, te res ſancti Petri apoſtoli, quas ſpiritali filiæ noſtræ Angelbergæ Auguſtæ conceſſas habemus, cum aliis eiuſdem filiæ noſtræ proprietatibus, contra legem inuadere, ac retinere: & ob hoc tu ipſe admonitus ab inuaſione illa non te ſubtraxeris: quin potius hactenus in hac eadem prauitate perſiſtere nequaquam omiſeris. Idcirco tibi præcipimus, vt omni occaſione poſtpoſita te compeſcens eaſdem res omnino relinquas, & te ſiue tuos ab ipſis remoueas: quatenus eidem filiæ noſtræ liceat omnes illas ſuo dominio vindicare, atque diſponere; & vt ei libitum fuerit, ſub noſtro ſpeciali mandeburdio retinere: alioquin noueris te apoſtolica noſtra auctoritate ſancta communione priuatum; & quouſque ſub congrua ſatisfactione, quæ alterius ſunt reſtituas, a Chriſtianorum conſortio ſeparatum. Data vt ſupra.

EPISTOLA CCXXXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD GISVLFVM ABBATEM.

Eius curæ monaſterium Angelbergæ imperatricis committit.

Giſulfo venerabili abbati monaſterii ſanctæ Chriſtinæ.

AVCTORITATE ſanctæ ſedis apoſtolicæ, tuæ reuerentiæ committimus, vt curam perſpicuam, & ſolicitudinem habeas monaſterii dilectæ filiæ noſtræ Angelbergæ Auguſtæ ſiti in ciuitate Placentia, ſicut idoneus Chriſti miniſter, & gregis Domini prouiſor eximius; quatenus ſecundum regulam ſancti Benedicti, iure abbatis quæ ordinanda vel diſponenda ſunt diſponas & ordines: & quæ corrigenda perſpexeris, ſubtili dumtaxat indagatione, vt

Domino placeas, ex nostra auctoritate corrigere procures. Data vt supra.

EPISTOLA CCXL.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD GREGORIVM, THEOPHYLACTVM, ET DIOGENEM, &c.

Gratulatur de victoria contra Sarracenos parta. miratur cur Romam non venerint. mandat vt contra Sarracenos sibi auxilio veniant.

Dilectis viris Gregorio spathario, Theophylacto turmacho, atque Diogeni comiti imperialibus.

AVDIENTES vos per Dei auxilium, & secundum spiritalis filii nostri imperatoris voluntatem, Neapolim venisse, ac multitudinem Sarracenorum ibi consistentem potenti brachio superasse; læti sumus effecti, & statim debitas omnipotenti Domino gratias egimus super victoria vestra, & inimicorum contritione. Sed iterum mirati sumus, quia Romam venire, nostramque apostolicam neglexistis videre præsentiam, vt pro vestri laboris certamine multiplicem gratiam, & benedictionem a nobis, & a sede apostolica super vos reciperetis effusam: quatenus sanctorum apostolorum Petri & Pauli orationibus adiuti, omnique spiritali benedictione muniti, contra eosdem perditionis filios victrici semper dextera valeretis efficaciter dimicare: quod tamen vt salubriter facere possitis, vt terra, marique de inimicis, & infidelibus victores feliciter existatis: ideo mandamus vobis, vt cum aliquantis dromonibus pro honore iam dicti spiritalis filii nostri Augusti, has nostras in partes iterum venire omnimodis satagatis: quatenus contra eosdem nefandos Agarenos congruum nobis adiutorium præbere possitis, vt ex hoc laus & merces imperatori accrescat, & a nobis dignas retributiones sine dubio recipiatis. Quapropter monemus, & hortamur vos, vt nostris monitis libenti animo attendatis, & quidquid acturi estis, per vos velociter cognoscamus. Data vt supra.

EPISTOLA CCXLI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ATHANASIVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

Commendat eius erga sedem apostolicam obseruantiam. hortatur, vt sicut promiserat, pactum cum Sarracenis ictum frangat. Amalfitanos per legatum suum ea de re admonitos, si parere neglexerint, excommunicandos significat.

Reuerendissimo & sanctissimo Athanasio episcopo Neapolitanæ ecclesiæ.

SANCTITATIS vestræ deuotionem semper in omnibus circa sedem apostolicam, & nostram paternitatem sinceram, atque præclaram esse cognouimus: quod etiam & præsentis legationis vestræ tenore inspecto, nobis est luce clarius manifestum. Quamobrem his apostolatus nostri literis multiplices almitati vestræ gratias agimus, paterno vos affectu monentes, vt iuxta indultum vobis officium in his, quæ Dei sunt, & ecclesiæ Christi vtilia, toto conamine desudare non desinatis: ac sicut nobis per legatos vestros mandastis, quod siue ruperint Amalfitani pactum cum Sarracenis, siue non, vos omnino frangetis, volumus vt indesinenter id agere studeatis. Nam & missum nostrum, Dominicum videlicet venerabilem episcopum illuc direximus, eos admonentes, vt patienter nostram in hoc perficiant voluntatem: quod si ipsi nostram in hoc fuerint voluntatem secuti, habeamus eos complices, & amicos: sin autem, velut exteros inimicos, non solum visibili, sed etiam inuisibili gladio pariter persequamur, vt & a nobis, & ab omnibus Christianis perpetuo digni odio habeantur. Nam & per præfatum missum nostrum Dominicum episcopum, eos obaudire nolentes præsentialiter excommunicare præcepimus, ac postmodum nos ipsi digno anathemate feriemus. Vos igitur estote nobiscum, & pactum iniquum corrumpite: quia & nos vobiscum in omnibus erimus, & quod iam dare promisimus, auxiliante Domino, annis singulis vobis procul dubio tribuemus: quia si vos fœdus cum Sarracenis non habueritis, nil, Domino iuuante, de Amalfitanorum perfidia curabimus,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

quos videlicet gladio poterimus ſpiritali perſequi, & facile humiliare. Optamus ſanctitatem veſtram in Chriſto bene valere.

EPISTOLA CCXLII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD AMALFITANOS.

Monet vt rupto cum Sarracenis fœdere ad eccleſiæ gremium reuertantur, & eam ob rem ſingulis annis decem millia mancoſorum, & eo anno mille daturum ſe promittit. niſi paruerint minatur excommunicationem.

Reuerendiſſimo Petro epiſcopo ſeu Pulcari præfectorio, & omnibus ſacerdotibus, ac clericis, atque vniuerſo populo Amalfitanæ ciuitatis.

MVLTA vobis bona facere, alacrique mente tribuere ſæpe promiſimus, decertantes, vt pactum, quod cum impia Sarracenorum gente habetis, omnimodis rumperetis, ne ex conſortio gentis malignæ, eccleſia Dei per vos ſic crudeliter affligeretur, & animabus veſtris non ſolum temporale exinde diſcrimen, ſed etiam æternum acquireretis ſuppliciũ. Nunc autem vos, quaſi filios dilectos corpore & ſpiritu ſaluare volentes, his apoſtolatus noſtri literis monemus & hortamur vnanimitatem veſtram, vt relicta nunc penitus Sarracenorum ſocietate, corruptoque fœdere, quod cum eis ad perditionem animarum veſtrarum, & terræ ſancti Petri habetis, alacri mente, piaque deuotione, iam modo ad gremium ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ eccleſiæ matris veſtræ reuertamini, & ad ſocietatem & communionem noſtram redire ſtudeatis. Et dabimus vobis nunc, & per ſingulos annos, ſicut inter nos ſtatutum fuit, decem millia mancoſorum argenti, & iſto præſenti anno damus vobis pro benedictione ſupra mille mancoſos, & teloneum quod in portu noſtro dare debetis, vobis concedimus. Quod ſi in tali impio ſcelere, diabolo ſuadente, amplius permanere præſumpſeritis, & ipſum pactum de præſenti non corruperitis, præcipimus huic epiſcopo noſtro Dominico, vt vice noſtra omni eccleſiaſtica vos communione priuare procuret: ipſoque reuertente, ſynodi-

synodice vos iterum perpetui anathematis vinculis alligabimus: & omnium terrarum aditus, in quibus negotiari soliti estis, vobis omnino claudemus; vt illic nulla possitis exercere negotia. Sane si de aliis ciuitatibus dubitatis, quod pactum non rumpant, credimus quia nostram facient voluntatem: nam modo per vos habent excusationem. Et si aliqua de illis fuerit, quæ sicut vos, facere voluerit, vna vobiscum eius perditionem ordinabimus. Porro scitote quia Leonem presbyterum vestrum penes nos retinuimus. Data vt supra.

EPISTOLA CCXLIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM CRASSVM REGEM ITALIÆ.

Rogat regem, vt Hieronymum episcopatum Lausanensem pacifice retinere permittat, & Hubonem res ecclesiæ Bisuntinæ ablatas reddere iubeat.

Dilecto ac spiritali filio Carolo glorioso regi.

MAGNITVDINEM vestram ingenti nobis amore dilectam nosse volumus, quia Hieronymus sanctæ Lausanensis ecclesiæ episcopus, apud B. Petrum apostolorum principem, nostrumque pontificium veniens, humilitatis deuotione petiit, quatenus Lausanensem ecclesiam, quam iam olim regendam susceperat, ei deinceps vobis fauentibus habere liceret. Nos autem eius precibus moti, iuxta quod omnium ecclesiarum Dei curam habemus commissam, & quia nostra exhortatione illum vobis fidelem in omnibus, propriumque, sicut ceteri regni vestri episcopi existunt, esse cupientes agnouimus, his apostolatus nostri literis excellentiæ vestræ suggerimus, vt eum pro amore Dei & sancti Petri & nostro, & benigne recipiatis, & iam dictum episcopatum Lausanensem, sibi diuinitus concessum, nostraque apostolica etiam auctoritate commissum, sub omni integritate recipere, habereque securiter permittatis: ne amplius eadem ecclesia contra statuta patrum sine proprio rectore consistat. Nam regulariter illum electum, & proprio archiepiscopo causa infirmitatis præbente consensum, & episcopos consecratores illius literis, quas nobis ostendit, rogante, consecratum

fuisse iam dictæ ecclesiæ episcopum, incunctanter agnoscimus. Et idcirco volumus & rogamus, vt absque temporis protelatione, vel aliqua contradictione, suum, vt diximus, episcopatum habeat, teneat, atque cum Dei reuerentia disponat, quoniam nos in alterius hominis electione vel consecratione isto viuente consentire nullo modo patiemur, eo quod præcipua sanctorum patrum auctoritas iubeat, duos simul in vna ciuitate non debere esse episcopos. Quamobrem, carissime fili, hortamur nihilominus & obsecramus regiam gloriam vestram, vt Deo auxiliante ipsa ecclesia, proprio nunc recepto pastore, sub vestræ clementiæ tutamine pacifica iam & quieta consistat: vt eius precibus adiuti, post hoc regnum terrenum vobis concessum, sempiternum percipere mereamini. Præterea & Theodoricus sanctæ Chrysopolitanæ sedis archiepiscopus, multas nostris apostolicis auribus super Hubonem fidelem vestrum querelas direxit, eo quod res ecclesiæ illius inuaserit. Pro quo etiam precamur, vt easdem res ecclesiasticas iam dicto archiepiscopo sub integritate reddere faciatis pro amore Dei & nostro, & nulla deinceps ei permittatis aduersa vel contraria inferre. Data xx. die mensis Iunii, indictione XIII.

EPISTOLA CCXLIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LIVTVVARDVM EPISCOPVM VERCELLENSEM.

Vt Hieronymi episcopi Lausanensis causam apud Carolum regem procuret.

Reuerendissimo & sanctissimo Liutuuardo episcopo sanctæ ecclesiæ Vercellensis.

DILECTIONI vestræ familiari quodam modo, pioque affectu, veluti fidelissimo nobis, mandantes committimus, vt recipientes hanc nostri apostolatus epistolam, legatione nostra dilecto ac spiritali filio nostro Carolo excellentissimo regi, pro Hieronymo videlicet Lausanensi episcopo directa fungamini: vestroque ingenti certamine, prudentique consilio, ipsius regis magnitudinem admonere atque exhortari magnopere studeatis, quate-

nus eumdem Lauſanenſem epiſcopatum, illi iam olim diuinitus conceſſum, pro amore Dei & noſtro, de præſenti reddere, & ſecuriter quaſi ſuo fideli habere permittat. Nam eo viuente in alterius electione, vel epiſcopali conſecratione, aſſenſum nullo modo præbebimus: quin potius apoſtolica hoc fieri auctoritate modis omnibus inhibebimus, ne contra ſtatuta patrum duo in vna videantur ciuitate eſſe epiſcopi. Quapropter nobis iuſta mandantibus omni anniſu & voluntate fauere nullo modo prætermittatis, quo minus noſtræ voluntatis legatio apud ſereniſſimum regem ſalutis & pacis eccleſiaſticæ per veſtrum certamen effectum obtineat: quatenus eadem eccleſia Dei, proprio recepto paſtore, ſalua in omnibus & quieta conſiſtat. Data xx. die menſis Iunii, indictione xiii.

EPISTOLA CCXLV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD THEODORICVM ARCHIEPISCOPVM BISVNTINENSEM.

Significat ſe de ipſius cauſa Carolo regi ſcripſiſſe; ac de Hieronymo epiſcopo Lauſanenſi hortatur, vt adiuuare illum ſtudeat.

Reuerendiſſimo & ſanctiſſimo Theodorico archiepiſcopo Chryſopolitanæ eccleſiæ.

PRO tot & tantis perturbationibus, & calamitatibus, quas ab iniquis & Deum non timentibus viris eccleſiam tibi commiſſam quotidie pati veſtris literis referentibus agnoſcimus, plurimum condolemus, & congruum cupimus, Deo fauente, vobis præbere ſolatium, quatenus ſedis veſtræ vigorem priſtinum indiminuto iure feliciter obtineatis. Nam dilecto ac ſpiritali filio noſtro Carolo glorioſo regi pro tuæ cauſa vtilitatis, proque veſtræ plebis ſalute ſuggeſſimus, vt pro amore Dei & noſtro, ſuo vos auxilio ac defenſione in omnibus tueatur, & de his qui res eccleſiæ veſtræ inuadere præſumpſerunt, iuſtitiam facere dignetur, reſque ipſas ſub integritate vobis reſtitui iubeat. Vos tamen, more boni paſtoris, ſicut in proſperis humiles, ita quoque in aduerſis fortes exiſtite, vt populum Domini tibi commiſſum pro malorum infeſtatione, quam patimini,

ſtrenue regere non omittatis. Pro ipſo etiam Hieronymo epiſcopo eidem regi direximus, vt Lauſanenſem epiſcopatum illi diuinitus conceſſum, & noſtra apoſtolica auctoritate largitum, ſecuriter amodo retinere permittat. Et ideo veſtra fraternitas eum in hoc adiuuare pro viribus non prætermittat. Data XX. die menſis Iunii, indictione XIII.

EPISTOLA CCXLVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM REGEM.

Commendat eius erga Romanam eccleſiam obſeruantiam. rogat vt legatum ſibi auxilio mittat.

Dilecto ac ſpiritali filio Carolo glorioſo regi.

MVLTIPLICES regiæ magnitudini veſtræ his noſtris apoſtolicis literis gratias agimus pro veſtra tam ingenti cura & ſolicitudine, quam circa ſanctam Romanam eccleſiam matrem veſtram habetis; atque pro veſtræ deuotionis ſinceritate, qua nos puræ mentis affectu more parentum veſtrorum diligitis, & in omnibus adiuuare alacriter cupitis. Et quia pro exaltatione, atque vtilitate ſedis apoſtolicæ, totiuſque terræ ſancti Petri defenſione, vos prompta mente deſudare velle cognoſcimus: in quo ſcilicet veſtri deſiderii affectu piiſſimo, & diuinam circa regiam gloriam veſtram habebitis adiutricem & placabilem maieſtatem, & dignam non ſolum in hoc ſæculo, ſed etiam in cæleſti poſtmodum regione retributionem procul dubio recipietis. Quod vero mandaſtis, vt marchiones veſtri, qui circa nos exiſtunt, ad defenſionem neceſſariam peragendum nobiſcum pariter decertare debuiſſent; hoc autem ſine veſtræ maieſtatis præſentia, vel ſine idonei optimatis veſtri nullo modo, ſicut oportet, proderit nobis: eo quod ipſi marchiones homines de ciuitatibus, & propriis finibus noſtris, cum quibus territorium ſancti Petri poteramus ſatis defendere, in ſuo aſſiduo ſeruitio habent, & nonnullos eorum potentia ſua defendunt: & ita impediunt, vt noſtrum ſeruitium ſecundum voluntatem noſtram minime perficere valeant. Vnde preca-

mur excellentiam vestram, vt pro amore Dei, & principis apostolorum honore, talem nobis de præsenti missum dirigatis, cum quo per vestræ auctoritatis potentiam, ea quæ sanctæ Dei ecclesiæ, & nobis pertinent, incunctanter valeamus perficere: quatenus eosdem homines nostros, qui nobis sublati sunt, omnimodis recipiamus, vt omnis honor, & vigor sanctæ ecclesiæ vestris diebus in omnibus integer accrescat, & indiminutus permaneat; quoniam ipsius honor, & exaltatio, vestra hic & in æternum est salus & gloria. Nam & nos ea, quæ vestræ gloriæ proficua sunt, libentissime perficere cupimus, & nostris assiduis precibus vos Domino commendare, apostolorum suffragantibus meritis, semper satagimus. Hæc itaque pro vtilitate sanctæ ecclesiæ modo fieri petimus, vt cum vestrum glorioſum aduentum, fauente Domino, conspexerimus, optata & ingenti pariter lætitia exultare valeamus. Data die XXIII. Mensis Iunii, indictione XIII.

EPISTOLA CCXLVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD SFENTOPVLCRVM COMITEM.

Gratulatur de eius & subditorum illius obseruantia erga sedem apostolicam. recipit eos in fidem suam. ostendit Methodium archiepiscopum orthodoxam fidem fuisse professum, cuius iura & priuilegia confirmat, eumque ad eos regendos mittit. Nitrensis ecclesiæ episcopum consecratum significat, & alium ad se vult mitti, quem alii ecclesiæ præficiat. iubet omnes ipsi archiepiscopo obedire. concedit vt diuina officia Sclauonica lingua recitari possint, dummodo euangelium Latina prius recitetur.

Dilecto filio Sfentopulcro glorioso comiti.

INDVSTRIÆ tuæ notum esse volumus, quoniam confratre nostro Methodio reuerendissimo archiepiscopo sanctæ ecclesiæ Morauensis, vna cum Semisisno fideli tuo, ad limina sanctorum apostolorum Petri & Pauli, nostramque pontificalem præsentiam veniente, atque sermone lucifluo referente, didicimus tuæ deuotionis sinceritatem,

& totius populi tui desiderium, quod circa sedem apostolicam & nostram paternitatem habetis. Nam, diuina gratia inspirante, contemptis aliis sæculi huius principibus, beatum Petrum apostolici ordinis principem, vicariumque illius habere patronum, & in omnibus adiutorem ac defensorem pariter cum nobilibus viris fidelibus tuis, & cum omni populo terræ tuæ, amore fidelissimo elegisti, & vsque ad finem, sub ipsius & vicarii eius defensione colla summittens, pio affectu cupis, auxiliante Domino, vtpote filius deuotissimus, permanere. Pro qua scilicet tanta fide ac deuotione tua & populi tui, apostolatus nostri vlnis extensis, te quasi vnicum filium amore ingenti amplectimur; & cum omnibus fidelibus tuis paternitatis nostræ gremio, veluti oues Domini nobis commissas, recipimus, vitæque pabulo clementer nutrire optamus, atque nostris assiduis precibus omnipotenti te Domino commendare studemus: quatenus sanctorum apostolorum suffragantibus meritis, & in hoc sæculo aduersa omnia superare, & in cælesti postmodum regione, cum Christo Deo nostro valeas triumphare. Igitur hunc Methodium venerabilem archiepiscopum vestrum interrogauimus coram positis fratribus nostris episcopis, si orthodoxæ fidei symbolum ita crederet, & inter sacra Missarum solennia caneret, sicuti sanctam Romanam ecclesiam tenere, & in sanctis sex vniuersalibus Synodis, a sanctis patribus, secundum euangelicam Christi Dei nostri auctoritatẽ, promulgatum, atque traditum constat. Ille autem professus est, se iuxta euangelicam & apostolicam doctrinam, sicuti sancta Romana ecclesia docet, & a patribus traditum est, tenere & psallere. Nos autem illum in omnibus ecclesiasticis doctrinis & vtilitatibus orthodoxum & proficuum esse reperientes; vobis iterum ad regendam commissam sibi ecclesiam Dei remisimus, quem veluti pastorem proprium vt digno honore & reuerentia lætaque mente recipiatis iubemus: quia nostræ apostolicæ auctoritatis præcepto archiepiscopatus & priuilegium confirmauimus, & in perpetuum, Deo iuuante, firmum manere statuimus, sicuti antecessorum nostrorum auctoritate omnium ecclesiarum Dei, iura & priuilegia statuta & firmata consistunt: ita sane, vt iuxta canonicam traditionem, omnium nego-

tiorum ecclesiasticorum curam habeat ipse, & ea, velut Deo contemplante, dispenset. Nam populus Domini illi commissus est, & pro animabus eorum hic redditurus erit rationem: ipsum quoque presbyterum nomine VVichinum, quem nobis direxisti, electum episcopum consecrauimus sanctæ ecclesiæ Nitrensis, quem suo archiepiscopo in omnibus obedientem, sicuti sancti Canones docent, esse iubemus: & volumus vt pariter cum ipsius archiepiscopi consensu & prouidentia, alterum nobis apto tempore vtilem presbyterum, vel diaconum dirigas, quem
*f. eodem similiter in alia ecclesia, in qua episcopalem * vestram noueris esse necessariam, ordinemus episcopum, vt cum his duobus a nobis ordinatis episcopis præfatus archiepiscopus vester, iuxta decretum apostolicum, per alia loca, in quibus episcopi honorifice debent & possunt existere, postmodum valeat ordinare. Presbyteros vero, diaconos, seu cuiuscumque ordinis clericos, siue Sclauos, siue cuiuslibet gentis, qui intra prouinciæ tuæ fines consistunt, præcipimus esse subiectos, & obedientes in omnibus iam dicto confratri nostro archiepiscopo vestro, vt nihil omnino præter eius conscientiam agant. Quod si contumaces & inobedientes existentes, scandalum aliquod, aut schisma facere præsumpserint, & post primam & secundam admonitionem se minime correxerint, quasi zizaniorum seminatores ab ecclesiis, & finibus vestris auctoritate nostra præcipimus esse procul abiiciendos, secundum auctoritatem capitulorum, quæ illi dedimus, & vobis direximus. Literas denique Sclauonicas a Constantino quodam philosopho repertas, quibus Deo laudes debite resonent, iure laudamus; & in eadem lingua Christi Domini nostri præconia & opera vt enarrentur, iubemus. Neque enim tribus tantum, sed omnibus linguis Dominum laudare auctoritate sacra monemur, quæ præcipit, dicens: *Laudate Dominum omnes gentes, & collaudate eum omnes populi.* Et apostoli repleti Spiritu sancto locuti sunt omnibus linguis magnalia Dei. Hinc & Paulus cælestis quoque tuba insonat, monens: *Omnis lingua confiteatur, quia Dominus noster Iesus Christus in gloria est Dei Patris.* De quibus etiam linguis in prima ad Corinthios epistola satis, & manifeste nos admonet; quatenus linguis loquentes ecclesiam Dei ædificemus. Nec

Psal.116. *Actor.2.* *Philipp.2.* *1.Cor.14.*

sane fidei, vel doctrinæ aliquid obstat, siue Missas in eadem Sclauonica lingua canere, siue sacrum euangelium, vel lectiones diuinas noui & veteris testamenti bene translatas, & interpretatas legere, aut alia horarum officia omnia psallere: quoniam qui fecit tres linguas principales, Hebræam, scilicet, Græcam & Latinam, ipse creauit & alias omnes ad laudem & gloriam suam. Iubemus tamen, vt in omnibus ecclesiis terræ vestræ propter maiorem honorificentiam euangelium Latine legatur; & postmodum Sclauonica lingua translatum in auribus populi Latina verba non intelligentis, annuntietur; sicut in quibusdam ecclesiis fieri videtur. Et si tibi, & iudicibus tuis placet Missas Latina lingua magis audire, præcipimus vt Latine Missarum tibi solennia celebrentur. Data mense Iunio, indictione XIII.

EPISTOLA CCXLVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LANDVLFVM EPISCOPVM SVRICORVM.

Obiurgat quod violauerit quæ ipse inter eum & Landenulfum Capuanum episcopum de frugibus illius ecclesiæ decreuerat. minatur illi excommunicationis pœnam, nisi suis decretis pareat. præcipit vt si se læsum sentiat, cum eodem episcopo causam dicturus ad se veniat.

Reuerendissimo & sanctissimo Landulfo episcopo Suricorum.

*NOSTRA relatione comperimus, quod quidquid tempore consecrationis tuæ in nostro conspectu de frugibus illius ecclesiæ congrua deliberatione fuerat inter te & Landenulfum Capuanum episcopum diffinitum, tu ingenti vsus temeritate violaueris: & quod nos iuxta temporis qualitatem moderari decreueramus, tu adimplere neglexeris. Quo audito valde noster animus est commotus, quod tam audacter nostra præcepta paruipenderis, & terminos paternos excesseris. Quapropter huius nostri pontificii auctoritate ab huiusmodi te factione compescere volentes, præcipimus, & modis omnibus tibi iniungimus, vt omni obstinatione deposita, quidquid nos illic positi inter te & eumdem episcopum, vel illius fratrem

Pande-

*forte Vetera

Pandenulfum fidelem noſtrum de diuiſione, vel frugibus illius eccleſiæ deliberauimus, ſine mora adimplere procures. Hoc ſciens, quia ſi aliter agere præſumpſeris, ſicut inuaſorem rerum ſacrarum te canonicis iaculis feriemus. Quod ſi aliquam querimoniam, aut iuſtam excuſationem te habere confidis; tunc cum eodem epiſcopo cauſam dicturus, iubemus, vt noſtram petas præſentiam. Nam & nos præſenti legato noſtro VValperto reuerendiſſimo epiſcopo dilecto conſiliario noſtro præcipimus, vt ſi noſtra ſalubria monita adimplere contempſeris, ex noſtra auctoritate te excommunicare procuret: quatenus, ſicut prædiximus, Romam in noſtra *. Data XV. Kalendas Auguſti, indictione XIII.

*forte præſentia veniss. deeſt

EPISTOLA CCXLIX.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD CAROLVM REGEM.

Gratulatur de eius erga Romanam eccleſiam obſeruantia, cuius eum defenſorem elegit. monet ne aduerſariis fidem habeat. laudat quod ditionem ſancti Petri ab hoſtili incurſu defendi iuſſerit. Boſoni tamquam tyranno auxilium ſe non daturum affirmat. optat eius aduentum, & rogat vt legatos mittat.

Dilecto ac ſpiritali filio Carolo glorioſo regi.

REGIÆ magnitudinis veſtræ receptis apicibus, ac diligenter perlectis, quia more Chriſtianiſſimorum principum parentum veſtrorum admonitionis & exhortationis noſtræ doctrina repleri vos velle cognoſcimus, noſtroque conſultu ea, quæ pro ſanctæ matris veſtræ Romanæ eccleſiæ, & totius Chriſtianitatis defenſione ſalubria ac vtilia eſſe videntur, animo libenti cupiatis perficere; valde gratulamur, & immenſas Domino gratias referimus: & optamus vt cuncta circa vos ſemper proſpera, diuina fauente gratia, exiſtant. Ea etenim, quæ de veſtris cauſis, & euentibus veſtris nobis literis non retuliſtis, fideli relatione communis fidelis, & reuerendiſſimi epiſcopi VVibbodi luculenter didicimus; eique omnem familiaritatis aditum pio affectu præbentes, veſtræ voluntatis

arcana cognouimus, per quem & nos celsitudini vestræ aliqua verbo tenus intimanda direximus. De oppressionibus autem Græcorum (sicut vobis a quibusdam æmulis nostris nuntiatum est) nos aliquid nullo modo scimus; si vero certissime sciremus, dilectioni vestræ cum omni deuotione celeriter nuntiassemus: quoniam Dei omnipotentis procul dubio inspiratione, & voluntate, vos præ omnibus eligere, & inclytum in omnibus negotiis sanctæ sedis apostolicæ, nostrisque profectibus patronum, ac defensorem habere omnino curauimus: & ideo, vita comite, longa per tempora optamus possidere. Quapropter inimicis nostris, quos nobis aduersarios, & zizaniorum seminatores esse cognoscitis, aurem clementiæ vestræ nullatenus accommodetis. Nam inimicus semper contraria loquitur: tamen bene vos feciſſe laudamus, quod omnibus episcopis, & comitibus, qui circa nos consistunt, auctoritate vestra mandastis, atque iussistis, vt terminum sancti Petri ab hostili nempe incursu, nostro pariter instructi mandato, defendere debeant. Valde necessarium est, vt non solum a malis Christianis, verum etiam & a Sarracenis vbique diffusis, vbique & vndique nos sine intermissione deprædantibus, & more furum nostra deripientibus, tueri procurent. Pro qua videlicet necessitate, quam supra modum patimur, ipsius VVibbodi episcopi hortatu, in quamdam cortem nostram exiuimus, & vna cum VVidone comite Lamberti filio loqui voluimus huius rei causa: sed ipse adesse prætermisit, sicut iam dictus fidelis noster ac vester vobis poterit enarrare. De Bosone quoque certos vos esse volumus, quia neque aliquem familiaritatis locum, aut receptionis nostræ auxilium apud nos habebit, neque poterit inuenire: eo quod vos, vt prælibauimus, amicum, & adiutorem quæsiuimus, & loco carissimi filii retinere toto mentis conamine volumus. Nam nihil nobis de parte ipsius pertinere videtur, qui talem tyrannidem præsumpsit committere. De vestro quoque aduentu, quem, Deo fauente, adesse mandastis, valde sumus gauisi effecti, & pro tantis calamitatibus, quibus circumdati & oppressi existimus, optamus, & vehementer rogamus vestram specialem citissime, Deo propitio, contemplari præsentiam. Ioannem vero

Aimoinus lib. 5. c. 39. & 40. Regino lib. 2.

reuerendiſſimum epiſcopum Tritienſem penes nos hac vice retinuimus, vt ſi aliquid noui nobis euenerit, & neceſſe fuerit per eum veſtris mandare fidelibus, ac per ordinem quæ opportuna fuerint, ſignificare poſſimus. Pro iuſtitiis autem faciendis ſanctæ Romanæ eccleſiæ, vt idoneos & fideles viros e latere veſtro nobis de præſenti dirigatis, obnixe depoſcimus, qui nobis pariter cum miſſis noſtris proficiſcentibus, de omnibus iuſtitiam pleniſſimam faciant, & veſtra regali auctoritate male agentes corrigant & emendent: præterea, ſicut veſtro proprio nobis ore fili cariſſime promiſiſtis, vt in hoc dumtaxat opere veſtram voluntatem, veſtræque mentis affectum circa nos puriſſimum fore luce clarius agnoſcamus, vt & nos veſtrum deſiderium pio ſemper valeamus affectu perficere. Data vt ſupra.

EPISTOLA CCL.

IOANNIS PAPÆ VIII.

Gratulatur de concordia eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. miratur multa, quæ ſtatuerat, mutata eſſe. approbat quæ Conſtantinopoli in Concilio pro cauſa Photii acta ſunt, ſi tamen Legati contra ſua mandata non egerint.

HOC noſtri ſemper certaminis & laboris fuit; hoc noſtri voti exiſtit, vt pro orthodoxæ fidei integritate, ſeu pro ſtatu, & pace omnium Dei eccleſiarum, quarum cura conſtringimur, adeo operam demus, quatenus diſperſa congregentur, congregata conſeruentur, & vt quidquid inhoneſtum, vel aliter quam ſe rectitudo habet, per prouidentiam Dei, ſanctorum apoſtolorum meritis ſuffragantibus corrigatur, omni conamine, iuxta officium nobis commiſſum, ſpeculando ſatagimus. Huius rei gratia more apoſtolico ſanctæ Conſtantinopolitanæ eccleſiæ miſereri volentes, decreuimus, vt vnius incrementum, nullius fieret detrimentum; quin potius omnium manifeſtum exiſteret adiutorium. Conuocata noſtra eccleſia, quantum ad præſens tempus coegit neceſſitas, auctoritate, & poteſtate apoſtolica dictæ Conſtantinopolitanæ eccleſiæ conſuluimus, & legatis noſtris directis, vt inoffenſo pede incederent, inſtituimus. De cuius ſcilicet Videtur miſſa Photio.

vnitate pacis, siue concordia gratulamur, & cunctipotenti Domino laudes innumeras referentes, licet ei, qui tanta bona seruis suis largitur, condignas grates agere non possimus, hunc benedicimus, & assiduis vocibus glorificare studemus. Gloria namque sit illi, & omnis laus, ac virtus, cuius maiestate, & semper perlaudabili gratia * certata ad rectitudinem reducuntur, praua diriguntur; contumacia retunditur, humilitas exaltatur, zizania quandoque velluntur, scandala amputantur, & omnis bonitas augmentatur: vnde non in nobis, sed in eodem Domino gloriemur, iocundemur & exultemus in misericordia eius qui dicit: *Confidite, quia ego vici mundum.* & in alio loco: *Sine me,* inquit, *nihil potestis facere*; sed cum nos scriptis & verbis misericorditer tecum specialiter agendum esse decreuerimus; mirandum valde est, cur multa, quæ nos statueramus, aut aliter habita aut mutata esse noscantur; & nescimus, cuius studio, vel neglectu variata monstrentur. Ceterum scribens subintulisti, quod, te innuens, non nisi ab iniqua gerentibus misericordia sit quærenda; quod & nos de his, qui Deum se scire non fantur, licet dispensatorie fatemur; tamen nos, quod lectum est, exaggerare nolumus, ne quod dignum est, iudicare cogamur; ideoque talis excusatio sileat, ne hoc dicentes illa sententia tangat, qua dicitur: *Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus; Deus autem nouit corda vestra: quia quod hominibus altum est, abominabile est apud Deum:* igitur laudabilis tua prudentia, quæ dicitur humilitatem scire, non molestе ferat, quod ab ecclesia Dei miserationem iussa est postulare: quin potius se, vt exaltetur, humiliet, & fraternum discat erga sui miserentem seruare affectum. Quia nos, si tu debitam deuotionem & fidelitatis incrementa erga sanctam Romanam ecclesiam, & nostram paruitatem obseruare studueris, & vt fratrem amplectemur, & vt carissimum proximum retinebimus. Nam & ea, quæ pro causa tuæ restitutionis synodali decreto Constantinopoli misericorditer acta sunt, recipimus. Et si fortasse nostri legati in eadem Synodo contra apostolicam præceptionem egerunt, nos nec recipimus, nec iudicamus alicuius existere firmitatis.

* *forte* curuata

Ioan.16. *Ioan.15.*

Luc.16.

EPISTOLA CCLI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD IMPERATORES AVGVSTOS.

Commendat eorum ſtudium in eccleſiæ concordia ſtabilienda. monet, vt in eo perſiſtant. agit gratias de dromonibus auxilio miſſis. de monaſterio ſancti Sergii, & de Bulgarorum diœceſi ſedi apoſtolicæ reſtituta. rogat vt Dei eccleſiam tueatur. demum ea quæ pro Photio in Synodo Conſtantinopoli acta ſunt, ſe approbare ſignificat, ſi tamen legati contra ſua iuſſa non egerint.

Imperatoribus Auguſtis.

POST innumeras ſolicitudines, quibus nimirum oneratur imperiale faſtigium, laudabile clementiæ veſtræ cognoſcimus Chriſtianiſſimi imperatoris eſſe propoſitum; per quod ſummotis omnibus diſcordiarum, atque zizaniorum ſeminibus, quæ in agro dominico humani generis inimicus aſperſerat, ſanctæ catholicæ eccleſiæ piiſſimo mentis affectu conſulere voluiſtis. In quo ſcilicet animi voto, ac deſiderio, quantum rebus humanis fauere prouidentia diuina dignetur, ſolicitudo clementiæ veſtræ Spiritu Dei incitata demonſtrat; quæ in catholica eccleſia miſericordem per auctoritatem & iudicium ſedis apoſtolicæ, quæ Chriſto Domino delegante, totius eccleſiæ retinet principatum, nihil impacatum, nihil voluit eſſe diuerſum: cum omnes ſchiſmatica prauitate diuiſos, vel zelo quolibet ſeparatos, atque diſperſos, clementi affectione, vel ſtudio ad veræ pacis ſoliditatem, concordiæque ſinceriſſimæ vnanimitatem reuocare, & in vno Chriſti ouili cum proprio paſtore, Photio videlicet confratre & comminiſtro noſtro, aggregare curauit. Pro quibus videlicet noſtri paſtoralis magiſterii officium eſt, apud ſerenitatis veſtræ Auguſtalem clementiam aſſidua ſemper ſolicitudine omnimodis intercedere; vt veſtræ pietatis maieſtas, more Chriſtianiſſimorum imperatorum, benigna circa omnes exiſtat; & quaſi Deo contemplante, populum Domini ſibi commiſſum felici regat ſemper & gubernet intuitu, nec amplius patiatur eos aliquibus ſæculi huius procellis illidi, aut malignis perturbationibus concuti: quatenus

post hoc vitæ præsentis, imperium cæleste adipisci, & in æternum cum Domino retinere valeatis. Nunc itaque pro tanta deuotione, animique vestri sinceritate, quam non solum verbis, sed lucifluis etiam operibus circa ecclesiam sancti Petri, & nostram paternitatem ostendistis, immensas post Deum serenitati vestræ gratias agimus. Primo quidem, quod dromones vestros, qui pro defensione terræ sancti Petri in nostro manerent seruitio, nobis misistis. Secundo autem, quod monasterium sancti Sergii intra vestram regiam vrbem constitutum, quod sancta Romana ecclesia iure proprio quondam retinuit, diuina inspiratione repleti, pro honore principis apostolorum nostro præsulatui reddidistis. Tertio vero vobis grates multas referimus, quia Bulgarorum diœcesin pro amore nostro gratanti animo sancto Petro, vt iustum erat, permiseritis habere. Vnde obnixe petimus, vt vestro potenti solatio sanctam Romanam ecclesiam in hoc periculoso tempore in omnibus adiuuare, defendereque non dedignemini: quatenus ex hoc vestra imperialis gloria apostolicis suffragantibus meritis, per cunctas mundi partes magis ac magis accrescat, & apud omnipotentem Dominum dignam retributionem percipiat. Et iterum humiliter petimus, vt in huius bonæ voluntatis ac pietatis affectu, quem pro amore Dei circa ecclesiam Christi habetis, immobiles permaneatis: quoniam nos Augustalem excellentiam vestram vlnis extensis amore paterno amplectimur, & honore debito veneramur, atque assiduis orationibus nostris, iuxta sacrosancta beatorum apostolorum Petri ac Pauli corpora fusis, omnipotenti Domino commendare studemus, vt pro tantis beneficiis, quæ sancto Petro impenditis, ipse vobis, & in hoc præsenti sæculo vestrum sanctum imperium cum omni prosperitate magis ac magis conseruet incolume, clarisq; semper dignetur vbique decorare triumphis; & in cælesti postmodum regione sempiternam gloriam & beatitudinem cum sanctis & electis suis habere concedat. Nam & ea, quæ pro causa restitutionis reuerendissimi Photii patriarchæ synodali decreto Constantinopoli misericorditer acta sunt, recipimus: * Et si fortasse nostri legati in eadem Synodo contra apostolicam præceptionem egerint, nos nec recipimus, nec iudicamus ali-

cuius existere firmitatis. Data Idibus Augusti, indictione decimatertia.

NOTA.

[a] *Etsi fortasse nostri legati.*] Hanc Synodum pseudooctauam a Ioanne VIII. ceterisque eius successoribus pontificibus & a Concilio Florentino reprobatam fuisse, præter alia, de quibus infra, indicant ista verba. Vide quæ notauimus in Conciliabulo Constantinopolitano, sub Ioanne papa VIII. infra, verbo *Reprobatum.*

EPISTOLA CCLII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM REGEM.

Gratias agit de eius erga sedem apostolicam obseruantia. suam erga eum beneuolentiam testatur. aduentum eius pro ecclesiæ necessitatibus expectat, monetque vt aliquem legatum mittat. queritur de Georgio quodam excommunicato, qui ipsius imperatoris auctoritate fultus bona Romanæ ecclesiæ inuaserat. rogat vt promissa auxilia mittat.

Excellentissimo & dilecto filio Carolo glorioso regi.

RELEGENTES regalis excellentiæ vestræ literas; deuotionem vestram quam circa sanctam ecclesiam matrem vestram, & circa nostrum pontificium habetis, luce clarius nouimus; vnde multiplices gloriæ vestræ gratias referimus. Nam & nos vos semper quasi dilectum & spiritalem filium retinemus, & pio mentis affectu desideramus amplecti, & pro augendâ gloria vestra assidue soliciti incunctanter existimus. Quod autem nobis mandastis, vt vestrum optatum præstolaremur aduentum, pro eorum aduersitatibus emendandis, qui nobis contraria inferre, & qui a nostra ditione homines nostros subtrahere præsumunt; nos quidem vestrum aduentum toto desiderio pro tantis ecclesiæ Dei necessitatibus, quæ ad augmentum gloriæ vestræ sunt emendandæ, omnimodo optamus inspicere. Sed sicut vobis nostris iampridem apostolicis literis suggessimus, vt vestrum idoneum missum nobis direxissetis, cum quo aliquid de ecclesiasticis vtilitatibus potuissemus perficere; pro qua causa non eum miseritis, mi-

ramur. Quamobrem petimus, vt eumdem missum, antequam veniatis, nobis dirigere non omittatis: vt cum, Deo auxiliante, veneritis, nobis simul conuenientibus, vera inter nos dilectio, vtpote inter spiritalem patrem & carissimum filium possit existere. Præterea postquam Georgius excommunicatus & anathematizatus cum homine VVidonis est a vobis reuersus, assiduo sumus mœrore turbati; eo quod audacter veniens, quasi vestra fultus auctoritate, in proprietates olim suas, quæ ad ius sanctæ Romanæ ecclesiæ, (Carolo diuæ memoriæ imperatore patruo vestro concedente,) non legaliter peruenerunt, (& nunc vsque iuri nostro defendebamus & tenebamus,) temere pariter cum aliis introiuit: & nostros, qui in circuitu homines existunt, affligere, & deprædari non cessat. Vnde obnixe rogamus vestram magnitudinem, vt sicut nobis ore proprio promisistis, & per epistolam vestram, atque legatos nostros, Liutvvardo venerabili sanctæ Vercellensis ecclesiæ episcopo mediatore existente, mandastis, præsentialiter nobis adimplere satagatis: quia nos ea, quæ vobis promisimus, omnimodis adimplebimus, aut eosdem infideles nostros procul a nobis expellatis, vt nulla nobis aduersa, vel contraria valeant aliquatenus moliri, quousque Deo propitio vos veneritis. Quarto Idus Septembris, indictione decimaquarta.

EPISTOLA CCLIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ROMANVM ARCHIEPISCOPVM RAVENNATEM.

Iubet eum Romam ad Synodum causa dissoluendi quasdam quæstiones aduenire.

Romano archiepiscopo Rauennati.

QVIA bellica, imo Sarracena impediente angustia, iuxta sacros Canones, quarto scilicet Idus Octobris, Synodum sicut volueramus celebrare nequiuimus; opportune, valdeque necessario sane præuidimus, vt hanc eamdem VI. Idus Nouembris istius quartædecimæ indictionis, adiuuante Domino, conuocemus. Quapropter sanctimoniam tuam hortamur, vt ad idem tempus sine

omni

omni mora, imo omni occasione postposita, Romam occurras; quatenus ea quæ ad honorem, siue vtilitatem sanctæ Dei ecclesiæ pertinent, nobiscum ordines & diffinias, & sancti Spiritus gratia reuelante, voto communi decernas. Interea negotium viri illustris Deusdedit glorioſi ducis, qui nostrum pontificium adiit, dicens, se a tua solertia pro coniugio suæ vxoris, quam illius consanguineam fateris existere, communione priuatum, est procul dubio ventilandum; vt quidquid rei veritas hinc demonstrauerit, omnimodis exequamur. Qui pro eo quod tam diu apud nos est immoratus, & de tua parte, qui rationem redderet, non est inuentus; rationabiliter erat a nobis interim absoluendus: tamen quia in proximo, sicut diximus, Synodum, (qua hoc cum vnanimitate aliorum consacerdotum, fratrumque nostrorum, & tua, est inter alia pertractandum,) celebrare debemus, dignius iudicauimus (quod & ipsæ res expetunt) tuum præstolari aduentum: vt hoc synodali discutiamus collegio, & alterna visione congratulantes, pari sententia decernamus: in qua etiam quidquid supra generum suum habueris, similiter diffiniri iubeamus. Præterea iam dicti viri coniux, Maria nomine, libellum suæ reclamationis per Paulum legatum suum nostro præsulatui dirigere procurauit, asserens tuam sanctitatem in nuptiis per consensum patris de ea habitis, consciam extitisse; & tam virum suum, quam se, postquam vna caro effecti sunt, tam ad spiritalem, siue dominicam, quam etiam ad communiorem mensam, sæpe non solum admisisse, sed etiam inuitasse. Sed & hoc per eumdem suum libellum reclamando innotuit, quod Moioranus, qui & Maginpertus diaconus dicitur, in nece sui patris consenserit, petens a nobis ex hoc conuenientem iustitiam, & obnixe postulans hoc indiscussum non derelinqui, quem videlicet sæpissime Bononiensis episcopus suæ ecclesiæ famulum quærere studuit. Huius rei gratia præcipimus ipsum diaconum tecum nobis omnimodis exhiberi, vt quidquid rationis ordo popoſcerit, adiuuante Domino, canonice ventilemus, & synodice statuamus. Data III. Kalendas Octobris, indictione XIV.

EPISTOLA CCLIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD VNIVERSOS EPISCOPOS.

Vt Romam ad Synodum adueniant.

Omnibus episcopis per ducatum Spoletanum, & Camerinensem, & ad omnes episcopos per diuersas prouincias constitutos.

NOLVMVS ignorare vestram fraternitatem, quia pro multiplicibus sanctæ Dei ecclesiæ necessitatibus, VI. Idus Nouembris istius quartædecimæ indictionis synodalem Conuentum, Domino adiuuante, celebraturi sumus: & cum diuersis, præcipue Sarracenorum, impedimentis implicati essemus, nequiuimus eum suo tempore congregare, dignum duximus ad augmentandas, atque perficiendas ecclesiasticas vtilitates, vel præfato tempore non prætermitti, quo minus tanta necessitas sine consultu aliorum confratrum nostrorum indiscussa non remaneret, vt vestris salubribus consiliis fulti, quidquid ad honorem Dei, & communem vtilitatem pertinet, communiter perficere satageremus. Quapropter huius nostræ commonitionis sanctitatem vestram exhortamur apicibus, vt solita desidia deposita, ad eamdem Synodum Romam venire non differatis: quatenus, sicut diximus, ea, quæ agenda sunt, Christo iuuante, communiter peragamus, & quæ iuxta nostri ministerii officia statuenda sunt, salubriter statuamus. Videte itaque ne solito negligenter agatis, ne si per vos ea quæ honori & statui sanctæ Dei ecclesiæ sunt proficua inordinata remanserint, &, quod non oportet, venire contempseritis, canonicis ictibus non immerito feriamini. Data pridie Kalendas Octobris, indictione XIV.

EPISTOLA CCLV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM REGEM.

Lætatur de eius incolumitate, Deumque orat, vt omnia ei prospere eueniant. nuntiat Sarracenos a Græcis victos, seque a Sarracenis, & aliis etiam valde premi: quare petit, vt sibi quam citissime auxilio veniat.

Carolo glorioso regi.

SVSCEPTIS gloriæ vestræ, spiritalis atque desiderabilis fili, nobis directis apicibus, atque relectis, quia vos, Deo gratias, sanitate vigere cognouimus, ineffabili, & vltra quam dici possit iucunditate refecti, in Domino gratulati sumus: & vt magis ac magis vobis Dominus Deus noster prosperitatem tribuat, triumphum de aduersantibus concedat, & felicia tempora ad regnum pacifice, atque iustissime disponendum multiplicet, continuis votis eumdem Dominum deprecamur. Quia nihil est omnino, fili carissime, nobis dulcius, nihilque amabilius, quam vt vos semper ad defensionem, & exaltationem sanctæ matris vestræ Romanæ ecclesiæ cognoscamus esse promptissimos; & eis qui eam diuersis modis impugnant, libera correctionis, ac disciplinæ sententia contraire. Nos autem licet in innumeris infirmitatibus, atque angustiis constituti, Deo gratias, vtcumque valemus: sed tunc potius nostra sanitas erit, si vos omni prosperitate, vt diximus, pollere cognouerimus; & ad nobis conferendum solatium festinanter occurrere, vt alterna visione loquamur, non pati moras aduertimus. Ceterum, quod dicitis vt Liutvvardum venerabilem episcopum communem fidelem nostrum ad nos præmittatis, valde in Domino gratulamur: & cum eum pro communi vtilitate semper desudare cognouerimus, magnum nobis gaudium in aduentu illius nascetur, eo quod in ipsius præsentia vestram intuebimur excellentiam. Postremo, fili carissime, quod sciscitamini de Græcis, atque Ismaelitis, & ceteris quibusq; exteris nationibus, vel conciuibus, qualiter res agatur, breuissime respondemus. Sed vt hæc omnia ex intimo corde, atque dolenter aduertatis, omni mentis conamine exhortamur: tamen Deo sint gra-

tes & laudes, quia Græcorum nauigia in mari Iſmaelitarum victorioſiſſime ſtrauerunt phalanges, & eos, prout Dominus voluit, debellati ſunt. Sed nos tamen tam ipſi iam dicti Iſmaelitæ, quam alii conciues noſtri impugnãt, ac perſequuntur, vt extra muros vrbis nullatenus, vel qui labore manuum ſuarum viuere valeant, vel qui, vt ita dixerim, Chriſtianitatem ſuam, ſicut decet, obſeruent, egredi libere poſſint: ac per hoc, imo pro his omnibus, ſi citiſſime, & omnibus occaſionibus, omnibuſque excuſationibus poſtpoſitis, & contemptis, ad omne nobis, & huic regioni valde afflictæ conferendum ſolatium non veneritis; procul dubio ſcire poteſtis, quia ad peccatum veſtrum, & damnum omnium hæc terra peribit. Vnde pro Deo feſtinanter iter ad nos veniendi aſſumite, & vt bella Domini vice illius præliemini, ad beatorum apoſtolorum limina, Deo præduce, pro Chriſtianorum omnium auxilio properate. Data III. Kalendas Nouembris, indictione XIV.

EPISTOLA CCLVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ANSPERTVM ARCHIEPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Inobedientiæ eum arguit, præcipitque, vt Rhodoaldum, & Vvarlenum monachos, quos in iuſte in carcerem coniecerat, ad eorum monaſterium honorifice remittat.

Anſperto archiepiſcopo Mediolanenſi.

DECVERAT te, frater cariſſime, pura animi ſinceritate eam reuerentiam, eumque honorem ſanctæ ſedi apoſtolicæ, cui Deo auctore præſidemus, quotidie impendere, quæ vſque ad tua tempora omnes tui prædeceſſores laudabiliter viuentes, huic eccleſiæ obtulerunt prona mentis deuotione. Pro qua re eius gremio ſuſcepti, quidam præ nonnullis amore dilecti ſunt: ſed ecce, quod ſine dolore dici non poteſt, neſcio qua antiqui hoſtis fraude, a die ordinationis tuæ, & tempore ſenectutis, contra ſanctam Romanam eccleſiam matrem tuam non deſtitiſti nunc inobediens, nunc doloſus te patefacere: qua neceſſitate compulſi, te corripere apoſtolico flagello operæ pre-

cium duximus, sed iterum paterna miseratione te ad nos reducere non prætermisimus, sperantes in te de reliquo nullum vestigium circa nos culpæ aliquo modo reperire, quia & professio tua hoc coram nobis iureiurando sponderat. En bone vir, aliquid deterius committere non formidasti, cum quosdam monachos nostros nomine Rhodoaldum, & VVarlenum Roma ad suum monasterium Pultariense iter carpentes, comprehensos iusseris diu sub custodiæ vinculis reseruari. Quod quanti piaculi sit sano intellectu ipse perpende, quantumque dedecus sedis apostolicæ, quæ, Christo auctore, etiam in barbaras nationes libera semper visa est fungi legatione: quod nefas malum sub omni celeritate te emendare hortamur, & prædictos Dei famulos cum omnibus suis illæsos abire patiaris ad locum, miserante Deo, suæ habitationis. Et sicut tuo consilio pro certo eos cognouimus esse innocenter custodiæ mancipatos: ita, te faciente, sciamus eosdem funditus, & cum competenti honore dimissos. Data mense Nouembri, indictione XIV.

EPISTOLA CCLVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD SALOMONEM PROCVRATOREM PAPIÆ.

Eiusdem argumenti.

Salomoni procuratori Papiæ.

APOSTOLICA tibi auctoritate præcipimus, vt monachos nostros, id est Rhodoaldum, & VVarlenum, quos, spreto Dei timore, a liminibus sanctorum apostolorum ad suum monasterium reuertētes, & simpliciter per viam gradientes, comprehendere ausus fuisti, & in custodia retinere; sine omni mora, & dilatione dimittas cum omnibus suis reuerti ad suum monasterium sanos atque illæsos. Quia tantum scelus & iniuriam pro hac re in sedem apostolicam commisisti, pro quibus iuste carere debueras consortio omnis Christianitatis: & fatemur, si hoc continuo non emendaueris, a perceptione corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi, & introitu ecclesiæ te prohibebimus. Data mense Nouembri, indictione decimaquarta.

EPISTOLA CCLVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ADELBERTVM MARCHIONEM.

Ab excommunicatione eum absoluit, eiusque homines, si spatio quindecim dierum intra mensem Martium ecclesiæ satisfecerint.

Adelberto marchioni.

TE vero quia conuersum & fidelem circa sanctam Romanam ecclesiam & nos cognouimus, absque tenore ab omni excommunicatione absoluimus; hominibus tuis sub eo tenore sacram reddimus communionem, vt omnem emendationem, sicut promissum est, facere ad quindecim dies intra mensem Martium omnino accelerent. Quod si hoc facere neglexerint, omnes sub eadem excommunicatione permaneant, donec iterum de perpetratis malis plenam faciant satisfactionem. Data vt supra, indictione XIV.

EPISTOLA CCLIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

Monet vt perficiat quæ per legatos mandauit.

SVSCEPTIS literis gloriæ vestræ, quibus vos plena intentione monstratis ad limina apostolorum festine, imo potius præcipiti gressu & velle conuolare; quapropter attoniti, vel magis stupefacti miramur decentiam vestram terminos patrum transcendere, & lineam generis vestri superbo spiritu conculcare, & in deterius, non in melius prorsus conuenire. Et ecce dolenter cum Apostolo compellor dicere: *In nouissimis temporibus instabunt tempora periculosa, in quibus erunt homines semetipsos amantes, & quærentes quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi.* Sed nos te, fili carissime, in viscere Christi plurimum diligentes, ad ea te prouocare gestimus, quæ animæ vestræ proficiant ad salutem. Legatos sane e latere nostro plene instructos direximus, quibus omnia ad purum credere non ambigatis in his, quæ verbo tenus, & scriptis capitulariter dedimus in mandatis.

2. Tim. 3.

Qua de re paterno affectu monemus, vt omnia, ſicut vobis direximus, per eoſdem legatos adimplere omnino curetis. Ideoque ſcitote, quoniam ſi pleno iure cuncta quæ deſtinauimus non adimpleueritis ; nos enimuero quantum in nobis eſt, zelo Dei ſuccenſi ea quæ ad honorem ſanctæ Romanæ eccleſiæ pertinent exaggerare penitus ſatagemus. a quibus nos nulla ferocitas, nulla malorum hominum comminatio, donec ſpiritus reget artus, poterit ſequeſtrare. Quod iuſſionem noſtri pontificii ingenti præſumptione abſurdam poſuiſti, omnimodis temetipſum proprio iaculo reuerberaſti, & velut aſpis ſurda ſaluti tuæ congruentibus aurem non accommodaſti. Sed quid plura? iterum atque iterum inhibendo apoſtolica auctoritate præcipimus, terminum ſancti Petri ad ingrediendum animum veſtrum non incitetis : quouſque prædicti legati noſtri ad nos reuertantur, omnia nobis renuntiaturi, itemque alios ad nos tranſmittere cures. Data octauo Kalendas Februarii, indictione XIV.

EPISTOLA CCLX.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD ANSPERTVM MEDIOLANENSEM ARCHIEPISCOPVM.

Confirmat Ioſephi epiſcopi Aſtenſis ordinationem, qui alias contra Canones Vercellenſis eccleſiæ fuerat epiſcopus conſtitutus.

Anſperto Mediolanenſi archiepiſcopo.

CONSVLTATIONIS tuæ qua nos ſuper Ioſeph, nuper in Vercellenſi eccleſia ordinati, noua nunc electione, vel ordinatione in eccleſia Aſtenſi, conſulere voluiſti, perſpectis ſuggeſtionibus, quibus ſuper hoc noſtræ auctoritatis conſultum requiris, canonicum iudicauimus, & noſtris tibi decretis conuenienter, propitia diuinitate, reſpondimus. Fuerat autem de illo primum, vt ipſe mecum aduertis, quoddam irregulariter inſtitutum : ſed nos apud beatum Petrum apoſtolum cum ſancta Synodo reſidentes, ſalubri potiti conſilio, & animoſitatem illius correximus, & miſericordiæ fomenta, gratia ſancti Spiritus reue-

lante, protinus adhibuimus; ſcilicet, vt eo in priſtinum ordinem reducto, ſi alium epiſcopatum ei concedere voluiſſes, & cleri, vel populi vota hunc ſibi concorditer in epiſcopum expeterent, & eligeretur, & ſicut qui nihil ab ordinatore prius acceperit, in epiſcopum crearetur. Interea accidit, vt Aſtenſis eccleſiæ rectore proprio obeunte, permiſſu Caroli glorioſi regis idem Ioſeph poſt electionem cleri, & expetitionem populi, in eadem eccleſia deberet ordinari epiſcopus, tua fraternitas, tam noſtra abſolutione, quam etiam ipſius regis exhortata monitionibus, hoc libenter admiſit, & canonice iuſſa complere conata eſt. Quod quia nunc ſententiam noſtram tu quoque ſecutus, & regalem permiſſionem deuote, ſicut condecet, es amplexatus, præfatum Ioſeph presbyterum ſanctæ eccleſiæ Aſtenſi epiſcopum præfeciſti, & ordinationem illius ratam haberi decernimus, & omnium ora contra hoc quoquo modo muſſitantia apoſtolica auctoritate obſtruimus: quia ſicut de irregulariter quibuſlibet habitis, nos ad hæc corrigenda zelus iuſtitiæ excitat; ita de bonorum virorum laudabilibus factis gratia diuina lætificat. Nam & ſedes apoſtolica, iuxta quod ſanctus Leo papa ſcribit, hanc temperantiam ſeruat, vt & ſeuerius agat cum obduratis, & veniam cupiat præſtare correctis: & ideo his omiſſis, de prælibati Ioſeph iterata creatione ſanctitas tua, in nullo penitus hæſitet: quia hanc & nos approbatam admittimus, & ab omnibus admittendam eſſe mandamus: quia quod non oſtenditur factum per impoſitionem manus illius, qui tempore ſuæ legationis, quod dare viſus eſt, vt ita dixerim, non habuit, ratio non ſinit, vt videatur iteratum. Data XV. Kalendas Martii, indictione XIV.

Epiſt. 15.

EPI-

EPISTOLA CCLXI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ANSELMVM MEDIOLANENSEM ARCHIDIACONVM.

Minatur illi excommunicationis pœnam, nisi ad sui archiepiscopi obedientiam redeat.

Anselmo archidiacono Mediolanensi.

MISSA præsulatui nostro suggestione Anspertus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ reuerendissimus archiepiscopus, cuius minister esse videris, super te questus est, quod inter ceteras perturbationis molestias a te sibi temere illatas, & post rerum suarum damna non modica, nunc propria derelicta ecclesia, ab eius te obsequio & consortio separare, & velut schismaticus, per alienas parochias contra canonica statuta commorari præsumpseris; nec non & apud principalem potentiam properando, noxias illi præparare insidias callida persuasione decertes. Vnde his nostris apostolicis literis dilectionem tuam paterno affectu conuenimus, nihilo minus & cum omni iubemus imperio, vt de præsenti ad sinum & gremium sanctæ Mediolanensis ecclesiæ matris tuæ, quam furibundo animo reliquisti, valde deuotus redire festines, atque sub proprii pastoris regimine, vel præsentia esse omni mentis alacritate decertes, &, vtpote idoneus minister, humili prorsus deuotione debitum, iuxta ordinis tui locum, reuerenter impendas obsequium, & obedientiæ famulatum: quatenus eius gratia potitus, omnipotenti Domino de officii tui assiduitate semper placere valeas. Quod si aliter contra præcipuas & non violandas sanctorum patrum institutiones, atque contra hanc nostram saluberrimam iussionem agere præsumpseris, & ad tuam ecclesiam, tuumque pastorem, sicut regula ecclesiastica docet, redire contempseris; scias te Dei omnipotentis virtute, & beati Petri apostolorum principis, nostraque auctoritate, atque canonico patrum iudicio, fore omni ecclesiastica communione priuatum: quousque, vt prædictum est, ad tuam ecclesiam redire, tuoque pastori humilitatis colla subdere omnino

ſtudueris, quoniam ferro neceſſe eſt vt abſcindantur vulnera, quæ vt illis manum adhibueris, fomentorum non ſenſerint medicinam.

EPISTOLA CCLXII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ATTONIVM.

Excommunicat eum, niſi eccleſiæ Mediolanenſi bona quæ abſtulerat reſtituat, & ad obedientiam ſui archiepiſcopi cum ſociis redeat.

Attonio excommunicato.

MISSA præſulatui noſtro ab Anſperto ſanctæ Mediolanenſis eccleſiæ archiepiſcopo relatione, atque ſuggeſtione didicimus, te multa per horrendæ temeritatis impudentiam, ſiue audaciam egiſſe illicita, & in contemptum beati Ambroſii, atque ipſius antiſtitis contrarietatem, in locis, & rebus ei pertinentibus mala, & quæcumque poteras enormiter vna cum filiis tuis commiſiſſe aduerſa. A quorum ſcilicet perpetratione aſſidua, te quaſi ouem gregis dominici, multis iam vicibus arguendo, obſecrando, & increpando conuenire, atque remouere curauit, ne antiqui hoſtis callida perſuaſione ſemel deceptum in profundum mortis barathrum lapſum iacere omitteret. Sed quia te ſanctæ admonitionis verbis ſalubribus humili prorſus deuotione non obedire, neque aurem cordis (velut aſpidem ſurdam) inclinare, vel acquieſcere nolle aſpiciens, poſt tot correptiones vna cum venerabilium coepiſcoporum cœtu a ſacroſancti corporis & ſanguinis Domini ſecundum inſtitutionis paternæ cenſuram, communione ſeparauit; & ab eccleſiæ Dei ſocietate merito remouit. Et adhuc in eadem ſorde iniquitatis fœtidum & vulneratum te dolet iacere, cordeque impœnitenti nolle ad te percutiẽtem reuerti aſpiciens, clamat, vt per ſalutis medicamenta animi tui valeat vulnera male inflicta ſanare. Vnde & nos paſtorali ſolicitudine, atque confratris noſtri archiepiſcopi hoc præſenti dilectione commoti auctoritatis noſtræ ſtatuto iubemus, vt tanta peruerſitate, & cordis duritia iam

procul abiecta, quoniam hactenus Dei timore postposito, multos tuæ iniquitatis lepra coinquinasti, & tantorum malorum auctor esse non dubitasti, præcipimus te cum omni celeritate reuerti ad veram præfati pontificis tui satisfactionem cum filiis, & tuis omnibus complicibus: quorum incentor adhuc malorum post tantas correctiones esse non timuisti, & eius salubribus monitis subditus, & subiectus existas. Omnibus tamen ecclesiæ deprædationibus in integrum restitutis, & secundum ipsius ecclesiæ priuilegium emendatis, atque solutis: quod si post huius nostræ præceptionis relectam epistolam in tua iniqua obstinatione perdurans, vt dictum est, ad præfatum pontificem tuum redire satisfaciendo contempseris, ex auctoritate Dei Patris, & Filii, ac Spiritus sancti virtute, beatorumque apostolorum Petri ac Pauli, & omnium sanctorum patrum, nostraque apostolica sanctione secundum iam dicti dilecti confratris nostri archiepiscopi, & episcoporum sententiam iam olim in te prolatam, iubemus te cum filiis & complicibus tuis omni ecclesiastica esse communione priuatum, & a cœtu, atque societate omnium Christianissimorum, vtpote tantorum malorum perpetratores inconuertibiles, secluſos & damnatos existere; quousque omnia, quæ perperam gessistis, emendando, canoniceque satisfaciendo, veniam condignam percipere mereamini. Data XV. Kalendas Martii, indictione XIV.

EPISTOLA CCLXIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LVDOVICVM ET CARLOMANNVM REGES.

Rogat vt cum Carolo imperatore consentiant de reuocanda & Romam mittenda Angelberga: vbi eam ita se custoditurum pollicetur, vt contra ipsos moliri nihil possit.

Ludouico & Carlomanno regibus, & Hugoni abbati.

NOSSE volumus vestram dilectionem, quia spiritalem filium nostrum Carolum serenissimum imperatorem Romæ nobiscum degentem rogauimus, vt spiritalem fi-

liam noſtram Angelbergam Deo deuotam, quæ ſe ſancto Petro apoſtolo, & nobis, cum ſuis omnibus commendauerat; quam etiam coniux illius diuæ memoriæ Ludouicus Auguſtus adhuc viuens noſtræ tuitioni ſpecialiter ſubmiſerat, ab exulatu reduceret, & apud nos eam Romam, vbi nulla iam de illa ſiniſtra ſuſpicio oriri poſſet, pro amore Dei, & Chriſti clauigeri ipſius beati Petri apoſtoli, ſimulque noſtro dirigeret. Quod ille libenter ſe facturum promittens, quantum comperimus, veſtrum ſuper hoc præſtolatur aſſenſum. Et quidem nos de communi dilectione & pace ſiue concordia veſtra gaudemus, & Deo pro hoc innumeras grates referimus. Sed tantum de ipſius ſpiritalis filiæ noſtræ recuperatione & reditu vos deprecamur, quantum, ſi ipſa ad nos reducta fuerit, vt nihil penitus iam, vel contra eumdem imperatorem, vel contra vos agere poſſit, noſtris vos atteſtationibus certiſſimos reddimus. Idcirco iuncta veſtra deuotio cum eiuſdem Auguſti obedientia, abſque omni protelatione, iam dictam Deo deuotam feminam, quam ad limina apoſtolorum, a quorum confeſſione altarium noſtro ſemper tuendam præſidio ſuſcepimus, pro amore Dei & noſtro remittere, quantum in vobis eſt, non omittatis. Quia ſi hic apud nos rediens habitauerit, tanta cuſtodia circumſpecta, nobis credite, erit, vt nec Boſoni, nec alii homini, ad perturbationem imperii, ſiue regni, quodlibet adiutorium vel auxilium verbis aut ſcriptis præbere quoquomodo valeat. Verumtamen vnum eſt, quod vobis veraciter, & vnde occaſionem vos ad nos contemnendum non poſſitis aſſumere, hoc ecce proponimus: ſcilicet, ſi eamdem Angelbergam vel in modico contra imperialem aut veſtram voluntatem aduerſi quippiam moliri aut velle manifeſtis cognouerimus indiciis, præſentialiter illam reddere ac remittere imperialibus ſatagemus obtutibus: quatenus quæ diſciplinam forte recipere, quod nec optamus, diſtulerit, non ſolum mundana veſtra iudicia non euadat, verum etiam nec noſtram miſerationem, quæ delinquentibus parcere conſueuit, inueniat. Ideoque, cariſſime fili, eſtote in hoc noſtri cooperatores & adiutores, & audiat nos continuo excellentia magnitudinis veſtræ, vt & vos a Domino exaudiri mereamini, & per felicia tempora regni gubernacula

moderantes, cum Christo regnum, quod finis nullus anguſtat, intercedentibus beatis apoſtolis, capeſſere valeatis. Data IV. Idus Martias, indictione XIV.

EPISTOLA CCLXIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CLERVM MEDIOLANENSEM.

Recipit Hadericum ſub tutela ſedis apoſtolicæ, & excommunicat omnes, qui illi, vel eius eccleſiis moleſtiam intulerint.

Omnibus reuerendiſſimis epiſcopis & ſacerdotibus, ſeu clero, ac populo ſanctæ Mediolanenſis eccleſiæ.

BONI patrisfamilias, quem bene & fideliter laborantes remuneraſſe cognoſcimus, informati exemplo, ex apoſtolicæ auctoritatis & miſerationis magiſterio, ſeu beneuolentia, omnibus, quos pro eccleſiæ Dei vtilitatibus fideliter deſudare conſpicimus, ſubuenire debentes, opportunum ac neceſſarium nos oportet præbere auxilium. Igitur quia te Hadericum venerabilem presbyterum, & abbatem ſacrorum monaſteriorum beatorum ſcilicet Geruaſii & Protaſii, atque Simpliciani, nec non ex xenodochii * ſanctorum Coſmæ & Damiani, quod Romanorum dicitur, & alia tua beneficia, vel patrimonia intra vel extra ciuitatem Mediolanenſem conſtituta, fideli deuotione, totoque mentis conamine, pro priſtino ſtatu & vigore, atque reſtitutione ſanctæ Mediolanenſis eccleſiæ ter quaterque in obſequio Anſperti reuerendiſſimi archiepiſcopi tui, atque confratris noſtri deuotum, atque in omnibus fideliſſimum permanere, atque decertare omnino, & euidenter comperimus, & legationem Ambroſianæ eccleſiæ catholica fide, te & prout vires ſuppleuerunt, ardentiſſimo ardore explere, crebro cognouimus. Et ob hoc aliquos contumaciæ liuore aduerſum tuam commotos eſſe dilectionem, vel ob alias cauſas inuidiæ, qui & modo labiis doloſis zeli contra te concitati, & poſtmodum callidis argumentis nociuam tibi moliuntur, noſtro ſtatuto decernimus, atque Dei omnipotentis auctoritate, beatique Petri apoſtolorum principis, & noſtra ſanctione ſtatuimus, nulli vnquam archiepiſcoporum, vel ſacerdotum, aut cuiuſ-

* aliquid deeſt.

libet ordinis clericorum eiusdem sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, nec aliarum ecclesiarum, neque alicui magnæ paruæque personæ, cuiuscumque honoris præditæ dignitate esse licitum, pro tuæ laudabilis deuotionis affectu, & pro tuæ fidei sinceritate, atque caritatis certamine, quod pro ipsius ecclesiæ vtilitate nostris te diebus habuisse cognouimus, aliquam tibi quocumque modo, vel sub ecclesiasticarum rerum obtentu, inferre calumniam, aut his præfatis, quæ pro tui digni laboris merito retines beneficiis, & patrimoniis, vel a quibus propriis rebus mobilibus priuare: sed diebus vitæ tuæ, secundum auctoritatis nostræ decretum, pro amore Dei, & mercede animæ nostræ, tuaque fidelitate, quam tuæ te nouimus habere ecclesiæ, liceat tibi sub apostolicæ sedis, successorumque nostrorum tutamine, cum propriis beneficiis, & cum omnibus tuis hominibus vtriusque ordinis, manere quietum, atque securum. Porro quicumque contra hoc nostrum statutum, temerario ausu agere, teque pro huiusmodi negotio calumniare præsumpserit, omni eum ecclesiastica iudicamus communione carere, quousque per congruam satisfactionem, in nostra successorumque nostrorum præsentia, quod perperam læserat, emendare curauerit. Et ideo nostra etiam apostolica auctoritate præcipimus, te nusquam cuiuslibet episcopi, vel sacerdotis subiacere iudicio, quousque in nostram, vel successorum nostrorum libere, ac securiter sine alicuius obstaculo, vel impedimento præsentiam venias. Data vt supra.

EPISTOLA CCLXV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ATHANASIVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

Arguit eum, quod non fregerit fœdus, quod cum Sarracenis fecerat, cum promiserit illud rumpere. ostendit multa mala eius causa a Sarracenis, Christianis fuisse inflicta. minatur illi excommunicationem nisi fœdus illud rumpat.

Athanasio episcopo Neapolitano.

IAM quia te lactantium, & ab ipsis cunabulis educantium sanctæ matris tuæ Romanæ ecclesiæ oblitus es vberum;

vel noſtræ beneuolentiæ non debueras obliuiſci: quam tibi paternaliter exhibentes, & ſalutis tuæ conſulta præuidimus, & in temporalibus commodis iuxta qualitatem temporis, præſidia quæque contulimus. Et quoniam cooperatorem noſtrum in his, quæ Dei ſunt, te habere volumus; nimiſque tuam ſanctimoniam diligimus, monemus vt vel nunc ad cor redeas; vt praua quæque iuxta tuum miniſterium diluas, & inimicorum Chriſtianorum nominis fœdus execrando deuites: quatenus & animæ tuæ lucrum acquiras, & noſtris magis ac magis affectibus perfrui valeas, & blaſphemiis ac maledictionibus reliquiarum populi Chriſtiani, diuinitate propitia careas. Memento quæſo quid es; memento, quid, ſi non reſipueris, eris; & iudiciorum Domini memor eſto, ne pro tantis Deo rationem reddere cogaris, quanti per tuam deſidiam interempti ſunt, & captiui ducti diuerſis mortibus perierunt. De quorum crudelitate quid dicere poſſumus? Cum tanta hinc flenda ſint & lugenda, vt ſi ſcribere velimus, & lacrymarum riuuli creſcent, & primum charta quam verba deficient. Denique apud Caietam olim nobis neceſſario conſtitutis, legati tui promiſerant, vt intra ſpatium viginti dierum, non ſolum cum Agarenis habitum pactum diſſolueres; verum etiam Sarracenos caperes, & nobis eos tranſmitteres: ſed ecce, quod promiſſum eſt, fide hactenus caruit, & omnium ſponſionum tuarum dicta caſſata ſunt, &, vt apparet, fruſtrata. Vnde, ſicut diximus, ceſſet iam, ceſſet hæc immaniſſima peſtis, vt reliquiæ Chriſtianæ funditus non depereant, & tu animæ tuæ diſpendia non incurras: quia ſi populo Dei compaſſus fueris, & Deum tibi propitium facies, & noſtram paternitatem ſolito more percipies, & miniſterium tuum cuſtodies: alioquin non ſolum noſtra tibi non dimittemus, ſed etiam canonicam in te ſententiam iuxta noſtrum miniſterium iaciemus. Sed & hoc noſtri apoſtolatus auctoritate monemus, & excommunicando modis omnibus interdicimus, vt quia *ecce tempus acceptabile eſt, ecce nunc dies ſalutis*, nullam ſeditionem, nullam commotionem, nulla diſcrimina, vel læſionem cum his, qui in Berolaſſi commorantur, aut facias aut facientibus omnino conſentias: quatenus pacem ſectando, ab omni nequitia purgatus, munus Deo immaculatum offeras, & 2. Cor. 6.

caritatem Dei in tuo vaſe diffuſam cohabitare permittas: quia nos, quibus de omnibus cura eſt, Deo iuuante, congruenter illuc properabimus, & inter vos, te potiſſimum cooperante, pacem & amicitiam reformabimus. Data pridie Idus Martii, indictione decimaquarta.

EPISTOLA CCLXVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ADELCHISIVM EPISCOPVM TRIDENTINVM.

Arguit eum quod bona Veronenſis epiſcopi inuaſerit. eius cauſam quibuſdam epiſcopis ſe commiſiſſe ſignificat. monet vt eorum acquieſcat ſententiæ.

Adelchiſio epiſcopo Tridentino.

SVGGERENTE coepiſcopo noſtro Adelardo Veronenſi epiſcopo didicimus, ſanctitatē tuam aliter egiſſe quam ſe canonica, imo Chriſtiana obſeruantia habere videtur. Quia ſcilicet contempto præcedentium patrum iudicio, cui ipſe interfuiſſe dignoſceris, res quaſdam ad ſanctam Veronenſem eccleſiam pertinentes inuaſiſſe diceris; & contrà manus tuæ ſubſcriptionem te egiſſe quodammodo ſuſpicaris: in quarum diffinitione, ſi ſedis apoſtolicæ legati non intereſſent, ſperaremus adhuc poſſe nos aliorum certificari ſuper hoc atteſtationibus. Sed quia hoc non eſſe opportunum præuidimus, Ioanni Bononienſi, Egilulfo Mantuano, Eicardo Vicentino, & Viatori Ferrarienſi venerabilibus epiſcopis, ad hoc ſecundum Deum prouidendum, & quantum ad contemptum inobedientium pertinet, rurſum diffiniendum, vicem noſtram ſuper hac quæſtione commiſimus; vt in id ipſum conuenientes, hoc litigium cum ſanctitate tua determinent; & irreprehenſibiliter, Deo præ oculis habito, diffinire procurent. Quapropter fraterno te amore monemus vt in hoc ita peragas, quatenus a nobis merito reprehendi non poſſis, & canonicam ſententiam non excipias: verumtamen ad locum, quem prædicti venerabiles epiſcopi tibi ſignificauerint, occurrere non omittas. Et de eiſdem rebus Aſianæ villæ reſpondeas, vt ex hoc iam nulla quæſtio prorſus remaneat, vel renaſcatur. Data vt ſupra.

EPI-

EPISTOLA CCLXVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD IOANNEM, EGILVLFVM, &c.

Cauſam inter Tridentinum & Veronenſem epiſcopos verſantem eis committit. monet vt eam iure definiant, & ad ſe ſententiam mittant, vt eam confirmare poſſit.

Ioanni Bononienſi, Egilulfo Mantuano, & Eicardo Vicentino, & Viatori Ferrarienſi epiſcopis.

SANCTITATEM veſtram nolumus ignorare quoddam olim inter ſanctam Veronenſem eccleſiam, & Tridentinam de quibuſdam rebus Aſianæ villæ exortum fuiſſe litigium, quas Veronenſi eccleſiæ pertinuiſſe probauimus, ſicut a legatis noſtris, qui tempore illo in Italiæ partibus legationis noſtræ fungebantur officio, veraci relatione comperimus: quorum & iudicii diffinitionem vidimus, & eorum ſubſcriptiones manuum lectione percurrimus; quo manifeſtius declaratur eaſdem res ad ſanctam Veronenſem eccleſiam iuſte pertinuiſſe, & eas in perpetuum poſſidendas diffinitum fuiſſe. Sed quia ſæpe contentio ſolet generare diſcordiam, nunc, ſicut dicitur, Adelchiſius venerabilis Tridentinus epiſcopus, contra diffinitionem ipſam peragens, atque contra profeſſionem, manuſque ſuæ ſubſcriptionem mouere præſumpſit, reuerentiæ veſtræ ſuper hoc negotio vicem noſtram committimus, vt ad illas partes accedentes cum Adelardo, & eodem Adelchiſio venerabilibus epiſcopis, hoc litigium, (licet hoc, quia cum legatis noſtris deliberatum eſt, ſuperfluum iudicemus,) rurſum audientes deliberetis, & ad legitimum finem perducere modis omnibus ſatagatis: quo rite, & ſecundum ſeriem ſcripturarum ſuarum peracto, quidquid illud fuerit, noſtro apoſtolatui ſcriptis veſtris volumus intimari; vt nos & libenter accipiamus, & noſtra auctoritate ſtabilire non omittamus. Quia & primum coram apoſtolicis miſſis, aliiſque reuerendiſſimis epiſcopis in Synodo Ticinenſi, & poſt in Tridentina eccleſia, nihilo minus coram noſtris legatis & aliis imperialibus iudicibus,

de hoc iudicatum fuit, & legaliter diffinitum. Data quarto Nonas Martii, indictione XIV.

EPISTOLA CCLXVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD METHODIVM ARCHIEPISCOPVM.

Gratulatur de orthodoxæ fidei cultu, & de eius erga religionem ſtudio & cura. precatur in dies ſpiritualem profectum maiorem, eumque conſolatur.

Methodio archiepiſcopo, pro fide.

PASTORALIS ſolicitudinis tuæ curam, quam in lucrandis animabus fidelium Domino Deo noſtro exhibes, approbantes, & orthodoxæ fidei te cultorem ſtrenuum exiſtere contemplantes, nimis in eodem Domino iucundamur, & ei immenſas laudes, & gratias agere non ceſſamus: quia te magis ac magis in ſuis mandatis accendat, & ad ſanctæ ſuæ eccleſiæ profectum ab omnibus aduerſitatibus clementer eripiat. Verum auditis per tuas literas variis caſibus, vel euentibus tuis, quanta compaſſione tibi condoluerimus, ex hoc aduertere poteris, in quo te coram nobis poſitum, ſanctæ Romanæ eccleſiæ doctrinam, iuxta ſanctorum patrum probabilem traditionem, ſequi debere monuimus, & tam ſymbolum, quam rectam fidem a te docendam & prædicandam ſubdidimus; noſtriſque apoſtolicis literis glorioſo principi Sfentopulcro, quas ei aſſeris fuiſſe delatas, hoc ipſum ſignificauimus, & neque aliæ literæ noſtræ ad eum directæ ſunt, neque epiſcopo illi palam, vel ſecreto aliud faciendum iniunximus, & aliud a te peragendum decreuimus: quanto minus credendum eſt, vt ſacramentum ab eodem epiſcopo exegerimus, quem ſaltem leui ſermone ſuper hoc negotio allocuti non fuimus. Ideoque ceſſet iſta dubietas, &, Deo cooperante, ſicut euangelica & apoſtolica ſe habet doctrina, orthodoxæ fidei cultum fidelibus cunctis inculca, vt de labore tui certaminis, Domino Ieſu Chriſto fructum afferas abundantem; & gratia eius remuneratus, mercedem recipias competentem. Ceterum de aliis tentationibus, quas diuerſo modo perpeſſus es, noli triſtari; quin potius hoc, ſecundum Apoſtolum, omne gaudium prorſus exiſtima. Quia

si Deus pro te, nemo esse poterit contra te : tamen cum Deo duce reuersus fueris, quidquid enormiter aduersum te est commissum, quidquid iam dictus episcopus contra suum ministerium in te exercuit; vtramque audientiam coram nobis discussam, adiuuante Domino, legitimo fini trademus, & illius pertinaciam iudicii nostri sententia corripere non omittemus. Data decimo Kalendas Aprilis, indictione decimaquarta.

EPISTOLA CCLXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM IMPERATOREM.

Nuntiat imperatori se iis malis a Sarracenis affici, vt amplius sustinere non possit. rogat eumdem, vt sibi subsidio exercitum mature mittat; eique palmam cum benedictione mittit.

Carolo imperatori.

MVLTARVM oppressionum nostrarum, fili carissime, vobis obliuisci non conuenit, & calamitatum nostrarum, quas sancta mater vestra Romana ecclesia patitur, oportet vos reminisci, & tunc demum ad aliquam consolationem nostram manum vestræ pietatis porrigere, & auxilium nobis præbere quantocius debetis: Scitis namque quæ, quanta & qualia, præcipue a Paganis mala, quantasque etiam miserias patimur; & in nobis commissis, quantum quotidie affligamur, & vos estis experti, & nos partim vestræ clementiæ paulo ante significauimus. Et cum quotidie hæc eadem mala non minui, sed magis ac magis crescere ac dilatari cernamus, dolor & gemitus, ac sine fine tristitia imminet, ac per hoc libet magis mori, quam, proh dolor! iam talia tolerare. Proinde spiritalis fili, semperque Auguste, gloriam vestram summopere deprecamur, vt pro amore Dei omnipotentis, & reuerentia principum apostolorum Petri ac Pauli * hostilem exercitum, quem istas in partes venturum esse dixistis, moram perpeti non sinatis, sed cum omni velocitate, ad auxilium nostrum, quæsumus, dirigatis: vt, Domino adiuuante, ad respirationem nostram Agarenos expugnet, & nobis quantulamcumque de ipsis Paganis tranquillitatem valeat

Carolus eius nominis tertius Crassus dictus, cuius supra in epist. 42. facta est mentio.

* si vestram

ferre. Sed & e latere vestro, qui eidem exercitui præesse possit, tam strenuum, tamque idoneum missum modis omnibus tribuatis, qui & ductor exercitus vestri existat, & quam defensionem, vel adiutorium nobis faciant, ipse præuideat; & quidquid vestra vice est peragendum, potestateve perficiat. Alioquin non solum ex hoc maxima negligentia erit, & omnis vestra vtilitas deperiet, sed etiam nouissima nostra erunt peiora prioribus; & vos quantum ex hoc habeatis peccatum, dici non potest. Ideoque propter Deum succurrite nobis, succurrite, vt non dicant in circuitu nationes: Vbi est imperator eorum? Præterea honorificentiæ vestræ cum benedictione apostolica palmam, per quam signum datur victoriæ, ecce ex more direximus, exoptantes, omnipotentemque Deum deprecantes, vt hanc cum lætitia vos in die tantæ solennitatis gestare faciat, atque permittat. Et ad omnium nostrum vtilitatem profectum, aures præcordiorum vestrorum diuinitus inclinare dignetur. Data quarto Kalendas Aprilis, indictione decimaquarta.

EPISTOLA CCLXX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD DIVERSOS EPISCOPOS.

Athanasium Neapolitanum episcopum, qui sæpe monitus, nunquam, sicut promiserat, fœdus cum Sarracenis ictum rumpere voluit, a se cum omnibus ei consentientibus excommunicatum significat.

Omnibus episcopis Caietam, Neapolim, Capuam, Berolassim, & Amalfim, Beneuentum, & Salernum incolentibus, a paribus.

QVÆ & quanta ab Athanasio Neapolitano episcopo Christi ecclesia patiatur aduersa, optaremus vobis non esse dicturos, nisi essent supra modum grauia. Ecce enim, vt ipsi iam ex maxima parte non ignoratis, ad perditionem totius Christianitatis, a multis retro temporibus cum filiis Ismael & Deo scilicet odibilibus Sarracenis pactum faciens, omnem istam terram ita ad nihilum redegit, vt iam non sit, qui eam prorsus inhabitet. Super quo scelere eum sæpissime commonuimus, & corpori nostro om-

nimodo non parcentes, vsque Neapolim properauimus, multumque argenti ei contulimus, & rogauimus, vt ab eorum se societate diuideret, vt tandem aliquando resipiscens, tantam pestem deleret. Qui, vt ita dixerim, importunitatem nostram licet ficte non tolerans, promisit se ita esse facturum, & pactum cum Sarracenis habitum soluturum, sub ea dumtaxat conditione, vt si deinceps hoc malo se quocumque modo misceret, & sacerdotio esset priuatus & anathemati subiaceret. Sed, heu, pro turpis lucri commodo, quod ab ipsis Sarracenis, de præda eorum partes recipiendo, huius promissionis oblitus, noluit adimplere, quod multis coram positis scriptis & verbis promisit. Rursum nobis non modici argenti adauctis ponderibus, & apud Caietam peruenientibus, per suos legatos ei mandauimus, vt si intra triginta dierum spatia cum Sarracenis habitum fœdus non rumperet, aut ea quæ nobis tergiuersando abstulerat, non retransmitteret, nostro iudicio iterum sententiam, quam ipse in se pertulit, prorsus exciperet: sed tam varia iuramenta, quam absolutas promissiones postponens, nos de die in diem delusit, & foris omnibus dissipatis, intus vero per suam calliditatem multis nostris ablatis, hactenus nec cum Sarracenis habitum pactum dissoluit, nec reliquiæ Dei populi voluit misereri. Quin potius cum ipsis conuersans, de ipsis malis in peius creuit, & Dei mandata contemnens, sacerdotii etiam sui oblitus non solum similis illis effectus est, sed etiam in multis deterior. Huius rei gratia apud beatum Petrum apostolum synodice in eum sententiam protulimus; & cum omnibus sibi consentientibus, siue fauentibus, omni ecclesiastica communione sub anathematis interpositione priuauimus. Modus autem excommunicationis hic est: Athanasium Neapolitanum episcopum sæpissime admonitionibus, & multis argenti ponderibus datis, vt pactum cum Sarracenis habitum disrumperet, admonuimus. Ille autem idem pactum se omnimodo soluturum, & ab eorum societate separaturum esse promittens sub ea conditione, vt si denuo cum illis quolibet modo fœdus habuisset, omni esset sacerdotali honore priuatus, & anathematizatus; sed hæc omnia paruipendentem, & ad perditionem Christianorum cum eis pactum habentem, & nos

sæpissime deludentem, & de præda eorum partem recipientem, iudicio & auctoritate Dei omnipotentis, & beatorum apostolorum Petri ac Pauli simul & nostra, cum omnibus sequacibus suis, & omni ecclesiastica communione priuamus, & quousque se ab ipsis Sarracenis penitus separauerit, velut totius Christianitatis inimicum anathematizamus. Data mense Aprili, indictione decimaquarta.

EPISTOLA CCLXXI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ROMANVM ARCHIEPISCOPVM RAVENNATEM.

Arguit quod Albericum comitem Rauennam asciuerit, & nobiles Rauennates contra iusiurandum sibi præstitum vexarit. cum Neapoli reuersus fuerit, ait se ea omnia curaturum. iubet Dominicum archidiaconum Fauentinæ ecclesiæ episcopum consecrari.

Romano archiepiscopo Rauennati.

EA quæ nostro præsulatui pro vtilitate & necessaria sanctæ Rauennatis ecclesiæ restitutione perficienda mandasti, lucifluis antecessorum nostrorum informati exemplis, congruum & opportunum eidem ecclesiæ libenter volumus, Deo fauente, præbere solatium, & defensionis auxilium: præcipue cum ipsius nos tibi commissum habeamus regimen. Sed quia multi nobilium Rauennatium, crebris dumtaxat querimoniis apostolatus nostri aures pulsare non desinunt, circa te clementiæ nostræ beneuolentia commota non immerito habetur. Nam vt cetera omittamus, quia Albericum comitem quasi ex parte imperiali Rauennam adsciscere, & nobiles ciues ipsius nobis inconsultis ausu temerario distringere enormiter coegisti, miramur, eo quod te aduersum tuam promissionem iureiurando coram nobis, & sede apostolica prolatam, penitus egisse cognoscimus. Pro quo nimirum te valde cauere oportet, ne pro talibus tua te sententia velut transgressorem vlciscatur. Nos enim te gregem Domini pascere, non per-

turbare, ſaluare, & non perdere ſtatuimus. Tamen cum nos, Deo volente, Neapoli, quo nunc proficiſcimur, fuerimus reuerſi; & aut tu, ſecundum noſtram tibi iuſſionem directam, Romam veneris, aut nos vel miſſus noſter iſtas in partes venerimus, plenariam de omnibus, quæ tuæ eccleſiæ cognouerimus eſſe neceſſaria, iuſtitiam omnimodo faciemus. Defuncto præterea eccleſiæ Fauentinæ epiſcopo præuidimus hunc Dominicum venerabilem archidiaconum, ſedis ipſius honore epiſcopali dignum exiſtere. Hoc auctoritatis noſtræ ſtatuto præſenti dilectioni tuæ præcipimus, vt abſque omni mora, vel protelatione eumdem archidiaconum ſtudeas ſecundum morem epiſcopum conſecrare. Nam ſi aliqua temeritate deprauatus, hoc contra tuæ ſponſionis iuratoriam paginam præſentaliter facere contempſeris, pro certo ſcias quia nos ipſius eccleſiæ curam & ſolicitudinem habentes, iam fatum archidiaconum ad nos ex noſtra præceptione illico reuertentem epiſcopum conſecrabimus. Data vt ſupra.

EPISTOLA CCLXXII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ROMANVM ARCHIEPISCOPVM RAVENNATEM.

Arguit eum, quod alterius legitimam vxorem raptori tradi conſenſerit, & Romanæ eccleſiæ auſus fuerit aduerſari: has ob cauſas illum a conferendis ſacris ordinibus ſuſpendit, donec a Synodo, ad quam eum iubet venire, eius cauſa cognoſcatur.

Romano archiepiſcopo Rauennati miſſa per Deltonem venerabilem epiſcopum.

INTER cetera quæ de te audiuimus, veniens Deuſdedit dux retulit nobis, quod vxorem illius, de qua legaliter diffinitum eſt, ad te callide venire feciſſes, & alteri viro raptori in ſtupro vtique tradidiſſes: quod nimirum tanti flagitii ſcelus te, iuxta tuum miniſterium, omnimodis prohibere, ac funditus reſecare oportebat: tu autem conſenſum illicite præbuiſti. Cognoſcimus etiam multis indiciis, quod auſu temerario contra ſanctam & dominam

tuam Romanam ecclesiam recalcitrare, & contra tuæ iuratoriæ sponsionis tenorem luculentissime agere nullatenus dubitasti. Vnde auctoritate Dei & beati Petri, nostraque tibi præcipimus, & præsenti statuto iubemus, vt nullam omnino sacerdotalem ordinationem pro talibus, quibus es irretitus criminibus, facere quoquomodo præsumas, donec VIII. Kalendas Octobris futuræ quintædecimæ indictionis, ad Synodum, quam, Deo fauente, pro ecclesiasticis videlicet vtilitatibus, secundum sanctorum patrum statuta celebraturi erimus, omni postposita occasione venire procures: quatenus synodali decreto ea, quæ de te didicimus, examinata canonicum finem percipiant. Data vt supra.

EPISTOLA CCLXXIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EVMDEM.

Iubet Placentinos clericos, quos sine commendatitiis literis ad eum confugientes receperat, ad eorum episcopum remitti; eiusdem etiam ecclesiæ clericos absolui, donec cum eis ad Synodum veniat.

Reuerendissimo & sanctissimo Romano archiepiscopo Rauennati.

INTER ceteras proprii affectus rationes incongruas, quibus teipsum quotidie mente improuida * insertiri non dubitas, Paulo carissimæ Placentinæ ecclesiæ antistite ad aures apostolatus nostri humiliter reclamante didicimus, quod clericos ipsius ecclesiæ regulæ normam sectari nolentes, & idcirco sine commendatitiis vtique literis ad te confugientes, contra sacra beatorum patrum statuta recepisses, receptosque tibimet famulari decernas. Quod nimirum propter multam perturbationem, & seditiones, quæ sæpe fiunt, auctoritate apostolica, & sanctorum patrum præcipua institutione amputare volentes, reuerentiæ tuæ iubemus prædictæ ecclesiæ * Fauentinæ clericos, quos penes te enormiter habere videris, & præcipue Gausum diaconum, de præsenti suo reddere, vel dirigere procures episcopo. Quia non licet quemlibet clericum in duarum

* f. inserti

* Placentinæ ut supra.

rum ciuitatum conſcribi ſimul eccleſiis, & in qua ab initio extitit, & ad quam confugit, quaſi ad potiorem ob inanis gloriæ cupiditatem: & ideo eos ad ſuam eccleſiam reuocari decernimus, & de illis amplius nullo modo recipias. Te autem aliquid amplius agere cauere prorſus oportet, ne ſanctorum patrum iudicio, quod contra huius regulæ tranſgreſſores prolatum eſt, damnari omnino merearis. At ſi aliquid inter eos aduerſi exortum fuerit, canonice inter eos diffinias: ſaluo ſedis apoſtolicæ honore, atque vigore, ſaluoque tuæ eccleſiæ priuilegio. Et præterea ſacerdotes, & clericos Placentinæ eccleſiæ, quos excommunicaſti, vt ab eadem excommunicatione abſoluas, quouſque tempore congruo tu cum eis Romam ad Synodum pariter veniatis. Data menſe Iulio, indictione XIV.

EPISTOLA CCLXXIV.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD CONSTANTINVM SACERDOTEM.

Excommunicat eum, quod abſque ſua licentia ab archiepiſcopo Rauennate ad Fauentinæ eccleſiæ epiſcopatum promotus fuerit: prohibetque eum illius eccleſiæ adminiſtrationem attingere, donec ad Synodum Romam veniat.

Conſtantino ſacerdoti eccleſiæ Fauentinæ de plebe ſancti Petri Tranſiluani.

AVDIENTES te eſſe quaſi ad epiſcopalem honorem a Romano Rauennate archiepiſcopo, ſine noſtri pontificii auctoritate, ſeu licentia, & abſque canonicæ inſtitutionis regula enormiter promotum; his apoſtolatus noſtri literis ex Dei omnipotentis, ſanctorumque Petri ac Pauli apoſtolorum principum auctoritate, noſtroque apoſtolico iure, te excommunicamus, vt nullo modo habeas licentiam aliquid de epiſcopali officio peragere, aut ipſam Fauentinam eccleſiam quoquomodo inuadere, neque in plebibus, vel rebus, ſeu hominibus ipſius eccleſiæ, aliquod dominium agere præſumas, vſque quo cum eodem Romano archiepiſcopo tuo, * octauo Kalendas Octobris quam, Deo fauente, celebraturi Romæ erimus, tuam ſpecialem rebus præſentiam exhibere procures. Nam ſi

* aliquid hic deeſt.

contra hanc noſtram apoſtolicam iuſſionem, & poſt huius noſtræ excommunicationis ſententiam, aliquid de ipſo epiſcopali miniſterio agere præſumpſeris, vel in omnibus, quæ ad eumdem epiſcopatum pertinent, temerario te auſu intromittere tentaueris, atque ad denominatam Synodum occurrere poſtpoſueris; ſcias pro certo, quia non ſolum omni eccleſiaſtica te communione priuabimus, ſed etiam ſynodali decreto a ſacerdotali honore te ſanciemus alienum exiſtere. Data XVI. Kalendas Auguſti, indictione decimaquarta.

EPISTOLA CCLXXV.

IOANNIS PAPÆ VIII. AD ROMANVM ARCHIEPISCOPVM.

Ad Synodum Romam ſub pœna excommunicationis venire iubet, vt ad ea, quæ obiiciebantur, reſpondeat.

Reuerendiſſimo & ſanctiſſimo confratri noſtro Romano archiepiſcopo.

QVIA iampridem miſſis tibi per Ioannem venerabilem epiſcopum Montis Feretrani, apoſtolatus noſtri literis, ad ſynodale te collegium pro eccleſiaſticis dumtaxat vtilitatibus nobiſcum pariter celebraturum occurrere iuſſimus, & tuam nobis contempſiſti præſentiam exhibere; nunc multis te criminibus irretitum, multorumque hominum accuſationibus horrendis impetitum, & præcipue manifeſto periurio eſſe pollutum, agnoſcentes, hac ſecundæ vocationis noſtræ auctoritate ad venerabilem Synodum, quam, Deo fauente, octauo Kalendas Octobris futuræ quintædecimæ indictionis, erimus celebraturi, omni occaſione, vel mora poſtpoſita, vna cum omnibus ſuffraganeis tuis epiſcopis venire iubemus: quatenus ibi coram fraterno, & venerabili epiſcoporum cœtu, pro omnibus tibi obiectis rite examinatis, ore proprio valeas reſpondere, & te innoxium demonſtrare; nam ſi aliqua temeritate tumidus, vel inobedientiæ ſtimulis motus hanc noſtram apoſtolicam & canonicam vocationem, quam tibi primitus per Deltonem, ſeu & modo per Ioannem Callenſem venerabiles epiſcopos direximus, paruipendendo ad præfatam Synodum venire contempſeris; ſcias pro certo,

quoniam omni te communione eccleſiaſtica priuabimus, & fugiendo, tuæ damnationis ſententiam, tuique honoris patieris iacturam. Data VI. Kalendas Auguſti, indictione XIV.

EPISTOLA CCLXXVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EVMDEM.

Deuſdedit Rauennatem iniuſte excommunicatum abſoluit. confirmat illius cum Maria vxore coniugium. iubet eum defendi.

Reuerendiſſimo & ſanctiſſimo Romano archiepiſcopo Rauennati pro cauſa Deuſdedit Rauennatis, & Leoni venerabili epiſcopo miſſo, & apocriſiario ſummæ ſedis noſtræ apoſtolicæ, nec non quibuſuis miſſis imperatoris & omnibus iudicibus, & populis Romani territorii conſtitutis, cunctiſque fidelibus ſanctæ eccleſiæ, præſentibus ſcilicet atque futuris.

OMNIVM reuerentiam, omniumque induſtriam ſcire hortamur, quod Rauennas Romanus archiepiſcopus, & ore, cum Rauennæ fueramus, dixerit, & ſcriptis tranſmiſerit, quod nonnulla inceſta coniugia in ſua parochia fuiſſent, & quotidie fierent. Deinde per ſuum legatum, Dominicum videlicet presbyterum, vt ipſi triginta & duo eſſent, dicendo ſignificauit, ſuggerens, vt noſtra auctoritate ipſi eos liceret canonice omnes iudicare. Qui omnibus dimiſſis, quos etiam nominatim dixerat, & ſola inductus inuidia vt remur, & poſtea in ſancta patuit Synodo, Deuſdedit fidelem noſtrum, (qui, dum Rauennæ fuimus, ipſe penes nos quotidie fuit, & coram me, & ipſo archiepiſcopo cauſas, vt debuerat iudicauit,) poſtquam ſedem apoſtolicam appellauit, excommunicare non formidauit. Ipſe Deuſdedit vero dux pro noſtra fidelitate his obediuit, & ad apoſtolicam præſentiam venire modis omnibus feſtinauit. Nos ſuam cauſam audientes, & qui eum accuſare non debuerant, ex parte archiepiſcopi non inuenientes, poteramus ipſum abſoluere, ſed noluimus, vſquequo archiepiſcopo miſiſſemus, imo cui miſimus, dicentes: vt ipſe archiepiſcopus pro ſtatutis ſanctarum Dei eccleſiarum, VI. Idus Nouembris ad Synodum celebran-

dam veniret, deferens secum accusatores & testes: quatenus his delatis negotium Deusdedit inter alia canonice finissemus. Qui pro se sui cardinis Dominicum presbyterum, & Ioannem diaconem misit, transmittens cum illis scriptas accusationes: quibus scriptis coram sancta Synodo lectis; ad ea Deusdedit respondit, & se incestum, atque nefarium commisisse negauit; sed coram omnibus se innocentem ostendit, & diuini mundanique iuris auctoritate se coniugatum probauit. Quapropter vna cum sancta Synodo illum absoluimus, & eum communioni nostræ recepimus, & Mariam coniugem suam illi vxorem esse legitimam firmauimus, cum benedictione Dei omnipotentis, & nostra: & si præfatus archiepiscopus, aut ministri eius in rebus suis suorumque hominum inuasionem, & fortiam facere voluerit; vos Rauennates pro ipso illum in suis defendite. Data vt supra, indictione XIV.

EPISTOLA CCLXXVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM IMPERATOREM.

Petrum & Zachariam legatos ad eum mittit, causa corrigendi mala, quæ se, eo regnante, perpessum queritur.

Carolo imperatori.

QVIA nunc eadem omnibus vobis, iam Deo fauente, per humilitatis nostræ officium regnantibus, vbique patimur, & sustinemus aduersa, quæ ante vestræ imperialis gloriæ prouectionem nos sustinuisse quotidie recordamur: his apostolatus nostri apicibus directis dignum duximus Augustali serenitati vestræ pro vtilitate, ac multiplici necessitate ecclesiæ vniuersalis, cui per Dei gratiam præsidemus, suggerere, atque cognitum omnimodis facere, quoniam secundum commune placitum atque decretum direximus Petrum insignem palatii nostri super ista delitiosum consiliarium nostrum, communemque fidelem, cum Zacharia venerabili episcopo, & bibliothecario sedis nostræ, pro recipiendis de omnibus, quæ hactenus perperam acta fuerant, iustitiis, & emendationibus, ac

pro totius terræ ſancti Petri ſalute, priſtinaque reſtitutione: quatenus in præſentia miſſorum veſtrorum ea, quæ neceſſario emendanda & corrigenda erant, iure legitimo corrigerentur, vt tam diuturnum malum finem acciperet.

EPISTOLA CCLXXVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD RAVENNATES.

Præcipit vt ſe a Rauennatis archiepiſcopi in Synodo excommunicati communione ſeparent, quouſque eum abſolutum cognouerint.

Omnibus venerabilibus ſacerdotibus & clero atque vniuerſis iudicibus populoque Rauennati.

NOSSE volumus fidelitatem & vnanimitatem veſtram quia Romanum archiepiſcopum veſtrum pro periurii reatu manifeſte pollutum, aliiſque nefandis criminibus impetitum, & idcirco ad Synodum pro ſui purgatione vocatum, occurrere contemnentem; omni eccleſiaſtica communione vna cum ſanctæ Synodi decreto priuauimus, quouſque ſuam ſpecialem ſtuduerit nobis exhibere præſentiam. Quamobrem his apoſtolatus noſtri literis vobis iubemus, & ex auctoritate Dei, & beati Petri apoſtolorum principis, & noſtra præcipimus, vt omnes vos ab illius conſortio & communione modis omnibus ſeparetis, donec per noſtræ apoſtolicæ miſerationis officium, ab huius excommunicationis vinculo eum cognoueritis abſolutum exiſtere. Quicumque autem ei ante audientiam, & abſolutionem noſtram aliquatenus communicare præſumpſerit, eodem excommunicationis laqueo, ſecundum ſanctorum patrum inſtitutionem, maneat irretitus, vſque dum a nobis fuerit miſericorditer abſolutus. Data menſis Octobris die quarta, indictione* duodecima.

* decimaquarta.

EPISTOLA CCLXXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM IMPERATOREM.

Gratulatur de eius incolumitate. gaudet ipsum aduenturum esse statim in Italiam. hortatur vt mature Romanæ ecclesiæ auxilio veniat, & Guidonem prædatorem ab ecclesiæ finibus eiici iubeat.

Carolo imperatori.

COGNOSCENTES de vestra incolumitate, quod oppido videbamus, Deo gratias egimus, & vt magis ac magis prosperitatibus, & innumeris gaudiis fulciamini, maiestatem diuinam supplicibus votis omnimodo flagitauimus, scientes & multis experimentis discentes, quod vos eadem vultis, eadem quippe desideratis. quoniam si nostra mediocritas viguerit, & valuerit illa vos facturos hortabitur, vnde & sanctæ Romanæ ecclesiæ matris vestræ defensio augmentabitur, & vobis copiosa merces in cælo in perpetuum reponetur. Quod autem dicitis, vt postpositis ceteris curis, iter vestrum in Italiam recto itinere ordinatum habeatis; grato animo suscepimus, & vt vtinam non solum Papiæ, verum etiam propius essetis, necessitas maxima deposcit. Ideoque quod cœpistis, cum Dei adiutorio, velociter vestra sublimitas perficere studeat; & ad defensionem, imo securitatem sanctæ matris vestræ Romanæ ecclesiæ, sicut dixistis, ceteris curis postpositis, mente & brachio potenter occurrat: quia quantis affligatur & conculcetur angustiis, iam dicere non valemus. Ceterum de Vvidone Rabia, inuasore scilicet, & rapaci, vestra gloria subueniat, & eum de finibus nostris, vt aliquantulum populus noster releuari valeat, eiicere modis omnibus iubeatis. Data III. Idus Nouembris.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

EPISTOLA CCLXXX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LIVTVVARDVM EPISCOPVM.

Gratias agit, quod dederit operam, vt imperator in Italiam ad eccleſiæ defenſionem veniret.

Liutuuardo epiſcopo.

STVDIO tuo (quod cum ſpiritali filia noſtra imperatrice, ſicut aſſeris, vt domnus imperator pro defenſione ſanctæ Romanæ eccleſiæ ingrederetur Italiam, habuiſti) gratias agimus, & vt quod deeſt, ſtet quod te minime latet, tua inſtantia perficiat, multum hortamur: quia tantum nobis neceſſe eſt, quantum docere non valemus. Vnde ita age, vt tibi magis ac magis gratias referamus, & in temporalibus commodis viciſſitudinem reddere inuitemur.

EPISTOLA CCLXXXI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD GENEVENSES.

Præcipit vt Optando epiſcopo a ſe conſecrato obediant.

Clero & populo Geneuenſi.

DILECTISSIMI filii noſtri Caroli imperatoris, principumque ipſius relatu, veſtram eccleſiam viduatam cognoſcentes paſtore, & propter diſſenſionem Boſonis, cui ſociatus eiuſdem ſedis videtur metropolitanus, ordinationem electi veſtri Optandi differre, auctoritate & poteſtate apoſtolica, ſecundum deprecationem eiuſdem ſereniſſimi imperatoris, filii ſcilicet noſtri ſpiritalis Caroli, atque optimatum eius, prægnita veſtra omnium in eodem Optando electione, & qualiter idem ſereniſſimus imperator eidem eccleſiæ electionem perenniter de proprio clero donauerat, diutius ipſa eccleſia ne viduata maneret paſtore, conſecrauimus eum ſancti Spiritus gratia, & ad regendum vos paſtoraliter inſtructum direximus, quem deuote & vnanimiter ſuſcipientes, obedientes ei, vtpote proprio patri ſpiritali ſitis in omnibus; ſaluo deinceps eiuſdem loci priuilegio antiquo propriæ metropolis,

ſancimus, vt quicumque huic noſtræ auctoritati, & apoſtolicæ deliberationi contra ſtare, aut reſiſtere, aut non obedire, vel, quod abſit, electionem ipſius eccleſiæ aliquando peruertere, aut infringere, quam, Deo propitio iuſte eſt aſſecuta, tentauerit; gladio vtique canonicæ diſciplinæ nouerit ſe feriendum, atque omnipotentis Dei vindictam non euaſurum, ſi digna celeriter non fuerit ſatisfactione ſanatus. Confirmamus denique noſtri apoſtolatus auctoritate, omnes res eiuſdem eccleſiæ pacifice, ac quiete perpetualiter poſſidere. Et quicumque eaſdem inuadere ac diſſipare auſus fuerit, poſtquam a proprio epiſcopo canonice admonitus fuerit, ſi ſecundum diuinas & humanas leges non emendauerit, ſub anathemate ſit damnatus.

EPISTOLA CCLXXXII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD OMNES ARCHIEPISCOPOS, EPISCOPOS, ET COMITES ITALIÆ.

Hortatur dent operam, vt Carolus imperator Angelbergam Romam venire patiatur, quam ſe ita cuſtoditurum promittit, vt nihil contra ipſum Carolum cum Boſone moliri poſſit; & ſi quid tentauerit, ſe eamdem remiſſurum pollicetur.

Omnibus reuerendiſſimis, & ſanctiſſimis archiepiſcopis & epiſcopis huius Italici regni, & omnibus glorioſis comitibus filii noſtri imperatoris.

SI ea quæ ſaluti & vtilitati proximorum neceſſaria ſunt, ſecundum ſolicitudinem & curam gregis dominici nobis ad bene regendum commiſſi, diuinæ pietatis memores agere ſtudemus; omnipotentem Deum in his, quibus & ipſi ex humana infirmitate quotidie indigemus, habebimus omnino propitium, & in bonis omnibus procul dubio adiutorem. Igitur ſanctitatem veſtram noſſe volumus quoniam miſſis, & apoſtolatus noſtri literis, dilecti ac ſpiritalis filii noſtri Caroli glorioſiſſimi imperatoris clementiam obnixe rogauimus, vt Angelbergam filiam noſtram, quam diuæ memoriæ Ludouicus rex pater imperatoris, & Ludouicus imperator vir eius nobis Veronæ commendauerunt, ac poſtmodum ipſa ſe ſancto Petro tradidit, & de

de ipsius altaris confessione tuendam recepimus, de loco in quo nunc esse constat, pro amore Iesu Christi Domini nostri, & pro sanctorum apostolorum Petri ac Pauli reuerentia, nostraque paterna dilectione præsentialiter reduci, & ad nos eam dirigere iubeat. Vnde vos fratres & comministros nostros pio mentis conuenimus atque hortamur affectu, quatenus in huius feminæ reuersione, vel salute nobiscum cooperari, pariterque desudare studeatis; vt vestro consilio, vestroque instanti hortatu, ipse Augustus nostræ petitionis effectum more parentum suorum libenti perficiat voluntate. Nam sicut illud regnum, in quo nunc illa sub custodia manet, eius est; ita & istud: & sicut ibi custoditur, ne aliquod solatium, vel consilium dare, facereque possit Bosoni: ita & nos eam in tali loco habitare faciemus, quo nihil aduersi moliri, nihilque valeat machinari contrarium ad huius regni, & imperii perturbationem. Et si contra eius ac nostram voluntatem aliquatenus eam agere, aut velle cognouerimus; illico ad imperialem remittemus præsentiam, nec nostro erit amplius adiuta consilio. Quod nimirum, vt nobis sine omni dubitatione credatur, vnum ex his legatis nostris venerabilibus episcopis, quos pro ea imperatori direximus satisfaciendo, repromittere iussimus ita nos esse incunctanter facturos. Neque enim, sicut cum coepiscopis, & primatibus eius promissum est, nullum temporale adiutorium & consilium iam fato se fore præbituram Bosoni: & quod, sicut prædiximus, diligentissime custodita, non poterit de his omnibus quidquam agere. Idcirco per Dominum vos adiuramus, vt toto conamine in hoc opere nobiscum pro amore Dei desudare, eique manum porrigere procuretis, vt & nos in vestris proficuis vtilitatibus & necessitatibus esse prompti possimus: & cui manum porrigere volueritis, vobiscum omnimodis porrigamus, dignasque vestræ Deo dilectæ sanctitati pro vestro labore, atque deuotione gratias habere valeamus.

EPISTOLA CCLXXXIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD VVILLIBERTVM ARCHIEPISCOPVM AGRIPPINENSEM.

Commendat eius vigilantiam, & presbyterum quemdam excommunicatum, nunc ipsius testimonio longa pœnitentia purgatum, eius precibus commotus absoluit, & sacerdotali ministerio restituit. causam Gedeonis adulteri ei committit, vt sententiam canonice ferat.

Reuerendissimo & sanctissimo Vvilliberto archiepiscopo Agrippinensi.

ALMITATIS tuæ prudentiam sacerdotali vigilantia, pro gregis dominici sibi commissi salute, atque de fauce hostis maligni, qui semper incautos ad æternæ mortis profunda pertrahere auide certat, liberatione, iuxta pastorale magisterium reuerentiæ tuæ diuinitus delegatum, solicitam fore, literis vestris inspectis luculenter agnoscentes laudamus, cum apostolicæ sedis priuilegium perspicaci mentis intuitu conseruando, hunc tuæ diœceseos presbyterum, nomine Tal,* Ingeltrudæ Bosonis quondam comitis vxori torum coniugalem, contra diuinæ legis præcepta relinquenti. Et idcirco ab antecessore nostro beatæ memoriæ papa Nicolao legitime excommunicatum improuide communicasse reperiens, sacra iam olim communione priuasti. Quem scilicet, cum tuæ fidelis deuotionis attestatione nostro præsulatui dirigens, professus es per annos vndecim illatam sibi excommunicationis sententiam humiliter sustinuisse: & quod ex pollutæ consortio feminæ venenum attraxerat, longa pœnitentiæ satisfactione purgasse, a vinculo suæ obligationis vt absolueremus mandasti. Nos vero misericordiæ intuitu, precibus tuis inclinati, interni arbitrium iudicis sequentes, ab ipsius excommunicationis vinculo, si ita est, eum absoluimus: & omne officium vel ministerium sacerdotale, iuxta præcedentem consuetudinem, iubemus solenniter, ac libere cum Domini semper timore peragere. Præterea de Gedeone, cuius vxorem cum germano istius adulterium perpetrasse fateris, ex parte dubii existentes, vtrum verum

* al. Ingeltrudis

sit quod de hoc dicitur necne, dilectioni tuæ committimus, vt omni ex parte, diligentique cura, rei huius veritate comperta, quid super hoc excellentissimus doctor beatus Augustinus in libris de adulterinis coniugiis ad Pollentium dixerit; quidque beatus Innocentius papa vigesimo sexto capitulo statuerit, relegens, secundum horum sanctionem ita diffinire procuret; quatenus animabus eorum per pœnitentiæ remedia subueniri possit, & corpora per tuæ sanctitatis prouidentiam secundum Deum in omnibus dirigantur. Epist. 1.

EPISTOLA CCLXXXIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD BARNIMERVM COMITEM, SACERDOTES, &c.

Ostendit sibi gratissimam fuisse eorum in sedem apostolicam obseruantiam. hortatur ad perseuerantiam. iubet legatos ad se mitti, quibus reuertentibus legatum suum se missurum pollicetur, cui ipsi fidelitatem iuxta ecclesiæ ritum promittant.

Excellentissimo viro Barnimero glorioso comiti & dilecto filio nostro, atque omnibus religiosis sacerdotibus, & honorabilibus iudicibus, cunctoque populo pax, & gratia a Domino Iesu Christo.

AVDITA per Theodosium venerabilem episcopum vestrum fide & deuotione, quam circa sedem beati Petri apostoli, & nostri pontificii vos habere cognoscimus, immensas Deo gratias referentes, magno gaudio sumus repleti; qui vos nunc ad tantam gratiam perducere, & inter oues suas connumerare dignatus est, secundum quod Dominus ipsi principi apostolorum commisit, dicens: *Si diligis me Simon Petre, pasce oues meas*. Vnde vestram fidelitatem, & Christianissimam deuotionem, his nostris apostolicis literis admonemus & exhortamur, vt sicut diuina inspiratione agere cœpistis, vsque ad finem perficere, & obseruare non prætermittatis: quatenus qui sub ala & regimine, atque defensione beati Petri apostoli, & nostra, toto conamine vos subdere, atque in eius seruitio perseuerare, quasi dilecti filii procurastis, apertius hoc ostendatis, atque impleatis, vt Dominus in euangelio dicit: Ioan. 21.

Matth. 5. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant bona opera vestra, & glorificent patrem vestrum, qui in cælis est.* Et vt ita hoc per orbem terrarum vestræ sponsionis diffametur, vt auxiliante Domino, & sanctorum apostolorum suffragantibus meritis, ea quæ saluti & vtilitati omnium vestrum proficua sunt, possimus ad honorem & exaltationem sanctæ sedis apostolicæ incunctanter perficere, sicut nomine vestro scripta nobis mandastis, ita in libro cælesti scripta nobis permaneant. Quapropter mandamus, vt reuertente ad vos dilecto episcopo vestro, idoneos legatos vestros præsentialiter ad nos dirigere non prætermittatis, qui pro parte omnium vestrum nos & sedem apostolicam consulant de his quæ mandastis, vt & nos cum illis missum nostrum dirigamus ad vos, quibus secundum morem & consuetudinem ecclesiæ nostræ, vniuersus populus vester fidelitatem promittat. Interim monemus, vt constantes
Eccles. 5. permaneatis, quoniam scriptum est: *Melius est votum non vouere, quam post votum promissa non implere.* Spiritus Domini, qui orbem terræ repleuit, repleat vestrum cor omni pace & gaudio in Christo Iesu Domino nostro.

EPISTOLA CCLXXXV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

Laudat eius studium erga sedem apostolicam, eumque monet, vt perseueret. pollicetur eum a se in amicorum numero referri. præcipit vt Romam veniat.

SICVT nobis per literas tuas, & verbo tenus, per Deus-dedit religiosum presbyterum tuum mandasti, vt fidem & deuotionem, quam circa sedem apostolicam habere debes, te velle toto conamine conseruare indiminutam asseras, gratanter suscepimus. Vnde te omnimodis admonemus, & his apostolicis literis exhortamur, vt nulla inimicorum calliditas, vel seductio amplius a nostra fidelitate quoquomodo valeat te remouere; sed secundum sponsionis tuæ tenorem in ea deuotissime permanere procures. Quapropter scito quia sine omni dubietate inter dilectos nostros te retinere volentes, volumus etiam & præcipimus, vt & pro necessitate ecclesiæ tuæ, & pro tuæ causa vtilitatis, Romæ ad nostram apostolicam præsentiam

præsentialiter venire indubitanter procures : quia & statum sanctæ Rauennatis ecclesiæ incolumem conseruare, tuumque profectum & honorem perficere, auxiliante Domino, cupimus.

EPISTOLA CCLXXXVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD IMPERATOREM.

Gratulatur de eius obseruantia erga Romanam ecclesiam. lætatur ipsum Rauennam venire velle, vt de ecclesiæ & imperii statu agat. rogat vt ante diem, quem præstituerat, accedat.

Ad imperatorem.

RECEPTIS serenitatis vestræ literis, atque perlectis, ac sicut nobis per Ioannem Venticinensem episcopum verbo tenus mandastis, quia cognouimus vos honorem sanctæ Romanæ ecclesiæ matris vestræ, & salutem terræ ipsius toto conamine velle perficere, exultantes sumus animo gauisi. Porro sicut mandastis vt die purificationis beatæ Mariæ semper virginis Rauennæ venientes simul coniuncti fuissemus pro ad considerandum, cum Dei auxilio, & peragendum profectum sanctæ Dei ecclesiæ, & statum imperii vestri ; nos autem & hoc libenti animo recipientes, volumus quarto die ante iam dictam festiuitatem vos ibi adesse, quia & nos ita desideratissime cupimus vobiscum simul coniungi, & vestram petitionem libenter adimplere, si, Domino annuente, sanitas corporis diuinitus concessa fuerit. Et quoniam, sicut audiuimus, vos laborem atque certamen pro ecclesiarum Dei statu, & imperii vestri incolumitate, atque communi Christianorum salute, pio affectu cupitis perficere; his apostolatus nostri literis admonemus & exhortamur vt magis ac magis in hoc vestra imperialis solicitudo proficiat : hoc gloriam vestram obsecramus, & magnitudinem vestram, vt cum in has partes venire cœperitis, Supponem glorioſum comitem, & communem fidelem vobiscum venire iubeatis.

EPISTOLA CCLXXXVII.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD MICHAELEM REGEM BVLGARORVM.

Miratur quod legatos non miserit, quemadmodum iamdiu promiserat. monet vt id quamprimum faciat.

Dilecto ac spiritali filio Michaeli glorioso regi Bulgarorum; gratia vobis, & pax a Deo Patre, & Domino Iesu Christo.

MIRAMVR quod tanto iam tempore transacto missos vestros ad sanctam Romanam ecclesiam matrem vestram, & ad nos non transmisistis. Modo vero (sicut nobis retulit Theodosius venerabilis episcopus) missos tuos cum eo dirigere promiseras: sed pro qua causa eos dirigere prætermiseris, ignoramus. Vnde vos iam recognoscere oportebat, etiam ad pastorem & pontificem animarum vestrarum reuerti tota deuotione debueratis; vnde his nostris apostolicis literis, vos quasi carissimos filios admonemus & exhortamur, vt de præsenti vestros idoneos missos nobis transmittere non dubitetis; quatenus ab vberibus matris vestræ sanctæ videlicet Romanæ ecclesiæ satiemini, omnique bono repleamini. Quia nos more paterno vlnis extensis vos amplecti, & quasi oues Christi nobis commissas alere & saluare parati existimus, secundum quod Dominus dicit beato Petro: *Pasce oues meas:* quidquid enim vobis dirigimus, credere omnino potestis quia pro salute vestra semper agere ac perficere incunctanter cupimus. Optamus vos in Christo nunc & semper bene valere.

Ioan. 21.

EPISTOLA CCLXXXVIII.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD OTERAMVM VIENNENSEM EPISCOPVM.

Arguit quod faueat sociis Bosonis: idque a se imperari asserat. præcipit vt Romam accedat, vt crimina quæ ipsi obiiciuntur diluat.

Oteramo Viennensi episcopo.

INTER eximios nuncusque Christi Dei nostri sacerdotes te habere, tenereque omnino voluimus: sed quia ecclesiasticæ paci & vtilitati contraria agere audimus, valde miramur, nihilo minus & turbati existimus, eo quod, sicut fidelium relatu comperimus, his, qui cum Bosone præsumptore, & regni perturbatore tyrannidem exercere non cessant, ausu temerario fauere, eorumque malis operibus communicare præsumas, & in superbiam eorum sequax existens, falsa opinione sanctam nostram Romanam ecclesiam infamare non dubitas, quod ad talia peragendum ipsius auctoritatem habere te certifices; quod quam euidenter ostendere non poteris*, pro qua scilicet Romana ecclesia te murum opponere omnibus iniqua agentibus debueras. Pro quibus nimirum tot malis, tantisque præsumptionibus tibi ex auctoritate Dei, & sanctorum apostolorum ac nostra præcipimus, vt de præsenti Romam ad limina sanctorum apostolorum, nostramque præsentiam venire procures, vt de talibus te criminibus secundum auctoritatem sanctorum patrum coram nobis & sede apostolica satisfaciendo purgare valeas: quatenus te inter fratres & consacerdotes retinere valeamus. Nam, quod non credimus, si aliter feceris, & venire distuleris, donec hanc nostram iussionem impleueris, scias te omni episcopali officio esse priuandum.

EPISTOLA CCLXXXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LEONEM, LANDVLFVM ET LANDONEM.

Vt Auxentii filium ab Attinulfo captum, patri reſtituendum curent.

Leoni epiſcopo Teanenſi, item Landulfo epiſcopo, & Landoni Gaſtaldio patri eius.

AVDITV certiori comperimus, quod filium Auxentii Capuani, noſtrum dumtaxat proprium hominem, Attinulfus caperet, & non bene tractans eum violenter teneret; quod admodum admiramur: & quod tale quid præſumpſerit agere, moleſte quippe accepimus. Vnde vobis noſtri apoſtolatus literis iniungere dignum duximus, vt omnem operam detis, & ex noſtra parte ipſi Attinulfo tamdiu inſiſtatis, quouſque eumdem Auxentii filium, hominem ſcilicet noſtrum, patri ſuo ſaluum reſtituat, & cum ſuis hominibus reddat illæſum. Alioquin ſententiam noſtram euadere non poterit, qui noſtrum hominem tam ſimpliciter ambulantem affligere non contempſit. Vos tamen rogamus, tam ſtrenue agite, vt vobis gratias referamus, & maiora vobis committere inuitemur.

EPISTOLA CCXC.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD LVDOVICVM ET CAROLOMANNVM REGES.

Gratias agit de ipſorum erga Romanam eccleſiam affectu, & mutuum ſtudium pollicetur.

Dilectiſſimis filiis Hludouico & Carolomanno glorioſiſſimis regibus.

AVDITA per venerabilem epiſcopum deuotione veſtra, quam circa ſanctam Romanam eccleſiam habere, totoque conamine exercere cupitis, maximas Deo & vobis gratias agimus. Vnde a noſtra parte vos certos exiſtere volumus, quia ſicut dominus Carolus diuæ memoriæ impe-

imperator auus vester, ac postmodum genitor vester Hludouicus rex, sub protectione Romanæ ecclesiæ, nostraque apostolica tuitione vos commendauerunt, ita nostrum apostolicum affectum circa vos in omnibus ostendere, vosque adiuuare ac protegere paterna dilectione atque amore semper parati existimus. Præterea de his, quæ per iam dictum episcopum verbotenus mandastis, ita vobis per eum dictis respondendo direximus. Nam ea quæ nostro consilio reperimus, & vobis innotescendo mandauimus, ad vestrum honorem proficua esse omnino credite.

EPISTOLA CCXCI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD HVGONEM ET ALIOS COMITES.

Gratias agit de fide, quam Ludouico & Carolomanno regibus seruabant.

Hugoni eximio abbati, seu Bernardo, Guitoni, & aliis regni gloriosis comitibus.

AVDIENTES bonam famam de vobis, quod protectores, defensores, atque fideles Hludouico & Carolomanno excellentissimis regibus, qui nobis a progenitoribus suis commissi sunt, in omnibus existitis, gratias referimus maximas. Quapropter his apostolicis nostris literis magnificentiam vestram exhortamur, vt more fidelium parentum vestrorum, magis ac magis circa eos vestram sinceriſſimam deuotionem ostendatis, quoniam & nos, Deo propitio, in eorum adiutorio vobiscum pariter in omnibus prompti existimus: vt dignam exinde vos, non solum a Deo & a nobis, verum etiam & ab illis retributionem percipere mereamini.

EPISTOLA CCXCII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ARCHIEPISCOPVM VIENNENSEM.

Arguit quod detruso in carcerem Optando episcopo, alium in ecclesia Geneuensi constituerit. præcipit vt illum sedi suæ restituat, atque ad Synodum veniat ad diluenda ea quæ ipsi obiiciebantur.

Oteramo Viennensi archiepiscopo.

RELATV veraci didicimus, sanctimoniam vestram in Geneuensi ecclesia episcopum consecrasse, cui nos, necessaria temporum qualitate perspecta, iam primum clericis eiusdem ecclesiæ suggerentibus, auctoritate apostolica præfeceramus episcopum nomine Optandum. Quo audito, audaciam & temeritatem vestram nimium admirantes, ob id maxime turbati sumus: eo quod non solum super ordinationem nostram obices manus habuistis, sed etiam ad contemptum & iniuriam sedis apostolicæ præfatum episcopum turpiter capientes arcta custodia retrusistis, & rebus, omnibusque supellectilibus eius direptis, hactenus retrusum affligitis, & contra omne ministerium vestrum, quod nulli Christiano licet, sacerdotem Domini tetro carcere maceratis: non habentes præ oculis scilicet, quod sacerdotes Domini sacra scriptura aliquando deos, aliquando angelos nominet, & qui eos tangit, tangat pupillam oculi Domini. *Zach. 2.* Quapropter auctoritate Dei omnipotentis, & principum apostolorum Petri & Pauli, simulque nostra, vobis præcipimus, vt accepta hac nostra epistola, aut quoquomodo tenore illius audito, si intra octo dierum spatia iam dictum episcopum propriæ sedi, proprioque honori & dignitati reddere, restituereque contempseritis, a corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi, cum omnibus vobis in hoc facto fauentibus, sitis prorsus extorres, quousque iuxta hanc nostram dispositionem perficere fategeritis. Et quia alia multa vobis a quibusdam obiiciuntur, quæ synodali discussione sunt corrigenda, decernimus vt omni excusatione remota octauo Kalendas Octobris futuræ primæ

indictionis Romam ad Synodum occurrere non omittatis : vt tunc & de vobis obiectis rationem reddatis, & si aduersus eumdem episcopum a nobis consecratum aliquam querimoniam habetis, canonico valeamus, quidquid illud fuerit, Deo iuuante libramine diffinire. Hoc etiam scientes, quia si ad eamdem Synodum præfato tempore venire distuleritis, canonicæ in vos censuram sententiæ proferemus.

EPISTOLA CCXCIII.
IOANNIS PAPÆ VIII.
AD CAROLVM IMPERATOREM.

Queritur multa bona ecclesiæ Romanæ a VVidone quodam marchione erepta. rogat vt ecclesiam defendat, & ipsemet adiutor veniat.

Ad imperatorem Carolum.

CVM & ante susceptum imperium, & post Augustale sceptrum, per humilitatis vestræ ministerium vobis diuinitus attributum, nos quidem multoties pro innumeris necessitatibus, & multiplicibus oppressionibus, qua sancta mater vestra Romana ecclesia quotidie patitur, ingenti mœrore afflicti reclamassemus : nullum vsque adhuc optatæ consolationis valuimus promereri auxilium vel defensionis solatium: quia de omnibus immobilibus rebus territorii sancti Petri, quas nobis Rauennæ consistentibus, in præsentia serenitatis vestræ, vterque VVido marchio pro reinuestitione reddidit, nec vnum recepimus locum; sed ipsi & homines eorum contra ius & æquitatem omnia retinere præsumunt : nam nobis in Pentapoli, hoc est in vrbe Fano consistentibus, Adelardus reuerendissimus episcopus, & delicioſus vester, communisque fidelis, secundum vestræ delegationis iussum aduenit, & ibi præfati VVidonis, & satellitum eius, qui nostra violenter tulerunt, ac retinuerunt, præsentiam præstolati sumus : quatenus vel inde omnis emendationis, & iustitiæ cœpto initio, per ceteras vrbes, de omnibus iuxta clementiæ vestræ decretum, recipiendo coram legato vestro iustitias, pariter proficiscerемur : sed illo semper fugiente iudicium, & vestræ iussionis piissimam sanctionem

callide declinando, non veniente, quia nobis sine profectu aliquo per ipsas ciuitates, quæ illorum grauamine opprimuntur, proficisci euidenter extitit manifestum; direximus cum eodem Adelardo venerabili episcopo misso vestro, Valpertum reuerendissimum episcopum, & fidelem consiliarium nostrum, qui vice nostra recepisset consolationem iustitia nobis in vestra præsentia reddita, & legitimam de aliis omnibus emendationem, qui videlicet profecti nullum iustitiæ fructum recipientes, ad nos reuersi sunt. Nos autem omnem excusationis eorum defensionem penitus auferre volentes, decreuimus eos iterum mittere, vt saltem postmodum reciperemus iustitiam. Qui cum ad prædictum VVidonem rursum abiissent, nihil emendationis, nihilque redditionis ab eo, vel sequacibus eius, sicut promissum fuerat, recipere potuerunt. Sed vt antea sine aliquo ad nos effectu reuersus est, & vester ad vos absque iustitiæ contemplatione omnimodo rediit: quamuis ingenti & fideli deuotione ipse confrater noster Adelardus ad iustitiam exigendam multimodis decertasset. Nunc igitur pro certo scientes, nullam nos de tantis malis posse habere iustitiam & emendationem per quemlibet celsitudinis vestræ legatum, nisi per vestram imperialem præsentiam; rogamus obnixe, atque per omnipotentem Dominum adiuramus, vt ad defendendam & liberandam de manibus malefactorum, qui eam atrociter deuorant, ecclesiam beati Petri apostolorum principis vobis commissam, quæ vos diuino nutu adiutores ac defensores in omnibus elegit habere, ipsi, Deo auxiliante, venire libenter dignemini: quatenus Dei, & vestro solatio freta, quæ sua sunt valeat securiter retinere cum pristinæ dignitatis decore, ad laudem, & perpetuam animæ vestræ mercedem.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

EPISTOLA CCXCIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ATHANASIVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

Ab excommunicatione eum absoluit, & ministerio sacerdotali restituit, dummodo pactum cum Sarracenis initum, sicut promiserat, rumpat, & ex eis aliquos, ceteris iugulatis, captos mittat, nec deinceps cum eis fœdus feriat.

Athanasio episcopo Neapolitano.

BONI pastoris eximio informati exemplo, qui venit quærere & saluare quod perierat, tanto tempore te per deuia errantem, abiecto Christi leui iugo, cum infidelibus iugum obscœna cupiditate ducere non dubitantem, quamuis sero ad te percutientem reuerti velle mandasti, alacriter recipimus, & inter ceteros consacerdotes nostros præcipue honorabilem cupimus retinere; prout ipse nos iam olim fecisse procul dubio reminisceris. Sed quia tua exigente sceleris tanti audacia, sancti Spiritus iudicio te a consortio nostro diuini mysterii iure submouimus; nunc secundum preces tuas, & relationem Petri venerabilis diaconi tui, si modo pactum quod hactenus cum impiis Agarenis habuisti, manifesta deuotione fregeris, & ab eorum nequissima societate toto conamine te separaueris, atque si præsentibus his missis nostris, Marino videlicet reuerendissimo episcopo & sanctæ sedis nostræ arcario, & Siconi egregio viro, maiores Sarracenorum quantos melius potes, quos nominatim quærimus, cum aliis omnibus ceperis, & iugulatis aliis, eos nobis direxeris, a vinculo excommunicationis absoluimus, & iuxta præcedentem consuetudinem episcopale officium reddimus. Eo scilicet modo, vel tenore, vt captis & traditis antea, vt dictum est, Sarracenis, deinceps nullum cum eis vlterius fœdus quoquomodo inire præsumas. Nam si cum illis iterum pactum aliquod facere tentaueris, in eadem te excommunicatione manere sancimus, & auctoritate Dei omnipotentis, & beati Petri apostolorum principis & nostra, omni episcopali honore te priuandum, & perpetuo anathemate damnandum esse decernimus.

EPISTOLA CCXCV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD OTERAMVM VIENNENSEM ARCHIEPISCOPVM.

Agit de Optando episcopo, eius literis respondens: & de literis, quas scribit episcopo Mauriennensi, vt Romam veniat.

Oteramo Viennensi archiepiscopo.

SVSCEPTIS vestræ fraternitatis apicibus, quod essent alicuius, vt ita dixerim, rectitudinis zelo compositi, satis vbertim cognouimus: quia post plurima in ecclesia Geneuensi fatemini vos consecrasse episcopum, & vt quidam Optandus nomine clericus aduenerit, qui in ecclesia Geneuensi nec baptizatus, clericatus, ordinatus, acclamatus, eruditus vnquam extiterat, ecclesiam illam inuaserit. Multipliciter admiramur, cur illa nescire vos dicitis, quæ totus vt remur occidens non ignorat. Præcedenti siquidem tempore nobis fuerat nuntiatum, vt vos in eadem ecclesia episcopum consecrare contempseritis: ideo nos, necessaria temporum qualitate perspecta, clericis eiusdem ecclesiæ suggerentibus, auctoritate apostolica illic episcopum Optandum nomine consecrauimus. Qua ex re non bene vos fecisse probamus, qui super ordinationem nostram obices manus habuistis, & alterum episcopum ibidem ordinastis. De hoc autem quod dicitis, quod ipse Optandus in Geneuensi ecclesia nec baptizatus, clericatus, ordinatus, acclamatus, eruditus vnquam extiterit, interim silentio est tegendum, eo quod, cum caritate vestra loquamur, nihil horum habens vestra sanctitas in Viennensi ecclesia est consecrata. Verumtamen his interim necessario prætermissis, sanctimoniam vestram iam dudum literis nostris monuimus, vt quia quædam vobis a quibusdam obiiciuntur, quæ synodali discussione sunt corrigenda, omni excusatione remota, VIII. Kalendas Octobris futuræ indictionis primæ, Romam ad Synodum occurrere studeretis. Nihilo minus autem iterato decernimus, vt eodem tempore apostolicæ nostræ vos præsentetis præsentiæ: vt tunc & de vobis obiectis rationem reddatis, & si

aduersus eumdem episcopum a nobis consecratum aliquam querelam habetis, nos canonico valeamus, quidquid illud fuerit, Deo iuuante, libramine diffinire. Ceterum Adalberto Mauriennensis ecclesiæ episcopo auctoritatis nostræ literas, quas ei a vobis dari mandamus, ecce transmisimus, vt cum Bernario Gratianopolitanæ sedis episcopo eodem VIII. Kalendas Octobris Romam occurrat: quatenus de his, quæ ei irreuerenter tam temerario ausu sui ordinis immemor intulit, coram nobis plenissimam satisfactionem exhibeat.

EPISTOLA CCXCVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ADALBERTVM EPISCOPVM MAVRIENNÆ.

Iubet vt Romam veniat cum episcopo Gratianopolitano, quem ignominiose tractarat.

Adalberto Mauriennensi episcopo.

TRISTIS nos nuntius perculit, quando audiuimus, quod tu ordinis tui immemor Bernarium Gratianopolitanæ sedis episcopum, hora matutinali in ecclesia sua publice agentem officium, cum multitudine populi, & armata manu, absque reuerentia ecclesiam ingrediens, nulla ab eo tibi culpa illata, irreuerenter tecum abstuleris, & ignominiose tractaueris. quod tantum nobis displicuit, quantum te temere egisse modis omnibus comprobamus. Ideoque nostri apostolatus literis tibi mandamus, vt omni excusatione remota VIII. Kalendas Octobris futuræ primæ indictionis, cum eodem Bernario venerabili episcopo Romam ad Synodum nostram occurras: vt quidquid inter vos litigii est exortum, nos æquitatis regula potiti, Deo iuuante, discutere & diffinire aliquomodo studeamus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

EPISTOLA CCXCVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD MICHAELEM REGEM BVLGARORVM.

Hortatur vt ad fidem & obedientiam Romanæ eccleſiæ redeat, & legatos mittat.

Michaeli regi Bulgarorum.

CVM non tam initia ſint in bonis laudanda, quam finis, Deo omnipotenti factori omnium viſibilium, & inuiſibilium, gratias agimus, qui veſtrum bene velle hactenus in ſoliditate veræ fidei ſolidauit, & ſui amatorem efficiens, tamquam re vera ex tenebris olim lumen ſplendeſcere fecit, & ad ſalutem multorum benigniſſimum cor veſtrum gratia ſuæ potentiæ illuſtrauit: ſed & hinc deuotioni veſtræ dignum duximus congruas grates referre, quod partim finis oſtendit, quam fidelitatem erga ſanctam Romanam eccleſiam omnium terrarum matrem & caput obſeruare curetis. Cum hanc & initio veſtræ conuerſionis quæſieritis, & ad præſens auxiliatricem habere ad perpetuam ſcilicet veſtram ſaluationem monſtrare non omiſeritis, ſanctos videlicet apoſtolos viſitando, & eorum, vt diximus, ſuffragia poſtulando. Igitur abſurdum valde eſt, ac inconueniens, quod pia veſtra voluntas aliter ſe poſt habere voluit, quam, ſicut omnibus notum eſt, primum. Vos enim diuinitus inſpirati matrem omnis religionis, ſanctam quippe Romanam eccleſiam ductricem, & viam per quam ad æternitatis paſcua duceremini, merito expetiſtis: & illa, quia omnibus fidelibus viſcera materna præbet, ac præbuit, vos expanſis ad Deum vlnis, Chriſto gratias agens, recepit; conſequens fuit vt a recti greſſu itineris, in partem non flecteremini, nec manum mittentes in aratrum, retro aſpicere cuiuſcumque forte ſuaſionibus niteremini. Numquid non fili cariſſime ſanctum euangelium ſurda aure auditis, quo legitur: *Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit?* aut ſi audiſtis, & obauditis: *Redite ad mentem veſtram, redite ad cor?* Et veſtræ ſponſionis reminiſcimini. Quia plus amor & timor Dei vos fecit eſſe credulum apoſtolici priuilegii, quam, vt ita dixerim, exempla multorum. Si enim quod quicumque Deo vouit,

Matth. 10.

Iſa. 46.

hoc

hoc debet & reddere, valde oportet, vt vos quod ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſponte vouiſtis, fine tenus reddere ſtudeatis: non ignorantes quod B. Petrus apoſtolus regni cæleſtis claues a Domino Ieſu Chriſto acceperit, & quibuſque fidelibus aperiendi, aliis autem claudendi promeruerit poteſtatem. Hac igitur (ſicut & noſtri prædeceſſores) nos poteſtate, licet indigni vtentes, cogimur, ſi non emendaueritis quod geſſiſtis, & ad præſens vos in hoc ſæculo digne corripere, & vt in futuro, quantum in nobis eſt, maledictionibus repleamini, non præterire. Huius rei gratia, fili cariſſime, feſtinate corrigere quod inique geſſiſtis: & omni occaſione, omnique mora poſtpoſita nobis per veſtrum legatum quidquid ſuper hoc emendare vultis, mandate: quia nos, Deo iuuante, omnem voluntatem veſtræ correctionis implebimus, & vos anima & corpore ſaluos exiſtere cupientes cauſam ſecundum Deum ordinare ſtudebimus.

EPISTOLA CCXCVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD RICCARDEM AVGVSTAM.

Queritur nullam ſibi contra Sarracenorum excurſiones opem ferri. rogat vt ab imperatore celeriter poſtulet auxilium. legatum ſuum commendat. petit det operam, vt Angelberga ab exilio reuocetur, & Romam mittatur.

Riccardi Auguſtæ, ſeu Liutuuardo Vercellenſi epiſcopo, a paribus.

TANTA cordis anguſtia, tantuſque dolor & gemitus hinc & inde cum irriguis lacrymarum riuulis noſtram ætatem quatiunt, & conquaſſant, tantuſque etiam luctus pro deſolatione terræ iſtius, quam iam funditus a Chriſtiani nominis inimicis, & Deo odibilibus Sarracenis deprædatam cernimus, nos afficit, & intima noſtra diſſoluit; vt & ſomnus ab oculis, & a guſtu cibus effugiat. Etiam cum Ieremia decantare compellar: *Quis dabit capiti meo aquam? aut oculis meis fontem lacrymarum?* & reliqua. Siquidem expectauimus lucem, & ecce tenebras; quæſiuimus adiutorium, & muros vrbis egredi non audemus. Nam ante veſtrum *Ier. 9.*

Romam aduentum qualiſcumque nobis erat tranquillitas: modo vero intolerabilis, & importabilis perſecutionis extat tempeſtas: quia neque ſpiritalis filius noſter Auguſtus, neque alicuius alterius gentis homo nobis confert auxilium; & niſi diuinitas ſumma ſubueniat, aut in deſperationem aliquam lapſi, (quia non ſolum duplum, ſicut Dominus dicit, ſed etiam triplum, & quadruplum exercitum contra vos venire conſpicimus) ea quæ pacis ſunt, poſtulabimus. Aut certe non ſolum iugo illorum coacti ſubdemur, ſed etiam ab eis capti impie iugulabimur. Quia, ſicut ſcitis, ſæpiſſime reclamauimus, & neque ipſe Auguſtus, vt prætulimus, qualemcumque defenſionem nobis exhibuit, neque homines ciuitatum noſtrarum, qui contra Deum, & contra omne priuilegium noſtrum ab alienigenis, ac ſi noſtri non fuerint, detinentur, ad ſeruitium ſanctæ Romanæ eccleſiæ faciendum, ſicut ſolitum erat, ab eorumdem alienigenarum iugo ſubtraxit. His ergo, cariſſima filia, clamoribus, ac vlulatibus noſtris auditis, quia ſapientibus loquimur, continuo propter Deum, & propter ſanctos eius apoſtolos, iam dicto ſpiritali filio noſtro Auguſto flexo poplite ſuggere, vt omnibus omnino neceſſitatibus, aut omiſſis, aut certe ſuſpenſis, ſanctæ matris ſuæ calamitati ſubueniat, & conculcationem imo perditionem illius aduertens, antequam pereamus, citiſſimum conferat adiutorium, aut congruum ſine mora donet conſilium: quia vita noſtra nobis non prodeſt, & in extremo poſiti, etiam ſi non optaremus, iam mors ſe palam præbet videndam. Præſenti quoque Petro venerabili epiſcopo valde nobis credulo, & dilectiſſimo familiari noſtro, ſummam beneuolentiam quæſumus exhibe, & ei vtpote a tanta ſede directo, familiaritatis locum apud domnum Auguſtum congruentiſſimum tribue, atque vt nobiſmetipſis illi credulitatem penitus adhibens, ea, quæ verbis retulerit, ſtudio tuo operibus impleantur. Sed & hoc deprecamur, vt pro eo, quod apud Ticinum eodem epiſcopo ea, quæ nos illi commiſeramus, ipſi Auguſto neceſſaria exponente, animus illius contra hunc eſt turbatus, tua inſtantia quidquid illud fuerit omnino aboleatur. Et ad hunc eumdem epiſcopum pie tractandum imperialis animus placabilis in cunctis reddatur: quoniam non hæc

contumaciter, aut contra Augustalem dignitatem protulerat; sed zelo Dei ductus ad nos inefficax redire nolebat. Postremo Christi cultrix, & Deo amabilis filia, molestè accipimus, cur multoties deprecantes spiritali filiæ nostræ Angelbergæ, nullam per vos potuimus conferre medelam; vt dissoluto exilio ad sanctum Petrum apostolum eam reducere faceremus. Vnde etiam nunc summopere deprecamur, vt pro amore Dei, & nostro, sancta sedes apostolica de hoc honoretur. Et sicut iam dictus Augustus vobiscum pariter repromisit, a captiuitate, qua frustra tenetur, salua & incolumis reducatur. Quia postquam nobis, quibus fuerat commendata, & defensioni sancti Petri apostoli protectoris sui commissa, reddita fuerit, nullam de ea sinistram quis habere poterit, crede nobis, suspicionem.

EPISTOLA CCXCIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ANSELMVM ARCHIEPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Mediolanensis ecclesiæ priuilegia confirmat. hortatur vt in Romanam ecclesiam sit fidelis. narrat Sarracenorum & iniquorum Christianorum iniurias. rogat vt pro ecclesia ad Dominum preces effundat.

Anselmo archiepiscopo sanctæ Mediolanensis ecclesiæ.

PRIVILEGII sane auctoritati ecclesiæ vestræ, eo quo fraternitas tua poposcit modo, perneceſſario apostolica fulti moderatione, libenti annuimus animi caritate, simulque optantes vt semper ea, quæ ad animæ tuæ saluationem, tuique gregis custodiam sunt congrua, atque proficua, Spiritus sancti infusione postulare, quærere, atque operari... ne desinas. Vt ante tribunal æterni iudicis dignam (gratia suæ misericordiæ cooperante) ratiocinationem positurus, meritum perennis vitæ cum sanctis accipias. Inter hæc dilectionem tuæ fraternitatis hortamur, sanctæ matris vestræ Romanæ ecclesiæ, quæ pro vobis omnibus, vestraque salute vtpote caput pro suis membris laborare non cessat, toto annixu mentis, omnique deuotione fideles existere omnimodis satagatis: quoniam in eius exaltatio-

ne, atque incolumitate, ſicut ab initio, erit omnium veſtrum apud Deum & præſens ſæculum certa ſaluatio. Nos enim in hac terra tam Paganorum, quam malignantium Chriſtianorum tantas perſecutiones patimur, vt has verbis explicare non valeamus. Inter innumeras rapinas, deprædationes, & mala quamplurima, ad augmentum doloris noſtri quidam ſceleratus Longobardus nomine, homo Vvidonis marchionis, octoginta tres homines cepit: manibus ſingulis detruncatis apud Narnienſem ciuitatem, plures ex tali ſunt inciſione ſine mora perempti. Vnde communi ad Dominum prece ſupplicamus, vt ille eccleſiam ſuam ſanctam de præſentibus malis eripiat, pro qua vnigenito filio ſuo non pepercit. Noſque paſtorali ſolicitudine baculum in manibus tenentes, lupis rapacibus, Domino protegente, reſiſtere non omittemus. Data menſe Auguſto, indictione * XII. *ſ. XV.

EPISTOLA CCC.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ROMANVM ARCHIEPISCOPVM RAVENNATEM.

Præcipit vt Ioannem diaconum benigne excipiat, & res ei ablatas reſtituat.

Reuerendiſſimo & ſanctiſſimo Romano archiepiſcopo Rauennati.

QVIA non ſolum tempore ordinationis tuæ, te ſcriptis & verbis ſecundum morem, & canonicam ſanctionem, ſed poſtmodum ſæpiſſime admonere curauimus; quatenus cum filiis, & membris ſanctæ tuæ eccleſiæ tranquilla ſemper mente, & alacri affectione, ceu idoneus paſtor exiſteres: valde miramur dilectionem tuam, monita noſtra contemnendo, eis præiudicium, ſicut audiuimus, & importabiles grauitates inferre minime recuſaſſe. Vnde iterum præſenti apoſtolatus noſtri ſtatuto iubemus fraternitati tuæ, vt huic Ioanni venerabili diacono commendato noſtro, qui ad noſtram apoſtolicam ſedem confugiens præiudicium a te ſibi illatum ferre non valens, noſtro ſe petiit apoſtolico præſidio adiuuari, & ideo nos ſolita miſericordia moti apoſtolica tibi benignitate man-

damus, vt eum in gremio sanctæ tuæ ecclesiæ benigne recipias, & monasteria, seu res quas illi tui occupauerunt ministri, libenti animo pro amore nostro præsentialiter reddas. Et quæ de ipsis rebus a tuis ablata sunt, modis omnibus restituas. Ita sane, vt ei deinceps ad nostras apostolicas aures non sit necessarium reclamare. Simili etiam modo tibi mandamus, vt Ioanni venerabili diacono, & chartulario ecclesiæ tuæ monasterium sancti Martini, quod a te dudum promeruit obtinere, de præsenti reddere studeas: nos enim hoc patienter ad te peragendum apostolica benignitate direximus. Verum, quod non credimus, si aliter fraternitas tua peregerit, hi nostri legati nostra apostolica fulti auctoritate, hoc proculdubio explere studebunt: quoniam iustum fore decernimus, eos post longa obsequia, & diuturna seruitia, quæ in sancta Rauennate ecclesia peregerunt, non solum digna remuneratione non priuari, sed potius acquisitis beneficiis alacriter gratulari: & in hoc ita peragat fraternitas tua, vt quæ a nobis pro ecclesiæ tuæ vtilitate petieris, assequi omnimodis valeas. Data v. Kalendas Septembris, indictione XV.

EPISTOLA CCCI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CLERVM RAVENNATEM.

Vt Maimbertum quemdam, quem alias ab ecclesia Rauennate expelli iusserat, comprehensum, legato suo & Ioanni duci tradant, & ad se mittendum curent.

Omnibus venerabilibus sacerdotibus, seu subdiaconibus, & vniuerso clero sanctæ Rauennatis ecclesiæ.

AVDITA sæpe afflictione atque miseria vestra, quam per Maimbertum Bononiensem clericum incessanter patimini, iam pridem nostram apostolicam misimus vobis auctoritatem per Ioannem diaconum & chartularium præcipientes, vt omnes vno animo constantique deuotione prædictum Maimbertum manifestissimum zizaniorum seminatorem ab archiepiscopo, & a vestra sancta ecclesia, tamquam ouem morbidam expelleretis; sed mira-

mur quare hactenus a vobis hoc prætermissum sit; vnde nunc vestra iterum petitione moti, & diuino amore succensi, per hanc nostram apostolicam auctoritatem vobis omnibus præcipimus, vt relecta priori epistola vnanimiter iuncti, & cum præsenti misso nostro fideliter conglobati, eumdem Maimbertum aduersatorem vestrum, si sponte venire ad nos contempserit, vel in partem aliquam ire voluerit, audacter comprehendere studeatis: & huic misso nostro seu & Ioanni duci fideli nostro ad exigendum ab eo, secundum nostram iussionem, nobis ad deducendum contradite, sicut gratiam dei omnipotentis, sanctorumque apostolorum & nostram vultis habere. Nam si quis vestrum in hoc se quoquomodo subtrahens pro cuiuslibet rei gratia hanc nostram iussionem pro statu & pace sanctæ Rauennatis ecclesiæ directam grataner ad effectum perducere contempserit, & ex Dei omnipotentis sanctorumque apostolorum Petri & Pauli, & ex nostra apostolica auctoritate a vino & cocto etiam & a proprio ministerio suspensus maneat vsque ad nostram præsentiam. Data v. Kalendas Septembris, indictione x v.

EPISTOLA CCCII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD IOANNEM, MARTINVM, &c.

Eiusdem argumenti.

Ioannes episcopus seruus seruorum Dei Martino, Ioanni, seu Demetrio, atque Romano glorioſis ducibus, nec non & aliis fidelibus nostris.

OMNIVM vestrum noscat fidelitas, quia sæpissime Romanum archiepiscopum tam per venerabiles episcopos, quamque etiam nostris apostolicis literis admonuimus, vt Maimbertum Bononiensem clericum a sua superstitioſissima familiaritate separasset, & ad propriam ecclesiam, vt canonicum est, remisisset, & ipse Maimbertus multoties, vt recederet, a nobis est protestatus: sed minime acquiescere nostræ voluerunt apostolicæ iussioni. Idcirco præcipientes præcipimus, & iubentes expresse iubemus, vt vnanimes iuncti simul cum isto fideli misso nostro,

omni occasione postposita, & dilatione remota, prædictum Maimbertum comprehendatis, & vi coactum ab archiepiscopo separetis, & huic nostro misso simul & Ioanni duci ad exigendum secundum nostram apostolicam auctoritatem validissime contradatis. Quod si in hoc negligentes vos, quorum nomina suprascripta sunt, fueritis, & ipse quoquomodo effugerit a vobis; scitote, per vnumquemque vestrum centum aureos dabitis nostræ parti. Insuper ex Dei omnipotentis sanctorumque apostolorum Petri & Pauli, & nostra apostolica auctoritate a vino & cocto suspensi manete vsque ad nostram præsentiam: ceteri vero, si hoc, quod iubemus, assequi noluerint, aut subtrahendo quoquomodo se huc illuc diuerterint, & vsque ad effectum rei non perseuerauerint, superiori excommunicationi subiaceant. Data v. Kalendas Septembris, indictione xv.

EPISTOLA CCCIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD IOANNEM DVCEM.

Vt Maimbertum captum ad se ducat, & mulieres, quæ apud ipsum sunt, detineat, & Romano archiepiscopo epistolam deferendam curet.

Ioanni duci delicioso fideli seu & misso nostro.

GRATVLATOS nos non modice credas, eo quod fidelitas tua erga sanctam Romanam ecclesiam nostrumque apostolatum constanter reperimus vigilare: & ideo per hos nostros apostolicos apices tuæ fidelitati iubemus, vt de Maimberto modis omnibus sicut misisti, pariter cum isto misso nostro explere decertes, vt nullo modo effugere possit, sed separatum ab archiepiscopo vi coactum, postquam ab eo omnia sua constanter exegeritis, ad nostram præsentiam districtum deducere studetote: etiam & illas mulieres, quas nunc in sua mansione collectas detinet, in nostro rectorio retinere iubemus vsque ad nostram notitiam. Epistolam vero, quam Romano archiepiscopo mittimus, vt res, aut monasteria, quæ ab isto Ioanne diacono fidele commendato nostro quoquomodo occupauit, restituere & inuestire eum in omnibus studeat, & quæ

de rebus eius sui famuli abstulerunt, reddere huic per omnia faciat, ipsi archiepiscopo deportate, & coram sacerdotibus, & iudicibus ipsam legere facite; similiter autem & monasterium sancti Martini secundum nostram iussionem, Ioanni diacono, & chartulario pro nostro reddat amore. Nam & mansionem, quam Maimbertus ab ipso diacono suam per fraudulentiam abstulit, simili modo eum cum Petro nepote suo inuestire studete. Data vt supra, indictione XV.

EPISTOLA CCCIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD RAVENNATES.

Dolet eorum antistitis morte. monet, vt electum ab eis archiepiscopum congruo prosequantur honore: ecclesiam Rauennatem, & Deusdedit & Ioannis ducum bona defendant.

Sacerdotibus & senatui populoque Rauennati fidelibus nostris.

RAVENNATIS antistitis, vestri videlicet patris obitum audientes, valde dolemus; pro quo vt oretis hortamur: solitam vero, tantamque fidelitatem vestram erga nos vnitate vigere cernentes, imo gaudemus, & vt omnipotens intercessione apostolorum principum vos patre desiderato recuperet, vestro pro velle decertabimus. Ceterum monentes hortamur, & expresse iubemus, vt iam quem vnanimiter, quomodo scripsistis, elegistis, vnanimiter eum electum teneatis, diligatis, & vestro de more honoretis: & vsquequo, Deo annuente, præsentia pontificii nostri desiderio vestro illuxerit, Rauennatem ecclesiam ab omnibus hostibus defendite, deprædationibus pro posse leuate, ne ipsa ecclesia aliquam deprædationem sustineat: quoniam nos hoc inultum nunquam dimittemus, & prædatores prædatorumque receptores legali vigore modis omnibus feriemus. Porro præcipimus, vt res mobiles & immobiles, seseque mouentes, Deusdedit, & Ioannis glorioforum ducum nostrorum consiliariorum saluare, & in illas, quas hactenus inuasas habuerunt, nullam inuasionem facientes, illorum hominibus defendite: iam quia

nostro

nostro vtuntur seruitio, nostra modis omnibus debent perfrui defensione, seruatori huius iussus, gratia corruptoris pro iussu erit nihilo minus compositori. Locus corruptus.

EPISTOLA CCCV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD HVGONEM ABBATEM.

Hortatur suadeat Ludouico regi vt ad se veniat. monet etiam, vt se a quorumdam communione separet.

Hugoni strenuo nobili, regali prosapia edito, atque excellentissimo abbati.

QVANTO vos, carissime fili, amore diligimus celeberrima fama vestri boni operis circumquaque accensi, explicare verbis nullatenus possumus. Quapropter, vt nostro desiderio præsentiæ vestræ capiamus effectum, mature volumus hortemini Ludouicum regem filium nostrum, vosque cum eo ad nos concite properare: quatenus, Christo cooperante, exaltationem totius Christianitatis communiter operemur. Sic agat vestra dilectio, vt tristitiam, quam animo de vestra absentia nuper Papia intulistis, lenire moderatissime valeatis. Inter hæc ab omni te consortio Formosi anathematizati optamus, fili carissime, separare, Ioannis archiepiscopi *Rodomensis, Adelardi Turonensis, Frotarii Bituricensis. Data vt supra.

*al. Rodonensis,

EPISTOLA CCCVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CAROLVM REGEM.

Embolum vt Carolomannum regem in ecclesiæ Romanæ dilectione confirmet.

IAM quod te, carissime fili, tantæ deuotionis, tantæque fidelitatis erga vestræ matris Romanæ ecclesiæ pontificium esse videmus, tamquam vtero natum monentes rogamus, flagitantes hortamur, vt pro amore apostolorum principum, quasi vestro proprio consulto, nec repræsentaliter, Carolomanno glorioso regi mittatis, consilium dantes, vt antiquos honorans amicos, fruens caritate, ad paren-

tum consilium redeat, & de epistolis, quas illi ex maritimo itinere remisimus, respondeat, & Romanam ecclesiam, quæ vobis vtrisque omnibus decus regale & imperiale intulit, venerando diligat, mittens præsentaliter ipsis anathematizatis Lamberto & Adelberto. Data vt supra.

EPISTOLA CCCVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD SVPPONEM COMITEM.

Mandat vt ad montem Cinisem obuiam sibi veniens, imperatricem Angelbergam, & præsules Mediolanensem & Parmensem idem facere moneat, vt simul quæ ad vtilitatem ecclesiæ pertinent tractare valeant.

Dilectissimo filio Supponi glorioso comiti.

QVIA nos, in quibus, Deo dispensante, fines sæculorum deuenerunt, pro sanctarum Dei ecclesiarum statu variis motibus ducimur, diuersisque fluctuum procellis impellimur, sed tamen non destituimur propter eum, qui nos confortat Christum Iesum, seruata prædecessorum nostrorum fide proli Francorum, ad Gallias properantes idcirco venimus, vt pacis, atque vnitatis vinculo regum corda connecteremus. Sed completum videmus, quod in euangelio legimus : *Quoniam abundauit iniquitas, refrigescit caritas multorum.* Quapropter vestræ dilectioni fidentissimæ, & probatæ fidei mandamus, vt nobis cum officio decentiæ vestræ, ad montem Cinisem obuii quantocius veniatis, vt pariter conuenientes, quæ ad vtilitatem congruunt, Domino permittente, tractare valeamus. Simulque hoc precamini dilectam filiam nostram Angelbergam imperatricem, atque Anspertum archiepiscopum Mediolanensem, VVibbodumque Parmensem episcopum, aliosque fideles atque amicos. Data vt supra.

Matth. 24.

EPISTOLA CCCVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD IOANNEM EPISCOPVM FICOCLENSEM.

Visitationem Fauentinæ ecclesiæ pastore destitutæ, eiusque curam ei committit, donec nouus pastor eidem præficiatur.

Ioanni episcopo Ficoclensi.

OBITVM Romani Fauentinæ ciuitatis antistitis directa dudum relatio patefecit: quapropter visitationis destitutæ ecclesiæ fraternitati tuæ operam solenniter delegamus. Quam ita te conuenit exhibere, vt nihil de *prouectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministeriisque, vel quidquid illud est in patrimonio eodem, a quoquam præsumatur ecclesiæ; & ideo *ecclesia tua ad prædictam ecclesiam ire procuret, vt quidquid vtilitati illius congruit, interim solerti cura præuideat, quousque, qualiter se habeat electio, vel ordinatio succedentis episcopi coram nobis synodali discutiatur examine, & apostolica terminetur, Deo iuuante, censura. Data XIII. Kalendas Augustas, indictione XIV.

*forte prouentibus

*fraternitas

EPISTOLA CCCIX.

Hic inchoatur appendix epistolarum.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ALDEFONSVM REGEM.

Ouetensis ecclesia Gallæciæ metropolitana efficitur.

Ioannes episcopus seruus seruorum Dei, Aldefonso regi Christianissimo, seu cunctis venerabilibus episcopis, abbatibus vel orthodoxis Christianis.

QVI igitur in cura nos totius Christianitatis beati Petri apostolorum principis sempiterna prouidentia successores ea Domini nostri Iesu Christi constringimur adhortatione, qua beatum Petrum apostolum monuit, dicens quadam *voce: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & tibi dabo claues regni cælorum*, & reliqua. Hinc rursus imminente Domini nostri articulo glorioſæ passionis, inquit: *Ego pro te rogaui, vt non* Matth. 16. Luc. 22.

*vice

deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Ideoque quia vestræ notitiæ fama per hos fratres limina apostolorum lustrantes, per Seuerum & Desiderium presbyteros nobis miro odore bonitatis est reuelata, paterna vos adhortatione commoneo, in cœptis bonis operibus, gratia duce, perseuerare, quatenus copiosa vos beati Petri protectoris vestri & nostra protegat benedictio. Et quotiescumque, filii carissimi, ad nos venire quilibet vestrum, aut transmittere voluerit, tota cordis exultatione & animi gaudio de vltimis Gallæciæ finibus, cui vos præter me Dominus rectores constituit, tamquam iure filios nostros, vos colligimus: & ecclesiæ Ouetensis, quam vestro consensu & assidua petitione metropolitanam constituimus, omnes vos subditos esse mandamus. Et concedimus etiam prædictæ sedi, vt ea quæ reges, seu fideles iuste obtulerunt, vel in futurum, Domino opitulante, contulerint; rata, firma, & inconcussa manere in perpetuum præcipimus. Hos quoque latores literarum nostrarum omnes hortor vt habeatis commendatos. Bene valete.

EPISTOLA CCCX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD ALDEFONSVM REGEM.

Monet ecclesiam sancti Iacobi consecrari.

Ioannes episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Aldefonso glorioso regi Gallæciarum.

LITERAS deuotionis vestræ susciptentes, quia deuotum vos esse cognoscimus erga vestram sanctam ecclesiam: gratias vobis multiplices referimus, Dominum exorantes, vt victor regni vestri * abundet de inimicis vestris victoriam vobis concedat. Nam nos, fili carissime, sicut petistis, sedulas preces Domino fundimus, vt regnum vestrum gubernet, vos saluos faciat, custodiat, & protegat, & super inimicos vestros ..... ecclesiam autem beati Iacobi ab Hispanis episcopis consecrari facite, & cum eis Concilium celebrate. Et nos quidem, glorioſe rex, sicuti vos, a Paganis iam constringimur, die ac nocte cum illis bella committimus, sed omnipotens

* abunde

Deus *dat nobis de illis triumphum. Huius rei gratia rogamus dilectionem vestram, & * animum deprecamur, vt quia, vt diximus, valde a Paganis opprimimur, aliquantos vtiles & optimos Mauriscos cum armis, quos Hispani cauallos Alpharaces vocant, ad nos dirigere non omittatis. Qualiter nos recipientes, Dominum collaudemus, vobis gratias referamus, & per eorum portionem de benedictionibus sancti Petri vos remuneremus. Bene vale, dilectissime fili & clarissime rex.

* det
* nimiũ

EPISTOLA CCCXI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD CLERVM SALERNITANVM.

Ioannes VIII. clero & ordini Salernitano.

De illis presbyteris qui tempore sanctissimi decessoris nostri domini papæ Nicolai excommunicati sacrum ministerium contingere præsumpserint, ipsi in se damnationis, sicuti sancti Canones statuunt, sententiam incurrerunt. Tamen quia miseratio apostolica veniam solet præstare correctis, ob multitudinem misericordiæ illis hanc indulgentiam exhibemus, vt sancta communione saginati studeant tribus continuis annis per hebdomadam omni secunda & sexta feria, aut a vino, aut a cibo penitus ieiunare, & vltra lugenda nequaquam committere.

EPISTOLA CCCXII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD MICHAELEM REGEM BVLGARORVM.

Ioannes VIII. Michaeli regi Bulgarorum.

Si ab his quos excommunicatos habebamus sacramenta quæcumque susscipitis, constat quia idololatriam, non vt catholici essetis, sed vt schismatici efficeremini, deliquisse videmini.

EPISTOLA CCCXIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EPISCOPOS GALLIÆ ET GERMANIÆ.

Vices suas in Gallia & Germania committit Ansegiso archiepiscopo Senonensi.

Ioannes episcopus seruus seruorum Dei, omnibus sanctissimis episcopis per Gallias & Germanias constitutis.

VESTRÆ omnium innotescimus sanctitati, quia pro aleuiandis multiplicibus oneribus ecclesiasticis, quibus quotidie satis abundeque deprimimur, quibus maxime super negotiis ex Galliarum & Germaniarum partibus nobis assidue destinatis arctamur, constituimus [1] Ansegisum fratrem & coepiscopum nostrum Senonensis ecclesiæ præsulem, qui quoties vtilitas ecclesiastica dictauerit, siue in vocanda Synodo, siue in aliis negotiis exercendis per Gallias & Germanias vice nostra fruatur. Et volumus, vt decreta sedis apostolicæ per ipsum vobis manifesta efficiantur, & rursus quæ gesta fuerint eius nobis relatione, si necesse fuerit, pandantur: vt maiora negotia ac difficiliora quæque suggestione ipsius a nobis disponēda & enucleanda quærantur. Quapropter vos huic piæ sanctioni omnimodis intendentes, quæ super hoc apostolica auctoritate decernimus vnanimes admittite. Talem quippe illum agnouimus, talemque circa sedem apostolicam deuotum & in commisso fidelem reperimus, vt merito ei talia committi posse ducamus: quin & his maiora conferri debere illi sine cunctatione credamus, pro sua scilicet sanctitate, & fidei merito, atque diuinitus sapientiæ dono concesso. Optamus vos bene valere. Data IV. Nonas Ianuarias, indictione IX. *Recitata in Synodo Pontigonensi.*

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Ansegisum fratrem.*] Quem ex abbate S. Michaelis in episcopatu Bellouacensi ad Senonensem cathedram euectum didicimus anno DCCCLXXI. Romanæ eius legationis, cum adhuc abbas esset, meminit Aimoinus lib. V. cap. XXVII. Peruerse autem faciunt, qui hunc cum altero antiquiore Ansegiso confundunt abbate Lobiensi, qui Caroli Magni & Ludouici Pii capitula in quatuor libros digessit anno DCCCXXVII.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

EPISTOLA CCCXIV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD HINCMARVM ARCHIEPISCOPVM RHEMENSEM.

Vt in locum Hincmari ordinetur episcopus in ecclesia Laudunensi.

Ioannes episcopus seruus seruorum Dei Hincmaro archiepiscopo Rhemensi.

[1] QVAMVIS de sanctitatis tuæ iudicio nihil dubitassemus, quia tamen carissimus filius noster Carolus inuictissimus imperator, a nobis diligentissime percunctatus, circumstantiam iudicii a beatitudine tua, coepiscopisque suis, in Hincmarum dudum Laudunensem episcopum prolati apostolatui nostro retulit, agnouimus iustum fuisse omnino iudicium. Neque enim tantus princeps nisi veritate fultum quidquam poterat affirmare. Vnde nefas esse duximus eius relationi non præbere incunctanter auditum. Noli ergo iam nunc ecclesiam Laudunensem viduatam, & sine regimine pastorali dimittere: sed indifferenter electum, & de Laudunensis ecclesiæ clero, virum idoneum, & in quo omnium vota consentiant, eidem ecclesiæ præfice prorsus episcopum. Cui electioni volumus etiam missum præfati piissimi imperatoris interesse, vt sine sæcularium strepitu omni latere talis eligatur, qui aptus sacris Canonibus esse modis omnibus approbetur. Optamus sanctitatem tuam in Christo bene valere. *Data est Romæ Theodorico, iussu papæ Ioannis, & domni Caroli noui imperatoris, per manus Anastasii bibliothecarii, in secretario ecclesiæ sancti Petri, anno incarnationis dominicæ* DCCCLXXVI. *Nonis Ianuarii, indictione* IX. *Et delata est ab eodem Theodorico in ciuitate Rhemis Hincmaro Rhemorum archiepiscopo, eodem anno, & eadem indictione*, V. *Idus Martii.*

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Quamuis de sanctitatis tuæ.*] Superstite Hincmaro Laudunensi alium in eius locum subrogari iubet, Carolo imperatori de illius depositione assentiens, quam Hadrianus improbarat. Itaque tertio post mense electus est Hedenulfus.

EPISTOLA CCCXV.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EPISCOPOS IN REGNO LVDOVICI REGIS BAIOARIÆ CONSTITVTOS.

Arguit eos quod Ludouicum regem ab inuadendo Caroli fratris abſentis regno non cohibuerint, monetque vt legatis, quos ad examinanda inter vtroſque negotia mittit, ſatisfacere ſtudeant.

Ioannes epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, omnibus reuerentiſſimis & ſanctiſſimis archiepiſcopis & epiſcopis in regno Hludouici glorioſi regis Baioariæ conſtitutis.

APOSTOLICÆ moderationis ordinem ſequimur, ſi eccleſiarum Dei ſolicitudinem retinentes, pro domo ſpiritalis Iſraelis murum correctionis opponimus, & concordantes animos, aut ſub eccleſiaſticæ pacis vnione complectimur, aut diſcordes ad concordiæ gratiam reuocamus, aut certe inter nos & illos qui apoſtatæ angeli, zizanii ſcilicet ſeminatoris, fraudibus irretiti, ſanctæ ſedi apoſtolicæ concordare deſpiciunt, ſartaginem ferream iuxta
Ezech. 4. Ezechielis prophetæ magiſterium collocamus. Reuerſurus enim ad Patrem Dominus pacis bonum diſcipulis attentius commendauit; eamque quaſi teſtamentum fir-
Ioan. 14. miſſimum futuris heredibus dereliquit, dicens: *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis.* & beatus apoſtolus Paulus
Epheſ. 4. ait: *Soliciti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. vnum corpus, & vnus ſpiritus, ſicut vocati eſtis in vna ſpe vocationis veſtræ.* quia videlicet ad vnam vocationis ſpem nequaquam pertingunt, ſi non ad eam cum proximis vnita mente curratur. Quapropter ſicut filii Dei, qui ex teſtamento eius ſibi per apoſtolos derelicto pacem cuſtodiunt, ita nimirum diaboli ſunt filii, qui pacem confundunt. Ille quippe ab initio mendax fuit, & in veritate non ſtetit, eiuſque in-
Sap. 2. uidia, ſicut ſcriptum eſt, mors introiuit in orbem terrarum. Nam dum protoplaſtis inuidẽs, deceptionis laqueum iam deceptus vtique a ſemetipſo compoſuit, mortis poculum mortalibus propinauit: & quos immortales obedientiæ merito futuros nouerat, inobedientiæ venenis infecit, ſicque in omnes homines mortis ſententiam vitæ hoſtis

indu-

induxit. Denique eisdem laqueis, quibus protoplastos deceperat, adhuc Adæ filios iugulat, & odio suæ ambitionis fraterna corda dissociat. ita vt quos vnum patris femur tenuerat, iam Galliæ omnes non capiant, fraternis prouectibus frater inuideat, & quem monitis apostolicis sæpius etiam in durissimis casibus obsequentem sequi despexerat, hunc a sede apostolica sibi prælatum doleat. imo vt Cain fratris hostia, scilicet obedientia, stimulatus, contra fratrem frendens occurrat: fideles eius fraudibus diuersis inficiat, ad peierandum terribilis Dei nomen impellat, pacem regni diuturno fratris studio radicatam corrumpere gestiat, & lactatus a peccatoribus, suis dumtaxat complicibus acquiescens, pedes suos ad malum currere faciat, madentibus adhuc campis Fontanicis, quos in iuuentute sua humano sanguine tinxerat, in senectute decrepita, minarum & cædis spirans, ad fundendum Christianorum multorum sanguinem pro sua singulari ambitione discurrat. Et qui amore fratris a sede apostolica obedientiæ suæ merito benedictionem sperare, suumque piis operibus propagare debuerat, alterius regnum peruicaciter sibi suis armis subiugare desiderat, scilicet vt quos armis acquirit, ditione possideat, & colla vetustæ libertatis ingenua noua seruitute prosternat. Quis hoc, dilectissimi nobis, nisi antiquus humani generis aduersarius, inter tales ac tantos fratres, quos nos pari spiritus amore complectimur, per suos satellites operatur? qui dum bonorum prouectibus inuidet, in agro sanctæ Dei ecclesiæ semper zizania seminare contendit. Quis hoc, carissimi, nisi diabolus operatur? qui Caroli virtutibus ab ineuntis ætatis principiis inuidens, eiusque religiosum propositum longius propagari pauescens, leuibus primo iaculis, quamquam frequentibus, lacessiuit: deinde aduersitatibus multis, quasi durissimis arietibus stimulauit. fideles eius frequentissime rebellare suasit: in procinctu contra Northmannos pro ecclesiæ Dei liberatione pugnanti, & inimicos crucis Christi vsque ad vltimam deditionem constringere satagenti, senioris vestri vtrimque animum ad inuasionem relicti imperii suscitauit: ipsos familiares, ipsum postremo filium, ad eius extinctionem hostiliter prouocauit. Et ne quandoque ad imperium, quod ei constat non humano

collatum beneficio, licet per noſtræ mediocritatis miniſterium, ſed diuino, pertingere potuiſſet, tota fraudulentiæ ſuæ virtute prohibuit, tota conſilii ſui verſutia debellare contendit. Sed Deus omnipotens, cuius prouidentia per mutabilium rerum principes mundi latitudo gubernatur & regitur, hunc flagellis erudiri voluit, deprimi penitus, ſicut vobis eſt cognitum, nunquam permiſit. Et afflictiones ſanctæ ſuæ eccleſiæ per eum ſpecialiter, ſicut diuinitus reuelatum fuerat, & nunc veraciter credimus, tandem aliquando releuare contendens, hunc, a deceſſoribus noſtris, reuerendæ ſcilicet memoriæ Nicolao & Hadriano pontificibus, diu quidem deſiderari voluit: tandem vſque ad hæc periculoſiſſima tempora, quibus a Belial filiis pene tota vallatur Italia, miſericorditer reſeruauit, angelicis ductibus vias eius per inuia loca direxit, fruſtratis inſidiis ei compoſitis liberauit, paludes lubricas equitabiles reddidit, vada profundorum fluminum multis ſæculis incognita tranſmeabilia demonſtrauit. ei elementis contra naturam cedentibus diffidentium corda perterruit. non ſolum ſine ſanguine, verum etiam cum magnis honoribus, hinc inde gaudentibus populis, Italiam penetrare permiſit, & per apoſtolicæ ſedis priuilegium, cunctorum fauoribus approbatum ſceptris imperialibus ſublimauit. vt qui per tot annos, communibus peccatis merentibus, pro defectibus ſanctæ Dei eccleſiæ diuerſis modis affligimur, per eius ſolicitudinis expertam prudentiam conſolemur, per quem Gallicanarum eccleſiarum ſtatus, & totius religionis vigor illis in partibus plauſibiliter refloruiſſe cognoſcitur. Hæc itaque hoſtis humani generis futura proſpera præcauens, dilecti filii noſtri Hludouici glorioſi regis veſtri, ſi tamen filius dici meretur, qui apoſtolicæ ſedis monitis per anteceſſores noſtros, perque nos ipſos prolatis, ſemper inobedientiſſimus extitit, ſi glorioſus dici debet, cui contra Chriſticolas bella geri placuit nullos habitura triumphos, ſi rex dici poteſt, qui ſemetipſum regere noluit, quo minus contra fratris abſentiam inglorius pugnauiſſet, animos incitauit, vt neque diuinum timorem præ oculis retinens, neque imminens ſibi iudicium prouectæ ſenectutis agnoſcens, neq; ſanguinis affinitatẽ, fraternaque pacta perpendens; ſed neque Chriſtia-

næ religionis disciplinam custodiens, tam decessorum nostrorum scripta, quam recentia nostra monita, contra morem religiosorum principum, & quod est mirabilius, contra consuetudinem tyrannorum veterum, paruipendit, & indictum sibi a nobis tempus cum mediantibus nobis cum fratre iure paciscereturꝰ, præripiens, quantum in se fuit, per vestram negligentiam siue condescensionis audaciam, fratris absentis regnum peruasit, ac per hoc totius ecclesiæ Dei pulcritudinem maculauit, pacem corrupit, religionem fugauit, & vt cum Terentio compendiose dicamus, dum in alieno bonorum extortor & legum contortor apparuit, cunctis criminibus licentiam relaxauit. Nos etenim, quamuis illum, quem interim filiolitatis amore complectimur, oppido reprehensibilem non negemus, vos tamen multo reprehensibiliores agnoscimus, qui in illis partibus sacerdotali magisterio præditi, & apostolatus nostri recentibus monitis instituti, dum ex officio vestro restitisse libere nunquam videmini, procul dubio consensisse probamini. & vos qui pastores dicimini, gregem vobis creditum quia non retraxistis, vtique ad præcipitium prouocastis. Et vbi est, quæsumus, quod vicem Christi in ecclesia fungimur, si pro Christo contra insolentiam principum non luctamur? præsertim cum secundum Apostolum non sit nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates? Vbi est quod episcopi dicimur, si de sublimibus ecclesiasticæ discretionis speculis gladium venientem non cernimus, cernentes vt deuitetur annuntiare diffugimus? Enimuero sacerdotes non ad gratiam, sed ad pompam immerito dici cognoscimur, si quos docere debuimus sequi contendimus, si quos corrigere debuimus, saltem verbis pastoralibus non terremus. Hinc Dominus per Isaiam prophetam sacerdotum taciturnitates increpat dicens: *Canes muti, non valentes latrare.* Hinc per Ezechielem sacerdotum negligentias arguit dicens: *Non ascendistis ex aduerso, neque oppositistis murum pro domo Israel, vt staretis in prælio in die Domini.* Ex aduerso quippe ascendere est, pro defensione gregis libera voce huius mundi potestatibus contraire: & in die Domini in prælio stare est, prauis decertantibus ex iustitiæ amore resistere. Quod rursum per eumdem pro-

Ephes. 6.

Isa. 56.

Ezech. 13.

Ezech. 3. phetam deterret inquiens: *Si non annuntiaueris iniquo iniquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram.* Quid ad hæc dicemus, fratres? Forsitan ideo vos excusabiles creditis, quia regem non arguendum dicitis, sed mo-
Act. 5. nendum. Ad hæc apostolica tuba respondet: *Obedire oportet Deo magis quam hominibus.* & Paulus Timotheo: *Argue,*
2. Tim. 4. *obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina.* Item Tito:
2. Tim. 6. *Diuitibus huius sæculi præcipe non superbe sapere, neque sperare in incerto diuitiarum suarum.* Aut persecutionem quamlibet
Matth. 10. præcauistis. Sed a Domino iussum est ita: *Cum vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam.* Aut mortem, quæ cunctis vltima pœna est, timuistis. Sed idem Redemptor
Matth. 10. noster in euangelio nos hortatus est dicens: *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.* Verum quia nihil horum, quia nec inferendum vobis ab aliquo fuerat, timuistis, restat procul dubio, quia non solum secundum prohibitionem sedis apostolicæ compatriotas vestros ab inuasione regni alterius sacerdotaliter non vetuistis, imo cupiditati eorum vestri fauoris conniuentiam sociantes, quasi puluillos sub cubito eorum manuum consuistis, & illud Væ vobis propheticum matura-
Ezech. 13. stis, quo dicitur: *Væ his qui consuunt puluillos sub omni cubito manus, & faciunt ceruicalia sub capite vniuersæ ætatis ad capiendas animas.* Quasi enim puluillo cubitus, vel ceruicalibus caput iacentis excipitur, dum correctionis duritia peccanti subtrahitur, eique mollities fauoris adhibetur, vt in errore molliter iaceat, quem nulla contradictionis asperitas pulsat. Sed hæc rectores qui semetipsos diligunt, his procul dubio, iuxta quod beatus prædecessor noster Gregorius meminit, exhibent, a quibus se minus posse studio gloriæ temporalis timent. Quid igitur, fratres, si tamen adhuc fratres dici meremini, qui sedis apostolicæ salubria monita contemnentes pro Christo legatione functi non estis, vobis agendum est, nisi vt tandem aliquando, cum sancta sede apostolica sentientes, tam dilectum filium nostrum Hludouicum regem vestrum, quem paternis affectibus adhuc complectendum decernimus, quam cunctos illius regni subditos, voce libera moneatis, & ab inuasione siue oppressione imperii dilecti filii nostri Caroli semper Augusti penitus compe-

scatis ? nunquamque de reliquo, siue blandimentis, siue terroribus, consensum quemlibet fauoremve præstetis ad funestum prælium conserendum, & Christianorum sanguinem profundendum, si non vultis, amissis sacerdotalibus insulis, ab apostolica communione præsentialiter sequestrari, & perpetuis anathematis vinculis, quod nunquam cupimus, obligari ? Nam cuiuscumque sit gradus, ordinis, sublimitatis, siue professionis, qui cum præsentibus legatis nostris, Ioanne Siculensi, itemque Ioanne Tuscanensi, venerabilibus episcopis, quos vice nostra illas in partes ad examinanda simulque diffinienda canonice siue legaliter, quæ hoc anno inter vtrosque emersere negotia, conuenire in loco ab eis designato, eisque satisfacere humiliter detrectauerit, auctoritate Dei omnipotentis, sanctorumque apostolorum Petri & Pauli, nostræque mediocritatis, veniam sibi deinceps nouerit denegari. nec amodo communionis nostræ, vt verbis sanctissimi nostri prædecessoris vtamur, futurum esse consortem, quisquis esse noluerit disciplinæ. Optamus sanctitatem vestram sedis apostolicæ monitis obsequentem semper in Christo bene valere. *Recitata in Synodo Pontigonensi.*

EPISTOLA CCCXVI.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD COMITES IN REGNO LVDOVICI REGIS BAIOARIÆ CONSTITVTOS.

Arguit eos, quod Caroli regnum peruadere tentarint; monetque vt Ludouicum regem ab ea mente reuocent, & vt legatis, quos mittit, satisfacere non detrectent.

Ioannes episcopus seruus seruorum Dei, omnibus glorioſis comitibus in regno Hludouici regis Baioariæ constitutis.

MINISTERII nostri est, vniuersalis ecclesiæ Dei solicitudinem, secundum beati Pauli apostoli sententiam, circumferre, & quid in qualibet mundi parte congruat, siue non congruat, censoria grauitate depromere: quatinus oues dominicæ, quæ vocem pastoralis nostræ solicitudinis cognoscentes, pastorum principem humiliter

audiunt, in ouile dominicum recognitæ collocentur, & oues morbidæ, quæ peruicaciter negligunt, ab ouili dominico, ne sanas vicini pecoris contagio lædat, quia nimirum multa corporibus transitione nocent, per apostolicæ auctoritatis ministerium repellantur. Scriptum quippe est:
Ier. 15. *Si separaueris carum a vili, quasi os meum eris.* & iterum: *Au-*
Matth. 5. *ferte malum de medio vestri.* & Dominus in euangelio præcipit, vt si oculus, pes, vel manus scandalum nobis generat,
Matth. 18. abscidatur atque proiiciatur. & illud post alia: *Si ecclesiam non audierit, sit sicut ethnicus & publicanus.* Item Apostolus:
2. Thess. 3. *Si quis non obedierit verbo nostro per epistolam, hunc notate, & non commisceamini cum illo.* Quibus testimoniis euidentissime prouocamur, vt vos, quos contemptis apostolicæ sedis epistolis, regnum dilecti filii nostri Caroli Christianissimi imperatoris, contra interdictum nostrum, imo contra Dei omnipotentis timorem, peruadere, sicut audiuimus, pacemque sanctæ Dei ecclesiæ corrumpere tentauistis, a corpore totius eiusdem ecclesiæ, quam per antecessores nostros, perque nosmetipsos, vos suis epistolis commonentem audire hactenus noluistis, sequestrari præsentialiter debeatis. Sed quoniam sanctæ sedis apostolicæ miseratio vos interim filiorum dilectione complectitur, & dissimulare peccata vestra magis quam punire velle cognoscitur, has iterum caritati vestræ sanctæ Dei ecclesiæ literas destinamus, hortantesque instamus, vt diuini iudicii memores, & fraterni fœderis recordantes, imminentemque vestræ vocationis diem vltimum præcauentes, fraudem diabolicam, per quam mors introiuit in orbem terrarum, effugiatis: discordiam, quæ nutrix est cunctorum criminum, quasi venenum pestiferum declinetis: ne similes ei efficiamini, de quo Salomon ait: *Homo apostata, vir inutilis, graditur ore peruerso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malum, & in omni tempore iurgia seminat.* Pacem & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum, diligatis. quoniam sicut pacifici sunt a Domino non solum beati, sed etiam filii Dei vocati: ita satanæ sunt filii, qui pacem confundunt. Nam discordes tamdiu nullum boni operis Deo sacrificium immolant, quamdiu a proximorum
Matth. 5. caritate discordant. Vnde per Matthæum præcipitur: *Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater*

tuus habet aliquid aduersum te, relinque munus tuum ante altare, & vade, prius reconciliare fratri tuo, & tunc veniens offer munus tuum. In qua dominica præceptione pensandum est, quorum hostia respuitur, quam intolerabilis culpa monstratur. Cum enim mala præterita bonis operibus diluantur, pensare debetis, o prudentissimi comites, quanta sunt mala discordiæ, quæ nisi extincta fuerint, bonum sacrificii subsequi non permittunt. Quis itaque, dilectissimi, vos ad tantæ discordiæ crimina, nisi antiquus humani generis aduersarius, prouocauit? qui ex angelo factus apostata bonæ messi semper zizania superseminare laborat. De cuius auiditate per apostolum dicitur: *Aduersarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret: cui resistite fortes in fide.* 1. Pet. 5. Et certe fides sine operibus mortua est. & beatus Paulus, collatis multis virtutibus, caritatem, quæ multitudinem peccatorum operit, prætulit dicens: *Siue prophetiæ euacuabuntur, siue linguæ cessabunt, siue scientia destruetur.* 1. Cor. 13. & infra: *Nunc autem manent fides, spes, caritas, tria hæc, maior autem his est caritas.* Vnde bene per Ioannem dicitur: *Deus caritas est, & qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo.* 2. Ioan. 4. Constat ergo quia qui in Deo non manet, in diabolo manet, cuius membra sunt omnes, qui iurgia seminant, & ecclesiasticam disciplinam recusant, quibus veraciter dicitur: *Vos ex patre diabolo estis.* Ioan. 8. Qui videlicet Caroli virtutibus ab ineuntis ætatis principiis inuidens, eiusque religiosum propositum longius propagari pauescens, multis aduersitatibus lacessiuit: fideles eius frequentissime rebellare suasit, in bello contra Northmannos pro ecclesiæ Dei liberatione pugnanti, eosque vsque ad vltimam deditionem compellere satagenti, senioris vestri, parentum quoque, siue vestrum animum ad inuasionem relicti eius imperii, sicut & modo feciſſe dinoscitur, suscitauit. Ipsos familiares, ipsum postremo filium, ad eius exterminium hostiliter prouocauit: & ne quando ad imperium, quod ei constat non humano collatum beneficio, licet per nostræ mediocritatis ministerium, sed diuino, pertingere potuisset, tota fraudulentiæ suæ virtute prohibuit, tota consilii sui versutia debellare certauit. Sed Deus omnipotens, cuius prouidentia per mutabilium rerum principes totius mundi latitudo gubernatur & regitur, hunc flagellis erudiri

frequentibus voluit, deprimi penitus, ſicut a vobis crebro probatum eſt, nunquam permiſit. vt ſcilicet futurus imperator in regni poteſtate diſceret, quantum timere Dominum in proſperis, quantum in aduerſis Deo confidere debuiſſet. Et quidem reprehenſibilis eſſet, ſi metas ſui regni ingrediens fines alterius vſurpaſſet, ſi fideles alterius ſolicitans, ad periurium, ſicut vos feciſſe probamini, compuliſſet, ſi pacem regni, ſicut vos facitis, temeraſſet. Nunc vero, cum diuinitus præſcitus & prædeſtinatus, non a ſemetipſo, ſed ab eccleſiæ Dei filiis inuitatus aduenerit, ſine ſanguine, ſola ſua beneuolentia huius Italiæ fortiſſimos ſibi duces deuinxerit, angelico munere vias ſuas per inuia loca directas inſpexerit, fruſtratis inſidiis ei compoſitis diuinitus liberatum ſe ſenſerit, paludes inuias ſibi peruias factas inuenerit, vada profundorum fluminum, velut alter dux Iſraeliticus, exercitibus ſuis pene ſicca repererit, miramur & obſtupeſcimus, cur eum a Domino prælatum non intelligitis vos, qui ſenſibiles eſtis, quem elementa inſenſibilia ſenſiſſe videntur. Miramur & obſtupeſcimus, cur parricidalia contra eum arma ſuſtollitis, quem ab ipſa ſua infantia multis aduerſitatibus fatigatum vidiſtis, ſuperatum vero protegente Domino minime cognouiſtis. Miramur, inquam, & obſtupeſcimus, cur eum, quem obedientiæ ſuæ merito vobis diuinitus prælatum cognoſcitis, non ſicut reuera imitabilem ſequimini, ſed ſicut deteſtabilem, quantum in vobis eſt, perſequi laboratis. Cum ſi exemplo illius obedientiæ vos ſancta ſedes apoſtolica ſibi aliquoties deuotiores cognoſceret, benedictionis ſuæ vos & in hoc ſæculo gratia debriaret, & in futuro ad hereditatem regni cæleſtis admitti ſuis continuis precibus impetraret. Sed quando ſanctæ ſedi apoſtolicæ debitam vos obedientiam ſeruaturos putabimus, quos contra Dei omnipotentis ordinationem tam manifeſtis indiciis rebellare videmus? Neque enim contra Carolum eſt murmur veſtrum, ſed contra Dominum, cuius eſt regnum, & cui voluerit ipſe dat illud, qui etiam per Salomonem dicit: *Per me reges regnant.* item per doctorem gentium teſtatur dicens: *Non eſt poteſtas, niſi a Deo.* & iterum: *Qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit.* Redite igitur prævaricatores ad cor, & quia mors non tardat, nolite differre

Prou.8.

Rom.13.

differre de die in diem. Nolite ſocialia bella committere: nolite parricidales gladios in perniciem veſtri ſuſtollere. Nolite Fontanicum deteſtabile prælium reuocare. quia ſicut qui pro eccleſiæ Dei defenſione moritur, ſuo ſanguine coronatur: ita qui contra Dei eccleſiam pugnans vt refuga Chriſtianitatis perimitur, procul dubio condemnatur. Nolite, cariſſimi, pro breuibus vitæ commodis æternæ remunerationis vobis ianuam claudere. Nolite pro rebus tranſitoriis æternorum bonorum commoda præterire. Quia iuxta beati Marci ſententiam, *nihil prodeſt homini ſi lucretur totum mundum, animæ vero ſuæ detrimentum patiatur.* Huius rei gratia generalitatem veſtram, quam paterno affectu complecti volumus, his apoſtolicæ auctoritatis literis idemtidem hortamur ac obteſtamur, vt tandem aliquando nobiſcum pariter ſentientes, tam dilectum filium noſtrum Hludouicum glorioſum regem veſtrum, (ſi tamen filius dici meretur, qui apoſtolicæ ſedis monitis ſemper inobedientiſſimus extitit, ſi glorioſus dici debet, qui adhuc in ſenectute decrepita Chriſtiani ſanguinis effuſionem deſiderat, ſi rex dici debet, qui neque vos, neque ſemetipſum regere valuit, quominus abſentis fratris regni pacem corrumperet,) quam cunctos veſtri regni homines, voce libera moneatis, & ab inuaſione ſiue oppreſſione imperii dilecti filii noſtri Caroli ſemper Auguſti funditus retrahatis: nunquamque de reliquo, ſiue blandimentis, ſiue terroribus, aſſenſum quemlibet, fauoremve præſtetis ad funeſtum prælium inferendum, & Chriſtianorum ſanguinem, quod Dominus auerterit, effundendum. Nam cuiuſcumque ſit ſublimitatis, dignitatiſve perſona, quæ præſentibus legatis noſtris, Ioanne Siculenſi, itemque Ioanne Tuſcanenſi, venerabilibus epiſcopis, quos vice noſtra illas in partes, ad examinanda ſimulque diffinienda canonice, ſiue legaliter, quæ hoc anno inter vtroſque fratres emerſere negotia, conuenire in loco ab eis deſignato, eiſque ſatisfacere humiliter detrectauerit, auctoritate Dei omnipotentis, ſanctorumque apoſtolorum principum Petri & Pauli, noſtræque mediocritatis, veniam ſibi deinceps nouerit denegari, nec amodo communionis noſtræ futurum fore conſortem, qui ſocius eſſe noluerit diſciplinæ. Optamus gloriam veſtram Matth. 8.

apostolicis monitis obsequentem semper in Christo bene valere.

EPISTOLA CCCXVII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EPISCOPOS ET COMITES IN REGNO CAROLI CONSTITVTOS.

Laudat illos, quod in fide constantes erga Carolum perstiterint: & de legatis, quos ad componenda dissidia mittebat in Galliam.

BENEDICTVS Deus & Pater domini nostri Iesu Christi, qui vestræ sinceritatis fideique constantiam duriorem, vt ita dixerimus, adamante erga fidelitatem inuictissimi principis domni Caroli spiritalis filii nostri, semperque Augusti, hactenus non indebite fecit persistere, & quanti caloris in vobis caritas vigeat, dono gratiæ largitatis suæ clarius demonstrauit: quatenus notam faceret gentibus virtutem gloriæ suæ, & diuitias bonitatis suæ, ad profectum fidelium, & ad correctionem infidelium, omnibus reuelaret. Ostendistis enim, carissimi, quantum sit erga pacis & concordiæ cultum vestræ beneuolentiæ benignus affectus, & implestis opere quod ipse a vobis exigit Christus, dicens in euangelio: *Omnia quæcumque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis.* & apostolus ait: *Fides sine operibus mortua est.* Vnde noster apostolatus immensæ lætitiæ repletus tripudio, primum quidem Deo omnipotenti sufficientes ac laudes debitas, quia nihil sine eo facere possumus, retulit, & vobis, qui studiose tanto imperatori fidem immaculatam seruastis, multimodas gratiarum actiones agere, dignisque vos efferre laudibus non omittit. Siquidem, dilectissimi, satis vobis prudenter consuluistis, quando aliis, quod flentes dicimus, vel sponte, vel callide ac fraudulenter deceptis, vos, sicut diximus, fidei calore vtentes, & Deum præ oculis habentes, noluistis iniquorum vel tyrannorum fascibus onerari vel maculari. Quin potius restitistis, prauitatibus eorum non consensistis, & peccatis alienis minime communicastis. Idcirco libere dicere valebitis: Non ad-

Matth. 7.

Iac. 10.

hæsit mihi cor prauum: quoniam nulla pars fidelis cum infideli, Christi ad Belial, iustitiæ ad iniquitatem, vel lucis ad tenebras. Ergo, quia ita est, state in fide, & viriliter agite, seniorique vestro domino imperatori fidem specialiter repromissam, sicut cœpistis, inconuulsam seruate, & in melius confortati eiusdem honori seu profectui prouidete: ac ne pro temporalibus æterna, pro corporalibus spiritalia, pro terrenis cælestia gaudia amittatis summopere decertate; scientes quia adiuuante illo qui dicit: *Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit*, & posse vobis cælitus dabitur, & perseuerantia tribuetur: opeque summæ diuinitatis vestrum cor confortabitur, imo & ad omnes inimicorum insidias reprimendas confortabit Dominus mentes vestras in caritate & gratia, & tuebitur vos in sæcula sæculorum: vt iterum atque iterum benedicatur Dominus & Pater Domini nostri Iesu Christi, & a nostro pontificatu, imo ab vniuersis Christi fidelibus, vobis innumeræ gratiæ referantur. Porro, si qui adhuc, quod minime credimus, in aliquo læsi quicumque vestrum reperti fuerint, hortamur vt resipiscant, & dignam emendationem se corrigendo exhibeant. Nam cuiuscumque sit sublimitatis, dignitatis, vel ordinis, qui cum præsentibus legatis nostris, Ioanne videlicet & Ioanne venerabilibus episcopis, dilectis quoque familiaribus nostris, quos vice nostra illas in partes ad examinanda, simulque diffinienda canonice, siue legaliter, quæ hoc anno inter vtrosque fratres emersere negotia, conuenire in loco ab eis designato, eisque satisfacere humiliter detrectauerit, auctoritate Dei omnipotentis, sanctorumque apostolorum principum Petri & Pauli, nostræque mediocritatis, veniam sibi deinceps nouerit denegari, nec amodo communionis nostræ futurum fore consortem, qui socius esse noluerit disciplinæ. Optamus sanctitatem vel gloriam vestram in Christo bene valere. Data XIII. Kalendas Martias, indictione IX. *Recitata in Synodo Pontigonensi.*

Matth.10.

EPISTOLA CCCXVIII.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD EPISCOPOS, QVI A CAROLO DESCISCENTES, LVDOVICO REGI ADHÆSERANT.

Increpat eorum infidelitatem, monetque vt resipiscant, ac legatos a sede apostolica missos benigne suscipiant.

RELATIONE vera didicimus, quod dilecto ac spirituali filio nostro Carolo glorioſissimo imperatore Augusto, seniore vestro, ad limina sanctorum apostolorum Petri & Pauli principum veniente, ibique, vt Christianissimum decet ecclesiæ Christi patronum, vota sua prisco iam tempore præoptata Domino Deo humiliter exoluente, Augustaleque diadema, sibi diuinitus sine dubio collatum, per humilitatis nostræ ministerium accipiente, fratri eius, Hludouico scilicet regi, si tamen rex iure dici debeat, qui mentis suæ motus in abruptum impietatis cadentes non rexit, in regnum ipsius collecta populi nefandi multitudine intranti, & Paganorum more ecclesiam Dei, populum videlicet precioso Christi cruore redemptum, in pace positum conturbanti, relictis vestris conciuibus atque sodalibus, qui Deo & seniori suo fideles procul dubio esse videntur, hærere, atque cum eo aduersus dominum, gentem, & populum vestrum, ab statu vestræ fidelitatis, & promissione diuinorum sacramentorum, contra sacri ministerii vestri officium, & contra sponsionis ac fidei vestræ iusiurandum, arma cum hostibus eleuare, pariterque nefanda & impia committere præsumpsistis. Heu pro dolor! quare tantæ iniquitatis scelus sponte committere, quare tantæ infidelitatis malum mundo vniuerso, sicut Iudæ Iscariotæ, execrabile in exemplum ostendere non dubitastis? Quæ gens hoc audiens vos non odiat? quod regnum vos exosos fore non iudicet? quando etiam gentibus, quæ Deum verum vtique ignorant, tale committere nefas videtur incongruum. Quare pro terrenis lucris vel minis eos, quos societate & vnanimitate vestra defendere, saluareque vt vosmet debuistis, appetere, & cum inimicis persequi non contempsistis? cum dicente Domino, *maiorem caritatem nemo habet, quam vt animam*

Ioan. 15.

ſuam ponat pro amicis ſuis, in quo ſcilicet vos eam, quæ per dilectionem operatur, caritatem, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, in qua totam legem & prophetas pendere ſcimus, nullatenus conſtet habuiſſe, quin potius Cain fratricidam diu mente geſſiſſe. Nonne lux mundi, & ſal terræ, Veritate atteſtante, vos eſtis, qui verbis pariter & exemplis, quaſi luminaria mundo lucere omnibus, atque inſulſas hominum mentes ſapientiæ cæleſtis ſale condire inſtantiſſime debetis? Nonne vos poſuit Spiritus ſanctus epiſcopos regere eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo? Nonne magis veſtrum erat docere populum, non autem in tam peruerſis rebus aſſenſum præbere? Dolemus itaque de vobis, quaſi de membris corporis Chriſti, dicentes cum propheta: *Ventrem meum doleo, ventrem meum doleo, ſenſus cordis mei turbati ſunt.* & iterum: *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, vt plangam populum iſtum die ac nocte?* Quapropter monemus, hortamur, & ſaluti veſtræ volentes pro affectu conſulere magnopere ſuademus, vt reſipiſcentes, tantæ iniquitatis auctore ſceleſto relicto, ad Deo dilectum imperatorem ſeniorem veſtrum Auguſtum toto animo fidelique voluntate reuerti, ac deinceps ei fideliores exiſtere omnibus modis procuretis. Nam veſtrum erat pacem annuntiare his qui prope & his qui longe ſunt, dicente Domino: *Supra montem excelſum aſcende tu qui euangelizas Sion. Clama, ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam.* veſtrumque erat annuntiare populo ſcelera & peccata ſua, ne ſanguis eorum de manu veſtra a Domino requiratur, non, vt dictum eſt, ſequi. Et ideo contaminati eſtis ſecundum prophetam dicentem: *Væ quia tacui, quia vir pollutus labiis ego ſum, & in medio populi polluta labia habentis ego habito.* & communicantes prauis eorum ſceleribus, infructuoſiſque operibus vos reprehenſibiles oſtendiſtis. Tamen quia ſcimus procul dubio late patere viſcera pietatis Dei, reuertimini, & nolite de cetero iugum cum infidelibus ducere. Nolite amplius imitari eos, qui pacis ſanctæ fœdera violant, vnitatem diuidunt, & in agro dominico zizania ſuperſeminare ad propriam infelicitatem præſumunt. Reuertimini & ſectamini chariſmata meliora, nec iterum antiqui hoſtis verſutiis pareatis: ſed ſicut Dei miniſtri, Domini præcepta ſequentes, in omnibus cum

Ier. 4.
Ier. 9.
Iſa. 40.
Iſa. 6.

iam dicto imperatore cariſſimo filio noſtro perfecte ſtare ſatagite. Quia ſi cum præfato rege Hludouico, vel aliquo filiorum eius, ad ſcandalum & regni perturbationem manere, aut eis aliquod adiutorium modo quolibet præbere tentaueritis, & non potius ad eumdem dilectum filium noſtrum Cæſarem Auguſtum certiſſime redieritis, atque cum eo aduerſus eius inimicos viribus totis fideliter non ſteteritis, ſcitote vos per auctoritatis noſtræ legatos anathemati ſubmittendos. Præſentes autem miſſos noſtros, Ioannem videlicet & Ioannem venerabiles epiſcopos, dilectoſque familiares noſtros, benigne admittite, iniunctam ſibi legationem intelligenter audite, & efficaciter obaudite. vt in hoc quam vere ſitis filii pacis cunctis detur intelligi, & neminem poſſit latere mortalium. Pro Chriſto enim, qui eſt pax noſtra, legatione funguntur, cum procul dubio a ſede apoſtolica pro pace mittuntur. Optamus vos in Chriſto nunc & ſemper bene valere. *Recitata in Synodo Pontigonenſi.*

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Relatione vera.*] Eorum qui tunc a Carolo deſciuere princeps fuit, Aimoino teſte, Ingelramnus nuper camerarius, regique intimus, nunc Ludouico Germaniæ regi auctor fraterni regni inuadendi. De his ergo Aimoinus idem lib. V. cap. XXXII. *Ad obſiſtendum*, inquit, *Ludouico primores regni Caroli, iubente Richilde regina, ſacramento ſe confirmauerunt, quod non ſeruauerunt: ſed ex ſua parte regnum Caroli peſſumdantes hoſtili more deuaſtauere. Similiter & Ludouicus cum ſuo exercitu idem regnum peſſumdedit.*

EPISTOLA CCCXIX.

IOANNIS PAPÆ VIII.

AD VNIVERSOS GALLOS ET GERMANOS.

De damnatione Formoſi epiſcopi, Gregorii nomenclatoris, & aliorum, qui Romæ in Synodo fuerant excommunicati.

Ioannes epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei reuerentiſſimis & ſanctiſſimis confratribus noſtris, archiepiſcopis, epiſcopis, abbatibus, ſacerdotibus, cunctiſque iudicibus, & vniuerſo populo, per omnes Gallias & Germanias conſtitutis.

ZELO Chriſtianæ religionis eccleſia Dei quæ penes nos eſt, inſtinctuque dilecti filii noſtri ſereniſſimi impera-

toris, imo ſpiramine Spiritus ſancti commonita, pro diuerſis eccleſiæ Dei referendis incommodis, contra Gregorium nomenculatorem, & Georgium generum eius, duo ſcilicet iniquitatis vaſa contra excelſi Dei religionem pugnantia, tam præterito menſe Februario præſentis nonæ indictionis, per Petrum venerabilem Foroſemproniatem epiſcopum penes præfatum ſpiritalem filium lacrymabilem ſuggeſtionem depoſuit; quam noſtram quoque pontificalem ſuggeſtionem pridie Kalendas Aprilis die contra eoſdem per ſemetipſam offerre curauit. Quapropter nos per Zachariam & Gaidericum venerabiles epiſcopos, & Chriſtophorum ſedis apoſtolicæ primicerium, eis ſuggeſtionum conteſtationem emiſimus, admonentes atque iubentes, vt ſi aliquid de conſcientiæ ſuæ puritate confiderent, ad condictum venire ſtuderent examen. At illi mollibus ſermonibus, & exquiſitis adinuentionibus, ſe quidem venturos, & ad voluntatem noſtram cuncta ſe emendaturos dixerunt: ſed de die in diem ſub obtentu ægritudinis tamdiu iudicii diem diſtulerunt, donec aut nos cum fidelibus eccleſiæ Dei potuiſſent perimere, aut Sarracenos, quos iam per ſuos familiariſſimos æque Sarracenos inuitauerant, in Romanam vrbem ad perditionem omnium intromittere valuiſſent. Cumque nos contra vtramque fraudem iuuante Domino præparatos vidiſſent, & imminere ſibi iudicii ſtatutum diem cognoſcerent, decepti ſe cum quibuſdam ſuis complicibus, videlicet Formoſo epiſcopo, Stephano ſecundicerio, & Sergio magiſtro militum, & Conſtantino nomenculatoris filio, quos non noſtræ conuentionis iudicium, ſed reatus propriæ conſcientiæ ſtimulabat, contra ſalutem reipublicæ & regni dilecti filii noſtri Caroli ſereniſſimi principis, cui ſemper infideles fuerunt, & cuius prouectioni ſemper detraxerunt, conſpirantes, neſcimus quo profecturi, noctis ſilentio cum adulteris clauibus portas Vrbis, quæ vocatur ſancti Pancratii, aperuerunt, & cum ſuis complicibus, cumque omnibus theſauris ſanctæ Dei eccleſiæ, Sarracenis vndique populantibus, diffugerunt: portaſque patentes relinquentes, multis margaritis fugiendi, & Sarracenis ingrediendi aditum, niſi nos diuina cuſtodia tueretur, procul dubio reliquerunt. Itaque obſtupeſcentes in talibus, Dominicum & Gri-

moldum venerabiles episcopos ad euocandum eos direximus. Qui reuertentes nuntiauerunt sibi a satellitibus suis fuisse responsum, nescire se quonam profecti fuissent. Iudicio sane in diem alterum protelato, cum eos iterum synodice simulque & legaliter quæreremus, & habere minime valeremus, cum omni Dei ecclesia in basilica sanctæ Dei genitricis, quæ Ad martyres vocatur, Synodum vocauimus. & post regulares allocutiones, sententias in eos protulimus, quarum exempla secundum ecclesiasticum morem generalitati vestræ direximus, ne vobis communicandi cum eis occasionis aditus tribuatur. Quæ scilicet sententia ita se habet: Formosum Portuensem episcopum, qui a beatæ memoriæ domno prædecessore nostro papa Nicolao in Bulgarorum patriam destinatus, nouiter in Christo regenerati regis animos adeo suis calliditatibus vitiauit, vt terribilibus sacramentis eum sibi obstrinxisse testatus sit, ne se viuo quemlibet episcopum a sede apostolica suscepisset, seque eidem terribilibus nihilo minus iuramentis, vt ad eum quantocius reuerti debuisset, obstrictum fuisse professus sit, quique a nobis proficiscendi illuc licentiam, literas, & necessaria adiutoria impetrauit: quoniam iamdudum per ambitionem a minori ecclesia in maiorem, videlicet sanctam sedem apostolicam, prosilire conatus, plurimos sibi consolatores effecit, & nunc per repertam hypocrisin retrorsum rediens, sine licentia vel conscientia nostra, propriam parœciam deseruit, Vrbe discessit, & contra salutem reipublicæ dilectique filii nostri Caroli a nobis electi & ordinati principis, cum suis fautoribus conspirauit: nisi amodo intra diem decimum, id est III. Kalendas Maii præsentis nonæ indictionis, præsentiam suam nobis satisfaciendo monstrauerit, auctoritate Dei omnipotentis, sanctorumque apostolorum principum Petri & Pauli, omni ecclesiastica communione priuatum esse decernimus. Decernitis & vos ita? Responderunt omnes: Decernimus. & nisi post diem decimumquintum, id est IV. Nonas Maii præsentis IX. indictionis, resipiscens satisfacturus nobis occurrerit, auctoritate & iudicio sancti Spiritus qui semper effugiet fictum, omni sacerdotali ministerio penitus denudatum fore iudicamus. Iudicatis & vos ita? Responderunt omnes: Iudicamus. Qui si nec huius

dila-

dilationis miſeratione commotus, humiliter ſe poſt diem XX. id eſt VII. Idus eiuſdem Maii menſis, præſentiæ noſtræ reddiderit, vel ſi viris potentibus ſociatus ſeditiones vel factiones concitauerit, vel ſi in eccleſia Dei in aliquo conturbare præſumpſerit, ſi contra hanc communem omnium noſtrum ſententiam agere vel reſultare tentauerit, anathema ſit a Patre, & Filio, & Spiritu ſancto, nunquamque in vlla Synodo recuperationis ſpem, aut ſatisfactionis aditum ſibi nouerit reſeruatum. Gregorium nomenculatorem, Theophylacti quondam nomenculatoris filium, qui iuſiurandum fidei ſuæ diuerſo modo corrumpens, puritatem ſanctæ Dei eccleſiæ ſuis fraudulentiis, auaritiis, rapinis, cupiditatibus, ſimulque calliditatibus, per octo ferme annorum curricula maculans, ſummum Romanæ vrbis pontificium, coniurantibus ſibi dudum ſuis complicibus, factioſe præripere affectauit; & de multis palam recitatis capitulis, tam primo penes dilectum filium noſtrum Carolum ſereniſſimum imperatorem quam poſtea penes nos ad generalitatem ſanctæ Dei eccleſiæ, per nonnulla ſuggeſtionum capitula noxius diffamatur, & pro eiſdem criminibus a nobis per Zachariam & Gaudericum venerabiles epiſcopos, & Chriſtophorum primicerium ſanctæ ſedis apoſtolicæ, cum fratre & genero, ſuiſque complicibus, iuridice conteſtatus, examini ſe præſentandum fore, & cuncta, quæ eccleſiis, vel piis locis, aliiſque hominibus abſtulerat, ſub iuriſiurandi interpoſitione reſtituturum promiſit: deinde conuentum noſtrum de die in diem fraudulenter, (vſquequo nos vel fideles huius eccleſiæ interimere, vel hoſtes Chriſtiani nominis, id eſt, Sarracenos, quos per ſuos familiariſſimos Sarracenos, iam inuitauerat, intra Romanam vrbem introducere potuiſſet,) eluſit: & præfinitum diem, quo canonice ſiue legaliter audiri debuiſſet, fraudulenter præripiens, cum Georgio & Sergio magiſtris militum, nec non & Stephano ſecundicerio, aliiſque ſuis complicibus, nocturno ſilentio portas huius ſacræ vrbis, Sarracenis circumquaque imminentibus, cum clauibus adulterinis aperuit, ſeque contra ſalutem reipublicæ ſimulque quietem imperii præfati filii noſtri ſereniſſimi Auguſti, contra leges conſpirando, fraudulenter proripuit, & cum omnibus pene theſauris eccleſiæ Roma-

næ, dubium quo profecturus exceſſit. Simulque Stephanum ſecundicerium, qui diuerſas eccleſias ſpolians per auaritiam, turpiſque lucri compendia, tributa vetera multiplicauit, & in omnibus peruerſitatibus ſuperius nominatis fratri complex & conſentaneus extitit. Necnon & Georgium Gregorii primicerii filium, qui germani proprii concubinam ſubripiens, eum veneno necauit: deinde poſt execrabiles Chriſtianis inceſtus, viuente nepte ſanctiſſimæ recordationis Benedicti papæ, cuius opibus de paupertate ſurrexerat, præfati nomenculatoris Gregorii filiæ ſe fornicario more commiſcuit. propter quam pene publice iam dictam legitimam vxorem peremit. De cuius homicidio, a principibus adulterinos miſſos eruens, adiudicante conſcio ſocero nefandus gener impunitus exiliit. Quique poſt diuerſa homicidia, deprædationis & malignitatis genera, tam patriarchium, quam veſtiarium ſedis apoſtolicæ ſibi commiſſum, non tantum auro, argento, vel palliis, verum etiam æreis ſignis, vaſiſque priuauit: & in omnibus impietatibus ſocerum ſequens, imo præueniens, Sarracenis vndique ſæuientibus, portas vrbis cum eo fraudulenter aperuit, & cum ſibi conſpirantibus contra ſalutem reipublicæ demigrauit. Simulque Sergium magiſtrum militum, Theodori magiſtri militum filium, qui reuerendæ memoriæ domno Nicolao, cuius neptem in coniugium ſuſcipiens, ita ingratus ac inhumanus extiterat, vt viuente eo, & in extremis poſito, eidem theſauros ſuos ad eleemoſynas faciendum cum præfatis ſuis complicibus abnegaſſet. Quique eadem ſua coniuge, propter quam de maxima paupertate conualuerat, derelicta, cum Valuiſindula concubina, præſtito iureiurando vt eam nuptialiter ſumeret, nuper effugit, & in omnibus iniquitatibus cum nominatis ſuis complicibus conſpirauit. Sed & Conſtantinam præfati Gregorii nomenculatoris filiam, quæ primo per conſenſum patris, ſub conditione iuriſiurandi, legaliter Ceſſario Pipini potentiſſimi veſtararii filio copulata, dein conſumptis omnibus ſoceri ſui diuitiis, viuentem & valentem ſponſum ſuum ſine vlla legali diſquiſitione deſeruit, & ad Gratiani Gregorii magiſtri militum filii nuptias publice conuolauit: poſtremum cum alio fugere geſtiens inceſtum commiſit, ex quo prægnans in-

uenta prædictum Gratianum Gregorii filium maritum suum relinquens, cum rapacibus, periuris, sacrilegis, mœchis, fornicatoribus turpiter fornicatura discessit. Nisi intra diem decimum, id est III. Kalendas Maii præsentis nonæ indictionis, præsentiam suam nobis præfati, videlicet Gregorius, Stephanus, Georgius, & Sergius, simulque Constantina, congrue satisfacientes exhibuerint, auctoritate Dei omnipotentis, sanctorumque apostolorum principum Petri & Pauli, omni Christiana communione priuatos, cum omnibus communicatoribus & fautoribus suis permanere decernimus. Et nisi post diem quintumdecimum, id est IV. Nonas Maii iam dictæ præsentis indictionis, simpliciter & humiliter nobis, imo ecclesiæ Dei, sæpedicti scilicet Gregorius, Stephanus, Georgius, Sergius, & Constantina, purificaturi occurrerint, eos auctoritate & iudicio S. Spiritus, cum cunctis sibi communicantibus, perpetuo anathemate condemnamus. Hi vero qui ab omni se societate remouentes ad vnitatem sanctæ apostolicæ sedis redierint, communionis & benedictionis nostræ gratiam sibi reddendam esse confidant. His itaque auctoritate sancti Spiritus promulgatis, omnium vestrum generalitatem his apostolicis literis exhortamur, vt has literas per omnes diœceses vestras publice relegentes, & ad vicinas parœcias dirigentes, præfatorum depositorum, excommunicatorum, & anathematizatorum consortia, quasi venenum pestiferum declinetis: neque cum eis communicantibus in cibo, potu, siue colloquio communicetis. scientes eum qui eis, siue communicantibus eis, se in oratione, cibo, potu, colloquioque miscuerit, eadem excommunicationis & anathematis censura iuxta canonicum capitulum modis omnibus obligatum, nunquamque a nobis sine digna satisfactionis pœnitentia sibi fore communicandum. Optamus sanctitatem vestram in Christo nunc & semper bene valere. Data XI. Kalendas Maii. *Recitata in Synodo Pontigonensi.*

EPISTOLA CCCXX.

IOANNIS PAPÆ VIII. NOMINE SCRIPTA AD PHOTIVM.

De processione Spiritus sancti.

Ioannes episcopus seruus seruorum Dei, Photio reuerendissimo & catholico fratri patriarchæ Constantinopolitano, gratiam desuper ad opera salutarem.

NON ignoramus quod nonnulli eorum, qui apud vos sunt pacis parum studiosi de nostra ecclesia & de nobis ipsis, veritate neglecta, male loquuntur. Resque eo progressa est, vt parum absit, quin tua fraternitas de nobis, & de iis qui nobis sunt subditi, male sentiat. Et illi quidem nacti sunt occasionem sicut etiam ego ipse affirmarem huiusmodi proposito satis congruam, veritas tamen ipsa, vti se habet, nullo pacto est adulterata, neque vitiata, vt procedens sermo rem manifestam faciet, & Deus hoc ipsum nobis suo testimonio desuper confirmabit. Verum illi instar eorum, qui vinum aqua miscent & adulterantur, nonnulla a seipsis falsa fingentes & excogitantes adhibent. Oportet enim vt dæmon qui ab initio mali opifex fuit, & inter nos & Deum inimicitias posuit, ac deinde nostrum primum parentem a Dei amore separauit, & creatori suo inimicum illum constituit, etiam nunc aliquos habeat sui ministros, & hos ipsos impellat, vt inter ecclesias scandalum aliquod concitent.

Ego vero ad Deum potius auctorem & largitorem oculos dirigens, qui inimicitias etiam in cruce sua morti tradidit, pro viribus illorum hominum qui malis delectantur, ora obstruere contendo. Et hac de causa etiam antequam tua fraternitas aliquid mihi significet, hæc tibi manifesta facere decreui, vt de rebus nostris satis edoctus, aures minus præbeas iis, qui contendere & conuitiari studeant: sed ipsos reiicias potius & respuas, efficias præterea, vt alii eorum verbis fidem non adhibeant.

Nouit etiam tua fraternitas, quod cum nuper ad nos accessit qui a te missus est, & de sancto symbolo nos consuluit, quomodo inuenit nos illud inconcussum, sicut nobis ab initio traditum est, conseruare, neque aliquid addidisse, vel detraxisse, cum recte nouerimus, quod eos qui talia facere

audent grauis condemnatio expectat. Reuerentiæ itaque tuæ iterum significamus, vt de hac additione in symbolo (ex Filio scilicet) tibi satisfaciamus, quod non solum hoc non dicimus, sed etiam quod eos qui principio hoc dicere sua insania ausi sunt, quasi transgressores diuini verbi condemnamus, sicut theologiæ Christi Domini euersores, & sanctorum pontificum, & reliquorum sanctorum patrum qui synodice conuenientes sanctum symbolum nobis tradiderunt, & vna cum Iuda illos collocamus, quod eadem ipsa quæ ille patrare non sunt veriti; non quia dominicum corpus morti tradiderunt, sed quia Dei fideles, qui sunt eius membra, schismate segregarunt, & inuicem diuiserunt; & ita æterno igni illos præcipites dantes, & multo magis seipsos, vt fecit prædictus Iudas indignus Christi discipulus, suffocarunt.

Arbitramur autem tuam reuerentiam recte nosse, cum sis sapiens & doctrina præditus, quod dum, vt reliqui nostri episcopi nobiscum idem sentiant, totis viribus contendimus, non mediocrem id nobis molestiam affert. Et reuera rem adeo grauem tam cito commutare, nullus id facere posset, licet breui tempore ortum habuerit, nec multorum annorum spatio fuerit confirmata. Et hac de causa rationi congruum nobis visum est, ne violenter aliquis cogatur a vobis additionem illam dimittere, quam ipse adiecisse symbolo se nouerit, sed potius mansuetudine aliqua huiusmodi homines admonere, & paulatim a blasphemia reuocare. *Pascite*, inquit summus apostolorum Petrus, *qui in vobis est gregem Dei, prouidentes non coacte, sed spontanee, neque vt dominantes in cleris, sed forma facti gregis.* Qui igitur ita nos accusant, ac si talia male sentiamus, non iure nos accusant. Tuam itaque decet fraternitatem, neque scandalum aliquod aduersus nos pati, neque a reliquo ecclesiæ corpore proscindi, sed potius nobiscum fidei agones sustinere cum prudentia & longanimitate; & alios qui a veritate declinauerunt, ad illam amplectendam reuocare, vt pro his eamdem nobiscum mercedem recipias. Vale in Domino, reuerendissime & catholice frater. 1. *Petr.* 5.

NOTA.

[a] *Epistola*] Photius inter alias etiam hanc Ioanni papæ affingens calumniam, quasi eadem cum Græcis de Spiritus sancti processione Calumnia de processione Spiri-

tus ſancti a Photio Ioanni papæ obiecta refutatur.

ſenſerit, finxit hanc epiſtolam ſub nomine Ioannis papæ VIII. ad ſe Photium ſcriptam, de proceſſione Spiritus ſancti: quam vel ab ipſo Photio, vel alio quodam effictam eſſe oportet. His enim temporibus in Romana eccleſia abſque aliqua ambiguitate vſu receptum fuiſſe, vt Spiritus ſanctus a Patre Filioque procedere diceretur, poſt alias ea imprimis ratione manifeſte probatur, quod Ioannes ſanctæ Romanæ eccleſiæ diaconus ſcribens ad hunc ipſum Ioannem pontificem quatuor a ſe elaboratos libros vitæ ſancti Gregorii papæ, vbi agit de dialogis ab eo ſcriptis, & in Græcum a Zacharia papa tranſlatis, iuſte queritur, quod cum ipſe ſanctus Gregorius in eis aſſeruerit diſertis verbis, Spiritum ſanctum a Patre Filioque procedere, illi textum corruperint, illaque verba *Filioque* abradendo inde abſtulerint; illos magnopere redarguens, quod audacter nimis ſicut & impudenter ſancti Gregorii textum ita corruperint: plane ſignificans Romanam eccleſiam nihil diuerſum ab ipſo ſancto Gregorio ſentire, nec Ioannem, ad quem ſcribit, ab ea ſententia diſcrepare. Vide quæ dicam infra in notis Conciliabuli pſeudooctaui, verbo *Conciliabulum*.

FRAGMENTA QVÆDAM ALIARVM EPISTOLARVM IOANNIS PAPÆ VIII.

Quod ſacerdos homicida non poteſt in ſacerdotio manere.

Cennemoco epiſcopo Venetenſi.

dist. 50. Miror minus.

MIROR minus doctam ſcientiam tuam ſacerdotem putare poſt perpetratum homicidium poſſe in ſacerdotio miniſtrare: imo, quod eſt peius, nobis ſuadere velle, vt ipſi tali præſumptioni præberemus aſſenſum. Quis enim tam demens, tamque peruerſi ſenſus, tale quid æſtimaret, vel poſt quantamcumque pœnitentiam concedendum, cum omni ſit canonicæ diſciplinæ contrarium? Debet ergo ſacerdotio priuatus lacrymarum fonte flagitium tam immane diluere: vt talibus ſaltem remediis curatus, ſalutis poſſit inuenire ſuffragium.

Communione priuetur ſponſa, niſi raptorem deſerere, & ad ſponſum ſuum redire voluerit.

Roſtagno archiepiſcopo Arelatenſi.

27. q. 2. Atho præſentium.

Atho præſentium lator, dum in noſtro ſeruitio fideliter

excubaret, quemdam virum feminam sibi desponsatam queritur rapuisse. Et ideo fraternitas tua, auctoritate nostra suffulta, suffraganeos suos episcopos præsentialiter conuocet: sicque vnanimi sententia, si sponsam huic raptor non reddiderit, tam idem, quam rapta, si ad sponsum pristinum remeare noluerit, omni communione priuentur.

De examinanda causa cuiusdam presbyteri.

Sigibbodo archiepiscopo Narbonensi.

Præsentium literarum gerulus, sedi apostolicæ præsentatus, se presbyterum esse querula & lamentabili voce perhibuit, & a sanctitati tuæ subiectæ diœceseos episcopis ab officio presbyteratus suspensum, & aliis quibusdam epitimiis vsque ad speciale iudicium nostrum submissum, pro eo quod, inquit, facto tumultu, quidam se apprehensum, & a terra brachiis subleuatum, in proprium fratrem forti iactauerit impetu, vt idem germanus suus tanti *operis male impulsus in terram ruerit, & prostratus atque oppressus vitæ flatum violenter amiserit. Denique illi reuerendi antistites, cum sibi, vt iste retulit, res in dubium veniret, vtrum commisso sibi dudum carere, nec ne, penitus debuisset officio, non ipsi hanc deliberare, sed nostro decerni & diffiniri iudicio voluerunt. Sed tunc hoc solenniter agerent, si primum ipsi plenario, & ex Canonibus in causa presbyteri delegato iudicio, quatuor deputatis ex venerandis decretis & legibus personis præsentibus, hanc ventilassent, & subtili examine discussissent: vt ita facta scripto relatione, si quid dubium sibi seu difficile ingessisse videretur, nostrum super hoc more prisco decretum exposcerent. At vbi nobis & persona relatoris incognita, & nullo episcoporum scripto commendatio approbata est, & rursus vbi nulla est accusatoris obiectio, nec accusati reatus confessio, nec fidelium comprobatio testium, nos nec illius solius narrationi creduli esse possumus, nec rursus in eum definitiuam damnationis sententiam proferre valemus. Ergo saltem nunc fraternitas tua metropolitani iure potita, ex episcopis sub se degentium vel vicinorum sex, vna cum episcopo, cuius est iste paroeciæ, sibi socians, tantum negotium subtili ventilet discussionis ventilabro, &

Iuo part. 10. cap. 26.

* lg. pōderis malo

inuento quod iuſtum eſt canonice decernat, & communi fratrum cenſura diffiniat.

Pallium, niſi poſt conſuetam fidei profeſſionem, dari non debet.

Vviliberto Colonienſi archiepiſcopo.

Dist. 100. cap. Optatum. Optatum tibi pallium nunc conferre nequiuimus, quia fidei tuæ paginam minus, quam oporteat, continere reperimus: cum videlicet in ea nullam ſanctarum vniuerſalium Synodorum, in quibus fidei noſtræ ſymbolum continetur, nec decretalium pontificum Romanorum conſtitutorum, ſecundum morem, feceris mentionem: ſed nec illam propria ſubſcriptione munieris, nec aliquem qui hanc iureiurando firmaret miſeris.

CONSTITVTIO IOANNIS PAPÆ VIII.

De iure Cardinalium.

Itemque ex noſtra præſenti conſtitutione bis in menſe vel eo amplius, vel apud illum vel illum titulum, ſiue apud illam vel illam diaconiam, ſiue apud alias quaſlibet eccleſias vos conuenire mandamus. Et ob veſtram & inferiorum clericorum vitam, & mores, & qualitates, & habitus veſtium perſcrutandum, & qualiter quilibet præpoſiti ſe erga ſubditos habeant, vel quod ſubditi ſuis præpoſitis non obediant, & ad quæque illicita amputanda, clericorum quoque & laicorum querimonias, quæ ad noſtrum iudicium pertinent, quantum fieri poteſt, definiendas. Quippe cum ſicut noſtram manſuetudinem Moyſi, ita & veſtram fraternitatem ſeptuaginta ſeniorum, qui ſub eodem cauſarum negotia diiudicabant, viciſſitudinem gerere, certum habeamus. Item monaſteria abbatibus viduata & abbatum, noſtra præcedente conſcientia, ſubſtitutionem his qui ſunt inter nos, vel fuerint monaſticæ profeſſionis, diſponenda committimus.

Propter ſolicitudinem autem eccleſiarum & clericorum earumdem diſciplinam, ſiue laicorum querimonias definiendas, bis in hebdomada ad ſacroſanctum palatium, iuxta decreta prædeceſſoris noſtri Leonis quarti, vos conuenire mandamus.

Item ſancimus de parochiis noſtris, quantumque pontifici

tifici competit, pontificali beneficio vos in perpetuum possidere, & in principalibus ecclesiis iuxta primatum vestræ consecrationis vicissim officia diuina peragere, & earum oblationibus, salua semper cardinalium diaconorum prisca consuetudine, æqualiter participare tam propter vsum vestrum, quam in ecclesiarum vestrarum luminarium concinnationes.

Anno Christi 873.

CONCILIVM CABILONENSE IN ECCLESIA SANCTI LAVRENTII trans Ararim celebratum anno Christi DCCCLXXIII.

SYNODI *huius meminit Petrus a sancto Juliano in historia rerum Cabilonensium, ad eamque conuenisse narrat Remigium Lugdunensem & Adonem Viennensem archiepiscopos, Liudonem Aeduensem, Girboldum Cabilonensem, & Bernardum Matisconensem episcopos, Leuboinum item chorepiscopum Lugdunensem, cum abbatibus & clericis ac monachis permultis. Meminit & decreti ab ea conditi de ecclesia sancti Laurentii, in qua Synodus agebatur, cum de ea quæreretur, liberane ac sui iuris esset, an sancti Marcelli ecclesiæ, quod ista contendebat, potestati obnoxia. Qua de re quid statutum sit a Synodo, non declarat. Decreto autem appositam fuisse notam testatur anni Caroli Calui regis in Lotharii nepotis sui regno tertii, qui incidit in annum regni eius* XXXIII. *Christi* DCCCLXXIII.

CONCILIVM SILVANECTENSE, IN QVO EPISCOPI DVARVM PROVINCIARVM, Senonensis ac Rhemensis, Caroli regis iussu congregati, Carlomannum eius filium clericum, ob varias grassationes & perduellionem, diaconi gradu deiecerunt, laicæque communioni reddiderunt, anno Christi DCCCLXXIII.

CAROLOMANNVM *Caroli Calui regis filium, Meldensis ecclesiæ diaconum, in custodiam, propter rebellionem &*

insidias in patrem, apud Siluanectensem vrbem missum anno DCCCLXX. *fuisse supra dictum est ex Aimoino lib.* V. *cap.* XXIV. *Eum inde deprecantibus Hadriani papæ legatis solutum, patremque in expeditione aduersus Gerardum sequi iussum, idem est auctor cap.* XXV. *At fuga mox elapsus in Belgicam, quod direptionibus omnia fœdaret, patris iussu primum ab episcopis per encyclicas literas excommunicatus, tum deinde Synodi apud Siluanectum, vbi iterata custodia tenebatur, sententia diaconi gradu exauctoratus, atque in laicorum ordinem reiectus est. Qua de re in hæc verba idem Aimoinus cap.* XXIX. Quia multi erant, *inquit*, in regno Caroli, & in aliis regnis, qui expectabant vt per Carlomannum filium eius adhuc rediuiua mala remergerent, episcopos apud Siluanectensem ciuitatem, in qua idem Carlomannus morabatur, conuocauit, vt secundum sacros Canones episcopale ministerium exequerentur. Quod sane ipsi fecerunt, deponentes illum secundum sacras regulas ab omni gradu ecclesiastico, laica sibi communione seruata. *Synodi huius acta non habemus: fuisse aliquando constat in codice sancti Laurentii Leodicensis, in quo hærent adhuc singularum Synodi partium tituli, quinque capitibus distincti, id est:*

I. Proclamatio diuersarum querimoniarum Caroli aduersus Carlomannum, scripta ad Ansegisum archiepiscopum, & Hildegarium Meldensem episcopum, concluſa in capitulis XV.
II. Epistola eiusdem Caroli regis de eodem Carlomanno.
III. Recapitulatio prioris epistolæ, scilicet ad Ansegisum & Hildegarium, ac ceteros episcopos ex duabus prouinciis Senonum & Rhemorum, qui sacro Conuentui apud Siluanectis adfuerunt.
IV. Sententiæ iudiciariæ in Carlomannum prolatæ: sed & subscriptiones episcoporum simul insertæ.
V. Tria capitula a rege Carolo episcopis data, vbi accusatio aduersus Carlomannum, & quæsitio consilii de eo tenendi continetur.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Concilium Siluanectense.*] Ex Synodi huius actis, post indicem quem descripsimus, restabat in veteri codice initium proclamatio-

nis Caroli regis hoc titulo : *Carolus gratia Dei rex Anſegiſo & Hildegario ac ceteris epiſcopis, qui in Chriſti nomine congregati huic ſanctæ Synodo intereſtis :* Omnibus negotiis diuinæ res præponendæ ſunt. *& cetera*, vſque ad finem pagellæ. Reliqua enim ad delendam, vt reor, funeſti iudicii memoriam, iam olim exciſa.

ANNO CHRISTI 874.

CONCILIVM DVZIACENCE II.

ADVERSVS INCESTA CONIVGIA, ET RERVM ecclesiasticarum peruasiones, apud Duziacum villam, Idibus Iuniis, indictione VII. celebratum, anno Christi DCCCLXXIV. Ioannis papæ VIII. anno II. Caroli Calui regis XXXV.

EPISTOLA SYNODICA CONCILII ad epiſcopos Aquitaniæ.

SANCTA Synodus plurimarum prouinciarum, nutu diuino, & ſanctione domni Caroli regis glorioſi, apud Duziacum ſecus municipium Moſomum Rhemenſis parochiæ, in Dei nomine anno incarnationis dominicæ DCCCLXXIV. indictione VII. Idibus Iuniis conuocata, dilectis fratribus & venerabilibus conſacerdotibus noſtris, in prouinciis Aquitanicæ regionis ſanctas Dei eccleſias gubernantibus, plurimam in Saluatore ſalutem. Sicut ad humilitatem noſtram non incerta relatione atque exinde conſultatione peruentum, quamplures, & maxime carne nobiles, & honore temporali ſublimes, inter alia Deo & ſuæ ſaluti contraria, inceſtis coniunctionibus, & rerum eccleſiaſticarum peruaſionibus, peſtilentia exitioſa in regionibus illis depereunt : aſſumentes de inceſti pollutione velamentum ſecuritatis quorumdam praua & peruerſa doctrina, de hoc quod S. Gregorius, ſanctæ catholicæ atque apoſtolicæ Romanæ primæ ſedis eccleſiæ pontifex, Auguſtino primo Anglorum epiſcopo interroganti vſque ad quotam generationem fideles debeant cum propinquis ſibi coniugio copulari, & ſi nouercis & cognatis liceat coniugio copulari, reſcripſit dicens : Quædam terrena lex in Romana republica permittit, vt ſiue fratris & ſororis, ſeu duorum fratrum germanorum, vel duarum Reſponſa interrog. 6.

sororum filius & filia miſceantur. Sed experimento edi- ANNO CHRISTI 874.
cimus, ex tali coniugio ſobolem non poſſe ſuccreſcere, &
ſacra lex prohibet cognationis turpitudinem reuelare. Vn-
de neceſſe eſt, vt iam tertia vel quarta generatio fidelium
licenter ſibi iungi debeat. Nam ſecunda, quam diximus, a
ſe omnimodo debet abſtinere. Cum nouerca autem mi-
Leuit.2. ſceri, graue eſt facinus, quia & in lege ſcriptum eſt: *Turpi-*
tudinem patris tui non reuelabis. Neque enim patris turpitudi-
Gen.2. nem filius reuelare poteſt. Sed quia ſcriptum eſt: *Erunt duo*
in carne vna, qui turpitudinem nouercæ, quæ vna caro
cum patre fuit, reuelare præſumpſerit, profecto eius tur-
pitudinem reuelauit. Cum cognata quoque miſceri prohi-
bitum eſt, quia per coniunctionem priorem caro fratris
fuerat facta. Pro qua re etiam Ioannes Baptiſta capite trun-
catus eſt, & ſancto martyrio conſummatus. cui non eſt di-
ctum, vt Chriſtum negaret, ſed pro Chriſti confeſſione
occiſus eſt: & quia iſdem Dominus noſter Ieſus Chriſtus
Ioan.14. *Reſp.ad int. 7.* dixerat: *Ego ſum veritas*, quia pro veritate Ioannes occiſus
eſt, videlicet pro Chriſto ſanguinem fudit. Quia ſunt mul-
ti in Anglorum gente, qui dum adhuc in infidelitate eſſent,
huic nefando coniugio dicuntur admixti, ad fidem ve-
nientes admonendi ſunt, vt ſe abſtineant, & graue hoc et-
iam peccatum cognoſcant. Tremendum Dei iudicium ti-
meant, ne pro carnali delectatione tormenta æterni cru-
ciatus incurrant. Non tamen pro hac re ſacri corporis &
ſanguinis Domini communione priuandi ſunt, ne in eis illa
vlciſci videantur, in quibus ſe per ignorantiam ante laua-
crum baptiſmatis adſtrinxerunt. In hoc enim tempore ſan-
cta eccleſia quædam per feruorem corrigit, quædam per
manſuetudinem tolerat, quædam per conſiderationem
diſſimulat, atque ita portat & diſſimulat, vt ſæpe malum,
quod auerſatur, portando & diſſimulando compeſcat.
Omnes autem qui ad fidem veniunt, admonendi ſunt ne
tale aliquid audeant perpetrare: ſi qui autem perpetraue-
rint, corporis & ſanguinis Chriſti communione priuandi
ſunt. Quia ſicut in his qui per ignorantiam peccauerunt,
culpa aliquatenus toleranda eſt, ita in his fortiter inſequen-
da, qui non metuunt ſciendo peccare. Sed non eſt mirum,
2. Pet. 3. ſi iuxta beati apoſtoli vocem indocti & inſtabiles hæc in-
tellectu peruerſo deprauant, ſicut & ceteras ſcripturas, ad

ANNO CHRISTI 874. suam ipsorum perditionem, & fiunt magistri erroris qui noluerunt fieri discipuli veritatis, introducentes sectas perditionis, magistri mendaces, promittentes scientiam falsi nominis, & circa fidem excidentes. Sed & de his, qui talium doctrinam potius, quam veritatem sequi ad suam salutem diligunt, egregius prædicator dicit: *Erit*, inquiens, *tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt; sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus: & a veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur.* Et item: *In nouissimis*, inquit, *diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus inobedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, voluptatum amatores magis quam Dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes; & hos deuita.* Si enim praua hinc vnde agitur exitiabiliter docentes, & libenter obaudientes veritatem magis quam falsitatem, & salutem magis quam perditionem suam quærere & sequi studerent, non de salubri antidoto spiritalis medici beati Gregorii neophytis confecto potionem sibi veneficam temperarent. legentes, & non negligentes, quæ hinc Felix Sicilienſis episcopus, & beato Gregorio connutritus, ad eumdem papam scripsit. Ait enim inter cetera in epistola sua præfatus Felix ad beatum Gregorium: Perlatum est ad nos a quibusdam Roma venientibus, vos Augustino consodali nostro, per venerabilem sanctitatem vestram postmodum episcopo Anglorum genti ordinato, & illuc directo, atque Anglis scripsisse, quos olim ad fidem conuersos per vos cognouimus, vt quarta progenie coniuncti non separentur. Quæ consuetudo dudum illis aut istis in partibus, quando vna vobiscum ab infantia nutritus atque edoctus fui, non erat, nec in vllis prædecessorum vestrorum decretis, aut reliquorum generaliter vel specialiter patrum institutis legi, aut hactenus ab vllis sapientibus esse concessum didici: sed semper vsque septimum originis suæ gradum hæc a sanctis antecessoribus vestris, & ceteris sanctis patribus, tam & in Nicæna Synodo, quam & in aliis sanctis Conciliis congregatis, seruari debere reperi, & a recte viuentibus ac Deum timentibus hominibus studiose prouideri cogno-

2. Tim. 4.

2. Tim. 3.

Epistola vltima Felici episcopo Messanæ.

ANNO CHRISTI 874.

ui. Vnde beatus Gregorius inter cetera eidem Felici rescripsit: Quod, inquiens, scripsi Augustino Anglorum gentis episcopo, alumno videlicet, vt recordatus es, tuo, de sanguinitatis coniunctione, ipsi & Anglorum genti, quæ nuper ad fidem venerat, ne a bono quod cœperat metuendo austeriora recederet, specialiter, & non generaliter ceteris me scripsisse cognoscas, vnde & mihi omnis Romana ciuitas testis existit; nec ea intentione hæc illis scriptis mandaui, vt postquam firma radice in fide fuerint solidati, si infra propriam consanguinitatem inuenti fuerint, non separentur, aut intra affinitatis lineam, id est vsque ad septimam generationem coniungãtur. Sed adhuc illos neophytos existentes, sæpissime eos prius illicita esse docere, & verbis & exemplis instruere, & quæ post de talibus egerint, rationabiliter & fideliter excludere oportet. Nam iuxta A-

1. Cor. 3.

postolum qui ait: *Lac vobis potum dedi, non escam*, ista illis modo, non futuris, vt præfixum est, temporibus tenenda indulsimus, ne bonum, quod infirma adhuc radice plantatũ erat, exureretur, sed cœptum firmaretur, & vsque ad perfectionem custodiretur. Sane si in his secus quam debuimus aliquid egimus, non propter ipsa in futurum seruanda, sed commiserando actum esse cognoscas. *& quæ sequuntur, vsque* præmia mercedis acquirant. *Et post aliquanta.* Progeniem vero suam vnumquemq; de his qui fideliter edocti, & iam firma radice plantati stant inconuulsi, vsque ad septimam obseruare decernimus generationem: & quamdiu se cognoscunt affinitate propinquos, ad huius copulæ non accedere societatem. Nec eam, quam aliquis ex propria consanguinitate coniugem habuit, vel aliqua illicita pollutione maculauit, in coniugium ducere vlli profecto Christianorum licet, vel licebit: quia incestuosus est talis coitus, & abominabilis Deo & cunctis hominibus. Incestuosos vero nullo coniugii nomine deputandos a sanctis patribus dudum statutum esse legimus. Ideo nolumus nos in hac re a vobis, siue a ceteris fidelibus reprehendi: quia quod in his Anglorum genti indulsimus, non formam dando, sed consideratione, ne Christianitatis bonum quod cœperant imperfectum dimitterent, egimus. Paterna ergo vos dulcedine salutantes hortamur, vt propositas opportunitatis occasiones in vestra efficacia enixius elaborare debeatis, at-

ANNO CHRISTI 874. que id modis quibus possibile fuerit, omni studio agere contendatis, quatenus prædicabile desiderium nostrum in auxilium omnium adiuuante Domino compleatis. Nec hoc quoque in hac solicitudinis parte relinquimus, quod omnes incestuosi a liminibus sanctæ ecclesiæ sunt separandi, quo vsque per satisfactionem precibus sacerdotum canonice eidem sanctæ ecclesiæ catholicæ reconcilientur. *& reliqua*, *vsque* plures conueniunt sacerdotes? Sic & sancta catholica & apostolica ecclesia, secundum sanctarum tramitem scripturarum, prædicationemque maiorum, diffiniuit, quia omnis illicitus concubitus incestus sit: multo magis concubitus cum propinquis, Deoque dicatis feminis, habetur incestus. Qui enim vel cum Deo sacratis, vel cum sanguine propinquis miscentur, incesti, id est incasti, iudicantur. Tamdiu vero, vt Christiana religio & auctoritas sanctæ ecclesiæ sancit, coniugia inter proximos vitanda sunt, quamdiu necessitudinum nomina perseuerant: quoniam nunquam Christianis conuenit, vt duæ aut tres necessitudines, vt beatus ait Augustinus, in homine vno fiant. Auctoritate quippe Dei sancta ecclesia, quam ab apostolis sibi traditam creditur obseruare, cui refragari fas non est, & mundanæ legis censura, nec non & ipsius naturæ honestissimo ordine perdocetur, propinquitatis coniugia vsque vltra septimum gradum differenda. Vnde sanctus Augustinus in libris de ciuitate Dei dicit, ne ipsa propinquitas longius abeat, & esse desistat, hanc matrimonii vinculo rursus colligari, & quodammodo fugientem reuocari. Isidorus itaque de consanguinitate sic loquitur: Cuius series septem gradibus dirimitur hoc modo. Filius & filia, nepos & neptis, pronepos & proneptis, abnepos & abneptis, adnepos & adneptis, trinepos & trineptis, trinepotis filius, & trinepotis filia. Hæc consanguinitas dum se paulatim propaginum ordinibus dirimens vsque ad vltimum gradum sese subtraxerit, & propinquitas esse desierit, eam rursus lex matrimonii vinculo repetit, & quodammodo reuocat fugientem. Et arbor iuris legis Romanæ, ecclesiasticis concordans legibus, a præcedentibus & subsequentibus, dextra læuaque, vsque vltra septimum gradum neminem nemini legaliter sociari permittit: & filii, qui ex tali coniugio nascuntur, in hereditа-

De ciuitate Dei lib. 15.

Lib. 15. cap. 16.

Isid. lib. 9. orig. c. 6.

tem secundum legalem censuram legitime non admittuntur. Sciendũ est etiam, quia propinqui filii vel filiæ ex parte patris agnati vocantur, ex parte autem matris cognati appellantur: & patris frater, vel soror, patruus & amita, patrui vel amitæ filius, patruelis, patrui vel amitæ filia, amitina, & sic agnatio ex parte patris vsque ad septimam generationem vadit. Frater matris, auunculus dicitur, soror matris, matertera. auunculi vel materteræ filius, consobrinus: auunculi vel materteræ filia, consobrina. consobrinæ filius sobrinus, consobrini vel consobrinæ filia, sobrina, & sic cognatio ex parte matris vsque ad septimam generationem procedit. Patris pater auus, aui pater proauus, proaui pater abauus, abaui pater atauus, ataui pater tritauus, tritaui pater, pater tritaui vocatur. Matris mater auia, auiæ mater proauia, proauiæ mater abauia, abauiæ mater atauia, atauiæ mater tritauia, tritauiæ mater, mater tritauiæ dicitur. Aui frater propatruus, propatrui filius, propatruelis, & sic ex parte aui cognatio vsque ad septimam vadit generationem. Auiæ frater, maior auunculus, auiæ soror, matertera magna, auunculi filius, proprius sobrinus, materteræ filia propria sobrina, inde sobrini & sobrinæ, & sic vsque ad septimam generationem cognatio ex parte auiæ vadit. Proinde necesse est, vt vnusquisque fidelis huiusmodi incesta coniugia caueat: ne id quod licite potest cum aliis, illicite gerendo cum propinquis, & peccati lapsum incurrat, & apostolico anathemate percellatur: sicut beatus iunior papa Gregorius ante corpus beati Petri synodali definitione subanathematis vinculo hæc quæ sequuntur decreuit, dicens: Si quis presbyteram duxerit in coniugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis diaconam duxerit in coniugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis monacham, quam Dei ancillam appellant, in coniugio duxerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis commatrem spiritalem duxerit in coniugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis fratris vxorem duxerit in coniugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis neptem duxerit in coniugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis nouercam,

Anno Christi 874.

Concilium Romanum sub Gregorio II.

ANNO CHRISTI 874. cam, aut nurum suam duxerit in coniugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis consobrinam duxerit in coniugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis de propria cognatione, vel quam cognatus habuit, duxerit vxorem, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis viduam furatus fuerit in vxorem, vel consentientes ei, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis virginem, nisi desponsauerit, furatus fuerit in vxorem, vel consentientes ei, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis ariolis, aruspicibus, vel incantatoribus obseruauerit, aut phylacteriis vsus fuerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Et sanctum Ilerdense Concilium decreuit, Can. 4. dicens: De his qui se incesti pollutione commaculant, placuit vt quousque in ipso detestando & illicito carnis contubernio perseuerant, vsque ad Missam tantum catechumenorum in ecclesia admittantur. Cumquibus etiam 1. Cor. 5. nec cibum sumere vlli Christianorum, sicut Apostolus iussit, oportet. Et hinc Toletanum Concilium: Nam & Concilium Toletanum II. Can. 5. hæc salubriter præcauenda sancimus, nequis fidelium propinquam sanguinis sui, vsquequo affinitatis lineamenta generis successione cognoscit, in matrimonio sibi desideret copulari. *& cetera, vsque* habeatur extraneus. Et venerabilis Synodus Agathensis hinc decreuit hoc modo: De Concilium Agath. Can. 61. incestis coniunctionibus, nihil prorsus veniæ reseruamus, nisi cum adulterium separatione sanauerint. Incestos vero, nullo coniugii nomine deputandos, quos etiam designare funestum est, hos esse censemus: Si quis relictam fratris, quæ pene prius soror extiterat, carnali coniunctione violauerit; si quis fratris germanam vxorem accipiat: si quis nouercam duxerit: si quis consobrinæ, sobrinæve se societ. Quod ita præsenti tempore prohibemus, vt ea, quæ sunt ante nos instituta, non dissoluamus. Si quis relictæ vel filiæ auunculi misceatur, aut patrui filiæ, vel priuignæ suæ coniugio polluatur. Sane quibus coniunctio illicita interdicitur, habebunt ineundi melioris coniugii libertatem. De his autem, qui ex huiusmodi piaculis egerunt pœnitentiam, & eam minime seruauerunt, S. Papa Siricius ad Himerium Tarraconensem

Siricius epist. 1. c. 5.

episcopum scripsit hoc modo: De his, inquiens, qui acta pœnitentia, tamquam canes ac sues ad vomitus pristinos & volutabra redeuntes, & militiæ cingulum, & ludicras voluptates, & noua coniugia, & inhibitos denuo appetiuere concubitus, quorum professam incontinentiam generati post absolutionem filii prodiderunt. De quibus, quia iam suffugium non habent pœnitendi, id duximus decernendum, vt sola intra ecclesiam fidelibus oratione iungantur, sacræ mysteriorum celebritati, quamuis non mereantur, interfint, a dominicæ autem mensæ conuiuio segregentur: vt hac saltem districtione correcti, & ipsi in se sua errata castigent, & aliis exemplum tribuant, quatenus ab obscœnis cupiditatibus retrahantur. Quibus tamen, quoniam carnali fragilitate ceciderunt, viatico munere, cum ad Dominum cœperint proficisci, per communionis gratiam volumus subueniri. Quam formam & circa mulieres, quæ se post pœnitentiam talibus pollutionibus deuinxerunt, seruandam esse censemus.

ANNO CHRISTI 874.

Concilium apud Tusiacum.

De peruasione siquidem rerum ecclesiasticarum, in epistola episcoporum XIV. prouinciarum, a Synodo in Dei nomine congregata in villa Tusiaco Tullensis parochiæ Aquitanis directa, sufficienter de sacris auctoritatibus collectum habetur. De quibus quædam hic repetere non nobis est pigrum, quia experientia didicimus necessarium. Vnde sanctus papa Anacletus, ab ipso beato Petro apostolo presbyter ordinatus, postea in sede Romana successor illius factus episcopus, cum totius mundi sacerdotibus iudicauit: Qui abstulerit, inquiens, aliquid patri vel matri, homicidæ particeps est. Pater noster sine dubio Deus est, qui nos creauit: mater vero nostra ecclesia, quæ nos in baptismo spiritaliter regenerauit. Ergo qui Christi pecunias & ecclesiæ rapit, aufert, vel fraudatur, homicida est, atque homicida ante conspectum iusti iudicis deputabitur. Qui rapit pecuniam proximi sui, iniquitatem operatur: qui autem pecuniam & res ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit, & vt sacrilegus iudicandus est. Item S. Vrbanus papa & martyr: Res & facultates ecclesiasticæ oblationes appellantur, quia Domino offeruntur, & vota sunt fidelium, ac precia peccatorum, atque patrimonia pauperum. Si quis illa rapuerit, reus est damnationis Ana-

Anno Christi 874. niæ & Sapphiræ, & oportet huiusmodi tradere satanæ, vt spiritus saluus sit in die Domini. Item sanctus Lucius papa: Rerum ecclesiasticarum ac facultatum raptores, *& cetera, vt supra in Concilio apud Tusiacum, vsque* ambulare cum Deo tuo. His rite perpensis, quicumque vult ab excommunicationis anathemate, incestis, vel rerum ecclesiasticarum peruasoribus iudicio sancti Spiritus intentato, esse immunis, eis post euangelicam commonitionem non communicet, donec separatione & pœnitentia congrua, ab hac contagione pollutionis vel sacrilegio se purificent, obaudientes Apostolum, imo per Apostolum loquentem Dominum: *Nolite*, inquit, *communicare operibus infructuosis tenebrarum: magis autem & redarguite.* Ephes. 5. Quam sententiam ita beatus Augustinus exponit: Duobus, inquit, modis non te maculat malus; si non consentias, & si redarguas. Quia enim parum erat non communicare, id est non consentire operibus tenebrarum, si sequeretur negligentia disciplinæ, ait Apostolus, *magis autem & redarguite*, Domino item in scriptura dicente: *Anathema in medio tui: non poteris stare coram inimicis tuis.* Iosue 7. Hæc, fratres & filii, in quocumque ordine & dignitate quisque sit Christianus, ad vos ex Domini mandato dirigimus, qui de omnibus hominibus omni episcopo dicit: *Tu autem audiens nuntiabis eis ex me.* Ezech. 3. *Ex me*, inquit, & non Ex te. Nos enim non nostra, nec noua cudimus, vel condimus, sed vetera per sanctos veteres patres Spiritu Dei condita vobis annuntiamus. Propterea hæc sicut Domini mandata suscipite, cuius potentiæ non potestis, & voluntati atque mandato non debetis resistere, si non vultis vt vestri proprii inimici saluti vestræ obsistere. Nos autem talia vobis tacere nec possumus, nec audemus: quia Dominus nobis per prophetam dicit quod Ezech. 3. si non annuntiauerimus vobis, sanguinem vestrum de manu nostra requiret: & ab illis patribus & prædecessoribus nostris, quorum vices tenemus in terris, coram Domino degradamur in cælis, si non exequimur quæ illi statuerunt regulis diuinitus inspiratis. quoniam sicut B. Leo papa S. Spiritu inspirante dicit, subditorum culpæ ad nullos magis referendæ sunt, quam ad desides negligentesque rectores, qui multam sæpe nutriunt pestilentiam, dum necessariam dissimulant adhibere medicinam. Propterea

si vos ab his, vnde commonemini, quantocius non correxeritis, sicut illi in cælo, & nos in terra, vna cum apostolicæ sedis præsule, & omni sacerdotum vnanimitate, vos a Christi & fidelium eius consortio segregabimus. Quod ne nos agere compellatis, vos pro Christo & vestra salute obnixius deprecamur. Vos autem si mandatis dominicis obedire studueritis, & vestram salutem præsentem scilicet & futuram agetis, & gloria atque corona nostra coram Domino eritis, qui de vobis reddemus illi in die iudicii rationes, sicut & vos de vobis ipsis, & de omnibus vobis commissis rationem estis sine dubio reddituri. Quod tunc erit, si modo a diabolicis & malis operibus, atque a peruersis hominibus vos segregaueritis, vindicantes contra diabolum & vitia atque peccata honorem vestrum, qui homines ad imaginem Dei facti estis. Ad hoc enim, sicut scriptum est, vt Deum timeat & mandata eius custodiat, factus est omnis homo, propter quem factus est Deus homo, qui cum Deo Patre in vnitate Spiritus sancti viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Anno Christi 874.

DIFFINITIO EIVSDEM SYNODI.

DE QVADAM MONACHA NOMINE DVDA sacrilege corrupta: sed & de eiusdem sceleri consentientibus Berta & Erpreda.

CAVSAM sceleris inter Dudam monacham, partu conuincente vix tandem confessam se de Huntberto presbytero concepisse ac peperisse, & eumdem Huntbertum hoc pertinaciter spe denegantem, quia putat se iuramento iniquitatem suam posse abscondere, iurando cum presbyteris complicibus suis, qui iuxta quod scriptum est, vmbra eius vmbram protegunt, videlicet defensione illius iniquitatis, cum de huiusmodi fuerint interpellati, suam nequitiam abscondendo se posse protegere, & inter monachas Bertam & Erpredam huic sceleri consentientes, quæ hinc interrogatæ facile dicuntur fuisse confessæ, secundum tramitem scripturarum, prædicationemque maiorum, per sacras leges ac regulas, quas coniunctim multoties in decretis suis ad causas diffiniendas beatus papa Gregorius ponit, rationabiliter diffiniri posse putamus.

Iob. 40.

I.

Anno Christi 874. Primum quidem attendendum est in Huntberto presbyro, de peccato manifesto se excusante, quod B. Gregorius in regula pastorali dicit: *Ibi habuit foueam ericius.* Ericii quippe nomine impuræ mentis seseque callide defendentis duplicitas designatur. quia videlicet ericius cum apprehenditur, eius & caput cernitur, & pedes videntur, & corpus omne conspicitur: sed mox cum apprehensus fuerit, semetipsum in sphæram colligit, pedes introrsus subtrahit, caput abscondit, & intra tenentis manus totum simul amittitur, quod totum simul antea videbatur. Sic nimirum, sic impuræ mentes sunt, cum in suis excessibus comprehenduntur. Caput enim ericii cernitur, quia quo initio ad culpam peccator accesserit videtur: pedes ericii conspiciuntur, quia quibus vestigiis nequitia sit perpetrata, cognoscitur: & tamen adductis repente excusationibus impura mens introrsus pedes colligit, quia cuncta iniquitatis suæ vestigia abscondit: caput subtrahit, quia miris defensionibus nec inchoasse se malum aliquod ostendit: & quasi sphæra in manu tenentis remanet, quia is qui corripit, cuncta quæ iam cognouerat subito amittens, inuolutum intra conscientiam peccatorem tenet: & qui totum iam reprehendendo viderat, tergiuersatione prauæ defensionis illusus totum pariter ignorat. Vnde necesse est, vt ex alia sua actione, quam negare non potest, idem Huntbertus conueniatur, sicut idem sanctus Gregorius in præfata regula docet: Nonnulla, inquiens, sunt subtilia occulte perscrutanda, vt quibusdam signis erumpentibus rector in subditorum mente omne quod clausum latet inueniat, & interueniente correctionis articulo ex minimis maiora cognoscat. Vnde ecce ad Ezechielem dicitur: *Fili hominis, fode tibi parietem.* Vbi mox isdem propheta subiunxit: *Et cum perfodissem parietem, apparuit ostium vnum, & dixit ad me: Ingredere, & vide abominationes pessimas, quas isti faciunt.* Hic notandum itaque est, quia prius foramen in pariete, ac deinde ostium cernitur, & tunc demum occulta abominatio demonstratur. Quia nimirum vniuscuiusque peccati prius signa forinsecus, deinde ianua apertæ iniquitatis ostenditur, & tunc demum omne malum, quod intus latet, aperitur.

Esa. 54.

Greg. Pastor. part. 3. cap. 12.

Ezech. 8.

II.

Anno Christi 874.

Dicitur namque quod præfata Duda aspirans ad regimen abbatissæ, asciuit sibi familiarem Huntbertum presbyterum, qui scribebat breuiculos, quos ipsa Duda contra regulam suæ professionis per diuersos mittebat, vt satagerent quatenus abbatissa fieret: decernente B. Benedicto, vt nullatenus liceat monachæ, neque a parentibus suis, neque a quoquam hominum, nec sibi inuicem literas, vel eulogias, vel quælibet munuscula accipere, aut dare, sine præcepto abbatissæ. quæ autem aliter præsumpserit, disciplinæ regulari subiaceat. Et adeo latens malum excreuit, vt ipse Huntbertus contra abbatissam, cui fidelitatem iurauit, sed & contra præpositum suum, falsos breues scripserit, vt abbatissa deposita, Duda regimen posset assumere. Quos breues vsque ad præsentiam & inquisitionem regiorum missorum protulit, & de mendacio, ac infidelitate, seu periurio, exinde in præsentia illorum reiectus fuit, ac per hoc calumniatoris crimen incurrit. Vnde sacræ leges, quibus vna cum sanctis regulis sancta moderatur ecclesia, dicunt: Calumniatores sunt, qui falsa deferentes contra cuiuscumque innocentis personam, principum animos ad iracundiam commouere præsumunt, qui omnes infames effecti in exilio detrudentur. Et item: Non est ratio, qua manifesti calumniatoris supplicium differatur. Nec enim patimur frequentia iterari, quæ consistere prima accusatione nequiuerunt, atque alienam innocentiam securitatemque sine crimine damnabili appetitione terreri. Et item: Quicumque scripturam in audientiam protulerit, veritatem eius probare iubeatur: quia hoc in omnibus causis statutum est, vt scripturam prolator affirmet. Nam si is qui scripturam protulit, eius non adstruxerit veritatem, vt falsitatis reum esse retinendum. Inter decem quippe præcepta, quæ Dominus in monte Sina per famulum suum Moysen Israelitico populo dedit, falsum testimonium specialiter prohibuit: *Non falsum*, inquiens, *testimonium dices.* Hi namque, qui contra iustitiam falsitatem opponunt, vt catholici doctores tradunt, similes sunt falsis testibus, qui in passione Christi falsum contra eum dixerunt testimonium. De falsis quoque testibus in libro Deuteronomii ita iubetur: *Si steterit testis mendax contra hominem,*

Interpretatio.

Codice Theod. De calumniat. 1.

Interpret. l. 7. Codice Theod. De fide testium, &c.

Exod. 20. *Matth.* 19.

Deut. 19.

Anno Christi 874. *accusans eum prævaricationis, stabunt ambo, quorum causa est, ante Dominum in conspectu sacerdotum & iudicum, qui fuerint in diebus illis. Cumque diligentissime perseuerantes inuenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium, reddant ei sicut fratri suo facere cogitauit. Et auferes malum de medio tui, vt audientes ceteri timorem habeant, & nequaquam talia audeant facere, & non misereberis eius.* De falsis quoque testibus Salomon ait: *Testis falsus non erit impunitus.* Et alibi, in sex quæ se Deus odisse dicit, testem fallacem & proferentem mendacia annumerat. Testis falsidicus tribus est personis obnoxius. primum Deo, quem peierando contemnit: sequenter iudici, quem mentiendo fallere cupit: postremo innocenti, quem falso testimonio lædit. In sancta quoque sua lege Dominus specialiter falsum testimonium & periurium atque mendacium prohibuit. Quicumque igitur vnum ex his transgressus fuerit, dominici præcepti prævaricator sine dubio existit. Et de his tribus præfatis presbyter Huntbertus conuictus ante missos regios fuisse dicitur. Quapropter vocem non habet, vt sacramento de hoc sacrilego adulterio se, vel singulariter, vel cum suis complicibus, valeat expurgare. decernente hinc sacra lege, quam probat ecclesia: In conuictum reum, qui de obiecti criminis veritate conuincitur, siue torqueri possit, siue non possit, iudex quod ei visum fuerit iudicabit. Et Africano decernente Concilio: Quotiescumque clericis ab accusatoribus multa crimina obiiciuntur, & vnum ex ipsis, de quo prius egerit, probare non valuerit, ad cetera iam non admittatur. E contra Huntbertus presbyter, qui de præfatis comprobatus dicitur atque conuictus, ad se purgandum de obiecto sacrilego adulterio, sicut & præcedens lex manifestat, non habetur idoneus.

Prou. 19. *Prou. 6.*

Interpretatio.

Cap. 97.

III.

Quia vero lex dicit: Criminum discussio ibi agitanda est, vbi crimen admissum est. nam alibi criminum reus prohibetur audiri. & Carthaginense Concilium dicit, vt accusatus vel accusator in eo loco, vnde est ille qui accusatur, si metuit aliquam vim temerariæ multitudinis, locum sibi eligat proximum, quo non sit difficile testes producere, vbi causa finiatur. Et Africanum Concilium illic iubet

Concilium Carthaginense Canone 30.

agitari iudicium, vbi teſtium neceſſariæ perſonæ, vel propter ſexus, vel propter ſenectutis infirmitatem, vel multa alia impedimenta adduci valeant. Et quia quæ teſtificantur aduerſus eum de ſacrilego adulterio, a monaſterio rationabiliter longius abduci non poſſunt, vicarii Synodi cum miſſis regiis ad idem accedant monaſterium, & ſubſequenti modo cauſam diffiniant. Anno Christi 874.

IV.

Separentur ab inuicem monachæ, & ſingillatim interrogentur, ſi forte ſuam ſententiam immutabunt, vel in eadem qua prius permanebunt ſententia. Et interrogetur Duda de temporibus, & locis, & horis, quando hoc nefarium ſcelus cum Huntberto commiſit presbytero. Et oſtendatur ei quam grauiter peccatum ſuper peccatum addet, ſi de alio aliquo concepit & peperit, & falſo Huntbertum de crimine ipſo inſimulat. Et allegetur ei, vt ſecundum profeſſionis ſuæ regulam veritatem ex corde & ore proferat: quia pura confeſſio etiam a morte liberat, & iuſtificationem per indulgentiam confitenti apud Deum miſericordiam impetrat, dicente ſcriptura: *Dic tu prior iniquitates tuas, vt iuſtificeris. Prior*, inquit, quia ſi ipſa non dixerit, diabolus in iudicio coram omnibus ſanctis & peccatoribus dicet. Propterea melius illi eſt, vt hic puram confeſſionem faciat, & indulgentiam accipiat, quam in conſpectu angelorum & hominum omnium in futuro iudicio confundatur, & perpetuis flammis tradatur. Et ſi puriter fuerit confeſſa, leuior illi erit pœnitentia. Deinde conſentientes nequitiæ illius ſorores ſingillatim interrogentur, & ſimiliter de ſententia ſua experientia colligatur. Deinde iſdem presbyter ſecuretur, quia iuramento nec ſingulariter, nec cum aliis presbyteris, ſe poterit expurgare, quia vocem propter præmiſſa non habet, vt ſe idoneum reddere valeat. Et ſi facile ac puriter confeſſus fuerit, veniant ſimul in conſpectu congregationis idem presbyter & complex illius Duda & conſentientes eis, & coram omnibus ſingillatim confiteatur. Si autem idem presbyter negauerit, veniat coram Synodi vicariis, & miſſis regis, ac presbyteris & clericis ipſius monaſterii, & coram abbatiſſa & congregatione, & veniat ipſa Duda, & conſentientes eis, & reuincant ipſum presbyterum, com-

putantes,

Anno Christi 874. putantes tempora, & loca, & horas, secundum quod de crimine conscia quæque illarum existit. Et si ipse presbyter se concrediderit, facilior ei erit pœnitentia: sin autem in pertinacia sua perstiterit, conuincatur hoc modo.

V.

Leges dicunt: Iudex criminosum discutiens non ante sententiam proferat capitalem, quam aut reus ipse fateatur, aut conuictus vel per innocentes testes, vel per conscios criminis sui, aut homicidium, aut adulterium, aut maleficium commisisse manifestius conuincatur. Et item: In criminibus eruendis quæstio quidem adhibetur, sed non statim a tormentis incipiendum est. Ideoque prius argumentis quærendum: & si suspicione aliqua reus vrgeatur, adhibitis tormentis de sociis & sceleribus suis confiteri compellatur. Et item: Vnius facinoris plurimi rei ita audiendi sunt, vt ab eo primum incipiatur, qui timidior, & teneræ ætatis esse videatur. Et item: Testes prius quam de causa interrogentur, sacramento debere constringi, vt iurent nihil falsi se esse dicturos. Quia vero iuratio non nisi in necessitate vtenda est, ostendit Dominus: *Sit*, inquiens, *sermo vester, est est, non non, quod amplius est, a malo est.* Id est, iurare cogeris; scias de necessitate venire infirmitatis eorum, quibus aliquid suades. Quæ infirmitas vtique malum est. Vnde quotidie nos liberari deprecamur, cum dicimus: *Libera nos a malo.* Ideoque non dixit, Quod amplius est, malum est, sed a malo est, illius, cuius infirmitate iurare cogeris. Secundum quod præmissa lex dicit, super sacrosancta euangelia & cetera diuina mysteria iuret prius Duda, & postea illæ, quæ suo facinori consenserunt, de causa interrogata se nihil falsi esse dicturas. & post iuramentum, proferant testimonia aduersus Huntbertum presbyterum. Post prolatum autem testimonium, quia lex dicit, quod Dominus in euangelio approbat, vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. & Apostolus ad Timotheum scribit: *Aduersus presbyterum accusationes noli recipere, nisi sub duobus vel tribus testibus.* &: *peccantes coram omnibus argue, vt ceteri timorem habeant.* &, vt præmisimus, leges dicunt vt criminosus vel per innocentes testes, vel per conscios criminis sui, aut homicidium, aut adulterium, aut male-

Matth. 6.

Matth. 6.

1. Tim. 5.

Can. 2. ficium commisisse conuincatur: & sacri Nicæni Canones diffiniunt, vt si aliquod delictum animæ circa personam neophyti episcopi reperiatur, & a duobus vel tribus testibus arguatur, a clero talis abstineat: vel confessus, vel conuictus Huntbertus presbyter, tribus testibus criminis sui consciis, auctoritate sacrarum legum ac regularum, synodali iudicio a vicariis Synodi deponatur, & per missos regios in longinquam terram ac perpetuum exilium, iuxta imperatorum & regum antiquas & consuetudinarias leges deducatur, & in aliquo monasterio ipsius exilii sub pœnitentia retrudatur, laica tantum sibi communione seruata. De huiusmodi enim degradatione sanctus Innocentius decreuit, dicens: Eos qui talia perpetrasse dicuntur, iubebitis in medio collocari, discussisque obiectionibus, quæ ipsis presbyteris impinguntur, si conuinci potuerint, a sacerdotali remoueantur officio, quia qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt, atque alieni efficiantur a ministerio, quod viuendo illicite polluerunt. De perpetuo namque exilio in longinqua terra, & sacræ leges, & epistolæ Leonis atque Gregorii ostendunt, quia longius a loco, quem fæce suæ iniquitatis infecit, amoueri debeat & abduci. De retrudendo autem eo in monasterio sanctus Leo decreuit dicens: Alienum est a consuetudine ecclesiastica, vt qui in presbyterali honore, aut diaconii gradu fuerint consecrati, hi pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi. Quod sine dubio ex apostolica traditione descendit, secundum quod scriptum est: *Sacerdos si peccauerit, quis orabit pro illo?* Vnde huiusmodi lapsis ad promerendam misericordiam Dei priuata est expetenda secessio, vbi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa. Et sanctus Gregorius ad Sabinianum episcopum: Presbyterum, inquit, de quo nos fraternitas tua latoris præsentium relatione consuluit, nulla ratione in sacro ordine post lapsum aut permanere aut reuocari posse cognoscas, sed in monasterio sub pœnitentia retrudatur. Et Canones Neocæsarienses: Presbyter, si vxorem acceperit, ab ordine deponatur. Si vero fornicatus fuerit, aut adulterium perpetrauerit, amplius pelli debet, & ad pœnitentiam redigi. De non excommunicando autem eo a communione corporis & sanguinis Christi, item

Anno Christi 874.

Decret. c. 33.

Decret. c. 16.

1. *Reg.* 2.

Lib. epist.

Can. 1.

ANNO CHRISTI 874. Canones dicunt: Episcopus, presbyter, aut diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto captus est, deponatur: non tamen communione priuetur. Dicit enim scriptura: *Non iudicabit Dominus bis in idipsum.* Apostol. Can. 25. *Naum. 1.*

VI.

De Duda siquidem monacha sacrilege corrupta sanctus Siricius ad Himerium diffiniuit, dicens: Præterea monachorum quosdam atque monacharum, abiecto proposito sanctitatis, in tantam protestaris demersos esse lasciuiam, vt prius clanculo, velut sub monasteriorum prætextu, illicita ac sacrilega se contagione miscuerint: postea vero in abruptum conscientiæ desperatione perducti, de illicitis complexibus libere filios procrearint: quas & publicæ leges, & ecclesiastica iura condemnant. Has igitur impudicas detestabilesque personas a monasteriorum cœtu, ecclesiarumque conuentibus eliminandas esse mandamus: quatenus retrusæ in suis ergastulis, tantum facinus continua lamentatione deflentes, purificatorio possint pœnitudinis igne decoquere: vt eis vel ad mortem saltem, solius misericordiæ intuitu, per communionis gratiam possit indulgentia subueniri. Et hinc sanctus Innocentius: Quæ Christo spiritaliter nubunt, & a sacerdote velantur, si postea vel publice nupserint, vel se clanculo corruperint, non eas admittēdas esse ad agendam pœnitentiam, nisi is, cui se iunxerant, de mundo recesserit. Si enim de hominibus hæc ratio custoditur, vt quæcumque viuente viro alteri nupserit, habeatur adultera, nec ei agendæ pœnitentiæ licentia concedatur, nisi vnus ex his fuerit defunctus, quanto magis de illa tenenda est, quæ antea se immortali sponso coniunxerat, & postea ad humanas nuptias transmigrauit? Et sanctus Leo: Propositum monachi, proprio arbitrio aut voluntate susceptum, deseri non potest absque peccato. Quod enim quis vouit Deo, debet & reddere. Vnde qui relicta singularitatis professione ad militiam vel nuptias deuolutus est, publicæ pœnitentiæ satisfactione purgandus est: quia etsi innocens militia, aut honestum potest esse coniugium, electionem meliorum deseruisse, transgressio est. Et Sanctus Gelasius: Virginibus sacris temere se quosdam sociare cognouimus, & post dicatum Deo propositum incesta fœdera sacrilegaque miscere. quos pro-

Decret. c. 6.

Decret. c. 19.

Decret. c. 26.

Decret. c. 20.

tinus æquum est a sacra communione detrudi, & nisi per publicam probatamque pœnitentiam omnino non recipi: aut his certe viaticum de sæculo transeuntibus, si tamen pœnituerint, non negetur. ANNO CHRISTI 874.

VII.

Hæc a sanctis Canonibus, antequam sanctus Spiritus per B. Benedictum eodem spiritu, quo & sacri Canones conditi sunt, regulam monachorum ediderit, de huiusmodi sunt decreta: sicut & ea quæ sancti Ambrosius & Hieronymus de lapsu virginis Deo sacratæ, & B. Augustinus de sancta virginitate & lapsu monachi scripserunt. Quæ Dudæ attentius & sæpius sunt relegenda, vt intelligat quantam dignitatem amiserit, & ad quantam vilitatem deuenerit, vnde exciderit, & quo ceciderit: & agat pœnitentiam cum fletus & abiectionis humilitate quamdiu vixerit. Quæ pœnitentia sit illi, vt scriptum est, in velamentum oculorum, memoreturque se deprehensam. Et cum sermonem beati Augustini de lapsu monachi legerit, sciat se, licet imparem sexu, parem professione: & quæ de monacho dicit, de se monacha dictum intelligat. Ceterum quoniam eadem regula, sancto Spiritu promulgata, & laudis auctoritate beati papæ Gregorii inter canonicas scripturas, & catholicorum doctorum scripta, est teneri decreta: sæpefata Duda sacrilego adulterio corrupta, secundum eamdem regulam ea temperantia, vt cum sacris Canonibus iudicium regulare conueniat, est iudicanda. Quia monachus, vel monacha, iuxta eamdem regulam collum non excutit de sub iugo regulæ, si quod contra regulam commisit, per regularia iudicia suæ professionis studuerit emendare. Quapropter, quia multis modis ipsa Duda contra regulam admisit, pro quibus grauiori vindicta, vel virgarum castigatione castigari, sicut actiones illius produnt, & qui regulam norunt intelligunt, (quæ hic omnia inserere superfluum duximus) iubetur, coram abbatissa sua, vel sororibus, vt ceteræ metum habeant, nudo dorso, remota virorum præsentia, virgis flagelletur, si se humiliauerit, cum misericordia, sicut scriptum est: *Corripiet me iustus in misericordia*: vt caro quæ delectabiliter illam traxit ad culpam, afflicta reducat ad veniam, & sanguine carnis virgis elici-

Psal. 140.

Anno Christi 874. to, sanguinem animæ, videlicet profusas lacrymas, flagello producat a mente. Si autem durior fuerit, faciat abbatissa secundum caput regulæ, in quo scriptum est: Improbas, inquiens, & duras, ac superbas, vel inobedientes, verberum vel corporis castigatione in ipso initio peccati coerceat, sciens scriptum: *Stulta verbis non corrigitur.* & iterum: *Percute filiam tuam virga, & liberabis animam eius a morte.* Prou. 23. Et quia sacri Canones huiusmodi pœnitentia publica iubent multari, secundum capitulum XXV. regulæ, quod sententiæ Pauli apostoli, & Canonum diffinitioni concordat, iudicium pro graui culpa suscipiat. In quo iudicio tribus annis immoretur. & abbatissa solicitudinem de illius pœnitentia & consolatione secundum capitulum XXVII. regulæ diligenter adhibeat. Et alios tres annos, secundum capitulum XLIX. regulæ, sororibus in oratione communicet, non tamen in choro cum sororibus, sed retro ostium stans vel orans, secundum Canones sacros, siue in loco constituto sibi a matre monasterii, vt ab omnibus possit videri, sicut & regula de ea dicit, quæ tarde ad diuinum venit officium, eam stare & satisfacere iubet. Septimum vero annum, secundum cap. XXIX. regulæ, in vltimo loco degens, in oblatione sororibus secundum Canones sacros communicet. Et post septem annos communionem corporis & sanguinis Christi, si pœnituerit digne, percipiat; de cetero vsque ad vltimum vitæ suæ finem permanens in omni regulari subiectione. Et sicut ipsa regula dicit, præterita peccata sua cum lacrymis vel gemitu quotidie Domino in oratione confiteatur, reducens ante oculos quantos gemitus in partu habuit, quem cum delectatione concepit, & quanta suspiria etiam ante partum emisit, timens deprehendi, sicut & est deprehensa: & hos gemitus, atque suspiria, seu profusas lacrymas emittat in sceleris pœnitentia, de qua dicit psalmus: *Ibi dolores vt parturientis. Ibi*, id est, in contriti cordis pœnitentia, sunt dolores vt parturientis. Dolor enim pœnitentis, quasi dolor est parturientis: quia confitendo in oratione cum gemitu ac fletibus a se emittit, quod male ac voluptuose in voluntate concepit. Hinc & alius psalmus dicit: *Introite portas eius in confessione, atria eius in hymnis: confitemini illi.* Psal. 47. Psal. 99. Cum peccata nostra per lacrymas confitemur, angustæ viæ portas ingre-

dimur. Sed cum post hæc ad æternam vitam perducimur, portæ nostræ atria in confessione laudis intramus. Quia ibi iam angusta via non erit, cum nos lætitia æternæ solennitatis assumpserit. Propter quam confessionis nostræ angu- *Matth. 7.* stiam Veritas dicit: *Intrate per angustam portam.* Et cum se Psalmista recipi in latitudine gaudii æterni præsumeret, *Psal. 30.* dicebat: *Statuisti in loco spatioso pedes meos.* Quapropter prouidendum est his qui peccata suorum operum deplorant, vt consummata mala perfecta diluant lamentatione, ne plus astringantur in debito perpetrati operis, & minus so- *Psal. 79.* luant in fletibus satisfactionis, sicut scriptum est: *Potum dedit nobis in lacrymis in mensura.* vt videlicet vniuscuiusque mens tantum pœnitendo compunctionis suæ bibat lacrymas, quantum se a Deo meminit aruisse per culpas. Debet ergo maiorem in se quisque seueritatẽ exercere, vt a seipso iudicatus peccator, vel iudicata peccatrix, non iudicetur a Domino. Quæ actio pœnitentiæ tunc erit perfecta & Deo acceptabilis, si ascenderit homo aduersum se tribunal mentis suæ, & constituerit se ante faciem suam, ne hoc ei postea fiat, sicut comminatur Deus peccatori. Atque ita constituto in corde iudicio adsit accusatrix cogitatio, testis conscientia, * iusta ratio, carnifex timor. deinde sanguis ani- * *fiuder* mæ confitentis per lacrymas profluat. Postremo ab ipsa mente talis sententia proferatur, vt se indignum vel indignam peccator siue peccatrix iudicet participatione corporis & sanguinis Domini. Versetur ante oculos imago futuri iudicii, vt cum alii accedunt ad altare Dei, quo ipse vel ipsa non accedit, cogitet quam sit contremiscenda illa pœna, qua percipientibus aliis vitam æternam, alii in mortem præcipitantur æternam. Seruatis quoque, quantum humana fragilitas patitur, regularibus XI. gradibus * humi- * *humilitatis,* liatis, iuxta XII. gradum corpore humiliatam videntibus se semper indicet, id est, in opere, in oratorio, in monasterio, in horto, in via, in agro, vel vbicumque, sedens, orans, & ambulans vel stans inclinato sit semper capite, defixis in terram aspectibus, ream se omni hora de peccatis suis existimans, iam se tremendo iudicio repræsentari existimet, dicens ibi in corde semper illud quod publicanus *Luc. 18.* ille euangelicus fixis in terram oculis dixit: Domine non sum digna ego peccatrix leuare oculos meos ad cælum. Et

ANNO CHRISTI 874.

ANNO CHRISTI 874. item cum propheta: *Incuruata sum, & humiliata sum vsque quaque.* Psal. 118. Imitans meretricem mulierem pedes Domini lacrymis rigantem, & capillis suis tergentem, & vnguento vnguentem: cui dimissa sunt peccata multa, quoniam dilexit multum. Gestet denique incessanter fœtorem luxuriæ in naribus mentis suæ, & depictum sacrilegium Deo dicati corporis sui, & incestum adulterium a se commissum, quæ Christo spiritaliter nupsit, in corde suo dicens cum lacrymis ex visceribus intimis: *Amplius laua me, Domine, ab iniquitate mea; & a peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccaui, & malum coram te feci.* Psal. 50. Et increpante se rea conscientia dicat, Peccaui Domino, vt transferat Dominus peccatum suum, & non moriatur in æternum. Sacrificium enim Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non despicit, qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum, & alleuat omnes qui corruunt, & erigit omnes elisos. Post lacrymas quoque, tam nocturnas, quam diurnas, non ad inanem lætitiam, vel mortiferam tristitiam, seu prauas & turpes cogitationes cor suum redire permittat, & lucrum compunctionis per incuriam fluxæ cogitationis perdat. Sed quotiescumque turpes & fluxæ cogitationes illi subrepserint, signet frontem suam & cor suum signo crucis Christi, petens vt crucifixa mundi salus crucifigat carnem suam & mentem suam cum vitiis & concupiscentiis. & assidue illi in memoria maneat, quod sancta femina Anna ideo obtinere meruit quod popposcit, quia se post lacrymas in eodem mentis vigore seruauit. De qua nimirum scriptum est: *Vultus eius non sunt amplius in diuersa mutati.* 1. Reg. 1. Quia igitur non est oblita quæ petiit, non est priuata munere quod popposcit. Et in his omnibus secundum sacros Nicænos Canones propositum & speciem pœnitentiæ in ea conuenit explorari. Si autem antea infirmauerit, & desperata fuerit, viatico munere non priuetur. Et si conualuerit post communionem, sit inter eas quæ communionem orationis tantummodo consequuntur, vsquedum decreto modo præfixos compleat annos. Meminerit autem abbatissa secundum cap. LXIV. regulæ, calamum quassatum non conterendum, & ne quid nimis: ne dum cupit eradere æruginem, frangatur vas,

suamque fragilitatem semper suspecta sit. In quibus non dicimus, vt permittat nutriri vitia, sed prudenter, & cum caritate ea amputet, prout viderit cuique expedire. Anno Christi 874.

VIII.

Sicut est discretio in peccatis peccantium, & in medela eorum, ita est discretio in correctione peccantium, & in manifestatione ac medela peccatorum peccantium. De quibus omnibus ne prolixior sermo legentibus sit onerosus, de his tantum quæ ad hoc vnde agitur pertinent, succincte dicamus. Beatus gratia & nomine Benedictus sancto Spiritu inspiratus, consona sacris scripturis, & aliorum orthodoxorum patrum prædicationibus, in regula sua dicit: Si quis in labore quouis, vel in quocumque loco aliquid excesserit, & non veniens continuo ante abbatem vel congregationem ipse vltro satisfecerit, vel prodiderit delictum suum, dum per alium cognitum fuerit, maiori subiaceat emendationi. Si animæ vero peccati causa fuerit latens, tantum abbati, aut spiritualibus senioribus patefaciat, qui sciant curare sua, & aliena vulnera non detegere & publicare. Quæ & in monacharum cœnobiis erga sui sexus spiritales monasterii matres oportet monachas obseruare. Ceterum omnes tam clerici, quam laici, vel feminæ confitentes secreta confessione sacerdotibus peccata sua, & ea dignæ pœnitentiæ satisfactione deflentes, nequaquam sunt prodendi, & peccata eorum nulli a sacerdote quacumque sunt significatione manifestanda, nisi soli Domino in secreta oratione, pro quibus sicuti & pro suis iugiter intercedat peccatis. De peccatis vero, quæ frater in fratrem admiserit, euangelicum documentum est prorsus sequendum, quo dicitur: *Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum solum*, & reliqua, vsque dum dicit, *sit tibi sicut ethnicus & publicanus*. Quod autem conscii alienorum peccatorum, nisi aut ea correxerint, aut emendationis gratia his quorum interest manifestauerint, in discrimen adducantur, sancta scriptura tam veteris quam noui testamenti demonstrat, dicens in Leuitico per Moysen: *Si peccauerit*, inquit Dominus, *anima, & audierit vocem iurantis, testisque fuerit, quod aut ipse viderit, aut conscius est, nisi indicauerit, portabit iniquitatem eius*, sine dubio qui aut egit aliquid, aut iurauit quod non debuit. Hoc etiam, vt

Cap. 46.

Matth. 18.

Leuit. 5.

maio-

Anno Christi 874. maiores noſtri exponunt, iuxta hiſtoriam nos ædificat, & docet ne vnquam in peccatis alterius polluamus conſcientias noſtras, nec conſenſum male agentibus præbeamus. Conſenſum autem, non ſolum pariter agendo, ſed etiam quæ illicite geſta ſunt reticendo, quæ ſecundum euangelicam regulam manifeſtare debemus. Hinc & Paulus apoſtolus dicit: *Nolite communicare operibus infructuoſis tenebrarum: magis autem & redarguite.* Ephes. 5. Quam ſententiam ita beatus Auguſtinus exponit: Duobus, inquiens, modis non te maculat malus: ſi non conſentias, & ſi redarguas. hoc eſt non communicare, non conſentire. Et quia parum erat non conſentire, ſi ſequeretur negligentia diſciplinæ, addidit: *Magis autem & redarguite.* Vnde ſciendum eſt, ſicut catholica tenet eccleſia, quod ſi quis ea videt in delicto proximi, vel proximæ ſuæ, & non indicet ſecundum regulam ſuperius datam, vel in teſtimonium vocatus, vel vocata, non quæ vera ſunt dixerit, peccatum quod commiſit ille vel illa, quem aut quam celat, ipſe vel ipſa ſuſcipiet, & pœna commiſſi reuoluetur ad conſcium, vel ad conſciam, proteſtante ſancto Spiritu per Pſalmiſtam: *Videbas*, inquit, *furem & concurrebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas.* Pſal. 49. Et per Apoſtolum: *Non ſolum qui faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus mala, digni ſunt morte.* Rom. 1. Quapropter Berta & Erpreda conſcientes tantæ nequitiæ, non indicantes eam, iuxta libri Leuitici, & euangelici, & apoſtolicæ doctrinæ regulam, ac per hoc peccatum committentium ſuſcipientes, quarum grauioris lepræ immunditia, ſicut & Dudæ, in apertum prorupta, iuxta legis præceptum ſacerdotali eſt purificanda iudicio, poſt menſuratam virgarum caſtigationem, quia interrogatæ dicuntur facile fuiſſe confeſſæ, per tres annos & dimidium prætaxato Dudæ modo pœniteant. Quæ ſi infirmauerint, prætaxato modo viaticum munus ſuſcipiant, & ſi conualuerint, ordine præfinito ad perfectionem reſtitutionis perueniant, & vſque ad finem vitæ ſuæ, ſicut de Duda ſcripſimus, in omni ſubiectione & humilitate regulari, & confeſſione peccatorum ſuorum permaneant. Debuerant enim & Duda, & eius ſceleri conſentientes, duplicem annorum numerum in pœnitentia duplicare, quia & monacha cum presbytero ſacrilegum

commisit adulterium, & suæ complices huic sacrilego adulterio consenserunt. Sed quia & sexus est fragilis, & Apostolus dicit: *Ne abundantiori tristitia quæ huiusmodi sunt absorbeantur*, & patrum est decreta sententia, quoniam apud Deum non est tam mensura temporis, quam doloris, nec abstinentia ciborum, quam mortificatio vitiorum: credimus per hanc pœnitentiam, si tamen districte ac digne illam egerint, eas Domino satisfacere posse, cuius misericordiæ, vt Leo scripsit, nec modum possumus ponere, nec tempora diffinire. apud quem nullas patitur veniæ moras vera confessio, dicente Dei Spiritu per prophetam: *Mox vt ingemueris saluus eris.* &: *Dic tu prior iniquitates tuas, vt iustificeris.* quia apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio. Sed & plagæ virgarum illis tempus pœnitendi vsque ad communionis restitutionem abbreuiant. quia sicut scriptum est: *Liuor vulneris abstergit mala, & plagæ in secretioribus ventris.* Mala, inquit Gregorius, liuor vulneris abstergit, quia flagellorum dolor vel cogitatas vel perpetratas nequitias diluit. quia cum exterius percutimur, ad peccatorum nostrorum memoriam taciti afflictique reuocamur, atque ante oculos nostros cuncta, quæ a nobis sunt male gesta, reducimus, & per hoc quod foris patimur, magis intus quod fecimus dolemus. Vnde fit vt inter aperta vulnera corporis amplius nos abluat plaga secreti ventris, id est mentis: quia sanat nequitias praui operis occultum vulnus doloris. Hoc medicamentum pœnitentiæ diuersis modis coniectatum, quasi antidotum ex diuersis pigmentis, contra venena diaboli, id est peccata, ex sanctis scripturis, & Canonum ac regulæ sancti Benedicti constitutionibus, & orthodoxorum prædicationibus confectum, pro modulo nostro industriam patrum sequentes, quoniam, vt dicit Gregorius, ars artium est regimen animarum, non præiudicantes maiorum statutis, condidimus: quatenus & ærugo eradatur, & vascula non frangantur, & iuxta veritatis vocem calami quassati non conterantur, & quæ confracta sunt alligentur, & quæ diaboli suggestione, & propria fragilitate abiecta sunt, per pœnitentiæ satisfactionem ad sinum matris ecclesiæ reducantur.

Anno Christi 874.

2. Cor. 2.

Prou. 20.

ANNO CHRISTI 874.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

1 *Concilium Duziacense II.*] In codice sancti Laurentii Leodiensis, cui Synodum hanc debemus, epistolæ synodicæ titulus est huiusmodi: *Epistola synodica episcoporum plurimarum prouinciarum apud Duziacum Rhemensis parochiæ congregatorum, anno incarnationis dominicæ* DCCCLXXIV. *indictione* VII. *Idibus Iuniis, ad episcopos prouinciarum Aquitaniæ regionis, de incestis coniunctionibus a quampluribus, & maxime carne nobilibus viris, ibidem perpetratis, & de rerum ecclesiasticarum peruasionibus.* Generale placitum Idibus Iuniis hoc anno a Carolo rege in villa Duzia celebratum auctor est Aimoinus lib. V. cap. XXXI.

ANNO CHRISTI 476.

SYNODVS TICINENSIS,

QVA IMPERIVM CAROLO COLLATVM confirmatur anno Domini DCCCLXXVI. tempore Ioannis papæ VIII. indictione IX. mense Februario.

Hæc Synodus inserta est Concilio Pontigonensi sequenti, vbi confirmata fuit.

DECRETVM CLERI LAVDVNENSIS DE HENEDVLFO ELECTO EPISCOPO.

Domino reuerentissimo & sanctissimo Hincmaro archiepiscopo, ceterisque nostræ diœceseos sanctis patribus & episcopis, clerus Laudunensis, cum totius parœciæ plebibus, & sibi coniunctis præsulibus, æternam in Domino Iesu Christo salutem & pacem.

CANONICIS regulis & apostolicis institutionibus statutum esse recolimus, vt quoties quælibet ciuitas ministerio pontificalis dignitatis caruerit, proprioque pastore vacauerit, cum decreto electionis, singulorum petentium manibus roborato, metropolitanum adire pontificem debeant, ac de substituendo in loco eius qui decessit pastore petitione supplici commonere: quatinus & ciuitas solicitudine pastorali destituta proprio recuperetur pontifice, & qui ordinandus est, gratiosius possit accede-

re: quia cui debet ab omnibus obediri, vtique debet & ab omnibus eligi, ne ciuitas non optatum episcopum aut contemnat aut oderit, & fiat minus religiosa quam conuenit, cui non licuit habere quem voluit: hi vero qui ordinaturi sunt, in quem viderint omnium vota propensius concordare, promptius liberiusque illi manus imponere possint. Quapropter cum decreto nostræ electionis manibus singulorum nostrorum roborato, ad paternitatem vestram accedentes, * Hedenulfum ecclesiæ nostræ filium, & in ecclesia nostra suffragantibus stipendiorum meritis ad onus vsque sacerdotale promotum, vita & moribus ac sancta conuersatione idoneum approbatum, quem per licentiam vestram, fauente Christianissimo imperatore Carolo, pari consensu ac concordi deuotione, atque vnanima voluntate elegimus, per manus vestras ac ceterorum vestræ diœceseos sanctorum episcoporum consecrari, nobisque & ecclesiæ nostræ doctorem atque pontificem institui imploramus, precamur, ac petimus. Eligimus autem eum nobis fore pastorem, quem apostolicæ formæ, qua episcopum ornatum beatus Paulus esse debere demonstrat, congruere, & sacris non obuiare Canonibus, Christi gratia cooperante confidimus. Oramus sanctam paternitatem vestram nunc & semper in Christo bene valere. Actum v. Kalendas Apriles in basilica sanctæ Mariæ genitricis Dei & Domini nostri Iesu Christi, anno incarnationis eiusdem Domini nostri Iesu Christi DCCCLXXVI. regni domni Caroli imperatoris XXXVI. ac imperii primo, indictione IX.

Anno Christi 876.

* additus huic loco.

Anno Christi 876.

CONCILIVM PONTIGONENSE.

IN QVO SYNODI QVOQVE TICINENSIS acta confirmata sunt ab episcopis Cisalpinis, præsente Carolo Caluo imperatore, & legatis sedis apostolicæ, celebratum mense Iunio ac Iulio, indictione IX. anno Christi DCCCLXXVI. Ioannis VIII. papæ anno IV. Caroli eiusdem regni anno XXXVII. imperii primo.

INDEX EORVM QVÆ AD CONCILIVM PONTIGONENSE PERTINENT.

I. *Synopsis actorum Concilii Pontigonensis, ex Aimoino.*
II. *Synodus Ticinensis in Concilio Pontigonensi confirmata.*
III. *Canones, seu capitula* XV. *apud Ticinum edita, & apud Pontigonem iterum promulgata.*
IV. *Actorum Concilii Pontigonensis editio altera, ex antiquis codicibus.*
V. *Libellus proclamationis ecclesiæ Rhemensis oblatus Synodo aduersus Ludouicum regem Baioariæ.*
VI. *Definitio Synodi Pontigonensis de Adalgaudo presbytero infamato.*
VII. *Consensus Leonis episcopi, missi & apocrisiarii sedis apostolicæ, cum post Synodum discessurus esset.*
VIII. *Iuramentum, quod Hincmarus archiepiscopus edere iussus est apud Pontigonem.*

I.

ACTA CONCILII PONTIGONENSIS ut ab Aimoino recitantur lib. V. cap. XXXIII.

VNDECIMO Kalendas Iulii, indictione IX. episcopis & ceteris quibusque clericis vestibus ecclesiasticis indutis, & domo ac sedilibus palliis protensis, atque in gremio Synodi & prospectu imperialis sedis lectorio superpositis sacrosanctis euangeliis, venit domnus imperator Carolus in vestitu deaurato habitu Francico cum legatis apostolicæ sedis in Synodum, & cantoribus antiphonam Exaudi nos Domine, cum versibus & Gloria Patri, cantantibus, post Kyrie eleeson data oratione a Ioanne Tuscanensi episcopo, resedit domnus impera- Sessio I.

tor in Synodo, & legit Ioannes Tuſcanenſis epiſcopus epiſtolas a domno apoſtolico miſſas, cum quibus & legit epiſtolam de primatu Anſegiſi Senenſis epiſcopi, vt quoties vtilitas eccleſiaſtica dictauerit, ſiue in euocanda Synodo, ſiue in aliis negotiis exercendis, per Gallias & Germanias apoſtolica vice fruatur, & decreta ſedis apoſtolicæ per ipſum epiſcopis manifeſta efficiantur: & rurſus quæ geſta fuerint eius relatione, ſi neceſſe fuerit, apoſtolicæ ſedi pandantur. & maiora negotia ac difficiliora quæque ſuggeſtione ipſius a ſede apoſtolica diſponenda & enucleanda quærantur. Petentibus autem epiſcopis, vt eis permitteretur ipſam legere epiſtolam quibus erat directa, non acquieuit imperator; ſed reſponſum quæſiuit ab eis, quid de his iuſſis apoſtolicis reſponderent. Quorum reſponſio talis fuit, vt ſeruato ſingulis metropolitanis iure priuilegii, ſecundum ſacros Canones, & iuxta decreta ſedis Romanæ pontificum ex eiſdem ſacris Canonibus promulgata, domni Ioannis papæ apoſtolicis iuſſionibus obedirent. Et cum imperator & legati apoſtolici ſatagerent, vt abſolute archiepiſcopi reſponderent ſe obedituros de primatu Anſegiſi, ſicut apoſtolicus ſcripſit, aliud niſi quod prædictum eſt reſponſum ab eis extorquere non potuerunt: excepto quod Frotarius Burdegalenſis epiſcopus, quoniam a Burdegala ad Pictauos, indeque ad Bituricum fauore principis contra regulas ſe contulit, per adulationem reſpondit quod imperatori placere cognouit. Tunc motus imperator dixit, quod domnus apoſtolicus ei ſuas vices commiſit in Synodo, & quod iſdem præcepit, ille exequi ſtuderet. Et accepit ipſam epiſtolam inuolutam, vna cum Ioanne Tuſcanenſi & Ioanne Aretino, & dedit illam Anſegiſo. Et iuſſit ſellam plectilem poni ante omnes epiſcopos Ciſalpini regni ſui, iuxta Ioannem Tuſcanenſem, qui ad dextram illius ſedebat. & præcepit Anſegiſo, vt ſupergrederetur omnes ante ſe ordinatos, & ſederet in eadem ſella, Rhemorum archiepiſcopo reclamante, audientibus omnibus, hoc factum ſacris regulis obuiare. Imperator tamen in ſententia ſua permanſit: & petentibus epiſcopis, vt liceret eis ſaltem exemplar ſibi de epiſtola directa ſumere, nec hoc vllo modo impetrauere. Et ſic ſoluta eſt Synodus in die illa.

ANNO CHRISTI 870.

Anno Christi 876. Decimo Kalendas præfati menſis iterum conuenerunt Seſſio II. epiſcopi. In quo conuentu lectæ ſunt epiſtolæ a domno apoſtolico laicis miſſæ: & lecta eſt electio domni imperatoris ab epiſcopis & ceteris Italici regni firmata. Sed & capitula quæ in palatio Ticinenſi conſtituit, & ab omnibus confirmari fecit: quæ & epiſcopis Ciſalpinis confirmare præcepit. & ſic ſoluta eſt Synodus in illa die.

Quinto Nonas Iulii conuenerunt iterum epiſcopi ſine Seſſio III. imperatore: & habitæ ſunt contentiones de presbyteris ex diuerſis parochiis clamantibus ad legatos apoſtolici. & ſic ſoluta eſt Synodus in hac die.

Quarto Nonas eiuſdem menſis iterum conuenerunt Seſſio IV. epiſcopi. & imperator in Synodo reſidens audiuit oratores fratris ſui Ludouici regis, Vvillebertum archiepiſcopum Coloniæ, & Adalardum ac Menigardum comites, per quos petiit partem de regno Ludouici imperatoris, filii Lotharii fratris eorum, ſicut ei competeret ex hereditate, & illi firmatum erat ſacramento. Et legit Ioannes Tuſcanenſis epiſtolam a Ioanne papa epiſcopis regni Ludouici directam, & dedit exemplar Vvilleberto archiepiſcopo, vt deferret illud præfatis epiſcopis. & ſic ſoluta eſt præfata Synodus in illa die.

Sexto Idus Iulii conuenerunt epiſcopi, & circa horam Seſſio V. nonam venerunt legati domni apoſtolici, Leo epiſcopus & apocriſiarius ac nepos apoſtolici, atque Petrus Foriſempronii epiſcopus, deferentes epiſtolas imperatori & imperatrici, & ſalutationes apoſtolici ad epiſcopos. & ſic ſoluta eſt Synodus in illa die.

Quinto Idus Iulii conuenientibus epiſcopis, lecta eſt Seſſio VI. epiſtola apoſtolici de damnatione Formoſi epiſcopi, Gregorii nomenclatoris, & conſentientium eis. Et præſentata ſunt imperatori ab apoſtolico miſſa dona: inter quæ fuerunt præcipua, ſceptrum & baculus aureus. Sed & imperatrici dona ſunt ab eo miſſa, pallia, & armillæ cum gemmis. & ſic ſoluta eſt Synodus in illa die.

Pridie Idus Iulii conuenerunt epiſcopi, & miſit impe- Seſſio VII. rator vicarios apoſtolici increpare durius archiepiſcopos & epiſcopos, qui pridie non venerant, ſicut præcepit. Illis autem canonice rationabilem reddentibus rationem, ſopita eſt increpatio. Et lecta eſt a Ioanne Tuſcanenſi ite-

rum epistola, iubente imperatore, pro primatu Ansegisi, & quæsita est ab episcopis denuo inde responsio. Et respondentibus singulis archiepiscopis, quod veluti sui antecessores illius antecessoribus regulariter obedierunt, ita eius decretis vellent obedire, tunc facilius est illorum admissa responsio, quam fuerat in imperatoris præsentia. Et sic iterum, post multas contentiones de presbyteris diuersarum parochiarum reclamantibus ad legatos apostolici, lecta est proclamatio Frotarii Burdegalensis archiepiscopi, quia non poterat consistere propter infestationem Paganorum in ciuitate sua, vt liceret ei Bituricensem metropolim occupare. Cuius petitionibus vnanimitas episcoporum nullatenus acquieuit. ANNO CHRISTI 876.

Sessio VIII. Et iubentibus legatis apostolici, vt XVII. Kalendas Augusti conuenirent episcopi; mane circa horam nonam venit imperator Græcanico more paratus & coronatus, deducentibus eum apostolicæ sedis legatis more Romano vestitis, ad episcopos ecclesiasticis vestimentis indutos, & ceteris secundum modum primæ horæ diei, quando inchoata est Synodus, præparatis. & vt prius cantata antiphona Exaudi nos Domine, cum versibus & Gloria, post Kyrie eleeson data oratione a Leone episcopo, resederunt omnes: & legit Ioannes Aretinus quamdam schedulam ratione & auctoritate carentem. Post quam legit Odo Belgiuacorum episcopus quædam capitula, a legatis apostolici, & ab Ansegiso, & eodem Odone sine conscientia Synodi dictata, inter se dissona, & nullam vtilitatem habentia; verum & ratione & auctoritate carentia. Et ideo hic non habentur subiuncta. Iterum mota est interrogatio de primatu Ansegisi, & post multas ab imperatore & legatis apostolici contra episcopos querimonias habitas, tantum in nouissimo quantum & in principio Synodi exinde Ansegisus obtinuit. Posthæc perrexit Petrus episcopus Forisempronii, & Ioannes Tuscanensis ad cubiculum imperatoris: & adduxerunt imperatricem Richildem coronatam in Synodum. Et stante illa iuxta imperatorem surrexerunt omnes, & stantes quique in gradu suo inceperunt laudes Leo episcopus & Ioannes Tuscanensis episcopus. Et post laudes actas in domnum apostolicum & domnum imperatorem & imperatricem & ceteros, iuxta morem,

Anno Christi 876. morem, data oratione a Leone Gabinensi episcopo, soluta est Synodus.

II.

SYNODVS APVD TICINVM

ACTA PALATIVM ANNO INCARNATIONIS dominicæ DCCCLXXVI. indictione IX. mense Februario, confirmata in Synodo apud Pontigonem eodem anno & indictione, mense Iunio.

ELECTIO CAROLI IMPERATORIS

ab Italici regni episcopis & ceteris optimatibus confirmata.

Glorioſiſſimo & a Deo coronato magno & pacifico imperatori, domno noſtro Carolo perpetuo Auguſto, nos quidem omnes epiſcopi, abbates, comites, ac reliqui, qui nobiſcum conuenerunt, Italici regni optimates, quorum nomina generaliter ſubter habentur inſerta, perpetuam optamus proſperitatem & pacem.

IAM quia diuina pietas vos, beatorum principum apoſtolorum Petri & Pauli interuentione, per vicarium ipſorum, domnum videlicet Ioannem ſummum pontificem & vniuerſalem papam ſpiritalemque patrem veſtrum, ad profectum ſanctæ Dei eccleſiæ noſtrorumque omnium inuitauit, & ad imperiale culmen ſancti Spiritus iudicio prouexit: nos vnanimiter vos protectorem, dominum, ac defenſorem omnium noſtrum eligimus. Cui & gaudentes toto cordis affectu ſubdi gaudemus, & omnia, quæ ad profectum totius ſanctæ Dei eccleſiæ, noſtrorumque omnium ſalutem decernitis & ſancitis, totis viribus, annuente Chriſto, concordi mente & prompta voluntate obſeruare promittimus.

Et ſubſcripſerunt illi qui in Italia adfuerunt.

Anſpertus ſanctæ Mediolanenſis eccleſiæ archiepiſcopus ſubſcripſi.

Ioannes ſanctæ Aretinæ eccleſiæ humilis epiſcopus ſubſcripſi.

Ioannes epiſcopus ſanctæ Ticinenſis eccleſiæ ſubſcripſi.

Benedictus Cremonenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Teudulfus Dertonenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Adalgaudus Vercellenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Azo Eporedienſis epiſcopus ſubſcripſi.

Gerardus exiguus in exigua Laudensi ecclesia episcopus subscripsi. ANNO CHRISTI 876.
Hilduinus Astensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Ratbornus sedis Augustanæ episcopus subscripsi.
Leodoinus Mutinensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Hildradus Albensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Bodo humilis sanctæ Aquensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Sabbatinus Ienuensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Eilbertus Comensis episcopus subscripsi.
Adelardus seruus seruorum Dei Veronensis episcopus subscripsi.
Ego Paulus sanctæ ecclesiæ Placentiæ episcopus subscripsi.
Ego Andreas sanctæ Florentinæ ecclesiæ episcopus subscripsi.
Raginerius abbas subscripsi.

Signum Bosonis inclyti ducis, & sacri palatii archiministri, atque imperialis missi.
Signum Richardi comitis.
Signum Vvalfridi comitis.
Signum Liutfridi comitis.
Signum Alberici comitis.
Signum Supponis comitis.
Signum Hardingi comitis.
Signum Bodradi comitis palatii.
Signum Cuniberti comitis.
Signum Bernardi comitis.
Signum Airboldi comitis.

Acta sunt hæc in palatio Ticinensi anno Domini DCCCLXXVI. regni domni imperatoris Caroli, Hludouuici Augusti piæ memoriæ filii, in Francia XXXVI. imperii primo, indictione IX.

CONFIRMATIO CISALPINORVM apud Pontigonem.

SICVT domnus Ioannes apostolicus & vniuersalis papa primo Romæ elegit, atque sacra vnctione constituit, omnesque Italici regni episcopi, abbates, comites, & reliqui omnes, qui cum illis conuenerunt, domnum nostrum glorioſum imperatorem Carolum Augustum vnanimi deuotione elegerunt sibi protectorem ac defensorem esse: ita & nos, qui de Francia, Burgundia, Aquitania, Septimania, Neustria, ac Prouincia, pridie Kalendas Iulii, in loco qui dicitur Pontigonis, anno XXXVII. in Francia, ac imperii primo, iussu eiusdem domni & glorioſi Augusti conuenimus, pari consensu ac concordi deuotione eligimus & confirmamus.

ANNO CHRISTI 876.

III.

INCIPIVNT CAPITVLA QVÆ DOMNVS CAROLVS LVDOVICI

Augusti piæ memoriæ filius, vna cum consensu & suggestione venerabilium episcoporum, & illustrium optimatum, reliquorumque fidelium suorum, ad honorem sanctæ Dei ecclesiæ, & ad pacem & profectum totius imperii sui, fecit anno incarnationis Domini nostri Iesu Christi DCCCLXXVI. regni vero sui in Francia XXXVI. imperii autem sui I. indictione IX. mense Februario, in palatio Ticinensi.

TITVLI CAPITVLORVM.

I. *Vt Romana ecclesia ab omnibus honoretur.*

II. *Vt Ioanni papæ honor obedientiaque ab omnibus exhibeatur.*

III. *Vt res ecclesiæ Romanæ proprias nemo diripiat.*

IV. *Vt ecclesiasticis honor & reuerentia præstetur.*

V. *Vt imperatori honor ab omnibus obseruetur.*

VI. *Vt episcopi ministerium suum sine cuiusquam impedimento & molestia peragant.*

VII. *Vt episcopi per se & presbyteros prædicationi insistant: & fideles diebus festis ad publicas stationes occurrant, domique suæ nullus Missas celebret sine licentia episcopi.*

VIII. *Vt episcopi cum clero suo in claustris resideant: presbyteros vero ab ecclesiis suis abesse, aut ab eorum potestate dissilire non permittant.*

IX. *Vt sacerdotes a familiaritate feminarum, itemque a venatione, armis militaribus, & habitu non decenti abstineant.*

X. *Vt res ecclesiasticas nemo inuadat, & quæ cum detrimento ecclesiæ a rectoribus distractæ sunt, repetantur.*

XI. *Vt decimæ absque fraude offerantur, & a presbyteris episcopi arbitrio dispensentur: & de baptismalibus ecclesiis per earum filios restaurandis.*

XII. *Vt episcopi comites & vassos regios diligant vt filios, & hi episcopos honorent vt patres. & vt episcopi in suis episcopiis missorum dominicorum potestate fungantur.*

XIII. *Vt episcopi & comites in pauperum domibus nisi rogati non diuersentur: & vt prædas ac deuastationes inhibeant.*

XIV. *Vt defuncti episcopi facultates nullus inuadat: sed successori reseruentur, vel pro illius anima erogentur.*

XV. *Vt infideles regi nemo celet, nec vllam eis sustentationem præbeat.*

CAPITVLA.

ANNO CHRISTI 876.

I.

VT ſancta Romana eccleſia ſicut eſt caput omnium eccleſiarum, ita ab omnibus honoretur & veneretur. neque quiſquam contra ius & poteſtatem ipſius aliquid iniuſte agere præſumat. ſed liceat ei debitum tenere vigorem, & pro vniuerſali eccleſia paſtoralem exhibere curam, atque ſacris precibus omnium pro omnibus interpellare auctorem.

II.

Vt honor domno & ſpiritali patri noſtro Ioanni ſummo pontifici & venerabili vniuerſali papæ ab omnibus conſeruetur: & quæ ſecundum ſacrum miniſterium ſuum auctoritate apoſtolica decreuerit, cum ſumma veneratione ab omnibus ſuſcipiantur, & debita illi obedientia in omnibus conſeruetur.

III.

Et licet in omnibus id obſeruare velimus, præcipue tamen ſancimus, vt in termino beatorum Petri & Pauli apoſtolorum principum, nemo in eundo & redeundo, vel ibi morando, aliquam vaſtationem & deprædationem facere præſumat: & quæ ipſius ſanctæ Dei eccleſiæ propria ſunt, nemo aliqua iniqua machinatione, ſine voluntate ipſius ſacri pontificis, ſibi vindicare præſumat. Quod ſi quiſquam fecerit, reſtitutis male præſumptis, immunitatem ipſius eccleſiæ perſoluat, & bannum noſtrum tripliciter componat.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 876.

IV.

Vt eccleſiaſticus honor, & ſacerdotalis atque clericalis reuerentia, debita competentique ſinceritatis religione ab omnibus amplectatur, & in omnibus cuſtodiatur, ſicut aui & genitoris noſtri monent edicta.

V.

Vt imperialis honor ab omnibus fideliter obſeruetur, & quæ ab eo, ſeu per epiſtolam, ſeu per legatos præcipiuntur, a nullo impune audeant violari.

VI.

Vt epiſcopi miniſterium ſuum ſecundum ſacros & ſancto Spiritu promulgatos Canones peragant. parochias ſuas abſque alicuius impedimento, prædicando, corrigendo, & confirmando circumeant. & in hoc agendo nullus eis contraire, & quod ad miniſterium illorum pertinet contradicere in ipſis parochiis audeat, vel eis exinde aliquam moleſtiam inferat: ſed adiutor, ſi oportuerit, inuitatus a pontifice quiſque eccleſiæ filius exiſtat, vt liceat eis criminalia ſcelera, & alia quæque corrigenda, inquirere, diſcutere, & diiudicare canonice. Quod qui temerare proterue præſumpſerit, triplicem legem, & triplex bannum noſtrum perſoluat.

VII.

Vt epiſcopi ſecundum ſacram iuſſionem Domini noſtri Ieſu Chriſti prædicationem per ſe vel per ſuos congruenter exerceant, & presbyteros ſuos vt ſimiliter faciant inſtruere procurent. Et vt ſæculares & fideles laici diebus feſtis, qui in ciuitatibus ſunt, ad publicas ſtationes occurrant: & qui in vil-

lis & possessionibus sunt, ad publicum officium in plebem festinent. & nullus latibulosa Missarum in suis domibus officia celebrare præsumat sine sui rationabili licentia episcopi. Anno Christi 876.

VIII.

Vt episcopi in ciuitatibus suis proximum ecclesiæ suæ claustrum instituant, in quo ipsi cum clero secundum canonicam regulam Deo militent: & sacerdotes suos ad hoc constringant, vt ecclesias suas non derelinquant, & aliubi habitare præsumant. Sint etiam subiecti episcopo proprio secundum canonicam auctoritatem, nec per contumaciam ab eorum potestate dissiliant. neque sæculari potestati ad hoc eis commendare se liceat, aut eos quilibet recipere audeat, vt contra canonicas leges & debitam episcopi potestatem quodammodo defensentur. Huiusmodi vero sacerdotes episcopalis illico censura disciplinis ecclesiasticis subdat. Nec fas est omnium eorum solicitudinem episcopos non gerere, quibus in committendis sacris ordinibus dignum visum est communicasse.

IX.

Vt in domibus sacerdotum, propter malæ opinionis famam, habitatio feminarum penitus tollatur, neque illi in domos earum intrare indiscrete præsumant, ne nomen Dei, quod absit, per illos blasphemetur, per quos laudari pie & iugiter debet. venationem quoque nullus tam sacri ordinis exercere præsumat. neque arma militaria pro qualicumque seditione portare audeat: aut habitum

ANNO CHRISTI 876. quemlibet tantum apicem sacerdotii non decentem assumat.

X.

Vt res ecclesiasticas, tam mobiles quam & immobiles, nemo inuadere vel auferre præsumat. & quæ a rectoribus ecclesiæ hactenus, ob timorem vel fauorem, alicui libellario vel emphyteuticario iure dolose, vel cum damni detrimento, ecclesiæ amissæ videntur, ad pristinum ius reuertantur: quatenus liceat illis, quibus eorum cura commissa est, quieto & pacifico ordine eas tenere, & pro nobis ac regno nobis a Deo commisso orare, pauperibusque debita stipendia erogare, familiam ecclesiæ iuste & rationabiliter regere & gubernare. Transgressoribus autem indicimus, iniuste præsumpta restituere, & sicut superius præfixum est, triplicem legem & triplex bannum nostrum persoluere.

XI.

Vt decimæ collaborationum & animalium, secundum sacra præcepta, Domino absque fraude & aliqua retractione offerantur, & in potestate episcopi maneat qualiter a presbyteris dispensentur canonice. & vt ecclesias baptismales, quas plebes appellant, secundum antiquam consuetudinem ecclesiæ filii instaurent.

XII.

Vt episcopi comites & vassos nostros, in parochia eorum manentes, paterno amore secundum ecclesiasticum ministerium diligant: ipsi comites & vassalli, seu reliqua generalitas, prædictos episco-

pos vt sanctos patres honorent & venerentur, & ad ministerium illorum peragendum, vbicumque potuerint, eos adiuuare decertent. Si vero, quod non optamus, eis infesti, quo minus quæ Dei sunt exercere possint, reperti fuerint, aut ipsi contra leges officia sua violauerint, & eos quos venerari debent inquietauerint, secundum capitulare aui & genitoris nostri emendent. qualiter quoque presbyteros ac reliquos gradus honorent, ipsius capitularis forma doceantur. Ipsi nihilo minus episcopi singuli in suo episcopio missatici nostri potestate & auctoritate fungantur. ANNO CHRISTI 876.

XIII.

Vt episcopi & comites in suis ministeriis commorantes, in suis consistant domibus cum suis vassallis, neque præsumant occasione hospitii in pauperis cuiuspiam vicini domo nisi rogati commorari: quia ob hoc maxime deprædationes & discordias hactenus pullulasse manifestum est. Præuideant quoque, secundum ministerium vnusquisque suum, ne in potestate illorum prædæ & deuastationes fiant: & si aliqui hoc facere tentauerint, omni sua virtute illis resistant. Et si ipsi per se constringere illos ad emendationem non potuerint, constitutis missis nostris renuntient, vt ipsorum iudicio legaliter secundum capitulare aui & genitoris nostri emendetur. Quod si & ipsi hoc emendare nequiuerint, ad nostram notitiam perducant.

XIV.

Vt quoties diuinum iudicium ecclesiæ præsulem a sæculo vocauerit, nullus ad suimet perditionem

ANNO CHRISTI 876. nem facultates eius inuadat, diripiat, & ad suos vsus transferat: sed erogatariis & eleemosynariis ecclesiasticis, cum ipsius ecclesiæ constituto œconomo, liberum sit canonico more iuste rationabiliterque deputata successuro reseruare, vel quibuscumque, sicut expedit, pro eius spiritu distribuere. Quod qui iniqua cupiditate transgredi præsumpserit, vt superius prælibatum est, irrefragabiliter multetur.

XV.

Vt nemo fidelium nostrorum quodammodo aliquem celet quem nostrum scierit infidelem esse: neque ei sustentationem quamcumque præstare pertentet, si eum ad nostram fidelitatem reuocare nequiuerit. Quicumque autem contra hoc fecerit, prædecessorum nostrorum & progenitorum iudicium experietur.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Ioannes Tuscanensis episcopus, legatus sanctæ sedis apostolicæ & domni Ioannis summi pontificis, & vniuersalis papæ, in his quæ supra scripta interfui, consensi, & subscripsi.

Ansegisus Senonum metropolis episcopus, sanctæ & apostolicæ sedis per domnum Ioannem summum pontificem papam vicarius, interfui, consensi, & subscripsi.

Ioannes Aretinus episcopus, sanctæ sedis apostolicæ legatus, interfui, consensi, & subscripsi.

Hincmarus Rhemorum archiepiscopus subscripsi.

Aurelianus Lugdunensis ecclesiæ episcopus in Christi nomine roboraui.

Frotarius archiepiscopus consensi & subscripsi.

Ottramnus Viennensis ecclesiæ archiepiscopus subscripsi.

Ioannes Rothomagensis ecclesiæ archiepiscopus subscripsi.

Bertmundus Ebredunensis ecclesiæ archiepiscopus subscripsi.

Ragenelmus Tornacensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Vvalterus humilis Aurelianensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Gerboldus Cabilonensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Gislebertus Carnotensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Hildeboldus Suessionensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Rostagnus sanctæ Arelatēsis ecclesiæ humilis episcopus subscripsi.

Anno Christi 876.

Isaac Lingonensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Lantbertus Matiscensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Ingelvvinus sanctæ Parisiacensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Geroldus Ambianensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Abbo Neuernensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Ioannes Cameracensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Hadebertus Siluanectensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Odo Belgiuacorum episcopus in Christi nomine subscripsi.
Ratbertus Valentinæ ecclesiæ episcopus subscripsi.
Bernarius Gratianopolitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.
Agenulfus Gabalitanensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Birico Vvapincensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Alduinus Auenionensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Vvido Vellauensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Hildebrannus Sagensis episcopus subscripsi.
Vvillebertus humilis Catalaunorum episcopus subscripsi.
Ragenfridus Meldensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Heirardus Lixouiensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Sigenandus Constantiensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Ætherius Viuariensis episcopus subscripsi.
Erchambertus Baiocensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Hedenulfus Laudunensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Agilmarus Aruernensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Anselmus Lemouicensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Adalbertus Morinensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Vvillelmus Cadurcorum ecclesiæ episcopus subscripsi.
Lupus Albiensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Ottulfus sanctæ Trecassinæ ecclesiæ humilis episcopus subscripsi.
Berardus Virdunensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Arnaldus Leucorum ecclesiæ episcopus subscripsi.
Franco Tungrensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Theodoricus Vesontionum ecclesiæ archiepiscopus subscripsi.
Vvala Autisiodorensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Adolgarius Augustidunensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Hemico Diensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Aimarus Ruthenensium ecclesiæ episcopus subscripsi.
Theotarius Gerundensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Hugo abbas.
Albustus abbas ex monasterio quod vocatur Bethlehem, siue Ferrarias.
Hilduinus abbas & bibliothecarius.
Vvlfardus abbas scripsit & subscripsit.
Gauzlenus abbas & archicancellarius.

ANNO CHRISTI 876.

IV.

ACTORVM CONCILII PONTIGONENSIS editio altera, illa fortasse, quam cum legatis apostolicis dictasse, & in Synodo legisse dicitur Odo episcopus Bellouacensis.

SANCTA Synodus, quæ in nomine Domini vocatione domni Ioannis ter beatissimi ac vniuersalis papæ, & iussione domni Caroli perpetuo Augusti congregata est in loco qui vocatur Pontigonis, anno incarnationis dominicæ DCCCLXXVI. indictione IX. regni præfati inuictissimi imperatoris XXXVII. imperii autem primo, XVII. Kalendas Augusti, hæc capitula quæ subter annexa sunt instituit.

I.

Obeunte Hludouuico, qui Romani imperii iura regebat, domnus Ioannes ter beatissimus papa per Gadericum Veliternensem, Formosum Portuensem, Ioannem Aretinum, venerabiles episcopos, domnum Carolum tunc regem ad limina beatorum apostolorum inuitauit, eumque ecclesiæ ipsius defensorem ac tutorem elegit, imperialique diademate coronauit, eum præ cunctis solum & specialem eligens qui Romani imperii sceptra teneret. Cuius sacris institutionibus pro debito parentes, quod ipse instituit instituimus, & quod ipse confirmauit pari consensu omnes firmamus.

II.

Congregata igitur in Romana vrbe sancta Synodo, ante aduentum prædicti domni imperatoris, misit cum consensu omnium epistolas Hludouuico regi, filiis quoque ipsius, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, ac reliquis primoribus regni sui, monentes eos apostolica auctoritate more paterno seruare quæ pacis sunt, ne videlicet aliquam irreptionem in regno præfati Augusti facile tentarent, vsque dum simul ad mutuum colloquium venirent, & ipse inter eos & de pace conseruanda, & de iure regnorum secundum sibi a Deo ministerium creditum decerneret pariter & discerneret. Quas epistolas per Odonem Bellouacorum venerabilem episcopum sibi destinatas & bis delatas omnino recipere renuerunt.

III.

Ipse vero apostolica & paterna monita paruipendens, & fraterna fœdera disrumpens, hostili manu tyrannico more fraternum regnum depopulando inuasit: homicidia, adulteria, sacrilegia, & innumera mala quæ enumerari nequeunt, auctoritas facientium perpetrauit. Anno Christi 876.

IV.

Hæc mala audiens ter beatissimus papa perpetrata esse in regno spiritalis filii sui domni Caroli semper Augusti, tactus dolore cordis accelerauit mittere missos suos, Ioannem videlicet & Ioannem venerabiles episcopos, cum aliis suis epistolis, volens eum monere, vt a tanto malo pœnitudinem de præteritis ageret, & tandem fraternum regnum inuadere desineret. Quorum legationem secundo commonitus necdum recipere voluit.

V.

Post hos denique misit iterum alios legatos, Leonem scilicet sanctissimum Gabinensem episcopum & sanctæ Romanæ ecclesiæ missum & apocrisiarium, pariterque & Petrum Forosemproniatem venerabilem episcopum, hæc eadem obsecrando, monendo protestans. Quorum monita vtrum recipere velit, adhuc ambiguum constat.

VI.

Verum quia præfatus Leo Gabinensis reuerentissimus episcopus, & sanctæ Romanæ ecclesiæ missus & apocrisiarius, seu & Petrus Forosemproniates episcopus, pro quibusdam vtilitatibus ecclesiasticis morari hic diutius nequeunt, neque episcopos de longinquo venientes fatigare longius dignum est, decreuerunt Ioannem Tuscanensem, & Ioannem Aretinum venerandos episcopos, qui legationem præfatorum pariter cum priori legatione suscipientes, ea quæ peragenda sunt, cum ceteris episcopis, quos communi consensu elegerint, vice omnium episcoporum, quidquid seu in euocanda Synodo, seu in definiendo, seu in contemptoribus feriendis definierint, apostolica auctoritate libere definiant, & quidquid ipsi deliberauerint, domnus apostolicus cum omni sancta Romana ecclesia determinabit, & in perpetuum mansurum statuet & firmabit.

VII.

Sicut domnus papa Ioannes sanxit, conniuente, & con-

ANNO CHRISTI 876. sentiente, & condecernente domno & glorioſiſſimo Carolo imperatore ſemper Auguſto, Anſegiſum venerabilem epiſcopum, Senonum archiepiſcopum, ſuam vicem tenere, & primatum ei Galliæ & Germaniæ contulit in euocanda Synodo, & definiendo canonice, ſi quælibet inſurrexerint neceſſaria, & vt grauiora ad ipſius notitiam referat: & nos vnanimiter omni deuotione laudamus, & vt ita ipſe primatum teneat Galliæ & Germaniæ, decernimus & ſancimus.

VIII.

Synodum, quam domnus Ioannes apoſtolicus & vniuerſalis papa ſuper quorumdam depoſitionem, Formoſi ſcilicet Portuenſis epiſcopi, & Gregorii nomenculatoris, ſeu & Stephani ſecundicerii, & Georgii veſtararii, ceterorumque ſuorum complicum, ſicut in epiſtola ipſius ad nos miſſa continetur, nuper inſtituit, & nos ſecundum iuſſionem ipſius, in nullo a capite diſſidentes, conſentiendo decernimus, omnibuſque apoſtolicis illius ſanctionibus per omnia parentes ſicut decet obedimus.

IX.

Cenſuram vero, quam domnus apoſtolicus ſuper nefandiſſima acta Hludouici regis, & complicum eius, niſi reſipuerint, & debitam obedientiam ſedi apoſtolicæ exhibuerint, ſtatuit & firmauit; omnes nos, qui ad præſentem Synodum conuenimus, vnanimiter decernimus, atque firmamus.

Sequebatur poſt hæc in codice ſancti Remigii confirmatio Synodi Ticinenſis, cum epiſcoporum ſubſcriptionibus, vt ſupra.

V.

LIBELLVS PROCLAMATIONIS ECCLESIÆ Rhemenſis aduerſus Hludouicum regem Carolo imperatori oblatus in Synodo Pontigonenſi.

PATERNIS magiſteriis inſtruimur, vt ſi qua maiora negotia, vel maiores cauſæ exortæ fuerint, ad ſedem apoſtolicam, prout auctoritas docet, & mos antiquus obtinuit, ſemper referantur. Ideoque, quia imperialem excellentiam veſtram Synodo præeſſe, & vicarios ſedis apoſtolicæ præſto nobis adeſſe gaudemus, calamitates & mi-

ſerias eccleſiæ noſtræ, ac filiorum noſtrorum; quas hoc anno ab Hludouuico rege, itemque Hludouuico filio eius, & complicibus eorum, cædes videlicet, & homicidia, adulteria, fornicationes, rapinas, ſacrilegia, & cetera flagitia, quæ nullus enumerare poteſt, eccleſia noſtra perpeſſa eſt, veſtræ ſerenitati innoteſcimus, obſecrantes vt pro Dei omnipotentis amore, & pro ingenita vobis benignitate, ac pro miniſterio impoſito, nobis & eccleſiæ noſtræ ac filiis noſtris, ſecundum promulgatam omnibus veſtram ſapientiam, conſulatis pariter ac ſuccurratis: ne de cetero talia ac tanta mala eccleſia noſtra ac regnum patiatur, qualia hactenus paſſum eſt. ANNO CHRISTI 876.

VI.

DEFINITIO SYNODI PONTIGONENSIS de Adalgaudo presbytero infamato.

PRIDIE Idus Iulii, in loco qui vocatur Pontigonis, ita de Adalgaudo presbytero a legatis ſedis apoſtolicæ, Leone apocriſiario ſanctæ ſedis Romanæ, Petro, Ioanne, itemque Ioanne legatis memoratæ ſanctæ ſedis, & Anſegiſo vicario eiuſdem ſanctæ ſedis, & ab omni Concilio definitum eſt: vt illi propria eccleſia reddatur, & a præfatis Kalendis quatuor menſium dilatio ad famam ſuam purgandam illi concedatur. Si poſt quatuor menſes purgare ſe canonice non potuerit, nulla eius vox poſtea penitus audiatur.

VII.

CONSENSVS LEONIS EPISCOPI MISSI & apocriſiarii, cum poſt Synodum diſceſſurus eſſet.

QVIA dominus noſter Ioannes ſanctiſſimus & ter beatiſſimus papa nos quidem, me ſcilicet Leonem Gabinenſem epiſcopum & ſanctæ Romanæ eccleſiæ miſſum & apocriſiarium, & Petrum venerabilem Foroſempronianem epiſcopum, ad hoc has in partes direxit, vt ceu pridem per venerabiles epiſcopos Ioannem videlicet & Ioannem mandauerat, veſtra ſanctitate aggregata, de negotiis, quæ inter vtroſque fratres hoc anno emerſerant, determinaremus. Sed nos ob quaſdam ſanctæ Romanæ eccleſiæ vtilitates, & diutius morari nequiuimus, & veſtram beati-

ANNO CHRISTI 876. tudinem longius fatigari nolumus : hos fratres noſtros, Ioannem videlicet Tuſcanenſem, & Ioannem Aretinum, venerabiles epiſcopos vobiſcum morari decreuimus, vſque dum res vnde agitur optatum finem diuina fauente gratia accipiat. qui quidquid ſeu in euocanda Synodo, ſeu in definiendo, ſeu in contemptoribus feriendis definierint, auctoritate apoſtolica libere definiant. Quidquid ipſi deliberauerint, & domnus apoſtolicus cum omni ſancta Romana eccleſia determinabit, & in perpetuum manſurum ſtatuet & firmabit.

VIII.

[1]IVRAMENTVM, QVOD HINCMARVS archiepiſcopus edere iuſſus eſt apud Pontigonem.

SIC promitto ego, quia de iſto die in antea iſti ſeniori meo, quamdiu vixero, fidelis & obediens & adiutor, quantumcumque plus & melius ſciero & potuero, & conſilio & auxilio ſecundum meum miniſterium in omnibus ero, abſque fraude & malo ingenio, & abſque vlla doloſitate, vel ſeductione, ſeu deceptione, & abſque reſpectu alicuius perſonæ. Et neque per me, neque per miſſum, neque per literas, ſed neque per emiſſam vel intromiſſam perſonam, vel quocumque modo ac ſignificatione, contra ſuum honorem, & ſuam, eccleſiæ, atque regni illi commiſſi quietem & tranquillitatem atque ſoliditatem machinabo, vel machinanti conſentiam. Neque vnquam aliquod ſcandalum mouebo, quod illius præſenti vel futuræ ſaluti contrarium vel nociuum eſſe poſſit. Sic me Deus adiuuet & iſta ſancta patrocinia.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Concilium Pontigonenſe.*] Actorum huius Concilii hactenus perpauca, eaque mutila, & cum Ticinenſibus confuſa geſtis habebamus. Nunc multis partibus auctiora, & notis quæque ſuis diſtincta prodeunt, adſcitis etiam ex diuerſis exemplaribus epiſtolis pontificiis, quæ in hoc Concilio recitatæ ferebantur, & pluſculis aliis monimentis ad eamdem Synodum ſpectantibus, quorum fit mentio fere omnium in ſynopſi Aimoini. Conſtat ergo primum Romæ coronatum fuiſſe Carolum imperatorem die natalis Domini ſub finem anni DCCCLXXV. cuius coronationis, vt dixi, acta non extant. Tum deinde celebratum a nouo imperatore Conuentum fuiſſe Ticinenſem

mense Februario DCCCLXXVI. in eoque ab episcopis & optimatibus regni Italici acclamatum susceptumque imperatorem, & condita capitula XII. Postremo in Synodo Pontigonensi, mense Iunio eiusdem anni, susceptum pariter a Gallis imperatorem, & Ticinensia capitula confirmata. Itaque subscriptionum, quæ hic geminæ leguntur, priores, quæ Italicorum sunt præsulum & optimatum, ad Synodum Ticinensem pertinent: posteriores, quæ Gallorum sunt, ad Pontigonensem referendæ, non ad Ticinensem, cui male antea tribuebantur. ANNO CHRISTI 876.

[a] *Iuramentum.*] Apud Pithœum post XII. scriptores coætaneos inscribitur: *Generale omnium fidelium sacramentum*. & verisimile est ab omnibus exactum fuisse. Sed Hincmarus in libello ad Carolum imperatorem quem in codice Leodiensi nacti sumus, singula iuramenti huius membra, vt inepta & aliena, exagitat, queriturque a se post tot annos requisitum esse, cum satis esse deberet professio, quam vt archiepiscopus ediderat. *Pia*, inquit, *memoriæ pater vester ab episcopis, qui vel voluntarii vel inuiti in sua deiectione consenserunt, sed nec ab ipso Ebbone, qui auctor & incentor ipsius deiectionis dumtaxat inter episcopos fuit, non aliud sacramentum, nisi libellos professionis a se subscriptos, quos ego habeo requisiuit. Et a me, qui ante professionem & subscriptionem, & post professionem ac subscriptionem, professa & subscripta per tot annos a iuuentute vsque ad hanc senectutem seruaui, nunc iuramentum aliud non debuisset requiri. sed non mirum est, si per baiulos inuidia sine causa animus benignitatis vestræ commotus nunc a me requirit, quod nec pater vester in vita sua, qui mihi per octo circiter annos secreta sua indubitanter credidit, requisiuit, nec vos per triginta & sex annos hactenus requisistis.* Hincmarum aliis episcopis auctorem fuisse, vt Ludouicum regem & Germania venientem susciperent, indicat eius epistola quinta.

NOTA SEVERINI BINII.

[a] *Concilium Pontigonense.*] Sic dictum a Pontigono. Est autem Pontigonum, vel Pontigedanum (vt habet Calendarium sancti Ioannis Vallensis ad Carnutum vrbem) pagus Galliæ Celticæ in diœcesi Carnotensi vulgo dictus *Pontgoie*.

CON-

ANNO CHRISTI 877.

CONCILIVM ROMANVM I.

IN QVO ELECTIO CAROLI CALVI IMPERATORIS totius Synodi sententia & subscriptionibus confirmata est, mense Februario, indictione x. anno Christi DCCCLXXVII.

SERMO DOMNI APOSTOLICI IOANNIS in Synodo episcoporum.

OMNIBVS generationibus, imo cunctis mortalibus liquet, qualiter omnipotens & creator vniuersorum Deus in ecclesiæ suæ parte, quæ gemebunda peregrinatur in terris, per generationes & generationes electos suos, velut in cælorum ambitu sidera noua produxerit, vt miro quodam modo in eiusdem ecclesiæ cælo fixa, diuino lumine radiantia, mœrentium animos illustrarent, depulsis tetræ mœstitiæ tenebris; & diuersarum angustiarum dissipata caligine. Inter quas, tamquam clarissimum sidus, diebus nostris ecce nobis Carolum Christianissimum principem superna prouidentia, præscitum a se & prælectum ante mundi constitutionem, & prædestinatum, non nisi copiosissima miseratione circa nostram salutem mota, secundum placitum suum, iuxta quod congruum erat, in isto periculoso tempore tribuit, nepotem videlicet illius quondam magni Caroli, qui rempublicam præliis auxit, victoriis dilatauit, sapientia decorauit. Qui cum omnes ecclesias sublimasset, semper hoc ei erat in voto, semper in desiderio, sicut in gestis quæ de eo scripta sunt legitur, vt sanctam Romanam ecclesiam in antiquum statum & ordinem reformaret. Vnde & hanc multis honoribus extulit, multis munificentiis & liberalitatibus ampliauit, adeo vt amissas olim vrbes ei restituisset, & ex regni quoque sui parte alias non modicas contulisset. Sed pauca dicta sunt, nisi quæ circa religionis incrementum gessit, magna & sublimia memorentur. Religionis quippe statum inter diuersorum errorum & prauitatum vepres incultum inuentum sacris literis erudiuit, diuina pariter & humana scientia perornauit, erroribus expurgauit, ratis dogmatibus saginauit, atque intra breuissimum tempus ita industria pie-

tatis ſtudio egit, vt nouus quodammodo videretur mundus, magnis luminaribus venuſtatus, & variis vernantibus floribus adornatus. Cuius filius, diuæ ſcilicet recordationis Hludouuicus maximus imperator, pater huius a Deo electi principis Caroli ſemper Auguſti, patrium ſolium adeo religione imitatus, pietate laudabiliter æmulatus eſt, vt & paterna diuini cultus vota, & erga prælatam principalem eccleſiam liberalitatis inſignia, pius natus æquipararet & roboraret, ſed & vberioribus beneficiis, & dapſilibus munificentiis, vt heres gratiſſimus ampliaret. Verum iſte huius præfulgidus filius, Carolus videlicet, de quo nobis ſermo eſt, ſereniſſimus & tranquilliſſimus imperator, qui nobis, vt prætulimus, in quos fines ſæculorum deuenerunt, quique caliginoſi temporis ex quadam parte tetras ærumnas & miſerias ſuſtinebamus, tamquam ſplendidiſſimum aſtrum ab aree polorum illuxit, non ſolum monumenta progenitorum, bonitatem electæ radicis ferens in ramo, alacriter æquiparauit; verum etiam omne prorſus auitum ſtudium vicit, & vniuerſum paternum certamen in cauſa religionis atque iuſtitiæ ſuperauit: eccleſias videlicet Domini diuerſis opibus ditans, ſacerdotes eius honorans, hos ad vtramque philoſophiam informans, illos ad virtutes ſectandas adhortans, viros peritos amplectens, religioſos venerans, inopes recreans, & ad omne bonum penitus ſubſecutus, & omne malum medullitus deteſtatus. Quapropter & nos, cariſſimi fratres, tot ac tantarum dilectionum eius atque virtutum audientes inſignia, & laudabilium longe lateque diffuſa morum eius intuentes indicia, pietatiſque illius affectus experti frequentiſſime ac multifarie viſcera, non immerito intelleximus iſtum eſſe procul dubio, qui a Deo conſtitutus eſſet ſaluator mundi, multo profecto præſtantius ac decentius ita vocatus, quam Ioſeph, qui pene ſolam terram ſaluauit Ægypti. Vnde ab vniuerſa ſancta Romana plebe, voce almæ illius Annæ, ſanctæ perſonam geſtantis eccleſiæ, ſterilis & fecundæ, prophetico quodammodo ſpiritu temulentæ, quotidie clamabatur: *Dominus dabit imperium regi ſuo, & ſublimabit cornu chriſti ſui:* & iterum cum Dauid orabat, rege pariter ac propheta, *Da*, inquiens, *poteſtatem, ſiue imperium puero tuo, & ſaluum fac filium ancillæ tuæ*, ſanctæ videlicet catholicæ &

Anno Christi 877.

1. *Reg.* 2.

Pſal. 85.

ANNO CHRISTI 877. apostolicæ ecclesiæ. Vnde nos, tantis indiciis diuinitus incumbentibus luce clarius agnitis, superni secreti consilium manifeste cognouimus. Et quia pridem apostolicæ memoriæ decessori nostro papæ Nicolao idipsum iam inspiratione cælesti reuelatum fuisse comperimus, elegimus hunc merito, & approbauimus vna cum annisu & voto omnium fratrum & coepiscoporum nostrorum, atque aliorum sanctæ Romanæ ecclesiæ ministrorum, amplique senatus, totiusque Romani populi, gentisque togatæ, & secundum priscam consuetudinem solenniter ad imperii Romani sceptra proueximus, & Augustali nomine decorauimus, vngentes eum oleo extrinsecus, vt interioris quoque Spiritus sancti vnctionis monstraremus virtutem, qua vnxit eum Dominus Deus suus præ consortibus suis, christum hunc oleo lætitiæ delibutum extrinsecus faciens, & principem populi sui constituens: ad imitationem scilicet veri regis Christi filii sui Domini nostri, ita vt quod ipse possidet per naturam, iste consequeretur per gratiam. Deinde non hic perpetuus Augustus ad tanta fastigia se velut improbus intulit, non tamquam importunus fraude aliqua, vel praua machinatione, aut inhianti ambitione ad imperialem apicem aspirauit. Absit. Neque enim sibi honorem præsumptiose assumpsit vt imperator fieret: sed tamquam desideratus, optatus, postulatus a nobis, & a Deo vocatus, & honorificatus, ad defendendam religionem, & Christi vtique seruos tuendos, humiliter atque obedienter accessit, operaturus & roboraturus in imperio summam pacem & tranquillitatem, & in ecclesia Dei iustitiam & exaltationem. Nisi enim nos talem eius cognouissemus intentionem, nunquam animus fieret noster tam promptus ad ipsius promotionem. Et hoc per sacerdotum Domini manus, & ministrorum eius officium, sicut Dauid & Salomon, & nonnulli alii christi Domini, quos nimirum non esse tangendos Spiritus sanctus per psalmorum cantica *Psal.104.* protestatur. Quapropter, fratres carissimi, omnes vnanimes idipsum sentientes benedicamus Domino, & totis cordis ac corporis vocibus collaudemus, qui secundum quod *1.Reg.2.* pollicitus est, spernentes spreuit, & glorificantem se glorificauit: quique hunc tantum nobis talemque contulit, per quem mœrentium consolatio, & Paganorum con-

tritio, & Christianorum procul dubio speretur cita redemptio. Summamque maiestatem eius & pietatem votis continuis obsecremus, vt confirmet hoc in eo, imo & in nobis per eum, quod operatus est in eo a templo sancto suo, quod est in superna Ierusalem. Nosque, quod iam in Romana ecclesia, quæ est magistra, mater, & caput ecclesiarum, auctore Deo, famulatus nostri ministerio gessimus, preces benedictionis fundentes, & coronam imponentes sceptri, & diadema imperii, etiam hic in sancta ac generali fraternitatis nostræ Synodo, ad quam, Deo duce, pro innumeris necessitatibus & vtilitatibus sanctæ Dei ecclesiæ conuenisse dinoscimur, iterato cordis affectibus, & oris vocibus, & manus subscriptionibus roboremus. nec sint, quod absit, in nobis schismata, quæ Apostolus medullitus execratur, nec animorum alicuius diuisionis vel diuersitatis dissensio. 1. Cor. 1.

ANNO CHRISTI 877.

Responsio episcoporum.

Ecce, beatissime & apostolice domine papa Ioannes, luce clarius videmus mentem apicis vestri gratia sancti Spiritus illustratam, qui profecto quos repleuerit ardentes pariter & loquentes facit. Nisi enim ipse cor vestrum irradians tetigisset, nec ad tantæ dilectionis erga nos flagrantiam accenderet, nec ad tot mellifluos & salutares affectus, quibus nos procul dubio pie & assidue instruitis, procul dubio moueretur. Spiritalem autem filium vestrum, dominum imperatorem Carolum, Christianissimum & mansuetissimum principem, tanto iure cupimus & desideramus Augustalia Romani sceptri gubernacula inconcussa & immutilata, imo augmentata & ampliata, fine tenus retinere, quanto liquidius non per hominem, neque ab homine sublimatum, & ad tantum culmen potestatis euectum, superna gratia reuelante cognouimus. qui nimirum cordi sacratissimo apostolatus vestri interius inspirauit, vt non vos prius eligeret, sed antea vos eum & eligeretis, & diligeretis. Sed & nos, o domine & coangelice papa, vestigia vestra sectantes, & salubria monita recipientes, quem amastis & amamus, quem dilexistis diligimus, quem elegistis eligimus: & quod in eo, auctore omnium bonorum Deo, siue diuina benedictione, siue sacra vnctione, siue coronæ im-

Anno Christi 877. perialis impositione gessistis, viscerabili affectu sequimur, & celebri laude prosequimur, & digna honorificentia veneramur, atque totius sensus nostri nisibus ita permanere atque pollere semper optamus. Sed etsi necessitas fortassis exegerit, totis officii nostri conatibus aduersus aliter sentientium molimina resistere satagemus. Cum enim, secundum Apostolum, *non sit potestas nisi a Deo*, & hæc præcipue, quæ tam pio collata est, haud dubium quin Dei ordinationi resistat, qui isti ordinationi, quæ nobis ministrantibus cælitus facta est, obstinata mente resistit. apostolico quippe culmini, docente sancto Bonifacio papa, nemo vnquam obices manus intulit, nisi qui de se voluit iudicari. Durum est autem contra stimulum calcitrare, vel aduersus impetus fluminis conari. Rom. 13.

Item summus pontifex. Quia igitur, fratres dilectissimi, inspiratio diuina omnium nostrum corda in vnum sensum, & in vnum eumdemque deliberationis finem direxit, vt scilicet vnum sentiamus & vnum dicamus omnes, & non sint in nobis schismata, quæ in præfato piissimo & tranquillissimo imperatore spiritali filio nostro Carolo, auctore Deo siue preces benedictionis super caput eius infundendo, siue sacræ vnctionis oleo celsum ipsius verticem contingendo, siue coronam imperii conferendo gessimus, sententiæ prolatione, si vnanimi generalitati vestræ videtur, & per manuum subscriptionem, etiam in præsenti hac venerabili Synodo, sicut iam hortati sumus, iterato promulgemus & roboremus.

Sancta Synodus respondit: Placet, & valde placet, in omnibus vestra sacratissima sectari vestigia. neque fas est vt a culmine apostolatus vestri in aliquo dissentiamus, quem videlicet ipse Christus Dominus noster omnium nostrum ad vicem suam in terris esse voluit caput.

Tunc surgens summus pontifex sententiam protulit dicens: Piissimi & serenissimi spiritalis filii nostri, Caroli magni & pacifici imperatoris, ad imperialia sceptra electionem & promotionem, ante mundi quidem ordinem diuinitus ordinatam, nuper autem, id est præterita nona indictione, per ministerium nostræ mediocritatis exhibitam, annuente Deo, ex tunc & nunc & in perpetuum firmam & stabilem decernimus permansuram. Responderunt om-

nes. Placet, placet. *Item.* Si quis tantæ rei diuinitus actæ procul dubio institutionem superbia aut auaritia, vel certe aliquo pessimæ ambitionis instinctu, perturbare aut violare tentauerit, cuiuscumque sit ordinis, dignitatis, aut professionis, tamquam Dei inimicus, & ordinationi eius tyrannide sua resistens, & ecclesiæ Dei hostis, totiusque pacis & Christianitatis dissipator, anathemate vsque ad satisfactionem teneatur omni tempore annexus. Responderunt: Fiat, fiat. Anno Christi 877.

Item summus pontifex. Patratores & incitatores pessimi huius consilii, qui profecto, cum ministri sint diaboli, sua quærunt, non quæ Iesu Christi, & in imperium subintroducere simultates & discordiam moliuntur, ac fraudulentum immittere schisma, ad confundendam ecclesiæ vnitatem, regnique congruum statum & ordinem, reique publicæ vtilitatem & tranquillitatem, conantur, si deinceps in talibus inuenti fuerint, si quidem ecclesiastici viri extiterint, tamquam veri schismatici, & a capite dissidentes, omnimodis deponantur: Laici vero & monachi perpetuo anathemate feriantur. Et responderunt omnes tertio: Fiat, fiat, fiat. Subscripsit ergo domnus papa, & cum eo episcopi qui affuerunt.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Concilium Romanum I.*] Iam monui Petrum Pithœum, qui hæc primus in lucem protulit, falsum fuisse, quod ea ad primam Caroli imperatoris coronationem pertinere existimauit. Non minus autem aberrarunt, qui ad Ticinensem postea Synodum referenda censuerunt, ac Synodo Ticinensi in Colonienſi Conciliorum editione adscripserunt. Pertinent enim ad aliam Synodum, quam Ioannes papa Romæ Februario mense habuit, anno DCCCLXXVII. in eaque Carolo imperium, quod a Germanis disceptabatur, totius Synodi consensu iterum confirmauit. Cuius Synodi acta Adalgarius episcopus, qui ad eam missus a Carolo fuerat, in Franciam detulit, vt narrat Aimoinus lib. V. cap. XXXV. quod & in vetusto exemplari annotatum est his verbis: *Synodus, quam attulit Adalgarius episcopus de parte Ioannis papæ, aliorumque episcoporum Carolo ad Vrbam ciuitatem, quando pergebat isdem Carolus Romam.*

ANNO CHRISTI 877.

[a] CONCILIVM IN NEVSTRIA CELEBRATVM ADVERSVS HVGONEM

Lotharii regis filium illegitimum anno Domini DCCC LXXVII. tempore Ioannis papæ VIII.

NOTA.

[a] *Concilium.*] In hoc Concilio legati Ludouici imperatoris III. conquesti sunt, quod Hugo Lotharii regis defuncti filius nothus & illegitimus, post obitum Caroli imperatoris, collecta factiosorum hominum multitudine, eiusdem Ludouici regnum inuasisset, & summopere deuastasset. Quo cognito, Synodus per Hincmarum Rhemensem archiepiscopum, qui Concilii præses erat, literas comminatorias scripsit: quarum summarium Flodoardus lib. 3. historiæ Rhemensis cap. 18. scripsit. Ad huius Concilii causam conducunt plurimum quæ Vvilhelmus Gemneticensis quingentis abhinc annis scripsit lib. 4. de ducibus Nortmannis c. 5. 6. 7. 8. & sequentibus.

ANNO CHRISTI 878.

[1] CONCILIVM TRICASSINVM II.

AB IOANNE VIII. PAPA ET EPISCOPIS GALLICANIS apud Tricassinam vrbem, præsente Ludouico II. rege celebratum mense Augusto & Septembri, anno Christi DCCCLXXVIII. eorumdem Ioannis papæ anno VI. Ludouici Balbi regis primo.

INDEX EORVM QVÆ PERTINENT AD CONCILIVM TRICASSINVM II.

I. *Actorum Concilii Tricassini breuiarium ex codice Virdunensi.*
II. *Allocutio Ioannis papæ, & responsio episcoporum de Lantberto & Adalberto, qui Romæ fuerant excommunicati.*
III. *Excommunicatio papæ & Synodi aduersus peruasores rerum ecclesiasticarum.*
IV. *Iterata excommunicatio in Formosum episcopum, Gregorium nomenculatorem, & Georgium magistrum militum.*
V. *Statutum in eos, qui viuentibus vxoribus alias ducunt, & in episcopos, qui de minore ad maiorem ecclesiam migrant.*
VI. *Canones ab Ioanne papa conditi, & in Synodo probati ac recepti.*
VII. *Lex de sacrilegis ab Ioanne papa Gothicis legibus addita in Concilio Tricassino.*

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

VIII. *Priuilegium ecclesiæ Pictauensis.*
IX. *Reclamatio & proclamatio Hincmari episcopi Laudunensis.* ANNO CHRISTI 878.
X. *Epistola ad Frotarium archiepiscopum Burdigalensem.*
XI. *Confirmatio priuilegiorum ecclesiæ Turonensis.*
XII. *Allocutio Ioannis papæ ad episcopos Synodi, & ad regem.*
XIII. *Priuilegium monasterii Floriacensis.*
XIV. *Gestorum synodalium Concilii Tricassini narratio altera ex Aimoino.*

I.

ACTORVM CONCILII TRICASSINI

breuiarium, siue, vt est in codice Virdunensi, ordo Synodi, qualiter celebrata est, & excerptum quæ ibi facta sunt.

Regnante Domino nostro Iesu Christo per infinita sæcula, anno incarnationis eius DCCCLXXVIII. *indictione* XI. III. *Idus Augusti.*

ACTIO PRIMA IN ECCLESIA SANCTI PETRI TRICASSINA.

DVM domnus Ioannes summus pontifex, & vniuersalis papa Romanæ vrbis pro quibusdam oppressionibus ecclesiarum in partes Galliarum deuenisset, operæ precium ducens pro subleuatione earumdem ecclesiarum generalem Synodum Christo opifice aggregare, vt purgatis gratia Christi vnigeniti scandalis de medio, vna concordia atque votum omnium fieret toto orbe terrarum Domini sacerdotibus & regibus orthodoxis.

Allocutio pontificis. Domini fratres & consacerdotes, qualia in Romana ecclesia, quæ caput est omnium ecclesiarum, oppressionum perpessi sumus a quibusdam peruersis hominibus, iam auditu clare percepistis. Quapropter vnanimiter mihi omnium vestrum sanctitudo studeat vigilanti cura concurrere, vt malum nouiter in ecclesia exortum valeamus funditus eradicare.

Venerabiles episcopi responderunt: Petimus inducias, donec confratres nostri reliqui & consacerdotes nostro collegio congregentur, & quod superna gratia inspirauerit generalitati nostræ, vobis respondere parati erimus.

ACTIO

Anno Christi 878.

ACTIO II.

Allocutio pontificis. Iam alii fratres & conſacerdotes noſtri audierunt cauſas neceſſitatis Romanæ eccleſiæ, volo vt vos ſimiliter audiatis. Item interlocutio in medio antiſtitum locutionis, cum de Lantberto lectio legeretur, & de crudelitate quam in Romanam geſſit eccleſiam, ſancta Synodus reſpondit: Secundum mundanam legem mori debet: qui talia in eccleſiaſticis committere auſus fuit rebus, eccleſiaſtico dogmate inſolubiliter eſt feriendus. Item ſancta Synodus inducias petens ſcriptis reſpondere ſuis, delata a pontifice Romano ſententia eſt, in qua præfixum eſt, vt per omnes metropolitanas eccleſias coniunctis ſuffraganeis legatur excommunicationis atque damnationis malefactorum ſententia, & ſic ad notitiam omnium Chriſtianorum perducatur.

Hincmarus archiepiſcopus Rhemorum reſpondit: Secundum ſacros Canones, Spiritu Dei conditos, & totius mundi reuerentia conſecratos, quos apoſtolica ſedes per beatum & domnum noſtrum papam, & ſancta Romana eccleſia, omnium eccleſiarum mater, priuilegio ſancti Petri damnat damno, quos anathematizat anathematizo, quos excommunicat excommunicatos habeo, & quos priuilegio beati Petri receperit & ego recipio: & quod in omnibus, ſecundum ſanctarum ſcripturarum tramitem, ſacrorumque Canonum decreta, ſedes Romana tenet, per omnia & in omnibus, pro ſcire & poſſe meo, iuuante Domino, perpetuum proſequor & teneo.

Aurelianus ſimiliter dixit, & ceteri epiſcopi ſimiliter dixerunt.

Poſt hæc exurgens Roſtagnus venerabilis epiſcopus Arelatenſis libellum obtulit ſanctæ Synodo. Quo perlecto, inuentum eſt de ſaltu migrandi de eccleſia ad eccleſiam epiſcopis vel presbyteris, & de coniugio relicto adhuc vxore viuente, & alia ſuperducta.

Vvalbertus epiſcopus ſanctæ Portuenſis eccleſiæ venerabilem Synodum interrogat dicens: Quid ſuper hoc negotio nefarie in eccleſia perpetrato collegium veſtræ ſanctitatis cenſeat edicite. Hincmarus Rhemorum archiepiſco-

pus vice Synodi respondit: Poscimus inducias, quatenus de hoc scripto canonica deferam capitula. ANNO CHRISTI 878.

Theodericus Vesontionensis episcopus libellum obtulit super quadam femina modo velata, Versinde nomine, quæ nunc coniugium horrende sortita est.

ACTIO III.

Vniuersi episcopi sanctæ Synodi libellum concordiæ ac deuotionis vnanimitatisque confectum summo pontifici porrexerunt. Quem idem præsul benigne propriis manibus suscepit, & suum sub breuitate sancitum super auctoritate canonica & concordia coepiscoporum coniunctæ Synodo dedit. Posthæc libelli porrecti sunt summo pontifici & sanctæ Synodo: quorum super Hincmaro Rhemorum archiepiscopo vnus erat, alter vero super Rotfredo Auenionensi episcopo. Hincmaro Rhemorum archiepiscopo datæ sunt inducia ad respondendum: Rotfredus ibidem non est inuentus.

ACTIO IV.

Lecta est lectio consensus totius Synodi, & sententia roborationis eius data in peruasores ecclesiarum, & transgressores præceptorum Dei. Et statutum est, vt scriptiones manibus singulorum roborarentur. Sancta Synodus post hæc petiit, vt de singulis necessitatibus ecclesiarum denuo capitula fierent. Ad hæc pontifex concessit, & iussit vt in crastinum deferrentur. Summus pontifex sanctam Synodum alloquens, ne vltra quilibet cum excommunicatis vel abiectis communicare præsumat statuit. Deinde promissio regum lecta est, & sacramenta, quæ Pippinus & Carolus obtulerunt beato Petro apostolo, lecta sunt. Posthæc lecta sunt capitula statuta a domno Ioanne summo pontifice Romano, quæ sancta Synodus amplectenda recepit & confirmauit. Item anathematizati sunt Formosus quondam episcopus, & Georgius dudum Romanæ sedis nomenculator, & Gregorius magister militum. Item lecta sunt capitula de accusatione fratrum, & repulsione Iudæorum.

ACTIO V.

Ottulfus venerabilis episcopus sanctæ Tricassinæ eccle-

Anno Christi 878. libellum obtulit reclamationis super Isaac de villa Vendereuensi, suamque dicebat eum obtinere parœciam. Theodericus Vesontionis item obtulit libellum super suffraganeos suos, qui synodice vocati audientiam præbere hactenus noluerunt. Item lecta sunt capitula canonica prohibentia ne episcopi audeant migrare de minori ad maiorem ecclesiam.

II.

ALLOCVTIO IOANNIS PAPÆ AD SYNODVM de Lantberti & Adalberti, aliorumque sequacium excommunicatione.

CARISSIMI, condolete mihi, & sedi apostolicæ, quæ caput & magistra est omnium ecclesiarum Dei, quæ & vos religioso vtero genuit, reges terræ & omnes populi, principes & omnes iudices terræ, sacrique confratres & consacerdotes Dei, venerabiles ecclesiarum Christi antistites, & totius sacrati ordinis viri, & mecum tantas iniurias ecclesiæ sancti Petri apostolorum principis, cælestisque regni clauigeri, cui ligandi & soluendi data est a Deo potestas, simul flentes requirite, tantasque inuasiones atque contumelias ciuitati Romanæ illatas cum ingenti dolore lugete, & mecum, qui curam & solicitudinem omnium vestrum habeo, & secundum Domini vocem, quoties causa exegerit, conuersus vos in omnibus bonis debeo confirmare, ac necessariæ consolationis opem conferre, viriliter state, quærentes simul & iudicantes tantæ patratores iniquitatis, tantæque temeritatis præsumptores, vt digna vltione temporaliter puniti, spiritu salui sint in die Domini nostri Iesu Christi. quoniam eos prædictos Lantbertum & Adalbertum, sequacesque eorum, pro quibus tantis sceleribus, tantisque periuriis patefactis, in ecclesia beati Petri apostoli, vna cum coepiscopis & confratribus nostris Italicis, excommunicauimus, & quia in his perseuerauerunt, Christianæ communionis immunes esse decreuimus. Quodque decretum in prædicta beati Petri ecclesia scriptum, vt ingredientes & exeuntes legant & doleant, eosque anathematizatos teneant, posuimus. Et vos, fratres carissimi, vt decreuimus, nostræ communionis alienos tenete, & anathematizatos fautores eorum mecum facientes consternite.

ANNO CHRISTI 878.

RESPONSIO EPISCOPORVM QVI AFFVERVNT apud Trecas, de excommunicatis, quos domnus papa Ioannes apostolicus excommunicauit.

DOMINE sanctissime & reuerendissime pater patrum, Ioannes catholicæ atque apostolicæ ecclesiæ videlicet Romanæ primæ sedis papa, nos famuli ac discipuli vestræ auctoritatis, Galliarum & Belgicarum episcopi, his quæ super vulnera dolorum vestrorum maligni homines ac ministri diaboli addentes, in sanctam matrem nostram ac magistram omnium ecclesiarum commiserunt, compatimur, & dolori vestro conflentes condolemus, atque iudicium vestræ auctoritatis, quod priuilegio beati Petri & sedis apostolicæ in eos, & complices eorum, iuxta sacros Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reuerentia consecratos, & secundum eiusdem Romanæ sedis pontificum decessorum vestrorum decreta protulistis, voto, voce, & vnanimitate nostra, atque auctoritate sancti Spiritus cuius gratia in episcopali ordine sumus consecrati, gladio spiritus, quod est verbum Dei, eos interimentes persequimur. Scilicet quos excommunicastis excommunicatos tenemus, quos ab ecclesia abiecistis abiicimus, quos anathematizastis anathematizatos esse iudicamus, & quos regulariter satisfacientes vestra auctoritas & apostolica sedes receperit recipiemus. Sed vt in sacra historia de plaga Ægyptiaca digne a Deo illata legimus, quia non erat domus in qua non iaceret mortuus, & non erat qui alium consolaretur, quoniam in domo sua vnusquisque quod lugeret habebat, nos quoque in nostris ecclesiis lugenda lugemus. Et ideo vestra auctoritate nobis subueniri cum omni mentis humilitate deposcimus, petentes vt promulgetis capitulum vestræ auctoritatis, qualiter nos erga ecclesiarum nostrarum peruasores agere debeamus: vt censura apostolicæ sedis muniti, robustiores & promptiores deinceps, Domino opem ferente, contra peruersos ecclesiasticarum rerum ac facultatum raptores ac vastatores, sacrique ministerii episcopalis contemptores, nos successoresque nostri persistere concordi sententia valeamus: vt iuxta egregii prædicatoris vocem, & vestræ auctoritatis pro-

Exod. 12.

ANNO CHRISTI 878. mulgationem, traditi satanæ spiritu salui fiant in die Domini nostri Iesu Christi.

III.

EXCOMMVNICATIO IOANNIS APOSTOLICI, & ceterorum episcoporum qui affuerunt apud Trecas, de peruasoribus rerum ecclesiasticarum.

DE peruasoribus quippe rerum ecclesiasticarum, quos sacri Canones, Spiritu Dei conditi, & totius mundi reuerentia consecrati, & decreta pontificum sedis apostolicæ, sub anathemate vsque ad regularem satisfactionem esse debere constituerunt, sed & de raptoribus, quos Apostolus Christo in se se loquente, regnum Dei non possidere testatur, & cum huiusmodi omni veraciter Christiano nec cibum sumere præcipit, quamdiu in ipso crimine permanent, per virtutem Christi, & iudicio Spiritus sancti decernimus, vt si ante proximas Kalendas Nouembris easdem res, quas quique vsurpatores iniuste peruaserunt, ecclesiis suis regulariter satisfacientes non restituerint, a communione corporis & sanguinis Christi, vsque ad restitutionem rerum ecclesiasticarum & satisfactionem, alieni habeantur, & sacri episcopalis ministerii excommunicationis ecclesiasticæ contemptores, secundum euangelicam & apostolicam auctoritatem, ab episcopis quorum interest commoniti, si regulariter satisfacientes non resipuerint, anathematis vinculo innodati vsque ad satisfactionem permaneant. Et si in ipsa pertinacia permanentes obierint, nemo corpora illorum cum hymnis & psalmis sepeliat, nec memoria illorum ad sacrum altare inter fideles mortuos habeatur, docente apostolo & euangelista Ioanne: *Est peccatum ad mortem: pro illo non dico vt quis roget.* Peccatum enim ad mortem est perseuerantia in peccato vsque ad mortem. Et sacri antiquorum patrum Canones, de his qui sibi mortem voluntarie inferunt, & qui pro suis sceleribus puniuntur, sancto inspirante Spiritu decreuerunt, vt cum hymnis & psalmis eorum corpora non deferantur ad sepulturam. Quorum decreta sequentes, ea quæ præmisimus de peruasoribus & raptoribus rerum & facultatum ecclesiasticarum, si non resipuerint,

1. Cor. 6.
1. Cor. 5.
Matth. 18.
1. Ioan. 5.

iudicio Spiritus ſancti decernimus, ſicut beatus decreuit Gregorius, dicens quia tales Chriſtiani non ſunt, quoſque & ego, & omnes catholici epiſcopi, imo & vniuerſalis eccleſia anathematizat. ANNO CHRISTI 878.

IV.

EIVSDEM IOANNIS PAPÆ ITERATA excommunicatio aduerſus Formoſum epiſcopum, Gregorium nomenculatorem, & Georgium magiſtrum militum.

AVCTORITATE apoſtolica parem ſententiam itera-to damus in Formoſum nuperrime Portuenſem epiſcopum, & Gregorium nomenculatorem, & Georgium magiſtrum militum, anathematis & perpetuæ obligationis. Et quia non deſinunt inquietare aures regum ac principum, & malis prioribus, iuncti cum prædonibus & ſubuerſoribus eccleſiarum, noua & recentia mala addere quotidie ſtudent, inſolubiliter vinculo perpetuo & irrecuperandæ ſpei, ſancti Spiritus Dei noſtri virtute damnamus, omnemque illis ſuſpicionem obtinendæ indulgentiæ irreſerabiliter excludimus, & omnes qui illis communicauerint, adiutoriumve præbuerint, de quocumque ordine, ſiue epiſcopali aut laicali, potentes, mediocres, ac pauperes, in eorum prolatis maledictionibus inuoluantur, quorum conſortio vti non metuant, & niſi reſipuerint, ſint anathema maranatha.

V.

STATVTVM IOANNIS PAPÆ ADVERSVS laicos, qui viuentibus vxoribus alias ducunt, & contra epiſcopos, qui de minore ad maiorem eccleſiam ambitus cauſa demigrant.

INTER nonnulla neceſſitatum a ſancta Synodo reclamatum eſt, quod laicorum quidam, ſortitis primo legaliter coniugiis, poſtpoſito Dei timore, ſecundi, vel tertii, adhuc vxore viuente, coniugii copulam contrahant. De quibus Otilo quidam intra parochiam Roſtagni Arelatenſis epiſcopi, & Eooldus intra Ottramni Viennenſis archiepiſcopi, talia feciſſe multorum fama refertur. Ad augmentum quoque earum tranſgreſſionum, quod flebiliter dicimus, additum eſt, quod epiſcoporum quidam intra ſe-

ANNO CHRISTI 878. ptem prouincias Galliarum, calcato termino patrum, spretoque sancitu canonicæ auctoritatis, de minori ad maiorem ambitus causa demigrant episcopalem cathedram. Quibus Canones Spiritus sancti gratia conditi concorditer contradicunt. Nos quoque eorum, quos veneranter imitamur atque complectimur, quorumque statutis consentimus, ecclesiarumque gubernationem tenemus, fulti virtute interdicimus, & inhærendo prohibemus, ne quisquam catholicorum taliter audeat amodo & deinceps agere. & si, vt non optamus, hactenus quidquam taliter actum est, digna pœnitudine ecclesiastica corrigatur. Denique hac auctoritate apostolica virtute Dei nostri interdicimus, vt episcopi ad pristinam sedem sine mora redeant, quia si tardauerint, continuo omni sacerdotali honore spoliabuntur: & laici redeant ad primum coniugium; sin autem, vinculo anathematis innodentur.

VI.

CANONES A IOANNE PAPA CONDITI & a Synodo Tricassina probati & recepti.

TITVLI CANONVM.

I. *De honore quem episcopis debent sæculi potestates.*
II. *Vt ecclesiarum possessiones ab episcopis non petant quibus non licet.*
III. *Vt capitula Rauennæ statuta obseruentur.*
IV. *Vt episcopi mutuo se in vexationibus adiuuent.*
V. *Vt a propriis episcopis excommunicati non suscipiantur ab aliis.*
VI. *Vt liberum alterius hominem contra leges nemo recolligat.*
VII. *Occultæ fratrum accusationes interdictæ.*

I.

VT episcopi cum omni reuerentia a cunctis mundi potestatibus debite honorentur, atque coram eis sedere nullatenus audeant, nisi illis præcipientibus. & res ecclesiasticæ a laicis & popularibus præter præsulum eorum conscientiam nullomodo contingantur. Quod si post hanc nostram definitionem quis tentauerit, prius commu-

nione ecclesiæ repulsus, si non resipuerit, anathematis vinculo innodetur. ANNO CHRISTI 878.

II.

Ecclesiarum sanctarum possessiones, id est monasteria, mansa, cortes, villas, patrimonia, omniaque quæ iurisdictionibus earumdem conueniunt, nullus suppetere a Romano seu reliquis pontificibus præsumat, nisi personæ quas canonica sancit auctoritas, vt est illud primo anno ordinationis nostræ apud beatum Petrum apostolum constitutum.

III.

Vt illa capitula, quæ anno præcedente apud Rauennam statuimus synodali collegio, inconuulsa ab omnibus obseruentur.

IV.

Vt episcopi nullomodo confratrum consacerdotumque suorum paruipendere audeant vexationes, ecclesiarumque pressuras: sed vnanimiter coniuncti, baculo pastorali & apostolica auctoritate succincti, in prælio pro domo Israel, id est Christi ecclesia, stare communiter non prætermittant.

V.

Vt expulsi laici, vel quilibet de clero, pro quibusdam facinoribus a propriis episcopis, ab aliis iuxta Canonum statuta non suscipiantur: vt igne pœnitudinis decocti, misericordiam Domini, prout poterunt, lacrymis fletibusque sibimet ante mortis obitum acquirant.

VI.

Nemo alterius liberum hominem, sicut iam in

alia

ANNO CHRISTI 878. alia Synodo conſtituimus, recolligere præſumat ſine illis cauſis, quas leges mundanæ præcipiunt. Si quis deinceps contra hæc noſtra ſtatuta tentauerit, ſciat ſe ab omni ordine eccleſiaſtico eſſe priuandum.

VII.

Confratrum coepiſcoporumque accuſationes fieri occulte omni modo prohibemus: quia ſæpe contingit vt innocentes a malis huiuſmodi condemnentur. Sed ſi accuſatio ſuper perſona cuiuſlibet epiſcopi ducitur, canonico ſancitu in publicum prætendatur, quoniam ſcriptum eſt: *Cecidit de cælo accuſator fratrum, qui accuſabat eos ante conſpectum agni.* Apoc. 12. & iterum: *Qui odit fratrem ſuum, homicida eſt.* 1. Ioan. 3. & *Qui non diligit fratrem ſuum quem videt, Deum quem non videt quomodo poteſt diligere?* 1. Ioan. 4. His & talibus documentis inſtructi, ſi quis contra hoc Dei decretum tentauerit, epiſcopus, presbyter, & diaconus, proprio honore priuetur, laicus vero cuiuſlibet dignitatis omni Chriſtiana careat dignitate: & niſi vtrique reſipuerint, anathematis vinculo innodentur.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Ioannes apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ primæ ſedis epiſcopus, huic decreto a nobis promulgato ſubſcripſi.
Vvalbertus Portuenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Petrus Foroſempronii epiſcopus ſubſcripſi.
Paſcaſius epiſcopus ſubſcripſi.
Hincmarus Rhemorum metropolis epiſcopus ſubſcripſi.
Anſegiſus Sennenſis archiepiſcopus ſubſcripſi.
Aurelianus Lugdunenſis archiepiſcopus ſubſcripſi.
Sigebodus Narbonenſis archiepiſcopus ſubſcripſi.
Roſtagnus Arelatenſis archiepiſcopus ſubſcripſi.
Adalardus Turonenſis archiepiſcopus ſubſcripſi.
Teudericus Veſontionenſis archiepiſcopus ſubſcripſi.

Ottramnus Viennenſis archiepiſcopus ſubſcripſi.
Iſaac Lingonenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Gerboldus Cabilonenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Agilmarus Aruernenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Bernerus Gratianopolitanus epiſcopus ſubſcripſi.
Abbo Neuernenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Ottulfus Auguſtæ Tricorum epiſcopus ſubſcripſi.
Giſlebertus Carnotenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Vvalefridus Vcetienſis epiſcopus ſubſcripſi.
Hildebaldus Sueſſionenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Teutherus Gerundenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Ingelvvinus Pariſiorum epiſcopus ſubſcripſi.
Hedenulfus Laudunenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Adebertus Siluanectenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Berno Catalaunorum epiſcopus ſubſcripſi.
Maricus Biterrenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Hecfridus Pictauenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Item Abbo Magalonenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Frodoinus Barcilonenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Arnaldus Tullenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Anno Christi 878.

VII.

LEX DE SACRILEGIS A IOANNE PAPA VIII. Gothicis legibus addita in Concilio Tricaſſino.

Ioannes epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, omnibus epiſcopis, comitibus, vicecomitibus, centenariis, iudicibus catholicis, in Hiſpania & Gothia prouinciis degentibus, omnique populo occidentali catholico, ſalutem & apoſtolicam benedictionem.

Iuo part. 3. c. 98.

NOVERITIS, dilectiſſimi filii, quia nos pro ſtatu ſanctæ Dei eccleſiæ iuſſimus congregari ſynodale Concilium apud vrbem Trecas. Vbi ſedentibus nobis in corona, venit ante præſentiam noſtram filius noſter Sigebodus primæ ſedis Narbonenſis epiſcopus, cum ſuis ſuffraganeis epiſcopis, & detulit nobis librum Gothicæ legis, vbi nihil habebatur de ſacrilegiis, & in eiſdem legibus ſcriptum erat, vt cauſæ, quas illæ leges non habent, non audirentur a iudicibus illius patriæ: atque ita ius ſanctæ eccleſiæ ſuffocabatur ab incolis Galliæ & Hiſpaniæ prouinciis. Vnde noſtra ſerenitas, cum præſcriptis epiſcopis, inſpectis legibus Romanis, vbi habebatur de ſacrilegiis, inuenimus ibi a Iuſtiniano imperatore legem compoſitionis ſacrilegii conſtitutam in quinque libras auri optimi. Sed nos lenio-

ANNO CHRISTI 878. rem legem præcipimus esse tenendam, quæ a Carolo est constituta pio principe de compositione sacrilegii, videlicet in XXX. libras examinati argenti, id est sexcentorum solidorum summam argenti purissimi. Ideoque quisquis inuentus fuerit reus sacrilegii, istam leuiorem compositionem emendet episcopis ipsis, vel abbatibus, siue personis, ad quas querimonia sacrilegii iuste pertinuerit: & si ipse reus sacrilegii facere noluerit, tamdiu excommunicationi subiaceat, vsquequo prædictam compositionem sexcentorum solidorum persoluat. Et si in hac obstinatione mortuus fuerit, corpus eius cum psalmis & hymnis non deferatur ad sepulturam. Et præcipimus vt in fine codicis legis mundanæ scribatur hæc lex. 17 9.4. Quisquis inuentus.

VIII.

EPISTOLA IOANNIS PAPÆ VIII.

Priuilegium ecclesiæ Pictauensis, ne quis eius bona inuadat, & vt ablata restituantur.

Omnibus fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ, præsentibus scilicet atque futuris.

DIVINO quia Romanum pontificium largitu enitet vniuersis, illud luce clarius constat, largita defendere cunctis: quoniam indubitati iuris est, semel concessa perenni cultu fore tenenda. Ceterum omnium religiositas, orthodoxorumque pernoscat fidelitas, quod vt relatu quorumdam didicimus, Pictauensis quidem ecclesia, quam diutinus Paganorum hostis persequitur, multa Christianorum iniquorum incommoda patitur, quibus pressuris nos conuenit perdolere, eamdemque nihilo minus tanto fasce leuare. Quapropter præcipimus, apostolicaque auctoritate expresse iubemus, quod nemo vestrum, tam sacerdotali ordine perfruens, quamque militare officium tenens, ipsius ecclesiæ Pictauensis aliquam ecclesiam, aliquodve monasterium, vel prædia ipsi quoquomodo pertinentia inuadere præsumat, vllosve colonos, seruos, ancillasve, contra sui episcopi velle tollere audeat: sed liceat ipsius ecclesiæ Hecfrido videlicet episcopo, suisque successoribus, illa, quæ sui antecessores legitimo tramite canonicæ auctoritatis habuerunt, sub nostra tuitione habere, & vt Epist. III.

possederunt possidere, & vt ordinauerunt suo arbitrio ordinare, cum consulto consensuque suæ ecclesiæ canonicorum, vt prisca consuetudo dinoscitur, sine vestro vestrorumque obstaculo, & omnium hactenus talia præsumentium. Inter hæc volumus quasque causas prædicto Hecfrido episcopo inde motas in nostra præsentia adducendas. Si quis vero sacerdotum, iudicum, atque sæcularium personarum, hanc constitutionis nostræ paginam agnoscens, contra eam venire tentauerit, potestate honoris sui ac dignitate percussus apostolico anathemate careat, reumque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat. Et nisi vel ea quæ ab illo sunt male ablata restituerit, vel præsumpta correxerit, vel digna pœnitentia illicita acta defleuerit, a sacratissimo corpore Dei Dominiac redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat. Cunctis autem eidem præfatæ ecclesiæ iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi: quatenus & hic fructum bonæ operationis recipiant, & apud summum arbitrum præmia æternæ pacis inueniant. Data III. Kalendas Septembris, indictione XI. Trecis. ANNO CHRISTI 878.

IX.

RECLAMATIO ET PROCLAMATIO HINCMARI, qui quondam præerat ecclesiæ Laudunensi.

DOMINE & summe pater patrum, & rector pontificum, Ioannes nomine & meritis vocate, audi vocem proclamationis meæ, & exaudi vocem deprecationis meæ, compassus causæ calamitatis meæ. A Rhemorum archiepiscopo ad Synodum sum vocatus ad Duziacum villam, quam constituit hebdomada prima mensis Augusti, & monuit me de certis causis paratum esse ibidem vt responderem. Ad quam cum festinassem, violentia hostili in medio itinere segregatus sum ab ouibus meis, priuatus sum & spoliatus omnibus rebus meis, perductus sum ab eisdem hostibus vsque ad præfatam villam. In qua cum consisterem, iam stabat rex Carolus ante ipsum archiepiscopum meum, tenens in manu scripturam, reputans me esse periurum, quia Romam sine sua voluntate miserim, & imputans quod eum accusauerim. Ad quæ idem archiepiscopus me respondere iussit. Cui ego respondi, quia pro his,

ANNO CHRISTI 878. de quibus me admonuerat in eadem Synodo esse paratum vt responderem, paratus eram scriptis respondere: quæ scripta præ manibus tenui, sed ipse non permisit vt Synodus scripta mea susciperet, quia sibi dari iubebat, sed ego suspecto dare nolebam. De clerico autem meo, nomine Bertario, quem subito requisiuit, sed requisitus non adfuit, respondi quia ipsi homines mecum veniebant, qui eum comprobaturi essent, si eis venire licuisset. sed idem archiepiscopus de his nihil me postea appellauit, sed ad accusationem regis me respondere iterum atque iterum præcipiebat. Et ego reclamaui, quia non docebat canonica auctoritas, nudatum & suis rebus spoliatum, insuper & ab hostibus detentum, respondere vllatenus debere. Sed & addidi, quia non solum suspectum, sed manifestissime illum infestum habebam. Vnde & apostolicam sedem appellaui pro amore Dei & honore sancti Petri, tam de ipsa accusatione regis, quam de præiudicio quod ab ipso patiebar archiepiscopo. Legi manibus tenens auctoritates Iulii papæ, & Felicis papæ, videlicet ea quæ ipsi in eis præfigunt de appellationibus episcoporum: quæ mihi seruari appellando sedem apostolicam prostrato corpore expetii, sed nihil horum mea petitio obtinuit. Sed neque literæ apostolicæ, quas mihi præsentialiter dederat, quoniam me vocabant, vt procrastinando venire non differrem, si status mei iacturam sustinere non vellem, quidquam præualuerunt. Iudicium præfatus archiepiscopus super me imposuit, vt ab episcopali remouendus essem officio. Sed alii gemebant flebantque, inter quos nullum merebar pati inimicum. Scripta quidem ab eodem archiepiscopo ipsis imposita manibus tenentes, sed ore proferre nolentes, inuiti vix verba singultiebant, aditum tamen ad sedem apostolicam minime sperantes mihi posse denegari. Vnde, saluo per omnia sedis apostolicæ iudicio, ipsi finem lectionis terminauere. Post hæc transmissus sum in exilium, in quo per duos annos sanus, sed aliquanto tempore ferro vinctus custoditus sum. Duobus annis ferme peractis, insuper cæcatus sum, & vsque modo retentus, ad vos, & ad vestræ piissimæ serenitatis præsentiam, mox vt venire dimissus potui protinus accessi. Nunc autem vestram clementiam suppliciter exoro a vestra summa paternitate parari de me

æquitatis iudicium, cui secundum canonicam institutionem, & decreta Romanorum pontificum reseruatus & reseruandus sum, & fueram. Quod ob amorem Dei, & venerationem beati Petri, apud vestræ paternitatis pietatem obtinere efflagito, tum pro multitudine miseriæ meæ, tum pro magnitudine pietatis vestræ: quæ accendatur clementissimi Redemptoris amore, qui me proprio acquisiuit sanguine, & qualemcumque sancto suo sacrauit munere. ANNO CHRISTI 878.

X.

EPISTOLA IOANNIS PAPÆ VIII. AD FROTARIVM ARCHIEPISCOPVM BVRDIGALENSEM.

Vt ad Synodum veniat, & priuilegium de sedium mutatione afferat.

Frotario venerabili archiepiscopo Burdigalensi.

Epist. CXII. AD Synodum igitur, quam Deo auctore apud Trecas celebramus, cum reliquis septem Galliarum prouinciarum confratribus & coepiscopis, fraternitatem tuam cum tuis suffraganeis episcopis, tam viua voce, quam literali, admonere vt venires omni postposita occasione cuiuscumque occasionis studuimus, fatemur, iam tertio, vt simul positi emergentium quæstiones causarum statutis canonicis demerentur, & sacerdotum Domini vna concordia omnium fieret dilectionis. Sed cur venire distuleris, moleste cuncti ferimus, & valde miramur. Quapropter repulsa mora præsentiam tuam cum prædictis suffraganeis nobis & sanctæ Synodo citissime exhibe. Sic tamen instructus, vt cum de mutatione contra Canones sedium, & de aliis excessibus, quibus, quod non optamus, patrum regulis feriri possis, impetitus fueris, causa iustitiæ intercedente, illæsus & innocens recedere valeas. Hoc reuerentiæ tuæ consulentes damus consilium, ne absentiam tuam tibi aliquid putes prodesse, sed imo secundum patrum statuta magis obesse. Priuilegium atque scripturas de sedium mutatione, si qua a nobis, vel prædecessoribus nostris habere sic fatemini, vobiscum sine mora deferre studeas.

ANNO CHRISTI 878.

XI.

EPISTOLA IOANNIS PAPÆ VIII. AD ADALARDVM ARCHIEPISCOPVM TVRONENSEM.

Confirmat priuilegia ecclesiæ Turonensi concessa.

Reuerendissimo & sanctissimo Adalardo venerabili archiepiscopo Turonensi, successoribusque tuis, nec non & omnibus fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ, præsentibus scilicet atque futuris.

DECET enim Romanam ecclesiam, quæ mater est omnium Dei ecclesiarum, vt quanta viget dignitate præclara, eo magis consistat in misericordia pia: quatenus quæ digna postulantur a fidelibus, sine mora cum pietate largiri mereantur a nobis. Omnium vestrum religiositatem volumus scire fideliter, quoniam presbyteri diœcesis Turonici pagi ad nostrum accesserunt pontificium, suggerentes vt firmaremus apostolica auctoritate illis & capitulare regum, & coepiscoporum scriptum, vt debeat vnaquæque ecclesia proprium mansum habere cum mancipiis quatuor, vineas aripennos tres, prata similiter, & cœmeterium cum mansionibus, sine personali & ciuili munere exigendo, nisi diuino solummodo in ecclesiasticis rebus obsequio, sicuti Canonum prisca auctoritas & moderna concedit: vbi vero res nominatæ antiquitus condonatæ & moderno tempore abstractæ esse videntur, pontificali auctoritate & regali potestate sine mora aliqua aut tarditate restituantur. Nos illorum precibus inclinati volumus, apostolicaque auctoritate expresse iubemus, vt præfata scripta, a nostro pontificio delata, a coepiscopis firmata, a regibus iussa, sint rata & modis omnibus obseruanda. Si quis huius apostolicæ censuræ temerario ausu violator extiterit, si sacerdos fuerit, proprio honore priuetur, & Christianâ communione cassus anathematis vinculo innodetur; si laicus, similiter perpetua damnatione cum Iuda traditore torqueatur: conseruator vero perenni benedictione apostolorum principum Petri & Pauli modis omnibus perfruatur. Epist. CXIII.

XII.

Anno Christi 878.

ALLOCVTIO PONTIFICIS AD EPISCOPOS sub finem Synodi.

VOS confratres & coepiſcopos meos volo vnanimiter mecum in defenſione ſanctæ Romanæ eccleſiæ, quam conſtat eſſe caput omnium eccleſiarum, conuenire, donec Deo auxiliante in ſedem beati Petri apoſtolorum principis reuertamur, cum omnium hominum veſtrorum armata bellico apparatu manu: & de hoc, non differendo, ſed ſub omni celeritate & certitudine ſponſionis, hic mihi quæſo abſque vlla dilatione continuo date reſponſum.

Item allocutio pontificis ad regem.

Vos, cariſſime fili Hludouice glorioſe rex, precor, in defenſionem, liberationem, atque exaltationem ſanctæ Romanæ eccleſiæ, ſicut prædeceſſores veſtri fecerunt, & vobis ſub atteſtatione facere mandauerunt, ſine procraſtinatione & vlla dilatione ſuccurrite: quia miniſtri Dei eſtis, vindices in ira in his qui male agunt, & non ſine cauſa gladium portatis: ne forte, quod abſit, illa vos aut regnum veſtrum culpa contegat, quæ quoſdam veteres reges inimicis & infidelibus Dei quondam parcentes damnabiliter ſtrinxit. Vel ſi aliud placet, præſentaliter in iſto loco date, per Deum & per beatum Petrum vos coniuro, ſine mora reſponſum.

XIII.

Priuilegium monaſterio Floriacenſi conceſſum in Synodo Tricaſſina.

Ioannes epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, omnibus epiſcopis atque aliis Dei fidelibus per Galliam conſtitutis.

QVONIAM ex apoſtolica * ſucceſſione ſolicitudinem omnibus eccleſiis debemus impendere, ſic cupimus generali conſulere neceſſitati, vt etiam quorumcumque ſingulares cauſas ſine faſtidio cognoſcamus. Igitur cum propter multiplices eccleſiæ Dei curas Gallicanam adeuntes regionem, Trecas ciuitatem deueniſſemus, anno incarnationis dominicæ DCCCLXXVIII. & ad reſecanda quæ-

* f. ſuggeſtione

ANNO CHRISTI 878. quælibet inutilia, vel ſtatuenda eccleſiaſtica iura, Synodum generalem plurimorum celebraremus epiſcoporum, inter alia ſuggeſſit auctoritati noſtræ venerabilis partium veſtrarum abbas, nomine Theotbertus, ex cœnobio quod vocatur Floriacus in pago Aurelianenſi, quod idem monaſterium quidam religioſus abba, Leodebodus nomine, monachis exſtruxerit in honore Dei & ſanctæ genitricis Mariæ, nec non beati principis apoſtolorum Petri: quod reuelatione diuina per monachos eiuſdem loci a Beneuentana prouincia corpus illuc ſancti Benedicti peruenerit olim allatum, ibique reuerenter humatum, ſicut manifeſtiſſima conſtat veritate: & quod propter ſtabilimentum monaſticæ religionis, piæ memoriæ glorioſus imperator Carolus per præceptum ſuæ auctoritatis eidem loco res denominatas delegauerit, partim a regibus, partim a religioſis hominibus, pro amore Dei illic contributas, vt victum atque veſtitum monachi ibidem Domino militantes deberent habere: nec non & hoc, quod beatæ recordationis pater eius ſereniſſimus Auguſtus in ipſo loco hoſpitale nobilium, quod Porta appellatur, iuxta regularem inſtitutionem, itemque hoſpitale pauperum, in ſui parentumque ſuorum eleemoſyna ſtatuerit, & res ad hoc opportune agendum, nec non alias ad lumen eccleſiæ adminiſtrandum iuſſerit deputari. Quæ omnia per iam dictos monachos hactenus ibidem comperimus obſeruari. Nunc vero tam ſeipſum, quam vnanimem congregationem ſibi commiſſam, humiliter poſtulare, quamuis priuilegia multorum meruerint epiſcoporum, ad reprimendam quorumlibet illicitam cupiditatem, vt ſuper abbate regulari ex eis eligendo etiam noſtræ auctoritatis priuilegia conſequantur. Quocirca nos poteſtatem, quam gratis a Chriſto accepimus, ſecundum euangelicam auctoritatem gratis prodeſſe omnibus cupientes, vice beati Petri apoſtoli decernimus, vt in ſæpe memorato loco ſerui Dei abſque inquietudine debitum ſuæ religionis perſoluere poſſint ſeruitium ſecundum regulam patris Benedicti, a propriis abbatibus, monachis videlicet ex eodem cœnobio regulariter electis, in perpetuum gubernentur. Nec illarum rerum, quæ vel in prælibato præcepto nominatim continentur, vel a prædicto abbate venerabili nunc eiuſdem loci

Theotberto præfati monasterii officiis deputatæ habentur, vllam ab aliquo vnquam patiantur imminutionem, & etiam rebus, quæ deinceps a quibuslibet religiosis hominibus eodem loco peruenerint condonatæ. Quod si quis hoc nostrum beneficium irrumpere præsumpserit, & stipendia seruorum Dei in alios vsus conuerterit, ab apostolica communione anathematis animaduersione illum separamus, vt nisi admonitus e vestigio se correxerit, cum rapacibus a regno Dei excluſus quæ meretur tormenta persoluat. Vt autem hoc priuilegium certam obtineat fidem, & Dei famulis in iam dicto Floriacensi cœnobio securitatem conferat, quamdiu Deus & Dominus noster ecclesiam suam durare voluerit, nostra id subscriptione roborauimus. Scriptum per manus Georgii scriniarii sanctæ sedis apostolicæ, in mense Augusto, indictione XI. Bene valete. Data Nonis Septembris per manum Vvalberti humillimi episcopi sanctæ Portuensis ecclesiæ, anno Deo propitio pontificatus domini nostri Ioannis summi pontificis, & vniuersalis papæ, in sacratissima sede beati Petri apostoli sexto, indictione XI. ANNO CHRISTI 878.

XIV.

GESTORVM SYNODALIVM CONCILII Tricassini breuis altera narratio, quam habet Aimoinus lib. V. *cap.* XXXVII.

INTEREA Ioannes papa generalem Synodum cum episcopis Galliarum & Belgicarum prouinciarum agens, qualiter Lantbertum & Adalbertum, Formosum quoque, & Gregorium nomenclatorem, ac complices illorum Romæ excommunicauerit, relegi fecit in Synodo, & consensum episcoporum in eadem excommunicatione quæsiuit. Vnde qui adfuerunt episcopi petierunt, vt sicut ipse excommunicationem, quam fecerat, per scripturæ rationem recitari fecit in Synodo, ita & eis concederet, vt per scripturam illi suam consensionem proferrent. Et concedente ita fieri papa Ioanne, in crastinum episcopi hoc quod sequitur diploma papæ in Synodo porrexerunt: *Domine sanctissime ac reuerendissime pater patrum Ioannes*, &c. Quod diploma Ioannes papa suæ excommunicatio-

Anno Christi 878. ni ascribi fecit: & sua manu confirmans ab omnibus episcopis in Synodo subscribi fecit. Deinde ipso iubente lecti sunt in Synodo Canones Sardicensis Concilii, & decretum papæ Leonis, de episcopis sedes suas mutantibus. Sed & Africani Canones, vt non fiant episcoporum translationes, sicut nec rebaptizationes, vel reordinationes, pro Frotario Burdigalensi episcopo, qui a Burdigala Pictauos, indeque ad Bituricensem ciuitatem exiliisse dicebatur. Et post hæc coronatus Ludouicus a papa Ioanne, VII. Idus Septembris, inuitauit eumdem papam in domum suam: & opipare pascens honorauit eum multis donis ipse & vxor sua, & remisit ad Trecas ciuitatem. Et postea per oratores suos orauit eumdem papam, vt vxorem illius in reginam coronaret, sed obtinere non potuit. Frotarius autem & Adalgarius episcopi attulerunt in conuentum episcoporum papæ Ioanni præceptum per quod pater suus Ludouico regnum tradiderat, petentes ex ipsius parte, vt priuilegio suo ipsum priuilegium confirmaret. Tunc papa Ioannes protulit exemplar quasi facti præcepti a Carolo imperatore de donanda abbatia sancti Dionysii Romanæ ecclesiæ. Quod compilatum consilio præfatorum episcoporum, & aliorum consiliariorum Ludouici regis, a plurimis credebatur, vt a Gozlino ipsam abbatiam, velut ex ratione, tollere & sibi habere posset. Et dicebat papa Ioannes, vt si vellet Ludouicus rex, vt super illius præceptum priuilegium faceret, suo præcepto illud patris sui præceptum firmaret. Quod argumentum, sicut factio, & non ratio imperfectum remansit. Quarto Idus denique præfati mensis, Ludouicus rex quorumdam primorum compulsus petitionibus, venit ad apostolici mansionem, & cum eo familiariter locutus, vna cum illo reuersus est ad conuentum episcoporum in exedram iuxta mansionem apostolici. Et post excommunicationem Hugonis, Lotharii filii, & Immonis, ac complicum eorum, vim facientibus quibusdam episcopis, & consentiente rege, dixit papa Ioannes, vt Hedenulfus, sua auctoritate ordinatus episcopus, sedem suam teneret, & episcopale ministerium ageret, & Hincmarus cæcus, si vellet, Missam cantaret, & partem de rebus episcopii Laudunensis haberet. Et cum Hedenulfus apud eumdem papam pete-

ret, vt eum ab illa sede absolueret, dicens se esse infirmum, & velle intrare monasterium, obtinere non potuit: sed præceptum est illi ab eo, consentiente rege atque episcopis Hincmari fautoribus, vt sedem suam teneret, & episcopale ministerium ageret. Qui fautores Hincmari audientes quod papa Ioannes dixerit, vt si vellet Hincmarus cæcus Missam cantaret, & rex consenserit vt partem de episcopio Laudunensi haberet, insperate aliarum prouinciarum episcopi, sed & aliarum regionum metropolitani, sine præceptione papæ, Hincmarum vestimentis sacerdotalibus indutum in præsentiam ipsius papæ adduxerunt, indeque sublatum cantantes in ecclesiam illum duxerunt, & signum benedictionis super populum dari fecerunt. Sicque Synodus illa soluta est. ANNO CHRISTI 878.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Concilium Tricassinum II.*] In digerendis actis decretisque huius Concilii difficile fuit statum ordinem tenere, tum quia ex diuersis locis congesta sunt, tum quia non eumdem ordinem tradunt qui res in eo gestas commemorant. Consentiunt tamen de Lantberti & Adalberti, qui ecclesiam Romanam & pontificem vexabant, excommunicatione actum fuisse primo loco. Quare hinc etiam orsi sumus.

[2] *Pascasius episcopus.*] Nomen loci cui præfuit, in ceteris exemplaribus omissum, in vno tandem offendimus, & Amerinum episcopum fuisse didicimus.

[3] *Coronatus Ludouicus.*] Ludouicum Balbum iam superiore anno regem coronarat Hincmarus archiepiscopus, vt videre est in actis illius coronationis post capitula Caroli Calui. Nunc iterum a papa coronam expetiit, exemplo Pippini abaui sui, quem a Bonifacio primum archiepiscopo, deinde iterum a Stephano papa regem coronatum meminerat. Sunt autem, qui Ludouicum ab Ioanne coronam hoc loco non regni, sed imperii, suscepisse putent. Inde enim Ludouicum Balbum inter imperatores plerique numerant tum exteri, tum nostri etiam scriptores. Quod mirum certe mihi, falsumque semper visum est, cum Ioannes ipse papa in epistola XLVII. & in aliis quas ad Ludouicum postea scripsit, ipsum regem non imperatorem vocet: in epistola LXXI. ad Ludouicum & Carlomannum Ludouici Balbi filios, Caroli Calui nepotes, Carolo eorum auo imperatoris nomen tribuat, Ludouico patri nomen regis, imperatorem haud dubie appellaturus, si imperator fuisset; eodemque modo Hincmarus in epistolis quarum meminit Flodoardus lib. III. cap. XIX. fratres istos reges Ludouici regis, non imperatoris, filios nominet. Quid quod Ludouici ipsius Balbi, vt alia omittam, diploma extat pro ecclesia Ni-

Anno Christi 878. uernensi, IV. Idus Septembres, hoc est triduo post coronationem istam Trecis datum, in quo non alium se quam regem vocat his verbis, *Ludouicus misericordia Dei rex*? Rex ergo fuit, non imperator: imperatoris vero titulum, antiquis ignotum, alii postea temere affinxerunt.

Anno Christi 879.

[a] CONCILIVM ROMANVM II.

OB ELECTIONEM NOVI IMPERATORIS

post obitum Ludouici III. cognomento Balbi congregatum, anno Domini DCCCLXXIX. tempore Ioannis papæ VIII.

NOTA.

[a] *Concilium*] Cum Ludouicus tertius. 4. Idus Aprilis die parasceues circa vesperum, anno Redemptoris nostri 879. obiisset, eaque de re Ioannes papa VIII. certior factus esset, Synodum Romæ indixit, teste Aimoino, mense Maio celebrandam. Ad Anspertum Mediolanensem archiepiscopum, quem ad hanc Synodum vocabat, scribens epistolam 155. hæc ait: *Quia Carolomannus corporis, sicut audiuimus incommoditate grauatus, regnum retinere iam nequit, de noui regis electione, vt omnes pariter consideremus, vos prædicto tempore adesse, nempe ad Kalendas Maias valide oportet. Et ideo antea nullum absque nostro consensu regem debetis recipere. Nam ipse qui a nobis est ordinandus in imperium, a nobis primum atque potissimum debet esse vocatus atque electus*, &c. Carolum Crassum filium Ludouici fratris Caroli Calui erga quem propensior erat, Romam vocat. Cumque Anspertus ad Synodum vocatus venire noluisset, atque interea de eligenda Caroli persona propositum immutasset, post dictam in Anspertum excommunicationis sententiam, suspensa est noui imperatoris electio vsque ad biennium, quo elapso Carolus, post Italiam sæpe armis subactam, anno Redemptoris nostri 881. die natiuitatis Romæ a Ioanne VIII. creatus & coronatus est, postquam biennio interregnum fuisset. Ita Regino in chronico, & Aimoinus lib. 5. c. 39. Baronius anno 879. numero 2.

Obitus Ludouici III.

Carolus Crassus fit imperator.

[a] CONCILIVM ROMANVM III.

QVO PETRVS IN CAVSA PHOTII RESTITVENDI

missus est Constantinopolim anno Domini DCCCLXXIX. tempore Ioannis VIII.

NOTA.

[a] *Concilium.*] Hæc Synodus auctoritate Ioannis papæ congregata Petrum aliosque adiunctos ei legatos ea facultate dumtaxat instru-

xit atque communiuit, vt Photium a censuris ecclesiasticis absoluerent, & sedi Constantinopolitanæ restituerent: ad veram & germanam Synodum octauam sub Hadriano pontifice habitam, reprobandam: & particulam illam, *Filioque*, e symbolo penitus tollendam multa auctoritate iidem muniti fuerant. Hæc cum pateant ex epistola Ioannis 199. ad Basilium imperatorem scripta, qua se in Photio sedi suæ restituendo, non Concilii dissipatione vel abrogatione, sed tantum dispensatione vti significat: secundo ex epistola 250. & 251. quibus indicat, se reprobare omnia, quæ præter restitutionem Photii acta sunt. Tertio ex ipso commonitorio per Photium corrupto & falsato, in quo episcopi subscribentes profitentur omnes, se commonitorio pro Photii restitutione subscribere, nos vero & germano commonitorio cuius 203. 250. aliisque pluribus Ioannis papæ epistolis mentio fit, destituti, commonitorium illud quod a Photio corruptum, & in Photianæ pseudooctauæ Synodi actione 3. lectum fuit, inserendum esse putauimus: tum vt inde acta huius Concilii confirmentur: tum etiam vt quæ auctoritate legatorum in pseudooctaua Photiana Synodo Constantinopoli gesta dicuntur, falsitatis & impostura manifestæ redarguantur. Commonitorium autem Græce scriptum & a Metio Latine redditum sic se habet: ANNO CHRISTI 879.

Ioannes episcopus seruus seruorum Dei; commonitorium fratribus Paulo & Eugenio episcopis, similiter & Petro presbytero cardinali nostris Constantinopoli legatis.

Commonitorium a Photio falsatum.

CVM primum diuina fauente gratia & intercessionibus sanctorum apostolorum Constantinopolim ingressi fueritis, illuc diuertite quo præcipiet imperator: & antequam imperatorem visitaueritis, nulli alii apostolicas literas tradere velitis. Cum coram imperatore fueritis, literas illi tradetis huiusmodi verbis illum alloquentes: Salutat vestrum ex Deo regnum spiritalis vester pater dominus Ioannes apostolicus papa, tuam ex Deo potentiam suis orationibus singulis diebus sancto Deo commendans, vt ille qui vobis hoc dedit desiderium propter ecclesiasticam pacem, tribuat vobis gratiam suam, & consoletur vos sua felici protectione, & perficiat in bonis desideria vestra. Si rogauerit imperator, antequam literas legat siue capitula responsionis nostræ, huiusmodi verbis illi respondete: Si iubet imperium vestrum, videat epistolas. Et si dixerit: Quid continent epistolæ? illi respondete: Salutationes continent, & omnino recte perficiunt. Postridie sa-

Anno Christi 879. lutaturi Photium sanctissimum accedite, & epistolam illi tradite, salutantes illum decenter talibus verbis: Salutat te dominus noster Ioannes apostolicus papa, & vult habere te fratrem & comministrum, sicut scripsit imperator, vt propter pacem ecclesiæ reciperemus sanctissimum patriarcham Photium fratrem & comministrum nostrum, exaudiremus preces vestras, & præciperemus vt coram nobis veniat ad Synodum: & vt recipiat ipsum vniuersa ecclesia: iuxta tenorem literarum nostrarum, illum recipite vt comministrum nostrum, atque vt ecclesiæ Romanæ gratiam habeat, surgentes, illi dicite: Mandat dominus noster sanctissimus papa, vt omnes qui in diuersis locis extra terminos extiterint, siue episcopi, siue presbyteri, siue quiuis alii fuerint, & noluerint hucusque vobis communicare, vestro opere & labore vniantur ecclesiæ Dei, & fiant vnum vobiscum. Qui si venerint, recipite illos, vt pater recipit filios, eosque monebit sæpius, vt propter pacem Dei ecclesiæ idem sentiant cum apostolico, vt vnius sint cum ipso voluntatis: recipientes videlicet Photiũ sanctissimum patriarcham & cum illo vna communicantes. Si autem venerint quicumque antea fuerant ordinati, recipiant sedes suas; qui vero deinde fuerant ordinati, accipiant ab episcopis ipsis victum & vestitum necessarium.

Præsidentibus vobis in Synodo vna cum prædicto sanctissimo patriarcha & legatis orientalibus, vna cum reliquis archiepiscopis & metropolitis, & omnibus sacerdotibus Constantinopolitanæ ecclesiæ, primum legantur literæ ad imperatorem missæ: & interrogetur Synodus, si illas recipit, & si obseruat testimonia, quæ continent literæ ipsæ. Quibus annuentibus, hæc dicite: Dominus noster sanctissimus papa omnium ecclesiarum curam gerens, salutem etiam vestram & vnionem & pacem procurans, misit nos seruos suos, vt dispersos congregemus, & dissidentes conciliemus, & ecclesiæ misericordiæ manum porrigamus, lapsos erigamus, vt omnes vno ore glorificemus Patrem cum Filio & Spiritu sancto.

Hic dempta aliqua superius notata de petendo veniam coram Synodo Photio imposita, addita vero alia, ex recitatis literis intelligere potes.

Sequentes Canones nostrorum patrum dicimus, vt post obitum Photii sanctissimi patriarchæ nullus a ciuili dignitate Constantinopolitanam sedem ascendat, quemadmodum etiam literæ nostræ testantur.

Non preces tantum, sed excommunicationem continent Ioannis literæ de Bulgarorum causa. Vides idem additamentum hic a falsario quod supra de abolenda octaua Synodo fuit appositum.

Volumus etiam, vt coram Synodo prædictum Photium sanctissimum patriarcham oretis, vt neque pallium in Bulgariam mittat, neque ordinet quemquam in ipsa prouincia. Si enim hæc fecerit, iuxta sacros Canones illum arguemus. Anno Christi 879.

Volumus præterea vt coram vniuersa Synodo promulgetur, quod Synodus habita aduersus prædictum patriarcham Photium tempore Hadriani sanctissimi papæ tum Romæ tum Constantinopoli, exnunc habeatur nulla & irrita, & non numeretur cum alia sancta Synodo.

Aduertite, vt iuxta mandatum nostrum ita ambuletis, neque muneribus vos corrumpi sinatis, neque adulationibus, neque minis & terroribus declinetis siue ad dexteram siue ad sinistram, sed regiam viam incedite, tamquam habentes locum & potestatem nostram, quam vobis propter ecclesiæ pacem sumus impertiti, vt vestro labore & diligentia digne gratiam nostram, & apostolicæ sedis obtineatis, & nostræ communionis sitis heredes.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM, qui interfuerunt Romanæ Synodo, ex qua prodiit commonitorium & literæ Petro legato datæ.

Zacharias episcopus ecclesiæ Anagninæ & bibliothecarius apostolicæ sedis in hoc commonitorio pro receptione Photii sanctissimi patriarchæ propria manu subscripsi.

Martinus episcopus ecclesiæ Narnienſis in hoc commonitorio apostolicæ sedis pro restitutione Photii sanctissimi patriarchæ propria manu subscripsi: sic & aliqui sequentes.

Dominicus episcopus Triuenti.
Florius episcopus Marturensis.
Gaudericus episcopus Velitrensis.
Stephanus episcopus Ferentinas.
Leo episcopus * Gabiensis.
Petrus episcopus Forosempronienſis.
Leo episcopus Tarracinensis.
VValpertus episcopus Portuensis.
Simeon episcopus Fundensis.
Ioannes episcopus * Siminorum.
Benedictus episcopus.....
Gregorius episcopus Siluæ Candidæ.
Bonifacius episcopus Bleranorum.
Theodorus episcopus Gallesiensis.

* Sabinensis.

Ste-

ANNO CHRISTI 879. Stephanus episcopus Nepesinus.

Presbyteri cardinales.

Germanus presbyter tituli sanctorum Ioannis & Pauli.
Petrus presbyter tituli sancti Chrysogoni.
Benedictus presbyter tituli sanctæ Balbinæ.
Hadrianus presbyter tituli sancti Laurentii.
Ioannes presbyter tituli sanctæ Cæciliæ.

Diaconi cardinales.

Paulus diaconus subscripsi.
Leo diaconus subscripsi.

Audisti, lector, additamentum Photii de abrogatione Concilii œcumenici VIII. sub Hadriano pontifice celebrati, iam superius apertissime redargutum falsitatis, ex recitatis Ioannis papæ VIII. epistolis. Sed detegitur in eodem commonitorio eadem etiam impostura ex ipsa subscriptione episcoporum, qua (vt ex supra positis vidimus) profitentur omnes, se commonitorio pro Photii restitutione suscribere. Quod si ex Synodi sententia definita fuisset damnatio œcumenicæ Synodi VIII. eademque commissa legatis in dato illis commonitorio, credibile vtique est magis eam suis subscriptionibus expressuros fuisse, quam Photii restitutionem.

[a]CONCILIABVLVM CONSTANTINOPOLITANVM [b]OECVMENICVM PSEVDOOCTAVVM

[c] reprobatum, [d] CCCLXXXIII. episcoporum, quo post obitum Ignatii [e] restitutio Photii est confirmata, sancta & œcumenica Synodus octaua plane abrogata, & e symbolo illa particula, *Filioque*, sublata fuit, [f] anno Domini DCCCLXXIX. tempore Ioannis Papæ VIII.

NOTÆ.

[a] *Conciliabulum.*] Hæc Synodus Basilio imperatore & Photio procurantibus a Ioanne papa eius nominis octauo, ob Photii restitutionem dumtaxat, non vero (vt calumniose refert commonitorium quod actione II. huius Conciliabuli a Photio falsatum & corruptum inuenitur) ad octauæ Synodi abrogationem & reprobationem indicta fuit. Etiamsi enim germanum illud verum & incorruptum commonitorium, quod Petro legato sedis apostolicæ datum est, inter epistolas Ioannis papæ non reperiatur: tamen illud, quod

A quo, & cur indictum?

Commonitorium legato datum quale?

apud Baronium ex actis Conciliabuli huius Latine translatis descriptum inuenitur, in fine vbi episcopi subscripserunt, manifestis verbis indicat, quod tantum pro receptione Photii, quo cum Ioannes papa ob causas supra commemoratas dispensandum putarat, legatio Constantinopolim mittenda fuit. Idem patet ex epistola Ioannis 203. ad Paulum Anconitanum, & Eugenium Ostiensem Constantinopoli degentes, qua dicit: *Vos huic Petro religioso presbytero cardinis nostri, familiarique nostro sociamus, quatenus ea quæ pro pace & vnitate ecclesiæ Dei agenda sunt, secundum apostolicos nostræ auctoritatis apices, & secundum commonitorii nostri tenorem capitulatim descriptum, sagaci valde intuitu simul agatis*, &c. Itaque commonitorium rerum agendarum legatos sedis apostolicæ quidem accepisse certum est, sed non illud quod actione secunda huius Conciliabuli recitatum, corruptum, & a Photio falsatum reperitur. Quod vero de abolenda vera Synodo octaua sub Hadriano papa habita, hoc commonitorio continetur, Photii commentum est non minus quam illa additamenta, quæ pro veræ octauæ Synodi abrogatione, suique expurgatione epistolæ Ioannis 199. ad Basilium imperatorem: nec non 201. ad Photium scriptis, architectus falsitatis calumniose addidit. Magno Dei beneficio prædictæ epistolæ Ioannis papæ integræ hucusque asseruatæ fuerunt, vt ex earum collatione (quod præstitit reuerendissimus & illustrissimus cardinalis Baronius anno 879.) dolus, fraus & malitia Photii admirabilis falsitatum architecti toti mundo innotesceret. Ex eiusdem penetralibus prodiit epistola, de qua supra post finem epistolarum, sub nomine Ioannis conficta, qua calumniatus est insuper eumdem pontificem, quod de processione Spiritus sancti eadem cum Græcis senserit, atque particulam, *Filioque*, e professione fidei Constantinopolitanæ tollendam esse voluerit. Hæc sunt quæ pro beneficiis a pontifice acceptis malitiosus homo & mendaciorum architectus reddidit, quibusve eum, a quo restitutus fuerat, perdere curabat. Quamquam igitur succedentibus pontificibus Ioannes culpabilis esse visus fuerit, quod per dispensationem quamdam, vt aiebat, salvis manentibus octauæ aliarumque Synodorum constitutionibus Photium restitui voluerit: tamen hoc iam summo Dei beneficio ex præcedentis epistolæ collatione manifestum est, quod non sit reus illorum criminum, quibus illum atque vniuersam ecclesiam catholicam de processione Spiritus sancti, deque octauæ legitimæ Synodi abrogatione, Photius in actis huius Conciliabuli aspergere & diffamare conatur.

Anno Christi 879.

Photius commonitorium cum duabus epistolis Ioannis papæ VIII. corrupit.

Vnam sub nomine Ioannis effinxit de processione Spiritus sancti.

Photius Ioannem calumniatur.

Huius Pseudosynodi acta Græce conscripta continentur in bibliotheca Vaticana & Columnensi, atque etiam, teste Radero, in codice Bauarico Augustano. Per Metium Latine translata possidet nunc reuerendissimus & illustrissimus cardinalis Baronius, ex quibus summatim decerpta sunt, quæ infra suo loco subiungentur. De hac Pseudosynodo illud dignum est admiratione, quod nemo Græcorum scriptorum eorum, qui res Basilii imperatoris prosequuntur, huius Photianæ Synodi vel verbo vnico meminerit: cum

Acta synodalia vbi extent: & cur apud Græcos scriptores eorumdem nulla mentio.

ANNO CHRISTI 879. econtra ferme omnes de octaua Synodo legitima œcumenica, in qua Photius e throno depositus fuit, sermonem faciant. Curopalates, Cedrenus, Zonaras, Glycas, Constantinus Manasses de huiusmodi Photiana Synodo ne quidem verbum vnum habent, quam sane nequaquam prætermisissent, si talis tamque numerosa habita sacrosanctam & legitimam octauam Synodum damnasset. Hac de causa reuerendissimus & illustrissimus cardinalis Bellarminus de Conciliis libro 1. cap. 5. vbi agit de octaua Synodo, de hoc pseudooctauo & Photiano Conciliabulo post alia hæc subiungit: *Idcirco facile mihi persuadeo, aut esse omnia conficta, quæ dicuntur de Ioanne VIII. vt sanctus Antoninus docet in summa historiali parte 3. titulo 22. capite 13. §. 10. aut certe verum quidem esse, Photium a Ioanne VIII. per legatos restitutum in sedem Constantinopolitanam post mortem Ignatii: at cetera supposita & adulterina esse, & a Græcis conficta, vt ex Manuele Calleca Turrianus ostendit in libro de actis VI. VII. & VIII. Synodi. Confirmor autem in hac*, inquit, *sententia, tum quia Zonaras meminit quidem restitutionis Photii, non autem abrogationis Concilii VIII. nec ablationis illius particulæ*, Filioque, *ex symbolo; tum etiam quia Græci in Concilio Florentino sessione 3. non agnoscunt pro Synodo œcumenica Concilium illud sub Ioanne VIII. etsi illis multum prodesse potuisset, si legitimum & germanum Concilium fuisset.* Hæc Bellarminus de hac Pseudosynodo prædicto loco. Eamdem ob causam hæc prædicto loco scriptor annalium: *Vnde de ea* (Pseudosynodo octaua) *suspicio augetur, vt ea tota ita fuerit Photii stylo conficta, vt eiusdem penicillo mendacii colorata, sicut ab eo alias factum esse superius est demonstratum.*

Quibus hæc acta synodalia plane fabulosa videantur.

[b] *Oecumenicum.*] Sic nuncupatum, quod legati sedis apostolicæ, Petrus nimirum, Eugenius Ostiensis, & Paulus Anconitanus eidem interfuerint: sed quia ex actis constat, Photium præsediſse Concilio, cui si œcumenicum erat, legati pontificii, iuxta tenorem commonitorii, aliarumque Synodorum morem præsedisse debebant, pseudooctauam placuit appellare: quamquam nulla iniuria etiam Pseudosynodum nominaueris eamdem, qua per mille fraudes & impostura non tantum sacrosancta & legitima Synodus octaua est reprobata, processio Spiritus sancti a Patre & Filio procedentis impugnata: verumetiam Ioanni pontifici & consequenter vniuersæ ecclesiæ turpissimorum criminum maculæ inustæ, vel saltem aspersæ leguntur. Photium a Ioanne papa non citra culpam per quamdam dispensationem, vt verba commonitorii præ se ferre videntur, post obitum Ignatii, dignitati patriarchali restitutum fuisse nulla ratione negamus: a ceteris vero criminibus de abrogata Synodo octaua, & abnegata processione Spiritus sancti ex Filio, quæ hoc loco Photius illi per calumniam suo more impingere studebat, ipse Deus optimus maximus asseruando in bibliotheca Vaticana integras illius epistolas, & proferendo easdem a Photio corruptas, cælitus illum defendisse videtur.

An fuerit œcumenicum?

Cur pseudooctauum appelletur.

In quibus Ioannes papa sit culpabilis.

[c] *Reprobatum.*] Hanc Synodum vna cum suo auctore a Marino, Hadriano tertio, aliisque summis pontificibus plane condemna-

An, & a quibus fuerit reprobatum.

tam esse, infra suo loco constabit. Quod vero neque ipse Ioannes papa hanc Photianam Synodum cum additamento condemnationis octauæ Synodi œcumenicæ receperit, manifeste colligitur ex epistola eiusdem papæ 251. ad Basilium reddita: qua dum orientali ecclesiæ de pace & vnione per restitutionem Photii contracta (reliqua enim de abrogatione Synodi, & processione Spiritus sancti, si quid tale ibidem gestum fuit, in suis, quas per legatos Constantinopoli Romam reuertentes ad pontificem destinarant, epistolis, illi dolose suppresserant) congratulatus fuisset, ad finem suæ epistolæ responsoriæ caute admodum adiungit, sic se probare quæ in Synodo de restitutione Photii dumtaxat egissent, vt si quid illi vel hac, vel alia in re præter voluntatem sedis apostolicæ & mandata accepti commonitorii operati fuissent, id nullius plane auctoritatis esset. Verba epistolæ hæc sunt: *Ea quæ pro causa restitutionis reuerendissimi Photii patriarchæ synodali decreto Constantinopoli misericorditer acta sunt, recepimus. Et si fortasse legati nostri in eadem Synodo contra apostolicam præceptionem præceperint, non autem recipimus, nec iudicamus alicuius existere firmitatis.* Iisdem prope verbis eadem omnino scripsit in epistola 250. ad Photium reddita. Quare cum ex commonitorio legatis dato, & ex epistola Ioannis 203. ad Paulum & Eugenium scripta liquido appareat, ipsos legatos tantummodo in causa restituendi Photii Constantinopolim missos fuisse, haud dubie his literis pontifex Ioannes plane improbauit si quid aliud in hac Photiana Synodo gestum fuit. Has literas Ioannes dedit Marino episcopo, qui sibi in sede successit: quemque ad hoc misit, vt vir animo constantissimus cuncta, quæ perperam per tres prædestinatos legatos Constantinopoli gesta erant, plane infirmaret. Nam in literis Stephani papæ ad Basilium scriptis, quas infra suo loco ponemus, inter multas Marini laudes hæc verba leguntur: *Neque enim hoc dicimus ad tui contumeliam, te enim in vniuerso orbe Deo dilectum prædicamus; sed tantum ad nostri defensionem, & Marini maiorem gloriam, qui eadem sensit & sapuit cum prædecessore & doctore nostro sanctissimo papa Nicolao. Et qui dum voluit adimplere quæ illi de ea visa fuerant gemina scilicet legatione, Constantinopoli in maximum deuenit ad vos contemptum & ludibrium diuinus ille Marinus. Et cum noluerit simul duci cum iis, qui aliena sentiebant, & quæ ipse coram tua maiestate synodice gesserat dissoluere & annullare ac irrita reddere: propterea triginta diebus carcere fuit detentus, id sibi gloriæ potius tribuens, quam contumeliæ, pro veritate pati.* Hæc de Marino Stephanus papa. Ex quibus satis liquido constat, quod quæ tres legati in causa Photii perperam gesserunt, per Marinum episcopum auctoritate pontificia eiusdem Ioannis VIII. damnata & improbata fuerunt. Quod vero paulo post fraudem impostoris Photii ac ratione cognitam idem Ioannes papa VIII. ipsum etiam Photium damnauerit, suaque quæ prius vel male informatus, vel comminationibus imperatoris Basilii inductus in causa Photii restituendi egerat, deinceps improbauerit, rescinderit, irritaque reddiderit, testatur epistola Formosi papæ ad Stylianum, in

Anno Christi 879.

An Ioannes papa hanc Pseudosynodum approbauerit.

An Ioannes papa Photium condemnauerit.

ANNO CHRISTI 879. cuius fine post recitationem aliarum synodicarum & pontificiarum sententiarum in Photium pronuntiatarum etiam hæc Ioannis papæ VIII. sententia in eumdem prolata habetur his verbis: *Hanc sententiam promulgauit papa Hadrianus, & archidiaconus eius Ioannes, qui illi successor fuit: atque alta voce coram ipso ita proclamauit: In Photio completum videmus, domine sanctissime & œcumenice papa, illud psalmi*: Dixit peccator vt delinquat in semetipso: Non est timor Dei ante oculos eius. Posuit in cælum os suum, *& graueolens eius guttur aperuit Photius aduersus clauigerum apostolicæ sedis. Accendatur itaque vt ignis zelus tuus, accingere vt vir super femur tuum, & contumeliam apostolicæ sedis vt iustus iudex vindica, & falce sententiæ tuæ abscide memoriam eius, & illos qui eum sequuntur, vel tuentur anathematis vinculo constringe, & nisi propria voce vel scriptione ipsum dãnauerint, vt neq; laicali communione recipiantur. Qui hæc dixit Ioannes, Hadriano in sede successit, & anathemate Photium damnauit, quando ille seduxit Eugenium & eius socios, qui pro rebus Bulgariæ venerant. Cum enim accepisset euangelium, & ambonem conscendisset, omnibus audientibus ita dixit: Quicumque non habet damnatum Photium diuina sententia, sicut ipsum reliquit Nicolaus & Hadrianus sanctissimi papæ prædecessores mei, sit anathema.* Hæc ibi. Descripta autem ex superius citato codice Columnensi numero quadragesimoprimo, vbi cuncta quæ ad causam Photii spectant, collecta habentur, & post legitur ibidem Ioannis papæ noni epistola ad Stylianum, qua profitetur, eadem sentire se, & eodem loco habere Photium & omnes patriarchas Constantinopolis ab Ignatio vsque ad Antonium, quo habuerunt omnes sui prædecessores Romani pontifices, inter quos numerat & Ioannem his verbis: *Volumus igitur, vt etiam nunc secundum eamdem regulam, decreta sanctissimorum pontificum prædecessorum nostrorum inconcussa maneant. Quapropter & Ignatium, & Photium, & Stephanum, & Antonium, sicut sanctissimus papa Nicolaus, Hadrianus & Ioannes, & sextus Stephanus, & vniuersa Romanorum ecclesia hucusque tenuit, etiam nos eodem ordine recipimus & tenemus*, &c. Superius etiam in eodem codice, post recitatum decretum continens probationem octauæ Synodi sub Hadriano habitæ, quod in dextero aditu magnæ ecclesiæ Constantinopoli contineri dicitur, hæc ibi scripta leguntur: *Damnatur Photius anathemate a nouem Romanis pontificibus, a Leone, Benedicto, antequam Photius esset assumptus in patriarcham, ob communionem scilicet cum Gregorio Syracusano, postea vero a Nicolao, Hadriano, Ioanne, Marino, Hadriano altero, Stephano, & Formoso.* Et de Ioanne papa octauo hæc subiiciuntur: *Ioannes vero occasione Bulgariæ prouinciæ misit Eugenium & eius socios adhuc superstite Ignatio patriarcha, quos cum detinuisset Photius, & variis modis coegisset, adduxit eos vt secum communicarent: & alios etiam errare fecerunt. qui Romam reuersi, a Ioanne in ambone illos anathemate damnante fuerunt depositi.* Hæc ibi. Quæ cum ita reuera se habuerint, *inquit Baronius anno* 880. accedet ad hæc probanda illud euidens argumentum, quod nusquam amplius in literis eiusdem Ioannis papæ ab anno præ-

Ioannes papa excommunicat Photium.

Psal. 35.

Psal. 71.

Hæc verbo tenus ex Baronio anno 880. num. 11. & seqq.

Legati apostolicæ sedis a Ioanne damnati.

senti, vsque ad finem sui pontificatus conscriptis mentio de Photio habetur, vt interrupta penitus mutua communicatio visa sit. Cum enim Ioannes minus assequi se posse cognouit promissam restitutionem Bulgaricæ diœceseos, cuius causa inductus Græca astutia fuerat, vt Photium restitueret, & illusum se fuisse planius intellexit, atque etiam quæ contra œcumenicam Synodum octauam facta essent certius adinuenit, & falsatas ab eo suas literas cognouit, & alia innumera ab impostore illo perpetrata esse resciuit: tunc, quod dictum est, Marinum ad ea infirmanda legatum misit, & legatos a se antea missos præuaricatores inuentos damnauit, atque Photium omnium malorum auctorem perpetuo anathemate perculit. Hæc Baronius. ANNO CHRISTI 879.

Quid de auctoritate huius Pseudosynodi senserint Græci in Concilio Florentino, dixi supra verbo, *Conciliabulum*.

Numerus episcoporum quantus fuerit.

[d] CCCLXXXIII. *Episc.*] Omnium nomina teste Baronio in actis Conciliabuli recitantur actione prima: in quibus recensendis & suo more componendis, magna impostoris adulatio, & Græca vanitas cum leuitate eorumdem elucescit. Baronius anno 879. n. 64.

[e] *Restitutio Photii est confirmata*, &c.] Hæc qua ratione gesta fuerint ex actis synodalibus in prædictis bibliothecis extantibus, septem actiones continentibus, summatim describit Baronius his verbis.

Compendiosa relatio actorum synodalium ex Baronio desumpta. Actio I.

In prima enim actione recitatur numerus episcoporum trecentorum octogintatrium. In omnibus magna adulatio & Græca vanitas & leuitas. Inter alia autem præfatus in Synodo Photius iactat se, quod Ioannes Romanus pontifex semel & iterum per suos legatos eum inuiserit, nimirum primum per Paulum & Eugenium, deinde per Petrum, sed falso. Siquidem, vt vidimus in literis Ioannis, nequaquam cum eo communicauerunt primi legati Paulus & Eugenius, de quo idem ipse Photius conquestus legitur in literis ad Ioannem ipsum datis.

Post hæc eadem actione Ioannes quidam Heracleæ Thraciæ episcopus multa effutiit contra Romanam ecclesiam, quam omnium illorum quæ acciderant malorum originem appellauit: ad quæ euertenda & curanda, illa esset Synodus congregata: multa etiam contra Nicolaum papam & eius successorem Hadrianum oblatrans ingessit: contra vero, ipsum Ioannem Romanum pontificem valde laudauit. Deplorat vero post hæc multa quæ, vt dicebat, iniuste passus sit Photius. Inducit insuper actio illa legatos apostolicæ sedis munera Photio offerentes, nempe sacerdotales vestes, & ornamenta episcopalia, de quibus nihil in Ioannis pontificis literis, in quibus eiusmodi erant solita scribi. Et sic post alia quædam friuola finem accipit actio prima.

Actio II.

Secunda actio habita legitur decimasexta die Nouembris, indictione decimatertia, in qua primum lectæ sunt literæ Ioannis papæ ad imperatorem, deinde aliæ eiusdem pontificis ad Photium, quæ superius epistola 199. & 201. sunt recitatæ duplicis editionis. Quibus lectis, Photius interlocutus suas laudes extollit, præcipue suam huma-

ANNO CHRISTI 879. nitatem falso ostentat erga Ignatium exhibitam, qua etiam iam defunctum eum prosecuturum vane pollicitus est. Lecta post hæc fuit epistola Michaelis patriarchæ Alexandrini ad imperatorem ad finem illum tendens vt octaua Synodus œcumenica destruatur. His lectis introductus est Thomas metropolita, qui fuit vnus ex tribus legatis orientalium sedium in octaua œcumenica Synodo. Aliis duobus, vt illic dicitur, mortuis, procuratum est a Photio, vt hic pœnitens recantet palinodiam de ministerio exhibito in dicta œcumenica Synodo. Lecta est post hæc epistola Theodosii patriarchæ Hierosolymorum ad Photium scripta, tota, vt Photius voluit, encomiastica. Postquam autem lecta est epistola patriarchæ Antiocheni pariter Theodosii nominati eius itidem argumenti, & alia eiusdem generis Abrahamii metropolitæ Amydorum, continens acrem inuectiuam contra octauam legitimam Synodum: terminata est actio secunda Synodi Photianæ.

Tertia vero quæ secuta est actio incidit in decimumoctauum diem eiusdem mensis Nouembris eiusdem decimætertiæ indictionis: in qua lecta primum est epistola Ioannis papæ ad Constantinopolitanam ecclesiam, & episcopos ipsi subiectos, & ad patriarchas orientis, eiusdem argumenti quo priores superius recitatæ. Quod autem iisdem literis pontifex profitetur pacem se procurare orientalis ecclesiæ, hinc magna secuta est concertatio asserentium, quod iam ante Ioannis literas pace fruerentur sequentes Photium patriarcham, arguentes pontificis literas vti superfluas. Et quod de diœcesi Bulgariæ scripserat, ad imperatorem reiiciendum esse negotium clamitarunt, cum agatur, vt aiebant, de imperii terminis, qui sub eius sunt ditione. Lecta est post hæc epistola Theodosii episcopi Hierosolymorum ad imperatorem, qua deplorat miserias suas, quas pateretur a Saracenis, prouocans imperatorem ad eleemosynas largiendas. Lectum post hæc fuit commonitorium a Ioanne pontifice legatis datum, suo loco superius recitatum. Et sic clausa est eius diei actio tertia. ACTIO III.

Contigit quartam actionem celebrari eodem mense Decembri, feria quinta in vigilia natiuitatis Domini, eadem decimatertia indictione, quæ tamen in alia eiusdem Pseudosynodi editione ponitur ordine prima, vtpote quod omissis tribus aliis superius positis actionibus hæc prima incipit numerari, & sic deinceps vsque ad quartam. In hac igitur actione, primo habetur de legato recens misso a patriarcha Antiocheno, afferente literas etiam a patriarcha Hierosolymitano, qui ingredi iussus literas dedit. Lectæ sunt ipsæ multa in laudem Photii de communicatione mutua conseruata cum ipso continentes, nec non assertionem illam, legatos nimirum patriarchalium sedium missos antea ad octauam Synodum, fuisse non patriarcharum, sed legatos Saracenorum, istiusmodi inculcantes in destructionem œcumenicæ Synodi: quæ vere creditæ sunt e Photii officina depromptæ. Post hæc introducti sunt duo patricii pœnitentes de his quæ in octaua Synodo contra Photium egissent, affirmantes se a falsis legatis fuisse deceptos. Lecta sunt capitula quin- ACTIO IV.

que tamquam a legatis Romanis proposita, primum de diœcesi Bulgariæ: secundum de non eligendo amplius laico in episcopum Constantinopolitanum: tertium ne ab alia sumatur ecclesia: quartum de Synodo habita contra Photium, vt abrogetur: quintum vt qui cum Photio non communicarent, excommunicati essent. Quæ omnia recepta a Synodo fuerunt præter illud de Bulgarorum diœcesi, quod imperatoris voluntati commissum est. Et sic exitum illum est consecuta actio quarta quem Photius voluit. ANNO CHRISTI 879.

Actio V. Quæ autem quinta est actio celebrata, ponitur anno sequenti, die vigesimasexta mensis Ianuarii eadem indictione decimatertia, in qua Photius de septima Synodo sermonem instituit, calumniamque ex eo struxit aduersus Romanam ecclesiam, quod de septima Synodo recipienda, essetne œcumenica, dubitasset, cui legati satisfecerunt. Et firmatum est omnium sententia, vt œcumenica septima Synodus diceretur. His successit citatio Metrophanis metropolitani Smyrnensis ecclesiæ, cuius summa cum laude est crebra mentio in legitima octaua Synodo, accedere iussus vt schismaticus, qui secutus Ignatii partes, cum Photio noluerit vllo pacto communicare. Inter hæc facta est suggestio, seu potius a Photio ficta, legatorum apostolicæ sedis, vt ex sententia Ioannis pontificis Canon constitueretur, quo iuberetur, vt excommunicati vel depositi a Romano pontifice, a Photio non susciperentur, sicut econtra qui depositi essent a Photio vel excommunicati, non restituerentur, nec absoluerentur a Romano pontifice.

Canones Photianæ Synodi. Sicque confectus de his est primus Canon. quo quis non videat summa Photii calliditate interceptas esse appellationes ad apostolicam sedem, & recursum ad eam? siquidem ablata fuit per Canonem istum auctoritas Romani pontificis, vt iudicare non posset quos Photius condemnasset. Quis animo concipere potest, legatos apostolicæ sedis adeo oscitantes & prodigentes iura apostolicæ sedis, vt & aduersus contra ea obnitentes non tantum non restiterint, sed vt isthæc sancirentur, ipsi suggesserint? an non manu palpantur commenta Photii?

Statutus est autem post hæc, eodem suggerente Photio, Canon secundus, ne quis relinquens episcopatum transiens ad statum monasticum, episcopatum retinendi haberet amplius facultatem, nec ad illum reuertendi aditus patefieret. Hic non prætereundum, quod Gratianus male consultus Canonem hunc tamquam ex legitima octaua Synodo descripsit totidem verbis in libro decretorum, qui plane odio Photii impostoris fuerat exsufflandus. Additus est in hac etiam actione tertius Canon aduersus sæculares magistratus carceri mancipantes vel verberantes episcopos. Secutæ sunt hæc subscriptiones omnium, in primis vero legatorum apostolicæ sedis, cum detestatione omnium Synodorum sub Hadriano pontifice contra Photium collectarum.

7. q. 1. cap. 45. Temporis & hoc nequaquã.

Actio VI. Conuenerunt postea iidem die decima mensis Martii, fuit feria tertia, indictione decimatertia, non in ecclesia; vt antea, sed in palatio,

ANNO CHRISTI 879. latio, in Aureo triclinio, loco ita dicto, vbi actionem sextam habuerunt, cui imperator interfuit, qui ex suggestione Photii fidei definitionem a Synodo postulauit. Sicque consensu omnium exhibita est definitio fidei comprobata in septem Synodis œcumenicis, contestationibus appositis, ne quid ab aliquo adderetur, vel minueretur omnino: recitatumque est Nicænum symbolum siue Constantinopolitanum dictum. Ita suggillantes Latinos, quod apposuissent verba illa, *Filioque*. His approbatis ab omnibus, subscripsit Basilius imperator, improbans sua subscriptione cuncta quæ contra Photium acta essent in octaua legitima Synodo, cui ipse subscripserat vna cum filiis, quos & huic Pseudosynodo pariter subscribere voluit. Sicque sexta actio est consummata, acclamationibus præcedentibus.

Post triduum vero, nempe decimatertia mensis Martii, die dominico eiusdem decimæ tertiæ indictionis habita est septima atque nouissima actio in magna ecclesia, vbi iussa est legi fidei definitio in præcedenti actione probata, additis & multiplicatis anathematismis, si quis quid ei adderet vel minueret. Sicque absoluta est Photiana Synodus, octaua dicta & generalis. Actio VII.

[f] *Anno Domini.*] His temporibus hanc Pseudosynodum Constantinopoli celebratam fuisse, testantur Ioannis papæ VIII. epistolæ 199. 201. & 203. aliæve plures, quæ de rebus ad hanc Synodum pertinentibus scriptæ sunt indictione duodecima anno Redemptoris nostri 879. Ioannis papæ septimo, & Basilii imperatoris orientalis supra decimum tertio. Tempus habiti Conciliabuli.

Vide quæ hac de re notauimus ad Ioannis papæ epistolas 199. 200. 201. 203. 251. Et post finem omnium eiusdem epistolarum supra. Item quæ post octauam Synodum Græce & Latine narrantur de hac Pseudosynodo Photii.

CONCILIVM MANTALENSE,

IN QVO REGIS NOMEN BOSONI AB ARELATENSIS regni episcopis proceribusque delatum est Idibus Octobris, anno Christi DCCCLXXIX. Ioannis VIII. papæ anno VII. Ludouici & Carolomanni regum primo.

ELECTIO BOSONIS REGIS.

CVM conuenissent sancti patres in nomine Domini saluatoris nostri, conuentum celebraturi apud Mantalam territorii Viennensis, de multis ecclesiæ negotiis tractaturi, & sanctæ solicitudinis secretarium penetraturi, multis emergentibus, & suimet consideratione cogenti-

bus, ſacerdotalis affectus ex antiquo patrum cordibus infuſus euidenter dictauit ei perſonæ curam gerere, cuius adminiculo tam in veteri teſtamento, quam & in nouo, conſueuit populo condignum regimen exhiberi. Et quoniam iam olim eiuſdem perſonæ præſidiis tam ipſi patres, quos gratia diuina epiſcopos vocari conceſſit, quam principes, & totum vulgus carentes, nullis compatientis fulciebantur vel iuuabantur auxiliis, præſertim cum rege communi morte recepto, nullus in eos ſua viſcera per caritatis largitatem extenderit, anxiari plurimum compulſi ſunt, quia non ſolum in internis per inuiſibilem inimicum, ſed etiam in apertis per viſibiles inimicos, etiam ex his, quos ipſa Chriſti peperit ſancta mater eccleſia, peſſumdari funditus videbantur. Itaque dum mentis aciem vſquequaque verterent, & ſimul cum nobilioribus ad hanc neceſſitatem ſubmouendam, idoneas perſonas conſiderarent, non inuenientes qui ſui conſultationi reſpondere vellent, vtpote negligentibus cunctis tantum laborem ob honorem Dei & ſanctorum eius & matris eccleſiæ ſumere, omnes inflammati Deum omnium principem pro hac anguſtia medullitus exorauerunt, vt is qui curam ſingularem habet mortalium, & cuius diſpoſitio curricula vergit omnium ſæculorum, & rectum daret conſilium, & euidens conſilii promeret indicium. Denique cui patet omne cor, & omnis voluntas loquitur, fatigatos maiorum & minorum inſpiciens animos, quoddam clareſcere fecit ſolatium, & quodammodo præſentauit ſuffragium. Sane omnibus vnum ſapientibus, & per diuinam viſitationem idem indiuiſibiliter ambientibus, cordi fuit exhibitus homo, iamdudum in principatu domni Caroli defenſor & adiutor neceſſarius: cuius poſt ſe filius eiuſdem imperatoris, cernens eius inſignem prudentiam, amplificare delegerat domnus rex Ludouicus. Ipſe etiam non tantum in Galliis, ſed & in Italia cunctis enituit, vt domnus apoſtolicus Ioannes Romenſis, inſtar filii complexus, eiuſdem ſinceritatem multis præconiis extulerit, & ad ſuam tutelam, reuertens ad ſedem propriam, delegerit. Ergo nutu Dei, per ſuffragia ſanctorum, ob inſtantem neceſſitatem, & eam, quam in eo compererunt, expetibilem vtilitatem, & prudentiſſimam atque prouidentiſſimam ſagacita-

ANNO CHRISTI 873.

ANNO CHRISTI 879. tem, communi animo, parique voto, & vno consensu, clarissimum principem dominum Bosonem, Christo præduce, ad hoc regale negotium petierunt, & vnanimiter elegerunt. Qui etsi consideratione tanti laboris renuerit, & abdixerit, oppositis his quæ Dei sunt, & eius ecclesiæ, tandem obedienter colla promittendo submisit. Electus autem Deo statuitur, preces funduntur, Domini nostri Iesu Christi gratia, quæ præcessit in velle, in certo perfecto satis efficax postulatur. Et vt hæc electio præsentibus & futuris certius innotescat, omnium episcoporum subscriptio luce clarius indicat. Actum apud Mantalam publice, anno incarnationis dominicæ DCCCLXXIX. Idibus Octobris.

ET SVBSCRIPSERVNT EPISCOPI.

Ottramnus archiepiscopus Viennensis.
Aurelianus archiepiscopus Lugdunensis.
Teutrannus archiepiscopus Tarantasiensis.
Rotbertus archiepiscopus Aquensis.
Radbertus episcopus Valétiæ.
Bernarius episcopus Gratianopolitanus.
Elias episcopus Vasionensis.
Hemico episcopus Diensis.
Adalbertus episcopus Mauriennæ.
Biraco episcopus Vvapicensis.
Eustorgius episcopus Tolonensis.
Girbaldus episcopus Cabilonensis.
Hieronymus episcopus Lausanensis.
Richardus episcopus Agathensis.
Guntardus episcopus Matisconensis.
Rostagnus archiepiscopus Arelatensis.
Theodericus archiepiscopus Vesontionensis.
Ætherius episcopus Viuariensis.
Leodoinus episcopus Massilensis.
Germardus episcopus Arausicensis.
Ratfridus episcopus Auenionensis.
Vvalefridus episcopus Vceticensis.
Edoldus episcopus Regiensis.

SYNODI AD BOSONEM REGEM designatum legatio.

SACRA Synodus Mantalensis, territorii Viennensis, in nomine Domini nostri congregata, simul cum primoribus, inspirante diuinitate summæ maiestatis, sincera deuotione vestram prudentiam, clarissime princeps, adit, petens addiscere vestra certissima responsione, qualem vos

velitis in principatu, quo vos ſublimari per diuinam miſe- ANNO CHRISTI 879.
ricordiam optamus, omnibus oſtendere. Si videlicet honorem Dei omnipotentis, & dilectionem in fide catholica veraciter quæſituri eſtis, & eccleſiam illius pro viribus exaltaturi. Si vultis omnibus, ſicut boni principes qui vos præceſſerunt, & quorum formam literis & fama noſtis, legem, iuſtitiam, & rectum concedere & ſeruare: tenentes humilitatem, quæ eſt fundamentum virtutum, cum patientia, & animo ſereno, humillimo, ad damnandum incondito, ſed in omnibus iuſte promiſſis ſtabili, & certo, bene per Dei gratiam præparato & ornato, ſobrietate competenti venuſto. Qui ſitis acceſſibiles omnibus recta ſuggerentibus, & pro aliis intercedentibus, quærentes magis prodeſſe, quam præeſſe, ſequentes veſtigia ſanctorum principum, calcantes iram, ſæuitiam, duritiam, auaritiam, cupiditatem, indignationem, & ſuperbiam. Iuſtus patricius veſtris maioribus & minoribus apparentes, veritatem ore & opere præferentes, ſalubre conſilium libenter audientes, monſtra vitiorum declinantes & perſequentes, virtutes amantes, defenſionem & mamburgium ſingulis exhibentes. vt neque eadem ſancta Synodus, & primates veſtri cum ea ſentientes nunc de vobis in bonitate maledicantur, vel detrahantur in futuro, neque ſacro veſtro principatui, nobis, vt credimus, profuturo iuſte derogetur: ſed ſit pax & veritas ſanctorum ſuffragiis, per diuinam gratiam, prælatis & ſubditis, ſacerdotibus & illis commiſſis primatibus, dum eis auctoritatem euangelicam & apoſtolicam cum iuſta lege humana conſenſeritis & obſeruaueritis, vt per omnia & in omnibus benedicatur Deus. Precatur etiam ſacerdotalis & laicalis fidelitas, vt faciat veſtra prudentia vnumquemque in veſtra domo ſuum vas poſſidere in ſanctificatione & honore.

BOSONIS REGIS ELECTI AD SYNODVM RESPONSIO.

SACRATISSIMÆ Synodo, & cunctis primoribus noſtris fidelibus, humilis Chriſti vernaculus Boſo. Primum veſtræ ſinceriſſimæ deuotioni gratiarum actiones corde & ore rependo, quod, licet immerito, ſola veſtra beneuolentia, per incommutabilem Dei gratiam, amplecti me

ANNO CHRISTI 879. viſceribus veſtris ad liquidum comperio. Pariter quoque, quod feruor veſtræ caritatis ad id officium me promoueri diuinitus optat, vt mea paruitas matri meæ, quæ eccleſia Dei viui eſt, ob immortalem remunerationem decertare valeat. Ego autem, conſcius meæ conditionis & figmenti fragilis, imparem me iudicans tanto negotio, omnimodis abnuiſſem, niſi per Dei nutum vobis cor vnum datum & animam vnam in vnum conſenſum aduertiſſem. Obediendum itaque pro certo cognoſcens inſpiratis a Deo tam ſacerdotibus, quam noſtris amicis & fidelibus, non reluctor, nec audeo, veſtris iuſſionibus. Quod vero requiſiſtis, qualem me præbere vellem in committendo per Dei miſericordiam in regimine futuro, & ſimul oſtendiſtis normam, & inſtruxiſtis dogmate ſacro, libentiſſime ſuſcipio. Amplector catholicam fidem, in qua & nutritus ſum, quam puriſſimo corde teneo, ore veraciſſimo pronuntio, pro qua paratus ſum impendi & ſuperimpendi, ſi ſic placuerit Domino Deo noſtro. eccleſiarum priuilegia, iuuante Domino noſtro Ieſu Chriſto, reſtaurare & conſeruare, & iuſtitiam per veſtrum commune conſilium curabo. Omnibus, vt monuiſtis, legem, iuſtitiam & rectum mamburgium, auxiliante Deo, conſeruabo, & impendere curabo: quo ſequens præcedentium bonorum principum veſtigia, tam ſacris ordinibus, quam vobis noſtris fidelibus, conſulere certam æquitatem ſeruando. De moribus meis, licet me peccatorem præ omnibus ſciam, voluntatem meam hanc eſſe veraciter aſſero, vt per omnia morigerum bonorum, & in nullo malorum oſtendam. Si autem, quoniam homo ſum, contra quemlibet animo exceſſero, ſecundum veſtrum conſilium corrigere curabo. In quo precor reuerenter, vt quod iuſtius & rationabilius inueneritis, mihi congrue pro tempore & loco ſuggerentes, vos ipſos in me honoretis: quoniam & ego, ſi quis veſtrum in me deliquerit, emendationem rationabiliter acceſſibilis factus expectabo. euangelicam & apoſtolicam auctoritatem cum iuſta lege ſequar humana, vt ipſo præduce & comite, per omnia & in omnibus benedicatur Deus. De domo noſtra, ſicut me monuiſtis, quia Deus in ſanctis habitat, ſolicitudinem adhibebo, & vt decenter quiſque incedat, ſtudioſiſſime procurabo. Igitur, domini

mei, sacrosancti pontifices, ecclesiæ summi Dei nostri præsules, & vos omnes nostri fideles, primates & subprimates, confisus de Dei gratia & auxilio, per sanctorum eius suffragia, quia vestris iussionibus faueo, precor vos & obsecro, vt per ipsum, & cum ipso, tam piis ad ipsum interuentibus, in tanto subeundo labore meam necessitatem & humilitatem iuuetis, quam etiam humanis adminiculis & auxiliis pro posse suffragari mihi certetis. Quod si cui displicet, & aliter animo tenet, quæso patenter edicat, & se nobiscum in nullo decipiat. Simulque precor per caritatem, qua feruetis, vt communi fauentes vtilitati, triduanis solenniter precibus Dominum Deum nostrum cum plebibus vobis commissis exoretis, vt propter peccata mea, vel leuitatem meam, vos, aut me ad deceptionem populi sui nequaquam errare permittat, sed suam ex hoc voluntatem misericorditer ostendat. ANNO CHRISTI 879.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Concilium Mantalense.*] Ex verbis Paradini, qui hanc Synodum primus in lucem dedit, subscriptiones concinnauimus, seriem secuti episcoporum quos interfuisse narrat. Confirmant porro episcopi quod modo adstruebamus; nam Ludouicum Calui filium regem vocant, non imperatorem.

[2] CONCILIVM ROMANVM IV. QVO ATHANASIVS EPISCOPVS SIMVL & princeps Neapolitanæ vrbis, propter fœdus cum Saracenis initum excommunicatus est. ANNO CHRISTI 881.

NOTA.

Anastasius Neapolitanus episcopus & princeps.

[a] *Concilium.*] Athanasius Neapolitanus episcopus simul & princeps olim a Ioanne papa epistola 66. 161. & 162. plurimum laudatus, in transuersum actus, & in arcum prauum conuersus scelestissimus euasit. De ipso enim Leo Ostiensis libro 5. capite 42. ista habet: *Idem vero Athanasius princeps illi, nempe Sergio, subrogatus, firmata cum Saracenis pace, Beneuentum, Capuam, Salernum, Romamque depopulari cum eis cœpit, multaque tunc monasteria & ecclesia cum villis & vrbibus impiorum incendio conflagrarunt.* Hæc Leo. Post fœdus cum Saracenis contractum Ioannes papa per epistolam 251. & 256. eum admonuit, vt fœdus cum barbaris initum dissolueret, & nisi pareret, anathematis sententia feriendus esset. Imo quod magis est, ipse Ioan-

ANNO CHRISTI 881. nes papa hac de causa se Neapolim contulit: sed frustra. Quare dum in Vrbem rediisset, hac Synodo ibidem congregata, anathematis sententiam in eum tulit, eamque per epistolam circularem 270. episcopis circumpositis omnibus insinuauit. Cumque excommunicatus Athanasius pro absolutione non semel institisset, pontifex ab eo sæpius delusus nullam ipsi fidem adhibendam esse putauit, nisi primum Saracenis ab ipso necatis vel captis, pœnitentiæ certa signa edidisset. Quod vt illi constaret, Marinum episcopum cum epistola 294. ad eumdem Athanasium scripta huius rei causa ablegauit. Vide Baronium anno 881. numero 1. & sequentibus.

Marinus ad Athanasium ablegatus.

CONCILIVM APVD S. MACRAM.

SYNODVS QVÆ FVIT ACTA APVD sanctam Macram, in loco qui dicitur Finibus Rhemensis parochiæ, tempore Ludouici regis, filii Ludouici Caroli filii, die IV. Nonas Apriles, anno Christi DCCCXXCI. Ioannis papæ VIII. anno IX. Ludouici eiusdem regis anno XI.

TITVLI CAPITVLORVM.

I. *Quod distinctæ sint potestas regia & auctoritas pontificum.*

II. *Increpatio torporis & negligentiæ sacerdotum, ex sancto Gregorio.*

III. *De honore, cultuque Dei & ecclesiarum.*

IV. *De suscipienda cura monasteriorum.*

V. *De rapinis compescendis, & pace restituenda.*

VI. *Admonitio ad regem, & ministros reipublicæ.*

VII. *De præstanda per pœnitentiam emendatione.*

VIII. *Ad regem, vt bonos diligat consiliarios.*

PRÆFATIO.

DIVERSARVM prouinciarum episcopi, quorum nomina tenentur subter adscripta, qui ante nequiuimus, diuersis occupationibus, tam Paganorum infestationibus, quam prauorum Christianorum insectationibus præpediti, nunc anno incarnationis dominicæ DCCCLXXXI. indictione XIV. IV. Nonas Apriles, maxima necessitate compulsi, apud martyrium sanctæ Macræ, in loco qui dicitur Finibus Rhemensis parochiæ, in nomine Christi conuenimus. Ab omnibus, qui iuste & pie in communione catholicæ ecclesiæ, quæ Christi est corpus, viuere volunt,

ea quæ sequuntur, Domino mediante, obseruari decernimus, non noua condentes, sed quæ a maioribus nostris secundum tramitem sanctarum scripturarum statuta, & a Christianis imperatoribus ac regibus promulgata, & vsque ad hæc periculosa nostræ infelicitatis tempora fuere seruata, quasi lumina in malignorum operum tenebras, quæ excæcant diffidentiæ filios, deuocamus: vt falce sancti Spiritus, per diuinum ministerium nostri officii, perque regiæ solicitudinis potestatem, ac ministros reipublicæ, male pullulantia recidantur, & fructuosa Christianis mentibus inserantur. ANNO CHRISTI 881.

CAPITVLA.

I.

Gelasius epist. 10.

HÆC namque sunt sacerdotalis officii, & regii ministerii. quia sicut in sacris legimus literis, duo sunt, quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas sacra pontificum, & regia potestas. Solus enim Dominus noster Iesus Christus vere fieri potuit rex & sacerdos. Post incarnationem vero, & resurrectionem, & ascensionem eius in cælum, nec rex pontificis dignitatem, nec pontifex regiam potestatem sibi vsurpare præsumpsit. sic actionibus propriis dignitatibusque ab eo distinctis, vt & Christiani reges pro æterna vita pontificibus indigerent, & pontifices pro temporalium rerum cursu regum dispositionibus vterentur: quatenus spiritalis actio a carnalibus distaret incursibus, & ideo militans Deo minime se negotiis sæcularibus implicaret, ac vicissim non ille rebus diuinis præsidere videretur, qui esset negotiis sæcularibus implicatus. Et tanto est dignitas pontificum maior quam regum, quia reges in culmen regium sacrantur a pontificibus, pontifices autem

ANNO CHRISTI 881. a regibus consecrari non possunt: & tanto grauius pondus est sacerdotum, quam regum, quanto etiam pro ipsis regibus hominum in diuino reddituri sunt examine rationem: & tanto in humanis rebus regum cura est propensior, quam sacerdotum, quanto pro honore & defensione ac quiete sanctæ ecclesiæ, ac rectorum & ministrorum ipsius, & leges promulgando, ac militando, a rege regum est eis curæ onus impositum. Et legimus in sacris historiis, quia cum sacerdotes in regimine regni reges vngebant, & diademata capitibus illorum imponebant, legem in manibus eis dabant; vt discerent & scirent qualiter se & subiectos sibi regere, & sacerdotes Domini honorare debeant. Legimus etiam in sacra historia, quia Ozias rex præsumpsit incensum ponere, (quod non regii, sed sacerdotalis erat ministerii) lepra est a Deo percussus, & de templo a sacerdotibus eiectus, & in domo sua est vsque ad mortem reclusus. *Deut.* 17. *2. Paral.* 26.

II.

Denique si pro salute regis ac reipublicæ ministrorum, & pro ministerio indignitati nostræ commisso, in processu aliqua dixerimus, quæ carnalibus animis valeant displicere, (quia medicus sæpe, quos leni vnguento medicare non potest, per amarum poculum confectionis reducit ad hilaritatem sanitatis) ne dicant de nobis quod dictum legimus de sedentibus in cathedra Moysis: *Imponunt onera grauia & importabilia in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea mouere*, nos prius verbis sancti Gregorii, ex homilia quam de euange- *Matth.* 23.

lio tractauit tempore Synodi episcoporum, accu- ANNO CHRISTI 881.
samus: quoniam ad exteriora negotia, partim necessitate barbarici timoris, partim negligentia nostri temporis, dilapsi sumus, & aliud ex honore suscepimus, atque aliud officio actionis exhibemus. Ministerium prædicationis relinquimus, & ad pœnam nostram, vt video, episcopi vocamur, qui honoris nomen non virtutem tenemus. Relinquunt namque Deum hi qui nobis commissi sunt, & tacemus: in prauis actibus iacent, & correctionis manum non tendimus: quotidie per multas nequitias pereunt, & eos ad infernum tendere negligenter videmus. Sed quando nos vitam corrigere valeamus alienam, qui negligimus nostram? Curis enim sæcularibus intenti, tanto insensibiliores intus efficimur, quanto ad ea quæ foris sunt studiosiores videmur. Vsu quippe curæ terrenæ a cælesti desiderio obdurescit animus, & dum ipso suo vsu durus efficitur per actionem sæculi, ad ea emolliri non valet, quæ pertinent ad caritatem Dei; quia dum extraneis actionibus implicamur, ministerium actionis nostræ negligimus. Dei causam relinquimus, ad terrena negotia vacamus: locum sanctitatis accipimus, & terrenis actibus implicamur. Impletum est in nobis profecto quod scriptum est: *Et erit sicut populus, sic sacerdos.* Sacerdos enim non distat a populo, quando nullo vitæ suæ merito vulgi transcendit actionem. Ecce iam pene nulla est sæculi actio, quam non sacerdotes administrent. Quanto autem mundus gladio feriatur aspicimus, quibus quotidie percussioni-

Isa. 24. Osee 4.

ANNO CHRISTI 881. bus intereat populus, videmus. Cuius hoc nisi nostro præcipue peccato agitur ? ecce depopulatæ vrbes , euersa castra , ecclesiæ ac monasteria destructa, in solitudinem agri redacti sunt : sed nos pereunti populo auctores mortis existimus , qui esse debuimus duces ad vitam. Ex nostro etenim peccato populi turba prostrata est , quia faciente nostra negligentia ad vitam erudita non est. Pensemus ergo , qui vnquam per linguam nostram conuersi de peruerso suo opere, nostra increpatione correpti pœnitentiam egerunt,quis luxuriam ex nostra eruditione deseruit, quis auaritiam , quis superbiam declinauit. Hic pastores vocati sumus, & cum ante æterni pastoris oculos venerimus , ibi gregem nostra prædicatione conuersum non ducemus. Sed vtinam , si ad prædicationis virtutem non sufficimus , loci nostri officium in innocentia vitæ teneamus.

III.

De honore & cultu Dei , atque sanctarum ecclesiarum , quæ auctore Deo sub ditione & tuitione regiminis regis nostri consistunt , communiter verbis eius qui dixit discipulis & apostolis suis , quorum licet indigni vicibus in ecclesia sanguine Christi redempta fungimur : *Qui vos audit me audit,* LUC. 10. *& qui vos spernit me spernit : non enim vos estis qui loquimini , sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis,* domnum nostrum regem monemus , vt sicut tempore antecessorum suorum imperatorum ac regum excultæ & honoratæ , atque rebus ampliatæ fuerunt , salua æquitatis ratione ita permaneant ; &

quæ ſua liberalitate honoratæ atque ditatæ fuerunt, de cetero ſub integritate ſui ſeruentur. Et ſacerdotes, ac ſerui & ancillæ Dei, vigorem eccleſiaſticum, & debita priuilegia, iuxta reuerendam auctoritatem obtineant: eiſque regalis poteſtas, & illuſtrium virorum ſtrenuitas, ſeu reipublicæ adminiſtratores, vt ſuum miniſterium competenter exequi valeant, in omnibus rationabiliter & iuſte concurrant. ANNO CHRISTI 882

IV.

Vt miſſi regii per ciuitates, & ſingula monaſteria tam canonicorum, quam monachorum, ſiue ſanctimonialium, vna cum epiſcopo parochiæ vniuſcuiuſcumque in qua conſiſtunt, cum conſilio etiam & conſenſu ipſius qui monaſterium retinet, vitam ibi degentium & conuerſationem inquirant, & vbi neceſſe eſt corrigant, & vbi deſunt, congruas officinas conſtruere iubeant, & vbi factæ & per negligentiam ſunt deſtructæ, inſtaurari præcipiant, & victum ac potum, & veſtitum, atque cetera neceſſaria, pro qualitate & poſſibilitate loci, & inhabitantium neceſſitate ordinent, & hoſpitalitatem ſuperuenientium hoſpitum, & receptionem pauperum ibidem diſponant & ordinent: & theſaurum, ac veſtimenta, ſeu libros diligenter imbreuient, & breues regi reportent. Imbreuient quid vnuſquiſque eccleſiarum prælatus, quando prælationem eccleſiæ ſuſcepit, ibi inuenerit, & quid modo exinde minus ſit, vel quid & quantum ſit ſuperadditum. Numerum etiam canonicorum, & monachorum, ſiue ſanctimonialium,

ANNO CHRISTI 881. vniuſcuiuſque loci deſcribant, & regi referant: ſecundum qualitatem & quantitatem loci, cum conſilio epiſcoporum & fidelium ſuorum, vbi minor numerus fuerit, regia auctoritate addatur: vbi vero indiſcretione prælatorum ſuperfuerit, ad menſuram redigatur. Et qualiter abbatiarum prælati, & in locis ſacris inhabitantes, de his quæ miſſi regii præceperint, obedierint, regi diligentiſſime & capitulatim referre procurent.

V.

[2] Raptores autem, non noſtris verbis, ſed Chriſti & ſanctorum eius, qui cum illo in cælo regnant, & in terris miraculis coruſcant, auctoritate ipſius qui nobis licet indignis in apoſtolis ſuis dixit: *Quæcumque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cælis: & quæ ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis*, monemus, & eis verba ipſius Domini inculcamus, quæ, niſi ſe correxerint, in extremo iudicio audient: *Eſuriui, & non dediſtis mihi manducare*, & cetera, quibus dicit: *Diſcedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo, & angelis eius*. Hinc ergo colligendum eſt, quanta damnatione plectendi ſunt qui aliena rapiunt, ſi tanta animaduerſione feriuntur qui ſua indiſcrete tenuerunt. Perpendant quo eos obliget reatu res rapta, ſi tali ſubiicit pœnæ non tradita. perpendant quid meretur iniuſtitia illata, ſi tanta percuſſione digna eſt pietas non impenſa. Audiant raptores: *Væ ei qui multiplicat non ſua vſquequo, & aggrauat contra ſe denſum lutum*. Denſum lutum contra ſe aggrauare, eſt terrena lucra cum pondere peccati cumula-

Matth. 18.

Matth. 29.

Habac. 2.

re. Audiant quid Christus dicat: *Quid prodest homini si totum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum fiat?* id est, quid prodest homini, si totum quod extra se est congregat, si hoc solum quod ipse est damnat? Audiant quod illa quæ rapiunt in hoc sæculo deficient, aut in sæculo dimittent, sed secum ad iudicium causas rapinæ, id est damnationem secum ferent. Audiant quid propheta Isaias dicit: *Rapina pauperis in domo vestra.* & : *Causa viduæ non ingreditur ad eos.* & : *Non despiciet Dominus preces pupilli, nec viduam, si effundat loquelam gemitus. Nonne lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt, & exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt vsque ad cælum, & Dominus exauditor non delectabitur in illis.* Audiant quia in cuius domo rapina est, siue in domo corporis, siue in domo mansionis, non habitat in illa domo Spiritus sanctus, sed spiritus malignus: & si accedit ad communionem corporis & sanguinis Christi ante dignam satisfactionem, non mundatur per illam communionem a peccato, sed plenius, sicut Iudas, quando in cœna plenus rapina & iniquitate communicare præsumpsit de manu Christi, possessus est a diabolo. Vnde & suspensus crepuit medius, & abiit in locum suum, id est, suis meritis acquisitum, videlicet in ignem æternum. quia cum intrauit sanctus panis in plenum de iniquitate ventrem, intrauit hostis antiquus, qui dicitur diabolus & satanas, in crudelem & impiam mentem. Et ille enim, sicut Iudas tradidit Christum peccatoribus Iudæis, ita plenus rapinis & iniquitate tradit Christum pec-

Matth. 16.

Isa. 3.

Eccl. 35.

ANNO CHRISTI 881. catoribus membris suis, qui illud inæstimabile Domini corpus violare præsumit. Et væ illi homini, qui ad mensam Domini malignus accedit, qui insidiis mente conditis, qui præcordiis rapina aut aliquo scelere pollutis mysteriorum Christi secretis participare non metuit. Væ illi homini, de quo Iesus, qui altaribus sacrosanctis inter immolandum, vtpote proposita consecraturus munera, adesse non dubitatur, adstantibus sibi ministris cælestibus queri cogitur, quod in cœna discipulis de Iuda dixit: *Ecce*, inquiens, *manus tradentis me mecum est in mensa*. Et væ illi de quo dicit Paulus apostolus quod quasi speciali priuilegio in cœna Domini quando hæc sunt tradita legimus: *Quicumque manducat panem hunc, aut calicem Domini bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, non diiudicans*, id est non discernens a cibis ceteris, *corpus Domini*: sed sic ad mensam Domini accedit sine reuerentia & timore de peccatis suis, sicut lætus accedit, quando socius suus illum plena mensa pascit de rapinis suis. Et quod idem dicit apostolus: *Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt*, id est moriuntur, *multi*. Hoc monstratur in exemplo de infirmitatibus & mortibus corporalibus aliquorum, quod fit in anima in spiritalibus infirmitatibus atque mortibus omnium irreuerendorum. Hoc enim pascha, quod tunc Dominus in nouo mysterio egit, quotidie celebramus quotiescumque Missam agimus: sicut ipse tunc omnibus episcopis & presbyteris, ac ceteris fidelibus, celebrantibus atque adstantibus ad

Luc. 22.

1. Cor. 11.

1. Cor. 11.

Ibidem.

hoc terribile sacramentum, in apostolis suis dixit: *Hæc quotiescumque feceritis, in meam memoriam facietis.* Et potest fieri, vt quidam audientes tale periculum esse communicare corpori & sanguini Domini, qui non volunt a malis recedere & de præteritis pœnitentiam agere, dicant: Abstinebimus nos ab illa communione, quia non retrahimus nos a mala operatione. Vnde audiant quibuscumque diabolus ista susurrat, quoniam sicut Dominus dicit de baptismo, quod nullus potest fieri saluus, nisi qui renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto: ita de hac sancta communione dixit: *Nisi manducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Et sicut dixit: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit*, id est, sicut promisit in baptismate, diabolo & eius operibus abrenuntiando, & in Deum fide quæ per dilectionem operatur credendo, hoc est vt in fide & bonis operibus permaneat, & si post baptismum peccauerit, per confessionem & dignam pœnitentiam, illis qui in eum peccauerunt dimittendo, & bonis operibus insistendo, hoc quod male fecit emendet: ita etiam de hac sancta communione dixit: *Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo.* & : *Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum, & ego resuscitabo eum in nouissimo die.* &: *Sicut misit me viuens Pater, & ego viuo propter Patrem.* & : *Qui manducat me, & ipse viuet propter me.* Audiant rapaces & prædatores, quid iterum Dominus per prophetam dicat: *Qui prædaris, nonne & ipse prædaberis?* Videlicet quia

1. Cor. 11.

Anno Christi 881.

Ioan. 6.

Marc. 16.

Ioan. 6.

Isa. 33.

ille

ANNO CHRISTI 881. ille qui prædatur res pauperum & ecclesiarum ac seruorum Dei, prædatur a diabolo, & præda illius fit. Audiant quid sanctus Paulus apostolus dicat, per quem locutus est Christus, & qui raptus fuit vsque ad tertium cælum, & qui raptus fuit in paradisum, & audiuit talia secreta verba, quæ non licebat homini loqui. Ait namque quia *neque rapaces, neque homicidæ, neque adulteri regnum Dei possidebunt.* 1. Cor. 6. Vnde intendant quale quantumque peccatum est rapina, quam cum adulterio & homicidio sanctus comparauit apostolus. Item ipse dicit: *Si quis fornicator, aut adulter, aut rapax, aut homicida est, cum huiusmodi nec cibum sumere* Ibid. 5. Christi discipulo, id est, Christiano, licet ante satisfactionem, id est, correctionem, ac emendationem & dignam pœnitentiam. Audiant quod sanctus Ioannes apostolus, electus & dilectus Christi, qui in cœna super pectus eius recubuit, talem hominem salutare vetat dicens: *Nec Aue ei dixeritis, neque in domum receperitis.* 2. Ioan. 10. Audiant quid per prophetam Dominus dicit ad eos qui in medio talium immorãtur: *Exite*, inquiens, *de medio eorum, & immundum ne tetigeritis, & ego recipiam vos, & habitabo inter vos, & ero vobis in Deum, & vos eritis mihi in filios & filias.* 2. Cor. 6. Ier. 31. Nihil enim est aliud quod isti raptores faciunt, nisi præcursio exercitus antichristi, cuius voce dictum est: *Non mouebor a generatione & generationem sine malo.* Psal. 10. id est tanta mala faciam in vno loco, vt antequam ad alium locum veniam, aduentum meum ibi habitantes timeant: sed & postea sentient. Et Ioannes apostolus: *Nunc*, inquit, *antichristi multi* 1. Ioan. 2.

ANNO CHRISTI 881.

sunt. Vnde timendum nobis est quod omnis propter hoc deprecatur ecclesia: *Exurge Domine Deus, exaltetur manus tua*, id est, ad vindictam, *non obliuiscaris pauperem populum*. & Dominus, qui non mentitur, repromittit dicens: *Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus*, id est, iam iamque in proximo vindictam exercebo. Audiant raptores, quid de talibus sacri Canones decernunt: Si quis, inquiunt, de potentibus clericum, aut quemlibet pauperem, aut religiosum exspoliauerit, & mandauerit ad ipsum episcopus vt eum audiat, & is contempserit: inuicem mox scripta percurrant per omnes prouinciæ episcopos, & quoscumque adire potuerit, vt excommunicatus habeatur, donec audiat & reddat aliena. Ecce de pauperum raptoribus. Audiant raptores & prædones rerum ecclesiasticarum, quid sanctus Anacletus papa, ab ipso beato Petro apostolo presbyter ordinatus, cum totius mundi sacerdotibus iudicauit. Dicit namque: Qui abstulerit aliquid patri vel matri, homicidæ particeps est. Pater noster sine dubio Deus est, qui nos creauit, mater vero nostra ecclesia, quæ nos in baptismo spiritaliter regenerauit. Ergo qui Christi pecunias & ecclesiæ rapit, aut aufert, vel fraudatur, homicida est, atque homicida ante conspectum iusti iudicis deputabitur. Qui rapit pecuniam proximi sui, iniquitatem operatur: qui autem pecuniam vel res ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit, & vt sacrilegus iudicandus est. Et sanctus Vrbanus papa & martyr: Res, inquit, & facultates ecclesiasti-

Psal. 10. *Psal.* 11. Concilium Tolet. 1. Can. 11. Epist. 1. Epist. 1.

ANNO CHRISTI 881. cæ oblationes appellantur, quia Domino offeruntur, & vota sunt fidelium, ac precia peccatorum, atque patrimonia pauperum: si quis illa rapuerit, reus est damnationis Ananiæ & Sapphiræ, & oportet huiusmodi tradere satanæ, vt spiritus saluus sit in die Domini. Et sanctus Lucius papa: Rerum, inquit, ecclesiasticarum & facultatum raptores a liminibus sanctæ ecclesiæ anathematizatos apostolica auctoritate pellimus & damnamus, atque sacrilegos esse iudicamus: & non solum eos, sed & omnes consentientes eis: quia non solum qui faciunt rei iudicantur, sed etiam qui facientibus consentiunt. Par enim pœna & agentes & consentientes comprehendit. Et sanctus Augustinus in sermone euangelii sancti Ioannis ita dicit: Fur sacrilegus loculorum sacrorum & dominicorum est Iudas, & qui aliquid de ecclesia furatur & rapit, Iudæ perdito comparatur. Item in sacris Canonibus Spiritu sancto dictatis, & Christi sanguine confirmatis, scriptum est: Si quis oblationes ecclesiæ extra ecclesiam accipere vel dare voluerit, præter conscientiam episcopi vel eius cui huiusmodi officia commissa sunt, nec cum eius voluerit agere consilio, anathema sit. Episcopus autem omnibus se audientibus dicere debet quid sit anathema: Id est, alienatio a Christo & eius corpore, quæ est sancta ecclesia. Et ne desperent tales homines, & in peccato permaneant, ostendere debet episcopus quamdiu duret anathema, id est, quamdiu quisque errorem non corrigit, & digna satisfactione non emendat, vt recon-

Tract. 50. in Ioannem.

Concilium Gangr. Can. 7.

ciliationem & indulgentiam valeat promereri. Si quis vero ante satisfactionem, & reconciliationis indulgentiam, in peccatis suis perseuerans mortuus fuerit, iam anathema perpetuum illi erit, & peccatum ad mortem, pro quo non dicit apostolus vt oretur. ANNO CHRISTI 881.

1. Ioan. 5.

VI.

Regiam vero dignitatem, & ministros reipublicæ, ac cooperatores regii ministerii, episcopali auctoritate & Domini voce monemus, vt semetipsos coram Deo & coram hominibus tales exhibeant, vt adiutores Dei fieri, & ab ipso & in præsenti sæculo & in futuro adiuuari mereantur: & nulla quælibet causa, aut munerum acceptio, aut amicitia cuiuslibet, vel odium, aut timor, aut gratia, ab statu rectitudinis eos deuiare compellat, quin inter proximum & proximum iuste iudicent: pupillorum vero, & viduarum, & ceterorum pauperum adiutores ac defensores, & sanctæ ecclesiæ vel seruorum illius honoratores iuxta suam possibilitatem fiant: illos quoque qui temeritate & violentia in furtis & latrociniis, siue rapinis, communem pacem populi perturbare moliuntur, suo studio & correctione sicut decet compescant. Vnde quædam capitula, a præcedentibus imperatoribus & regibus statuta, in vnum collecta subiungere dignum duximus, quæ ita se habent.

EX CAPITVLIS IMPERATORVM ET REGVM.

Lib. II. c. 14. DE pace in exercitali itinere seruanda vsque ad marcham, hoc omnibus notum fieri volumus, quod qui-

ANNO CHRISTI 881. cumque auctorem damni sibi præterito anno illati nominatim cognoscit, vt iustitiam de illo quærat, & accipiat. Deinceps tamen omnibus denuntiare volumus, vt vnusquisque cognoscat omnes, qui in suo obsequio in tali itinere pergunt, siue sui sint, siue alieni, vt ille de eorum factis rationem se sciat redditurum: & quidquid in pace violanda deliquerint, ad ipsius debet periculum pertinere. ea scilicet conditione, vt pacis violator primum iuxta facinoris qualitatem, siue coram nobis, siue coram misso nostro, dignas pœnas persoluat: & senior, qui secum talem duxerit, quem aut constringere noluit, aut non potuit, vt nostram iussionem seruaret, & insuper in regno nostro prædas facere non timeret, pro illius negligentia, si ante eum de his non admonuerit, & postquam negligentia contemptoris ad eius notitiam peruenerit, eum corrigere sicut decet neglexerit, honore suo priuetur, vt scilicet neuter illorum sine iusta vindicta remaneat. Ibid. c. 15.

Si quis in exercitu infra regnum, sine iussione dominica, per vim hostilem aliquid prædare voluerit, aut fenum tollere, aut granum; siue pecora maiora vel minora, domosque infringere, vel incendere, hæc ne fiant omnino prohibemus. Quod si ab aliquo præsumptioso factum fuerit, sexaginta solidos si liber est sit culpabilis, & omnia cimelia restituat, aut cum duodecim testibus se purget. Si vero seruus hoc fecerit, capitali crimini subiaceat, & dominus omnia cimelia restituat, quia seruum suum non correxit, nec custodiuit, vt talia non perpetraret. Quoniam si nosipsos comedimus, cito deficiemus. Vnusquisque tamen custodiat exercitum suum, ne aliqua deprædatio infra regnum fiat. Lib. v. c. 189.

Si quis domum alienam cuiuslibet infregerit, quidquid exinde per vim abstulerit, aut rapuerit, vel furauerit, secundum legem illi, cuius domus fuerit infracta & spoliata, in triplum componat, & insuper bannum dominicum soluat. Si seruus hoc fecerit, sententiam superiorem accipiat, & insuper secundum suam legem compositionem faciat. Si quis liber homo aliquod tale damnum alicui fecerit, pro quo plenam compositionem facere non valeat, semetipsum in vadio pro seruo dare studeat, vsque dum plenam compositionem adimpleat. Lib. III. c. 65.

Lib. III. c. 1. De pace admonemus, vt omnes qui per aliqua ſcelera rebelles ſunt conſtringantur. ANNO CHRISTI 881.

Ibid. c. 66. Si quis meſſes aut annonas in hoſte ſuper bannum dominicum rapuerit, vel pauerit, aut furauerit, aut cum caballis vaſtauerit, æſtimato damno ſecundum legem in triplum componat: & ſi liber homo hoc fecerit, bannum dominicum pro hac re componere cogatur. Seruus vero ſecundum legem tripla compoſitione damnum in loco reſtituat, & pro damno diſciplinæ corporali ſubiaceat.

Lib. VI. c. 96. Si quis infra regnum rapinam fecerit, aut cuiquam noſtro fideli, eiuſque homini, aliquid vi abſtulerit, in triplo cui aliquid abſtulit legibus componat, & inſuper bannum noſtrum, id eſt ſexaginta ſolidos, nobis perſoluat. Poſtmodum vero a comite ante nos adducatur, vt in baſtonico retruſus vſque dum nobis placuerit pœnas luat. Nam ſi publice actum fuerit, publicam inde agat pœnitentiam iuxta ſacrorum Canonum ſanctionem. Si vero occulte, ſacerdotum conſilio ex hoc agat pœnitentiam: quoniam 1. Cor. 6. *raptores*, vt ait Apoſtolus, niſi veram egerint pœnitentiam, *regnum Dei non poſſidebunt*. Qui vero de rebus eccleſiarum aliquid abſtulerint, grauius inde iudicentur: quia ſacrarum rerum ablatio ſacrilegium eſt, & ſacrilegus vocatur, qui ex eis aliquid abſtulerit aut rapuerit. Extorres namque a liminibus ſanctæ matris eccleſiæ tales perſonæ vſque ad ſatisfactionem eccleſiæ quam læſerint, ſunt habendæ, atque firmiter denotandæ.

Caroli Calui tit. XII. c. 12. Vnuſquiſque miſſus in ſuo miſſatico prouiſionem habeat, vt ſi aliquis de noſtris fidelibus per miſſaticum ſuum tranſierit, aut ibi conſiſtens, vel commanens, rapinas, vel deprædationes, aut talia illicita fecerit de quibus Deus offendi ſolet, & populus pro oppreſſione gemere, quatenus hoc ſubtiliter & veraciter inueſtiget, & nobis renuntiet, qualiter inde nos ſic ordinemus, vt nec ipſum, nec alium hoc agere delectet.

Ibid. c. 13. Vt miſſi in illorum miſſaticis curam habeant, ne homines noſtri, aut alii quilibet, vicinos ſuos maiores vel minores tempore æſtatis, quando ad herbam ſuos caballos mittunt, vel tempore hiemis, quando mareſcalcos illorum ad fodrum dirigunt, vicinos maiores vel minores deprædentur: & ſi egerint, hoc etiam, vt prædiximus, ve-

ANNO CHRISTI 881. raciter missi nostri inuestigent, & nobis renuntient, vt in seniore hoc sic emendemus quatenus homines suos in potestate habeat, & contenti sint debitis, & indebita iniuste non appetant.

Volumus vt res ecclesiarum, in cuiuscumque regno caput fuerit, tam de episcopatibus, quam de abbatiis, sine vlla contradictione rectores ipsarum ecclesiarum, sicut tempore domni ac genitoris nostri fecerunt, illas possideant. Et quia per vagos, & tyrannica consuetudine irreuerentes homines pax & quies perturbari solet, volumus vt ad quemcumque nostrum talis venerit, vt de his quæ egit rationem & iustitiam subterfugere possit, nemo ex nobis illum ad aliud recipiat, vel retineat, nisi vt ad rectam rationem & debitam emendationem perducatur. Et si rationem rectam subterfugerit, omnes in commune, in cuius regnum venerit, illum persequantur, donec aut ad rationem perducatur, aut de regno deleatur. Ludouici Balbi tit. III. cap. 7. & 8.

Similiter & de eo agendum est, qui pro aliquo capitali & publico crimine a quolibet episcopo corripitur vel excommunicatur, aut ante excommunicationem crimen faciens, regnum & regis regimen mutat, ne debitam pœnitentiam suscipiat, aut susceptam legitime peragat. Caroli Calui tit. XXVI. c. 5.

Denuntiandum est omnibus, & a missis nostris ordinandum, vt omnes ecclesiæ & presbyteri sub immunitate ac priuilegio, & ordinatione atque dispositione episcoporum singularum parochiarum, in quibus consistunt, secundum auctoritatem canonicam, & capitularia domni Caroli imperatoris & pii Augusti Hludouuici permaneant. Caroli Calui tit. IX. cap. 4.

Vt missi nostri diligenter inuestigent cum episcopo, & prælatis monasteriorum, & per fideles & strenuos viros in vnaquaque parochia, de rebus ecclesiasticis in alodem datis. & sicut euidentibus & veris indiciis ac auctoritatibus compererint, diligenter a quo & quibus datæ sint, & quantum exinde sit describant, & nobis renuntient, vt cum consilio fidelium nostrorum hoc sacrilegium emendare curemus. Ibid. c. 5.

Vt missi nostri expresse, & cum omni diligentia, cum episcopo & prælatis monasteriorum, per singulas parochias requirant de rebus ecclesiasticis, vnde nonæ & de- Ibid. cap. 6.

cimæ ſolui debent, & non ſoluuntur, vt perſolui ab eaſdem res retinentibus faciant. Et ſi aliqua contradictio, quæ rationabilis videatur, oborta fuerit, deſcribatur: & prælatus ipſius caſæ Dei, vnde res eſſe noſcuntur, & ille qui eas detinet, & nonam ac decimam ſoluere detrectat, ſimul cum miſſis noſtris ad noſtram iubeatur venire præſentiam, vt tunc veritate comperta, & diffinitione decreta, quod rationabiliter inuenerimus inde præcipiamus. Anno Christi 881.

Ibid. Volumus etiam, vt inueſtigent miſſi noſtri, qualiter illi, qui eaſdem res eccleſiaſticas, vnde decimæ dantur, ſiue non dantur, illas ſaluas habeant, & in caſticiis & in ſiluis cuſtoditis, vel ſi terræ ac mancipia inde perdita ſint, vel aliquid huiuſmodi, aut ſi familia oppreſſa ſit contra legem, & omnia per breues renuntient miſſi noſtri.

Ibid. c. 7. Vt miſſi noſtri per ſingulas parochias comitibus & reipublicæ miniſtris ex banno noſtro præcipiant, ne malla vel placita in exitibus & atriis eccleſiarum, & presbyterorum manſionibus, neque in dominico, vel feſtiuis diebus, tenere præſumant: ſed comes conuenientem locum conſideret & inueniat vbi ſtationem ad mallum tenendum conſtituat: quia nefas eſt ibi reos puniri, vbi reſpectu diuinæ reuerentiæ miſericordiam conſenſu fidelium & decreto prædeceſſorum noſtrorum conſequuntur.

Ibid. c. 8. Vt miſſi noſtri comitibus, & omnibus reipublicæ miniſtris, firmiter ex verbo noſtro denuntient, atque præcipiant, vt a quarta feria ante initium quadrageſimæ, nec in ipſa quarta feria, vſque poſt octauas paſchæ, mallum vel placitum publicum, niſi de concordia & pacificatione diſcordantium, tenere præſumant. Similiter etiam a quarta feria ante natiuitatem Domini, vſque poſt conſecratos dies obſeruent: nec non in ieiuniis quatuor temporum, & in rogationibus, ſimili obſeruatione eoſdem feriatos dies venerari omnimodis ſtudeant.

Ibid. c. 9. Vt miſſi noſtri omnibus per ſingulas parochias denuntient, quia ſi epiſcopus, aut miniſtri epiſcoporum, pro criminibus colonos flagellauerint cum virgis, propter metum aliorum, & vt ipſi criminoſi corrigantur, cum tali diſcretione ſine vlla occaſione indebita, ſicut in Synodo collocutum eſt, & vel inuiti pœnitentiam temporaliter & corporaliter agant, ne æternaliter pereant: ſi ſeniores ipſorum

ANNO CHRISTI 881. rum colonorum indigne tulerint, & aliquam vindictam inde exercere voluerint, aut eosdem colonos ne distringantur continere præsumpserint, sciant quia & bannum nostrum component, & simul cum excommunicatione ecclesiastica nostram harmiscaram sustinebunt.

Vt missi nostri omnibus reipublicæ ministris denuntient, vt comes, vel reipublicæ ministri, simul cum episcopo vniuscuiusque parochiæ sint in ministeriis illorum, quando idem episcopus suam parochiam circumierit, cum episcopus eis notum fecerit: & quos per excommunicationem episcopus adducere non potuerit, ipsi regia auctoritate & potestate ad pœnitentiam vel rationem atque satisfactionem adducant. Ibid. c. 10.

Sciant etiam fideles nostri, quia concessimus in Synodo venerabilibus episcopis, ne super beneficia ecclesiastica, vel præstarias, etiamsi quilibet monasteriorum prælatus irrationabiliter petierit, præcepta confirmationis nostræ vllo modo faciamus. Et ideo ab irrationabili petitione se vnusquisque compescat. Ibid. c. 11.

De vno manso secundum capitulare Augustorum & prædecessorum nostrorum ad ecclesiam dato, nullus census, neque caballi pastus, a senioribus de presbyteris requiratur, sicut in præfato capitulari continetur. Sed neque de terrulis ac vineolis pro loco sepulturæ ad easdem ecclesias datis, neque de decimis, sicut in Canonibus, & in præfatis capitularibus continetur. Et vbi inuentum fuerit a missis nostris, quod seniores sine conscientia episcoporum presbyteros de ecclesiis eiiciunt, vel in ecclesiis statuunt, missi nostri, sicut in præfatis capitularibus continetur, inde faciant, & episcopi de clericis hominum nostrorum ita faciant, sicut in eisdem capitularibus continetur. Caroli Calui tit. XXXII. cap. 11.

Hoc missi nostri notum faciant comitibus & populo, quod nos in omni hebdomada vnum diem ad causas audiendas & iudicandas sedere volumus. Comites autem & missi nostri magnum studium habeant, ne forte propter eorum negligentiam pauperes crucientur, & nos tædium propter eorum clamores patiamur, si nostram gratiam habere volunt. Populo autem dicatur, vt caueat de aliis causis se ad nos reclamare, nisi de quibus aut missi nostri, aut comites, eis iustitias noluerint facere.

Caroli Calui tit. xxxiv. cap. 3.

Vt noſtri fideles, vnuſquiſque in ſuo ordine & ſtatu, veraciter ſint de nobis ſecuri, quia nullum abhinc inante contra legem & iuſtitiam, vel auctoritatem ac iuſtam rationem, aut damnabimus, aut dehonorabimus, aut opprimemus, vel indebitis machinationibus affligemus: & illorum, ſcilicet veraciter nobis fidelium, communi conſilio ſecundum Dei voluntatem, & commune ſaluamentum ad reſtitutionem ſanctæ Dei eccleſiæ, & ſtatum regni, & ad honorem regium, atque pacem populi commiſſi nobis pertinentem aſſenſum præbebimus: In hoc vt illi non ſolum non ſint nobis contradicentes & reſiſtentes ad iſta exequenda: verum etiam ſic ſint nobis fideles, & obedientes, ac veri adiutores atque cooperatores vero conſilio & ſincero auxilio ad noſtrum debitum honorem, & ad iſta peragenda quæ præmiſimus, ſicut per rectum vnuſquiſque in ſuo ordine & ſtatu ſuo, principi & ſuo ſeniori eſſe debet.

Tit. XLIII. ſub finem cap. 2.

VII.

Ecce quæ de rapinis & de raptoribus ſanctus Spiritus per ſibi organa digna comminatus eſt & decreuit. Ecce quæ anteceſſores veſtri imperatores ac reges, in diuerſis Synodis ac placitis, conſilio epiſcoporum ac ceterorum fidelium ſuorum inde conſtituerunt. Quæ quomodo de emendationibus quæ male acta ſunt legi per Moyſen datæ congruant, qui eam legit intelligit. Et in euangelio legimus dixiſſe Zacchæum ad Dominum: *Dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus: & ſi quem defraudaui, reddo quadruplum.* Ad hoc enim aliam medietatem bonorum ſuorum ſeruauit. Et hinc ſanctus Auguſtinus in epiſtola ad Macedonium dicit: Quod dicis inquiens, Sceleris culpam cupiunt ſibi homines relaxari, & id propter quod ſcelus admiſſum eſt poſſidere; peſſimum hominum genus commemoras, cui pœnitendi medicina

Luc. 19.

Epiſt. 54.

ANNO CHRISTI 881. omnino non prodeſt. Si enim res neceſſaria, propter quam peccatum eſt, cum reddi poſſit non redditur, non agitur pœnitentia, ſed fingitur. Si autem veraciter agitur, non remittetur peccatum, niſi reſtituatur ablatum, ſed cum reſtitui poteſt. Plerumque enim qui aufert amittit, ſiue alios patiendo malos, ſiue ipſe male viuendo, nec aliud habet vnde reſtituat. Huic certe non poſſumus dicere, Redde quod abſtuliſti, niſi cum habere credimus & negare. Vbi quidem ſi aliquos ſuſtinet repente cruciatus, dum exiſtimatur habere quod reddat, nulla eſt iniquitas: quia etſi non eſt vnde reddat ablatam pecuniam, merito tamen, dum eam per moleſtias corporales redhibere compellitur, peccati quo male ablata eſt pœnas luit. Sed inhumanum non eſt etiam pro talibus intercedere, tamquam pro reis criminum: non ad hoc vt minime reſtituantur aliena, ſed ne fruſtra homo in hominem ſæuiat. Illud vero fidentiſſime dixerim, eum qui pro homine ad hoc interuenit, ne male ablata reſtituat, & qui ad ſe confugientem, quantum honeſte poteſt, ad reſtituendum non compellit, ſocium eſſe fraudis & criminis. Nam miſericordius opem noſtram talibus ſubtrahimus, quam impendimus. Non enim opem fert qui ad peccandum adiuuat, ac non potius ſubuertit atque opprimit. Nolentes autem reddere, quos nouimus & male abſtuliſſe, & vnde reddant habere, arguimus, increpamus, & deteſtamur, quoſdam clam, quoſdam palam, ſicut diuerſitas perſonarum diuerſam videtur poſſe recipere medicinam, nec in aliorum

perniciem ad maiorem insaniam concitari. Aliquando etiam, si res magis curanda non impeditur, sancti altaris communione priuamus. Nec interueniendum esse pro aliquo ausim dicere, vt quod scelere abstulit, sceleris impunitate possideat: sed vt remissa iniuria quod iniuriose abstulit reddat, si tamen habet quod abstulit, vel aliud vnde illud restituat. Qui vero contra ius societatis humanæ, furtis, rapinis, calumniis, oppressionibus, inuasionibus abstulerit, reddenda potius quam donanda censemus, Zacchæi publicani euangelico exemplo, qui cum hospitio Dominum suscepisset, in vitam sanctam repente mutatus, *dimidium*, inquit, *rerum mearum do pauperibus, & si cui aliquid abstuli, quadruplum reddo.* Quid dicam de vsuris, quas etiam ipsæ leges & iudices reddi iubent? An crudelior est qui subtrahit aliquid vel eripit diuiti, quam qui trucidat pauperem fenore? Omnes igitur nos, & vos, & totius regni populus, recurramus ad conscientias nostras, & quidquid contra voluntatem & mandatum Dei cogitauimus, parabolauimus, & fecimus, per puram confessionem, ac dignos pœnitentiæ fructus, atque sacerdotalem reconciliationem, expurgemus nos a fermento malitiæ & nequitiæ: & sicut hortatur nos Spiritus sanctus per Psalmistam, *præoccupemus faciem eius in confessione: procidamus & ploremus ante Dominum qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster, nos autem populus eius, & oues pascuæ eius.* Legimus enim in historia Machabæorum, quia vir fortissimus Iudas pugnauit contra inimicos

Anno Christi 881.

Luc. 19.

Psal. 94.

2. Mach. 12.

ANNO CHRISTI 881. eccleſiæ quæ tunc temporis erat, & plures ex ſuis in illo bello ceciderunt. Poſtquam autem fugatis aduerſariis ipſe Iudas cum exercitu ſuo ad ſepelienda corpora ſuorum qui in bello ceciderant reuerſus eſt, inuenta ſunt ſub tunicis occiſorum donaria de idololatriis, & manifeſtum factum eſt Dei iudicium quia proinde ceciderunt in bello. Ergo ſi ſub tunicis noſtris, id eſt, intra corpora noſtra, habemus conſcientiam malam de rapinis, de auaritia, quæ eſt idolorum ſeruitus, de luxuriis, de inuidia, de fraternis odiis, & de homicidiis, de ſacrilegiis, & de inceſtibus, & de ceteris criminibus, ac peccatis, expurgemus illa mala per puram confeſſionem, & per bonam deuotionem, & per lacrymas, & per eleemoſynas & dignas ſatisfactiones, & quantocius tempus fuerit, faciamus omnes in commune de præteritis peccatis, ſiue manifeſtis, ſiue ſecretis, publicam pœnitentiam, & triduanum ieiunium, & mundemus nos ab omni inquinamento carnis & ſpiritus, perficientes ſanctificationem in timore Dei. Quia, ſicut ſanctus Auguſtinus dicit exponens ſententiam Apoſtoli, peccata ſiue parua ſiue magna impunita eſſe non poſſunt: quia aut ab homine pœnitente, aut a Deo iudicante plectuntur: ceſſat autem vindicta diuina, ſi conuerſio præcurrat humana. Amat Deus pœnitentibus & confitentibus parcere, & ſe iudicantes non iudicare. Et poſt ieiunium, & dignos pœnitentiæ fructus, & profeſſionem quod ab iſtis malis, in quibus hactenus verſati ſumus, nos de cetero abſtinere debeamus, quia pœnitentiam vere agere eſt commiſſa plangere, &

iterum plangenda declinare, mutata in mente malignitate in benignitatem, accipiamus corpus & sanguinem Christi in remissionem peccatorum nostrorum, vt Deus in nobis habitet, & nos in Deo: quatenus nec inuisibiles, nec visibiles inimici contra nos potestatem habeant. Nam aliter, nec super prauos Christianos virtutem, nec contra Paganos habere poterimus victoriam. Nullus autem de iniquitatum suarum immanitate desperet: tantum ex toto corde conuertatur ad Dominum. Veternosas namque Niniuitarum culpas triduana pœnitentia absterſit: & conuersus latro vitæ præmia etiam in ipsa sententia suæ mortis emeruit. Mutemus igitur corda, & præsumamus nos iam percepisse quod petimus. Citius ad precem iudex flectitur, si a prauitate sua petitor corrigatur. Ea namque quæ ingrata esse hominibus importunitas solet, iudicio veritatis placet: quia pius ac misericors Deus vult a se veniam exigi, qui quantum meremur non vult irasci. Hinc etenim per Prophetam dicit: *Inuoca me in die tribulationis tuæ, & eripiam te, & magnificabis me.* Ipse ergo sibi testis est qui inuocantibus misereri desiderat, qui admonet vt inuocetur. Et sicut per alium prophetam admonet: *Leuemus corda nostra cum manibus ad Deum.* Ad Deum quippe corda cum manibus leuare est, orationis studium cum merito bonæ operationis erigere. Dat profecto, dat timori nostro fiduciam, qui per prophetam clamat: *Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat.* Et certa sententia est, quia quos Deus diu vt conuertantur exspectat, non

ANNO CHRISTI 881.

Ioan. 4.
Luc. 23.
Psal. 46.
Thren. 3.
Ezech. 33.

ANNO CHRISTI 881. conuersos durius damnat. Et postquam taliter, sicut prædiximus, a peccatis nostris nos & vos mundabimus, de cetero ab eisdem & ab aliis peccatis nos contineamus, ne contingat nobis illud prouerbium, quod beatus Petrus apostolus de redeuntibus post pœnitentiam ad peccata dicit: *Canis reuersus ad suum vomitum, & sus lota in volutabro luti.* 2. Pet. 2. Magna est enim contra peccatum pœnitentiæ virtus: sed si quis in eadem pœnitentia perseueret. Nam scriptum est: *Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.* Matth. 10. Hinc scriptum est: *Qui baptizatur a mortuo, & iterum tangit eum, quid proficit lauatio illius?* Eccl. 34. Mortuum quippe est omne opus peruersum, quod pertrahit ad mortem, quod vita iustitiæ non viuit. Baptizatur ergo a mortuo, & iterum tangit eum, qui praua opera, quæ se egisse meminit, deplorat; sed eisdem se iterum post lacrymas implicat. Animæ itaque cuilibet eiusdem mortui lauatio non proficit, qui hoc iterum faciendo quod planxerat, nec per lamenta pœnitentiæ ad rectitudinem iustitiæ exurgit. Et quicumque tempore pœnitentiæ profitetur ad pristina peccata se non rediturum, id est, præterita peccata anathematizat, (quoniam aliter nec a Deo soluitur, nec sacerdotali ministerio reconciliari potest,) solicite attendat quæ sanctus Gregorius in quadam epistola sua dicit. Si qui vero sunt, inquiens, qui dicunt quia compulsus quispiam necessitate si anathematizauerit, anathematis vinculo non tenetur, ipsi sibi testes sunt quia Christiani non sunt, quia ligamenta sanctæ ecclesiæ vanis Lib. IX. epist. 39. Theochistæ.

se æstimant conatibus soluere. Ac per hoc nec absolutionem sanctæ ecclesiæ, quam præstat fidelibus, veram putant, si ligaturas eius valere non æstimant. Contra quos diu disputandum non est, quia per omnia despiciendi & anathematizandi sunt: & vnde se fallere veritatem credunt, inde in peccatis suis veraciter ligantur. Si qui sunt igitur, qui sub nomine Christiano hæc, quæ prædiximus, aut prædicare audent, aut taciti apud seipsos tenere, procul dubio eos & ego, & omnes catholici episcopi, atque vniuersa ecclesia anathematizamus, quia veritati contraria sentiunt, & contraria loquuntur. Interest tamen plurimum inter eos, qui post pœnitentiam & professionem ad criminalia & publica peccata redeunt per contemptum, & in eis perseuerare diligunt, & inter eos, qui per fragilitatem in præterita peccata criminalia vel publica recidunt, & iterum pœnitentiam poscunt: quia sicut sanctus Augustinus dicit, in tantum hominum iniquitas aliquando progreditur, vt etiam post actam pœnitentiam, post altaris reconciliationem, vel similia vel grauiora committant: & tamen Deus facit etiam super tales oriri solem suum, nec minus tribuit, quam ante tribuebat, largissima munera vitæ ac salutis. Et quamuis in ecclesia locus humillimæ pœnitentiæ non concedatur, Deus tamen super eos suæ pœnitentiæ non obliuiscitur. Quamuis ergo caute salubriterque prouisum sit, vt locus illius humillimæ pœnitentiæ semel in ecclesia concedatur, ne medicina vilis minus vtilis esset ægrotis,

Anno Christi 881.

Epist. 54.

quæ

ANNO CHRISTI 881. quæ tanto magis ſalubris eſt, quanto minus contemptibilis fuerit: quis tamen audeat Deo dicere, Quare huic homini, qui poſt primam pœnitentiam rurſus ſe laqueis iniquitatis conſtringit, adhuc iterum parcis? Quis audeat dicere erga iſtos non agi quod Apoſtolus ait: *Ignoras quia patientia Dei ad pœnitentiam te adducit?* Rom. 2. aut iſtis exceptis eſſe diffinitum quod ſcriptum eſt: *Beati omnes qui confidunt in eum?* Pſal. 2. aut ad iſtos non pertinere quod dicitur: *Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum, omnes qui ſperatis in Domino?* Pſal. 26.

VIII.

Tandem ad vos, domine rex dilectiſſime nobis, ſermonem conuertimus, quia & in iſto temporali regno vos proſperari cupimus, & poſt iſtud regnum ad æternum peruenire deſideramus. Sicut quidam noſtrum ab illis audiuit qui interfuerunt, Carolus Magnus imperator, qui regnum Francorum nobiliter ampliauit, & per annos quadraginta ſex feliciter rexit, & ſapientia tam in ſanctis ſcripturis, quam & in legibus eccleſiaſticis & humanis, reges Francorum præceſſit, nullo vnquam tempore ſine tribus de ſapientioribus & eminentioribus conſiliariis ſuis eſſe patiebatur: ſed viciſſim per ſucceſſiones, vt eis poſſibile foret, ſecum habebat, & ad capitium lecti ſui tabulas cum graphio habebat, & quæ ſiue in die, ſiue in nocte, de vtilitate ſanctæ eccleſiæ, & de profectu ac ſoliditate regni meditabatur, in eiſdem tabulis annotabat, & cum eiſdem conſiliariis, quos ſecum habebat, inde tractabat: & quando ad placitum ſuum ve-

niebat, omnia ſubtiliter tractata plenitudini conſiliariorum ſuorum monſtrabat, & communi conſilio illa ad effectum perducere procurabat. Et ſi ille, qui ſic ſapiens & fortis, & amplitudine regni locuples, & multorum regnorum pacificus dominator, agere ſtudebat, (ſequens ſententias ſcripturæ dicentis: *Omnia fac per conſilium, & poſt factum non pœnitebis.* & : *Audiens ſapiens ſapientior erit, & intelligens gubernacula poſſidebit.* & : *Vbi non eſt gubernator, populus corruet : ſalus autem, vbi multa conſilia :*) quid vobis ſit agendum attendite, qui adhuc in ætate immatura eſtis, & tantos comparticipes atque æmulos in iſta particula regni habetis, vt nomine potius, quam virtute regnetis. Quæſumus cum conſilio & auxilio fidelium veſtrorum, eligite qui vobiſcum per ſingulos menſes de vtroque ordine conſiliarii maneant, quibus aurem & cordis & corporis libenter accommodetis, quique vos & Deum timere, & ſanctam eccleſiam ac rectores eius ſecundum ſacras leges doceant honorare, & regnum ac fideles veſtros ſecundum voluntatem Domini gubernare, & veſtram domum, ſicut tempore anteceſſorum veſtrorum fuit, quando bene fuit, illam vobis inſinuent ordinare, ne vos illuc trahat neceſſitas, quo ducere non debet voluntas. Quatenus eccleſiæ in iſto regno per occaſionabiles circadas, & per indebitas conſuetudinarias exactiones, quæ tempore Pippini, Caroli, & Hludouuici non fuerunt, ſed moderno tempore impoſitæ fuerunt, non affligantur: & regni primores cum debita ſecuritate ac honore erga vos conſiſtere

ANNO CHRISTI 881.

Eccl. 32. Prou. 1. Prou. 11.

ANNO CHRISTI 881. possint, & ceteri nobiles homines in regno securitatem habeant, ne per diuersa ingenia a suis opibus quas habere potuerint dispolientur. Quia postquam radix omnium malorum cupiditas in regno isto exarsit, vt nullus, aut pene nullus, honorem aut aliquod bonum sine precio posset acquirere aut tenere, aut securitatem habere, pax & consilium & iustitia, atque iudicium, sicut necesse fuerat, locum in isto regno non habuerunt. Et satagite, vt istæ rapinæ ac deprædationes in isto regno cessent, & miser iste populus, qui iam per plures annos per deprædationes diuersas & continuas, & per exactiones ad Northmannos affligitur, aliquod remedium habeat, & iustitia & iudicium, quæ quasi emortua apud nos sunt, reuiuiscant, & virtutem nobis Deus reddat contra Paganos, quia vsque modo iam ante plures annos locum in isto regno defensio non habuit, sed redemptio & tributum non solum pauperes homines, sed & ecclesias quondam diuites iam euacuatas habent. Et ideo regium nomen ad tantam contumeliam & ad tantam breuitatem deuenit, sicut multis est notum. & istud regnum, quondam nobile atque amplum, in seipsum diuisum est: at sicut Dominus dicit, *regnũ in seipsum diuisum desolabitur*, id est, de solo, videlicet de terra, labitur, id est, ac si de glacie lubricatur; ita vt non sit quod in proximo est, nisi, vt in psalmo dicitur, conuersi fuerimus; iam Dominus gladium suum vibrauit, tetendit & parauit illum, & in eo vasa mortis effecit. Timete sententiam, quam scriptura dicit quæ non mentitur: *Væ terræ cuius rex iuuenis* Matth. 11. Psal. 7. Eccl. 10.

est, & cuius principes mane comedunt. Et attendite, quia non detestatur scriptura ætate iuuenem, sed moribus, & vita, atque stultitia, quæ nulla consilii grauitate deprimuntur. Quod alibi sanctæ scripturæ sententiæ monstrant dicendo: *Senectus venerabilis est, non diuturna, neque numero annorum computata. Cani sunt autem sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata.* Hinc est ergo, quod ad Moysen Dominus dicit: *Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu nosti quod senes populi sint.* In quibus non aliud quam senectus mentis requiritur, cum tales iubentur eligi qui senes sciuntur. Si enim senectus in eis corporis quæreretur, a tantis sciri poterant, a quantis videri. Dum vero dicitur, *quos tu nosti quod senes populi sint*, profecto liquet quia senectus mentis, non corporis eligenda denuntiatur. Talium quippe senum sicut scriptura demonstrat, consilium Roboam filius Salomonis respuit, & huiusmodi iuuenum consilium secutus, maximam partem regni paterni sua negligentia perdidit. Cui Dominus propter merita Dauid aui sui paruam regni particulam reseruauit. De eo quod scriptum est: *Væ terræ, cuius principes mane comedunt*, non de necessaria, sed de voluptuosa comestione dicit scriptura, sicut demonstrat Apostolus dicens: *Carnis curam ne feceritis in desideriis vel in concupiscentiis.* Quos enim a cura carnis in concupiscentiis refrenat, in necessariis quoque concedit. Deus omnipotens, qui per nos hæc loquitur in auribus vestris, per se loquatur in cordibus vestris.

ANNO CHRISTI 881.

Sap. 4.

Num. 11.

3. Reg. 12.

Eccl. 10.

Rom. 13.

Anno Christi 881.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Finibus Rhemensis parochiæ.*] Hodie *Fimes* vocitant, celebre opidum martyrio & cultu sanctæ Macræ virginis. Olim Fines dicebant, quia in finibus pagi Rhemensis & Suessionici. Itinerarium vetus. *Augusta Suessorum. Fines. Durocortorum Rhemorum.* Synodi ergo apud martyrium sanctæ Macræ plures habitæ memorantur. Huius autem, in qua versamur, meminit Hincmarus epistola III. capite V. XI. & XXXVII. item epistola IV. capite I. & XVII. & aliis locis. Meminit etiam epistolæ, quæ non exstat, ab hac Synodo directæ ad Ludouicum regem in epistola quam eidem regi scripsit pro electione episcopi Beluacensis.

[2] *Raptores autem.*] Hincmarus epistola IV. capite XVII. *De rapinis compescendis, & pace restituenda, ex sacris scripturis, ecclesiasticarum legum deffinitionibus, ac legum sacrarum constitutionibus, sufficienter ex synodali Conuentu apud martyrium beatæ Macræ nuper habito collecta fratri huius regis nostri nuper defuncto per episcopos misimus.*

Anno Christi 882.

VITA MARINI PAPÆ I. QVI PERPERAM MARTINVS II. NOMINATVR.

Quæ sequuntur vitæ pontificum, ex cardinalis Baronii annalibus aliisque horum sæculorum scriptoribus sunt collectæ per Seuerinum Binium. Marinus quando pontifex factus? Ante pontificatum quid gestum ab eo?

MARINVS Gallesio opido oriundus, post triduum ab obitu Ioannis VIII. Kalendis Februariis vnanimi consensu totius cleri, non ex diacono sed episcopo electus est pontifex anno Domini 882. tempore Caroli III. & Basilii imperatoris. Sedit annum vnum & dies viginti. Hic dum sanctæ Romanæ ecclesiæ diaconus cardinalis esset, missus est cum Donato atque Leone Constantinopolim ad insinuandam Photio anathematis sententiam, qua a Nicolao papa perculsus erat. Cum Donato & Stephano tempore Hadriani II. iterato munere legationis apostolicæ functus, Constantinopoli Photium deposuit, Ignatium restituit, atque sacrosanctæ œcumenicæ Synodo octauæ præsedit. Bulgari eum sibi episcopum dari apud Hadrianum II. institerunt; sed non impetrarunt. Creatus a Ioanne pontifice episcopus, tertiam legationem obiturus, tertio missus est Constantinopolim, ad ruinam illam reparandam, quæ per Petrum, Paulum & Eugenium tres sedis apostolicæ istuc pro Photio restituendo ad Synodum ablegatos facta

erat. Cumque ibidem summa animi constantia coram Basilio imperatore, cuncta quæ prædicti tres legati perperam gesserant, irrita reddidisset, triginta diebus, inquit Stephanus in epistola ad Basilium imperatorem, carcere detentus fuit. Hac confessionis glorioſa corona redimitus, ab eodem Ioanne VIII. ablegatus est ad Athanasium Neapolitanæ vrbis episcopum & principem, vt si fœdus, quod ille cum Saracenis initum habebat dissolueret, eumdem Athanasium a sententia excommunicationis, quæ Synodali iudicio in eum lata erat, absolueret. Fuisse eumdem sedis apostolicæ arcarium indicat Ioannes papa epistola 294. Initio pontificatus sui Photium, omniaque eius acta ad munus episcopale spectantia, damnauit, atque acta Conciliabuli pseudooctaui plane reprobauit. Qua de causa Basilius imperator grauiter offensus, furore graui incensus, Romam scribens dicebat, Marinum non esse pontificem, eo quod alterius ecclesiæ episcopus iam ante ordinatus fuisset, aliaque multa aduersus eumdem papam sanctissimum effutiens, solio pontificio eum deiicere satagebat. Quid autem pro eodem defendendo Stephanus papa successor Marini ad Basilium rescripserit, ex epistola eiusdem Stephani infra patebit. Ea, quæ Ioannes papa perperam egerat, rescissurus, inter alia Formosum episcopum Portuensem munere apostolatus apud Bulgaros præclare functum, ac aliarum legationum meritis exornatum, quem Ioannes episcopatu deposuerat, & iuramento obstrinxerat, se nunquam ad sedem episcopalem rediturum; sed laica communione contentum deinceps quieturum, in Vrbem & episcopatum reuocauit, atque eumdem in pristinum statum restituit. Qua de causa a Ioanne depositus, quove modo a Marino restitutus fuerit, non constat: potuit sine dubio eum a iuramento iniuste exacto absoluisse, & sententiam Ioannis papæ velut iniquam, priuatoque affectu fortasse prolatam, retractasse. Vtrum horum factum fuerit, incertum est; ideoque mirum, quod rerum gestarum ignari, ob reassumptum pontificatum Formoso obloquantur. *Hæc ex diuersis epistolis pontificum Baronius.* Fulconi Rhemensi archiepiscopo, qui Hincmaro surrogatus erat, post emissam orthodoxæ fidei professionem, pallium concessit. *Flodoardus in vita Fulconis.* Scholam An-

Marinus fit glorioſus confessor Christi.

Quid pontifex fecerit?

Formosum restituit.

glorum Romæ existentem rogatu Aelfredi regis a tributo liberam fecit. *Matthæus VVestmonasterienſis.* Cumque locis omnibus supra allegatis Marinus nominetur, recte Platinam erroris redarguit Onuphrius, quod aliter quam Martinum appellantes similitudine nominis deceptos esse scribat. Huius temporibus, Northmanni Treuirorum, Tungrorum, Vbiorum, aliorumque circumiacentium populorum vrbes & opida incendiis & rapinis deuastarunt. *Ex actis sanctæ Gudilæ & annalibus Francorum Baronius.* Photius schismaticus hoc tempore Aquileiensi archiepiscopo imperito & schismatico de processione Spiritus sancti respondens, causam dedit, quod sicut iam diu ante hæc tempora Hispaniarum & Galliarum ecclesiæ; ita etiam ad retundendam Photii eiusque sectariorum de processione Spiritus sancti hæresin, Romana ecclesia additamentum illud, *Filioque*, ad symbolum Constantinopolitanum posterioribus hisce sæculis adiecerit, & in ecclesia publice decantauerit. Quo tempore & fine, quove auctore & modo id factum fuerit, ex Ætheriano, & Concilio Florentino refert Baronius anno 883. numero 34. & sequentibus. Marinus apostolico munere laudabiliter perfunctus migrauit ex hac vita xv. Kalendas Februarii anno Redemptoris 884. cum in pontificatu annum vnum & dies viginti sedisset. Post obitum eius sedes biduo vacauit.

Sitne Marinus, an Martinus nominandus?

Marini obitus quando factus?

PRIVILEGIVM MARINI PAPÆ I. MONASTERIO SOLEMNIACENSI CONCESSVM.

Marinus episcopus seruus seruorum Dei dilecto abbati Danieli ex cœnobio sancti Petri Solemniacensis, quod olim a beato viro Eligio est constructum, successoribusque tuis, ac monachis inibi nobiliter degentibus, in perpetuum.

CONVENIT enim nostro pontificio, vt quantum præ omnibus eminet dignitate, tanto supra vniuersos eniteat sereniſſima pietate. Postulastis itaque a nobis, vt præfatum cœnobium sub defensione ac tuitione beatorum apostolorum Petri & Pauli ac nostra statueremus, sicut factum legimus ab anteceſſore nostro beato viro papa, po-

ſtulante nobiliſſimo Francorum rege Dagoberto, & conſtructore ipſius loci ſanctiſſimo viro Eligio epiſcopo Nouiomagenſi, quatenus quieti ac tuti eſſe per futura tempora valeatis. Nos vero, veſtram ſanctitatem agnoſcentes, veſtræque religioni aſſenſum præbentes, tanta alacritate læto animo concedimus, quanto vos Deo propinquiores in ſacra conuerſatione cognoſcimus fore. Igitur iuxta petitionem veſtram, huiuſmodi priuilegium præſentis auctoritatis noſtræ decreto eidem venerabili monaſterio veſtris futuriſque temporibus indulgemus, concedimus, atque confirmamus. Et ſicut nobiliſſimus Francorum rex Dagobertus, & glorioſiſſimi Auguſti, Carolus & filius eius Ludouicus, & filii & nepotes eorum, Carolus imperator, & eiuſdem Caroli filius Ludouicus, nec non & Karlomannus Ludouici filius, qui nunc regnum Francorum feliciter gubernare videtur, ducti diuino amore, de villis ac facultatibus ſeu ſtipendiis propriis, vel quolibet modo ibi a fidelibus viris condonatæ res, vel a vobis quoquomodo acquiſitæ ſunt, ſicut in præceptis prædictorum regum continentur, vel in charta eiuſdem monaſterii fundatoris inſertum eſt, ſcilicet Eligii epiſcopi, omnia illibata & inconuulſa noſtræ auctoritatis priuilegio confirmamus. Damus etiam licentiam, propter perſecutionem infidelium Chriſtianitatem deuaſtantium, munitionem ibi fieri. Conſtituimus alia auctoritate beati Petri, vt nullus regum, nemo antiſtitum, vel abbatum, ſeu quilibet ſua præditus dignitate, de iis quæ in prælibatis præceptis continentur, vel in futuro ab eis, vel a quibuſlibet de proprio fuerint his ſpecialibus vſibus iure collata, ſub cuiuſlibet cauſæ occaſione ſiue ſpecie, quidquam minuere vel auferre, vel aliis quaſi piis cauſis pro ſuæ auaritiæ excuſatione præſumat concedere. Sed cuncta, quæ vſibus monachorum vel eccleſiæ oblata ſunt, vel offerri contigerit, perenni tempore abſque vlla inquietudine ipſis, quibus conceſſa ſunt, profutura permaneant. Statutum etiam, vt nullus epiſcoporum, ſeu comitum, manſionaticum ibi, vel paratas, vel ſtationes requirere ſeu exigere præſumat: ſed liceat ſeruis Dei ſine aliqua inquietudine Deo ſeruire, & hoſpitalitatis beneuolentiam, prout eis libuerit, cunctis fidelibus impendere. Placuit huic paginæ inſeri, vt obeunte abbate

præ-

prædicti cœnobii, nullus ibi, quacumque subreptionis ambitione, abbatem statuere præsumat, nisi quem eiusdem loci monachi secundum authenticam & regularem institutionem ex seipsis elegerint ordinandum. Si quis autem hanc paginam constitutionis agnoscens contra eam venire tentauerit, sit alienus a sacratissimo corpore Domini Iesu Christi, & nisi præsumpta correxerit, vel male ablata non restituerit, vltionem cum Iuda proditore excipiat, & beatum Petrum sentiat hostem. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus & hic fructum bonæ actionis inueniant. Scriptum per manum Zachariæ scriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ mense Maio, indictione prima. Bene valete. Pridie Idus Iunias, per manum Valentini ecclesiæ Portuensis episcopi, regnante in perpetuum Domino Deo nostro. Anno pontificatus domni Marini vniuersalis papæ primo, indictione prima.

VITA
HADRIANI PAPÆ III.

Anno Christi 884.

HADRIANVS III. natione Romanus XIII. Kalendas Februarii anno Redemptoris nostri 884. temporibus Caroli III. & Basilii imperatoris creatus est pontifex: sedit annum vnum, menses tres, dies decem & nouem. Quando pontifex factus? Solicitatus a Basilio imperatore vt cum Photio in rebus fidei & religionis communicaret, non tantum non petitioni eius acquieuit, verum exemplo prædecessoris sui Marini eumdem tamquam laicum acerrime est insectatus. Photium execratus est. Quo facto imperator grauissime contra eum commotus, hostiles ei literas contumeliis pleniſſimas transmisit. Hadriano prius hac vita defuncto, quam literas imperatoris minacissimas accepisset, accepit eas Stephanus, reddiditque ad Basilium eam epistolam, quam supra in appendice octauæ Synodi impressam inuenies.

De electione pontificis decreuit, ne in ipso creando imperatoris auctoritas exspectaretur; idque ideo, vt cleri & populi libera sint suffragia. Res sub Hadriano gestæ. Eius tempore Casſinense monasterium a Saracenis incensum esse scribit Leo

Ostiensis libro 1. capite 45. Magno cum luctu vniuersæ ecclesiæ mortuus est anno Domini 885. sepultus in basilica sancti Petri. Quanto tempore sedes apostolica post mortem illius pastore destituta fuerit, non satis liquet, &c.

VITA ET EPISTOLÆ STEPHANI PAPÆ V.

Anno Christi 885.

Ex Anastasio biographo pontificum, qui hucusque excurrit, non vltra progressus.

[a] STEPHANVS, natione Romanus, ex patre Hadriano, de regione Via lata, sedit annos quatuor, menses septem, dies quatuordecim. Iste siquidem beatissimus pontifex nobilium parentum, Romanorum quoque, prosapia ortus, dum per Dei gratiam cresceret, sacris est edoctus dogmatibus, studio & solicitudine Zachariæ sanctissimi episcopi consanguinei sui, & sedis apostolicæ bibliothecarii. Cumque conspiceret piæ memoriæ Hadrianus iunior pontifex moribus bonis pollentem, & literarum studiis feruentem, a prædicto inclyto genitore suo eum auferens,

Fit subdiaconus.

ad subdiaconatus, Deo fauente, gradum prouexit; statuens eum inter alios sibi familiarem, & in patriarchio Lateranensi ecclesiasticum peragentem officium. & hoc honore percepto vitam ipse duxit mirabilem.

Virtutes eius.

Erat enim corpore castus, animo beneuolus, vultu hilaris, eloquio prudens, opibus largus, ingenio facundus, mœrentium consolator, pupillorum, & inopum enutritor, & vt generaliter comprehendam, omnium virtutum floribus adornatus. Quamobrem hic idem eminentissimus præsul in sanctæ Romanæ ecclesiæ seruitio perdurans, & magis ac magis specialibus studiis vacans, a reuerendæ memoriæ Marino summo pontifice bene notus & amatus, familiaribus eius potius est ascitus obsequiis. Huius namque cum castimoniam, & prudentiam, atque fidelitatem idem Marinus summus papa per omnia intueretur, ob suæ fidei & prudentiæ meritum manipularem sibi delegauit: & scita sua spiritali conuersatione, tituli beatorum quatuor Coronatorum presbyterum consecrauit, &

Fit presbyter cardinalis.

in nullo a se dum vixit separari permisit. Igitur defuncto recordandæ memoriæ Hadriano papa, qui eidem beatissimo papæ Marino successerat, super fluuium * Scultiuna,

* al. Scultinum, leg. Scultennam, in Annal.

in villa, quæ Viulza cara nuncupatur: cuius tempore Romani ciues multa, tam locustarum deuastatione, quam & pluuiæ sterilitate seu famis inopia perpessi fuerant incommoda, credentes se posse huius venerabilis viri sanctitate releuari, per Dei misericordiam facto Conuentu sanctissimorum episcoporum & totius clericalis ordinis, nec non nobilium senatorum, & virorum illustrium cœtu, acclamantibus omnibus vna cum omni populo, & vtriusque sexus vulgi multitudine, dixere: Dominum Stephanum presbyterum Deo dignum omnes volumus, omnes quærimus, & petimus nobis præesse pontificem: quia procul dubio credimus eius sanctitate nos posse liberari ab imminentibus periculis. Tunc quia iam nominatus Hadrianus pontifex Romanus reliquerat Ioannem venerabilem Ticinensem episcopum, vt missum Caroli excellentissimi imperatoris pro tuitione Vrbis, omnes cum eodem legato imperiali iuncti vnanimes venerunt ad domum, vbi cum patre ipse almificus Stephanus sancto meditabatur colloquio. Et ecce fractis foribus tenetur, & ducitur electus Dei pontifex ad eumdem titulum sanctorum quatuor Coronatorum sibi creditum, reluctans plurimum, simul cum patre, acclamantibus vtrisque, & indignos se tanto honore profitentibus. Vbi & omnes sanctæ Romanæ ecclesiæ scholæ gaudentes coniunctæ eumdem venerandum electum trahentes, ad Lateranense Christo præduce perduxerunt palatium cum omni honore, & debita reuerentia. Prius quidem quam ad sacrum peruenerit palatium tanta pluuiarum cælitus facta est inundatio, quæ sua vbertate terram a multo retro tempore aridam reficeret, vt aperto indicio Deus ostenderet tanti almigeri viri meritis, ac precibus omnibus se velle propitiari populis. Quo scilicet in eodem residente palatio gaudent vtriusque ordinis proceres, & debitam fidelitatem cœperunt exhibere. Adueniente autem proximo die dominico ad beati Petri apostolorum principis limina omnis Romana ecclesia eum honorabiliter detulit, vbi & consecratus pontifex Missarum ex more celebrauit solennia. Et rediens cum debito honore, ac honorificentia ad Lateranense palatium suum ministerium miris cœpit decorare operibus.

Vnanimi omnium consensu eligitur in papam.

Inuitus trahitur ad ecclesiam.

Consecratur pontifex.

Vestiaria & sacraria reperit spoliata donis.

Deinde cum venerabilibus episcopis, & augustali legato, ac honorabili senatu per omnia sacri palatii perrexit vestiaria, quæ in tantum deuastata reperit, vt de sacratis vasis, quibus mensas tenere festis diebus pontifices consueuerant, pauciſſima inuenirentur: de reliquis vero opibus nihil omnino. Sed quid mirum si vestiariorum gazas ablatas reperit, qui sacraria perquirens de pluribus donariis, ac ecclesiarum ornamentis pene nihil inuenit? Crux tamen aurea illa famosissima quam Belisarius patricius ad honorem beati principis Petri apostolorum instituit, & plurimæ sacratissimorum altarium aureæ vestes cum reliquis preciosis ornamentis non defuerunt. Nam ideo ipse beatissimus papa coram tantis testibus ea requirere prouidit, vt cuncti cognoscerent nil tale suis temporibus esse attentatum.

Horrea quoque & cellaria.

Idcirco graui mœrore affectus est, quia deuastatis vestiariis, horrea simul, & cellaria vacua inuenta sunt, & quid erogaret clero & scholis non habebat, vel vnde captiuos redimeret, orphanos, & viduas pasceret in tam validissima, quæ instabat, fame carebat. Quid faceret? Conuersus ad patrias facultates, quas inclyti sui parentes possederant, abstulit, & larga dextra prout posset pauperibus erogauit: & ita Deo miserante factum est, vt famis inopiam suo studio mitigaret. Ministros itaque, & familiares hinc inde perquirens tales suis obsequiis aggregauit, qui & vitæ sanctitate, & fidei sinceritate, & sapientiæ doctrina, & eloquentiæ facunditate, & morum probitate pollerent. Cum autem ad prandium sedebat, orphanos quotidie aduocabat, quos vt filios alebat. Conuocatos vero nobiles cum corporeis pasceret cibis, spiritualibus epulis refouebat. Et tantum Dei timorem mentis oculis ferebat, & in diuinis laudibus insistebat, vt ad eius prandium sacra per singulos dies lectio recitaretur. Missarum autem solennia quotidie celebrabat: nocte ac die orationi insistebat, & nunquam a psalmodiis cessabat, nisi cum vtilitates populi ad se reclamantis perficere cupiebat, vt oppressos subleuaret, & afflictis subueniret. Intuitus vero insolentiam populi, & cæcitatem cordis sui, vaniloquis, & nefariis fabulis, & otiosis sermonibus vacantis in ecclesia; & audiens quosdam vulgante fama maleficiis, & incanta-

Sua erogat in pauperes.

Orphanos quotidie ad mensam vocat.

Lectio sacra in mensa.

Quotidie Missam celebrat.

tionibus vti, hac allocutione Missam celebrans populum admonuit: Filiationem vestram, carissimi commonemus, vt conuenientes ad sacratissimum Dei templum id diligenter pertractare studeatis, ad quod venistis. Si enim veraciter templum Dei esse creditis illud ad quod conuenitis, id procul dubio inibi operari debetis quod ei placet, cuius templum est ad quod conuenitis. Cum enim vbique Deus sit, in suo tamen templo specialiter debet requiri, & quantum ipse inspirare dignatus fuerit, inibi quod ei placeat debet expeti. Est igitur misericors Deus, ita tamen suam misericordiam vnicuique disponit impertiri, vt rogantibus eam tribuat, non ingratis; & tanto largiori illam tribuat vnicuique pietate, quanto maioribus gemitibus & ardentiori animo fuerit a quolibet deprecatus, sicut ipse dicit: *Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum.* Est namque templum Dei locus orationis, sicut ipse alicubi dicit: *Domus mea domus orationis est cunctis gentibus.* Et Psalmista: *Domum tuam decent sancta Domine.* Quippe si orationis domus est, id ibi oportet agere quod vocatur, id est orare, psallere, peccata confiteri, amaris oculorum lacrymis, & mentis gemitibus delicta abluere, & fiducialiter veniam de commissis culpis implorare. Est quippe ibi specialiter respectus diuinus. Assistunt ibi angelici ordines pro populo deprecantes, qui preces nostras ad aures perferunt Domini sabaoth. Qua rogo fronte in sacratissimo Dei templo assistit, qui inanibus fabulis, & otiosis verbis insistit? Nam si de omni verbo otioso in die iudicii ratio est reddenda; de his maxime reddetur ratio, & exigetur vindicta, quæ in conspectu tantorum sanctorum proferuntur contumaciter in loco Deo dicato. Qua, inquam, spe veniam consequi de præteritis arbitratur delictis, qui non solum peccata sua negligit abluere, sed potius contendit augere? Paueſcite illum, qui facto flagello de funiculis eiecit vendentes & ementes de templo. Remissius scilicet est vtiliter negotiari, quam inaniter & otiose confabulari. Cum conuenitis ad locum orationis, cum silentio state, intento corde Deum deprecamini, vt orantis pro vobis sacerdotis vota suscipiat, preces exaudiat, habentes præ oculis monentem Dominum, & dicentem: *Cum statis ad orationem, dimittite si quid habetis aduersus alterum, vt &*

Concionatur ad populum.

Quid in templo agendum sit?

Luc. 7.

Isa. 57. Marc. 17. Psal. 92.

Orationes cur in templo facilius exaudiantur?

Matth. 12.

Ioan. 2.

Matth. 6.

pater vester cælestis dimittat vobis peccata vestra. Hæc meditantes, & diuina gratia inspirante facientes, & euangelicis & apostolicis documentis imbuti, impetrata ab omnipotenti Deo misericordia, cum fructu bonorum operum quasi lampadibus illuminati cum gaudio, & Christo repræsentari, & cum sanctis coronari merebimini. De cetero carissimi nosse vos volumus, quod legem Dominus populo suo instituens Moyse teste intulit dicens: *Maleficum ne patiaris viuere.* In hac itaque vrbe, quod dolens dico, inueniuntur quidam qui non solum maleficos non impetunt, sed potius tuentur & fouent: per quos incantationibus quibusdam dæmones consulere non perhorrescunt, & diuinæ legis, & apostolicæ doctrinæ immemores, quæ intonat dicens: *Quæ participatio luci ad tenebras, aut conuentus Christo & Belial?* In hoc enim quod Christo contempto dæmones gentium more consulunt, Christianos se omnimodis non esse fatentur. Quod quam horribile, quamque sit profanum, vt Christo contempto dæmones Christianus adoret, vnusquisque perpendat, vt tale facinus fieri perhorrescat. Quamobrem quisquis deinceps tali contagio se polluere tentauerit, alienum viuifici fieri corporis, & sanguinis Domini nostri Iesu Christi Spiritus sancti iudicio, donec a tanta resipiscat ignauia, iudicamus. Qui vero tam salubribus interdictis contemptor extiterit, & in eadem pestifera pertinacia perseuerans resipiscere neglexerit, perpetuum a Deo Patre, & Iesu Christo filio eius sit anathema. Cumque talis iste præstantissimus præsul existeret, & in his quæ diuino cultui conueniunt fine tenus perseueraret, tanta illi est diuinitus gratia concessa, vt quidquid habere potuerat, sacris donaret ecclesiis, captiuos redimeret, solicitus existens pro salute omnium, quia cum fama sui nominis, atque actuum tam per orientales, quam occidentales partes diffamaretur, pene omnes ad eum accurrebant, vt eius benedictionem perciperent. Nam inter alia de donariis, quæ ecclesiis diuersis contulit, longum est enarrare; verum vt de multis pauca dicamus: Cum in basilica beati Petri apostolorum principis vbi sacro ipse corpore requiescit, cerneret nocturnis laudibus vix semel thymiamatis incensum offerri, instituit, vt per singulas lectiones, & responsoria adoleatur. Et in pergula ipsius ba-

Exod. 22. Concio papæ in maleficos.

2. *Cor.* 6.

Christiani non sunt qui dæmones consulunt.

Mira eius liberalitas.

Dona ab eo ecclesiis relicta.

S. Petri.

silicæ ipse reuerendus papa ob amorem beati Petri nutritoris sui posuit cantharam auream vnam cum preciosis margaritis, & gemmis, ac smalto cum perpendiculo ad pendendum. Nec non & in eadem venerabili basilica sancti Petri obtulit regnum aureum vnum cum diuersis margaritis, spatham cum vagina de auro & gemmis, cum balteo vnam. Contulit etiam & in eadem basilica vestem vnam cum auro, & albis gemmis. Vela serica in circuitu altaris quatuor, sed & homilias beati Gregorii numero quadraginta. In qua supradicta venerabili basilica cum idem sanctissimus papa & omnium vitiorum fortissimus extirpator malam consuetudinem inuenisset, vt presbyteri, qui ibidem Domino sacrificium quotidie offerebant, omni anno vnam mulctam consuetudinaliter darent, (quam consuetudinem sanctæ memoriæ dominus Marinus papa antecessor eius fregerat, sed subreptionibus quorumdam hominum tempore Hadriani III. papæ repullulauerat,) sub forti obtestatione præcepit, vt nullus vnquam ab eis non solum hoc, verum etiam aliquod tributum acciperet. Sed cum omni honore, sicut sacerdotes oportet, suũ peragere officium eis liceret. Idem autem sacratissimus præsul pro S. Mariæ. sui sempiterna memoria cum conspiceret nocturnis vigiliis in ecclesia maiori, quæ vocatur sanctæ & superexaltatæ Dei genitricis Mariæ Ad præsepe, lampadas consuetudinarie deesse, gabathas argenteas cum lampadibus obtulit, & continuatim vigiliis ardere præcepit. Nec non idem mirissimus pontifex fecit in eadem prædicta basilica vela quatuor in circuitu altaris maioris, quorum duo sunt de serico pigacio, tertium pauonatile, quartum de Alexandrino ornatum totum in circuitu de olouero. Denique sæpedi- S. Pauli. ctus a Deo protectus sanctissimus papa, ob retributionem animæ suæ fecit in ecclesia beati Pauli apostoli doctoris gentium regnum ex auro purissimo vnum cum diuersis gemmis albis, prasinis, hyacinthinis, & in medio regni cruciculam auream pendentem vnam cum catenulis suis, & vestem sericam supra altare maius vnam cum auro, & gemmis. Fecit etiam in eadem basilica egregii Doctoris gentium belotera quatuor, ex quibus vnum auro textum. Præfatus vero venerabilis & præclarus pontifex fecit in ecclesia Domini Saluatoris, quæ Constantiniana vocatur, Constantinianæ.

veſtem ſupra altare maius auro textam vnam cum diuerſis margaritis. Pari modo & in eadem baſilica contulit iam fatus reuerendiſſimus præſul vela ſerica de blattin byzantea quatuor in circuitu altaris maioris, duo ex his aquilata, & duo de baſiliſci ornata in circuitu de olouero: & per ſingulos arcus presbyterii vela ſerica leonata nonaginta: & pro futuro animæ ſuæ remedio contulit ibidem cantharam exauratam vnam, lib. commen. 1. prophetarum lib. 1. geſtarum rerum lib. 2. Cum autem eſſet ſolicitus pro ſtatu eccleſiarum Dei, ne ſuis temporibus, quæ in ruinis poſitæ erant caderent, eccleſiam beatorum apoſtolorum Iacobi & Philippi, quæ nimio ſenio conſumpta ruinæ proxima erat, a fundamento renouauit. Quam collato calice & patena exaurata, nomine Græcis Latiniſque literis inſcripto, adornauit. Et inſuper pro ſua perpetua ſalute contulit in eadem baſilica apoſtolorum cortinam lineam vnam, velotera ſerica tria in circuitu altaris. Et oratorio ſancti Thomæ ſito in monaſterio ſancti Andreæ apoſtoli iuxta baſilicam apoſtolorum fecit veſtem vnam. Ipſe vero egregius, & prudentiſſimus papa cum ſciret baſilicam ſanctorum quatuor Coronatorum, in qua ſacerdotii fungebatur officio, modico vti ornatu; pro reuerentia & amore eorumdem ſanctorum obtulit in ea crucem auream ſuper altare cum gemmis, & ſmalto: & ſagulum ad pendendum in regno, & ceroſtata veſtita de argento paria duo. Atque præ nimio amore illorum idem benigniſſimus papa contulit ibidem cantharam exauratam vnam, Salomonem vnum, regnum aureum vnum cum gemmis precioſiſſimis, & veſtem vnam cum auro & gemmis albis: atque ſermonum librum vnum, geſtorum librum vnum, euangeliorum librum vnum cum epiſtolis. Hic ipſe præcipuus præſul magis & magis diuino zelo ductus in eorumdem ſanctorum motus amore fecit in baſilica eorum caniſtra de argento puriſſimo miræ pulcritudinis operata numero quindecim penſantia ſimul libras triginta, & tribuit codicem vnum beati Ioannis Chryſoſtomi. Fecit autem idem almificus papa in titulo ſancti Marcelli martyris atque pontificis caniſtrum argenteum vnum penſans libras tres, crucem de auro vnam, vela linea ſex & viginti, cortinam lineam vnam, ſimulque & hiſtoriarum librum vnum, homilias

SS. Iacobi & Philippi.

S. Thomæ.

SS. Coronatorum.

S. Marcelli.

milias ſancti Gregorii numero viginti. Miſit quoque in eccleſiam ſanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ ſitam in Manturiano, librum regum vnum, veſtem ſericam ſuper altare vnam. Iam memoratus mitiſſimus papa fecit in monaſterio ad cliuum Scauri, crucem auream vnam; nec non omnium eccleſiarum ſolicitudinem habens ipſe piiſſimus pater contulit in monaſterio ſancti Silueſtri in monte Soracte thymiamaterium de argento vnum, cantullam argenteam vnam. Et magis ac magis diuino amore ſuccenſus fecit in titulo ſanctæ Pudentianæ ſermonum librum vnum. Et in titulo beatæ Anaſtaſiæ ſermonum & epiſtolarum librum vnum. Et in eccleſia quæ vocatur Ieruſalem in ſuburbio obtulit librum regum, & Salomonis vnum. Et reuerentiam beati Gregorii præceſſoris ſui præ oculis cordis habens tribuit idem ſummus pontifex in hoſpitali ipſius beati Gregorii in porticu beati Petri apoſtoli ſermonum ſanctorum librum vnum. Et in ſchola cantorum, quæ pridem orphanotrophium vocabatur, heptateuchum vnum. Idem autem elegantiſſimus præſul, atque fortiſſimus rectæ fidei prædicator in eccleſiam Rauennatem auri libras duodecim, argenti libras.... remiſit pro animæ ſuæ remedio, quæ quorumdam ſubreptionibus inde fuerant ablatæ. Similiter & in eccleſia Imolenſi auri libras ſeptem, argenti libras..... ablatas reſtituit. Item Deum præ oculis habens in Bononienſi eccleſia patenam de argento vnam æque reddidit. Imo & pro perenni mercede in eccleſia, alias ſanctorum reliquias per diuerſos cardinales titulos, alias etiam circumquaque per diuerſa largitus eſt monaſteria, vbi plurimis coruſcant miraculis: maximam vero partem digna honorificentia collocauit apud eccleſiam, quæ Ad apoſtolos dicitur. Hanc ſenio conſumptam & ruinæ proximam iſdem ſanctiſſimus papa a fundamentis renouauit, & plurimis donariis compſit & ornamentis. Erat quippe omnis eius intentio, vt ea ſemper ageret, quæ Deo ſunt acceptabilia. Cum clades itaque locuſtarum, quæ prædeceſſoris ſui Hadriani videlicet tempore totam patriam pene conſumpſerat male multiplicato germine naſci cœpiſſent, & omnia repleuiſſent, miſertus idem ſanctiſſimus papa afflicto populo, primũ quidem diuulgauit, vt ſi quis de eis vnum ſextarium caperet, & ſibi

Ad cliuum Scauri.

S. Silueſtri.

S. Pudentianæ.

S. Crucis.

Externis eccleſiis dona dedit.

Apoſtolorum eccleſiam reſtaurat.

Mira ratio locuſtarum plagam auertendi.

attuliſſet, quinque aut ſex denarios ab ea perciperet. Hoc autem populi audientes cœperunt huc atque illuc diſcurrere, eaſque capere, & miſericordiſſimo patri ad emendum portare. Sed cum illas tali argumento delere nequiuiſſet, ad Domini miſericordiam confugiens, in oratorium beati Gregorii vbi eius lectus habetur, iuxta eccleſiam principis apoſtolorum veniens, ſeſe cum lacrymis in orationem dedit, cumque diutius oraret, ſurrexit, & aquam propriis manibus benedicens, manſionariis præcepit, dicens: Tollite & ſingulis diſtribuite, monentes vt in nomine Domini agros ſuos circumeant, & hanc aquam ſpargant per ſata & vineas, petentes diuinum ſibi ſuffragium & ſubſidium. Quo facto tanta omnipotentis Dei ſubſecuta eſt miſericordia, vt vbicumque ipſa aqua conſperſa eſt, nulla penitus locuſta remaneret. Hæc circumquaque vicini audientes ad Vrbem confluunt, ſubueniri ſibi depoſcunt, omnem teram in pulueris modum locuſtis coopertam clamitant, quos piiſſimus papa benigne commonuit, eos de cælo auxilium petere debere contra flagellum imminens, & mox læta. *Cetera deſiderantur.*

Papa aqua a ſe benedicta iubet aſpergi agros ad plagam locuſtarum auertendã.

NOTA.

Stephanus V. Hadriano III. ſucceſſit quando?

[a] *Stephanus.*] Anno Redemptoris DCCCLXXXV. imperantibus Carolo tertio, & Baſilio, & poſt eum Leone, in locum Hadriani III. omnium votis ſurrogatus eſt Stephanus eius nominis quintus, quem alii ſextum vocant, quippe qui Stephanum quemdam, quem paucis diebus ſedem pontificiam tenuiſſe dicunt, inter Romanos pontifices annumerent. Quomodo poſt expilatum tempore interregni patriarchium ſedis apoſtolicæ, de paterna ſubſtantia pauperibus & eccleſiis intra & extra Vrbem ſubuenerit, & qua ratione idem a Deo in ſui electione pluuiam impetrauerit, locuſtas pariter ingruentes aqua benedicta diſſipauerit, refert Anaſtaſius ſupra, ſicut etiam ſermonem illum, quem habuit contra eos, qui in templis fabulantur, & ab orationibus vacant, alioſque qui maleficiis & incantationibus dediti erant. Eas Baſilii imperatoris literas, quas ipſe plenas blaſphemiis & conuitiis propter Photium a Marino & Hadriano excommunicatum ſcripſerat ad Hadrianum, poſt obitum Hadriani ſucceſſor illius Stephanus accepit & legit: perſtanſque exemplo ſuorum prædeceſſorum in eiuſdem Photii deteſtatione & execratione, reſcripſit ad imperatorem epiſtolam, qua eum redarguit, quod pro Photio homine penitus laico iuſtaque de cauſa excommunicato tantopere defendendo, Marinum pontificem, totamque Romanam eccleſiam contumeliis afficeret. Reddita eſt epiſtola poſt obitum Baſilii filio & ſucceſſori eiuſdem Leo-

Miraculoſa Stephani electio.

Epiſtola Baſilii ad Hadrianum, & Stephani ad Baſilium, cuius argumenti?

ni : quam cum ille accepiſſet, Photium tanto lubentius & citius e throno depoſitum in monaſterium Armenorum relegauit, eique Stephanum germanum ſuum ſurrogari curauit, quanto Photius de ſuo cognato in imperatorem eligendo cum Santabereno peius conſilium iniuerat. Cumque Stephanus in locum Photii ſubſtituendus a Photio ordinatus eſſet, Stylianus epiſcopus Neocæſarienſis cum Leone imp. per literas Stephanum pontificem Romanum rogarunt, vt hac in re apoſtolica auctoritate cum deſignato Stephano patriarcha Conſtantinopoleos Photii ſucceſſore diſpenſare non dedignetur: quam gratiam a ſede apoſtolica poſt cauſæ diligentem cognitionem impetratam eſſe, communio vtriuſque ſedis deinceps vſurpata & frequentata ſatis aperte teſtari videtur. Eiectus ſub hoc pontifice & relegatus Photius, quando obierit, & quomodo diem extremum clauſerit, dolo ſchiſmaticorum & ſectariorum eiuſdem Photii in obſcuro eſt. Nam cum ſcirent omnibus illis monumentis, quæ pro Ignatio aduerſus Photium poſteritati relicta erant, magiſtrum ſuum valde perſtringi, puderetque eos talem ſchiſmatis auctorem ſequi, ea omnia, quæ inter Ignatium & Photium tranſacta erant, ſilentio obruenda eſſe non tantum putarunt, verum etiam anathematis ſententia, quæ extat ſeſſione 6. Concilii Florentini, de facto execrati fuerunt. Hunc pontificem diuinitus admonitum fuiſſe, vt Diodori, Mariani aliorumque martyrum ſub Stephano I. occiſorum corpora quæreret, inuentaque in Vrbem transferret, refert Surius tom. 1. die 17. Ianuarii.

Leo Photium depoſuit, & Stephanum germanum ſuum eidem ſurrogauit.

Cur de obitu Photii nihil conſtet?

Huius temporibus Pariſiorum ciuitas Northmannorum obſidione preſſa, precibus Dei genitricis cui dedicata eſt, & ſancti Germani, aliorumque ſanctorum eius vrbis patronorum liberata fuit. Carolus Craſſus iam ante a ſuis regno ad filium Carolomanni Arnulphum delato exutus, & in Conuentu Triburienſi iuſto Dei iudicio plane repudiatus, vtpote qui ex leuibus ſuſpicionibus tantum Auguſtam Richardam adhuc virginem intactam, prout per iuramentum in prædicto Conuentu depoſuerat, contra ius & æquitatem omnem repudiaſſet, poſt ſummam paupertatem, victumque ab Arnulpho, regni ſucceſſore, ſuppliciter quæſitum, moritur anno imperii ſui quarto, qui eſt Chriſti redemptoris 888. Poſt obitum eius ſciſſum eſt imperium, ſucceſſitque illi in imperio Vvido dux Spoletinus a Formoſo pontifice anno Domini 891. coronatus. Errant igitur recentiores chronographi, qui in ſerie occidentalium imperatorum eodem anno, quo Carolus Craſſus mortuus ponitur, Arnulphum collocant, quem nemo veterum imperatorem nominauit, niſi poſtquam octauo abhinc anno Romæ coronationem per vim & metum a Formoſo papa extorſiſſet.

Res ſub Stephano geſtæ.

Quis fuerit ſucceſſor Caroli? Error chronographorum.

Poſt obitum Stephani Conſtantinopolitani patriarchæ, qui Leonis imperatoris frater erat, ſecundo legatio ab oriente miſſa eſt ad Stephanum papam cum literis Styliani, quibus poſt mortem Stephani papæ Romani acceptis, ſucceſſor eius Formoſus reſpondit. Nam cum Stephanus papa ſex annis ſediſſet, mortuus eſt indictione 9. an-

no Domini 891. Sepultusque est in basilica sancti Petri, vt ex eius epitaphio constat. Ab hoc sanctissimo pontifice maxime alienum est sacrilegum illud factum Sergii papæ schismatici, quod Leo Ostiensis adscribit ei imprudenter, nisi per Stephanum, huius nominis sextum intelligat.

---

[a] EPISTOLA I.

STEPHANI PAPÆ V. AD BASILIVM IMPERATOREM.

Eum ob defensionem Photii redarguit, & contumelias Marino pontifici obiectas refellit.

Extat supra in fine Cõcilii Constantinop. IV. diuersæ translationis.

LITERAS serenitatis vestræ ad Hadrianum prædecessorem nostrum missas accepimus: & mirati sumus magnificentiam tuam quomodo talia scribere potuisti, cum sis iustitiæ æquilibrium, præsertim cum recte nouerit pia potentia tua, quod manui regiæ non subiiciatur sacerdotalis & apostolica nostra dignitas. Licet enim ipsius Christi imperatoris similitudinem in terris geras, rerum tamen mundanarum & ciuilium tantum curam gerere debes: quod etiam precamur vt ad multos annos præstare valeas. Quo igitur pacto a Deo largitus es nobis terrenis rebus præesse, ita etiam nos per principem Petrum spiritualibus rebus Deus præfecit. Accipe, quæso te, benigna fronte quæ sequuntur. Datum est tibi curare, vt tyrannorum impietatem & feritatem gladio potentiæ concidas, vt iustitiam ministres subditis tuis, vt leges condas, vt terra marique militares copias disponas. Hæc est præcipua cura potentiæ & principatus tui. Gregis cura vero nobis commissa est tanto præstantior, quantum distant a cælo ea quæ in terris sunt. Audi Dominum dicentem Petro: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* De potestate vero & imperio tuo quid ait? *Nolite timere illos qui occidunt corpus, animam vero non possunt occidere.* Et iterum de ministerio nobis commisso ait: *Tibi dabo claues regni cælorũ*, & quæ sequuntur. Oro itaque pietatem tuam, vt inhæreas decretis principum apostolorum, vt nomen eorum honores, & dignitatem. Institutio enim & sacerdotium omnium quæ in orbe sunt ecclesiarũ a principe Petro ortum accepit, per quem etiam nos

Matth. 18.

Ibid. 10.

Matth. 16. Redarguit papa imperatorem.

ſinceriſſima & puriſſima doctrina monemus omnes & docemus. Regnum vero tuum non minimarum rerum argumento ad ea quæ præſtantiora ſunt ſcrutanda ſe erigat, ſed animaduertat, qua auctoritate hæc facere aggreditur. Ille quidem qui aduerſus ſanctiſſimum Marinum ſacras aures tuas contumeliis maculauit: aduerſus Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui nutu ſuo vniuerſum orbem regit, blaſphemias effutire procul dubio non dubitauit. Quis, inquam, ille fuit qui aduerſus immaculatum eius ſponſum & ſacerdotem, & aduerſus matrem omnium eccleſiarum talia dicere eſt auſus? Decipitur profecto quicumque putat, quod diſcipulus ſit ſupra magiſtrum, & *Matth.10.* ſeruus ſupra dominum ſuum. Obſtupeſcimus ſane, dum tuam perfectam & illuſtratam prudentiam ſeductam videmus, vt talia contra ſanctum illum virum cogitauerit. Qualis enim ille fuerit, licet nos ſilentio prætereamus, lapides iſti clamabunt: *Muta fiant labia doloſa, quæ loquuntur aduerſus Deum iniquitatem, vel aduerſus iuſtum.* *Pſal.30.* Si ouis Dei exiſtis (quod in votis habemus) ne tranſgrediaris limites principum apoſtolorum. Dic quæſo te: Quis te ſeduxit, vt pontificem œcumenicum comico more ſcommatibus laceſſeres, & ſacram Romanorum eccleſiam maledictis inceſſeres, cui cum omni veneratione ſubditus eſſe debes? An ignoras, quod hæc omnium eccleſiarum princeps exiſtit? Quis te pontificum iudicem conſtituit, quorum ſacris doctrinis dirigi debes, & a quibus preces pro te Deo offeruntur? Scis ſacrum illud elogium, quod ait: *Nolite tangere chriſtos meos, & in prophetis meis nolite malignari?* *Iuſta ac digna reprehenſio.* *Pſal. 104.* Hæc de omnibus ſacerdotibus dicta ſunt. Deo te æqualem facis, qui eius angelos iudicare audes. Dicit enim propheta: *Labia ſacerdotis loquentur iudicium, & legem exquirent de ore eius: angelus enim eſt Domini omnipotentis.* *Malach.2.* Quomodo iudicabis ſacerdotes, qui ſolius Dei ſententiæ ſubiiciuntur, & qui ſoli facultatem habent ligandi atque ſoluendi? Vide ad quodnam profundum te præcipitem dediſti. Audio in te, magnificentiſſime imperator, laudari manſuetudinem, & patientiam Iob: quapropter mirari ſatis non poſſum, quomodo ita turpiter lapſus ſis. Scripſiſti illum non eſſe epiſcopum. Quomodo id noſti? Si vero id ignoras, quomodo ita præceps in eum ſententiam tuliſti? Magna qui-

dem est pontificum potentia. Non te latent res beati Ambrosii, & quid ipse fecerit aduersus Theodosium imperatorem. Quicumque dicunt, Marinum fuisse antea episcopum, ac proinde non potuisse ad aliam sedem transferri, ostendant illi id aperte. Scito dilecte & omni honore digne imperator, quod licet illi impedimento fuisset quod obiicitur de Canone, cum tamen id nunquam fuerit: multitudo tamen sanctorum patrum & illorum auctoritas & iudicium potuit illum constituere in primo gradu. Et diuina prouidentia prænoscens ecclesiæ Dei vtilitatem, in sede principis apostolorum Petri illum collocauit. Quid vero magnus ille Gregorius cognomento Theologus? nonne Nazianzo translatus est, & Meletius Sebaste Antiochiam, & Dositheus Seleucia Tarsum Ciliciæ, & Reuerentius Archiphœnice Tyrum, Ioannes Gordolia Proconnesum, Theodorus Apamea Selymbriam, Alexander Cappadocia Hierapolim? & multi alii diuersis in locis translati sunt e suis sedibus ad alienas? Dicat celsitudo tua, quibus accusatoribus, & quibus testibus affirmantibus, beatum Marinum feciſſe quæ tu dicis, illum condemnasti? An ignoras, in prima Nicæna Synodo quod beatus Siluester papa proclamauerit per legatos, præsente ibidem sancto Constantino; Vt prima sedes a nemine iudicetur? Quid deliquit sancta Romanorum ecclesia, vt aduersus eam linguam tuam vibrare, & concitare seductor iste induxerit? Num iuxta antiquum morem, de Synodo Constantinopoli habenda, ad te literas non dedit? Num pro eadem Synodo curam non gessit? Peto a te: Cuinam scriberet Romanorum ecclesia? laico scilicet Photio? Si enim haberes patriarcham, frequentius nostra ecclesia illum literis visitaret. Sed hei mihi, quod ista glorioſa & a Deo custodita ciuitas Constantinopolis, pastoris solatio est orbata, & sola regia tua potentia illustratur! & nisi amor quo te prosequimur cohibuisset vt ferremus iniuriam nostræ ecclesiæ illatam, coacti fuissemus aduersus præuaricatorem Photium, qui contra nos impura euomuit verba, grauiores pœnas infligere quam prædecessores nostri. Neque enim hoc dicimus ad tui contumeliam: te enim in vniuerso orbe Deo dilectum prædicamus; sed tantum ad nostram defensionem, & Marini maioremglo-

Quæ obiiciuntur in Marinum diluuntur.

Multa in Photium Stephanus papa.

riam, qui eadem sensit & sapuit cum prædecessore & doctore nostro sanctissimo papa Nicolao. Et qui dum voluit adimplere quæ illi ante visa fuerant, in maximum deuenit
* al. * apud vos contemptum & ludibrium diuinus ille Marinus. Et cum noluerit simul duci cum iis qui aliena sentiebant, & quæ ipse coram tua maiestate synodice gesserat, dissoluere & annullare ac irrita reddere, propterea triginta diebus carcere fuit detentus: id sibi gloriæ potius tribuens quam contumeliæ, pro veritate pati. Sed, o iunior Constantine, quomodo non es illum magnum imitatus Constantinum, qui sacerdotum libellos acceptos in ignem proiecit, affirmans se non esse dignum, vt sacerdotes iudicaret? Te itaque monemus, spiritualis noster fili, ne aduersus sanctam Romanam ecclesiam insurgas. Cum vero audiuerimus, quod ex semine tuo filium ad sacerdotium dedicasses, magno hac de causa repleti sumus gaudio. Oramus etiam vt Chelandrium munias, & omnia quæ in eo sunt necessaria adhibeas a mense videlicet Aprili ad Septembrem mensem; mittas præterea qui mœnia nostra custodiant ab Agarenorum incursionibus. Reliqua vero silentio præterimus, cum neque oleum sit nobis pro luminaribus ecclesiæ iuxta debitum Dei honorem. Cui gloria sit in sæcula sæculorum. Amen.

Marinus acerrimus defensor octauæ Synodi.

Commendat Romanam vrbem.

NOTA.

[a] *Epistola.*] In codice Græco post hanc epistolam Stephani papæ hæc subiiciuntur: *Hæc epistola ad Basilium imperatorem missa fuit, sed illam accepit Leo eius filius, cum iam pater vita defunctus esset. Qui cum epistolæ vim intellexisset, & omnia Photii facinora cognouisset, quam primum reuocauit omnes sacerdotes veritatis, qui a Photio anathemate damnato graues passi fuerant persecutiones; & eiecto tyranno & inuasore Photio, fratrem suum germanum introduxit, aduocato etiam Styliano Neocæsareæ metropolita, cognomento Mapa, & aliis eius in persecutione commilitonibus, episcopis, præpositis, presbyteris, diaconis, & aliis pietatis sectatoribus, ait illis: Nostrum ex Deo imperium perpensa veritate, iniquum illum hominem Photium a sede patriarchali eiecit, & vestram persecutionem sedauit. Nec vllo pacto cogam quemquam vestrum, vt inuiti cum illo communicetis; quin potius oro pietatem vestram, vt communicetis cum fratre meo, & fiat vnum ouile. Sin autem inconsultis Romanis, qui Photium damnauerunt, nolueritis fratri meo conuenire, quoniam videlicet a Photio diaconus fuit ordinatus, venite, scribamus & mittamus vna Romam ad pontificem, vt dispenset absolutionem anathematis iis qui a Photio fuerunt ordinati. Scripsit igitur propterea*

imperator epistolam ad pontificem, similiter etiam Mapa metropolitæ Cæsareæ & eius socii. Epistola vero metropolitæ ita se habet.

EPISTOLA STYLIANI AD STEPHANVM PAPAM V.

Sanctissimo ac beatissimo Stephano, domino ac œcumenico papæ Stylianus episcopus Neocæsareæ Euphrateſiæ prouinciæ seruus seruorum Dei, & qui mecum sunt episcopi, nec non omnes episcopi & presbyteri & diaconi sanctissimæ ecclesiæ Constantinopolitanæ, & omnes præpositi per occidentem & orientem constituti, & presbyteri monachi quietam vitam agentes.

Extat supra in fine Cõcilii IV. Constantinopolitani sub alia versione.

DEI catholica & apostolica ecclesia semper prævalet aduersus eos qui illi bellum concitant. Scriptum est enim, quod Dominus imbecilles reddit eius hostes. Et qui aduersus ecclesiam bellum gerit, Dei se hostem constituit. Variæ igitur, o sacrum & venerandum caput, humani generis hostis sunt fraudes, diuersis temporibus alios aliis rationibus a recta via ad vias obliquas homines subtrahentis. Hoc vero præcipue in Dei ecclesia ille facere consueuit, vbi recta quidem agere, laude dignum est, sicut econtra a recto recedere, formidabile existit. Cum itaque in Dei ecclesia multa iniquitatis vasa inuenisset, venerationem quæ sacris imaginibus exhibetur, tum Christi, tum purissimæ eius matris & seruorum eius, ab ecclesiastica disciplina remouere conatus est; sed diuina fauente gratia, nostrorum piorum imperatorum auxilio, nostra ecclesia suum decorem nunc recepit, & abominabilem illum errorem hæresis circa imagines procul abiecit. Quid vero dæmon bonorum operum osor? Nouam iterum concitat tempestatem. Iterum enim Gregorium suscitat cognomento Asbestam, id est, inextinguibilem, & Eulapium, & Petrum, & eorum socios, ac per eos Christi membra abinuicem diuellere, & a sanctissimo Ignatio patriarcha abalienare non dubitauit. Hos itaque patriarcha sæpius synodice aduocatos, & qua decebat humanitate tractans, vt nullo pacto a Dei ecclesia segregati, præda dæmonis fierent, efficere non potuit. Quapropter priuatione tandem & anathemate ipsos damnauit. Illi vero literas miserunt, & legatos ad sanctissimum tunc temporis pontificem Romanum

beatum

B. Leonem, petentes vt ab ipso, quasi iniuriam passi, vindicarentur. Pontifex vero ad patriarcham Ignatium scripsit, rogans eum, vt aliquem mitteret suo nomine in vrbem Romam, vt per eum discere posset, quomodo res se haberet de schismaticis illis. Quod patriarcha Ignatius facere non tardauit, sed misit Lazarum monachum & confessorem vna cum literis, qui rem omnem de Gregorio recte nouerat, & pontificem de singulis edocuit. Quapropter pontifex & ipse damnauit eodem modo quos Ignatius damnauerat, tamquam schismaticos. Sed beato papa Leone vita functo, iterum illi Benedicto papæ successori molestias intulerunt. At Benedictus sanctissimus, re iterum diligenter examinata, eorum damnationem cum Ignatio confirmauit. Qui deinde Photio cuidam schismatico ab ecclesia Constantinopolitana, & in dignitate constituto inhærentes, & eius fauore vtentes apud Bardam principem & auunculum Michaelis imperatoris (qui & ipse arguebatur a patriarcha Ignatio turpis incestus gratia) Ignatium ipsum e patriarchali sede violenter eiiciunt, multas calumnias aduersus eum fingentes, vt imperatorem ipsum ita subduxerint, vt Photium pro Ignatio in patriarchali sede collocarit, a schismaticis electum, & a damnato Gregorio eo die ordinatum. Quando pontifices ipsi, & insigniores ex sacerdotibus, & quicumque in ecclesia potiores erant, segregati sunt propter illegitimam intrusionem schismatici Photii, inter quos etiam ipse fui minimus omnium. Deinde vero multos ille ad se conuulsit, alios quidem perterrefaciens, alios vero male tractans, alios muneribus decipiens. Chirographum præterea propria scripsit manu, nunquam se aduersus Ignatium, nec eos qui ab illo fuerant ordinati aliquid mali tentaturum. Nec deinde magnum temporis spatium interceſſit, & nulla habita ratione proprii chirographi, in celebri templo sanctorum apostolorum Conciliabulo congregato, depositione & anathemate patriarcham Ignatium damnat mœchus ipse & adulter Photius. Deinde vero suam iniquitatem ex superabundanti confirmare volens, ad vestram vrbem Romam, & tunc temporis pontificem Nicolaum misit episcopos cum literis imperatoris, & petiit ab illo legatos mitti ad Constantinopolitanam ecclesiam,

qui perpenderent quæ ipſe contra Ignatium geſſerat: quod factum eſt. Miſſi enim ſunt Rhadoaldus & Zacharias cum commendatitiis literis ad Michaelem imperatorem & Photium. Legati itaque cum Conſtantinopolim veniſſent, congregata eſt Synodus, & legati ſubducti quidem a Photio muneribus, minis vero ab imperatore, nihil fecerunt eorum quæ ipſis fuerant mandata, ſed potius Ignatium damnarunt, Photium vero contra, præter pontificis mandatum, in patriarchali ſede confirmarunt; & ita ad apoſtolicam ſedem cum literis imperatoris & Photii ſunt reuerſi. Quando ſcilicet zelo quodam motus monachus ille Theognoſtus, qui & archimandrita, clam etiam ipſe ſub mentita laicali veſte Romam proficiſcitur, & ſanctiſſimum Nicolaum papam de his omnibus docet, quæ aduerſus Ignatium geſta fuerant. Quapropter pontifex congregata Synodo, ſuos legatos Rhadoaldum & Zachariam damnauit, quod feciſſent præter illa quæ ſibi fuerant demandata. Aliam item Synodum congregat, & Photium mœchum & inuaſorem anathemate damnat, Ignatium vero contra, patriarcham Conſtantinopolitanum literis ſuis declarat, nec non quæcumque geſta fuerant, tum Michaeli imperatori, tum Photio aperte ſignificauit. Cum vero poſt Michaelem ad Baſilium imperii ſceptrum deueniſſet, diuino zelo patriarcha motus ille, acta quæ in vrbe Roma a papa Nicolao geſta ſunt, de Photii eiectione, & de Ignatii reſtitutione confirmauit, & Ignatium ab exilio reuocauit, & Photium a patriarchali ſede eiecit, & ab vtraque parte, Ignatii videlicet & Photii legatos, vna cum literis ſuis ad apoſtolicam ſedem deſtinauit, mittens præterea figmentum illud Photii Pſeudoſynodi aduerſus Nicolaum papam; qui inuentus eſt a legatis vita functus. Hadrianus vero Nicolao cum ſucceſſiſſet, oſtenſa ſunt illi quæ miſſa fuerant. Iterum igitur Hadrianus papa localem Synodum congregauit; & eadem quæ beatus papa Nicolaus, aduerſus Photiū decreuit. Et cum elegiſſet pios viros, Conſtantinopolim miſit, & œcumenica Synodo congregata, præſentibus etiam legatis orientalium ſedium, iterum ſententia promulgatur aduerſus Photium, quod vt mœchus & adulter eccleſiam Conſtantinopolitanam inuaſerit. Quapropter deponitur, & anathemate damnatur, & Ignatius

restituitur. Nec tamen propterea Photius quietem habuit, sed iniquos homines & maleficos & deceptores congregauit, & calumnias falsas fingendo non desitit, quousque beatissimum Ignatium vitam misere relinquere procurauit. Neque hoc solum, sed etiam dum iam Ignatius in propria sede resideret, Photius ab œcumenica Synodo damnatus & anathematizatus in Constantinopolitana diœcesi varias habuit ordinationes. Quin etiam cum militari manu, sicut quondam impius ille Macedonius, in sanctam Dei ecclesiam prosiliit, dum nos comministri sacrum in celebri templo sanctæ Sophiæ faceremus. Qui cum vidissemus Photium ita impudenter in Dei tabernaculum ingredientem, relicto imperfecto sacro aufugimus. Photius vero sacerdotes Domini & comministros nostros magna vi & multis verberibus vel inuitos ad se conuulsit. Ego vero & qui mecum erant episcopi, presbyteri & diaconi, & omnes per occidentem & orientem præpositi monachorum & quietam vitam agentes, infinitus videlicet numerus, diuina gratia inconcussi permansimus, quamuis neque antea neque postea Photio communicauimus: qui cum illegitime (vt dictum est) ecclesiam inuasisset, dubitationem multis iniecit dicentibus, quod hunc Photium videlicet non recipimus, nisi illum confirmauerit Romæ apostolica sedes: quod cum ille didicisset, simpliciores ita decepit. Paulum enim & Eugenium episcopos a Ioanne papa ad Ignatium patriarcham missos, vt cum illo de rebus Bulgarorum prouinciæ agerent. Qui cum inuenissent quod beatus Ignatius iam demortuus erat, Photius illos muneribus corruptos decepit, & imperatoris minis coegit, vt dicerent coram omni clero & episcopis, & reliquo populo, quod contra Ignatium a Ioanne papa essent missi, vt illum anathemate damnarent, & Photium patriarcham promulgarent. quapropter plerique comministrorum nostrorum sunt decepti. Ille vero etiam vestram apostolicam sedem fraudibus eludere volens, literas composuit nomine Ignatii patriarchæ & comministrorum eius, quibus orabat beatitudinem apostolicæ sedis, vt Photium reciperet. & has literas ad nos miserunt. quapropter Petrus presbyter a vobis in vrbem regiam cum venisset cum Paulo & Eugenio, Photium ab apostolica sede receptum promulgarunt.

Hinc capta occasione etiam politicas curas in se susceptit, & ita regiam potestatem vsurpare contendebat. Abbatulum enim quemdam ignobilem & humilem atque maleficum sibi familiaritate coniunxit, cuius pater Santabarenus cognomento dicebatur, Manichæus quidem secta, & veneficus professione, qui cum agnitus esset, & capi dubitaret, ad Bulgaros confugit, adhuc impietatis morbo laborantes, vbi ille Christianorum fidei abrenuntiauit. Huius itaque filius Abbatulus prædictus Constantinopoli adhuc iuuenis manens, traditur Studitarum monasterio a Barda Cæsare, & ibi alitur. Cum vero ad perfectam venisset ætatem, & omnem iniquitatem calleret, adhæret Photio suo simili, quem Photius sacerdotem ordinauit in priore illa sua intrusione ad patriarchalem dignitatem. Cum vero Photius a patriarchali sede fuisset eiectus, post œcumenicæ Synodi promulgationem, Santabareni filius prædictus Abbatulus suggerit Photio vt aliquem inueniret domesticorum imperatoris: affirmabat enim per hunc iterum Photium se posse restituere. Inuentus itaque Nicetas cognomento Plorans, qui multis muneribus deceptus, quæ a Santabareno venefico magica pocula & esculenta fuerant parata apponens imperatori, fecit, vt Photius ille exosus, amicus videretur, & sanctissimo Ignatio patriarchalem sedem tenente, Photium ad palatium reuocauit ex eo loco qui Augustus dicitur, & in palatio contubernalem Photium habebat, vt Photius magis esset patriarcha quam Ignatius ipse, licet in patriarchali sede ipse Ignatius resideret. Quapropter, vt supra diximus, ordinationes habebat, & ita imperatorem aduersus Ignatium irritauit vt ei vitam male abstulerit. Qui cum ita male fuisset mortuus, statim Photius eiusdem sedem occupauit, secum habens Santabarenum illum, quem imperatori familiarissimum reddidit, & Euchaitarum episcopum constituit; insignia etiam monasteria in aliis diœcesibus constituta & aliis episcopis subdita, ab illis abstulit, eaque tradita Santabareno, vt illa Euchaitarum ecclesiæ aggregarentur, & episcopi in illis a Santabareno ordinarentur. Santabarenus præterea iste vna cum Photio aduersus piissimum imperatorem nostrum Leonem, qui nunc rerum potitur, malum consilium iniit, & eius patrem Basilium aduersus eum irritant, affir-

mantes Leonem insidiari & aduersari paternæ voluntati. Cum vero insanabili morbo laboraret Basilius, & iam morti propinquus esset, putauerunt quod illo volente, & filio iam procul absente, facile ipsi imperium obtinerent, vt per se, vel per alium quem vellent, illud administrarent. Sed Dei prouidentia non permisit eorum iniquitatem impleri. Licet enim Leo filius a patre Basilio inter priuatos homines haberetur, quinimo carcere detineretur custoditus, post patris obitum ad imperiale solium euectus est. Qui Photium quamprimum eiecit, tamquam multarum iniquitatum auctorem. Nos vero qui illi non obediebamus, & præterea multa mala passi sumus, illis miseriis idem Leo imperator liberauit. Quoniam vero scimus, quod a vestra apostolica sede corrigi, & iuxta Canones corripi debemus: hac de causa humilibus his nostris literis tuam oramus venerabilitatem, vt misericorditer nobiscum agas, cum populo videlicet, qui non sine rationabili causa Photii ordinationem recepit, vt ne qui apostolicæ sedis legatos Rhadoaldum & Zachariam, qui initio Photium confirmarunt in Constantinopolitana sede, deinde Eugenium & Paulum, qui secunda vice cum Photio communicarunt, excepit, vna cum Photio interitu damnetur, nec alius infinitus numerus ab ecclesia pellatur; hoc enim facere consueuit ecclesia. Oecumenica enim Synodus quarta Dioscorum iniquitatis principem & auctorem, Flauiani interfectorem, beati videlicet patriarchæ Constantinopolitani, damnauit & homicidam & hæreticum, vt qui ausus est sanctissimo papæ Leoni excommunicationem irrogare: eos vero qui a Dioscoro fuerant ordinati, vel lapsi fuerant, cum tamen pietatis sectatores fuissent, per pœnitentiam illos suscepit. Nicæna etiam septima Synodus auctores hæresis Iconomachorum damnauit, illorum vero sequaces per pœnitentiam admisit. Quapropter decet etiam tuam singularem virtutem, Photium quidem tamquam ab initio schismaticum, & a schismaticis illegitime ordinatum & propter alia multa, quæ operatus est mala, expellere: eos vero qui ab ipso decepti sunt, misericorditer cum illis dispensari rogamus, vt ecclesiæ Constantinopolitanæ pax & tranquillitas ita restituatur, & non alii quidem Apollo, alii Cephæ sint, & alii Pauli, & sic vnum 1. Cor. 1.

corpus ecclesiæ diuidatur, sed omnes vnanimes, tamquam vnum caput habentes Christum Deum & Saluatorem omnium nostrum, omnes communiter illi laudes offeramus, & eius præcepta similiter prædicemus: neque propter vnum hominem peccatorem tantus numerus pereat. Nos enim, vt diximus, imperatorum Christo dilectorum nutu Constantinopolim venientes; dum multi nos ad communionem impellunt, & iuramento affirmant se ab apostolica sede dispensationis indultum obtinuisse, vt absque impedimento sacerdotalem dignitatem exercitare possent, nullo tamen pacto illis fidem adhibuimus, a tua sanctitate expectantes aliquid firmi & certi. Hoc autem ausim affirmare, o venerandum caput, Deum adhibens testem, quod nullus eorum, qui cum Photio communicarunt, propria id fecerit voluntate, sed potius principum violentia. Quapropter tuam rogamus beatitudinem, vt populum, parum abest, desperatum misericorditer suscipias. Rogat te Petrus, cuius sedem administrandam obti-
Matth.18. nes, qui ab omnium Domino edoctus fuit, vt septuagies septies ignosceret, etiam iis qui scienter deliquerint. Exaudi nos, vt etiam tu a Deo benignitatem desuper obtineas, & longo tempore ecclesiam apostolicam regere valeas precibus sanctissimæ Dei genitricis, cælestium potestatum, apostolorum, prophetarum, martyrum, confessorum, & omnium sanctorum. Amen.

EPISTOLA II.

STEPHANI PAPÆ V.

AD EPISCOPOS ORIENTALES.

Ipsis pro ordinatione Stephani patriarchæ Constantinopolitani dispensationem petentibus, eo quod a Photio diaconus ordinatus fuisset, respondet, & vlteriorem informationem petit.

Stephanus episcopus seruus seruorum Dei vniuersis episcopis & reliquis clericis, &c.

Extat supra in fine Concil. Constantinop. IV. tom. 13.

CATHOLICA Christi & Dei nostri ecclesia fundata super firmam petram, apostoli videlicet Petri confessionem, licet plurimis tempestatibus & fluctibus agitetur, nihilo minus confirmatur & augetur. Nec mirum si huma-

ni generis hostis membra ecclesiæ tentare aggreditur, qui caput ipsum Dominum nostrum Iesum Christum tentare non dubitauit. Nec igitur mirum si Photium satis exosum ab ecclesia damnatum eieciſtis, qui salutiferam Domini crucem ita delusit, per quam videlicet venerandam crucem omnia dona sacerdotalis ministerii perficiuntur, & sancti baptismatis lauacrum sanctificatur. Prædictus itaque Photius laicus homo, si regiam viam ambulasset, & decretis sanctorum patrum inhæsisset, ad tantam insaniam nunquam deuenisset. Quapropter qui Christi humilitatem, venerandam scilicet crucem contemnunt, percussi sunt tamquam primogenita Ægypti: tunc enim Israelitarum primogeniti cum essent signati, seruati sunt ac custoditi. Quid vero erat ille sanguis agni in limine Israelitarum, nisi crux passionis Christi, quæ in frontibus fidelium imprimitur? Quicumque igitur salutarem crucem paruipendit, euangelico ense interimitur. Sed de Photio quidem ita vos scripsistis: illas vero imperatoris literas cum legisse-mus, easdem a vestris procul abesse comperimus. Ita enim se habebant, Quod Photius quietam vitam elegit. Quapropter in dubitatione versamur. Multum enim interest, abrenuntiasse, & expulsum esse. Nos igitur absque diligenti inquisitione qualecumque iudicium proferre non possumus. Quapropter nunc sententiam prorogauimus: & opus est, vtriusque partis religiosissimos episcopos mitti, vt perpensa omni dubitatione, & veritate vtrimque manifestata, dicere possimus quod Deus voluerit. Romana enim ecclesia instar speculi & exemplaris reliquis ecclesiis constituitur. Et quodcumque definierit, in sempiternum manet incorruptum, & hac de causa sententias magna cum inquisitione ferre decet. *Exod.* 12.

FRAGMENTVM EPISTOLÆ STEPHANI PAPÆ V. AD FVLCONEM RHEMENSEM ARCHIEPISCOPVM.

Pro Teutboldo Lingonensi episcopo.

Nos autem, qui omnium ecclesiarum in beato Petro apostolorum principe curam susceepimus, scientes inter

epiſcopos non haberi eum qui neque a clero electus, neque a populo eſt expetitus, ſæpe dictum Teutboldum venerabilem diaconum, ipſorum lamentabilibus precibus inclinati, Lingonenſis eccleſiæ epiſcopum conſecrauimus, condigna ſententia præuaricatoribus illata, licet & aliis præuaricationibus fuerint impediti. Quapropter tuæ iniungimus ſanctimoniæ, vt his noſtris apoſtolicis literis perceptis, poſtpoſita dilatione ad Lingonenſem accedas eccleſiam, & eumdem Teutboldum a nobis ſolenniter conſecratum epiſcopum exinde reueſtias, omnibuſque archiepiſcopis & epiſcopis innoteſcas, pro tantæ contumaciæ vltione nos eiuſdem eccleſiæ ſpecialem ſolicitudinem ſuſcepiſſe, pro tanti laboris maceratione & oppreſſionis illatæ releuatione. Quidquid autem idem venerabilis epiſcopus Teutboldus vobis ex noſtra parte retulerit credite, & affectui mancipare nullo modo ambigite: vtpote tuam reuerentiam circa nos deuotam conſiſtere credimus.

NOTA.

[a] *Epiſtolæ.*] Huius contenta recenſens Flodoardus libro 4. cap. 1. hiſt. Rhemenſis iſta ſcribit, *Stephanus papa ad Fulconem Rhemenſem archiepiſcopum ſcribit pro Teutboldo Lingonenſi epiſcopo, ſignificans ad ſe huius Lingonenſis eccleſiæ querimoniam peruenisſe, quod obeunte Iſaac epiſcopo, inconſulto clero & populo, Egilonem quemdam monachum nuper de ſæculo venientem in epiſcopum Aurelianus Lugdunenſis ordinauerit, eiſque vi illata præpoſuerit nolentibus, quo diuina vocatione homine excedente, ne in idipſum incurrerent, concordi voto clerus & populus Teutboldum ipſius eccleſiæ diaconum eligentes, ab ipſo papa ſibimet in epiſcopum conſecrari petierint: ſed ille vniuſcuiuſque eccleſiæ priuilegium inconcuſſum ſeruare volens id agere diſtulerit, eumque præfato Aureliano direxerit, ſcribens ad eum, vt ſi cleri populique vota in eum concordarent, & ſacri Canones illi non obuiarent, manus huic imponere nequaquam differret. Quod fieri ſi ratio prohiberet, & idipſum ſibi reſcriberet, interim tamen alterum inibi ordinare nullo modo ſe inconſulto præſumeret. Simulque & * Oirannum Senogallienſem epiſcopum a ſuo latere direxerit executorem. Quem deludens Aurelianus ad Lingonenſem præmiſerit vrbem, pollicitus ſe citiſſime ſubſecuturum. Quo cum diu expectaretur, nec ipſe aduenerit, nec moræ ſuæ cauſam innoteſcere, vel papæ remandare præuiderit. Quocirca iterato clerus & populus cum decreto manu omnium roborato præfatum electum Romam remiſerint, obnixe ſibimet illum conſecrari petentes: ſed nec tunc id agere acquieuerit volens Lugdunenſi eccleſiæ collatum priuilegium immutilatum conſiſtere: ideoque iam dicto Aureliano iterato reſcribens mandauerit, vt quia concordi voto clerus*

* ſ. Otrannum

clerus & populus iam dictum diaconem expetebat, aut ipsum consecraret, aut quid in eo reprehensibile iudicaret rescribere maturaret: sed is priori inobedientiæ contumaciam adiiciens, non solum oblatum consecrare, seu quid in eo reprehensibile iudicaret sibi rescribere contempserit, verum etiam contra interdicta, & sacrorum Canonum statuta quemdam extraneum, & eidem ecclesiæ ignotum, in angulo ordinatum, illis ingerere niti præsumpserit. At hi potius laborem subire quam subiici ignoto eligentes ad se redierunt, implorantes ne pateretur ecclesiastica iura violari.

PRÆCEPTVM CAROLI CRASSI REGIS ET IMPERATORIS, QVO ECCLESIÆ Cabilonensi canonica episcoporum suorum electio concessa est.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Carolus diuina fauente clementia imperator Augustus.

SI ea quæ diuinis conueniunt auctoritatibus præcepto nostræ altitudinis confirmamus, supernã ob id gratiam promereri nullo modo dubitamus. Quocirca omnibus sanctæ ecclesiæ fidelibus & nostris, præsentibus & futuris, notum esse volumus, quod venerabilis Agilmarus Aruernorum præsul, adiens genua serenitatis nostræ, innotuit quoniam Girboldus Cabilonensis ecclesiæ venerabilis antistes & reuerendus, infirmitate iam simulque senio confectus, non modicum metu sui obitus ciuibus & filiis ecclesiæ suæ inferret dolorem. Itaque nostram humiliter deprecatus est dominationem, vt præfatæ ecclesiæ canonicam electionem concedere deberemus. Placuit ergo nobis saluberrimæ acquiescere postulationi. Decernimus igitur, & pro Dei amore hoc eidem concedimus, vt obeunte pastore proprio, omni deinceps tempore canonicam habeat electionem. Hoc denique, quod diuino amore concessimus, nostro imperiali præcepto confirmauimus, & annulo nostro insigniri iussimus.

Signum Caroli serenissimi Augusti.

Salomon notarius ad vicem Liutvardi archicancellarii recognoui, & subsignaui. Datum pridie Idus Iunii, anno ab incarnatione Domini DCCCLXXXV. anno vero regni domni Caroli imperatoris VIII. imperii vero V. Actum apud Gundulfi villam, in Dei nomine feliciter. Amen.

PRÆFATIO, SEV APPARATVS REGIS † ALVREDI MAGNI AD LEGES SVAS TAM ECCLESIASTICAS quam ciuiles, e sacra pagina desumptas.

CIRCA ANNVM CHRISTI 887.

† Nonnulli Ælfredum, Alfredum & Alfridum nominant. Filius erat Ethelwulphi regis Anglosaxonum.

LOCVTVS *est Dominus ad Moysen sermones hos, dicens: Ego sum Dominus Deus tuus, qui te eduxi ex Aegypto domo seruitutis. Deos alios nullos præter me habeto.*

Exod. 20. Versio Guil. Lombard. e Saxonico.

Nomen meum inaniter ne adhibeto, neque enim te sinam impunitum, si nomen meum frustra adhibueris.

Diem sabbati sancte agere memento: sex diebus tuas res agito, septimo autem die ab omni labore cessato, tu & filius tuus, & filia, seruus & ancilla, iumenta tua, & apud te degens peregrinus. Nam cum sex diebus fecisset Christus cælum, terram, mare, quæque in eis sunt omnia, conquieuit die septimo, & propterea diem sabbati sacrum esse voluit.

* Deus

Patrem tuum matremque quos Deus tibi dederit honorato, vt diu ætatem producas in terra.

Hominem ne occidito.

Ne furator.

Ne adulterator.

Falsum testimonium contra vicinos ne dicito.

Vicini bona ne concupiscito.

Deos aureos aut argenteos ne facito.

Exod. 21.

Hæc autem eis iura propones. Si quis emerit seruum Christianum, *sex annos seruito, septimo autem anno manumittitor gratuito. qualicumque veste indutus venit, tali manumittitor: atque si vxorem habuerit, ea simul exito. Sin dominus ei vxorem dederit, femina & nati domini sunto. Quod si seruus dixerit: Teneor amore domini mei, vxoris, natorum, & rerum mearum, nec cupio manumitti; eum dominus ad* templi ostia adducito, eique ad postem applicato aurem subula perforato: & ille ei perpetuum seruito.

* Hebræi.

* iudicet

Si quis filiam suam vendiderit in famulatum, ea ne ancillarum in morem seruito. in extraneam gentem vendendi potestas ei non esto. Verum si ea domino displicebit, in alienam gentem liberam manumittito. At si eam filio suo destinauerit, vestitum,

pudicitiæ precium, dotemque ei concedito. Si nihil horum ei præstiterit, manumittitor gratuito.

Qui volens hominem occiderit, morte mulctator. At qui non est insidiatus, sed in eum inuitus, necessitate impulsus, aut forte fortuna (quasi sibi a Domino in manus traditum) incurrerit, ad asylum confugito, vitaque ac iuris publici commoditate fruitor. At si quis proximi sui necem per dolum de industria machinatus fuerit, is vel ab ara mea ad necem abstrahitor.

Qui patrem aut matrem percusserit, capitale esto.

Qui hominem liberum clepserit, eumque vendiderit, capitis pœna esto.

Qui patri aut matri maledixerit, morte plectitor.

Si quis alterum orta contentione percusserit lapide vel pugno, ita tamen vt foras baculo innixus iuerit, medicum ei adhibeto, atque opera ea quæ infirmus patrare non poterit, ipse vicaria præstato.

Si quis seruum aut ancillam suam percusserit, si quidem diem vnum aut alterum superstes fuerit, non tenetor, quoniam pecunia eius est: verum si præsens mors secuta fuerit, tenetor.

Si quis dimicando mulierem grauidam percusserit, ad eam rem arbitri sunto, ad quorum æstimationem damnum sarcito: Sin mortua fuerit, vitam pro vita pendito.

Si quis alteri oculum effoderit, oculum pro oculo pendito, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, adustionem pro adustione, vulnus pro vulnere, vibicem pro vibice.

Si quis serui sui, aut ancillæ oculum percusserit, eumque corruperit, eum pro oculo manumittito: & si serui sui aut ancillæ dentem excusserit, eum pro dente manumittito.

Si bos virum aut feminam cornu petiuerit, & is mortuus fuerit, bos lapidator, eius caro ne comestor, dominus autem bouis impunitus esto, modo bouem iam biduo aut triduo petulcum fuisse non sciuerit. At si dominus eius admonitus fuerit, neque tamen custodierit, isque virum aut feminam occiderit, & bos lapidator, & dominus eius morte plectitor, aut vitæ suæ precium dato, quantumcumque ei fuerit ab arbitris impositum. Siue puerum, siue puellam petiuerit, idem iuris esto. Seruum aut ancillam si petiuerit, argenti ter deni solidi domino soluuntor, bos lapidator.

Si quis fossam aperuerit, vel dimiserit, nec obduxerit, æstimationem iumentorum quæ eo deciderint præstato, ipse mortua habeto.

Si cuius bos alterius bouem vulnerarit, atque is mortuus fuerit, bouem viuum vendunto, atque eius precium & mortuum etiam domini diuidunto. At si domino compertum fuerit bouem antea petulcum fuisse, neque eum dominus eius custodierit, bouem pro boue pendito, ipse carnem habeto.

Exod. 22. *Si quis bouem alterius clepserit, mactauerit, vendideritve, * duos boues pro vno reddito, & quatuor balantes pro vna. Si non habet vnde reddat, ipse pro furto venditor.* * quinque

Si fur noctu in domum alterius inuasurus percutiatur, atque mortuus fuerit, homicidii pœna non esto, nisi orto sole: tum homicidii pœna sequitor, ni eum alter necessitate impulsus percusserit. Si deprehensum fuerit penes eum vita præditum quidquam quod clepserit, duplum reddito.

Si quis alterius vineæ, terræ satæ, aut pascuæ damnum intulerit, sarcito.

Si segetem immissus ignis corruperit, autor ignis detrimentum præstato.

Si quis apud alterum bona deposuerit, qui ea clam surripuerit, duplum præstato: at si compertum non habuerit ea quis clepserit, ipse quod dolo malo non est vsus fidem facito. Si vita præditum fuerit quod fidei suæ commissum est, atque is teste adhibito, siue ab hostibus abactum, siue mortuum esse confirmarit, rem ne reddito: verum si testem non exhibuerit, nec se culpa liberare potuerit, iusiurandum interponitor.

Si quis virginem non sponsam pellexerit, & cum ea rem habuerit, mulctatus pecunia eam sibi in matrimonium dotato. Sin puellæ pater eam illi locare nolit, argentum pendito vt fert dos virginum.

Feminas sagas, incantatrices, & ariolantes mulierculas, viuere ne sinito.

Quicumque rem habuerit cum bestia, capite plectitor.

Qui diis sacrificauerit, intereat.

Peregrinum aut incolam ne lædito, nam peregrini fuistis in Aegypto.

Viduam nullam aut pupillum premito, neve angito. Si presseris, cum ad me conquerentur, eorum ego querelas exaudiam, & vos ferro trucidabo meo, eruntque vestræ coniuges viduæ, & liberi pupilli.

Si cui tuorum socio tecum versanti pecuniam mutuam dederis, ne te ei feneratorem præbeto, neve ei vsuram imponito.

Si vestem alterius qui id vnicum habet operimentum in pignus acceperis, ante solis occasum reddito: quia si apud me questus fuerit, ego quidem illum pro mea misericordia exaudiam.

Domino tuo ne maledicito, neve eum execrator qui est in natione princeps.

Decimas, primigenia, & adulta tua Deo dato.

Carnem a bestiis laceratam ne gustatote, sed ad canes proiicitote.

Mendacis rumusculos falsos ne accipito: ei ne auscultato, neve eius in sententiam ito vt sis testis iniurius. Exod. 23.

Multitudinis flagitia ne sequitor: nec in lite de recto in sententiam multitudinis deflectito, neve cum errore quidquam commune habeto.

Si aduersarii tui quadrupedem errantem offenderis, ei reducito.

Iuste iudicato; inopique & aduersario, perinde atque diuiti & amico, sis æquus.

A mendacio abesto.

Insontem & iustum ne interficito.

Donum ne accipito, cæcat enim sæpissime vel perspicaces & prudentum rationem peruertit.

Peregrinum & incolam nulla iniuria afficito.

Nomina aliorum deorum iureiurando ne vsurpato, neve in ore habeto.

Hæc ea sunt iura quæ rerum omnium præpotens Deus ipse Moysi custodienda proposuit. Vnigenitus porro Dei Filius salus nostra Iesus Christus vbi in mundum venisset, edisseruit palam, non eo se descendisse, legem datam vt violaret, sed vt omni cum mansuetudine & bonitate impleret. Veræ etenim pietatis disciplinam tradidit. Post hunc vero cruci affixum, discipuli (dum adhuc vna essent, nec annuntiandi euangelii causa segregarentur) multas quidem Christo nationes adiunxerunt, & diuinæ voluntatis legatos atque interpretes ad Antiochiam, Syriam, & Ciliciam miserunt. Cumque eis quod ibi accidisset renuntiatum esset, has ad eos literas dederunt. Hæc igitur ea est epistola quam apostoli miserunt omnibus Antiochiæ, Syriæ, & Ciliciæ populis, qui quidem a seruitute gentium ad Christum conuersi essent.

Apostoli & seniores fratres vobis salutem dicunt.

Quandoquidem audiuimus quosdam homines a nobis Ex 15. Act.

nonnullis demptis aut additis.

profectos vos sermonibus turbauisse; cumque nonnulla, quæ certe a nobis mandata non habebant, vobis indicere vellent, animos vestros errore potius labefactasse, quam sana & integra instituisse doctrina: visum est nobis vna coactis, electos viros ad vos mittere, Barnabam, & Paulum, qui suam vitam exposuerunt pro Christi nomine; vna cum his misimus Iudam & Silam, qui & ipsi verbis eadem referant. Visum est enim sancto Spiritui & nobis, nihil amplius necessarii oneris imponere quam hæc: Abstinendum esse ab iis quæ simulacris immolata sunt, & sanguine, & suffocato, & stupro: Et quod vobis fieri non velitis, id aliis ne faciatis.

Legum omnium summa.

Ex hoc vnico præcepto satis liquet, vnicuique ex æquo ius esse reddendum, neque enim alio quocumque iudiciali libro opus fuerit: hoc solum meminerit qui sedet in alios iudex, nolle se aliam de aliis proferre sententiam, quam de se ipso latum iri voluerit. Vbi vero propagato Dei euangelio plurimæ nationes atque adeo Angli verbo Dei fidem adiunxerant, nonnulli per orbem terrarum Cœtus, atque etiam in Anglia episcoporum aliorumque clarissimorum sapientum Conuentus agebantur: atque hi diuina edocti miseratione cuique iam primum peccanti pœnam imperabant pecuniariam, eiusque (absque omni diuinæ offensionis concitatione) exigendæ munus magistratibus (data prius venia) deferebant. Proditori tantummodo ac domini desertori hanc mitiorem pœnam haud infligendam existimarunt; quippe qui eiusmodi viro minime parcendum censuerunt: tum quod Deus contemptores sui omni miseratione indignos voluit, tum quod Christus illorum qui ei mortem obtulerunt, non est omnino misertus: dominum vero præ ceteris colendum statuit. Hi igitur multis quidem in concionibus singulorum scelerum pœnas constituerunt, easdemque literarum monumentis commendarunt.

Synodorum in Anglia primus vsus.

Has ego Aluredus rex sanctiones in vnum collegi, atque easdem literis mandaui, quarum bonam certe partem maiores nostri religiose coluerunt. Multa etiam mihi digna videntur quæ a nobis hac etiam ætate pari religione obseruentur: nonnulla tamen quæ nobis minus commoda videbantur ex consulto sapientum partim antiquanda,

Consilium Alureds in condendis his legibus.

partim innouanda curaui. Ac quoniam temeritatis videatur ex suis ipsius decretis quemquam plura literarum monumentis consignare, tum etiam incertum sit qualem apud posteros habitura sint fidem quæ nos magni facimus: quæcumque in actis Inæ gentilis mei, Offæ Merciorum regis, vel Ethelberti (qui primus Anglorum sacro tinctus est baptismate) obseruatu digna deprehendi, ea collegi omnia, reliqua plane omisi. Atque in istis discernendis, ego Aluredus occidentalium Saxonum rex, prudentissimorum e nostris consilio vsus sum, atque iis omnibus placuit edici eorum obseruationem. Quos secutus sit.

LEGES ECCLESIASTICÆ

ALVREDI MAGNI REGIS ANGLORVM e ciuilibus suis aliis decerptæ.

TITVLI LEGVM ECCLESIASTICARVM.

I. *De iureiurando & pignore.* Ll. Sax. cap. 1.
II. *De immunitate templi.* Ll. Sax. cap. 2.
III. *De fideiussione violata.* Ll. Sax. cap. 3.
IV. *De sacrarum ædium immunitate.* Ll. Sax. cap. 5.
V. *De sacrilegio.* Ll. Sax. cap. 6.
VI. *De iis qui moniales e templis rapuerint.* Ll. Sax. cap. 8.
VII. *De fornicantibus.* Ll. Sax. cap. 10.
VIII. ..... Ll. Sax. cap. 11.
IX. *De pugna.* Ll. Sax. cap. 15.
X. *De eo qui monialem contrectarit.* Ll. Sax. cap. 18.
XI. *De eo qui monacho nummum concrediderit.* Ll. Sax. cap. 20.
XII. *De sacerdotum pugna.* Ll. Sax. cap. 21.
XIII. *De stupro.* Ll. Sax. cap. 25.
XIV. *De eo qui se religione obstringit.* Ll. Sax. cap. 29.
XV. *De pugna coram senatore, vel sacerdote regio.* Ll. Sax. cap. 34.
XVI. *De pace violata in vrbe regia.* Ll. Sax. cap. 36.
XVII. *De terra ex scripto possessa.* Ll. Sax. cap. 37.
XVIII. *De diebus festis & solennibus.* Ll. Sax. cap. 39.

LEGES ECCLESIASTICÆ.

I.

IN primis (vt quidem est apprime necessarium) iurisiurandi, & dati pignoris religionem, omnibus studiose ac diligenter curandam proponimus: tum si quis necessitate coactus iurauerit, pignusve posuerit, quo is ad insidias domino suo parandas, vel ad opem iniuste cuiuis afferen-

dam astringatur, resiliat potius, quam cœpto insistat suademus. At si spoponderit quod iuste & legitime præstare poterit, neque præstiterit, arma fortunasque suas omnes amicorum fidei concredito, ipse in custodiam regiam 40. dies mittitor, subiturus id supplicii quod ei episcopus pro meritis imposuerit. Hic si ex proprio non habuerit quod edat, cognati ei cibum suppeditanto. Sin etiam cognati (si quos habuerit) eius victui suppeditando impares fuerint, ipsum præpositus regius sustentato. Atqui si ad armorum deditionem vi vinclisque constrictus perpellatur, armis & rebus suis omnibus mulctator: & si contumaciter resistendo mortem occubuerit, solutio æstimationis capitis eius non esto. Sin fugam agitarit, fugientemque anteuerterint, 40. dies in carcerem (vt quidem antea fieri oportuit) coniicitor. Verum si fuga elapsus fuerit, ab omni legis patrocinio destitutus habetor, atque in omnibus Christi ecclesiis anathema esto. Quod si quisquam alius pro eo fidem dederit, pœnas fideiussionis violatæ dato, & fidei læsæ supplicium quod ei fuerit a sacerdote imperatum subito.

II.

Criminis cuiuscumque noxius (si quidem id villam regis, aut familiam honoratam aliquam non attingat) si ad fanum confugerit, tres noctes quibus saluti suæ prospiciat (ni interim in gratiam redierit) ibi maneto. Ac si quis eum per id temporis plagarum, vinclorum, aut vulnerum metu profligarit, mulcta, vel ipsa capitis æstimatione, prout eius gentis feret consuetudo, noxiam omnium sarcito: fani porro æditui 120. solidorum numeratione pacis ecclesiæ violatæ pœnas luito.

III.

Qui fideiussionem regi oblatam violarit, noxiam prout æquum fuerit sarcito, & ipsa fideiussionis violatio quinque libris Merciorum denariorum pensator. Violatio fideiussionis aut pacis archiepiscopo datæ, 3. libris æstimator: episcopis aut senatoribus, duarum librarum censetor.

IV.

Vnicuique porro templo religiose ab episcopo consecrato hanc pacem concedimus. Si quis alteri inimicatur, isque templi suffugium implorarit, per septem dies a nemine abstrahitor, si quidem præ fame viuere possit, &

viam

viam vi non aperuerit. Qui secus fecerit, violationis pacis regis & ecclesiæ tenetor, & criminis etiam grauioris, si quid inde rapuerit. Quin si ædituis magnopere fuerit illo loco vtendum, illum alia in domo quæ plura non habeat ostia quam ipsum templum inclusum curanto, fanoque præpositus ei interim cibus ne suppeditetur videto. Verumtamen si is in ditionem aduersariorum arma sua dedere voluerit, 30. diebus incolumem illi eum custodiunto, & tum demum cognatorum in manus tradunto. Porro autem hoc pacis beneficio ecclesia fruitor. Si quis commissi alicuius maleficii, prius tamen non patefacti conscius, ad templum confugerit, idemque in Dei nomine fassus fuerit, dimidium mulctæ ei remittitor.

V.

Qui in templo quid clepserit, simplicem rei surreptæ valorem soluito, mulctam precio rei congruam pendito, & manus quacum furatus est ei præciditor. Qui si manum precio redimere voluerit, idque ei concedatur, proprii capitis æstimatione data id facito. Qui die dominico, festo natiuitatis Domini, aut paschatis sacrosancto Iouis die, aut diebus lustrationis, furtum admiserit, perinde ac si tempore quadragesimæ id flagitii perpetrasset, duplo noxiam sarcito.

VI.

Qui monialem de cœnobio citra bonam regis aut episcopi veniam eduxerit, 120. solidos numerato, quorum 60. regi dantor, residui episcopo & ipso cœnobii præfecto. Femina vero & infans, si quem procrearit, etsi raptore mortuo superstites fuerint, omni tamen fortunarum eius parte excidunto. Infans porro si quando occidatur, eam æstimationis capitis partem quæ ad maternam cognationem spectabit rex habeto, paterni vero consanguinei propriam ipsorum partem consequuntor.

VII.

Si quis vxorem viri 1200. solidis æstimati pellexerit, dato eo nomine eius viro 120. solidos. Si cum vxore hominis qui 600. censetur solidis fornicetur, pendito solidos centum. Si quis cum vxore hominis pagani rem habuerit,

40. solidos soluito. Atque solutio hæc tota, pecude præstanda est: homo tamen propterea ne venditor.

VIII.

Qui mamillas vxoris viri cuiuscumque pagani manu tractarit petulanti, feminæ solidos sex numerato. Eam si is humi prostrarit, nec tamen cum illa rem habuerit, 10. solidos pendito. Sin cum ea coierit, 60. solidorum pœna esto. Et si quis alius eam prius adulteratus est, 30. tamen solidis noxiam sarcito. Is porro si propterea in ius vocetur, aut pro ratione 60. hydarum criminationem diluito, aut mulctæ partem dimidiam pendito. Illud ipsum si mulieri illustriori familia oriundæ contigerit, mulcta (prout eius fuerit capitis æstimatio) augetor.

IX.

Qui præsente archiepiscopo dimicarit, ferrumve distrinxerit, 150. solidis mulctator: sin præsente episcopo aut senatore pugnatum fuerit, 100. solidis culpa pensator.

X.

Qui monialis vestem, aut illius vbera inuitæ manu tractarit petulanti, quod ei qui feminam plebeiam contrectarit imperauimus, id duplum præstato.

XI.

Si quis monacho citra bonam cœnobiarchæ veniam pecuniam concrediderit, eaque funditus perierit, illius damno sit qui commisit.

XII.

Sacerdos si quempiam interfecerit, eorum omnium quæ ope domicilii fretus acquisierit, confiscatio sequitor; eumque gradu spoliatum episcopus e fano pellito, ni dominus data capitis æstimatione veniam illi exorarit.

XIII.

Qui per vim pagani hominis ancillam stuprarit, pagano solidos senos numerato, & 60. præterea solidis mulctator. Seruus si seruulam stuprarit, virga virilis ei præciditor. Qui teneræ ætatis virginem stuprarit, eadem lege tenetor qua is qui adultam compresserit.

XIV.

Si quis Deo sese religione obstrinxerit, eumque alius criminetur, eorum aliquid quæ nuncuparat non persoluis-

se, ipse primus in quatuor templis eius rei fidem iureiurando firmato, tum alter (si se criminis suspicione liberare voluerit) in duodecim templis id facito.

XV.

Si quis coram senatore regio in frequenti plebis concione dimicarit, tum capitis æstimationem, tum mulctam, prout æquum fuerit, præstato: & senatori 120. solidos numerato. Qui coactam populi concionem armorum extractione commouerit, dato senatori 120. solidos. Hoc ipsum si præsente alio quocumque in locum eius substituto, aut coram sacerdote regio euenerit, 30. solidis culpa pensator.

XVI.

Pacis in vrbe regia violatæ pœna 120. solidorum esto: in vrbe archiepiscopi 90. solidorum: in vrbe episcopi aut senatoris, 60. solidorum censeatur. Pacis violatio in villa hominis 1200. solidis æstimati, 30. solidis pensator: in villa eius qui 600. censetur solidis, 15. solidorum solutione sarcitor. Qui pagani sepem perruperit, 5. solidis mulctator. Si tale quidpiam in profectione militari, aut tempore quadragesimæ delinquitur, duplo compensator. Qui tempore quadragesimæ velum sacrosanctum venia non impetrata coram auulserit, 120. solidos dato. Quadragesima.

XVII.

Qui terram habuerit per scripturæ seriem sibi a maioribus relictam, ab heredibus ad alios alienandi potestas ei non esto, si quidem præsentibus cognatis coram rege, aut episcopo, scriptura aut testimonio probetur, omni alienatione ei interdixisse illum qui prius concessit, talemque ei imposuisse legem cum primo dederit. Prisca episcopi reuerentia.

XVIII.

Hisce diebus sequentibus festa liberis & ingenuis omnibus licentia conceditor: seruis autem atque iis qui sunt legitima officiorum seruitute obligati, non item. Duodecim dies a festo natali Domini. Dies ille quo Christus subegit diabolum. Dies quo agitur anniuersarius beati Gregorii festus. Dies ante festum paschatis septem, & totidem dies festum illud insequentes. Dies festus beatorum Petri & Pauli. In autumno integra quæ est ante festum Mariæ septimana. Dies festus omnium sanctorum.

Quatuor autem diebus mercurialibus in quatuor illis septimanis quibus publicum edici solet ieiunium, seruis omnibus festa dator licentia, vt omnem eorum operam in illorum insumant vtilitatem, a quibus antehac in Dei nomine beneficia acceperint, aut de quibus in posterum ex collocata eorum opera bene promereantur.

ANTIQVA VERSIO ISTARVM ALVREDI MAGNI LEGVM, IVXTA REGII CODICIS ET IORNALENSIS manuscriptorum exemplaria.

Iornalensem hic secuti sumus, quod capitum titulos exhibet, qui in regio desiderantur: regii tamen varietates in interiori margine annotauimus.

TITVLI LEGVM ECCLESIASTICARVM SECVNDVM IORNALENSEM.

I. *De iureiurando & vadiis.* Ll. Sax. cap. 1. & Iorn. cap. 1.

II. *De confugio ad ecclesiam.* Ll. Sax. cap. 2. Iorn. 2.

III. *De infractione plegii regis vel episcopi.* Ll. Sax. cap. 3. Iorn. 3.

IV. *De pace ecclesiarum & earum libertate.* Ll. Sax. cap. 5. Iorn. 5.

V. *De furatis die festo.* Ll. Sax. cap. 6. Iorn. 6.

VI. *De furatis in ecclesia.* Ll. Sax. cap. 6. Iorn. 7.

VII. *De ducente sanctimonialem ab ecclesia.* Ll. Sax. cap. 8. Iorn. 9.

VIII. *De sponsa fornicata.* Ll. Ll. Sax. cap. 10. Iorn. 12.

IX. *De iniuria cyrliscæ feminæ.* Ll. Sax. cap. 11. Iorn. 13.

X. *De illis qui pugnant coram archiepiscopo.* Ll. Sax. cap. 15. Iorn. 17.

XI. *De apprehensione nunnæ.* Ll. Sax. cap. 18. Iorn. 20.

XII. *De pecunia commissa monacho.* Ll. Sax. cap. 20. Iorn. 23.

XIII. *De presbytero homicida.* Ll. Sax. cap. 21. Iorn. 24.

XIV. *De violento concubitu feminæ villanæ.* Ll. Sax. cap. 25. Iorn. 28.

XV. *De seruo qui seruam violenter cogat.* Ll. Sax. cap. 25. Iorn. 29.

XVI. *De* [Dei] *plegio violato.* Ll. Sax. cap. 29. Iorn. 36.

XVII. *De fractura borgi regis vel archiepiscopi.* Ll. Sax. cap. 36. Iorn. 44.

XVIII. *De fractione sepis rustici.* Ll. Sax. cap. 36. Iorn. 45.

XIX. *De velo in quadragesima iniuste deposito.* Ll. Sax. cap. 36. Iorn. 46.

XX. *De festiuitatum obseruatione.* Ll. Sax. cap. 39. Iorn. 50.

LEGES ECCLESIASTICÆ ALVREDI REGIS.

I.

In primis, quod maxime necessarium est, cuicumque fidelium fidem & iuramentum suum, multa, vt conuenit, obseruantia custodire. Si quis tamen ad alterutrum cogatur iniuste, vel ad proditionem domini, vel iniustum aliquod adiutorium, rectius est hoc ementiri quam implere. Si quis autem vadiet quod fieri iustum sit, & transgrediatur, committat arma sua & pecuniam amicis suis in custodiam, & sit quadraginta noctibus in carcere ad mansionem regiam, & pœniteat ibi secundum iussionem episcopi sui, & parentes eius pascant eum, si ipse victum non habeat. Si parentes non habeat aut cibum, præpositus regis procuret eum: & si cogi oporteat, & aliter nolit; Si ligetur, perdat arma sua cum tota pecunia sua. Si occidatur, inultus iaceat. Si aufugerit ante terminum, & item capiatur, sit quadraginta noctibus in carcere, vt ante debuerat. Si amittatur, sit * forbannitus, & excommunicatus ab omnibus Christi ecclesiis. Si tunc aliquis plegius interfit, emendet infractionem plegii, sicut rectum edocebit, & infracturam vadii secundum pœnitentiæ censuram.

*g. foris-bannitus

II.

Si quis ad ecclesiæ mansionem pro quacumque culpa confugiat, quæ ad firmam regis * non pertineat, vel alteri commodo deseruiat, & venialis sit, habeat * trium noctium terminum cauendi sibi, nisi reconciliari quæsierit. Si quis * in hunc terminum malignauerit * eum vinculis aut verberibus, emendet secundum eorum rectitudinem patriæ, vvera, vvita, & ecclesiæ ministris centum viginti solidos, pro infractione pacis.

* deest non
* tres noctes
* infra
* ei

III.

Si quis † plegium regis infringat, emendet inculpationem, sicut rectum est, & infractionem plegii 5. libris Merciorum denariorum. archiepiscopi † *Borhbrice* siue † *Mundbrice* emendetur 3. libris: aliorum episcoporum vel comitum, 2. libris.

† Fideiussionem datam.
† Fideiussio.
† Pacis violatio.

IV.

Item statuimus omni ecclesiæ dedicatæ, pacem habeat.

Si quis factiosus incurrat, vel ad eam confugiat, nullus eum septem diebus contingat vel extrahat. Si quis hoc præsumat, culpabilis sit infractionis regiæ pacis & ecclesiæ: & amplius, si forisfaciat; amplius, si pro fame viuere possit, si non,* in prælietur. Si æditui maius opus habeant * ecclesiæ suæ, custodiant eum in alia domo quæ non habeat plura ostia quam ecclesia, & caueat ipsius ecclesiæ senior ne interim reum pascant. Si inimicis suis arma sua reddiderit, & se dederit, seruetur triginta noctibus, & parentibus & amicis suis * offeratur.

* inde prælietur.
* ecclesiam suã

Item qui ad ecclesiam confugiet pro quacumque culpa quæ non* propalata sit, & eam in nomine Domini gratis *confitetur, dimidium forisfacti condonetur ei.

* interim offeratur.
* nondum propalata
*confitebitur,

V.

Qui furatur die dominica vel in sancto natali, vel in pascha, vel * in ascensione Domini, in quolibet eorum volumus dupliciter emendandum sit, sicut in quadragesimali ieiunio.

* in sancto die Natiuitatis & ascen.

VI.

Si quis in ecclesia furetur aliquid, restituat hoc semel, & forisfactum sicut ad angildum pertinet: & amputetur ei manus de qua furatus [est.] Si manum redimere velit, & hoc ei permittatur, componat sicut ad vveram eius pertinebit.

VII.

Si quis sanctimonialem ab ecclesia duxerit sine licentia regis aut episcopi, det centum viginti solidos, dimidium regi, dimidium episcopo, & ipsius ecclesiæ domino cuius monacha fuit. Si ipsa diutius viuat quam qui eam abduxit, nihil de pecunia eius habeat. Si infantem procreauerint, nihil inde habeat infans, sicut nec mater eius. Si puer eorum occidatur, habeat partem rex maternæ cognationis, parentes patris partem suam habeant.

VIII.

† qui 1200. æstimatur.
† qui 600.
† Pagano.
† pecude.

Si quis fornicetur cum vxore hominis † *Tvvelfhindes* emendet ipse marito 120. solidis: homini † *Sexhindo* 100. solidis, † *cyrlisco* 60. solidis emendet, & hoc in viuenti † capitali componatur, & nemo vendatur pro eo.

IX.

Si quis * cyrliscæ feminæ pectus apprehendat, 5. solidis

* pagan

emendetur ei. Si ſupinet eam, nec tamen concumbat cum ea, decem ſolidis emendet. Si concubuerit, ſexaginta ſolidis emendet ei. Si aliquis cum ea iacuerit antea, ſit emendato medietas hoc. Si accuſetur inde, * adlegiet ſe per ſexaginta hydas, vel dimidium emendationis amittat. Si hoc in nobilius oriunda muliere contigerit, creſcat emendatio ſicut eius natalis ingenuitas erat.

* purget

X.

Si quis coram archiepiſcopo pugnet, vel arma extrahat, emendet 130. ſolidis. Si coram alio epiſcopo vel aldermanno faciat, 120. ſolidis emendetur.

XI.

Si quis nunnam cauſa fornicationis in veſtes aut in ſinum ſine licentia comprehendat, ſit hoc duplo emendabile, ſicut ante ſimpliciter de laica decreuimus.

XII.

Si quis alterius monacho pecuniam commendauit ſine licentia domini ipſius monachi, & amittatur, nihil inde recipiat qui commiſit ei.

XIII.

Si presbyter hominem occidat, capiatur, & totum vnde ſibi manſionem emerat: & exordinet eum epiſcopus, & ab eccleſia reddatur, niſi dominus ſuus componere velit vveram eius.

XIV.

Si quis ceorlus mancipium ad violentum concubitum comminetur, emendet ipſi ceorlo, id eſt ruſtico, 5. ſolidis & ſexaginta ſolidis vvitæ.

XV.

Si ſeruus ſeruam cogat ad violentiam perferendam, caſtretur.

XVI.

Si quis alii Dei plegium intentet [*id eſt, eum criminetur qui Deo ſe obſtrinxerit in famulatum*] & compellare velit quod ei aliquod eorum non compleuerit, periuret hoc in quatuor eccleſiis; & ſi alius ſe purgare velit, in duodecim eccleſiis hoc faciat.

XVII.

Regis *Burghbreche* [*id eſt, pacis in regio burgo violatio*] eſt centum viginti ſolidorum. [*in Burgo*] archiepiſcopi, 90.

ſolidorum, epiſcopi & aldermanni quem Latine comitem vel ſeniorem dicunt, 60. ſolidorum: *Twelfhindi* [*id eſt, eius qui* 120. *ſolidis æſtimatur*] 30. ſolidorum: *Sexhindi* hominis, 15. ſolidorum.

XVIII.

Ceorli ederbrece, id eſt, ruſtici ſepis fractio 5. ſolidis emendetur. Si horum aliquid eueniat quando exercitus foris eſt, vel in quadrageſimali ieiunio, ſit dupliciter emendandum.

XIX.

Si quis in quadrageſima ſanctum velum in populo ſine recto deponat, emendet 120. ſolidis.

XX.

Omnibus liberis hominibus dies iſti condonati ſunt, præter ſeruos & pauperes operarios: 12. dies in ſancto natali Domini, & dies in qua Dominus Ieſus de diabolo triumphauit: & ſancti Gregorii memorialis dies, & ſeptem dies in paſcha, & ſeptem ſupra; & vnus dies in feſto apoſtolorum Petri & Pauli: & in Auguſto plena hebdomada ante feſtum ſanctæ Mariæ, & in omnium ſanctorum veneratione, id eſt, dies; & quatuor dies Mercurii in 4. legitimis ieiuniis, ſeruis omnibus indulti ſunt dare cui magis voluerint; vel qui eis pro nomine Domini aliquid benefecerint, vel ipſi deſeruire potuerint in aliqua portione vicis ſuæ.

LEGES ECCLESIASTICÆ

AB ALVREDO MAGNO REGE ANGLORVM, & Guthurno rege Anglodanorum in Concilio quo fœdus inierunt ſancitæ.

Deſiderantur in Lambardi ἐχειρονομία, ſed hic addidimus ex hiſtoria Iornalenſi ſeu Iernalenſi manuſcripto.

TITVLI LEGVM ECCLESIASTICARVM.

I. *De dilectione Dei & pace eccleſiæ.* Ll. Sax. cap. 1.
II. *De negligentibus legem Chriſti & paganiſmum venerantibus.* Ll. Sax. cap. 2.
III. *De ordinatis male viuentibus.* Ll. Sax. cap. 3.
IV. *De presbyteris falſo pronuntiantibus feſtum vel ieiunium.* Ll. Sax. cap. 3.
V. *De presbyteris rectis terminis chriſma non perquirentibus, vel ba-*

baptiſmum negantibus. Ll. Sax. cap. 3.
VI. *De fratribus vel cognatis in vna fornicantibus*. Ll. Sax. cap. 4.
VII. *De ordinato qui vitam foriſfaciat*. Deſideratur in Sax.
VIII. *De reo mortis qui confiteri deſiderat ſacerdoti*. Ll. Sax. cap. 5.
IX. *De decimis Dei retentis, & aliis eccleſiæ rectitudinibus*. Ll. Sax. cap. 6.
X. *De illis qui mercandiſant diebus dominicis*. Ll. Sax. cap. 7.
XI. *De operantibus diebus dominicis*. Ll. Sax. cap. 7.
XII. *De ieiuniis infractis*. Ll. Sax. cap. 8.
XIII. *De diebus in quibus ordalium & iuſiurandum prohibeantur*. Ll. Sax. cap. 9.
XIV. *Ne die dominica homo foriſfactus occidatur*. Ll. Sax. cap. 10.
XV. . . . . Ll. Sax. cap. 10.
XVI. *De ſortilegis, incantatoribus, veneficis, periuris, & his ſimilibus*. Ll. Sax. cap. 11.
XVII. *De ordinatis vel alienigenis in aliquo de pecunia vel vita ſeductis*. Ll. Sax. cap. 12.

PRÆFATIO.

HOC eſt Concilium quod Aluredus rex & † Godrun rex elegerunt & condixerunt, cum Angli & Dani ad pacem & concordiam plene conuenerunt, & ſapientes, & qui poſtea ſucceſſerunt, ſæpius hoc & aſſidue renouantes in bonum ſemper adduxerunt.

† Idē qui & Guthurnus, Guthrum, &c. Rex fuit Danorum, cui ad fidē Chriſti conuerſo Æthelſtani nomen impoſitum eſt ab Aluredo, qui eum e ſacro fonte ſuſcepit, partemque regni conceſſit.

LEGES ECCLESIASTICÆ ALVREDI ET GVTHVRNI REGVM.

I.

In primis eſt vt vnum Deum diligere velint, & omni paganiſmo ſedulo renuntiare. Et inſtituerunt ſæcularem iuſtitiam pro eo quod ſciebant, quod non poterant multi aliter caſtigari, plures vero nolebant ad Dei cultum, ſicut deberent, aliter inclinare. Et ſæcularem emendationem inſtituerunt communem Chriſto & regi, vbicumque recuſabitur lex Dei iuſte ſeruari ſecundum dictionem epiſcopi. Et hoc eſt primum edictum eccleſiæ, pax inter parietes ſuos, & regis * *Hangrid* ſemper inconuulſa permaneat.

II.

Si quis Chriſtianitatem ſuam male mutat, vt paganiſmum veneretur verbis vel operibus, reddat ſic vveram, ſic vvitam, ſic lashlite ſecundum quod factum ſit.

III.

Et ſi quis ordinatus furetur, vel prælietur, vel periuret,

vel fornicetur, emendet ſicut factum erit ſic vveram, ſic vvitam, ſic lashlite, & erga Deum ſaltem emendet iuxta ſanctorum Canonum doctrinam, & plegium faciat inde, vel mittatur in carcerem.

IV.

Et ſi presbyter populum ſuum miſdoceat de feſto vel ieiunio, reddat 30. ſolidos cum Anglis, & cum Dacis 3. dimidias marcas.

V.

Si presbyter ad rectum terminum ſanctum chriſma non perquirat, vel baptiſmum perneget ei cui neceſſe ſit, reddat vvitam cum Anglis, & cum Dacis lashlite, id eſt 12. oras. Et de ſublegereis ſapientes inſtituerunt, vt rex habeat ſuperiorem, & epiſcopus inferiorem, niſi dignius emendetur pro Deo & pro ſæculo iuxta modum facti, ſicut epiſcopus docebit.

VI.

Si duo fratres vel duo cognati cum vna aliqua fornicentur, emendent in omni manſuetudine, ſicut eis permittetur; ſit vvita, ſit lashlite, ſecundum modum facti.

VII.

† Et ſi ordinatus homo ſe forisfaciat, in morte plectendis actibus exſuperetur, & epiſcopi iudicio reſeruetur.

† Hoc non repetitur in Saxonico, aut in fœdere Edvvardi apud Lamb.

VIII.

Et ſi quis reus mortis profiteri deſideret ſacerdoti, nunquam negetur ei, & omnes rectitudines Dei pacificentur ſedulo per Dei miſericordiam, & per vvitam quam ſapientes addicent.

IX.

Et ſi quis decimam contra teneat, reddat lashlite cum Dacis, vvitam cum Anglis. Si quis † Romfeih ſuperteneat, reddat lashlite cum Dacis, vvitam cum Anglis. Si quis non reddat ſymbolum luminis, reddat lashlite cum Dacis, vvitam cum Anglis. Si quis Dei rectitudines aliquas disforciet, reddat lashlite cum Dacis, vvitam cum Anglis. Si contra ſtet vt hominem vulneret, de vvita componat. Si aliquem deiiciat in mortem, ſit vtlaga vt exlex, & perſequatur eum cum clamore omnis qui rectum

† *id eſt*, nûmum Romanum, vel denarium ſancti Petri.

amat. Et si faciat vt occidatur pro eo quod contra rectum, & regis imperium stet, si hoc *probetur* iaciat egilde.

X.

Si quis in die dominica negotiationem facere præsumat, perdat ipsum capitale, & 12. oras cum Dacis, & 30. solidos cum Anglis.

XI.

Si liber diebus festis operetur, perdat libertatem suam, vvitam vel lashlite, seruus corium perdat vel hidgildum. Si dominus seruum suum cogat festis diebus operari, reddat idem dominus lashlite cum Dacis, & vvitam cum Anglis.

XII.

Si liber homo rectum ieiunium frangat, reddat vvitam vel lashlite, si seruus hoc faciat, perdat corium suum vel hidgildum.

XIII.

Ordalium & iusiurandum festis diebus & legitimis ieiuniis legibus est interdictum. Et qui hoc fregerit, reddat lashlite cum Dacis, vvitam cum Anglis.

XIV.

Si fieri possit nunquam occidatur aliquis in festo dominicæ diei, quidquid peccauerit, sed capiatur & seruetur donec transeat festa dies.

XV.

Si quis forisfactus & de membris disfactus dimittatur, & idem post afflictionem per quatuor noctes viuat, potest ei deinceps per episcopi licentiam subueniri, si quis eius doloribus & animæ condescendat.

XVI.

Si sortilegæ vel incantatrices, periuri & venefici, fœdæ, fœtidæ, vel meretrices alicubi compereant, relegentur de patria, desperent omnia, nisi cessent, & profundius emendent.

XVII.

Si ordinatus vel alienigena seducatur in aliquo de pecunia, vel vita, tunc debet ei adesse rex vel comes illius terræ, & episcopus gentis illius pro cognatione & aduocato, si penitus alium non habeat, & emendet sedulo iuxta modum facti, Christo & regi, sicut docebit, vel il-

lud factum profunde nimis vindicet, qui rex sit in populo.

SYNODVS LANDAVENSIS

Anno Christi ....

SVB GVRCAN X. LANDAVIÆ EPISCOPO.

In qua Teudur rex Brechemaniæ ob homicidium & periurium excommunicatur.

De annis quibus habitæ sunt sequentes Synodi non constat, propter regum & antistitum qui in eisdem nominantur obscuritatem.

REGES Teudur filius Rein & Elgistel filius Augusti, reges Brechemanc iurauerunt super altare sancti Dubricii per sancta sanctorum, antepositis sacris voluminibus & reliquiis, quod nullus alteri insidiasset, & quod firmam pacem inter se tenerent sine dolo, & præsente Guruanno episcopo cum clericis suis, & tali pacto insuper, quod si vnus alteri dolum faceret, totam suam hereditatem quietam clamaret, & iret in peregrinationem viduato regno suo, & mansurus semper in exilio. Post hæc diabolus, qui patrem nostrum Adam primum parentem nostrum subdola admonitione sua proiecit de paradiso, id est, de sede deliciarum cum pace quieta; ille idem fecit fraude sua quod Teudur rex rupta pace occidit Elgist filium Augusti, vtrumque faciens homicidium simul & periurium.

Quo facto audito episcopus Guruan, simul cum clero suo, homicidium simul & periurium excommunicauit, denudando altaria Dei, & prosternendo cruces ad terram, simul & reliquias sanctorum, ablata sibi tota communione Christiana. Post hæc videns rex Teudur pati non posse maledictionem & iustitiæ rigorem, quæsiuit veniam compuncto corde cum effusis lacrymis: Et impositio sibi iugo pœnitentiæ ad modum qualitatis & quantitatis, ne terra sua dispoliata fieret carens principe, consilio fratrum totius parochiæ, illum fecit remanere in regno, emendaturum in omnibus suum scelus eleemosyna, & oratione, & ieiunio. Rex Teudur in primis offert Deo, data sibi tanta remissione, & sancto Dubricio & Guruano, & suis omnibus successoribus in ecclesia Landauiæ & sanctorum Dubricii & Teliaui, *Lan Michael trefcerian* cum sua tota terra, & cum omni sua libertate, & tota communione in campo & in siluis, in aqua & in pascuis sine vllo censu homini terreno nisi

ANNO CHRISTI .... ecclesiæ Landauiæ & pastoribus eius. De clericis testes sunt Guruan episcopus, Eluid, Cuan, Concu, & Concu. De laicis Teudur rex, Conurit filius Concolen, Petran, Eluiu, Bacuc. Quicumque custodierit, benedicatur, qui autem ab ecclesia Landauiæ separauerit, anathema sit. Finis illius est de via magna quæ est ab Austro per spineum rubum inde vsque ad riuulum *Tanguel*, qui est ab Aquilone. *&c.*

SYNODVS LANDAVENSIS SVB BERTHGVINO XIV.

IBIDEM EPISCOPO.

In qua Clotri regem causa homicidii & periurii excommunicat. &c.

SESSIO DVPLEX.

REGES Clotri & Lundguallaun antepositis euangeliis sacris, & reliquiis super altare Gartbenni coram episcopo Berthguino, simul cum clero iurauerunt vt simul inter se firmam pacem tenerent, sine dolo & damno in omnibus. Et tali pacto, vt quisquis illorum rumperet, totum regnum suum quietum clamaret, pergens in peregrinationem vsque ad finem [vitæ] in exilio, nec posset redimere se, neque regnum auro nec argento. Post interuallum occidit rex Clotri rupta pace sua Lundguallaun, vtrumque faciens homicidium & periurium fraude subdola.

Audito tam grandi facinore, & violata pace surrexit episcopus, & fecit conuenire ad sacram Synodum Landauiæ omnes clericos totius parochiæ ab ostio *Taratyr* super Gui vsque ad ripam *Tyui*, & plena Synodo excommunicauit regem cum sua progenie simul & regnum, denudando altaria Dei, & deponendo cruces ad terram, & dimisit patriam sine baptismo & communione. Post hæc rex non potuit pati tantam excommunicationem, quæsiuitque veniam cum magna deuotione: & aduocauit episcopum Berthguinum cum tribus abbatibus suis, Sulgen abbate Carbani vallis, Saturn abbate Docunni, Gurhaual abbate Ilduti, vt venirent obuiam ad ecclesiam Gartbenni, vt sicut eam violauerat, & eius refugium faciens homi-

cidium & periurium ex alia parte faceret, & eam emendatam, sufferens diuinum iudicium cum emendatione, tam corpore, quam anima, cum ieiunio, & oratione, & eleemosyna. Qui postquam venerunt ad ecclesiam Gartbenni, iudicauerunt illum transgressorem mandatorum Dei, vt quod promiserat iurando, & simul vouerat, sacramento faceret sine aliquo obstaculo, & obtemperans Deo, & mandatis Dei & episcopi, reliquit patriam, & iuit in peregrinationem. Et post multum temporis rediit ad patriam suam, & quæsiuit veniam apud episcopum per Morcant regem intercessorem suum; & audita eius prece dimisit eum in patriam emendaturum se in omnibus, & facturum condignam iustitiam. Et accepto sibi iugo pœnitentiæ in omnibus, immolauit Deo & sanctis Dubricio, Teliauo, Oudoceo, & Berthguino episcopo, & omnibus sibi succedentibus in ecclesia Landauiæ agrum *Helic*.... cum tribus vnciis agri, & agrum Tencu cum duabus vnciis agri, cum omni libertate sua & tota communione peruia incolis in campo & in siluis, in aqua & in pascuis. De clericis testes Berthguinus episcopus cum tribus abbatibus suis prædictis. De laicis Clotri, Morcant, Iaco, Guednerth, *&c.* Qui custodierit, custodiat eum Deus: qui hæc ab ecclesia Landauiæ separauerit, anathema sit. *Amen.*

Anno Christi ....

SYNODVS ALIA LANDAVENSIS
SVB BERTHGVINO XIV.
IBIDEM EPISCOPO.

In qua Gurcan ob incestum cum nouerca sua excommunicatur, &c.

POST obitum Guinam, tenuit Gurcan regionem patris sui, simul & nouercam incestuose, propter quam excommunicatus est ab Ertguino episcopo, & a plena Synodo congregata in vnum Landauiæ ab ostio *Taratyr* vsque ad hostium *Tyui*, & facta excommunicatione, & depositis crucibus ad terram cum sanctis reliquiis, & versis cymbalis, requisiuit veniam & resolutionem dimissa nouerca cum satisfactione, per regem Iudhailum intercessorem suum. Et data ei venia cum emendatione vitæ, ieiu-

Anno Christi .... nio, & oratione, & eleemosyna, dedit terram *Machinis* agrum sex modiorum Deo & Petro apostolo, & sanctis Dubricio, Teliauo, & Oudoceo, & episcopo Berthguino, & omnibus successoribus suis in ecclesia Landauiæ in perpetuo, cum tota sua libertate, & omni communione, in campo & in aquis, in silua & in pascuis, & ita quod ipse iurauit nunquam retracturus hanc eleemosynam, & ita super altare sancti Petri, & sanctorum Dubricii, Teliaui, Oudocei Landauiæ: & facta sibi excommunicatione, quicumque de linea sua, aut de alia origine ab ecclesia Landauiæ separauerit. Et recepit vxorem propriam filiam Elfin. De clericis testes sunt Berthguinus episcopus, *&c.* De laicis Iudhail rex, Gurcan, Gabran, Elfin, Elguarui. Quicumque custodierit, custodiat illum Deus; qui hæc ab ecclesia Landauiæ separauerit, anathema sit. *Amen.*

SYNODVS LANDAVENSIS
SVB CERENHIR XVIII.
IBIDEM EPISCOPO.

In qua Houel rex Gleuissicg homicidii & periurii causa excommunicatur. &c.

COGNITVM sit omnibus Christianis regibus & principibus, & catholicis viris vtriusque ordinis, tum clericalis, tum laicalis, in dextra parte Britanniæ maxime habitantibus, quod Gallun filius Cidrich motus ira & furore surrexit contra dominum suum eleuato suo capite, Houel videlicet regem Gleuissicg filium Ris, rupta sua pace, & voluit ei auferre terram *Lan Tyuei* vi sua & fortitudine. Et audita lite & contentione inter regem & principem per totam regionem, hortatus est Cerenhir episcopus Landauiæ eos concordari facta pace. Et ei obtemperantes, audita pace venerunt ad Landauiam cum magno milite, & super altare sanctorum Dubricii, Teliaui, & Oudocei, antepositis sacris euangeliis, iurauerunt pacem amplius sine aliqua fraude & insidiis, præsentibus tribus abbatibus, Elisael abbate Catoci, Elisæo abbate Ilduti .... abbate Docunni, Ciuaret lectore, Guerngern, Rind, Esne, Pascen: præsentibus laicis Mor, Morchitir, Iudeant, Embresel,

Anno Christi ....

Post hæc rex Houel rupta sua pace, faciens vtrumque homicidium simul & periurium, occidit Gallun per dolum. Et occiso eo, congregauit episcopus totam Synodum apud Landauiam, congregatis in vnum clericis totius parochiæ ab ostio *Taratyringuy* ad ostium *Tyui*, omnibus & vna voce depositis crucibus ad terram, & versis cymbalis simul cum reliquiis sanctorum ablatis altari, & proiectis in terram, excommunicauit regem, auferens ei totam Christianam communionem: & in eadem excommunicatione mansit fere per annum integrum.

Post hæc rex non sustinens tantam excommunicationem, meritis suis exigentibus, quæsiuit veniam apud Landauiam nudis pedibus cum effusis lacrymis, & data venia ei cum iuncta pœnitentia publica, homicidii simul & adulterii consilio patruelis sui Mourici promittens emendationem tam animæ quam corporis amplius in ieiunio, & oratione, & eleemosyna, largitus est Deo & sanctis Dubricio, Teliauo & Oudoceo, & in manu Cerenhir episcopi, & omnibus episcopis Landauiæ in perpetuo, coram prædictis & attestantibus illis omnibus *Merthir buceil*, & *Merthir Miuor*, cum 4. modiis terræ circa se, & semimodium *Tircollou* .... cum sua tota libertate sine vllo censu vlli homini terreno, nisi ecclesiæ Landauiæ & pastoribus eius, & tota communione in campo, & in siluis, in aqua, & in pascuis. Quicumque custodierit, benedictus sit: quicumque violauerit, maledictus sit. *Amen.*

SYNODVS ALIA LANDAVENSIS SVB CERENHIRO XVIII. IBIDEM EPISCOPO.

Ili filius Conblus homicidii & periurii causa excommunicatur. &c.

REGNANTE rege Mourico Gleuissieg filio Iudhail, conuenerunt Ili filius Conblus simul & Camauc ad monasterium Landauiæ, & præsente Cerenhiro episcopo cum suo clero firmauerunt pacem suam, deleta & oblita veterrima inimicitia, iurantes ambo super altare Petri apostoli, & sanctorum Dubricii, Teliaui, Oudocei, antepositis sacris euangeliis, & sanctorum reliquiis. Post interual-

lum

ANNO CHRISTI .... lum, ille qui ſtabat in præſentia Dei cum gaudio in cæleſti paradiſo,& per ſemetipſum præſumendo,dicens: *Ponam ſedem meam in Aquilone,& ero ſimilis Altiſſimo:* & cadens liuore & ſuperbia traxit ſecum de ſummo throno partem ad barathrum de conſentientibus ſibi immundis ſpiritibus, partem miſit in aera:& qui Adam protoparentem noſtrum factum verbo Dei æternum, & ſanctum, & poſitum in ſede deliciarum cum ſumma felicitate & gaudio, decepit fraude ſua ſubdola, & proiectum de paradiſo cum vxore, egentem & triſtem amiſſo ſuo gaudio:ille idem antiquus hoſtis, ſtimulo inuidiæ ſuæ adhuc remanente, & in prole fecit prædictis diſcordari rupta pace ſua in tantum quod Ili membrum antichriſti occidit Camauc inſidioſe, vtrumque faciens homicidium ſimul & periurium. *Iſa.14.*

Poſt hæc, audita fama nequitiæ & impietatis per totum regnum, epiſcopus Cerenhir adunauit totum clerum totius parochiæ infra *Taratyr* ſuper ripam *Guy* & oſtium *Tyui*, apud Landauiam, & conſilio totius Synodi abſtulit prædicto Ili homicidæ & periuro, depoſitis crucibus ad terram, ſimul & reliquiis ſanctorum cum cymbalis, totam Chriſtianorum communionem, & participationem: & ita per aliquantulum temporis remanſit excommunicatus, & vi & rigore iuſtitiæ compulſus, non valens amplius ſuſtinere ſarcinam nequitiæ & facinus, requiſiuit veniam effuſis lacrymis cum nudis pedibus apud epiſcopum Cerenhir in Landauia. Et data ſibi venia & pœnitentia, ad modum vtriuſque culpæ homicidii & adulterii, ſimul & excommunicationis, ſtans in medio eccleſiæ promiſit emendaturum ſe in omnibus ieiunio, & oratione, & eleemoſyna, & verbo Mourici regis & conſenſu largitus eſt Deo pro ſalute animæ ſuæ, & ſanctis Dubricio, Teliauo, & Oudoceo, & in manu Cerenhir epiſcopi, & omnibus epiſcopis Landauiæ in perpetuo, villam *Guliple* minorem cum ſua tota libertate, & omni communione, in campo & in ſiluis, in aqua & in paſcuis. De clericis teſtes ſunt Cerenhir epiſcopus, Cliſael abbas Catoci, Eliſed abbas Ilduti, ... abbas Docunni, *&c.* De laicis, Mouric, Ilic, Alexander Ili filius, *&c.* Quicumque cuſtodierit, cuſtodiat illum Deus: qui hoc ab eccleſia Landauiæ ſeparauerit, anathema ſit.

SYNODVS LANDAVENSIS SVB GVLFRIDO XX. IBIDEM EPISCOPO,

ob violatum ecclesiæ patrimonium habita.

Anno Christi ....

LOVMARCH filius Gatguocaun deprædatus est Aperguenfrut, & cepit Eicolf filium Cinhor cum omnibus rebus suis supellectilibus. Et facta illa iniquitate cum nimia ira & feruore in territorio sanctorum Dubricii, Teliaui, Oudocei, & refugio: mandauit episcopus Gulfrid clericos ecclesiastici ordinis de omni parochia infra ostium Taratyr super ripam Gui & ripam Tyui apud Lannoudocui. Et audita congregatione, simul & adunata pro tanta transgressione, Loumarch requisiuit veniam, inclinans se ad terram flexis genibus, & effusis lacrymis coram episcopo & coram antepositis sacris reliquiis, crucibus & cymbalis, offerens se passurum & accepturum, recognoscendo delictum, canonicam sententiam & iudicium.

Inito consilio cum Synodo, & cum quibusdam parochiæ optimis viris laicalis ordinis, & catholicæ fidei, condonauit ei episcopus redditis sibi & suis omnibus rebus suæ vastationis, data sibi remissione, & iuncta pœnitentia ad modum culpæ; & post datam veniam Loumarch largitus est in eleemosyna villam *Treficarn pont* cum tribus modiis terræ Deo & sanctis Dubricio, Teliauo, & Oudoceo in manu Gulfridi episcopi, & omnibus episcopis Landauiæ in perpetuo, cum tota sua libertate, & cum omni communione in campo, & in siluis, in aqua & pascuis, verbo & consensu Catell regis Guenti filii Arthmail. De clericis testes sunt Gulfridus episcopus, Duun sacerdos, Diuungual Laun abbas Lan Euniaun, id est, Lan Oudocui, Dissaith lector, Aircoit doctor, *&c.* De laicis Catell rex, *&c.* Quicumque custodierit, *&c.*

Anno Christi ....

SYNODVS LANDAVENSIS SVB CIVEILLIAVC XXII. LANDAVIÆ EPISCOPO.

Aduersus Brochvail regem congregata.

SCIENDVM est quod discordia facta est inter vtramque familiam Ciueilliauc episcopi & Brochvail filii Mouric apud Landauiam: & facta iniuria & incœpta a familia Brochvailli, motus est episcopus, & congregauit omnes clericos vsque ad inferiores gradus, missis legatis per totam parochiam infra ostium Taratyr in Gui vsque ad ostium Tyui. Et adunatis illis, voluit Brochvaillum & totam familiam suam sibi forisfactam, & Deo exosam, propter suam nequitiam & iniuriam excommunicare coram omni populo in plena Synodo.

Et audiens Brochvail tantam summonitionem super se, quæsiuit veniam & indulgentiam apud Landauiam: nec aliter habere potuit nisi sufferret canonicum iudicium. Et discusso iudicio, iudicatum est episcopo precium faciei suæ longitudine & latitudine in puro auro, cum emendatione facienda familiæ suæ ad condignum honorem suum, & nobilitatem parentelæ suæ. Et rex Brochvail iudicium sufferre non potuit, & alio modo aurum redemit, largiendo Deo & sanctis Dubricio, Teliauo, & Oudoceo, & in manu Ciueilliauc episcopi villam *Tref Peren* cum sex modiis terræ, *&c.*

Anno Christi 886.

CONCILIVM NEMAVSENSE IN VILLA PORTV.

ADVERSVS SELVAM CLERICVM HISPANVM, qui archiepiscopatum Narbonẽsem affectabat, a Theodardo archiepiscopo celebratum XV. Kalendas Decembris, sub annum Christi DCCCXXCVI.

EX *monumentis ecclesiæ Narbonensis constat, Theodardum post susceptum anno* DCCCXXCV. *pontificatum, Romam mox adiisse ad Stephanum V. papam, ab eoque pallium impetrasse, &*

literas contra Seluam quemdam, genere Hiſpanum, qui pro archiepiſcopo ſe gerebat. Quæ autem cogendæ aduerſus illum Synodi cauſa fuerit, & quinam eo antiſtites conuenerint, docent ex iiſdem monumentis excerpta quæ ſequuntur. Selua clericus Hiſpanus, qui ſe archiepiſcopum fecerat, eiecto Ingoberto Vrgellitano epiſcopo, qui a Sigebodo fuerat conſecratus, in Gerundenſi etiam eccleſia pro Seruo Dei, quem Theodardus ordinarat, alium conſtituit nomine Ermemirum, quem ordinarunt cum Selua Frodoinus Barcinonenſis, & Gotmarus Auſonenſis epiſcopi. Ergo ordinatores ad ſe venire iuſſit beatus Theodardus. Cum venire detrectarent, Synodum ſuæ prouinciæ ad xv. Kalendas Decembris indixit in villa quæ Portus dicitur, ſita inter Magalonem & Nemauſum. Aduocauit & Prouinciæ epiſcopos. Adfuere autem Roſtagnus Arelatenſis, Matfridus Aquenſis, Ermaldus Ebredunenſis archiepiſcopi, & cum eis Paulus Aptenſis, Berengarius Maſſilienſis, & alii. Adfuit & venerabilis Theodardus habens ſecum Guilbertum Nemauſenſem, Giſlerannum Carcaſonenſem, Elegium Albienſem, Amelium Vceticenſem, Abbonem Magalonenſem, Boſonem Agathenſem, Agilbertum Biterrenſem, Riculfum Helenenſem, Gotmarum Auſonenſem, Ingobertum Vrgellenſem, Seruum Dei Gerundenſem, Bernardum Toloſanum, & Macarium Lutouenſem. In hoc Concilio Gotmarus veniam petiit, a Sinuario comite ſe inductum cauſatus. *Et poſt alia.* Contra Seluam vero & ſocios, epiſcopi, qui Concilio aderant, Stephani papæ anathema renouarunt, niſi ante quadrageſimam ſatisfacerent. Ad Sinuarium quoque comitem miſſa legatio, Gotmaro deferente, & benigne ſuſcepta eſt. Cum enim omnia quæ geſta fuerant audiiſſet, regionis primarios conuocauit. adfuit etiam accitus Theodardus cum aliquot epiſcopis in eccleſia ſanctæ Mariæ Vrgellæ. Ibi Seluam iuxta Canones, quia ſe extra metropolitani ſui conſenſum ordinari fecerat, & Ermemirum degradarunt, ſciſſis epiſcopalibus indumentis, baculis eorum ſuper eorum capita confractis, annulis cum dedecore a digitis euulſis; Frodoino Barcinonenſi venia, quam humiliter poſtulabat, conceſſa. Ita Narbonem reuerſus eſt victor Theodardus.

ANNO CHRISTI 886.

ANNO CHRISTI 886.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Concilium in villa Portu.*] In iisdem Narbonensibus schedis aliud etiam memoratur Concilium Tolosæ a Sigebodo metropolitano aliquot ante annos habitum Iudæorum causa, qui se durius tractari querebantur, aduersus Bernardum Tolosanum episcopum, in eoque Concilio confutatos atque conuictos fuisse Iudæos a Theodardo nondum episcopo.

ANNO CHRISTI 887.

CONCILIVM COLONIENSE

CONTRA RAPTORES RERVM ECCLESIASTICARVM, oppressores pauperum, & incestas nuptias, celebratum anno Domini DCCCLXXXVII. tempore Stephani papæ V.

TITVLI CAPITVLORVM.

I. *De Drogone prius electo episcopo Mimidonensi, nunc confirmato.*
II. *Anathema in schismaticos & raptores ecclesiarum, ni resipiscant.*
III. *Standum esse antiquis patrum decretis.*
IV. *Ne quis res aut iura ecclesiæ vsurpet.*
V. *De æquitate horum decretorum.*
VI. *De adulteris, & incestis. Tum de monialibus vitiatis.*

PRÆFATIO.

ANNO incarnationis Domini nostri Iesu Christi, octingentesimo octogesimo septimo in ecclesia beati Petri apostolorum principis, indictione tertia, Kalendis Aprilis, conuenerunt in vrbe Agrippinensi vna cum consensu glorioſissimi imperatoris Caroli, & Moguntinæ sedis Luidberti archiepiscopi, Vvillibertus humilis eiusdem præfatæ vrbis archiepiscopus, Franco Tungrensis sedis episcopus, Odilbaldus Traiectensis sedis episcopus, Vvulfelinus Mimigarnafurdensis ecclesiæ episcopus, Drogo Mimidonensis ecclesiæ episcopus, cum consensu venerabilis Rimberti episcopi, præsentibus etiam bonæ deuotionis abbatibus Neuolongo Indensis monasterii abbate, Andulfo Vverdinensis monasterii abbate, Folchario Aquisgrani palatii abbate, cum præfatarum sedium presbyteris & diaco-

nibus, & laicis quibusdam religiosis celebrata Synodo, ea quæ subiecta sunt diuini amoris instinctu de negotiis ecclesiasticis promulgauerunt. ANNO CHRISTI 887.

CAPITVLA.

I.

Quod clerus Mimidonensis ecclesiæ presbyterum nomine Drogonem vocatum, episcopum vnanimi consensu ad episcopalem promoueri ordinem petierunt, quorum petitioni effectum præbentes, ad pastorale eum promouimus officium.

II.

Quod Franco venerabilis Tungrensis sedis episcopus, cura pastorali permotus, & diuini amoris zelo succensus suggessit, sanctam Dei ecclesiam, non habentem maculam neque rugam, a schismaticis & raptoribus, qui neque Deum præ oculis habent, neque vllius verentur occursum, neque diuina humanave lege a malo coercentur, sed ad omne malum præcipites feruntur, grauiter vexari. Cuius suggestioni valde condolentes, illiusque zelo secundum canonicæ institutionis decreta compatientes, decreuimus, eos qui tam pertinaci stimulo irretiti sunt, vt ea mala sanctæ matri ecclesiæ inferrent, aut statuto tempore pia consideratione illorum saluti consulentes, videlicet in festiuitate sancti Ioannis Baptistæ, octauo Kalendas Iulii in Foro Iulii, quando iterum Deo annuente Synodus celebranda erit, pœnitentiæ & emendationi secundum priscorum statuta patrum se summittant, aut si instigante diabolo, cuius instinctu ad tam nefandum peruenerunt flagitium, hoc con-

ANNO CHRISTI 887. tempserint, perpetuo & irreuocabili eos anathemate feriendos esse denuntiamus. Eos vero, qui crebra admonitione & diuturna conuenti sunt vt resipiscerent, & ad pœnitentiæ remedia confugerent, more canum ad vomitum rapacitatis absque Dei respectu reuersi sunt, statuimus sine dilatione gladio anathematis esse puniendos.

III.

Hæc ita statuimus, quoniam necesse est, non transgredi terminos patrum, sed magis assensum præbere deffinitioni eorum. In decretis namque Anacleti papæ capite secundo legimus, quod omnis oppressus liberum sacerdotum, si voluerit, appellet iudicium, & a nullo prohibeatur, sed ab his fulciatur, & liberetur. In prima decret. Et 2. q. 6. Omnis oppressus. Ex Concilio Toletano quarto, capite trigesimosecundo: Episcopi in protegendis populis ac defendendis impositam sibi a Deo curam non ambigant. Ideoque dum conspiciunt iudices ac potentes pauperum oppressores existere, sacerdotali eos commonitione redarguant. Item ex Concilio Toletano I. Si quis de potentibus clericum aut quemlibet pauperiorum, aut religiosum expoliauerit, & mandauerit eum ad se venire episcopus vt audiatur, & contempserit, mox inuicem scripta percurrant per omnes prouinciæ episcopos, & quoscumque adire potuerint, excommunicatus habeatur ipse, donec audiat, & reddat aliena. Tol. I. c. 11. Talium enim scelerum patratoribus, sicut in capitularibus glorioſissimorum imperatorum Caroli & Ludouici continetur, nisi post puram & publicam pœnitentiam, & per ecclesiæ satisfactio-

nem, & per impositionem manus episcoporum, nec viuis, nec mortuis communicare debemus. ANNO CHRISTI 887.

IV.

Vt nullus laicus, quamuis religiosus, præsumat aliquid de rebus Deo dicatis vel ecclesiæ facultatibus, id est, nec dandi basilicas, nec auferendi sine consensu episcopi habeat potestatem, neque ex dote ecclesiæ, id est, ex vno manso, & quatuor mancipiis census exigatur, sed iuxta Concilium Aurelianense primum, capite decimonono, omnes basilicæ, quæ per diuersa loca constructæ sunt, vel quotidie construuntur, placuit secundum priorum Canonum regulam, vt in eius ordinatione & potestate persistant, in cuius territorio positæ sunt. Si quis vero contra hæc venire præsumpserit, anathemate feriatur.

V.

Omnibus constat manifestum fore, nos nil temeritatis neque nouitatis in hac Synodo, vbi in Iesu nomine, qui est salus omnium, congregati sumus, statuisse; sed causa vestræ salutis diuino admoniti instinctu feruentes, imo pastorali cura permoniti, vobismetipsis consulentes secundum diuinæ institutionis normam, & iuxta nobis a Deo datam sapientiam, pie & iuste viuere vnumquemque admonemus, quatenus Deo reddentes quæ Dei sunt, & vos nobis, prout oportet, auxilium ferentes, nosque vobis secundum Apostolum spiritualia seminātes, ad vitam pariter perueniamus æternam.

1. Cor. 9.

VI.

De incestis autem coniunctionibus, vnde multimo-

ANNO CHRISTI 887. timodis fines regionis noſtræ circumquaque, inſtigante diabolo, polluuntur, ſecundum Agathenſe Concilium capite ſexageſimo primo, nihil prorſus veniæ reſeruamus, niſi cum adulterium ſeparatione ſanauerint. Ex Concilio Ilerdenſi capite quarto, de his, qui ſe inceſti pollutione commaculant, placuit, quouſque in ipſo deteſtando & illicito carnis contubernio perſeuerent, vſque ad Miſſam tantum catechumenorum in eccleſia admittantur, cum quibus etiam nec cibum ſumere vlli Chriſtianorum, ſicut Apoſtolus iuſſit, oportet. Quod ſi 1. Cor. 5. conuenti fuerint, & ad pœnitentiæ remedia conuolauerint, ſeque ſacramento conſtrinxerint, vlterius tam nefanda & prorſus abominanda pollutione non eſſe polluendos, iterumque ad recidiua malitiæ, & vitæ priſtinæ ſordes relapſi fuerint, ab epiſcopo ciuitatis comprehenſi, ſicut in Concilio Toletano capite ſeptimo reperitur, in cuius territorio ſunt, rurſum legibus pœnitentiæ in monaſteriis ſubdantur inuiti. Quod ſi facere per aliquem poteſtatis vigorem difficile fuerit, tunc ſicuti priſcorum Canonum ſtatuerunt decreta, quouſque iterum reſipuerint, excommunicati, & anathemate condemnati habeãtur: ſed & hi, qui poſt excommunicationem vel interdictum, cum eis communicauerint: De virginibus autem ſacratis in Concilio Eliberitano capite decimotertio ſcriptum eſt: Si mœchauerint virgines, quæ ſe Deo dedicauerunt, ſi pactum perdiderint virginitatis, atque eidem ſeruierint libidini, non intelligẽtes quid amiſerint, placuit, nec in fine dandam eis eſſe communionem. 17. quæſt. 1. Virgines quæ ſe. Et in Moguntiaco Concilio tempore Caroli, cap. 27.

Quod si semel persuasæ ad infirmi corporis vitia lapsæ, toto tempore vitæ suæ eiusmodi feminæ egerint pœnitentiam, & abstineant se a coitu, placuit, eas in finem communionem accipere debere. Ex Concilio Calchedonensi capite decimosexto, virginem, quæ se Domino Deo consecrauit, non licere nuptialia iura contrahere. Quod si hoc inuenta fuerit perpetrans, excommunicetur. Confitenti autem decreuimus vt habeat auctoritatem eiusdem loci episcopus misericordiam humanitatemque largiri. ANNO CHRISTI 887.

CONCILIVM CABILONENSE

IN ECCLESIA SANCTI MARCELLI IN SVBVRBIO Cabilonensi celebratum XV. Kalendas Iunias anno Christi DCCCXXCVII.

HVIVS *Synodi mentio est in chronico monasterii Besuensis, cuius auctor ex Synodi actis profert quæ sequuntur:* Anno, *inquit*, incarnationis dominicæ DCCCXXCVII. anno quoque domni & serenissimi Caroli imperatoris Augusti in Gallia imperantis II. indictione V. XV. Kalendas Iunii, sacer episcoporum Conuentus, ob pacem & tranquillitatem sanctæ Dei ecclesiæ statuendam, & ecclesiastica negotia decernenda, apud ecclesiam sancti Marcelli martyris in suburbio Cabilonensi in Christi nomine coadunatus est. Vbi fuerunt domni & sanctissimi archiepiscopi Aurelianus, Bernoinus, nec non & reuerentissimi episcopi, Adalgarius, Geylo*, Stephanus, Giraldus, Adalbaldus, Isaac, & Leboinus. Geylo denique Lingonensis ecclesiæ reuerendus antistes, vna cum suprascriptis patribus in hoc sacro residens Conuentu, eorum auribus intimauit, qualiter Isaac antecessor suus res ecclesiæ in Luco in honore S. Martini in sua Synodo a partibus S. Martini de Luco superiore, capellæ videlicet sancti Marcellini, contra Ada-

ANNO CHRISTI 887. lardum eiusdem capellæ presbyterum iuste & legaliter euindicauit de rebus & decimis. Tunc omnes episcopi hoc audientes in commune, relationem Geylonis venerabilis episcopi, & notitiam euindicationis domni Isaac simul consenserunt, & consentiendo roborauerunt, vt si quis temeraria sacrilegaque præsumptione conuictus, atque cæca cupiditate cæcatus hoc quod Dei & domni Isaac & nostra confirmamus auctoritate in aliquo infringere præsumpserit, *&c.* a liminibus sanctæ Dei ecclesiæ, & cœtu omnium fidelium Christianorum tamdiu habeatur extorris, donec resipiscens condigna pœnitentia subleuetur. *Extat rursus in tabulario Cari loci priuilegium confirmationis Ingelario eius cœnobii abbati ab eadem Synodo concessum. Itemque alterum ecclesiæ sancti Stephani Diuionensis, cuius subscriptiones sunt huiusmodi.*

Aurelianus sanctæ Dei Lugdunensis ecclesiæ episcopus in Christi nomine roboraui.
Bernoinus humilis sanctæ Dei Viennensis ecclesiæ episcopus.
Geylo sanctæ Lingonensis ecclesiæ humilis episcopus.
Adalgarius Æduorum episcopus.
Stephanus dignatione diuina Cabilonensis episcopus.
Adalbaldus Bellicensis episcopus.
Geraldus sanctæ Matisconensis ecclesiæ episcopus.
Isaac humilis Valentinensis ecclesiæ episcopus.
Ego Brancio presbyter & cancellarius sancti Mammetis scripsi, datauique.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Concilium Cabilonense.*] In codice Besuensi annus adscriptus est DCCCXXCVI. indictione V. quæ duo minime cohærent. Sed castiganda potius indictio, vt indictio IV. scribatur, & restituendus Christi annus vt in autographo. Ita fiet vt Concilium hoc superiori anteponi debeat.

CONCILIVM MOGVNTIACENSE

Anno Christi 888.

OCCASIONE ARNVLPHI NOVI REGIS, & disciplinæ ecclesiasticæ propter incursiones Northmannorum reformandæ anno Domini DCCCLXXXVIII. celebratum, tempore Stephani papæ V. anno I. regis Arnulphi.

Prælocutio Synodi Moguntiacensis.

FRATRES, nosse & animaduertere sanctitatis vestræ prudentiam oportet, quia omnipotentis Dei nutu omnia prouidentis, & secundum interni consilii sui iudicium cuncta dispensantis, hic congregati sumus. Cuius Conuentus causam perpendere, & diligenti solicitudine considerare debemus. Omnipotens namque Deus occulto dispensationis suæ examine rectores pariterque pastores ecclesiæ suæ præfecit, quam sibi suo sanguine acquisiuit, mundans eam lauacro aquæ in verbo. Quæ quot malis oppressa, quot ventis tribulationum illisa, plus iam in nostris tribulationibus videmus, quam in codicibus legimus. Tamen quia causa illius, nostrique insuper officii cura conuenimus, tractare & considerare nos condecet, qua ex causa, cuiusve peccato talia nobis acciderunt, qualia hactenus passi sumus, & quotidie sine cessatione patimur. Cuius considerationis vim recolentes, nos peccasse, nosque reos esse, secundum prophetæ exemplum profiteamur. Non enim tanta vis tribulationum, neque tot tempestatum impetus ecclesiam Dei impeterent, si iuxta alterius prophetæ dictum, ascenderemus ex aduerso, & opponeremus nos murum pro domo Israel, vt staremus in prælio in die Domini. Ideoque, carissimi & reuerendissimi fratres, ascendat vnusquisque nostrum tribunal cordis sui, & quid hic agendum, qualiterve consulendum sit, diuina instigante gratia, communi consensu, & concordia caritatis affectu decernamus, & secundum diuinæ institutionis normam perscrutemur. Mirum quippe non est, quia omnes in communi peccauimus, talia nobis contigisse. Sed quia nos, qui ceteris ferre ducatum debuimus, nostri officii curam postponentes, ad exteriora dilapsi sumus, specialiter nos hæc cau-

Dan. 4.

Ezech. 13.

ANNO CHRISTI 888. sa petit, reosque fore notat, quorum inertia, nobis per abrupta gradientibus, omnis grex diuinitus nobis commissus præcipitio patuit. Qua de re humiliter ac deuote præueniamus faciem eius in confessione; *mundantes nos*, secundum apostolicum dictum, *ab omni inquinamento carnis & spiritus*: patet namque quia iuxta veridicæ rationis assertionem, *cæcus cæco ducatum præstans, ambo in foueam cadunt.* Quo enim animo, quave fronte diuinam pietatem pro peccatis populi nobis commissi exorare poterimus, quos funibus peccatorum constat fore irretitos? Ecce labentibus tot annorum curriculis, nunquam nec generali, nec etiam prouinciali Synodo coadunati sumus, vt aliquid dignum necessariumve ecclesiæ, cui annuente Deo præsumus, mutuis collationum sermonibus conferremus. Sed quia nunc auxiliante Domino, & imperante sereniſſimo seniore nostro Arnulpho rege, conuenimus, diuinam supplicitet imploremus misericordiam, quatenus ea præueniente & subsequente conuentum & actionem istius Synodi sibi acceptabilem facere dignetur, & Christiano proficientem populo ad salutem & vitam perpetuam, nobisque ad æternæ remunerationis felicitatem & gloriam. His vero breuiter prælibatis, ponamus ante oculos adhuc peccatorum nostrorum vulnera, & congrua eis quæramus medicamina. Lugeamus ergo, secundum prophetam, & quæramus capiti nostro aquam, & oculis nostris fontem lacrymarum, vt plangamus interfectos filiæ populi nostri. Quis enim siccis oculorum luminibus valeat enumerare mala gentis nostræ & sanctorum? Videte & considerate quam præclara & nobilia seruorum Dei ædificia destructa & incensa sint, & funditus ad nihilum redacta. Altaria defossa, & penitus conculcata, ornamenta ecclesiarum Dei valde precioſa & mirifica direpta & igni exusta. Episcopi & sacerdotes, & ceteri ordinis ecclesiæ viri gladio truncati, & diuersis pœnarum generibus morti addicti. Omnis ætas vtriusque sexus gladio & igne diuerso mortium genere consumpti. Quid ergo amplius his dici possit? Omnia desiderabilia & precioſa nobis ablata sunt, veluti olim sub comminatione & euersione Iudaici templi illis dictum est: *Ecce ego tollam a vobis desiderabile oculorum vestrorum, super quo pauet anima vestra.* Multi ergo nostrum, quibus hoc malum contigit,

2. Cor. 7.

Matth. 15.

Ier. 9.

Dicit de Northmannorum populationibus.

Ezech. 24.

nobilium ædificio templorum, gregique sibi commisso metuebant, quæ omnia vt oculis intuentium patent, ablata sunt & penitus subuersa. Cuius subuersionis periculum incolæ monasteriorum vtriusque sexus metuentes, huc illucque vagantur incerti, penitusque omni solatio destituti, quid agendum, quove declinandum, errabundi cum periculo suæ professionis & sine pastore ignorant. Sed his interea malis amaricati, & pene vsque ad mortem afflicti, aliud e vicino malum nos coangustat & opprimit, quod quanto vicinius, tanto grauius, nobisque, qui pastores dicimur, periculosius. Ecce enim e latere turba raptorum & schismaticorum sæuit, qui pauperes & humiles Christi opprimunt & interimunt, neque Dei respectum habentes, nec vllam hominis personam verentes. Ab his namque, si deesset Paganorum sæuitia, redigeretur in solitudinem terra: quia nec sexui, nec ætati, neque paupertati parcere sciunt, sed omnes, quos possunt, absque Dei respectu & misericordia despoliant, & crudeliter, sui immemores, aut igni, aut gladio, aut quocumque mortis genere interimunt, hocque nihil putant & paruipendunt. Nec etiam pœnitentiæ colla submittere volunt. Quibus omnibus circumsepti malis, illius Apostoli non immemores sumus sententiæ, qua ait: *Foris pugnæ, intus timores.* Vnde quia Dei prouidentia hoc spatium nobis concessum est, quo mutuis frueremur aspectibus, & alternis releuaremur collationibus, quid de his & ceteris rebus emendatione dignis agendum sit, decernere studeamus.

Anno Christi 888.

2. Cor. 7.

TITVLI CAPITVLORVM.

I. *Vt fiant orationes pro rege.*

II. *De officio regis.*

III. *Quid sit proprie ministerium regis.*

IV. *In Synodo Toletana, vt ecclesiæ cum rebus ad ordinationem episcopi pertineant, præcipitur.*

V. *Ne presbyteri sine consensu episcoporum per ecclesias constituantur, vel ab eis reiiciantur.*

VI. *Vt nullus ecclesiasticas res inuadere præsumat.*

VII. *De varia vexatione sacerdotum.*

VIII. *Decretum in nonnullos qui sacerdoti Virtzburgensi nares capillosque asciderant, verberibusque male affecerant.*

IX. *Vbi Missarum solennia peragi liceat.*

X. *De mulieribus, quod in domo clericorum simul cum clericis non debeant habitare.*

XI. *Ne inuadantur prædia ecclesiæ.*

ANNO CHRISTI 888.

XII. *Quot testibus clerici conuinci debeant.*
XIII. *De decimis ab antiquis ecclesiis non subtrahendis, & vt antiquæ ecclesiæ honorem suum habeant.*
XIV. *Quod nullus episcopus alterius parochianum præsumat retinere aut ordinare.*
XV. *Item de eodem.*
XVI. *De his qui sacerdotem sponte occiderint.*
XVII. *De decimis dandis.*
XVIII. *De quodam Altmanno, qui sibi commatrem spiritualem in coniugium habet sociatam.*
XIX. *De presbyteris, qui crimine fornicationis, siue aliquo capitali flagitio accusantur, & non habent collegas, cum quibus se excusare possint; aut si forte lapsi fuerint, quomodo satisfaciant.*
XX. *De precariis iniuste & irrationabiliter factis.*
XXI. *De his qui in ecclesiis seu atriis ecclesiæ rixas mouerint, & mutuo inter se confligunt.*
XXII. *De his qui decimas suas dare nolunt, aut iniuste subtrahunt.*
XXIII. *De viris & feminis si adulterii reatu, siue alicuius flagitii crimine accusati fuerint, qualiter expurgari debeant.*
XXIV. *De pace fruenda.*
XXV. *De præpositis & prouisoribus monasteriorum.*
XXVI. *De viduis velandis.*

ANNO incarnationis Domini nostri Iesu Christi octingentesimo octogesimo octauo, anno etiam primo regni domini Arnulphi gloriosissimi regis hæc capitula apud Moguntiam ciuitatem a Luitberto eiusdem ciuitatis archiepiscopo, necnon & a VVilliberto sacræ sedis Colonienſis, seu etiam Ratbodo Treuirensis ecclesiæ venerabilibus archiepiscopis, cum suis suffraganeis, ceteraque non modica multitudine, abbatum scilicet & aliorum sacerdotum, tenenda, obseruanda, ac firmiter habenda constituta sunt.

CAPITVLA.

I.

Statuimus, vt oratio ab omnibus nobis tam pro glorioso rege Arnulpho, ceu etiam & pro gloriosa coniuge sua, nec non & pro statu totius Christianitatis, pro vt nos debitores esse cognoscimus, in ecclesiis nostris assidue celebretur.

II.

Vt annuntietur glorioso regi nostro domino

Arnulpho, quid sit rex, quidve vocari debeat. ANNO CHRISTI 888.

Isidori sunt hæc. Rex a recte regendo vocatur. Si enim pie & iuste & misericorditer regit, merito rex appellatur; si his caruerit, non rex, sed tyrannus est. Antiqui autem, omnes reges tyrannos vocabant. Sed postea pie & iuste & misericorditer regentes regis nomen adepti: impie vero, iniuste, crudeliterque principantibus, non regis, sed tyrannicum aptatum est nomen. Quia rex a regendo dicitur, primo ei studendum est, vt semetipsum, suamque domum, Christi adiuuante gratia, ab operibus nequam emaculet, bonisque operibus exuberare faciat, vt ab eo ceteri bonum exemplum semper capiant. Ipse & salutiferis Christi præceptis fideliter arque obedienter obsecundet, & recte agendo, eos quibus temporaliter imperat, in pace & concordia atque caritate, ceterorumque bonorum operum exhibitione, quantum sibi diuinitus datur, consistere faciat, & dictis atque exemplis ad opus pietatis & iustitiæ & misericordiæ solerter excitet, attendens quod pro his Deo rationem redditurus sit, quatenus ita agendo, sanctorum regum, qui Deo sincere seruiendo placuerunt, post hanc peregrinationem consors efficiatur. De rege autem, qualis esse debeat, ita in Deu-

Deut.17. teronomio legitur: *Cum ingressus fueris terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, & possederis eam, habitaueris que in illa, & dixeris: Constituam super me regem, sicut habent omnes per circuitum nationes; eum constitues, quem Dominus Deus tuus elegerit de numero*

Ibid. *fratrum tuorum.* Et post pauca: *Non habebit vxores plu-*

ANNO CHRISTI 888. *plurimas, quæ alliciant animam eius, neque argenti & auri immensa pondera. Postquam sederit in solio regni sui, describet sibi deuteronomium legis huius in volumine, accipiens exemplar a sacerdotibus Leuiticæ tribus, & habebit secum, legetque illud omnibus diebus vitæ suæ, vt discat timere Dominum Deum suum, & custodire verba & ceremonias eius, quæ in lege præcepta sunt. Nec extollatur cor eius in superbiam super fratres suos, neque declinet in partem dexteram vel sinistram, vt longo tempore regnet ipse, & filii eius super Israel.* Attende, quod timor Dei, & custodia præceptorum eius, & humilitas, quæ non patitur eum extolli super fratres suos, & iustitiæ rectitudo non solum regem, sed & filios eius longo faciat regnare tempore. Vt ergo princeps extollentiam cauere debeat, Ecclesiasticus admonens ait: *Principem te constituerunt? noli extolli, sed esto in illis quasi vnus ex illis.* In Prouerbiis: *Rex qui iudicat in veritate pauperes, thronus eius in æternum firmabitur.* Item: *Misericordia & veritas custodiunt regem, & roboratur clementia thronus eius.* Isidorus: Qui recte vtitur potestate regni, ita præstare se omnibus debet, vt quanto magis honoris celsitudine claret, tanto semetipsum mente humiliet, proponens sibi exemplum humilitatis Dauid, qui de suis meritis non tumuit, sed humiliter sese deiiciens, dixit: *Vilis incedam, & vilis apparebo ante Deum qui elegit me.* Fulgentius in libro de veritate prædestinationis & gratiæ: Clementissimus quoque imperator non ideo est vas misericordiæ præparatum in gloriam, quia apicem terreni principatus

Eccles.32. *Prou.29.* *Prou.10.* *2.Reg.6.*

accepit: sed si in imperiali culmine recta fide viuat, & vera cordis humilitate præditus, culmen regiæ dignitatis sanctæ religioni subiiciat: si magis in timore Deo seruire, quam in tumore dominari populo delectetur: si in eo lenitas iracundiam mitiget, ornet benignitas potestatem: si se magis diligendum, quam metuendum cunctis exhibeat: si subiectis salubriter consulat: si iustitiam sic teneat, vt misericordiam non derelinquat: si præ omnibus ita se sanctæ matris ecclesiæ meminerit filium, vt eius paci atque tranquillitate per vniuersum mundum, prodesse suum faciat principatum. Magis enim Christianum regitur ac propagatur imperium, dum ecclesiastico statui per omnem terram consulitur, quam cum in parte quacumque terrarum pro temporali securitate pugnatur. ANNO CHRISTI 888.

III.

Regale ministerium specialiter est, populum Dei gubernare, & regere cum æquitate & iustitia, & vt pacem & concordiam habeant, studere. Ipse enim primo debet defensor esse ecclesiarum & seruorum Dei, viduarum, orphanorum, ceterorumque pauperum, nec non & omnium indigentium. Ipsius enim terror & studium huiuscemodi, in quantum possibile est, esse debet, primo vt nulla iniustitia fiat: deinde si euenerit, vt nullo modo eam subsistere permittat, nec spem delitescendi siue audaciam male agendi cuiquam relinquat. Sed sciant omnes, quoniam si ad ipsius notitiam peruenerit quidpiam mali quod admiserint, nequaquam incorrectum aut inultum remanebit, sed iuxta

ANNO CHRISTI 888. facti qualitatem, erit & modus iustæ correptionis. Quapropter in throno regiminis positus est ad iudicia recta peragenda, vt ipse per se prouideat & perquirat, ne in iudicio aliquis a veritate & æquitate declinet. Scire etiam debet, quod causa, quam iuxta ministerium sibi commissum administrat, non hominum, sed Dei causa existit, cui pro ministerio, quod suscepit, in die tremendi examinis rationem redditurus est. Et ideo oportet, vt ipse, qui iudex est iudicum, causas pauperum ad se ingredi faciat, & diligenter inquirat, ne forte illi, qui ab eo constituti sunt, & vices eius agere debent in populo, iniuste aut negligenter pauperes oppressiones pati permittant. Plura igitur sunt ex auctoritate sanctarum scripturarum de ministerio regis quæ scribere potuimus: sed ne onerosa glorioso principi nostro hæc admonitio nostra existat, hæc perpauca scripta sufficiant.

IV.

Multi contra Canonum constituta, sic ecclesias, quas ædificauerint, postulant consecrari, vt dotem, quam eidem ecclesiæ contulerint, censeant ad episcopi ordinationem non pertinere. Quod factum & in præteritum displicet, & in futurum prohibetur. Sed & omnia, secundum constitutionem antiquam, ad episcopi ordinationem & potestatem pertineant.

Toletanum Concilium III. c. 19. & in decr. 10. quæst. 1. Sic quidam.

V.

Quicumque presbyter per precium ecclesiam fuerit adeptus, omnimodis deponatur, quoniam contra ecclesiasticæ regulæ disciplinam agere di-

Turonense Concilium tempore Caroli cap. 19.

noſcitur, qui alium presbyterum legitime ad eccle- ANNO CHRISTI 888.
ſiam ordinatum per pecuniam expulerit, eamque ſibi taliter vendicauerit. Quod vitium late diffuſum, ſummo ſtudio emendandum eſt. Itemque interdicendum videtur clericis ſiue laicis, ne quis cuilibet presbytero præſumat dare eccleſiam ſine licentia & conſenſu epiſcopi ſui.

VI.

Ne cui liceat res vel facultates eccleſiis aut monaſteriis, vel xenodochiis pro quacumque eleemoſyna cum iuſtitia delegatas retentare, alienare atque ſubtrahere. Quod quiſquis fecerit, tamquam necator pauperum, antiquorum Canonum ſententiis conſtrictus, ab eccleſiæ liminibus excludatur, donec ab ipſo quæ ſunt ablata vel retenta reddantur. Ex eodem Concilio capite quindecimo: Si quis quolibet tempore cuiuſlibet poteſtatis aut ordinis perſona contra inſtitutionem ſancti Concilii venire tentauerit, aut aliquid de conſuetudine, vel facultate xenodochiorum vel eccleſiarum abſtulerit, (quod Deus auertat) vt necator pauperum irreuocabili anathemate feriatur.

Aurelianenſe Concilium V. Can. 13.

VII.

Relatum eſt ſanctæ Synodo, quod a malis Chriſtianis plurimæ vexationes ſacerdotibus Chriſti, ſeu ceteris clericis inferioris gradus, ſæpiſſime inferantur. Vnde viſum eſt ſancto Concilio, ne inantea talia exiſtant, iaculo ſpiritali eos percutere, vt ſi quis clerico aliquam iniuriam, ſeu calumniam ingeſſerit, a liminibus ſanctæ eccleſiæ arceatur vſque ad condignam ſatisfactionem.

VIII.

ANNO CHRISTI 888. Ad aures ſanctæ Synodi Arno venerabilis Vvirtzburgenſis eccleſiæ * ſe reclamauit, quod quidam ſceleſti quemdam honorabilem presbyterum ſuum comprehendiſſent, eique nares abſcidiſſent, & capillos capitis incidiſſent, nec non & ſæuis verberibus cruciatum ſemiuiuum reliquerant. Vnde tanto ſcelere inaudito peracto, ſancta Synodus viſceribus miſericordiæ erga eumdem commota, ſtatuit communi conſenſu, vt iidem temerarii, Deique contemptores, qui tale ſcelus auſi ſunt perpetrare, anathematis vinculo conſtringantur, quouſque a proprio epiſcopo poſt dignam pœnitentiam abſoluti, ſanctæ matri eccleſiæ ſociari mereantur, nulluſque cum eis in aliquo communicet, niſi in hoc, vt eos ad dignam ſatisfactionem peragendam hortetur. Si quis autem poſt hanc ſententiam a nobis prolatam, ſciens cum eis communicauerit, vno eodemque mucrone cum ipſis ſciat ſe a nobis eſſe percuſſum.

* f. deeſt epiſcopus.

IX.

Miſſarum ſolennia non vbique, ſed in locis ab epiſcopo conſecratis, vel vbi permiſerit, celebranda eſſe cenſemus. Concedimus etiam, vt ſicubi (quod noſtris exigentibus culpis perplurimum eſt factum a Northmannis, ſeu alio qualicumque modo) eccleſiæ fuerint incenſæ, in capellis Miſſas interim liceat celebrare, donec ipſæ eccleſiæ reſtaurari queant. In itinere vero poſitis, ſi eccleſia defuerit, ſub diuo, ſeu in tentoriis, ſi tabula altaris conſecrata, ceteraque miniſteria ſacra ad id offi-

De conſecr. diſt. 1. Miſſarum ſolennia, &c. concedimus.

cium pertinentia adsunt, Missarum solennia celebrari permittimus. ANNO CHRISTI 888.

X.

Vt clericis interdicatur, mulieres in domo sua habere, omnimodis decernimus. Quamuis enim sacri Canones quasdam personas feminarum simul cum clericis in vna domo habitare permittant: tamen, quod multum dolendum est, sæpe audiuimus, per illam concessionem plurima scelera esse commissa, ita vt quidam sacerdotum cum propriis sororibus concumbentes, filios ex eis generassent. Et idcirco constituit hæc sancta Synodus, vt nullus presbyter vllam feminam secum in domo propria permittat, quatenus occasio malæ suspicionis vel facti iniqui penitus auferatur.

XI.

Vrbani papæ I. in epist. & in decretis 17. q. 2. Attendendum.

Attendendum est omnibus, & fideliter custodiendum, & illius vsurpationis contumelia depellenda, ne prædia vsibus secretorum cælestium dicata, a quibusdam irruentibus vexentur. Quod si quis fecerit, post debitæ vltionis acrimoniam, quæ erga sacrilegos iure promenda est, perpetua damnetur infamia, & infernali carceri tradatur, aut exilii perpetua deportatione feriatur: quo-

1. *Cor.* 5. niam iuxta Apostolum, oportet huiusmodi hominem tradere satanæ, vt spiritus saluus fiat in die Domini.

XII.

Rom. Concilium sub Siluestro papa, in dec. 2. q. 7. Nullus laicus.

Presbyter non aduersus episcopum, non diaconus aduersus presbyterum, non subdiaconus aduersus diaconum, non acolytus aduersus subdia-

ANNO CHRISTI 888. conum, non exorciſta aduerſus acolytum, non lector aduerſus exorciſtam, non oſtiarius aduerſus lectorem det accuſationem aliquam. Et non condemnabitur præſul, niſi in ſeptuaginta duobus, neque præſul ſummus a quoquam iudicabitur, quoniam ſcriptum eſt: *Non eſt diſcipulus ſupra magiſtrum.* Presbyter autem in cardine conſtitutus, non niſi in quadraginta duobus teſtibus damnabitur: diaconus cardinarius conſtitutus vrbis Romæ, non niſi in vigintiſex condemnabitur: ſubdiaconus, acolytus, exorciſta, lector, oſtiarius, niſi, ſicut ſcriptum eſt, in ſeptem teſtibus non condemnabitur. Teſtes autem ſine aliqua ſint infamia, vxores & filios habentes.

1. quæſt. 5. Præſul.

Luc. 6.

XIII.

Eccleſiæ antiquitus conſtitutæ nec decimis nec aliis poſſeſſionibus priuentur, ita vt nouis oratoriis tribuantur.

XIV.

Nullus epiſcopus alterius parochianum præſumat retinere aut ordinare abſque eius voluntate, vel iudicare. quia ſicut eius irrita erit ordinatio, ita & iudicatio: quoniam cenſemus alterius nullum iudicis, niſi ſui, ſententia teneri. Nam qui eum ordinare non potuit, nec iudicare vllatenus poteſt.

XV.

Si quis epiſcopus iudicauerit, vel ordinauerit alterius parochianum ſine conſenſu & voluntate ſui epiſcopi, oportet non ſine increpatione in communi Concilio admitti, ita vt eccleſiaſticum vltra non ſoluat Canonem.

XVI.

Anno Christi 888.

Qui ſacerdotem morti voluntarie tradiderit, carnem non comedat, nec vinum bibere præſumat omnibus diebus vitæ ſuæ. Ieiunet autem vſque ad veſperam, exceptis diebus feſtis atque dominicis. Arma non ſumat, & vbicumque ire maluerit, nullo vehiculo deducatur, ſed propriis pedibus proficiſcatur. Eccleſiam per quinquennii tempus non ingrediatur, ſed cum ſacrarum orationum officia, aut Miſſarum ſolennia celebrantur, ante fores baſilicæ perſeueret, orans ac deprecans Dominum, vt tanto crimine abluatur. Poſt expletum vero quinquennii tempus ingrediatur eccleſiam, non tamen communicet, ſed inter audientes tantummodo ſtet, vel dum facultas conceditur ſedeat. Dum autem duodecimi anni curſus fuerit finitus, communicandi ei tribuatur medela. Maneat tamen in reliquis obſeruationibus tres dies per hebdomadam, vt ad perfectionis purificatus mereatur venire culmen.

XVII.

Admonemus atque præcipimus, vt decima omnino Deo dari non negligatur, quam Dominus ipſe dari ſibi conſtituit. Timendum eſt enim, quiſquis Deo debitum ſuum abſtrahit, ne Deus propter peccatum ſuum auferat ei neceſſaria ſua. Qui vero decimas poſt crebras admonitiones & prædicationes ſacerdotum dare neglexerint, excommunicentur.

XVIII.

Perlatum eſt ad nos, quod quidam Altmannus nomine, ſibi commatrem ſpiritualem, ex paro-

chia

ANNO CHRISTI 888. chia Arnonis episcopi scelesto coniugio associasset: sed postea per sacramenta ab ea separatus, modo iterum eam sibi impiam copulatione habet sociatam. Quem, quia tale scelus perpetratum habere audiuimus, secundum constitutionem sancti Gregorii papæ, gladio spirituali percutimus, eumque anathematis vinculo innodamus.

XIX.

In quorum iudicio, neque ad dexteram, neque ad siniſtram declinandum est: sed regia via gradiendum. In Concilio Neocæsareensi capite primo scriptum est: Presbyter, si vxorem acceperit, ab ordine deponatur. Si vero fornicatus fuerit, aut adulterium perpetrauerit, amplius pelli debet, & ad pœnitentiam redigi. Item in Concilio Carthaginensi capitulo vicesimoquinto scriptum est: Aurelius episcopus dixit: Præterea cum de quorumdam clericorum, quamuis erga vxores proprias incontinentia referatur, placuit, quod & in diuersis Conciliis firmatum est, vt subdiaconi, qui sacra mysteria contrectant, & diaconi & presbyteri, sed & episcopi, secundum priorum statuta, etiam ab vxoribus se abstineant, vt tamquam non habentes esse videantur. Quod nisi fecerint, ab ecclesiastico remoueantur officio. Ceteros autem clericos ad hoc non cogi, nisi maturiori ætate.

Neocæsareense Cócilium, Can. 1. & in decr. dist. 28. Presbyter.

Vide Carthaginense II. & Carthaginense V. cap. 5.

XX.

De precariis iniuste & irrationabiliter factis, easque cum vi & sine nostræ voluntatis consensu habere volunt, sicut in Rhemensi Concilio statutum est capite trigesimoseptimo. Si quilibet hominum

Rhemense Concilium tempore Carolic. 37.

res ecclesiæ per mendacia vel mala ingenia in precariam sibi acquirere voluerit, & post factas precarias eadem mendacia ad aures eiusdem ecclesiæ rectoris delata fuerint, ipsa ecclesia res suas, quæ & ei mendaciter abstractæ fuerunt, pleniter absque vllius contradictione omnimodis recipiat. Ille vero, qui res suas per eadem mendacia propter cupiditatem ipsius precariæ, eidem ecclesiæ tradidit, simili modo in suam recipiat dominationem. ANNO CHRISTI 888.

XXI.

Turonense, tempore Caroli c. 39. De his qui in ecclesiis seu atriis ecclesiæ rixas mouerint, & mutuo inter se confligunt, ex Concilio Moguntiacensi tempore Caroli capite vigesimo quarto, præcipimus, vt in ecclesiis siue atriis ecclesiarum vel domibus, placita sæcularia minime fiant, quanto minus rixæ & contentiones? Item capitulo trigesimonono: De honore ecclesiarum, & his qui ad ecclesias confugiunt, & quod ecclesia cum magna reuerentia adeunda sit, sicut in capitulari dominico continetur, & in Moguntiacensi, & Turonensi ac Arelatensi tempore glorioſi imperatoris Caroli Conuentibus decretum est.

Arelatense Concilium, tempore Caroli c. 21.

XXII.

De his qui decimas suas dare nolunt, & iniuste subtrahunt, ita vt qui quinque aut eo amplius aratra habuerint, iuxta æstimationem vnius aratri persoluant, & qui decimas, dominis consentientibus, dare nolunt, Concilio Arelatēsi capitulo nono scriptum est: Vt vnusquisque de propriis laboribus suis decimas & primitias Deo offerat, sicut scriptum est:

ANNO CHRISTI 888. *Decimas & primitias tuas non tardabis offerre Domino Deo tuo.* Exod. 22. Vbi nec liber, nec seruus excipitur, qui omnes vnum sumus in Christo, apud quem nulla habetur personarum acceptio. Item in Concilio Arelatensi, capitulo vigesimo: Vt ecclesiæ antiquitus constitutæ, nec decimis, nec vlla alia possessione priuentur.

XXIII.

Multi sunt, qui secundum humanas leges diuina spernentes iudicia, testes ac coniuratores sibimet producere volunt. Quos minime admittentes, sicut vnum confitemur Deum, vnam fidem, vnum baptisma, ita etiam vna per totum mundum ecclesia vniformiter pari lege & simili religione excolenda est. Itaque decernimus, vt iuxta diuinæ legis sanctionem, & secundum ipsius sedem ciuitatis, in qua ratio ventilatur, vnaquæque gens, & cuncta adiacens parochia subiaceat, ita vt auctoritate episcopi, aut iudicii examine, aut sacramenti protestatione se expurget. Et non minus quam quatuordecim annos ætatis habeat, qui ad testimonium admittendus est secundum censuram canonicæ institutionis, sicut in Africano Concilio capite nonagesimo octauo scriptum est: Testes ad testimonium non admittendos, qui nec ad accusationem admitti præcepti sunt, vel etiam quos ipse accusator de sua domo produxerit. Ad testimonium autem infra annos quatuordecim ætatis suæ non admittantur.

XXIV.

Decreuimus etiam, vt pacis bonum & concor- Arelatense Concilium

tempore Caroli, cap. 12. Sententialiter. Cabilonense Concilium tempore Caroli, cap. 20. In forma. *Hebr.* 12.

ANNO CHRISTI 888.

diæ ab omnibus indisrupte teneatur: quia si inter nos fideles, vt in capitularibus domini Caroli legitur, pax & concordia habenda est, dicente Apostolo: *Pacem sequimini & sanctitatem, sine qua nemo videbit Deum:* multo magis inter episcopos & comites esse debet, qui post imperialis apicis dignitatem populum Dei regunt. Ita enim inter se concordare debent, vt alterutrum sibi ad Dei seruitium peragendum, & ministerium suum explendum, non solum non noceant, quin potius adminiculo sint. Comitibus quippe & iudicibus, reliquoque populo expedit, vt in Turonensi Concilio legimus temporibus præfati principis acto, vt suis sint episcopis consentientes & obedientes, propter Dei amorem, & semper ab eis vtile quærant consilium, illorumque salubria non spernant monita, sed intenta cordis aure audiant. Similiter vero & episcopi prædictas personas similiter suscipiant, honorificeque erga eas in omnibus agant, & sic sese mutuis studeant subleuare consolationibus.

Turonense Concilium tempore Caroli c. 33.

XXV.

Cabilonense Concilium tempore Caroli, 52. & 54.

De monasteriis clericorum, monachorum, atque puellarum, quæ clericis siue laicis beneficii iure donata sunt, placuit vt tales eis præficiant prouisores & præpositos, sicut in Cabilonensi Concilio scriptum est, qui & præesse nouerint & prodesse, & qui ad episcopum recurrant, & secundum eius ordinationem ad conuentum Synodi occurrant, & commissum sibi gregem canonice & cum magna religione custodiant, quasi rationem de animabus eorum reddituri.

ANNO CHRISTI 888.

XXVI.

De viduis præcipimus, vt nequaquam cito velentur, sed in potestate earum maneat, consentiente episcopo, vtrum nubant, an professionem castitatis assumant, vsque dum probetur earum conuersatio, ne forte de eisdem dici possit, quod ab Apostolo dicitur: *Quæ autem in deliciis sunt, viuentes mortuæ sunt.* 1. Tim. 5. Si autem propositum castitatis assumpserint, aut monasterii claustris regulariter constringantur, aut domi manentes castitatem suæ professionis integerrime custodiant. Quod si a proposito deuiauerint, canonicæ institutionis censura corrigantur. Quod & de virginibus, si mœchatæ fuerint, statuimus, sicut in Concilio Eliberitano cap. decimotertio scriptum est: Virgines quæ se Deo dedicauerunt, si pactum prodiderint virginitatis, atque eidem libidini seruierint, non intelligentes quid amiserint: placuit, nec in fine dandam eis esse communionem: quod si semel persuasæ, ad infirmi corporis vitia * lapsæ, toto tempore vitæ suæ eiusmodi feminæ egerint pœnitentiam, vt abstineant se a coitu, placuit eas in fine communionem accipere debere.

* lapsu vitiatæ,

NOTA.

[a] *Concilium.*] In hac Synodo hoc vnum in primis obseruatu dignum est, quod sicut hic, ita etiam apud omnes alios scriptores antiquos, Arnulphus non imperator, sed rex dumtaxat nominatus reperiatur; eo quod nefas esset imperatoris nomen assumere, nisi illud a sede apostolica prius collatum esset. Quamobrem perperam agere conuincuntur, qui statim post obitum Caroli Arnulphum tamquam heredem imperii imperatorem nominant. Hanc Synodum propter infelicem statum ecclesiarum Germanicarum congregatam esse, indicant patres in præfatione huius Synodi; cumque tribus prioribus Canonibus Arnulphus rex instruatur & admoneatur quomodo se in regimine regni bene disponendo gerere debeat, patet nouam re-

Arnulphus an fuerit imperator?

Causa Concilii quæ?

gis Arnulphi electionem huic Synodo congregandæ occasionem aliquam præbuisse. De Luitberto archiepiscopo qui Concilio præfuit, de eiusque rebus præclare gestis, plurima scribit Serarius libro quarto historiæ Moguntinæ. ANNO CHRISTI 888.

1a CONCILIVM METENSE IN REGNO LOTHARII A BELGICÆ PRIMÆ

episcopis sub Arnulpho rege celebratum Kalendis Maii, anno Christi, vt coniectura est, DCCCXXCVIII. Stephani papæ V. anno III. Odonis regis primo.

TITVLI CANONVM.

I. *Quod pax a Paganis, & contumacibus Christianis per emendationem morum a Deo imploranda sit.*

II. *Vt decimas ecclesiæ solus sacerdos accipiat : vt nullam illarum partem laici seniores vsurpent.*

III. *Vt vnus presbyter vnam solummodo habeat ecclesiam.*

IV. *Vt de manso ecclesiæ nullus census exigatur : & ne pro sepultura precium detur.*

V. *Vt nullam in domo sua feminam habeant sacerdotes.*

VI. *Vt presbyteri libros & vestimenta sacerdotalia ostendant episcopo, & chrisma sub sera custodiant : clerici armis, aut laicorum indumentis non vtantur: & de iis qui infantes in baptismo suscipiunt.*

VII. *Vt nemo cum Iudæis edat, aut bibat.*

VIII. *Vt Missæ in locis non consecratis non fiant : & basilicæ a chorepiscopis consecratæ ab episcopis consecrentur.*

IX. *De duabus sanctimonialibus ob facinus in ergastulum retrusis : & de diacono sacrilegium confesso.*

X. *Excommunicati qui Folcardum presbyterum euirarant.*

XI. *Excommunicati prouinciæ vastatores : item Theodricus & Lantbertus.*

XII. *Excommunicati qui communionem habebant cum excommunicatis.*

XIII. *Preces cum triduano ieiunio indictæ pro rege.*

PRÆFATIO.

ANNO ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi DCCCXXCVIII. regni domini Arnulphi glorioſissimi regis primo, die Kalendarum Maiarum acta est Synodus in suburbio Metensis ciuitatis, in ecclesia sancti Arnulphi, ab archiepiscopo venerabili Ratbodo Treuirensi, & a Rotberto prædictæ ciuitatis præsule. Dado quoque Virdunensis ecclesiæ reuerentissimus episcopus, & Arnoldus Tullensium episcopus, & Stephanus vene-

ANNO CHRISTI 888. rabilis abbas, & multi sacerdotes, cum comitibus, & pluribus nobilibus, & Deum timentibus viris adfuerunt. Vbi pari voto, parique consensu, pro vera caritate & tranquillitate sanctæ Dei ecclesiæ, quam redemit Christus sanguine suo, sibi inuicem occurrentes, hæc in commune præsules locuti sunt.

CANONES.

I.

Episcopi, & presbyteri, & fideles laici, qui ante nos fuerunt iuxta sacram Canonum auctoritatem, sæpius in Christi nomine conuenientes, iustitiam Dei statuerunt, & idcirco pacem suis diebus habuerunt, iuxta illud quod scriptum est: *Pax multa diligentibus legem tuam, Domine*, & *hominibus bonæ voluntatis*. Nos autem, qui tanto tempore transacto comprouincialem Synodum non habuimus, & inuicem quærere misericordiam Dei negleximus, videmus in nobis completum esse, quod per prophetam Dominus dicit: *Terram vestram in conspectu vestro alieni deuorant, & erit in vastitate hostili*. Ergo qualiter a Northmannis hæc omnia in nobis completa sint nemo dubitat. quomodo etiam a peruersis Christianis vndique atteramur, omnes in commune sentimus, sicut scriptum est: *Populum tuum, Domine, humiliauerunt, & hereditatem tuam vexauerunt*. Quærenda est igitur pietas Christi, qua Pagani arceantur, & statuenda est lex Dei, qua crudelissimi nostræ gentis homines a vastatione pauperum repellantur. Idcirco quidquid in nobis prauæ voluntatis est abiiciamus, & de Paganis Christo auxiliante pacem ob-

Psal. 118. Luc. 2. Isa. 1. Psal. 93.

tinere valebimus. Auctoritatem sanctorum patrum contumacibus nostris imponamus, & velint nolint, pro timore etiam glorioſissimi nostri senioris Arnulphi regis, ad satisfactionem venire faciemus. Et sic iustitiam Dei statuendo, poterimus eius misericordiam inuenire, quem nos cognoscimus prauis actibus grauiter offendisse. ANNO CHRISTI 888.

II.

Malach. 3. Dominus loquitur per prophetam dicens: *Afferte omnem decimam in horreis meis, & probate me in hoc, dicit Dominus, si non aperuero vobis cataractas cæli, & dedero vobis fructus vsque ad abundantiam.* Scimus enim, quoniam peccatis exigentibus claditur cælum, & fit nostris diebus sæpissime fames. Ideo statuimus, vt deinceps nemo seniorum de ecclesia sua accipiat de decimis aliquam portionem, sed solummodo sacerdos qui eo loco seruit, vbi antiquitus decimæ fuerant consecratæ, ipse eas cum integritate accipiat in sui sustentationem, & ad luminaria concinnanda, & basilicæ ædificia, vestimenta quoque sacerdotalia, & cetera vtensilia suo ministerio congrua obtinenda. Hæc omnia episcopi de suis ecclesiis, & ceteri attendere decreuerunt.

III.

Vnusquisque presbyter vnam solummodo habeat ecclesiam: nisi forte antiquitus habuerit capellam, vel membrum aliquod adiacens sibi, quod non expedit separari. Est enim multum laudabile coram Deo & hominibus, si vnus presbyter vnam ecclesiam salubriter prouiderit, & vtiliter rexerit.

quoniam

quoniam non est nobis cura animarum adhibenda pro temporali commoditate : sed cunctis sacerdotibus est optandum, vt cum suis ouibus a Christo recipiant pascua vitæ æternæ.

IN ANNO CHRISTI 888.

IV.

De vno manso, & de terris pro sepultura datis, & pro quatuor mancipiis, vel eorum procreatione, nullus census deinceps exigatur : & pro sepultura nullum precium detur.

V.

Sacerdotes, qui vice Mosis iram Domini super populum sæuientem precibus suis debent mitigare, attendentes etiam ne illud fiat quod scriptum est : *Maxima ruina populi in culpa sacerdotum fuit,* nequaquam in sua domo secum aliquam feminam habeant, nec matrem, nec sororem : sed auferentes omnem occasionem satanæ, angelicam vitam ducant, & Domino Deo casto corpore & mundo corde fine tenus seruiant. Nam licet hoc sacris literis crebrius inhibitum esse videatur, tamen quia hoc nefas in quibusdam oriri videbatur, idcirco communi decreto statutum est, & hoc interdictum a sancta Synodo nimium laudatum est.

Exod. 32.

3. Esdræ 9.

VI.

Cuncti presbyteri vt libros & sacerdotalia vestimenta suo episcopo in proxima Synodo ostendant, & vt chrisma suum sub sigillo & sera semper custodiant, a prædictis episcopis expresse commendatum est. Et vt nemo clericorum arma portet, vel indumenta laicalia induat, id est cottos vel mantellos sine cappa non portet, & laici cappas non por-

tent. Et nullus alteri suscipiat a fonte infantem, nisi qui apprime signaculum, id est abrenuntiationem diaboli, & professionem catholicæ fidei tenuerit: & infantem nequaquam duo vel plures, sed vnus a fonte baptismatis suscipiat. quia in huiuscemodi secta diabolo datur locus, & tanti ministerii reuerentia vilescit. Nam vnus Deus, vnum baptisma, vnus, qui a fonte suscipit, debet esse pater vel mater infantis. Hæc omnia generaliter interdicta sunt, quia & grandis leuitas erat, & grauitas vel religio clericalis nimis in talibus vilis efficiebatur. ANNO CHRISTI 888.

VII.

Guntbertus Metensis ecclesiæ primicerius obtulit libellum proclamationis super Iudæos qui habitant Metis. Quapropter interdictum est, iuxta capitula sanctorum patrum, vt nemo Christianorum cum eis manducet & bibat, vel quidquid comedi aut potari potest a Iudæis accipiat. Nimis enim, iuxta quod ait Cæsarius Arelatensis ecclesiæ episcopus, indignum est atque sacrilegum, eorum cibos a Christianis sumi, cum ea, quibus nos fruimur, ab illis iudicentur immunda, ac sic inferiores incipiant esse Christiani quam Iudæi. Et omnes eorum conuiuas ipse, & sanctus Syagrius Æduorum episcopus, cum aliis multis, excommunicauerunt.

Concilium Agathense Can. 40.

Concilium Matisconense I. Canon. 15.

VIII.

In locis vero non consecratis, id est in solariis, siue in cubiculis, propter infirmos vel longius iter, a quibusdam presbyteris sacrificium offerebatur: quod omnimodis interdictum est. Et vt ba-

ANNO CHRISTI 888. silicæ a chorepiscopis consecratæ ab episcopis consecrentur roboratum est: quia iuxta decreta Damasi papæ, Innocentii, & Leonis, vacuum est atque inane quidquid in summi sacerdotii episcopi egerunt ministerio: & quod ipsi iidem sint qui & presbyteri, sufficienter inuenitur. Damasus epist. 4. Leo epist. 92.

IX.

Duæ sanctimoniales propter suum facinus de monasterio sancti Petri sine velamine erant eiectæ: sed iuxta sacros Canones sancta constituit Synodus, vt velamina illis redderentur, & intra monasterium in ergastulo ponerentur, paruo pane, & aqua breui, cum abundantia diuini verbi, vsque ad satisfactionem fruerentur. Quidam etiam diaconus, qui de sacrilegio confessus & conuictus fuit, pro misericordia in carcere poni iussus est, interdicto ministerio, & vt pro eo omnes generaliter orarent iniunctum est.

X.

Quædam femina, nomine Aua, cum sui fratris consilio & auxilio, qui vocatur Folcrius, & cum aliis consanguineis suis, suum maritum dimisit, & ad eum redire noluit. Vnde illorum sacerdos seruus Dei, vocabulo Folcardus, ad suam dominam & ad eius fratrem veniens, vt eos a tanto scelere traheret, confestim ab eodem & suis complicibus castratus est. Pro his omnibus ad Synodum vocati venire noluerunt: & idcirco ad satisfactionem excommunicati sunt.

XI.

Viri pestilentes vastabant miserabiliter istam

prouinciam. Pro quo scelere ad Synodum vocati, ANNO CHRISTI 881.
Psal. 34. (sicut scriptum est: *Eripite pauperem & egenum*) alii venerunt, alii venire noluerunt. Illi qui adfuerunt, Synodo satisfecerunt: ceteri autem canonice excommunicati sunt. Pari etiam tenore excommunicatus est quidam homo, vocabulo Theodricus, cum complicibus suis, quia quamdam viduam fugiendo prostratam super corpus sancti Euentii rapuit, & de monasterio traxit, & in vxorem sibi eam taliter sociauit. Quidam vir nomine Lantbertus interficiens consanguineum suum, & ducens eius vxorem nomine Vvaldradam, iurauit coram archiepiscopo, quod tale coniugium dimitteret, & iterum ei se sociauit, & adhuc eam habet: idcirco excommunicatus est.

XII.

Quæsitum est a sancta Synodo, quid de iis sacra fieri auctoritas iuberet, qui cum prædictis excommunicatis communionem habeant. Nam non tantum laici, verum etiam presbyteri in celebratione Missæ excommunicatos recipiunt: & quid de his, qui in eadem excommunicatione mortui fuerint. Verum ad hæc tanta auctoritas prolata est. Sanctus Petrus apostolus in ordinatione sancti Clementis ita plebes alloquitur: Si inimicus est alicui pro
Clemens epist. 1. ad Iacobum. actibus suis, vos cum illo nolite amici esse: & prudenter obseruare debetis, auertere vos ab eo, cui ipsum sentitis aduersum: sed nec loqui his, quibus ipse non loquitur. Istius transgressores sanctus Petrus & omnis auctoritas excommunicat. Seruis autem, ac propriis libertis, siue benefi-

ANNO CHRISTI 888. ciatis, venerabiles episcopi in communione dominorum absolutionem dederunt. Sanctus Leo papa de excommunicatis, & ita defunctis, taliter decreuit: Horum causa iudicio Dei est seruanda, in cuius manu fuit, vt talium obitus vsque ad communionis remedium differretur. Nos autem quibus viuentibus non communicauimus, mortuis communicare non possumus. Epist. ad Rusticum Narbonensem cap. 7.

XIII.

Precando rogauerunt prædicti episcopi, orare pro domino rege Arnulpho, & triduanum in proximo celebrare ieiunium, vbi cum litaniis & magna corporis afflictione precemur Deum, vt faciat nos conuerti ad se in toto corde & animo volenti, adaperiat cor nostrum in lege sua & in præceptis suis, & faciat pacem, & placeat Redemptori nostro eripere oppressos, reuocare in angustiis constitutos: & sic talia agendo mereamur obtinere hic indulgentiam, & in futuro pacem sine fine mansuram. Amen.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[t] *Concilium Metense.*] Irrepsit in contextum nota annorum Christi, & Arnulphi, quæ abest a vulgatis, nec constare de illa potest nisi ope veteris alicuius exemplaris. Si coniecturæ indulgendum est, possit fortasse Concilium hoc ad annum DCCCXCIII. non inepte referri, quo anno, vt auctor est Regino, Arnulphus in Lotharii regnum venit, & præcipuas eius vrbes lustrauit, post bella Northmannorum, quæ proximis duobus annis antecesserant.

NOTA SEVERINI BINII.

[u] *Concilium.*] Propter mendum actorum sciri nequit quoto anno Christi, quove pontifice præcise hæc Synodus congregata fuerit: quia tamen idem Ratbodus Treuerensis huic & præcedenti Moguntinæ interfuit, & propter Northmannorum incursiones tempore Arnulphi regis celebratam esse constat, ex cap. 1. & vltimo, nulla mihi

ratio occurrit, ob quam ego hanc Synodum hactenus Moguntinæ statim postpositam, nunc ab ea disiungerem.

CONSTITVTIO RICVLFI SVESSIONVM EPISCOPI.

Anno Christi 889.

Anno incarnationis dominicæ DCCCLXXXIX. *indictione* VII.

EGO Riculfus humilis Sueſſionum episcopus, consideratis parœciæ diuinitus nobis commissæ necessitatibus, atque comministris nostris competenti habita ratione, inspirante pariter & opitulante Domino, quædam, quæ ad sacerdotum nostrorum commonitionem, vel vulgaris populi eruditionem pertinere videbantur, modeste & vtiliter pro viribus tractare disposui. Et quamuis totius Christianæ vitæ regula diuinæ scripturæ paginis satis superque teneatur inserta, non incongruum tamen fore putaui, quædam ex his, quæ simplicium obseruationi conueniunt, breuibus & lucidis capitulis annotare, vobisque consacerdotibus, & cooperatoribus nostris habenda simul & crebrius legenda committere, vt si tanta diuinæ & canonicæ auctoritatis volumina reuoluere non sufficitis, hæc saltem breuissima & apertissima manualiter frequentetis, & commissis vobis plebibus salubrem viuendi normam his admonitiunculis præmonstretis. Ita enim cooperante Domino, & periculo ministerii vestri vos poteritis exuere, & cum subiectis populis ad cælestis regni gaudia properare.

I.

Attendite ergo, quia nobiscum solicitudinem gregis dominici percepistis, & in sacerdotali ministerio secundi ordinis & dignitatis locum possidetis. Et sicut nos, licet immeriti, apostolorum vices in hac ecclesia agere debemus, ita & vos quoque septuaginta duorum discipulorum nobiscum ministerium in hac plebe dominica exercere oportet. Nam & in veteri lege Moyses & Aaron locum summi pontificis tenuerunt, & filii quoque Aaron officium sacerdotale in secundo gradu sortiti sunt. Ad vos enim plebium pertinet cura & solicitudo, & ex vobis pendet eorum salus, vtilitas, atque animarum profectus. Scriptum namque est de vobis: *Labia sacerdotis custodiunt scien-*

Malach. 2.

tiam, & legem requirent ex ore eius : quia angelus Domini exercituum est. Angelus namque Latino eloquio nuntius dicitur : Et vos quidem angelorum ministerium expletis, quando vestras plebes instruitis atque docetis. Sed primo necessarium est, vt ipsi diligenti meditatione literarum sacrarum lectionem discatis, quam postmodum alios docere debetis : quia nemo quæ nescit aliis insinuare valet. Enimuero nec latere vos volumus, quod de illis presbyteris, qui desides & ad discendum tardi sunt, regum & imperatorum capitula non sine consensu plurimorum episcoporum sanxerunt, scilicet hoc : Vt quicumque presbyter, a suo episcopo frequenter admonitus de sua scientia, vt discere curet, facere neglexerit, procul dubio & ab officio remoueatur, & ecclesiam, quam tenet, amittat. Quia ignorantes legem Dei etiam aliis annuntiare & prædicare non possunt. Hoc ne alicui vestrum eueniat, fraterno affectu præmonemus.

II.

Oportet igitur vnumquemque sacerdotem, vita, & moribus, & actibus bonis, cum Dei auxilio, populo sibi commisso, ceterisque subditis excellere, vt in eo videant quid imitari & sequi bene operando possint, castitatis videlicet, sobrietatis, humilitatis, modestiæ, aliorumque virtutum diuina gratia largiente, exemplum præbeat, vt iuxta Apostoli vocem, doctrinam Dei nostri in omnibus ornet. *Tit. 2.*

III.

Habete, quæsumus, studium in psalmos cantando, in diuinos libros legendo, in canonicas horas custodiendo, id est, primam, tertiam, sextam; Missarum quoque quotidiana celebratione, nonam, vesperas, & completorium, atque matutinale officium decantando. Et inuitate parochianos vestros, vt si ad alios cursus venire non sufficiunt, saltem Missas frequentius audire studeant, & dominicis, atque aliis diebus festis vesperas, matutinas, & Missas frequentare non prætermittant.

IV.

Ad vos ergo dictum esse scitote: *Mundamini qui fertis vasa Domini:* vbi non tantum intelligendum esse putetis, quod de calice & patena, vbi corpus & sanguis Domini *Isa. 52.*

conficitur, dictum sit; sed de corporis munditia, & mentium puritate. Vt enim beatus Gregorius dicit cum de parabola decem virginum tractaret: Vascula nostra sunt corda, in quibus ferimus cuncta quæ cogitamus. Habemus itaque fragile vas, id est corpus nostrum, quod semper summopere mundum seruare debemus, vt dum oblationes mundas Deo porrigimus, ipsi quoque ante sanctum altare illius hostiæ acceptabiles efficiamur.

Matth. 3.

V.

Item monemus, vt vnusquisque vestrum psalmos, & sermonem fidei catholicæ, cuius initium: Quicumque vult saluus esse: & Canonem Missæ, ac cantum, vel compotum memoriter, & veraciter, ac correcte tenere studeat. Confignationem vero infantum, tam masculorum, quam feminarum, vnius, vel plurium, & consecrationem fontis, & aquæ per domos spargendæ, & animæ commendationem, & orationes ad mortuum sepeliendum habeatis descripta distincte & veraciter, & frequenti vsu ea meditemini, vt correcte & irreprehensibiliter ea, tam super masculum, quam super feminam proferre sciatis. Supradictam vero consignationem infantum volumus vt quadrifarie scribendo diuidatis, super singularem scilicet masculum, & singularem feminam, itemque super plures masculos, & plures feminas, sicut nos vobis, Christo propitio, descripta trademus.

VI.

Item præmonemus, vt vnusquisque vestrum, missalem, lectionarium, euangelium, martyrologium, antiphonarium, psalterium, & librum quadraginta homiliarum beati Gregorii correctum atque distinctum per nostros codices, quibus in sancta matre ecclesia vtimur, habere laboret. Et libros quidem diuinos, & ecclesiasticos, quoscumque potestis habere, non emittite: ex ipsis enim cibos & condimentum animarum percipietis, dicente Domino: *Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.* Si quis autem omnes veteris testamenti libros habere nequiuerit, saltem hoc studiosius elaboret, vt primum totius diuinæ historiæ librum, Genesin videlicet, sibi correcte transcribat, cuius lectione totius mundi creationem dignoscere valeat.

Matth. 4.

VII.

VII.

Studere etiam debetis, vt digne atque honeſte veſtra eccleſiaſtica veſtimenta præparata habeatis, albam videlicet ad diuinum myſterium vnam, vel duas nitidas, cum orariis, id eſt, ſtolis duabus nitidis, & amictis duobus nitidis, corporalibus quoque totidem nitidis, item zonis duabus, id eſt, cinctoriis, ac mappulis totidem nitidis; ac linteamina altaris habeatis nitida, & caſulam ſericam, cum qua Miſſa celebretur. Hoc autem omnimodis prohibemus, vt nemo illa alba vtatur in ſacris myſteriis, qua in quotidiano vel exteriori vſu induitur. Loca quoque munda & congrue compoſita habeatis, vbi poſt ſumpta ſancta myſteria, manus & ora veſtra lauetis; & ſi poſſibile fuerit, vnuſquiſque calicem cum patena argentea, ſiue cuiuſlibet metalli puriſſimi habeat; vt cum ad noſtram Synodum vnumquemque veſtrum eadem vaſa, vel cetera, quæ ad miniſterium ſacerdotale pertinent, deferre iuſſerimus, vel per veſtras parochias tranſitum fecerimus, noſtram exinde offenſionem minime incurratis, ſi hæc præparata inhoneſtius viderimus. Ad Miſſam quoque, & veſperas, ſi ſufficitis, thus vel incenſum in thuribulo Deo offerte. Illud etiam expreſſe præcipimus, vt domos veſtras nitidas, & ſine ſordibus & fœtoribus habeatis, vt exinde puriores ad altare Domini procedatis.

VIII.

Inſtanter quoque monemus, vt ſcrutinia per baptiſmales eccleſias ſtatuto intra quadrageſimam tempore generaliter fiant, & vt baptizati mox poſt baptiſmum euchariſtiam, id eſt, communionem ſanctam percipiant, ſolicite vos ſtudere præcipimus. Quoniam qui dixit: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non intrabit in regnum cælorum:* ipſe dixit: *Niſi manducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Ioan. 3. Ioan. 6.

IX.

Solerter ſtudendum eſt presbyteris, vt curam publice pœnitentium habeant, & orationes ad viſitandos infirmos vel infirmas correcte proferre ſciant, & maximam curam adhibeant, vt ſicut nemo ſine baptiſmo, ita

etiam nemo absque viatici munere moriatur; sed neque publice pœnitens, si fuerit infirmus: & sedulo considerent, atque diligenter caueant, ne pro huiusmodi negligentia graue periculum incurrant. Videant quoque ne Simoni mago & Iudæ traditori efficiantur similes, si pro precio, aut pro familiaritate, vel propinquitate pœnitentes ante tempus ad reconciliationem adduxerint, & eis pro reconciliatione testimonium dederint, vel si cum feruore & diligentia pœnitentes aliqua amaritudine, vel, quod absit, odio, aut quia nihil ab eis accipiunt, a reconciliatione suspendi fecerint: quia vt comministri, ita etiam cooperatores presbyteri in ministerio diuino a Deo sunt constituti episcopis. Si vero publice pœnitentes pro certa necessitate, vel ratione, ante præfixos a Canonibus annos fuerint reconciliati, sicut ante reconciliationem, secundum pœnitentium possibilitatem & qualitatem, de eorum pœnitentia solicitudinem habuerunt; ita & post reconciliationem, vitam eorum & conuersationem, donec præfixum pœnitentiæ tempus expleatur, non negligant, sed solerter discutiant & attendant, scientes non solum episcopis, sed etiam secundum modum suum presbyteris conuenire quod dicitur: *Speculatorem dedi te domui Israel:* & de vnoquoque sibi commisso, rursus per prophetam dicitur: *Sanguinem eius de manu tua requiram.*

Ezech. 3.

Ibidem.

X.

Item oportet vt presbyteri infirmos suos post confessionem & reconciliationem oleo sancto perungant, & tunc eos communicent. Quod si ante aduentum eorum infirmus obmutuerit, & certi testes sint, quod ipse infirmus tale signum ostenderit, quia pœnitentiam petiit, quam mora sacerdotis ab eo excluſit, viatici ei subsidium præbeant.

XI.

His excerptis, scire debetis quia facultates ecclesiæ in quatuor partes, canonica auctoritate, sunt diuisæ. Ex quibus vna est, si voluerit, episcopi; alia ad luminaria & sarta tecta, id est, restaurationem ecclesiæ; tertia presbytero & suis; quarta hospitibus deputata. Quapropter ex ipsa parte, quæ fabricis debetur ecclesiæ, volumus aut per

nos, aut per noſtros comminiſtros, reſcire quid annuatim tam in luminaribus olei vel ceræ, quam etiam in reſtauratione tectorum, vel in ornamentis inde in eccleſia pareat. Conuenit etiam vobis vnum, vel duos, vel tres clericos habere, qui vobiſcum Miſſas celebrent, quos ſalutetis, & a quibus reſalutemini, quia Dominus in euangelio dicit: *Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* Matth. 18. Solus autem nemo veſtrum Miſſas celebrare præſumat. In ratione vero ſacrorum, hoc omnibus modis obſeruare debetis, vt in calice aquam vino miſceatis, quia panis corpus, vinum ſanguis intelligitur, aqua quæ in cruce de latere Domini manauit, certiſſime Ioan. 19. fidelem deſignat populum iunctum capiti ſuo, quod eſt Chriſtus. Quibus deuotiſſime obſeruatis, verum Domini corpus procul dubio in veritate conficitur. Et quiſquis ex eo, corde & corpore purificatus, cum fide fuerit recreatus, remiſſionem peccatorum in illo ſine dubio operatur.

XII.

Hoſpites, ſecundum quod poſſibile eſt, excipere, & illis, iuxta vires, ea quibus indigent, hilariter adminiſtrare ſtudete: & plebes veſtras, vt idipſum faciant, & pedes pauperum lauent, inſtantius admonete: ſcientes, quia ſi aliquis pauperum hoſpitium poſtulauerit, & impetrare non meruerit, & extra domum iacens vel a beſtiis fuerit comeſtus, vel frigore, aut aliqua aeris aſperitate mortuus, ab illo requirendus erit, qui humanitatis ſubſidium ei negauerit. Et ſacerdos immunis ab hac culpa non erit, qui auditores ſuos, vt hoſpitalitatem diligerent, non admonuit. Scimus enim quia magna eſt hoſpitalitatis virtus, per quam plurimi Deo placuerunt, & angelos hoſpitio recipere meruerunt, vt Abrahæ, Lot, Tobiæ, & aliis quamplurimis legimus contigiſſe. Semperque meminiſſe debetis quanta ſit merces hoſpitalitatis, dicente Domino: *Hoſpes fui, & *ſuſcepiſtis me.* Matth. 25. Verba quoque Apoſtoli ad memoriam frequentius reuocate dicentis: *Hoſpitalitatem nolite obliuiſci.* Hebr. 13. Et vt cum B. Iob poſſitis dicere: *Hoſpitium meum viatori patuit.* Iob. 31. Sententiam quoque S. Gregorii in expoſitione euangelica frequenter reuoluite dicentis, quia hoſpites non ſolum inuitandi ſunt, ſed etiam trahendi. Suſceptis autem

* alias collegiſtis

hospitibus, secundum possibilitatem vestram, officium
Tob. 4. humanitatis impendite, iuxta hoc quod legitur: *Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si vero exiguum, & illud libentissime impertire.* Recogitantes quoque & illud euangelicum:
Matth. 10. *Quicumque dederit calicem aquæ frigidæ tantum in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.* Et quoniam contingere solet, vt susceptæ personæ, illis a quibus suscipiuntur, damnum aliquod inferant: si quos tales suscipitis, de quorum persona dubitetis, in remota eos domo collocate, ne locum inueniant, aut ipsi peccandi, aut vobis dispendium inferendi.

XIII.

Illud quoque summopere cauendum monemus, vt presbyteri, vel clerici tabernas causa conuiuandi non adeant; neque in ecclesiis vinum, excepta causa necessitatis, vendere concedant; sed neque vendentes aut ementes in ipsis ecclesiis more conuiuantium immorari permittant, quod
Concilium Carth. III. Can. 30. in Concilio Carthaginensi ita inhibetur: Nulli episcopi, vel clerici in ecclesia conuiuentur, nisi forte transeuntes hospitii necessitate illic reficiant; populi autem ab huiusmodi conuiuiis, quantum possunt, prohibeantur.

XIV.

Obseruandum quoque monemus, vt presbyteri vel clerici feminis non cohabitent, neque detrahendi se locum donent. De qua re Clemens sanctæ sedis Romanæ ecclesiæ præsul ita edocet: *Clericus*, inquiens, *ad feminæ tabernaculum non accedat, neque properet.* Nec presbyter solus cum sola
Can. 3. femina fabulas misceat, definiente sancto Nicæno Concilio, neque episcopo, neque presbytero, neque diacono, neque vllo clerico omnino licere habere secum mulierem extraneam. Nos vero etiam a matribus, amitis, sororibus, vel propinquis cauendum dicimus, ne forte illud
2. Reg. 13. eueniat quod in sancta scriptura legitur de Thamar sorore Absalon, quam Amnon frater suus male concupiscendo
Genes. 10. violauit; de Lot etiam, qui filias suas per ebrietatis vitium similiter corrupit. Quod si aliquis vestrum matrem, sororem, vel amitam ad conuescendum vocauerit, expleto conuiuio, ad domos suas vel ad hospitia a domo presbyteri remota, cum luce diei eas faciat remeare: periculosum quippe est, vt vobiscum habitent:

& ideo inhibitum est a sanctis patribus, quoniam excepta supradicta occasione peccandi femina quæ cum matre, sorore, vel amita, aut nepte ingreditur, non est propinqua: ex quo nisi caute actum fuerit, in laqueum diaboli sacerdotalis ordo incurrere poterit. Inuitati etiam presbyteri a religiosis quibusque pro carorum suorum memoriis non se inebrient, neque inter pocula cantare præsumant, sed neque precationes bibendi sub nominibus sanctorum exerceant; sed potius cum religione prandeant, & cum sobrietate bibant, & quæ ad ædificationem pertinent, loquantur, & ad tempus cum luce diei ad ecclesias suas redeant.

XV.

Vt presbyteri villici, id est, prouisores villarum non fiant, & procuratores viduarum non existant; & vt conductores agrorum sæcularium non sint, neque vlli turpi negotio & inhonesto victum vel lucrum quærant. Nec etiam de viduarum conuersatione sic curam habeant, quatenus opinionem suam infament, nec de se locum detractioni donent. Et vt curam habeant, ne ministri reipublicæ, id est, vicarii, & centenarii, seu reliqui exactores aduenas & pauperes affligant. Quod si per se emendare non potuerint, nobis vel comministris nostris innotescant.

XVI.

Monemus præterea, vt presbyteri sic ruralibus, id est, terrestribus, & ceteris occupationibus inseruiant, quatenus diuinum officium non negligant, & scholarios suos modeste distringant, caste nutriant, & sic literis imbuant, vt mala conuersatione non destruant, & puellas ad discendum cum scholariis suis in schola sua nequaquam recipiant; & vt turpi lucro & negotiationibus non inseruiant.

XVII.

Illud quoque admonendum censemus, vt ab vsuris omnes se subtrahant. Si enim iuxta præceptum Domini, amicos in Deo, & inimicos debemus diligere propter Deum; & eis nostra bona, quæ ipse nobis immeritis contulit, gratis largiri, qua ratione possumus ab eis, qui nostri in Christo sunt fratres (vt idem ait: *Vnus est enim pater vester, omnes autem vos fratres estis*) exigere quæ non accommodauimus, & repetere quæ non præstitimus? Vnusquisque igitur quan- Matth. 23.

tum præstiterit, tantum recipiat, & eamdem speciem & mensuram annonæ, aut vini, aut argenti, aut certe alicuius precii conualentis, prout inter eos conuenerit: ita tamen vt non multiplicetur, neque superaugeatur. De iter agentibus vero & peregrinantibus, similiter obseruandum decernimus, vt nulla eis alia mensura in venumdando tribuatur, nisi illa, qua vobis vestra vel accipitis, vel comparatis; quia scriptum est: *Neque circumuenias in negotio fratrem tuum.* Et: *Eadem mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis.* Et: *Non habebis diuersa pondera, maius aut minus, sed sit tibi iustus modius, æquusque sextarius.*

1. Thess. 4. Luc. 6. Deut. 25.

XVIII.

Mercationes vero, quæ diuinis & humanis legibus prohibitæ sunt, & nunc denuo diebus dominicis a quibusdam improbis exercentur, modis omnibus inhibemus, & vobis inhibendas omni studio canonica auctoritate decernimus. Ineptum namque est, vt Christianus quilibet ea die, qua resurrectionis dominicæ, nostræque redemptionis memoria recensetur, lucra sæcularia vel mercationes exerceat, quam totam debet in diuinis laudibus & officiis, atque oblationibus, pro sua & cunctorum ad se pertinentium salute, atque totius ecclesiæ stabilitate occupare.

XIX.

Sepulturas mortuorum ecclesiastica honestate & pietate vnusquisque presbyter disponat, & ne pro sepeliendis mortuis xenia exquirat. Vnde beatus Gregorius ita præsumentibus talia loquitur: Graue nimis, inquit, & procul est a sacerdotis officio, precium de terra concessa putredini quærere, & de alieno velle facere luctu compendium. Hoc autem vitium, & nos postquam Deo auctore ad episcopatus honorem Romanæ sedis accessimus, de ecclesia nostra omnino exstirpare decreuimus, & prauam denuo consuetudinem nequaquam vsurpari permittimus. Si autem a deuotis pro suis mortuis quiddam ecclesiæ vel presbyteris sponte offertur, a presbyteris accipi non prohibemus. Quod autem infra ecclesiam neminem sepelire debetis, multis auctoritatibus perdocemur, & maxime beati Gregorii S. Romanæ sedis antistitis. Interrogatus enim a Petro discipulo suo, vtrum animabus aliquid prodesset, si mortuorum corpora in ecclesiis sepelirentur, his

verbis respondit : Cum grauia peccata non deprimunt, hoc prodest mortuis si in ecclesiis sepeliantur , quod eorum proximi, quoties ad eadem sacra loca conueniunt, suorum , quorum sepulcra aspiciunt , recordantur , & pro eis Domino preces fundunt. Nam quos peccata grauia deprimunt, non ad solutionem potius quam ad maiorem damnationis cumulum eorum corpora in ecclesiis ponuntur. Quod melius, inquit, ostendemus, si ea, quæ diebus nostris gesta sunt , breuiter enarremus. Vir namque vitæ venerabilis Felix Portuensis episcopus in Sabinensi prouincia ortus atque enutritus est, qui quamdam sanctimonialem feminam in loco eodem fuisse testatur, quæ carnis quidem continentiam habuit, sed linguæ procacitatem atque stultiloquium non declinauit. Hæc igitur defuncta, atque in ecclesia sepulta est. Nocte autem eadem eiusdem ecclesiæ custos per reuelationem vidit, quia deducta ante sacrum altare per medium secabatur, & pars vna illius igne cremabatur, pars autem altera intacta remanebat. Cumque hoc surgens mane fratribus narraret, & locum vellet ostendere, in qua fuerat igne consumpta, ipsa flammæ combustio ita ante altare in marmoribus apparuit, ac si illic eadem femina corpore fuisset igne concremata. Ex qua re aperte datur intelligi, quia in quibus hic dimissa peccata non fuerint, ad euadendum iudicium sacris locis post mortem non valent adiuuari. Ioannes quoque vir magnificus in hac vrbe locum præfectorum seruans, cuius veritatis atque grauitatis sit, nouimus ; qui mihi testatus est, Valerianum Patricium in ciuitate, quæ Brixia dicitur, fuisse defunctum. Cui eiusdem ciuitatis episcopus accepto precio, locum in ecclesia præbuit, in quo sepeliri debuisset. Qui videlicet Valerianus vsque ad ætatem decrepitam leuis ac lubricus extitit, modumque suis prauitatibus ponere contempsit. Eadem vero nocte, qua sepultus est , beatus Faustinus martyr , in cuius ecclesia corpus illius fuerat humatum , custodi suo apparuit , dicens: Vade, & dic episcopo , proiiciat hinc has fœtentes carnes, quas hic posuit, quia si non fecerit , die trigesimo ipse morietur. Quam visionem custos episcopo timuit confiteri. Et rursus admonitus declinauit. Die autem trigesimo eiusdem ciuitatis episcopus cum vespertina hora

sanus atque incolumis ad lectum rediisset, subita & inopinata morte defunctus est. Ex qua re, Petre, collige, quia hi, quos peccata grauia deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciant, restat vt etiam de sua præsumptione iudicentur, quatenus eos sacra loca non liberent, sed etiam culpa temeritatis accuset. His auctoritatibus roborati, vt a vobis quoque huiusmodi præsumptio caueatur, instanter iudicauimus admonendum; & vt talia irrationabiliter postulantibus, rationabiliter, his prolatis auctoritatibus, denegare curetis.

XX.

Rationi quoque proximum esse sanximus, vt in vnoquoque mense, statuta die, id est, in Kalendis vniuscuiusque mensis, per singulas decanias presbyteri simul conueniant, & conuenientes non pastis vel potationibus vacent, sed de suo ministerio & religiosa conuersatione, atque de his, quæ in eorum parochiis accidunt, sermonem habeant, & qualiter pro rege, vel rectoribus ecclesiæ, atque pro suis familiaribus, tam viuis quam & defunctis orare debeant, simul considerent.

XXI.

Docete etiam parochianos vestros, vt quando ad ecclesiam conueniunt, orare pro se, proque aliis cum gemitibus & lacrymis studeant, & a verbis otiosis se subtrahant: quia Saluator noster, quando ingressus est templum, & vendentes in illo & ementes eliminauit, protinus dixit: *Scriptum est, quia domus mea domus orationis vocabitur.* Et si ibidem aliqui sunt discordes, pia admonitione & sacerdotali exhortatione eos ad concordiam reuocate. Si vero semel & bis a vobis admoniti audire refugerint, secundum auctoritatem Agathensis Concilii ab ecclesia excommunicentur. Ita enim in præfato Concilio de his, qui per odium ad pacem non reuertuntur, capite trigesimoprimo scriptum continetur, Quod si inimicitias deponere pernicioſa intentione noluerint, de ecclesiæ cœtu iustissima excommunicatione pellantur. Item in Concilio Carthaginensi capite nonagesimotertio: Oblationes dissidentium fratrum, neque in sacrario, neque in gazophylacio recipiantur.

Matth. 21.

Concilium Carth. IV.

XXII.

Quando autem vobis a nostra paruitate, vel a comministris

ANNO CHRISTI 890. nistris nostris, ieiunium faciendum iniungitur, plebes ad ecclesiam venire rogare, & facta litania, & Missis celebratis .... *Cetera desiderantur.*

CONCILIVM VALENTINVM,

IN QVO REGIS NOMEN LVDOVICO BOSONIS regis filio ab Arelatensis regni episcopis, proceribusque delatum est, anno Christi DCCCXC. Stephani papæ V. anno V. Odonis regis anno III.

ANNO incarnationis dominicæ DCCCXC. indictione VIII. religiosus atque satis venerabilis Bernoinus, sacræ sedis Viennensis archiepiscopus, pro quibusdam ecclesiæ suæ, siue generalibus totius regni necessitatibus, sedem adiens apostolicam, consultu ipsius domni apostolici, cui cura & solicitudo instat omnium ecclesiarum, digno quoque suo relatu de perturbatione huius regni retulit, quomodo post glorioſissimi Caroli imperatoris obitum, aliquamdiu sine rege & principe existens, valde vndique afflictaretur, non modo a propriis incolis, quos nulla dominationis virga coercebat, sed etiam a Paganis: quoniam ex vna parte Northmanni cuncta penitus deuastantes insistebant, ex alia vero Saraceni prouinciam depopulantes terram in solitudinem redigebant. His & aliis huiusmodi causis ab eo auditis reuerendus dominus Stephanus apostolicus, ad lacrymas vsque compunctus, tam verbis, quam scriptis generaliter ad omnes Galliarum cisalpinarum tam archiepiscopos, quam & reliquos venerabiles antistites directis, suo sanctissimo commonuit hortatu, vt vnanimes atque concordes omnes in Ludouico, nepote quondam Ludouici glorioſissimi imperatoris, consentientes, hunc super populum Dei regem constituerent. Cum igitur diligenter comperissemus, quod assensus sanctæ catholicæ & apostolicæ matris nostræ huic faueret electioni, simul conuenimus in ciuitatem Valentiam, domnus scilicet Aurelianus Lugdunensis sedis archiepiscopus, nec non & domnus Rostagnus vrbis Arelatensis archiepiscopus, venerabilis quoque Arnaldus Ebrodunensis archiepiscopus, ipse quoque domnus Bernoinus

Viennensis archiepiscopus, cuius relatu voluntatem domni apostolici venerabiliter accepimus, cum aliis compluribus coepiscopis tractaturi, atque secundum Dei voluntatem quæsituri explorauimus, si hunc digne & rationabiliter secundum monita domni apostolici, cuius scripta præ manibus habebantur, super nos regem constituere deberemus. Assensus itaque in eo omnium fuit, vt nullus melius rex fieri debuisset quam ille, qui ex prosapia imperiali prodiens, bonæ puer indolis iam coadolescebat. Cuius etsi ætas idonea ad reprimendam barbarorum sæuitiam minus sufficere videretur, tamen nobilium principum istius regni, quorum non paruus est numerus, consilio & fortitudine, Deo iuuante, comprimerentur; maxime inclyti Richardi ducis, eximiique principis fulta iuuamine, quinetiam dominæ Hirmengardis gloriosissimæ reginæ. Vtilitas regni, insita sibi acutissima atque profundissima a Deo prudentia, adiuncto sibi supradictorum episcoporum digno hortatu, procerumque totius regni consilio, secundum Dei timorem decentissime administrabitur. Denique freti & tanta subleuati fiducia, per Dei, vt credimus, voluntatem, supradictum Ludouicum excellentissimi Bosonis regis filium elegimus, atque in regem vngendum decreuimus, iudicantes illum ad hoc dignum, cui præstantissimus Carolus imperator iam regiam concesserat dignitatem, & Arnulphus, qui successor eius existit, per suum sceptrum, perque suos sagacissimos legatos, Reoculfum videlicet episcopum, & Bertaldum comitem, fautor regni, auctorque in omnibus esse comprobatur. Hac tanta talique fulti auctoritatis licentia, communi omnes in iam dictam ciuitatem aduenientes consensu hanc regiam fieri decreuimus conscriptionem, manibusque insuper propriis ratam, perennibusque eam temporibus felicem vigere præoptantes, roborauimus, singulique subscripsimus. ANNO CHRISTI 890.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Concilium Valentinum.*] Ludouici, Bosonis filii, qui postea etiam Romæ imperium est adeptus, varia extant diplomata, Viennæ vt plurimum exarata, & Alexandri archicancellarii, qui archiepisco-

ANNO CHRISTI 890. pus fuit Viennensis, nomine subnotata. Cuiusmodi est illud Arelati Kalendis Februariis anno XX. editum, quo Manassi archiepiscopo propinquo suo confirmat res omnes ecclesiæ Arelatensis, quas Boso ipsius pater Rostagno Manassis decessori concesserat.

[a] CONCILIVM VVORMATIENSE IN CAVSA HERMANNI COLONIENSIS, & Adalgarii Hamburgensis episcoporum de Bremensi ecclesia contendentium celebratum, circa annum Domini DCCCXC. tempore Stephani papæ V.

NOTA.

[a] *Concilium VVormatiense.*] De hac Synodo in libello de vitis pontificum, quem sub titulo Luitprandi iam recens in lucem emisit Nicolaus Serarius, in vita Stephani V. ista scribuntur: *Hic Hermannum Colonienſem archiepiſcopum, & Adalgarium Hamburgenſem archiepiſcopum de Bremenſi eccleſia contendentes VVormatiam ad Synodum venire iußit, vbi Fulconi Rhemenſi epiſcopo vice ſua commiſſa cauſam eorum examinari mandauit.* Hermannus Colonienſis archiepiſcopus interfuit & ſubſcripſit Triburienſi Concilio, quinto anno poſt hæc tempora celebrato; Adalgarius nominatur Bremensis archiepiſcopus in Concilio Triburienſi, quo eadem hæc controuerſia agitata, Colonienſi archiepiſcopo conſenſu Formoſi pontificis adiudicata fuit. Adamus Bremensis in ſua hiſtoria eccleſiaſtica libro 1. capite 41. Albertus Stadensis anno 896. Acta Concilii quæ?

De hac eadem Synodo Flodoardus libro quarto capite 1. iſta: *Papa ſcribit Fulconi Rhemenſi pro altercatione quæ verſabatur inter Hermannum Colonienſem archiepiſcopum, & Adalgarium Hamburgenſem & Bremenſem epiſcopum, pro qua Hermannus eidem papæ ſuam direxerat querimoniam. Adalgarius autem & ſuam direxerat, & poſtmodum per ſemetipſum acceſſerat, proclamans ab Hermanno eccleſiæ ſuæ priuilegia violari. Ideoque in ſuam præſentiam commonuerat vtrumque venire. Sed quoniam Adalgario veniente Hermannus defuit, tantæ liti finem imponere papa diſtulit, ne quidpiam præpropere iudicare videretur, vnde ædiuiua contentio futuris temporibus oriretur. Quocirca iniungit hanc præſuli noſtro ſua ipſius papæ vice Synodum conuocare apud Vangionum ciuitatem cum vicinis ſuffraganeis limitaneiſque epiſcopis, ad quam Hermannum Agrippinæ Coloniæ, & Senderoldum Moguntinum cum ſuis ſuffraganeis, nec non & eumdem Adalgarium occurrere iuſſerat, quatenus quid cuique debeatur diligens examinatio declararet.* Hæc Flodoardus.

VITA ET EPISTOLÆ FORMOSI PAPÆ.

Anno Christi 891.

An & quando Formosus Stephano successerit?

FORMOSVS religione, morum integritate, atque doctrina laudatissimus electione tumultuaria eleuante se contra eum Sergio diacono anno Domini DCCCXCI. creatus est pontifex vere optimus, vt constat ex Luitprando. Eumdem Stephano V. immediate surrogatum fuisse, præter Luitprandum & Flodoardum libro quarto capite 1. asserunt omnes antiqui Romanorum pontificum scriptores, omniaque veterum Græcorum antiqua monumenta. Nam in codice Columnensi Græco supra sæpius citato, vbi redarguitur Pseudosynodus Photiana, successorumque Nicolai & Hadriani Romanorum pontificum series texitur, hæc habentur: Post Hadrianum hunc Ioannes; Post Ioannem Marinus; Post Marinum Hadrianus; alter deinde Stephanus V. deinde Formosus, post hunc alii quatuor, videlicet Bonifacius, Stephanus, Romanus & Theodorus, & post hos Ioannes, qui hæc scripsit. Quod igitur Leo Ostiensis historiæ Cassinatis libro primo capite quadragesimo octauo Formosum Hadriano subiungit, & Stephano V. anteponit, nisi fortasse intermediis omissis de Stephano VII. qui vulgo sextus nuncupatur, intelligi velit, erroneum est. Marianus vero & Sigebertus, eorumque imitatores recentiores historici, non nisi per somnum excogitasse videntur, quod Agapetum & Basilium duos imaginarios pontifices nunquam visos vel auditos Stephano eiusque posteris anteponunt. Hunc Anastasius in Nicolao magnæ sanctitatis episcopum nominat. Hincmarus Rhemensis archiepiscopus teste Flodoardo libro tertio historiæ Rhemensis capite 20. eidem scripsit, collaudans eius quam audierat sanctitatis & scientiæ famam, quærensque eius habere familiaritatem: & vt ipse pro se dignaretur orare, vicem rependere spondens, & quædam ei munera mittens, vt sui memoriam in orationibus habeat. Episcopatum Portuensem multo tempore pie & sancte administrauit, adeo vt iudicio sanctissimi Nicolai papæ I. dignus habitus fuerit, qui ad Bulgaros fide

Marianus & Sigebertus redarguuntur.

Formosus qualis?

orthodoxa imbuendos apostolus mitteretur: cumque ibidem annis plurimis degisset, gentemque illam ad Christi fidem conuertisset, maiorem sibi inde gloriam comparauit. Hunc Ioannes papa VIII. qui magno suo dedecore res suorum prædecessorum bene dispositas visus est auersari: (nam Photium Constantinopolitanum & Zachariam Anagniæ episcopum, quos Nicolaus & Hadrianus prædecessores Ioannis sæpius damnauerant, vixque ad pœnitentiam vel laicam communionem recipiendos esse iuste statuerant, ille non tantum restituit, verum etiam ipsum Zachariam Anagninum honorifico munere bibliothecarii apostolicæ sedis auctum, consiliarium suum fecit, eique legationes plures credidit,) episcopatu depositū, degradatum, & ad sortem laicorum redactum ab Vrbe relegauit, iurareque coegit, se nunquam episcopatum suum repetiturum; sed laica communione contentum deinceps quieturum. Qua de causa Ioannes in eum hac ratione animaduerterit, non constat, nisi quod fortasse ob res male gestas, a Formoso correptus, & admonitus, ipsum velut rebellem ex albo episcoporum eradendum esse putauerit. Marinus Ioannis papæ successor, virum meritis supra recensitis insignem apostolatus honore condecoratum, hac ignominia obrutum, vt par erat, erexit, erectumque haud dubie a iuramento per vim & metum extorto absoluit & pristinæ dignitati restituit. Obtemperans sententiæ & mandato pontificis Formosus episcopatum resumpsit. Cumque hoc potissimum tempore pessimorum tyrannorum inuasione Romana ecclesia grauissime affligeretur, ipse vero Formosus Portuensis episcopus toto terrarum orbe, vt supra ex Flodoardo & Luitprando ostendimus, sanctissimus simul & doctissimus haberetur & coleretur, bono totius ecclesiæ catholicæ, prout sæpius factum fuerat, ex episcopatu Portuensi ad moderandas habenas totius orbis catholici translatus est ad episcopatum & pontificatum Romanæ ecclesiæ, cuius initio epistolam illam, quam Stylianus destinauerat ad Stephanum V. priusquam Romam afferretur defunctum, accepit, aliamque infra extantem reddidit. Valde solicitus fuit, vt Carolum Simplicem filium Ludouici Balbi legitimum Galliarum regni heredem in regno stabiliret, vt videre est ex epistolis quas hac de re

Quid a Ioāne VIII. passus?

Marinus Formosum restituit.

Formosus cur pontifex factus ex Portuensi episcopo?

Quos imperatores coronauerit?

apud Fulconem. Vvidonem qui ante 15. annos sibi nomen imperatoris vsurpauerat, vt ex quodam antiquo diplomate docet Baronius, anno pontificatus sui 2. filium vero eiusdem Vvidonis Lambertum sequente anno, occidentis imperatores legitime creauit, vnxit & coronauit. Quare non aliter quam per surreptionem, vt acta Concilii Romani sub Ioanne IX. testantur, accidisse potuit, quod idem pontifex Formosus anno pontificatus sui sexto & vltimo Arnulphum vocauerit, eique coronam imperii occidentalis imposuerit. Corrigendus est igitur communis error chronographorum, qui contra præscriptum sacrorum Canonum, & auctoritatem sedis apostolicæ, post Carolum Caluum, Vvidone & Lamberto omissis, in serie occidentalium imperatorum enumerant Arnulphum, qui legitime nunquam electus & coronatus, imperatoris titulo nunquam condecorandus erat. Per electiones & coronationes supra enarratas ciuium Romanorum inuidiam & odium maximum incurrit; eorumque viuens simul & mortuus grauissimas iniurias, contumelias ac sacrilegia sustinuit. De iis quæ a Romanis ciuibus passus est viuens, Luitprandus lib. 1. cap. 8. his verbis enarrat: Hoc in tempore Formosus papa religiosus a Romanis vehementer afflictabatur, cuius & hortatu rex Arnulphus Romam aduenerat. In cuius ingressu vlciscendo papæ iniuriam multos Romanorum principes obuiam sibi properantes decollari præcepit. Quas iniurias, quæve probra successores illius Stephanus VI. & Sergius III. vel per facti ignorantiam, vel per summum sacrilegium eidem pontifici intulerint, quomodo exhumatus & tribus digitis mutilatus sit, iteratis & repetitis ordinibus eorum, quos Formosus ordinauerat, dicam infra in vita Stephani VI.

Arnulphus chronologia imperatorum Romanorum eximendus est.

Formosus quid in vita passus?

Formosus post mortem iudicatus & exhumatus.

Quando obierit?

Anno Domini 896. pontificem a scriptoribus huius temporis valde commendatum obiisse, postquam 6. annis sedem pontificiam tenuisset, testantur Regino, Luitprandus, & Adamus Bremensis. Errant ergo recentiores, qui anno 895. anno pontificatus sui quinto, eumdem ex hac vita decessisse scribunt. *Hæc Baronius tom. x. annalium.*

EPISTOLA I.

FORMOSI PAPÆ

AD STYLIANVM NEOCÆSAREÆ EVPHRATESIÆ PROVINCIÆ EPISCOPVM.

Respondet literis ad Stephanum papam V. missis.

LITERAS sanctitatis tuæ ad apostolicam missas, *&c. Ita decurtatæ in codice habentur, & post multa breuitatis causa omissa hæc sequuntur:* Petis misericordiam, & non scribis quomodo sit exhibenda, neque cui, sæculari videlicet vel sacerdoti. Si enim sæcularem dixeris, venia dignus is erit, tamquam a sæculari dignitatem adeptus: si vero sacerdotem dicas, non adhibes mentem: quod dignitatem præbere non potuit qui dignitatem non habebat. Nihil potuit dare Photius præter damnationem quam habuit, per impositionem obliquæ manus; & damnationem præbuit. Quomodo dignitatem potuit accipere qui particeps factus est condemnato? Quoniam pro ordinato misericordiam obtinere petis, animaduerte quod ordinatorem potius foues, iuxta Domini sacrum eloquium: *Vel facite arborem bonam & fructus eius bonos: vel facite arborem malam, & fructus eius malos. Numquid potest ficus vuam producere, vel vitis ficus?* Oportebat igitur istam ecclesiam, in qua talia deprehenduntur facta, grauissimas dare pœnas, vt huiusmodi pœnis vestra ecclesia purgaretur. Continet autem nos benignitas & fratrum dilectio, quæ nobis persuadet vt alia quidem toleremus, alia vero omnino e medio tollamus. Quapropter misimus e latere nostro religiosissimos episcopos Landenulphum Capuanum, & Romanum, quibuscum sanctitatem etiam tuam hortamur conuenire, nec non Theophylactum metropolitanum Ancyræ, & Petrum fidelem nostrum: vt ita ante omnia in Photium præuaricatorem & legum euersorem sententia a prædecessoribus œcumenicis pontificibus ante omnia synodice prolata, necnon a nostra humilitate confirmata, perpetuo tempore immutabilis permaneat. Cum iis vero qui a Photio fuerunt ordinati misericorditer nos gerentes, decernimus vt oblatis libellis se deliquisse fateantur, & pœnitentia

Matth. 12.

veniam deprecentur, pollicentes se nunquam tale quid commissuros. Deinde his peractis, quæ sequuntur omnia, quæ nostris literis mandata conspiciuntur, vna cum prædictis viris sanctitas tua peragat, nec aliquid addendo, nec diminuendo aut commutando. Ita enim & a nobis, & a reuerentia tua in communionem fidelium receptis vt laicis, scandalum delebitur. His vero peractis, si quis ipsorum communicare renuerit, nouerit seipsum a communione nostra alienum fore. In Domino valete.

EPISTOLA II.

FORMOSI PAPÆ
AD EPISCOPOS ANGLIÆ.

De ecclesia Anglicana bene ordinanda.

Fratribus & filiis in Christo omnibus episcopis Angliæ Formosus.

AVDITO, nefandos ritus Paganorum partibus in vestris repullulasse, & vos tenuisse silentium, vt canes non valentes latrare: gladio separationis a corpore Dei ecclesia vos ferire deliberauimus. Sed quia, vt nobis dilectus frater noster Pleimundus intimauit, tandem euigilastis, & semina verbi Dei olim venerabiliter iacta in terra Anglorum cœpistis renouare: mucronem * deuorationis retrahentes, Dei omnipotentis & beati Petri apostolorum principis benedictionem vobis mittimus, orantes, vt in bene cœptis perseuerantiam habeatis. Vos enim estis, fratres, de quibus loquens Dominus, inter alia inquit: *Vos estis sal terræ, & si sal euanuerit, in quo salietur?* & iterum: *Vos estis lux mundi:* significare volens per verbi sapientiam condiri mentes hominum a vobis debere; & in moribus & in vita vestra bonæ actionis studium quasi lumen apparere fidei, per quod gradientes ad vitam, quomodo caute ambulent, videant, vt ad promissionem æternæ beatitudinis sine offensa currentes, valeant peruenire. Nunc accingimini ergo, & vigilate contra leonem, *qui circuit quærens quem deuoret*, & non patiamini vlterius in regione vestra, penuria pastorum Christianam * fidem violari, gregem Dei vagari, dispergi, dissipari: sed cum vnus obierit, alter qui idoneus fuerit canonice protinus subrogetur. Nam secundum legem plures facti sunt sacerdotes, eo quod morte pro-

* Audito nefandorum ritibus Paganorum.

* deuotationis

Matth. 5.

1. Petr. 5.

* religionem

Hebr. 7.

* & in spiritu Christi ecclesiam futuram fore permansuram ad finem vsque sæculi prospiciens

prohiberentur permanere. Quod Dauid considerans, *ait: *Pro patribus tuis nascentur tibi filii, constitues eos principes super omnem terram.* Psal. 44. Nulla itaque mora sit subrogandi alium, cum quilibet sacerdotum ex hac vita migrauerit; sed mox vt illi, qui primæ sedis principatum gerens, inter vos ceteris episcopis præesse dignoscitur, fratris obitus fuerit denuntiatus, facta electione canonica, alter consecratus succedat. Qui autem inter vos principatum tenere debeat, quæve sedes episcopalis ceteris præpolleat, habeatque primatum, ab olitanis temporibus notissimum est. Nam, vt ex scriptis beati Gregorii, eiusque successorum tenemus, in Doroberniæ ciuitate metropolim sedemque primam episcopalem constat esse regni Anglorum, cui venerabilis frater noster Pleimundus nunc præesse dignoscitur; cuius honorem dignitatis nos nullo pacto imminui permittimus, sed ei vices apostolicas per omnia gerere mandamus.

Et sicut beatus Gregorius papa primo vestræ gentis episcopo Augustino omnes Anglorum episcopos esse subiectos constituit, sic nos prænominato fratri Doroberniæ siue Canterberiæ archiepiscopo, eiusque successoribus legitimis, eamdem dignitatem confirmamus, mandantes, & auctoritate Dei, & beati Petri apostolorum principis præcipientes, vt eius canonicis dispositionibus omnes obediant; & nullus eorum quæ ei, suisque successoribus apostolica auctoritate concessa sunt, violator existat. Si autem quiuis hominum contra hæc aliquando niti, ac imminuere ista tentauerit: sciat se procul dubio mulctandum fore graui anathemate, & a corpore sanctæ ecclesiæ, quam inquietare molitur, perpetuo, nisi resipuerit, separandum.

SYNODVS AB EDVARDO SENIORE REGE ANGLORVM CONGREGATA, præsidente Pleigmundo archiepiscopo Doroberniæ.

ANNO CHRISTI ....

Cum literarum & religionis deliquio Formosus papa regem ipsum & Angliam totam interdixisset; quod multi in ea episcopatus per annos multos suis viduarentur episcopis, iam ad impetrandam absolutionem, septem simul ad episcopatus totidem episcopi eliguntur.

De tempore huius Synodi inter auctores controuertitur, ideo annum eius incertum reliquimus.

SED vt ad nostrum, *inquit Malmesburius*, Edvvardum reuertar, quid eius tempore de renouandis episcopatibus a papa Formoso præceptum sit, iucundum puto memoratu: itaque verbis eisdem quibus inueni scriptum interseram.

Anno, quo a natiuitate Domini transacti sunt anni nongenti quatuor, misit papa Formosus in Angliam epistolas, quibus dabat excommunicationem, & maledictionem regi Edvvardo, & omnibus subiectis eius, pro benedictione, quam dederat beatus Gregorius genti Anglorum a sede sancti Petri. Nam per septem annos plenos destituta fuerat episcopis omnis regio Geuissorum, id est, Vvestsaxonum. Quo audito, congregauit rex Edvvardus Synodum senatorum gentis Anglorum, cui præsidebat Pleigmundus archiepiscopus Cantuariensis interpretans districte verba apostolicæ legationis. Tunc rex & episcopi elegere sibi suisque salubre consilium, & iuxta vocem dominicam: *Messis quidem multa, operarii autem pauci*, elegerunt & constituerunt singulos episcopos singulis prouinciis Geuissorum, & quod olim duo habuerunt in quinque diuiserunt. *Matth. 9.*

Acto Consilio archiepiscopus Romam cum honorificis muneribus adiit papam cum magna humilitate placauit, decretum regis recitauit, quod apostolico maxime placuit. Rediens in patriam in vrbe Cantuariæ vno die septem episcopos septem ecclesiis ordinauit; * Frideſtanum ad ecclesiam Vvintonien sem, Adelstanum ad Cornubien- * *al.* Frethelstanum

ANNO CHRISTI ....

sem, Vverstanum ad Schirebornensem, Athelelmum ad Vvellensem, Eiddulfum ad Cridiensem in Deuonia.

Sed & aliis prouinciis constituit duos episcopos. Australibus Saxonibus virum idoneum Bernegum, & Merciis Cenulphum, ad ciuitatem Dorcestriæ in pago Oxoniæ: hoc etiam totum papa firmauit, vt damnaretur in perpetuum, qui hoc * confirmaret decretum.

* *f.* infirmaret

Eadem narratio e codice Cantuariensis ecclesiæ.

Anno dominicæ incarnationis nongentesimo quinto, Formosus papa misit in terram Anglorum ad regem Edvvardum cum magna iracundia & deuotione, eique mandauit cum suis omnibus maledictionem contra benedictionem quam beatus papa Gregorius per sanctum Augustinum genti Anglorum miserat, nisi * cum episcopis restituisset destitutas parochias episcoporum secundum antiquam traditionem quæ tradita est genti Anglorum a sede B. Petri. Nam per septem annos plene destituta est regio Geuissorum ab omni episcopo. Quo audito, congregauit Edvvardus rex Synodum senatorum gentis Anglorum in qua præsidebat Plegemundus archiepiscopus, regi recitans & disputans districta verba apostolicæ legationis, quæ misit beatus papa Formosus. Tunc sibi rex cum suis, & Plegemundus archiepiscopus salubre consilium inuenerunt assumentes dominicam sententiam: *Messis quidem multa, operarii autem pauci.* Singulis tribubus Geuissorum singulos constituerunt episcopos, & singulis episcopia constituerunt, & quod dudum duo habuerunt in quinque diuiserunt. Acto illo Concilio cum honorificis muneribus Plegemundus archiepiscopus Romam rediit, apostolicum Formosum cum magna humilitate placauit, & regis decreta & seniorum regionis enuntiauit: quod apostolico maxime placuit. Rediens ad patriam in vrbe Dorobernia septem episcopos septem ecclesiis in vno die ordinauit. Frithauum videlicet ad ecclesiam Vvintonienſem: Ethelstanum ad ecclesiam Corvvienſem: Vverstanum ad ecclesiam Sareburnenſem: Ethelelinum ad ecclesiam Fontanienſem: Eadulfum ad ecclesiam Eridienſem: Cui etiam addiderunt tres villas in Cornubia, quarum nomina sunt hæc: Paltun, Celling, Laudintham, vt inde singulis

Matth. 9.

annis visitaret gentem Cornubiensem, ad extirpandos eorum errores. Nam antea in quantum potuerunt veritati resistebant, & non decretis apostolicis obediebant. Sed & aliis prouinciis constituit Plegemundus archiepiscopus duos episcopos. Australibus Saxonibus virum idoneum Bernodum ordinauit, & Mercionibus Cenulphum ad ciuitatem quæ dicitur Dorkecestre. Hoc autem totum papa Formosus in Synodo sancti Petri sic concluſit, vt damnaretur in perpetuum qui hoc salubre mutaret Concilium. Misit etiam in Britanniam literas, quarum † exemplar hoc est. ANNO CHRISTI ....

† Supr. pag. 616.

CONCILIVM VIENNENSE, AB EPISCOPIS REGNI ARELATENSIS,

ANNO CHRISTI 891.

præsidentibus Formosi papæ legatis, Viennæ celebratum in basilica Saluatoris, anno Christi DCCCXCII. Formosi eiusdem papæ anno II. Odonis regis V.

TITVLI CANONVM.

I. *Vt sæculares, qui res ecclesiasticas detinent, nisi admoniti se correxerint, excommunicentur.*

II. *Vt sæculares, qui clericum aliquem occiderint, vel dehonestarint, nisi ecclesiæ satisfaciant, excommunicentur.*

III. *Vt qui ægrotantis seu defuncti episcopi vel presbyteri eleemosynam fraudat, excommunicetur.*

IV. *Vt sæculares ecclesias inconsultis episcopis non dent: neque census vllos introitus causa exigãt.*

PRÆFATIO.

HÆC capitula facta sunt anno dominicæ incarnationis DCCCXCII. indictione X. iussu domni Formosi apostolici congregata Synodo apud Viennam metropolim Galliæ, præsentibus legatis sanctæ apostolicæ sedis venerabilibus episcopis Paschali & Ioanne, & aliis coepiscopis eiusdem regni, quorum nomina subter habentur adscripta, in basilica vrbis ipsius sancti Saluatoris nomine consecrata.

CANONES.

I.

Vt ab iniusta inuasione & possessione ecclesiasti-

ANNO CHRISTI 892. carum rerum sæculares abstineant, & qui hactenus hoc feciſſe noſcuntur, emendare cogantur: & ſi admoniti non ſe correxerint, tunc congruo tempore virtute Spiritus ſancti, ex auctoritate beati Petri apoſtoli, habeantur excommunicati.

II.

Vt ſæculares, qui de catalogo clericorum aliquem occiderint, vel caſtrauerint, vel aliquo membro detruncauerint, ſeu temere dehoneſtauerint; & de præteritis pœnitendo eccleſiæ ſatisfaciant, & emendare ſtudeant. Quod ſi non fecerint, ſupradicto tempore excommunicentur.

III.

Vt eleemoſynam epiſcopi, vel presbyteri, ægrotantis ſeu defuncti nemo qualibet fraude violare præſumat. Quod ſi quis fecerit, niſi emendauerit, ſimili ſententia feriatur.

IV.

Vt nemo ſæcularium eccleſias dare, vel offerre, abſque conſilio & voluntate epiſcoporum, ad quos ipſæ eccleſiæ pertinent, præſumat. Et vt nulli cenſus a presbyteris loco muneris ad introitum, vt dicunt, eccleſiarum exquirantur, aut vi aliqua extorqueantur.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Concilium Viennenſe.*] Editum a Baronio in appendice tomi XII. ex codice Maſſoniano, qui nunc eſt in bibliotheca archiepiſcopi Toloſani. Viſuntur & alia eorumdem Canonum quædam exemplaria.

[1a]CONCILIVM RHEMENSE, IN QVO CAROLVS SIMPLEX FILIVS Ludouici Balbi Francorum regni legitimus succeſſor a Fulcone Rhemenſi epiſcopo, Odone comite qui tyrannice regnum inuaſerat reiecto, rex Francorum vngitur, & datæ ſunt comminatoriæ literæ ad Balduinum comitem Flandrenſem rerum eccleſiaſticarum inuaſorem, anno Domini DCCCXCII. tempore Formoſi papæ.

ANNO CHRISTI 892.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Concilium Rhemenſe.*] Arguebatur Balduinus, quod presbyterum flagellarat, quod baſilicas presbyteris quibuſdam abſtulerat, aliiſque dederat inconſulto epiſcopo, quod Nouiomenſis eccleſiæ res inuaſerat, & monaſterium quoddam ſibi vſurparat, quod denique contra regem inſurrexerat. Hæc enim, Flodoardo teſte, capita ſunt epiſtolæ, quam Fulco Balduino eidem poſt Synodum ſcripſit.

NOTA.

Concilii cauſa.

[a] *Concilium.*] Cum Odo comes Pariſienſis titulum regni Franciæ ab obitu Caroli Craſſi imperatoris, qui teſte Reginone anno Domini 888. ex hac vita migrauit, hucuſque tyrannice vſurpaſſet, regiaque poteſtate abuſus fuiſſet, neque ante hæc tempora Carolus Simplex heres vnicus regni hereditarii ſuperſtes, per ætatem ad clauum imperii tenendum ſatis aptus fuiſſet, iuſſu Fulconis conuenerunt epiſcopi & proceres regni, atque vnanimi conſenſu definiuerunt, regnum Galliæ hactenus per ſucceſſionem ad proximos heredes agnatos deuolutum fuiſſe, ideoque non alii quam Carolo Simplici filio Ludouici Balbi de iure & conſuetudine antiquiſſima deberi. Poſt exauctoratum ergo Odonem Pariſienſem comitem Carolum Fulconi inungendum tradiderunt. Cumque hac de cauſa Fulco Arnulphum contra ſe valde commotum eſſe intellexiſſet, ſcribens ad eum literas (quas ſummatim recenſet Flodoardus huius temporis ſcriptor probatiſſimus) cauſas reiecti Odonis & electi Caroli Simplicis, aliaque, quæ ſupra recenſita ſunt, commemorat. Verba Flodoardi libro quarto capite 1. & ſequentibus iſta ſunt: *Quod Fulco Arnulpho regi tranſrhenenſi literas mittens pro cauſa regis Caroli, quem paruulum adhuc vnxerat regem, reddit cauſas eius prouectionis, eo quod audierat, motum fuiſſe animum ipſius Arnulphi contra ſe pro hac perpetratione; commemorans quod decedente Carolo imperatore huius Arnulphi auunculo, in ipſius Arnulphi ſeruitium fuerit profectus, cupiens eius ſuſcipere*

Carolus a Fulcone Rhemenſi epiſcopo vngitur rex.

ANNO CHRISTI 892. dominium & gubernationem, sed ipse rex eum sine vllo consilio vel consolatione dimiserit. Vnde cum nec in eo sibi spes vlla remansisset, coactus sit eius hominis, videlicet Odonis dominatum suscipere, qui a stirpe regia existens alienus, regali tyrannice abusus fuerat potestate, cuius & inuitus hactenus dominium sustinuit. Et quoniam huius Arnulphi dominium desiderauit, idcirco ad ipsius seruitium profectus fuerit. At postquam nullum consilium in eo reperire valuit, hoc solum quod restabat egit, eligens eum regem habere, quem solum post ipsum de regia habebant progenie, & cuius prædecessores & fratres extiterant reges.

De hoc etiam, quod idem rex Arnulphum in culpam trahebat, quare non id ante fecissent, reddit rationem: Quod quando Carolus imperator decessit, & idem Arnulphus regimen huius regni suscipere noluit, hic Carolus adhuc admodum corpore simul & scientia paruulus existebat, ac regni gubernaculis inidoneus erat, & instante immanissima Northmannorum persecutione, periculosum erat tunc tenerum eligere. Vt vero ad eam viderunt illum perductum ætatem, in qua salubre sibi consilium dantibus assensum præbere nouerat, susceperint eum secundum Dei honorem, vt regno consuleret, volentes eum ita instituere, quatenus huic regno & ipsi Arnulpho proficuus valeret existere. De eo quoque quod sine ipsius Arnulphi consilio præsumpserint hoc agere, morem Francorum gentis asserit secutos se fuisse, quorum mos semper fuit, vt rege decedente, alium de regia stirpe vel successione sine respectu vel interrogatione cuiusquam maioris aut potentioris regis eligerent. Hoc more hunc regem factum ipsius fidelitati & consilio committere voluerunt, vt ipsius adiutorio & consilio vteretur in omnibus, & eius subderetur tam rex quam vniuersum regnum præceptis & ordinationibus.

Præterea quod audierat huic regi suggestum, quia contra fidelitatem ipsius, & propter priuatum hoc egit commodum; infert, quod clericus ipse, qui hæc iactasse videbatur, antequam de re huiuscemodi aliquid idem archiepiscopus agere conaretur, venerit ad se, præsentibus Hereberto & Elfrido comitibus, & consilium simulque auxilium quæsuerit quid agere deberet de iussionibus Odonis, qui res importabiles ei præcipiebat. Ex parte quoque filiorum Goffredi consilium petierit de malo, quod Odo eis facere conabatur: rogare itaque, vt tale caput communi consilio statueretur, per quod securi possent esse subditi, intendentes vel in VVidonem, vel in hunc regiæ prosapiæ Carolum: & simul considerantes quotquot fuerant, ad quem melius attendere deberent, visum illis est propter acquirendi regis vtilitatem, & ipsius Arnulphi cauendam contrarietatem, propterque rectum congruumque regii generis principatum, vt ad hunc Carolum se conuerterent, credentes quia Arnulphus hoc de propinquo suo gratum haberet, ipsique & regno præsidium ferret. Quod autem iactatum audierat causa VVidonis hoc eum fecisse, vt hac arte illum subintroduceret in regnum, & dimisso paruo Carolo se verteret ad VVidonem, asserit liuore inuidiæ contra se scienter hæc falso fuisse iactata. Ait etiam quod qualis erat ipse, qui talia diffamabat, talem eumdem posse fieri sentiebat; ipse vero non se talem fore, nec talibus ortum natalibus recognoscebat. prædecessores quoque ipsius regis nequaquam talia ingenia a progenitoribus

ANNO CHRISTI 891.

suis experti fuerant, quos in omni fidelitate & regni vtilitate probatos habuerint, ideoque honorifice illos sublimauerint: quapropter erubescendum eidem regi fuisset, vt hoc de se crederet, vel infamia se tali notaret.

Denique de hoc quod audierat ipsi Arnulpho dictum fuisse, quod hic Carolus filius Ludouici non fuerit: asseuerat, neminem se posse credere fore, qui eum si viderit, & parentem ipsius agnouerit, non agnoscat illum de regali processisse progenie: quædam etiam signa Ludouici patris sui gestare, quibus agnoscatur filius illius fuisse. Poposcit ergo Arnulphi regiam maiestatem, vt hæc vera dignanter accipiat, nullusque animum ipsius contra regem innocentem propinquum suum commouere valeat. Sed vtrum hæc quæ asserit ita se habeant, in sua præsentia fideliumque suorum examinari faciat, & ad debitum finem perducat, cogitans qualiter antecessores sui regni statum gubernauerint, & quomodo regalis culminis successio semper hucusque viguerit. Cum vero ille tantum princeps Carolus de tota regali stirpe remanserit, perpendat quid contingere possit, si eum debitus cunctis casus repoposcerit: cum tot iam alieni a stirpe reges existant & adhuc sint plures, qui sibi regium nomen affectent. Quis post ipsius decessum iuuabit eius filium, vt ad debitam sibi regni conscendat hereditatem, si contigerit hunc sibi propinquum cadere Carolum?

Annectit etiam quod in omnibus pene gentibus notum fuerit, gentem Francorum reges ex successione habere consueuisse, proferens super hoc testimonium beati Gregorii. Subiicit etiam ex libris Teutonicis de rege quodam Hermenrico nomine, qui omnem progeniem suam morti destinauerat impiis consiliis cuiusdam consiliarii sui. Supplicatque ne sceleratis his rex acquiescat consiliis, sed misereatur gentis huius, & regio generi subueniat decidenti, satagens vt in diebus suis dignitas successionis suæ roboretur: & ii qui ex alieno genere reges extabant, vel existere cupiebant, non prævalerent contra eos, quibus ex genere honos regius debebatur. Asseritque se misisse Aleranum ad eumdem Arnulphum, suggerendo, vt quoscumque sibi placeret, ex iis qui Carolum regem constituerant, in suum seruitium pergere præciperet, qui coram sublimitate ipsius hoc ita esse rationabiliter ostenderent. Flagitans etiam erat, vt hæc præmissa benigno rex tractet animo, & hanc sciat ipsius esse deuotionem, vel intentionem erga ipsius fidelitatem, vt Carolus ad ipsius consilium in omnibus quæ acturus est, respiciat, & ipsius pietate tutus consistat, & vt nemo regis animum ab auxilio istius regni, vel eiusdem Caroli deflectere valeat.

Porro ex hac eadem Rhemensi Synodo scriptum fuisse ad Balduinũ comitem Flandrensem inuadentem res ecclesiasticas liquet. ad quem etiam Fulconem antea scripsisse, idem Flodoardus affirmat, cum subdit: *Scripsit post Hincmarum Fulco Balduino comiti Flandrensi, redarguens eum pro eo quod monasterium monachorum sibi vsurpauerat, & insurrexerat contra regem infidelitate & periurio. Item ad eumdem scribens cum coepiscopis suis ex Synodo Rhemis habita anno octingentesimo nonagesimosecundo, arguit eum quod ecclesiastica simul & legalia iura contemneret, locum sacri monastici ordinis peruadens, & abbatis sibi nomen vsurpans. Vnde communi decreto episcoporum iudicatum fuerat eum auctoritatis canonicæ anathemate feriendum. Sed quoniam ecclesia*

Flodoardus lib. 4. c. 7.

clesiæ & publicis vtilitatibus regni videbatur accommodus, censura suspenditur, & emendandi spatium reseruatur, & obsecratur per misericordiam Dei vt ab hac præsumptione animum reuocet, nec amplius iram Dei contra se prouocet, ne illi quodammodo gladium præbeat.

ANNO CHRISTI 893.

[a] CONCILIVM ROMANVM OB GRAVES PERTVRBATIONES, QVIBVS affligebatur Dei ecclesia, celebratum Kalendis Martiis indictione II. anno Domini DCCCXCIII. tempore Formosi papæ.

NOTA.

[a] *Concilium.*] Rerum in hac Synodo gestarum nihil aliud superesse videtur, nisi quod Flodoardus scribit libro quarto cap. 2. vbi epistolam Formosi de hac Synodo congreganda ad Fulconem transmissam summatim recenset his verbis: *Cui Fulconi rescribens idem papa Formosus, monet eum compati debere Romanæ ecclesiæ, atque imminenti eius subuenire ruinæ, nec ei suam præsentiam denegare: adiungens hæreses vndique ac schismata pullulare, nec qui ad resistendum occurreret esse. Dicitque longo retroacto tempore pernicioſas hæreſes orientem confundere, & Constantinopolitanam ecclesiam nociua schismata perturbare, simul etiam regionis Africanæ legatos insistere, responsa petentes pro dudum exorto inter episcopos ipsarum prouinciarum schismate: diuersarum quoque partium legationes diuersa responsa petentes instare. Cuius rei gratia generalem Synodum die Kalendarum Martiarum indictionis vndecimæ se inchoare dispoſuisse, ad quam eumdem remota omni dilatione admonet festinare, vt colloquendo largius de his valeant pertractare, & affluentius ad consulta singula respondere. Northmannicæ gentis procellis, quibus asserebat se perturbari, plurimum dolere; & vt eos Excelsi dextera reprimat, apostolorum principum suffragiis interuenientibus implorare; literas vero quas significauerat ad eum per quasdam personas primum se direxisse, ad ipsum minime peruenisse. Miserat etiam alias pro hac eadem Synodo celebranda pridem* hinc mense indictionis decimæ; in quibus literis fatetur Italiam tunc semel & secundo horrida bella perpessam & pene consumptam. Orientalium vero partium se deflere vesanam hæresin in Christum Iesum blasphemiam continentem.*

GERFREDI MONACHI, QVI ADALGARIVM Æduorum epiſcopum veneno necaſſe dicebatur, purgatio per corpus Domini, ex decreto Synodi Cabilonenſis anno Chriſti DCCCXCIV.

ANNO DCCCXCIV. indictione XII. inuidiæ inſtinctu, malorum hortatu, oborta eſt infamis fama Flauiniaco monaſterio & caſtro publico, in quemdam loci illius Leuitam & monachum Gerfredum, officio prælationis functum, quod piiſſimum patrem, & reuerendum præſulem, domnum Adalgarium Æduorum epiſcopum lethali extinxerat veneficio. Huius criminis iniquiſſimum obiectum, Deo ſimul & hominibus horrendum, non modo ipſius eccleſiæ, verum etiam totius Galliæ aures pulſauit, & infami ſatis elogio notauit. Præfatus vero Leuita & monachus ſuper illatione tanti facinoris nimium exhorruit: vt pote qui tanta tamque prævalida ab ipſo dulciſſimo patre perſenſerat beneficia, vti omnibus ſatis abundeque claret. Super quo primitus conſilium glorioſi præſulis domni Gualonis ipſius ſucceſſoris expetiit, ſeque a tam nefandiſſimo ſcelere, non minus cogitatu quam facto, præſentiæ illius Deo teſte & iudice omnium ac inſpectore cordium, immunem firmauit. Denique tantus, tamque præcelſus pontifex, diuinorum nec non & humanorum ſciens, filiorum eccleſiæ conſilio fultus, ouem ſibi creditam perire noluit: ſed inſuper fomenta adhortationum, & medicamenta diuinorum eloquiorum pie & miſericorditer adhibuit: vt ſi forte diaboli pellacia quid ſimile cordi illius iniecerat, ſaltem ſuggeſtione Spiritus ſancti, & infuſione ipſius verbi, eccleſiaſtica inſtitutione profeſſus ſalubriter curari poſſet, & ablui. Verum iam dictus Leuita & monachus, in nullo penitus tanti flagitii conſcius, iudicium ſibi ſancti Spiritus propoſuit, & ſe, ad quodcumque examen eccleſiaſtico more cenſeretur, modis omnibus promptiſſime deliberauit. Quocirca prænominatus præſul tantum & tam inauditum facinus proprio cunctatus deliberare iudicio, ad ſanctam & comprouincialem Syno-

dum Aureliani nominandi archiepiſcopi, & ceterorum coepiſcoporum præſentia diſcutiendum & diffiniendum cenſuit. Quod & ipſe, vt pote immunis, haudquaquam diſtulit. Proinde Deo propitio præfixo Kalendarum Maiarum die conuenere ſacri pontifices, Aurelianus primas totius Galliæ, cum illuſtriſſimis Gualone Æduenſi, Ardrado Cabilonenſi, Geraldo Matiſconenſi coepiſcopis, ſimul & legatis memorandi Teutbaldi Lingonenſis epiſcopi, apud Cabilonenſem vrbem in eccleſia beati præcurſoris Chriſti Ioannis, quæ eſt in proſpectu eiuſdem vrbis. Vbi inſtituta ſanctorum patrum canonice & regulariter promulgantes, & eccleſiaſtica negotia diligentius pertractantes, infamia notarum crebro dictum monachum coram poſitum ſubtili indagine & multo examine diſcutere laborarunt. Quo iſdem monachus omni iudicio more eccleſiaſtico, & humani iuris experimento inſtructus, nec huius infamiæ euidentem accuſatorem, nec alicuius certitudinis proclamatorem reperire potuit. Quod tertio ſub teſtificatione ſancti Spiritus clamari iubentes, & nihil prorſus veriſimile reperientes, ſanciuerunt communi conſilio, vt quia nec conuictum, nec etiam confeſſum experiebantur, tamen quia ventilatum & vſque locorum erat diuulgatum, vt ab omni ſuſpicione liberrimus redderetur, in viciniori Synodo, quam omni reuerentia dignus Gualo antiſtes erga filios eccleſiæ celebraret, corporis Chriſti & ſanguinis illo examine, quod ſolum verius probatur & terribilius, imo ſalubrius creditur, a flagitio diuulgato publice expiaretur: eo ſcilicet tenore eumdem prius teſtificantes, vt ſi in aliquo conſcius tanti piaculi foret, nullo modo ad ſacra ſumenda accederet. Et ſi forte temerarie præſumeret, cenſura ſancti Spiritus, & auctoritate apoſtolorum principis, ab ipſo viuifico redemptionis noſtræ precio extorris fieret, & cum Iuda Domini proditore damnatus æternis irremediabiliter ſuppliciis addiceretur. Sin vero immunem ſe eſſe per omnia pernoſceret, fiſus miſericordiæ Dei, tanti muneris donum ad ſalutis ſuæ remedium ſaluberrime percipere non diffideret. Quod omnibus vſquequaque ſatis fuit. Inde igitur paſtor piiſſimus miſericordia motus, illius cauſa apud Flauiniacum cœnobium & caſtrum publicum

sanctam Synodum propriæ ecclesiæ colligens, iuxta statuta supradictorum antistitum, Missarum solenniis deductis, omnibus qui adfuere in primore ecclesia sancti Petri collectis, iam supra fatum præmonuit virum, vt sicut sibi ipsi conscientia dictaret, ad sacra sumenda, aut etiam refugienda quoquo vellet modo seipsum præfigeret. Quique in nullo hæsitans, Deum sibi, & ipsum, quod percepturus erat, redemptionis precium in testimonium & iudicium inuocans, fidissime, omnibus in prospectu positis, quæ supra fuerant præfixa votis omnibus peregit. Hoc igitur tanto donatus munere, ne vnquam vlterius tam æmulosa sauciaretur vulnere, hoc scriptum a præfato seniore & subter notatis suis coepiscopis petiit relegendum, & manibus corroborandum.

Vvalo humilis S. Æduensis ecclesiæ episcopus relegi & subscripsi.

Ardradus humilis Cabilonensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Geraldus rector & humilis episcopus Matisconensis ecclesiæ subscripsi.

CONCILIVM MAGALONENSE APVD IVNIARIAS.

ANNO CHRISTI 894.

SYNODI *huius in schedis antiquis extat breue fragmentum, ex quo diem ac locum, & antistitum, qui ex diuersis prouinciis conuenere, nomina discere est, cetera desiderantur. Sic enim habet:* Anno incarnationis DCCCXCIV. indictione XII. nonis Maii, in regno Septimaniæ, territorio Magalonensi, loco Iuniarias vocato, in ecclesia sancti Vincentii, nos humiles Septimaniæ, Spaniæ, atque Prouinciæ episcopi, Arnustus videlicet sanctæ ecclesiæ primæ Narbonæ metropolitanus, Amelius Vceticensis, Gimara Carcassonensis, Reginardus Biterrensis, Nantigisus Vrgellitanus, Autgarius Luteuensis, Gerardus Agathensis, Vvicbertus Nemausensis, Gontarius Magalonensis, Benedictus Foroiulensis, item Reginardus Cauallicensis, *&c. Triennio post, vt Narbonensis ecclesiæ monimenta docent, celebratum est Arnusti eiusdem metropolitani iussu Concilium alterum apud Nemausensem pagum, in loco qui Portus cognominatur, in ecclesia sanctæ Mariæ,* XIII. *Kalendas Maii, indictione* XV. *anno incarnationis* DCCCXCVII.

ANNO CHRISTI 895.

[a] CONCILIVM [b] TRIBVRIENSE

PRO REFORMANDA DISCIPLINA ECCLESIASTICA

celebratum anno Domini DCCCXCV. *tempore Formosi papæ.*

[c] CELEBRATVM est sub imperatore Arnulpho a viginti duobus episcopis Germanorũ Triburiæ Concilium anno incarnationis Domini DCCCXCV. tam sancta sane intentione & diligentia, ad resecandum omnem palmitem inutilem, ad extirpandam cuiuslibet hæreseos radicem, ad tollendam schismatis occasionem, ad corrigenda clericorum vitia, ad præcauenda populorum scandala, breuiter, ad reformandos mores & status non modo clericorum sed & laicorum, vt Gratianus postea pleraque eius capitula diligenti studio recitauerit in volumine decretorum.

a A studioso quopiam, qui Concilium exscripserit, additum est hoc proœmium in codice Brixiensi, vt ex citato Gratiano videre est.

TITVLI CAPITVLORVM.

I. *Communis oratio pro concordia tam cleri quam populi.*
II. *De quodam presbytero excæcato, & de excommunicatis interrogatio synodalis.*
III. *Responsio regis, & de excommunicatis sententia vniuersalis.*
IV. *De iniuria & contumelia, quod absit, presbyterorum.*
V. *Quali pœnitentiæ subiacere debeat qui presbyterum voluntarie morti tradiderit.*
VI. *De eo, qui euaginato gladio atrium ecclesiæ intrauerit.*
VII. *De his qui res ecclesiæ siue interiores, siue exteriores, rapiunt.*
VIII. *De his, qui contemnunt bannum ab episcopis impositum.*
IX. *De eo, si episcopus ecclesiasticum, & comes sæculare placitum vna die condixerint.*
X. *Vt episcopus non deponatur, nisi a duodecim episcopis, presbyter a sex, diaconus a tribus.*
XI. *Si quis clericus homicidium fecerit, ab ordine cessare debebit.*
XII. *Vt præter pascha & pentecosten baptisma non celebretur, excepta necessitate periclitãtium.*
XIII. *De decimis.*
XIV. *De decimis antiquarum & nouiter consecratarũ ecclesiarum.*
XV. *De sepultura mortuorum.*
XVI. *Vt sepulturam morientium nemo vendat.*
XVII. *Vt nullus laicus in ecclesia sepeliatur.*
XVIII. *De vasculis, quibus mysteria sacra conficiuntur.*
XIX. *Ne in calice aut vinum solum, aut aqua sola offeratur.*
XX. *De iniuria clericorum.*
XXI. *De querimonia inter presbyterum & laicum.*
XXII. *De eo, si quis liber aliquo crimine infamatur.*
XXIII. *De his qui velatas Deo consecratas in coniugium duxerint.*

XXIV. *De virgine ante duodecim annos velata non consentiente patrono sub cuius erat patrocinio.*

XXV. *De viduis velatis.*

XXVI. *De monachis regulariter exeuntibus, siue fuga regularis disciplinæ elapsis.*

XXVII. *De clericis, qui semel in clero deputati sunt.*

XXVIII. *Vt nullus episcopus alterius ministrum ecclesiasticum solicitet.*

XXIX. *Vt nullum seruum ante perfectam libertatem episcopus ordinare præsumat.*

XXX. *De eo si quis ab apostolico falsam detulerit epistolam.*

XXXI. *De furibus & latronibus.*

XXXII. *De ecclesia a compluribus coheredibus obsessa.*

XXXIII. *De claudis & aliqua parte corporis minutis, si sacro ordini possint adiungi.*

XXXIV. *De eo, si quis in oste contra Paganos interficit captiuos Christianos.*

XXXV. *Vt nullus comes, nullusque iudex diebus festis vel dominicis, seu ieiuniorum aut quadragesimæ, placitum habere præsumat, & vt nullus pœnitens illo veniat.*

XXXVI. *De eo, si duo fratres simul arborem succiderint, & cadente arbore vnus eorum interfectus fuerit.*

XXXVII. *De muliere, cuius infans aliquo casu propter negligentiam eius moritur.*

XXXVIII. *Si quis liber libertam duxerit, vlterius habere debebit.*

XXXIX. *Si quis alienigenam in matrimonium duxerit, habere debebit.*

XL. *De eo, quod quidam vxorem alterius, viuente eo, constupra-* ANNO CHRISTI 895.

uit, & insuper iuramento confirmauit, eo moriente coniugem eam accipere.

XLI. *De eo, si quis duxerit vxorem, & concumbere non valens cum ea, frater eius clam violauerit illam.*

XLII. *Si quis de vno in alium transmigrat episcopatum, & consanguineam suam polluerit, vel aliquod crimen commiserit.*

XLIII. *Si quis cum qualibet fornicatus fuerit, & eo nesciente filius eius vel frater inscius violauerit illam.*

XLIV. *Si quis cum aliqua fornicatus fuerit, & frater eius ignarus duxerit illam vxorem.*

XLV. *Si quis cum duabus sororibus fuerit pollutus.*

XLVI. *Si cuius vxor constuprata fuerit, & propterea maritus perdere illam machinauerit.*

XLVII. *Si quis spiritalem habet compatrem, cuius vxor commater non est, eo defuncto, eius viduam licet ei ducere vxorem.*

XLVIII. *De eo, si quis spiritalis suæ commatris filiam duxerit vxorem.*

XLIX. *De his, qui in adulterio filios genuerunt, vt omnino separentur.*

L. *De eo, si quis aliquem per illusionem a recta fide subuerterit, vel perdiderit, vt dupliciter puniatur.*

LI. *De eo, si quis cum vxore alterius, viuente eo, fornicatus fuerit.*

LII. *De homicidiis non sponte commissis.*

LIII. *De eo, si quis filium suum non sponte, sed casu contingente occiderit.*

LIV. *De his, qui voluntarie homicidium fecerunt.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 895.
LV. *De pœnitentia quadraginta dierum.*
LVI. *Post quadraginta dies pœnitentia primi anni.*
LVII. *Pœnitentia secundi & tertii anni.*
LVIII. *Pœnitentia quarti, quinti, sexti & septimi anni.*

PRÆFATIO.

CVM constet omnibus, diuinam legem tractantibus, post euangelia & limpidissima noui testamenti fluenta, beatorum Canonibus apostolorum, & sanctorum patrum apud Nicæam Bithyniæ congregatorum constitutis, nec non & apostolicorum Romanæ sedis pontificum decretis, satis occurrisse, restitisse, & oppugnasse, siue hæreticis, siue schismaticis, & omnibus veræ fidei oppugnantibus regulas: sed antiquus serpens, qui dicitur diabolus & sathanas, inimicus humani generis, noua venena malitiæ suæ dulci poculo sancti Spiritus admiscere, & bono semini sancti euangelii zizania suæ prauitatis & profanæ iniquitatis subseminare non desinit, sicut in Matthæo, cum bonæ messi zizania fuissent inserta, scriptum est: *Inimicus homo hoc fecit:* & de eius satellitibus sub squamarum specie in Iob perhibetur: *Vna vni coniungitur, & ne spiraculum quidem incedit per eas:* vnde necesse est, eius peruersissimis machinationibus, & satellitum suorum insecutionibus ex authentica potestate contraire, & nouum paradigma veræ assertionis opponere. Quapropter rex regum, cuius regnũ, vt Psalmista canit, regnum est omnium sæculorum, omnibus ecclesiasticæ sublimitatis ordinibus, nec non & sæcularis potentiæ dignitatibus, nouum principem Arnulphum, regem pacifico ordine perpetuæ tranquillitatis proferre dignatus est. Cuius cor sancti Spiritus ardore inflammare, & zelo diuini amoris voluit accendere, vt totus cognoscat mundus, non ab homine, neque per hominẽ, sed per ipsum Dominum eum esse electum. Considerans enim idem sapientissimus rex profundæ mentis intuitu abundantem in se sancti Spiritus gratiam, quia quos repleuerit, ardentes in se pariter & loquentes facit de se, anno incarnationis Iesu Christi Domini nostri 895. regni vero sui octauo, indictione 13. mense Maio, eiusdem sancti Spiritus instinctu & primatum suorum consultu venit in villam regiam, videlicet Triburiam, in terra Francorum consistentem, cum episcopis infra conscriptis, abbatibus, & omnibus regni sui prin-

Matth. 13.

Iob. 41.

Psal. 144.

Triburia villa regia.

ANNO CHRISTI 895.

cipibus, nec non conuenientibus eccleſiaſticorum & ſæcularium innumeris turbis : quatenus infatigabili perſeuerantia diuina & humana tractarentur, atque emergentia mala comprimerentur, vt eo liberius ſancta Dei eccleſia ſuo potiretur honore. Cum autem ſapientiſſimus rex Concilium ſacrum continuari decreuiſſet, placuit ſibi & vniuerſo clero, vt peracto triduano ieiunio, litaniis & orationibus ſuper ſe de cælis promiſſum inuitarent adiutorium, ſicut ipſe Saluator aſcendens in cælum diſcipulis ſuis promiſit, dicens: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi*; vt futura Concilia in ipſo inchoarentur, & per ipſum finirentur, qui eſt initium & finis, & ſupplementum legis, vt Apoſtolus Romanis ſcribens ait: *Finis enim legis Chriſtus ad iuſtitiam omni credenti.* Quo peracto, pergens ad palatium, regale ſedit ſolium, indutus veſte ſplendidiſſima, quam* texit ſapientia, repletus eſt prudentia, erectus * & potentia, pro ſua magnitudine ſtipatus multitudine, tractans practice de ſtatu regni, & theorice de ordine & ſtabilitate eccleſiarum Chriſti, & qualiter boni quiete viuerent, & mali inulte non peccarent. Interim epiſcoporum ſacer conuentus in baſilica prædictæ villæ, poſt communes orationes & preces finitas, honorificentiſſime infulati, pontificalibus ſedibus ſuffulti, mentibus ſerenati, prudentia præditi, ſacroſanctum ingreſſi ſunt ſynodale colloquium. Inter alia namque, quibus diuina & humana tractaturi erant, communi voto & pari conſenſu, de collegio ſanctorum ſacerdotum gnaros & idoneos direxerunt mediatores ad præfatum pium regem, inquirentes quo ſtudio vel quali benignitate, ſecundum ſapientiam & poſſibilitatem ab ipſo Deo ſibi datam, eccleſiam Chriſti, illi per regalem poteſtatem, & ipſis per ſacerdotalem eminentiam, commiſſam defendere, & miniſterium illorum amplificare & ſublimare dignaretur, proponentes ei propriam regis eminentiam, id eſt, vt miſericordia & modeſtia omnes præcellat, & non ſecundum perſonam iudicet: atque iuxta Salomonem, iuſtitiam, iudicium & æquitatem diligat: addentes inſuper exempla ſacrarum literarum, quibus Sapientia alumnos ſuis laboribus educatos inſtruens, ait: *Meum eſt conſilium & æquitas, mea prudentia, mea eſt fortitudo: per me reges regnant, & legum conditores iuſta decernunt: per me*

Matth. 28.

Rom. 10.

* texuit

* eſt

Prou. 7.

ANNO CHRISTI 895. *me principes imperant, & potentes decernunt iustitiam.* Et item: *Rex qui iudicat in veritate, thronus eius in æternum firmabitur.* Prou. 29. Præferentes etiam ei institutiones Martini episcopi ad Mironem regem, quibus eum ad honestatem vitæ, & pietatem morum, ordine rationis instituens, ait: Prudentis proprium est examinare consilia. atque subiunxit: Si prudens est animus tuus, tribus temporibus dispensetur: præsentia ordina, futura præuide, præterita recordare. Et sermo tuus non sit inanis, sed aut suadeat, aut moneat, aut consoletur, aut præcipiat. Quibus rex theologiam quasi ab alto differentibus, ab augusta mentis suæ sede, (quia vt Prou. 25. Sapientia ait: *Cor regum inscrutabile est,*) arcanum mysterii sui reuelans, in hæc verba prorupit: O pastores ecclesiarum Christi, & clarissima lumina mundi, agite quæ vobis imposita est curam pastoralem: & iuxta Apostolum, instate 2. Tim. 4. opportune, importune: arguite, obsecrate, increpate in omni patientia & doctrina, vt vigili cura & admonitione sedula oues Christi ad caulas æternæ vitæ introducere mereamini. Habetis me omnibus ecclesiæ Christi aduersantibus, & vestro sacerdotali ministerio renitentibus oppositissimum bellatorem: quia, vt Apostolus Romanis scribit: *In his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos.* Et item: Rom. 8. *Si Deus pro nobis, quis contra nos? Certus sum enim, quia neque mors neque vita, neque instantia, neque futura, neque vlla creatura poterit nos separare a caritate Dei*, & vnanimitate sancta, beatissimi patres. Gratulantes igitur beati, qui missi sunt, sacerdotes, congredientibus quibusdam optimatibus de throno regis, causa iustæ legationis & veræ vnanimitatis, ad sanctam Synodũ directis, reuersi sunt ad eos qui miserant illos. Perambulantes igitur, & sacrum Conuentum irrumpentes, rite & laudabiliter quæ iniuncta sunt exponentes, & ecclesiam illic congregatã consolatoria responsione lætificantes, siluerunt: & quid deinceps acturi essent, taciti expectare cœperunt. Exurgentes igitur de sedibus suis reuerendissimi patres, cum astanti clero ter quaterque proclamantes, & diuinæ maiestati supplicantes, Exaudi Christe, Arnulpho magno regi vita; & sonantibus campanis, *Te Deum laudamus*, concinentibus cunctis, glorificantes & Iesum Christum collaudantes, qui in seruis suis consolabitur, qui ecclesiæ suæ sanctæ tam pium & mitem consolatorem, tamque

ſtrenuum adiutorem, ad honorem nominis ſui condonare dignatus eſt. Et peractis diuinæ maieſtati precibus, inclinantes ſe coram pii principis adſtantibus miſſis, gratificantes & magno principi laudes perſoluentes, deinde recto ordine conſederunt: & præuio ſancto Spiritu, quædam capitula magis neceſſaria ex canonicis inſtitutionibus ſubſcripſerunt, errata corrigere, ſuperflua abſcidere, rectavia regia coarctare. Poſt hæc prudentiſſimus rex regnorum, ſacroſanctis diuinæ religionis interfuit myſteriis, & ſancti patres ſecretis palatinis. Et concordia erat in cunctis ad laudem Ieſu Chriſti Domini noſtri, cui ſit laus & gloria per infinita ſæculorum ſæcula. ANNO CHRISTI 895.

CANONES.

I.

Poſt ingreſſum ſancti & ſynodalis colloquii, e cælis diuinum implorabant auxiliũ, vt Deus omnipotens, qui, Dauid canente, inhabitare facit vnanimes in domo, & dabit virtutem & fortitudinem plebi ſuæ, in domo ſua, in ſancta videlicet eccleſia, clerum, & populum vnanimes dignaretur cohibere, virtutem & fortitudinem dare, vt in nullo diſſiderent: quatenus rationabilia meditantes, & dictis concordarent, & factis. *Pſal. 67.*

II.

Cum hæc pro vnitate tam cleri quam populi tractarentur, quidam presbyter venit medius, a quodam laico excæcatus, eiuſdem criminis, propter quod cæcus fuerat effectus, liberrimus, vt teſtatur epiſcopus, in cuius ſancta Synodo poſt excæcationem coram poſitus, ſecurus eſt factus. Quapropter idem epiſcopus præcepit, vt veniret laicus, & de tam nefando ſcelere ſatisfactionem procuraret agere. Qui nequaquam conſenſit, ſed communem epiſcoporum Synodum appellauit. Perpendentes epiſcopi lamentationem Ieremiæ impleri, au- *Thren. 4.*

ANNO CHRISTI 895. rum obscurari, lapides sanctuarii ab hostibus destrui, & iterum in membris suis Christum crucifigi, suspirantes & compassibiliter ingemiscentes, vicariis pro se & sancto clero transmissis, proclamantes, & pium ecclesiarum defensorem appellantes & consilium postulantes quid statuere dignaretur pro talibus & similibus, qui pro diuersis erratibus & certis criminibus sunt incorrigibiles, & iusto anathemate mucrone apostolici sermonis abscinduntur, quo ait: *Tradite huiusmodi satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini.* 1. Cor. 5. Et iterum: *Cum huiusmodi nec cibum sumere.* Sed tamen, indurante diabolo, quamuis excommunicentur, ad pœnitendum non emolliuntur, sed sicut scriptum est: *Impius cum in profundum peccatorum venerit, contemnit:* Prou. 18. profundum peccatorum intuentes, & in desperationem proruentes. *Et erit nouissimus error peior priore.* Matth. 27. Mittentes etiam ei contra eos scripta instituta canonica, in Canonibus sanctorum apostolorum capitulo vndecimo: Quod cum excommunicatis non sit orandum. In Nicæno magno Concilio, capitulo quinto: Qui suo peccauerunt euidenter episcopo, excommunicati rationabiliter ab omnibus æstimentur. In Antiocheno sancto Concilio, capitulo secundo: Vt si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, seu quilibet ex clero, communicare deprehēsus fuerit cum excommunicatis, etiam iste communione priuetur, tamquam qui regulam confundat ecclesiæ. In epistola Callisti papæ: Vt nemo cum eis in oratione, aut cibo vel potu, aut osculo communicet, nec eis Aue dicat.

III.

ANNO CHRISTI 895.

Nos igitur quibus regni cura, & solicitudo ecclesiarum Christi commissa est, aliter regnum & imperium iure ecclesiastico regere & gubernare non possumus, nisi hos qui ecclesiam Christi, non habentem, vt Apostolus ait, maculam, neque rugam, conturbant, zelo fidei persequamur, de quo rex Dauid testatur: *Nonne qui oderunt te Deus oderam illos, & super inimicos tuos tabescebam? Perfecto odio oderam illos, inimici facti sunt mihi.* Et cum euangelium legeretur, audiuimus: *Si* * *te non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.* Et alibi: *Qui percutit malos in eo quod mali sunt, minister Domini est.* Idcirco non potentiam ostendentes, sed iustitiam exhibentes, præcipimus, & auctoritate nostra iniungimus omnibus regni nostri comitibus, postquam ab episcopis anathemate excommunicationis percelluntur, & tamen ad pœnitendum non inclinantur, vt ab ipsis comprehendantur, & ante nos perferantur: vt qui diuina iudicia non verentur, humana sententia feriantur. Vnde per quemdam sapientem dictum est: *Rex qui sedet in solio iudicii, dissipat omne malum intuitu suo.* Si enim tam rebelles extiterint, vt comprehendentibus repugnare studuerint, & in tali temeritate interfecti fuerint, iudicio episcoporum interfectoribus nulla imponatur pœnitentia: & præcepto nostro, † vveregeldi nulla ab eis extorqueatur compositio. Constringanturque proximi & eorum cognati cum iuramento, ne in illis eos vindicent, sed pacem ad eos & concordiam seruent.

Ephes. 5.

Psal. 138.

Matth. 18.

* fort. ecclesiam

Rom. 13.

Prou. 20.

† Vveregeld defensionis pecuniam Germanice significat, & ita hic videtur accipi.

ANNO CHRISTI 895.

IV.

Si quis presbyter, (quod absit, quia sacerdos altissimi Dei est,) vulneratus, vel quibuslibet iniuriis & contumeliis dehonestatus, euaserit & superuixerit, tota compositio persoluatur presbytero. Si autem articulo mortis præuentus obierit, precium vveregeldi tripartita partiatur diuisione, id est, altari cui ordinatus fuerat, pars vna: episcopo, in cuius diœcesi erat, altera: tertia parentibus, de quibus ortus fuerat. Si vero in atrio ecclesiæ aliquid ex istis presbytero factum fuerit, supradicto modo presbytero & pro presbytero soluatur. Sed quia, vt Hilarus papa omnibus episcopis per diuersas prouincias in epistola sua scribit, iniuria sacerdotum & ecclesiarum, sacrilegium est, sacrilegium in atrio factum, altari & domino eiusdem loci persoluatur. Sacerdotes enim non sunt lacerandi, sed potius coronandi: quia de his Ecclesiasticus liber loquitur, dicens: *In tota anima tua time Dominum, & sacerdotes illius sanctifica, & ministros eius non derelinquas, & honorifica sacerdotem.* Et Isidorus: His enim, sicut & episcopis, dispensatio mysteriorum Dei commissa est. præsunt enim ecclesiæ Christi, & in consecratione diuini corporis & sanguinis consortes sunt episcopis: similiter & in doctrina populorum, & in officio prædicandi. Eccl. 7.

V.

Si quis sacerdotem, non coactus, sed propria voluntate seductus, morti tradiderit, secundum sententiam apostolicorum & nostrorum moderni

Rigor priscæ pœnitentiæ.

temporis sacerdotum, quinquennio plenissimæ castigationi pœnitentiæ substernatur, ita vt carnem non manducet, nec vinum bibat, ieiunet autem vsque ad vesperam, exceptis dominicis & diebus festis. Arma non portet, & vbicumque eat, pedibus incedat, ecclesiam non intret, sed ante fores stet, orans Dominum puro corde, vt abluatur tanto crimine. Expleto vero quinquennio, introducente episcopo, ingrediatur ecclesiam, nondum tamen communicans, sed * intra audientes stans. Et aliud quinquennium indulgentius introeat indultum. Quo vero expleto, cum decimi anni cursus fuerit expletus, gratia communicandi & licentia concedatur ei. Maneat autem in reliquis obseruationibus tres dies per hebdomadam, vt purificationis mereatur culmen.

ANNO CHRISTI 895.

* intro

VI.

Si quis temerarius atrium ecclesiæ euaginato gladio præsumptuose intrauerit, sacrilegium facit. Et idcirco sacrilegium in atrio Domini factum, sacrilegii more altari & Domino persoluatur. Dominus dicit in euangelio: *Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt*, id est, qui se ipsos vice talionis per peccatum in præsenti vlcisci desiderant, gladio ipsius peccati in anima moriuntur. Quanto magis is, qui * secundum atrium, quod Dominus sibi præ ceteris segregauit locis, & suæ sanctæ ecclesiæ ad honorem, polluerit, & temerarius irruperit, gladio peccati & iniquitatis suæ mortuus iacuerit? Quapropter opus est pœnitentia, vt resurgat ad vitam qui gustauit mortem.

Matth. 26.

* sanctũ

ANNO CHRISTI 895.

VII.

Quicumque timorem Domini postponentes, & ecclesiastica iudicia non verentes, res ecclesiæ rapiunt, vel auferunt, vt in epistola Anacleti papæ legitur, sacrilegium faciunt. Papa dixit: Ergo qui Christi pecunias & ecclesiæ rapit, aufert, vel fraudat, homicida est, atque homicida ante conspectum iudicis deputabitur. Qui rapit pecuniam proximi sui, iniquitatem operatur: qui autem pecuniam vel res ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit. Vnde tanta auctoritate apostolicæ sententiæ suffulti, sancimus & vnanimes iudicamus, vt res ecclesiæ tripliciter componantur, insuper vero bannus episcopalis exquiratur. Qui vero exteriores ecclesiæ res rapiunt, vel fraudant, comite agente coerceantur, vt res ablatæ legitime restituantur & componantur. Si vero non procurauerint, vel non emendauerint, ab episcopo canonice constringantur, vt res restituantur.

VIII.

Nemo contemnat, neque transgrediatur bannum ab episcopis superpositum. Sciat & abhorreat in epistola beati Clementis dictum contra se scriptum: Si vobis episcopis non obedierint omnes tam maiores quam & inferioris ordinis, atque reliqui populi, tribus & linguæ; non solum infames, sed etiam extorres a regno Dei & consortio fidelium, a liminibus sanctæ Dei ecclesiæ alieni erunt. Et audiant ipsum Dominum in euangelio dicentem: *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Quapropter nos euangelicam & aposto- LVC. 10.

licam considerantes auctoritatem, non quæstum pecuniarum, sed lucrum quærentes animarum, statuimus & confirmamus, vt si quis post hanc huius sancti Concilii diffinitionem, inuentus fuerit corrupisse bannum ab episcopis impositum, quadraginta dierum castigatione corripiatur, tantum in pane, sale, & aqua. ANNO CHRISTI 895.

IX.

Cum autem episcopus ecclesiam a Domino Deo sibi commissam regens, episcopatum circumeundo perrexerit, & placitum canonice constitutum decreuerit, populumque sibi creditum illo inuitauerit: atque comes eadem die sciens placitum ab episcopo condictum, vel nesciens, placitum cum populo suum condixerit, & per bannum illuc venire præceperit: placitum comitis omnes postponant, & comes ipse: denique populus, post episcopum festine pergant, scientes se non illic seditiosa contentione decertare, sed pro fide catholica inuigilare: non cumulum pecuniarum, sed lucrum congregare animarum. Vnde in eadem beati Clementis epistola: Vestrum, inquit, qui legatione Domini fungimini, est docere populos. Eorum vero est, vobis obedire vt Deo. Et in epistola Alexandri papæ, successoris Euaristi: Si quis autem legationem vestram impedit, non vnius, sed multorum profectum auertit: & sicut multis nocet, ita a multis est arguendus: & quia Dei causam impedit, & statum ecclesiæ conturbat, ideo a liminibus eius arceatur. Quapropter nullus comes, nullusque iudex, nullus omnino in clericatu vel sæ-

ANNO CHRISTI 895. culari habitu constitutus, legationem episcoporum impediat, vel conturbare præsumat. Vt autem vnanimitas & concordia sit inter episcopos & comites, placuit, vt siquis episcopus domi residens, conuentum populi esse voluerit, & comes nihilo minus in ipsa eademque die placitum esse dixerit, effectum obtineat qui prior indicauerat, salua tamen dignitate & potestate episcopi.

X.

Statutum est in hac sancta & vniuersali Synodo, vt nullus episcopus deponatur, nisi a duodecim episcopis, presbyter a sex, diaconus a tribus. In Concilio Carthaginensi capite duodecimo Felix episcopus dixit: Si quis episcopus in reatum aliquem incurrerit, & non potest plurimos congregare episcopos: ne in crimine remaneat, a duodecim episcopis audiatur: & presbyter a sex, cum proprio suo episcopo: & diaconus a tribus episcopis audiatur. Et in eodem Concilio capite vigesimo: Vt presbyter a sex, diaconus a tribus discutiatur episcopis. Reliquorum clericorum causas, etiam solus episcopus loci cognoscat & definiat.

XI.

Si quis clericus, quamuis nimium coactus, homicidium fecerit, siue sit presbyter, siue diaconus, deponatur. Legimus in Canonibus apostolorum, quod episcopus, presbyter, & diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto captus est, deponatur; quanto magis is, qui hoc immane scelus fecerit ab ordine cessare debebit? Qui enim Christum sequi desiderat, debet, sicut ille ambulauit, &

ANNO CHRISTI 895.

1. Petr. 2. ipſe ambulare. *Qui cum malediceretur, non remaledicebat: cum percuteretur, non repercutiebat: cum pro nobis pateretur, non comminabatur.* Et ipſe in euan-
Matth. 5. gelio ſuo præcepit: *Si quis te percuſſerit in vnam maxillam, præbe illi & alteram.* Non enim de-
Ibid. bemus occidere, (cum Dominus dicat: *Audiſtis quia dictum eſt antiquis, Non occides: qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico vobis quia omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio*: nec malum pro malo reddere, ſed, ſicut Apoſtolus Roma-
Rom. 12. nis ſcribens ait: *Noli vinci a malo, ſed vince in bono malum.* Si quis clericorum præſens erit, vbi homicidium fuerit, & neque conſenſu, neque conſultu, neque in aliquo homicidii reatu pollutus eſſe conuincitur, nihil ei obſit, quin conſecratus in gradu permaneat: non conſecratus, ſi alias dignus ſit, promotus accedat.

XII.

Sacroſanctum baptiſmi myſterium, ſciant omnes in Chriſto regenerati, non niſi præfixis & legitimis in anno celebrari temporibus, cum hoc ſibi priuilegium, vt in epiſtola Siricii papæ legitur capite ſecundo, & apud nos, & apud omnes eccleſias ſpecialiter cum pentecoſte ſua dominicum paſcha defendit. In quo (vt legitur in epiſtola Leonis papæ capite nono) orta eſt & virtus muneris, & ſpecies actionis. Ad cuius rei confirmationem plurimum valet quod ipſe Dominus Ieſus Chriſtus, poſtquam reſurrexit a mortuis, diſcipulis ſuis formam & poteſtatem tradidit baptizandi, dicens:
Matth. 28. *Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine*

ANNO CHRISTI 895. *Patris & Filii, & Spiritus sancti.* De quo vtique ante passionem potuisset eos instruere, nisi proprie voluisset demonstrare, regenerationis gratiam ex sua resurrectione cœpisse. Additur sane huic obseruantiæ, etiam pentecostes, ex aduentu sancti Spiritus, sacra solennitas, quæ de paschalis festi pendet articulo. Nam cum ad alios dies alia festa pertineant, hæc semper ad eum diem recurrit, qui resurrectione Domini est insignis, porrigens quodammodo manum auxiliantis gratiæ, & eos inuitans, quos a die paschæ aut molestia infirmitatis, aut longinquitas itineris, aut nauigationis difficultas intercluſit, vt desiderii sui effectum dono sancti Spiritus consequantur. Ipse enim Vnigenitus Dei, qui in pascha resurrexit, in fide credentium, & in virtute operum, nullam inter se & Spiritum sanctum voluit esse distantiam, quia nulla est diuersitas in natura. Vnde vtrique sit proprium, non dissimile esse festum, vbi vnum est sacramentum. Sicut tunc, ita & nunc, in remissionem peccatorum, baptismi celebratur sacramentum: qui idem Spiritus sanctus, cuius hic celebramus aduentum, est remissio omnium peccatorum. Trina namque in baptismate immersio triduanam imitatur sepulturam: & ab aquis eleuatio, instar est resurgentis de sepulcro. Periculo quocumque modo præoccupatis & desperatis, omni tempore subueniendum, & baptismi sacramentum est tribuendum, quia necessitas vix habet legem. Si enim valida infirmitate occupati & desperati, ad ecclesiam prouehi non possint, loco mundo perspecto, baptisma celebretur, & procura-

tione presbyteri caute obseruetur & collocetur. Vsque ad octauum namque diem ipsa regeneratio sacra ab omni Christiano populo celebrabitur, quia resurrectio Domini octo diebus colitur. ANNO CHRISTI 895.

XIII.

De decimis Augustinus doctor mirabilis sub breui ratiuncula satis videtur dilucidasse, cum ait: Decimæ ex debito requiruntur. Quid si diceret Deus? nempe: Meus es o homo, mea est terra quam colis, mea semina quæ spargis, mea animalia quæ fatigas, meus est solis ardor: & cum omnia mea sint, tu qui * minus accommodas, solam decimam merebaris, sed seruo tibi nouem; da mihi decimam. Si non dederis mihi decimam, auferam nouem. Si dederis mihi decimam, multiplicabo nouem. Si ergo quærit aliquis, cur decimæ dentur, sciat quod ideo dandæ sunt, vt hac deuotione Deus placatus, largius præstet quæ necessaria sunt: & vt ministri ecclesiæ exinde releuati, liberiores fiant ad spiritalis seruitii expletionem: & vt munus populi exhinc in quotidiana oblatione Domino immoletur: nec non secundum statuta Canonum, in sustentationem pauperum, & restaurationem ecclesiarum proficiant. Quatuor enim fieri partes iuxta Canones iudicamus de decimis & oblationibus fidelium: vt vna sit episcopi, altera clericorum, tertia pauperum, quarta restaurationi ecclesiarum seruetur: sicut in epistola Gelasii papæ capite vigesimoseptimo legitur.

* manet

Decimæ cur dentur.

XIV.

Placuit huic sancto Concilio, vt secundum

ANNO CHRISTI 895. sanctiones Canonum, decimæ, sicut & aliæ possessiones, antiquis conseruentur ecclesiis, sicut in Calchedonensi sancto Concilio statutum est, capite decimoseptimo. Si quis autem in affinitate antiquæ ecclesiæ noualia rura excoluerit, decima exinde debita antiquæ reddatur ecclesiæ. Si vero in qualibet silua, vel deserto loco, vltra milliaria quatuor aut quinque, vel eo amplius, aliquod dirutum collaborauerit, & illic consentiente episcopo ecclesiam construxerit, & consecratam perpetrauerit, prospiciat presbyterum ad seruitium Dei idoneum & studiosum, & tunc demum nouam decimam nouæ reddat ecclesiæ; salua tamen potestate episcopi.

XV.

Restat propter instantem, quæ tunc maxima occurrit, necessitatem, vbicumque facultas rerum & opportunitas temporum suppetat, sepulturam morientium apud ecclesiam, vbi sedes est episcopi, celebrari. Si autem hoc propter itineris longinquitatem, aut adiacentem alicuius inopportunitatis difficultatem, impossibile videatur, expectet eum terra sepulturæ suæ, quo canonicorum aut monachorum, siue sanctimonialium congregatio sancta communiter degat, vt eorum orationibus iudici suo commendatus occurrat, & remissionem delictorum, quam meritis non obtinet, illorum intercessionibus percipiat. Quod si & hoc ineptum & difficile æstimetur: vbi decimam persoluebat viuus, sepeliatur mortuus.

Viuorum pro defunctis intercessiones asseruntur.

XVI.

Abhorrendus, & Christianis omnibus deuitan-

dus mos iniquus subrepsit sepulturam mortuis debitam sub precio vendere, & gratiam Dei venalem facere: cum hoc nusquam sub euangelica gratia meminerimus nos inuenisse vel legisse. In Ecclesiastico namque libro scriptum est: *Mortuo non prohibeas gratiam, sciens quia omnes moriemur.* Et item: *Omnia quæ de terra sunt, in terram conuertuntur.* Quid terra terram vendis? memento quoniam terra es, & in terram ibis, & quoniam mors tibi futura est, appropiat & non tardat. Recordare quoniam non hominis est terra, sed vt Psalmista commemorat: *Domini est terra, & qui habitant in ea.* Si terram vendis, inuasione alienæ rei reus teneberis. Gratis accepisti a Deo, gratis da pro eo. Quare interdictum sit omnibus omnino Christianis, terram mortuis vendere, & debitam sepulturam denegare. Nisi forte proximi, & amici defuncti, propter nomen Domini & redemptionem animæ viri, gratis aliquid donare velint.

Anno Christi 895.

Eccles. 7.

Gen. 3.

Psal. 23.

XVII.

Secundum statuta sanctorum patrum, & experimenta miraculorum, prohibemus & præcipimus, vt deinceps nullus laicus in ecclesia sepeliatur. Quidam mirabilis doctor nostræ diffinitioni consentiens, inquit: Nemo enim in ecclesia sepeliatur, nisi forte talis sit persona sacerdotis, aut cuiuslibet iusti hominis, qui per vitæ meritum, talem viuendo suo corpori defuncto locum acquisiuit. Corpora antiquitus in ecclesia sepulta, nequaquam proiiciantur, sed pauimento desuper facto, nullo tumulorum vestigio apparente, ecclesiæ reuerentia

ANNO CHRISTI 895. conseruetur. Vbi vero hoc præ multitudine cadauerum difficile sit facere, locus ille cœmeterium & polyandrium habeatur, ablato inde altari, & constituto vbi religiose sacrificium Deo valeat offerri. Beatus Gregorius in miraculis patrum memoria dignum, & huic rei congruum refert miraculum in Genuensi vrbe contigisse. Ibi namque quidam Valentius nomine, Mediolanensis ecclesiæ defensor, defunctus est, cuius corpus in ecclesia beati martyris Syri sepultum est. Nocte autem media in eadem ecclesia factæ sunt voces, ac si quis violenter ex ea repelleretur atque traheretur foras. Ad quas nimirum voces cucurrere custodes, & videre duos quosdam teterrimos spiritus, qui eiusdem Valentii pedes cum ligatura constrinxerant, & eum ab ecclesia clamantem, ac nimium vociferantem foras trahebant. Qui videlicet exterriti, ad sua strata reuersi sunt. Mane autem facto, aperientes sepulcrum, vbi idem Valentius positus fuerat, eius corpus non inuenerunt. Cumque extra ecclesiam quærerent vbi proiectum esset, inuenerunt hoc in sepulcro alio positum, ligatis adhuc pedibus, sicut de ecclesia fuerat abiectum. Ex qua re colligendum est, quia hi quos peccata grauia deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciunt, restat vt etiam de sua præsumptione iudicentur, quatenus eos sacra loca non liberent, sed etiam culpa temeritatis accuset. Quid igitur sacra loca sepultis prosunt, quando hi qui indigni sunt ab eisdem sacris locis diuinitus proiiciuntur? Sancta Synodus dixit: Mira res, & multis expauescenda. Ideoque

Lib. 4. dialogorum cap. 53.

Quiddam ex Gregorio mirum valde.

Impiis sacra loca nihil conferunt.

per futura temporum curricula ab omnibus obſeruanda. ANNO CHRISTI 895.

XVIII.

De conſec. diſt. 1. Vaſa in quibus ſacroſancta. Vaſa in quibus ſacroſancta conficiuntur myſteria, calices ſunt & patenæ. De quibus Bonifacius martyr & epiſcopus interrogatus, ſi liceret in vaſculis ligneis ſacramenta conficere, reſpondit: Quondam ſacerdotes aurei ligneis calicibus vtebantur, nunc econtra lignei ſacerdotes aureis vtuntur calicibus. Zephyrinus decimusſextus Romanus epiſcopus, patenis vitreis Miſſas celebrari conſtituit. Tum deinde Vrbanus decimusoctauus papa, omnia miniſteria ſacrata fecit argentea. In hoc enim, ſicut & in reliquis cultibus, magis & magis per incrementa temporum decus ſuccreuit eccleſiarum. Noſtris enim diebus, qui ſerui patrisfamilias ſumus, ne decus matris eccleſiæ imminuatur, ſed magis cumuletur & amplificetur: ſtatuimus, vt deinceps nullus ſacerdos ſacrum myſterium corporis & ſanguinis Ieſu Chriſti Domini noſtri in ligneis vaſculis vllo modo conficere præſumat, ne vnde placari debet, inde iraſcatur Deus.

XIX.

Alexander ſucceſſor Euariſti dixit: Non debet enim, vt a patribus accepimus, & ipſa ratio docet, in calice Domini aut vinum ſolum, aut aqua ſola offerri, ſed vtrumque permixtum, quia vtrumque ex latere eius profluxit: Vt videlicet per hoc indicet populos, qui ſecundum Ioannem aquæ ſunt, a Chriſto, cuius ſanguis in calice eſt, diuidi non debere. Cuius rei veritatem in hac ſancta Synodo con-

Ioan. 19.

Apoc. 17.

ANNO CHRISTI 895. confitemur, credimus & confirmamus, ne vllus sine commixtione vini & aquæ mysteria sacra conficiat, sed vt duæ partes sint vini: quia maior est maiestas sanguinis Christi, quam fragilitas populi: tertia aquæ, per quam intelligitur infirmitas humanæ naturæ.

XX.

Si quis irreuerens, timorem Domini postponens, in seruos eius sæuire præsumpserit, quos ipse præ ceteris peculiari singularitate sibi segregauit, & coronæ suæ similitudinem, tradente apostolorum prin- 1. Petr. 2.
cipe, gestare fecit, & seruos suos dici & esse voluit, sortemque illorum se constituit, sicut de eis scriptum est, loquente ipso Domino: *Ego hereditas eorum.* Num. 18.
Dominus hereditas mea est: Si quis, vt diximus, vl- Deut. 18.
lum eorum, quocumque ordine consecratum, cæsis vulneribus, vel quibuscumque iniuriis angustauerit, iubeat eum dominus episcopus per bannum a se impositū ante se venire, & aduocet cognitorem & adiutorem comitem, & constringat proteruum episcopus auctoritate canonica: vt eidem clerico, cui contra diuinas & humanas leges contumelias ingessit, iustam & debitam persoluat compositionem: & comite agente persoluat bannum regibus debitum. Si vero agente proteruia venire contempserit, iustitiæque consentire detrectauerit, agantur super eum omnia, quæ supra scripta sunt in secundo & tertio capitulo, nisi iterum veniat, & iustitiæ concordet.

XXI.

Si quis presbyter contra laicum, vel laicus con- 2. quæst. 4. Si quis presbyter.
tra presbyterum, aliquam habet querimoniæ con-

trouersiam, episcopo * regente sine personarum acceptione finiatur, & laicus * præiuramento, si necesse sit, * constringatur: presbyter vero vice * præiuramenti, per sanctam consecrationem interrogetur; quia sacerdotes ex leui causa iurare non debent. Manus enim, per quam corpus & sanguis Christi conficitur, iuramento polluetur? absit, cum Dominus in euangelio discipulis suis, quorum vicem nos indigni in sancta gerimus ecclesia, dicat: *Nolite omnino iurare, sit autem sermo vester, Est, est, Non, non: quod autem his abundantius est, a malo est.* Non dixit, Quod amplius est, malum est, sed *a malo*, id est, a malo homine, de cuius incredulitate cogimur iurare. Vt enim in quadam homilia B. Bedæ presbyteri legimus, si forte nos incautius iurasse contigerit, quod scilicet obseruatum peiorem vergat in exitum, libere illud mutandum nouerimus salubriori consilio.

ANNO CHRISTI 895.

* percipiente
* per iuramentum,
* se expurget
* iuramenti.

Matth. 5.

XXII.

Si quis fidelis libertate notabilis aliquo crimine aut infamia deputatur, vtatur iure, iuramento se excusare. Si vero tanto talique crimine publicatur, vt criminosus a populo suspicetur, & propterea superiuretur, aut confiteatur & pœniteat, aut episcopo vel suo misso discutiente, per ignem candenti ferro caute examinetur. Deus omnipotẽs, cum omnia nuda & aperta sint oculis eius, vt in epistola Euaristi papæ scriptum legimus, quo nos a dubiis & incognitis sententiam proferre compesceret, mala Sodomæ noluit audita iudicare, priusquam manifeste agnosceret quæ dicebantur; vnde ipse ait: *Descen-*

Gen. 18.

ANNO CHRISTI 895. *dam & videbo, vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint, an non est ita, vt sciam.* Quo exemplo moniti, ne ad proferendam sententiam vnquam præcipites simus, aut temere indiligenterque indiscussa quæque quo modo iudicemus: sed exemplo Domini descendamus, videamus, & iusto examine criminosos diligenter perscrutemur, sicut ipse Sodomam: vt videamus, vtrum clamorem populi compleuerint, necne. Nam mala audita nullum moueant, sed ante audita diligenter inquirat.

XXIII.

Si quis sacro velamine consecratam in coniugium duxerit, & post dicatum Deo propositum incesta fœdera sacrilegaque miscuerit, vt in constitutis Gelasii papæ capite vigesimo legitur: Protinus æquum est a sacra communione detrudi, & nisi per publicam probatamque pœnitentiam omnino non recipi; si tamen pœnituerint, transeuntibus de sæculo viaticum non negetur. In Calchedonensi Concilio, capite decimosexto: Hoc perpetrātes excommunicentur: confitentibus, auctoritate episcopi, misericordia largiatur. In epistola papæ Siricii capite sexto: Velatæ Deo consecratæ, si abiecto proposito sanctitatis, clanculum sacrilega se contagione miscuerint, vel de illicitis complexibus publice & libere filios procreauerint, has impudicas detestabilesque personas a monasteriorum cœtu & ecclesiarum conuentibus eliminandas esse, iudicatum est, quatenus retrusæ ergastulis, tantum facinus continua lamentatione defleant. Vnde verbo Domini, & canonica auctoritate in hac sancta Synodo præ-

cipimus, vt omnino seperentur, & iuramento colligentur, vlterius sub vno non cohabitare tecto, nec familiari frui colloquio, excepto in ecclesia & in publico, aut pariter vllam habere communionem, vnde suspicio illecebrosi desiderii, aut scandalum libidinosi facti, iuste possit oriri. Si quæ etiam inter se diuidenda sint, diuidant, & vterque sua prouideat. ANNO CHRISTI 895.

XXIV.

Quæcumque virgo sub patrocinio ante annos 12. non coacta, sed propria voluntate, sacrum velamen sibi imposuerit, annumque & diem, nullo repetente, velata permanserit, ab eodem sancto habitu vlterius non recedat, sed sponsa vero regi Christo, immaculato agno, vlterius incorrupta & immaculata deseruiat. Si vero idem patronus post annum & diem, sanctum propositum corrumpere, & velatam studuerit repetere, atque Christo suam sponsam rapere: secundum præstituta Canonum præiudicamus, vt vires non obtineat, sed Christo regi suam sponsam relinquat. Si quis de virginibus velatis curiosius & diligentius inuestigare perstiterit, insistat capite decimosexto Carthaginensis sancti Concilii, & nonagesimotertio Africani. In Carthaginensi, capite decimosexto continetur: Vt ante vigesimumquintum annum virgines non consecrentur: in Africano, nonagesimo tertio: Vt quicumque episcoporum, aliqua vrgente necessitate vel periculo mortis angustante, aut exigentibus parentibus, aut his, ad quorum curam pertinet, velauerit, seu velauit, ante vigesimumquintum annum ætatis

ANNO CHRISTI 895. virginem, non ei obsit Concilium, quod de isto annorum numero constitutum est, quin velata & consecrata permaneat.

XXV.

Viduas autem velare pontificum nullus attentet, prout constitutum est in decretis papæ Gelasii, capite decimotertio, quod nec auctoritas diuina, nec Canonum forma præstituit: Quæ si propria voluntate continentiam professa, vt in eiusdem Gelasii capite vigesimoprimo legitur, eius intentio pro se reddat rationem Deo. Quia sicut secundum Apostolum si se continere non poterat, nullatenus nubere vetabatur; sic secum habita deliberatione, promissam fidem pudicitiæ Deo debet custodire. Qua auctoritate paternæ suffulti sententiæ, in hoc sacro Conuentu sancimus & libere iudicamus, quod si sponte velamen, quamuis non consecratum, sibi imposuerit, & in ecclesia inter velatas oblationem Deo obtulerit, velit nolit, sanctimoniæ habitum vlterius habere debebit: licet sacramento confirmare velit, eo tenore & ratione velamen sibi imponere, vt iterum possit deponere.

XXVI.

Si quis monachus pro lucro animæ vel animarum a suo monasterio exire, & in aliud proposuerit intrare, consentientibus episcopo, abbate & fratribus, consentimus & concordamus, quia id feciſſe multos sanctos legimus. Si vero fuga regularis disciplinæ elapsus, propositum sanctitatis calcauerit, omnimodis coercendus, & ab hominibus detestandus, atque omni onere est grauandus: vt sal-

Monachus apostata quomodo tractandus.

tem rubore verecundiæ confusus, & onere pau- ANNO CHRISTI 895.
pertatis afflictus, redeat, quem relicta singularitatis professione inimicus tenebat. Si autem tam ir-
Nota apostata. reuerens & pertinax est, vt ad monasterium redire, & propositum monachi reluctauerit obseruare, impleantur super eum constituta, quæ de eo scripta sunt in sancto Canone in Concilio Calchedonensi capite quarto, papæ Siricii sexto, Leonis vigesimosexto : quatenus retrusus ergastulo, decoqui possit pœnitudinis igne purgatorio.

XXVII.

In Synodo Calchedonensi capite septimo statutum est, vt clerici qui semel in clero deputati sunt, neque ad militiam, neque ad aliquam veniant dignitatem mundanam : & hoc tentantes, & pœnitentiam non agentes, quo minus redeant ad hoc, quod propter Deum primitus elegere, anathematizari. Nos autem eamdem sequentes canonicam auctoritatem, statuimus, vt clericus ecclesiastice nutritus, in ecclesia coram populo vel legens vel cantans, si postmodum relicto clericatus habitu, a castris dominicis, quibus adscriptus est, profugus & apostata elabitur, & ad sæculum egreditur : ab episcopo canonice coerceatur, vt ad *sinum matris ecclesiæ reuertatur. Quod si in hac *al. sigmum. indisciplinatione perdurat, vt comam nutriat, constringatur, vt iterum detondeatur, & postea nec vxorem accipiat, nec sacrum ordinem attingat. Si vero huic huius sancti Concilii reluctauerit definitioni, secundum præstitutam Calchedonensis capituli constitutionem anathematizetur. Sanctus

ANNO CHRISTI 895. Isidorus tales hippocentauris dicit esse similes, qui nec equi, nec homines, atque quasi bruta animalia, libertate ac desiderio suo feruntur.

XXVIII.

In Nicæno sancto & vniuersali Concilio continetur: Propter multam perturbationem & seditiones quæ fiunt, placuit consuetudinem omnimodis amputari, ita vt de ciuitate ad ciuitatem, non episcopus, non presbyter, non diaconus, transferatur, &c. In Calchedonensi, capite vigesimo: Clericos in ecclesia ministrantes, in alterius ciuitatis ecclesia statutos fieri non oportet. Si quis episcopus post hanc definitionem susceperit clericum ad alium pertinentem, suscipiens & susceptus communione priuentur, donec is qui migrauerat, ad propriam fuerit regressus ecclesiam. Item in Synodo Sardicensi, capite decimooctauo: Vt nulli liceat episcopo alterius episcopi ministrum ecclesiasticum solicitare, & in suis parochiis ordinare. In Africano, capite vigesimoprimo: Vt clericum alienum nullus sibi priuet episcopus, præter eius arbitrium cuius fuerit clericus, &c. Item in decretis papæ Leonis: Alienum clericum, inuito episcopo ipsius, nemo suscipiat, nemo solicitet, nisi forte ex placito caritatis id inter dantem accipientemque conuenerit. Quibus constitutis sanctorum Canonum operam dantes, & vestigiis patrum inhærentes, hoc secundum præfixos sanctos Canones statuimus, & iustum esse decernimus.

XXIX.

Secundum decreta sanctorum patrum præiudi-

camus, & nos id acturos profitemur, vt nullum seruum episcopus ordinare præsumat, antequam perfecta ditetur ingenuitate, quia non debet vilis persona fungi sacerdotii dignitate. Leo papa in epistola sua, capite primo: Debet enim esse ab aliis securus, qui diuinæ militiæ fuerit aggregandus, vt a castris dominicis quibus nomen eius adscribitur, nullis necessitatis vinculis abstrahatur. Gregorius in decretis suis, capite septimo: Multos ex ecclesiastica familia nouimus ad omnipotentis Dei seruitium festinare, vt ab humana seruitute liberi in diuino seruitio valeant conuersari. Si vero festinantes ad omnipotentis Dei seruitium incaute retinemus, illi inuenimur quædam negare qui dedit omnia. Vnde necesse est, vt ab humano seruitio liber recedat, qui diuini obsequii districtam subire appetit seruitutem. Sancta Synodus dixit: Præfinita patrum statuta inuiolabilem habeant firmitatem. ANNO CHRISTI 895.

XXX.

[d]In memoriam beati Petri apostoli honoremus sanctam Romanam & apostolicam sedem, vt quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat magistra ecclesiasticæ rationis. Quare seruanda est cum mansuetudine humilitas, vt licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur iugum, conferamus, & pia deuotione toleremus. Si vero, quod non decet, quilibet, siue sit presbyter, siue diaconus, aliquam perturbationem machinando, & nostro ministerio insidiando, redarguatur falsam ab apostolico detulisse epistolam, vel aliud quid, quod

inde

ANNO CHRISTI 895. inde non conuenerit, salua fide & integra circa apostolicum humilitate, penes episcopum sit potestas, vtrum eum in carcerem, aut in aliam detrudat custodiam, vsquequo per epistolam, aut per idoneos suæ partis legatos, apostolicam interpellet sublimitatem, vt potissimum sua sancta legatione dignetur decernere, quid de talibus iusto ordine lex Romana statuat diffinire, vt & is corrigatur, & ceteris modus imponatur.

XXXI.

Tranquillitatem sanctæ Dei ecclesiæ inquietari, & pacem fraternam infestari testantur fures & latrones, qui ambulant inter nos ouina pelle obumbrati, sed lupina mente recedunt alienati, res ecclesiarum sæua mente adducti rapientes, & gregem dominicum spoliando lacerantes. De quibus Saluator in euangelio commemorat: *Qui non intrat per ostium in ouile ouium, ille fur est & latro.* Atque subiungit: *Fur non venit, nisi vt furetur, & mactet, & perdat.* Vbi quamuis hæreticos qui fidem furantur ecclesiæ designet; tamen insecutione furum & latronum turbatam monstrat pacem ecclesiarum. De talibus Apostolus ad Philippenses: *Videte canes, videte malos operarios.* Canes vocauit, quod non habent verecundiam: malos operarios, quia nulla faciunt quæ pietati conueniunt. Et Dominus per prophetam Isaiam: *Ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam.* Vnde nos quæ Dominus diligit diligentes, & quæ odit odio habentes, statuimus & iudicamus, vt si quis post hæc euangelica & apostolica atque prophetica

Ioan. 10.

Philipp. 3.

Isa. 61.

verba, & diffinitionem pacatissimæ Synodi, inuentus fuerit furtum aut rapinam exercere, & in ipso diabolico actu mortem mereatur incurrere; nullus pro eo præsumat orare, aut eleemosynam dare. Et eleemosyna pro eo data, in memoriam clericorum nec pauperum veniat, sed execrabilis sordescat. Beatus Augustinus de talibus horribilem profert sententiam, dicens: Nemo te post mortem tuam fideliter redimit, quia tu te redimere noluisti. Si autem ille fur vel latro vulneratus elabitur, & expectatione mortis desperatus putatur, atque reconciliari se mysteriis sacrosanctis, habitu corporis & voluntate piæ mentis deprecatur, Deoque & sacerdoti, comite vita, emendationem morum & actuum confitetur, communionis gratiam non negamus tribuendam. In Nicæno magno Concilio statutum legimus: Si quis egreditur e corpore, vltimo & necessario viatico minime priuetur, &c. Item de vltima pœnitentia, in epistola Innocentii papæ, capite vigesimoprimo: Tribuitur ergo cum pœnitentia extrema communio, vt homines huiusmodi vel in supremis suis, permittente Saluatore nostro, a perpetuo liberentur exitio. Item de eodem, in Carthaginensi septimo, & Cælestini decimoquinto vbi ait: Quid, rogo, aliud est, vltimam pœnitentiam negare periclitanti, quam mortem addere morienti?

ANNO CHRISTI 895.

Can. 11. & 26. quæst. 6. De his vero.

XXXII.

Coheredes qui ius habeant patronatus.

Quæcumque ecclesia a compluribus coheredibus sit obsessa, concordi vnanimitate vndique procuretur, ne propter aliquas disceptationes serui-

ANNO CHRISTI 895. tium Dei minuatur, & cura populi irreligiose agatur. Si vero contingat pro ea comparticipes dissidere, & sub vno presbytero nolle eam procurare, & propterea iurgia & contentiones tam inter ipsos, quam inter clericos incipiant frequentare, quia iuxta Apostolum seruos Dei non oportet liti gare, episcopus tollat inde reliquias, & sub magna cura honorifice collocet eas, atque eiusdem ecclesiæ claudat ostia, & sub sigillo consignet ea, vt sacrum ministerium nullus celebret in ea, antequam concordi vnanimitate vnum omnes eligant presbyterum, qui idoneus sit sacrosanctum locum procurare, & populo Dei vtiliter præesse. Hanc autem habeant auctoritatem episcopi, vt in nullis ecclesiis nec constituantur presbyteri, nec expellantur illis inconsultis & non consentientibus. In epistola beati papæ Clementis legitur: Attendendum summopere est omnibus presbyteris & reliquis clericis, vt nihil absque episcopi proprii licentia agant, non vtique Missas sine eius iussu quisquam presbyterorum in sua parochia agat. Similiter & reliqui populi, maiores scilicet & minores, per eius licentiam, quidquid agendum est, agant. Animæ vero eorum ei creditæ sunt: ideo omnia eius consilio agere debent, & eo inconsulto nihil. 2. Tim. 2.

XXXIII.

In Nicæno sancto & vniuersali Concilio statutum est, capite primo: Vt si quis a medicis per languorem defectus est, aut a barbaris abscisus, hic in clero permaneat. In epistola Innocentii papæ, capite vigesimooctauo: Qui igitur volens cuiuslibet

partem digiti ſibi abſcidit, hunc ad clerum Canones non admittunt. Cui vero caſu aliquo contingit, hunc Canones præcipiunt & clericum fieri, & ſi in clero fuerit repertus, non abiici. Item in decretis Gelaſii papæ, capite decimo ſexto: Vt nemo literas neſciens, vel aliqua parte corporis imminutus, promoueatur ad clerum. Hanc auctoritatem ſanctorum patrum confitemur, & confirmamus, ſequimurque: ita vt ſi quis a medicis per languorem deſectus eſt, vel per aliquam infirmitatem claudus effectus eſt, & inueniatur alias dignus, permaneat clericus, & ſacro ordini aptus. ANNO CHRISTI 895.

XXXIV.

Vndique bella conſurgunt, hoſtes ſæuiunt, inimica gens Paganorum inſequitur populum Chriſtianorum. Impletum eſt enim quod euangelica teſtatur hiſtoria: *Surget gens contra gentem, & regnum aduerſus regnum*, &c. Et alibi ſcriptum eſt: *Pugnabit orbis terrarum pro eo contra inſenſatos.* Quapropter zelo diuinæ æmulationis accenſi Chriſtianorum exercitus procedunt ad bellum, confidentes in eum qui dixit: *Vos ad certamen acceditis, ego prælior pro vobis.* Fit conuentus Chriſtianorum & Paganorum: fortiter dimicant iſti pro fide, illi contra fidem. Vnde fortiſſimo confortante Domino, ſicut * Matathias pater Machabæorum ait: *Non in multitudine exercitus ſit victoria belli, ſed de cælo venit fortitudo:* ſæpe fuit victoria Chriſtianorum, victa eſt pars Paganorum. Quare vna cum interfectis Paganis perempti fuerunt Chriſtiani, captiui a barbaris, quia in impetu belli

Matth. 24.

Sap. 5.

1. Mach. 3.

ANNO CHRISTI 895. nequeunt distingui. Idcirco iustum decernentes, statuimus cum interfectoribus misericordius agendum, ita vt quadraginta diebus pœnitentiæ indulgentius transactis, penes episcopum sit auctoritas & potestas, vt perpendat culpam, agat indulgentiam.

XXXV.

Secundum sanctorum statuta patrum, in hoc sancto præiudicamus Concilio, vt nullus comes, nullusque omnino sæcularis diebus dominicis, vel sanctorum in festis, seu quadragesimæ, aut ieiuniorum, placitum habere, sed nec populum illo præsumat coercere: Quia inde irascitur Deus, quod cum tantum suo sancto seruitio debet populus desudare, inueniatur lites & contentiones frequentare. Diebus vero dominicis & sanctorum festis, vigiliis & orationibus insistendum, & ad Missas cuilibet Christiano cum oblationibus est currendum, & tantummodo Deo vacandum. Diebus quadragesimæ & ieiuniorum summa deuotione ieiunandum, & omni intentione est orandum, atque vnicuique pro facultatibus suis eleemosynæ tribuendæ, & nullæ lites vel contentiones habendæ. Arguit enim eos, qui contentiones & lites tempore ieiuniorum, & qui a debitoribus debita exigunt, Dominus per prophetam, dicens: *Ecce in diebus ieiuniorum vestrorum inuenitur voluntas vestra, & omnes debitores vestros repetitis: ecce ad lites & contentiones ieiunatis & percutitis pugno impie.* Ideo nobis, qui gregis Dei curam accepimus pastoralem, summopere curandum & prohibendum est, ne nostra Isai. 58.

desidia agente, præfatis diebus vllus placitum habere, & populum nobis commissum, a seruitio Dei nostri audeat impedire. Præterea sancimus & præcipimus, vt nullus comes aliquem pœnitentem ad placitum ire compellat, nec ipse veniat: ne forte, dum ieiunare & orare, atque pro salute suæ animæ debet inuigilare, vaniloquiis & contentionibus cogatur laborare. ANNO CHRISTI 895.

XXXVI.

Dist. 50. Si duo fratres.

Si contingat duos fratres simul arborem succidere, siue in silua, siue quocumque loco, & cadente arbore, alter alteri, Fuge vel caue dixerit, & ipse stans, siue fugiens, subtus ipsam arborem deuenerit, & mortuus fuerit, superstes frater, innocens de morte defuncti diiudicetur. Quia non voluntate, non incuria illius, non denique consensu, nec vllo suo mortem incurrit reatu: sed dum ambo insisterent operi necessario, incautus & insperatus casu arboris depressus est, nemine penitus adiuuare valente. Hanc eamdem statuimus diffinitionem de ceteris similibus, siue cognatis, siue nulla proximitate coniunctis. Istam diffinitionem tenuere patres nostri apostolici viri: ideo eorum exempla sequentes, per futura tempora inuiolabilem eam custodimus, & posteris nostris sequendam transmittimus: quia graue peccatum est, & nostro ministerio contrarium, innocentem opprimere, & securum crimine, scienter criminosum habere. Quidam de sapientibus ait: Premit insontes debita sceleri noxia pœna iustusque tulit crimen iniqui.

ANNO CHRISTI 895.

XXXVII.

Si quæ mulier, vt sæpe contingit, infantem proprium prope ignem collocauerit, & alius, qui caldarium super ipsum ignem pependerit, & aquam infuderit, atque aqua ipsa per ignem feruens egreditur, & infanti superfunditur, & propterea mortuus agitur: mater infantis, propter negligentiam, iudicio sacerdotum pœniteat, & homo qui caldarium pependit, securus permaneat. Simili modo de ceteris similibus, quæ sæpe diuerse solent euenire, & iudicamus, & esse volumus.

XXXVIII.

In decretis papæ Leonis, capite decimooctauo, scriptum est: Non omnis mulier viro iuncta, vxor est viri, quia nec omnis filius heres est patris. Nuptiarum autem fœdera inter ingenuos sunt legitima & inter æquales. Itaque aliud concubina, aliud vxor, sicut aliud ancilla, aliud libera. Igitur si quis filiam suam viro habenti concubinam, in matrimonium dederit, non ita accipiendum est, quasi eam coniugato dederit, nisi forte illa mulier, & ingenua sit facta, & dotata legitime, & in publicis nuptiis honestata videatur. Vnde paternam sequentes auctoritatem, sub præsenti huius sancti catalogo Concilii statuimus & libere iudicamus, vt quisquis liber libertam, hoc est, ex ancilla per manumissionem & regalem largitionem liberam factam, legitime in matrimonium duxerit, vlterius habere debeat, tamquam vnam ex nobili genere progenitam, excepta fornicationis causa: & quamdiu illa viuat, nullam aliam accipiat. Est igitur, vt

ex decretis papæ Leonis prædiximus, ingenua facta, & dotata legitime, & in publicis honestata nuptiis, & propterea iam non est concubina, sed vxor legibus acquisita. Hæc eadem lex pro qualitate sexus sit feminis & viris * libertas. ANNO CHRISTI 895.

* fort. libera.

XXXIX.

Quicumque alienigenam, hoc est, alienæ gentis feminam, verbi gratia, Francus mulierem Baioaricam, vtrorumque consultu propinquorum legitime vel sua, vel mulieris lege acquisitam, in coniugium duxerit; velit nolit, tenenda erit, nec vltra ab eo separanda, excepta fornicationis causa. Ephes. 4. Quamuis enim, vt Apostolus ait, vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma, vtrique communis sit nationi, legem tamen habent diuersam, & quantum ad sæculum, interdum longe disiunctam. Quare si vnus e duobus, vnam carnem in duas diuidere, & copulam nuptialem machinetur disiungere dicendo, non secundum suæ gentis legem iura matrimonii contraxisse, & idcirco separari posse: canonica institutione diffinimus, & nostro omniumque orthodoxorum iudicio statuimus, vt quod legis imperfectum sit, perficiatur, & ius matrimonii nequaquam resoluatur. Synodus Romana ait, quod non dimittenda sit vxor post baptismum, quæ habita est & ante baptismum. In baptismo soluuntur crimina, non tamen legitima coniugia. Cum enim in baptismo transmigrat de vita in vitam, & non mutat vxorem legitimam, quomodo mutat eam, qui non mutat vitam, sed transit de gente ad gentem? Igitur quia iam suffugium non habent separan-

ANNO CHRISTI 895. parandi, impleant dictum Apostoli, vt vnanimes vnum sentientes permaneant in Christo Iesu Domino nostro. Nos autem cognita referimus, quia quemdam Francum & mulierem Saxonicam talia egisse cognouimus. Si quis post hæc, huius sancti Concilii institutionem paruipendens, aliam duxerit, cuiuscumque gentis sit, canonice arceatur, vt priori cum pœnitentia copuletur. *Philipp. 2.*

XL.

Audiuimus rem execrabilem, & catholicis omnibus detestandam, quemdam nefario fornicationis opere alicuius vxorem, viuente eo, commaculasse: & in augmentum iniquitatis, iuramento confirmasse, si eius legitimum superuixissent ambo maritum, vt ille fornicator illam adulteram adulterio pollutam sibi associaret toro & legitimo matrimonio, si hoc iure dici matrimonium potest, per quod oriuntur quæ Apostolus enumerat mala, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, *&c.* ad vltimum vero, veneficia & homicidia, quia pro tam illicito amore, alii veneno, alii gladio, vel aliis diuersis sunt perempti maleficiis. Idcirco acutissimo ferro, & totius generis artificio resecanda, per quæ cælestia regna sunt occludenda. Quoniam vt idem Apostolus ait, *qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.* Tale igitur connubium anathematizamus, & Christianis omnibus obseramus. Non licet ergo nec Christianæ religioni oportet, vt vllus ea vtatur in matrimonio, cum qua prius pollutus est adulterio. *Rom. 1.* *1. Cor. 6.*

XLI.

Si quis legitimam duxerit vxorem, & impedien-

te quacumque domeſtica infirmitate, vxorium opus non valens implere cum illa: frater vero eius, ſuadente diabolo, adamatus ab ipſa, clanculum eam humiliauerit, & violatam reddiderit, omnimodo ſeparentur, & a neutro vlterius eadem mulier contingatur. Igitur coniugium, quod erat legitimũ, fraterna commaculatione eſt pollutum: & quod erat licitum, illicitum eſt factum: & vt Hieronymus ait: Mulier duorum fratrum non aſcendat torum: ſi autem aſcendit, adulteriũ perpetrabit. Quia vero humana fragilitas procliuis eſt ad labendum, aliquo modo muniatur ad ſtandum. Idcirco epiſcopus conſiderata mentis eorum imbecillitate, poſt pœnitentiam ſua inſtitutione peractam, ſi ſe continere non poſſint, legitimo conſoletur * matrimonio: ne, dum ſperantur ad alta ſubleuari, corruant in cœnum. ANNO CHRISTI 895. * con

XLII.

Si quis de vno in alium omnino tranſmigrat epiſcopatum, & ſi, quod abſit, contingat eum filiam ſororis ſuæ, amitæ aut materteræ, auunculi vel patrui polluere, aut aliquod crimen committere, epiſcopus, in cuius tunc diœceſi commoratur, & tali ſcelere criminatur, habeat ius & poteſtatem, ſecundum canonicam auctoritatem, & noſtram ſynodalem inſtitutionem, flagitioſum coercere, & ad pœnitendum emollire. Per quos enim melius rei veritas ventilatur & emendatur, quam per hos, inter quos habitat, & criminoſus apparet?

XLIII.

Si quis cum qualibet fornicatus fuerit, & eo neſciente, filius eius vel frater eiuſdem rei inſcius,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 895. cum eadem se polluerit, & postquam se pollutum esse cognouerit, confessus fuerit, & hoc se nescire cum iuramento confirmauerit: quia hoc pœnituit & confessus fuit, post peractam congruam pœnitentiam, legitimo vtatur matrimonio, ne iterum mordente crudelissima libidinis bestia saucietur, & in voraginem fornicationis incidere videatur. Nam vt Hieronymus ait, ferreas mentes domat libido. Mulier vero quæ tantum nefas commiserat, vlterius pœniteat, atque continẽs & innupta permaneat.

XLIV.

Si quis cum aliqua crimen fornicationis fecerit, & frater eius, eiusdem sceleris ignarus, duxerit illam vxorem, frater qui prior per fornicationem polluerat illam, quia non indicauit fratri vxorem ducenti, prædura arceatur pœnitentia & condigna castigatione. Qua peracta, si continens esse non possit, indulgentia subleuetur, ne libidini prosternatur, quatenus legitimo consoletur matrimonio. De muliere vero sancimus, sicut de ea in Neocæsareensi sancto Concilio diffinitum legimus capite secundo: Mulier, si duobus fratribus nupserit, abiiciatur vsque ad mortem. Verumtamen in exitu propter misericordiam fructum pœnitentiæ consequatur, si promiserit, quod facta incolumis, huius coniunctionis vincla dissoluat. Quod si defecerit mulier aut vir in talibus nuptiis, difficilis erit pœnitentia in vita permanenti. Episcopus vero potestatem habeat secundum conuersationem ipsius, aut adiicere negligenti, aut minuere pœnitenti. Tamen vlterius continens & a viro disiuncta permaneat.

XLV.

ANNO CHRISTI 895.

Simili modo secundum sanctos Canones diffinimus & iudicamus de eo, qui cum duabus sororibus fuerit pollutus, vt vsque in exitum vitæ pœnitens & continens permaneat. Soror autem, quæ posterior libidinis perforata aculeis, scienter se cum eodem commaculauerit, vsque in finem vitæ pœnitens & continens perduret. Si autem improuise contingit, condigna stringatur castigatione: & si velit, legitima vtatur viri coniunctione.

XLVI.

Si cuius vxor constuprata fuerit, & propterea maritus capitali sententia delere illam machinauerit: ipsa vero, vrgente mortis periculo, ad episcopum confugerit, & auxilium quæsierit, operosiori, si potest, episcopus labore desudet, ne occidatur. Si vero non potest, nullo modo liceat ei, requirenti eam reddere viro ad occidendum, quæ se ei obtulit ad defendendum: sed solerti cura transmittet eam ad locum, quem ipsa delegerit, vt secura viuere possit. Si vero interdum maritus eam inuenerit & repetierit, secundum sæculum potestatem * habuerit, quid agere ei velit. Sed audiat S. Augustinum dicentem: Cum enim vir a virtute nomen accipiat, & mulier a mollitia, id est, fragilitate: quare contra crudelissimam libidinis bestiam vult vnusquisque vxorem suam esse victricem, cum ipse ad primum libidinis ictum victus cadat? Nam quidquid contra fidem catholicam mulieribus non licet, nec viris licet. Si autem eadem mulier timore perterrita, a loco vbi eam episcopus destinauit, au-

* habeat,

ANNO CHRISTI 895. fugerit, & vir eius ab episcopo semel aut bis vel sæpius repetierit, si vitam ei obtinere possit, perquirat, & reddat: sin autem, omnino non reddat. Maritus vero, quamdiu ipsa viuat, nullo modo alteram ducat.

XLVII.

Qui spiritalem habet compatrem, cuius filium de lauacro sacri fontis accepit, & eius vxor commater non est, liceat ei, defuncto compatre suo, eius viduam ducere in vxorem, si nullam habent consanguinitatis propinquitatem. Quid enim? numquid non possunt coniungi, quos nulla proximitas carnalis, vel * in id generatio secernit spiritalis?

* nulla

XLVIII.

Illud etiam nec canonica institutione diffinimus, nec introductione aliqua refutamus: sed propter eos qui diuerse de eo sentiunt, hoc loco aliquid commemoramus. Si quis suæ spiritalis commatris filiam fortuito, & ita contingente rerum casu, in coniugium duxerit, consilio maturiori seruato, habeat, atque honeste legitimo coniugio operam det.

XLIX.

De his qui in adulterio iuncti, per incentiua libidinis male filium vel filiam genuerunt, canonice præiudicamus: vt quando ab episcopo iusta diuisione separantur, eo tenore seiungantur, ne vltra spe reuersionis deludantur. Quare, si quid inter se proprietatis aut pecuniæ communi donatione tradiderunt, * vt quæ communi seruent infanti. De

* vtique

reliqua vero proprietate & pecunia, nullam vlterius habeant communionem, sed vterque sua prouideat, & vt velit faciat. Et vt hoc verius credatur, atque firmius obseruetur, verbo Domini præcipimus, & canonica atque synodali impositione iniungimus, quatenus iuramento colligentur, deinceps & vltra sub vno non cohabitare tecto: nec familiari frui colloquio, excepto in ecclesia & in publico: nec vllam habere communionem in proprietate, aut mancipiis, vel pecunia, siue vllis rebus, vnde suspicio luxurioſi facti, aut scandalum libidinosi desiderii iuste possit oriri. ANNO CHRISTI 895.

L.

Si quis vero, siue sit vir, siue mulier, aliquem a recta credulitate & catholica fide illusione diabolica auerterit, *expedit ei*, vt euangelicus intonat sermo, *vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.* Quia qui scandalizauerit alios, vt Deum offendant, ac de vera fide & salute recedant, multo melius esset ei, vt propriis vitæ suæ vitiis & immunditia pollutus puniretur, quam pro suis & aliorum peccatis in infernum demergeretur. Et si quempiam veneno vel herbis, aut diuersi generis maleficiis perdiderit, velut pessimus homicida, duplici mulctetur pœnitentia. *Matth.18.*

LI.

Illud vero communi decreto secundum Canonum instituta diffinimus & præiudicamus, vt si quis cum vxore alterius, viuente eo, fornicatus fuerit, moriente marito, synodali iudicio adi-

ANNO CHRISTI 895. tus ei claudatur illicitus, ne vlterius ei coniungatur matrimonio, quam prius polluit adulterio. Nolumus enim, nec Christianæ religioni oportet, vt vllus ducat in coniugium quam prius polluit per adulterium.

LII.

Placuit nobis de homicidiis non sponte commissis, hic inserere, quod in Ancyrano sancto Concilio, capite vigesimosecundo legitur, vbi dicitur: De homicidiis non sponte commissis, prior quidem diffinitio post septennem pœnitentiam perfectionem consequi præcepit: Secunda vero, quinquennii tempus explere. Modus autem huius pœnitentiæ in episcoporum sit arbitrio, vt secundum conuersationem pœnitentium, possint & extendere tardantibus, & minuere studiose festinantibus.

LIII.

Si quis filium suum (quod absit) non sponte, sed casu contingente occiderit,* secundum homicidia sponte commissa pœniteat, vt sequenti subinfertur capitulo.

* iuxta homicidia non sponte

LIV.

De his qui voluntarie homicidium fecerint, Ancyrano sancto Concilio, capite vigesimoprimo legitur: Vt pœnitentiæ quidem iugiter se submittant: perfectionem vero, id est, communionis Christi gratiam circa vitæ exitum consequantur. Instituta canonica & sanctorum patrum decreta, nostro & omnium orthodoxorum iudicio, inuiolabilem habeant firmitatem. Nobis autem,

qui paſtores Chriſti ouium ſumus, pro moderni temporis qualitate & hominum fragilitate, bonum & vtile videtur, vt his qui voluntarie homicidium fecerint, auctoritate ſynodali & iudicio generali & modum caſtigationis imponamus, & certum ac definitum pœnitentiæ tempus præmonſtremus: ne prolixum tempus pœnitentiæ, generet faſtidium negligentibus: ſed curſim exercitatis, accreſcat opus ſalutis. ANNO CHRISTI 895.

LV.

Pœna voluntarii homicidii.

Si quis ſponte homicidium fecerit, quadraginta diebus ab ingreſſu eccleſiæ arceatur, & nihil manducet illis quadraginta diebus præter ſolum panem & ſalem, neque bibat niſi puram aquam: nudis pedibus incedat: lineis non induatur veſtibus, niſi tantum femoralibus: ſæcularia arma non portet: nullo vehiculo vtatur: ad nullam feminam, nec ad propriam vxorem, his diebus miſceatur. Nullam communionem illis quadraginta diebus cum aliis Chriſtianis, nec cum alio habeat pœnitente, in cibo vel potu aut vllis rebus. Si vero ſint aliqui vitæ ſuæ inſidiatores, vt præ illis non poſſit digne pœnitere, interim differatur ei eadem pœnitentia, donec ab epiſcopo proprio pax ei ab illis ſit facta. Si enim aliqua corporali infirmitate detentus ſit, vt non poſſit rite ieiunare, adhibeatur ei miſericordia, quouſque conualeſcat, & tunc demum pœniteat. Si vero longo tempore eadem ſit occupatus infirmitate, ad epiſcopum pertinebit, vt prudenter pertractet, quomodo infirmum peccatorem curare diſponat: quia, vt Gregorius paſtorali com-

ANNO CHRISTI 895. commemorat libro: Occultiora sunt vulnera mentium quam corporum, & ars est artium regimen animarum.

LVI.

Post illos quadraginta dies, vnum annum integrum ab introitu ecclesiæ suspendatur, & abstineat se a carne & caseo, a vino & medone ac mellita ceruisia, nisi dominicis diebus & festis, qui per illum episcopatum publice celebrantur apud cunctum populum: & nisi vel in oste, aut in aliquo magno sit itinere, vel longe aut diu ad dominicam curtem, vel si infirmitate detentus sit, tunc licitum sit ei tertiam feriam & quintam atque sabbatum redimere vno denario, vel precio denarii, siue tres pauperes pro nomine Domini pascendo: ita dumtaxat, vt vel carne, vel vino, vel medone, id est, de tribus vna re vtatur, non omnibus vescatur. Postquam autem de itinere domum reuertatur, aut de infirmitate liberetur, prædictas ferias non redimat, sed statuto modo pœniteat. Completo vero vnius eiusdemque anni curriculo, ita castigatus rite & ordinabiliter more pœnitentium introducatur in ecclesiam.

LVII.

Secundum vero & tertium annum simili modo pœniteat, excepto quod prædictas tres ferias redimere ius habeat, vbicumque est, siue in domo, siue in itinere. Cetera per omnia obseruet vt in primo anno faciebat.

LVIII.

Quartum enim annum & quintum, sextum &

septimum isto modo obseruet. Ieiunet autem his singulis tres quadragesimas : Vnam ante pascha Domini a caseo & pinguibus piscibus, a vino & medone & mellita ceruisia. Alteram ante natiuitatem sancti Ioannis Baptistæ. Si vero desunt quadraginta dies ante natiuitatem, impleantur post natiuitatem. Tertiam quadragesimam ante natiuitatem Domini Saluatoris ieiunet, & abstineat se a carne & ceteris rebus prædictis. Et in his quatuor annis, tertia feria & quinta ac sabbato manducet & bibat quodcumque libeat; & secundam atque quartam feriam denario, aut prædicto denarii precio redimere ius habeat. Sextam vero feriam caute obseruet. His septem annis rite expletis, reconcilietur, & more pœnitentium sacris altaribus & sanctæ communioni restituatur, atque perfectionem consequatur. ANNO CHRISTI 895.

In hoc sancto Concilio præsidente & adiuuante pio principe Arnulpho glorioſissimo rege, consederunt qui conuenerant sancti patres & venerabiles ecclesiarum pastores. Et quæ catholica fide promulgauerunt, pari professione confirmauerunt, & vnanimes subscripserunt.

SVBSCRIPTIONES.

Hattho sanctæ Moguntiacensis ecclesiæ archiepiscopus subscripsi.
Hermannus sanctæ Agrippinensis, quæ & Colonienſis, ecclesiæ archiepiscopus subscripsi.
Rathotus Treuirensis ecclesiæ archiepiscopus subscripsi.
VValdo Frisingensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Erchanbaldus Eistatensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
Tuto Radasbonensis episcopus.
Adalpero Augustensis episcopus.
Salomon Constantiensis episcopus.
Theodolfus Curiensis episcopus.
Fringus Basileensis episcopus.
Baldrammus Stratzburgensis episcopus.
Lotechaneus Spirensis episcopus.
Theotelaus VVormatiensis episcopus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 895.

Adalgarius * Brumensis episcopus.
Dado VVirdunensis episcopus.
VVigbertus Hiltinesheimensis episcopus.
Ruodolfus VVirtziburgensis episcopus.
Sigimundus Haluarastatensis episcopus.
Ruodbertus Metensis episcopus.
Drogo Mimidensis episcopus.
Biso Paderbornensis episcopus.
Egilmarus Osneburgensis episcopus.

Hæc subscriptio sacrosancta, venerabili professione & condigna responsione innumerabilium circumstantium presbyterorum & diaconorum, nec non & nobilium laicorum confirmata, & laudabiliter approbata est, ad laudem & gloriam Iesu Christi Domini nostri, cui sit honor, laus, & iubilatio, per infinita sæcula sæculorum. Amen.

NOTÆ.

Controuersia de Bremensi ecclesia.

[a] *Concilium.*] In hac Synodo Triburiensi præter Canones, causæ quædam & lites inter episcopos agitatæ leguntur decisæ. E quarum numero est illa antiqua de subiectione Bremensis ecclesiæ inter Adelgarium Hamburgensem & Hermannum Colonienſem archiepiscopos. Adelgarius Bremensem cum sua ecclesia auctoritate apostolica per Nicolaum primum vnitam fuisse allegabat. Colonienſis vnionem illam in præiudicium suæ iurisdictionis initam esse contra Adelgarium vrgenter instabat. Post causæ diligentiorem inquisitionem Bremensis ecclesia, assentiente Formoso pontifice, Hermanno Colonienſi archiepiscopo adiudicata fuit. Ex Adamo Bremensi antiquo chronologo rem gestam Albertus abbas Stadensis anno Domini 896. enarrat his verbis: *Eodem tempore Hermannus Colonienſis archiepiscopus magnis Adelgarium fatigabat iniuriis, Bremam Coloniæ subiungere conatus. Collecta ergo apud Triburiam Synodo Hatthone Moguntino præsidente, cassata sunt apostolicæ sedis priuilegia, & glorioſorum principum annullata sunt præcepta, consentientibus iniquis decretis Formoso papa & Arnulpho rege. Deinde facta subscriptione, Adelgarius archiepiscopus in cauda Concilii positus est. Fabula grandis de Adalino & VVidgero, qui disceptantes ad spectacula Synodum traxerunt. Tragœdia lugubris, victum VVidgerum & postero die mortuum. Et amplius sub Adelgario & Hogero omni tempore Brema Coloniæ facta est suffraganea.* Antiquam hanc fuisse controuersiam idem Albertus Stadensis ex prædicto Adamo Bremensi refert anno Domini 858. his verbis: *Interea quæstio magna surrexit in regno Francorum de Bremensi episcopatu ad inuidiam beati Anscharii conflata. Ea contentio diu per regnum graui & ancipiti dissensione profligata, multis partium studiis collidebatur. Tandem orthodoxus Cæsar Lotevvicus, compositis hinc inde contradicentium voluntatibus, præcipue Guntharii Colonienſis ar-*

chiepiſcopi, cuius ſuffraganea prius erat Brema, ſuper his Romam nuntios ad ſanctiſſimum papam direxit Nicolaum. Ille vero, quod eccleſiaſtica neceſsitas perſuaſit, & quod patrum conſiliis fieri poſſe comprobatum eſt, facile conſenſit. Ergo Bremenſem ac Hamburgenſem epiſcopatum apoſtolica auctoritate copulari, & deinde pro vno ſanxit haberi. Idem etiam Nicolaus papa, tam ipſum Anſcharium, quam ſucceſſores eius legatos & vicarios apoſtolicæ ſedis conſtituit in omnibus gentibus Danorum, Sueonum & Sclauorum, quod & antea Gregorius papa conceſsit. ANNO CHRISTI 895.

Triburia quæ & qualis.

[b] *Triburienſe.*] Sic dictum a Triburia, quam Trithemius in chronico Hirſaugienſi ſic deſcribit: *Triburia villa regia non longe a Moguntiaco ſuper Rhenum, quæ modo deſerta nullum priſtini honoris veſtigium tenet, præter muros caſtelli dirutos. Eſt autem inter Oppenheim & Moguntiam per Rhenum deſcendentibus ad manum dexteram, locus vbi quondam hæc villa imperialis cum caſtro & monaſterio pulcerrima ſita fuerant, pauculas modo habens domunculas ruſticorum.* Et Lambertus Schaffnaburgenſis: anno 1077. *Principes Sueuiæ & Saxoniæ Triburiam conuenerant*, &c. *rex Henricus contractis in vnum ſuæ partis aſſertoribus, in villa quæ dicitur Oppenheim ſe continebat, Rheno fluuio vtraque caſtra dirimente. Male in catalogo curienſium*, inquit Serarius, *in Theodolpho Bruſchius, Triburgenſe prope Moguntiam. Peius qui corrigit Triburgenſe.* Eſt alioqui Triburgum in VVeſtphalia, in annalibus Pithœi ſæpe villa *Tribuere*. Regino Triburias vocat & Sigebertus. Eſt pagus quidam hodie modicus in orientali Rheni latere, nomine tamen antiquo Tribur & Trevvr, in quo quatuor aut quinque templa, in quibus & ſancti Albani vnum fuerunt. Plura vide apud Serarium hiſtoriæ Moguntinæ libro primo capite 33. vbi triplici de cauſa hoc inter Moguntina Concilia refert.

[c] *Imperatore Arnulpho.*] De imperatore Arnulpho vide quæ dixi ſupra in vita Formoſi papæ.

[d] *In memoriam.*] Hoc capitulum eſt vnum ex viginti tribus illis legibus, quas pro reformandis moribus ſubditorum ſuorum auctoritate ſedis apoſtolicæ per epiſcopos regni ſui, vt ſupra diximus, edidit Carolus Magnus; quaſque Sigonius libro quarto de regno Italiæ leges Mutinas appellauit. Vide Baronium anno 801. numero 10.

[1] CONCILIVM NAMNETENSE.

TITVLI CANONVM.

I. *De alterius parochiano, & de diſcordantibus ad Miſſam non recipiendis.*

II. *Quod alterius parochianum itineris vel placiti cauſa recipere ad Miſſam liceat.*

III. *Vt ſacerdos in domo ſua feminas non habeat, ne illas quidem, quas Canones concedunt: & vt feminæ ad altare non accedant.*

IV. *De viſitandis infirmis a presbytero.*

V. *De infirmis qui confitenturpec-*

ANNO CHRISTI ...

cata sua, & se reconciliari exposcunt.

VI. *Vt pro sepultura nihil exigatur, & vt in ecclesia nullus sepeliatur.*

VII. *De clericis alterius parochia non ordinandis.*

VIII. *Vt nullus presbyter plures ecclesias habere præsumat.*

IX. *De eulogiis populo dandis a presbytero.*

X. *Vt de decimis quatuor fiant portiones.*

XI. *De examinandis iis qui sacros ordines accepturi sunt.*

XII. *De pœnitentia adulterii.*

XIII. *De pœnitentia fornicationis.*

XIV. *De pœnitentia eorum, quorum alter est coniugatus.*

XV. *De quibusdam confraternitatibus.*

XVI. *Ecclesia vacans non est per ambitionem petenda.*

XVII. *De pœnitentia homicidii voluntarii.*

XVIII. *De pœnitentia eius qui non volens fecerit homicidium.*

XIX. *Ne feminæ publicis conuentibus ac placitis se immisceant.*

XX. *De quodam cultu superstitioso abolendo.*

CANONES.

I.

VT dominicis & festis diebus presbyteri, antequam Missas celebrent, plebem interrogent, si alterius parochianus in ecclesia sit, qui proprio contempto presbytero ibi Missam velit audire. Quem si inuenerint, statim ab ecclesia eiiciant, & ad suam parochiam redire compellant. Similiter interrogent, si aliqui discordantes sint, qui inter se litem implacabilem habeant. Et si inuenti fuerint, statim reconcilientur. Quod si renuerint pacem suscipere, ab ecclesia eiiciantur, vsquequo ad caritatem redeant. Non enim possumus munus vel oblationem ad altare offerre, donec prius fratri reconciliemur. His ita peractis, sacerdotes Missarum solennia rite peragant.

9. quæst. 2. In dominicis. Iuo part. 11. cap. 122.

II.

Vt nullus presbyter alterius parochianum, nisi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit, ad Missam recipiat.

9. quæst. 2. Nullus presbyter. Lib. 1. Cap. c. 153.

III.

Anno Christi

Lib. 7. cap. 291. Iuo part. 6. cap. 192.

Prohibendum, & modis omnibus interminandum est, vt nullus sacerdos eas personas feminarum, sicut & in Canone insertum continetur, de quibus suspicio esse potest, in domo sua habeat. Sed neque illas, quas Canones concedunt, (quia, instigante diabolo, etiam in illis scelus frequenter perpetratum reperitur, aut etiam in pediſſequis illarum) scilicet matrem, amitam, sororem. Sed si quis de his habuerit talem necessitatem patientem, cui sit necessaria sustentatio presbyteri, habeat in vico, aut villa, domum longe a presbyteri conuersatione, & ibi eis subministret quæ necessaria sunt. Sed & hoc, secundum auctoritatem Canonum, modis omnibus prohibendum, vt nulla femina ad altare præsumat accedere, aut presbytero ministrare, aut infra cancellos stare, aut sedere.

IV.

Cum sacerdos audierit aliquem infirmari in sua plebe, quamcitius ad eum pergat, & ingressus cubiculum, aquam benedictam super eum & per omne cubiculum aspergat, cum antiphona, *Asperges me Domine*, & versu, *Exurgat Deus*. Deinde dicat orationem, Deus qui sacerdotibus tuis tantam præ ceteris gratiam contulisti, *&c.* Deinde cantet septem psalmos, cum precibus pro infirmis. Post hæc, omnes iubeat extra cubiculum secedere, & appropinquans lecto, quo infirmus decumbit, eum blande leniterque alloquatur, vt omnem spem suam in Deo ponat, vt flagellum Dei patienter toleret, vt hoc ad purgationem & castigationem suam proue-

ANNO CHRISTI nire credat, vt peccata sua confiteatur, vt emendationem promittat, si Dominus vitam concesserit: pœnitentiam pro culpis commissis spondeat: vt substantiam suam, dum adhuc sensus & ratio in eo vigent, disponat: vt peccata sua eleemosynis redimat, vt his qui in se peccauerunt indulgeat, vt rectam fidem & credulitatem teneat, vt de Dei misericordia nunquam desperet. Cum his & huiuscemodi allocutionibus fuerit mens infirmi releuata, data benedictione recedat sacerdos, non post multum reuersurus, detque locum vt ægrotus de peccatis suis possit cogitare.

V.

Infirmus, qui necessitate mortis vrgente confitetur peccata sua, sub ea conditione a sacerdote reconcilietur, vt si ei Dominus vitam donauerit, sanitatemque reddiderit, secundum qualitatem delicti omnimodis pœniteat.

VI.

Præcipiendum, secundum Canonum auctoritatem, vt de sepulcris & hominibus sepeliendis nihil muneris exigant, nisi forte qui sepelitur, viuens iusserit ecclesiæ, in cuius atrio sepelitur, de suis aliquid tribuere; aut etiam post mortem illius, quibus commissum est eius eleemosynam facere, de rebus illius aliquid dare sponte voluerint. Tamen nullatenus a presbyteris illis aliquid exigatur, siue ab illis qui locis & vicis præsunt. Prohibendum etiam, secundum maiorum instituta, vt in ecclesia nullatenus sepeliantur, sed in atrio, aut in porticu, aut extra ecclesiam. Infra ecclesiam vero, aut pro-

13. quæst. 2. Præcipiendum. Iuo part. 3. cap. 22.

pe altare, vbi corpus Domini & sanguis conficitur, nullatenus habeat licentiam sepeliendi. ANNO CHRISTI

VII.

Iuo part. 5. cap. 208. Omnibus ministris ecclesiasticæ dignitatis interdicimus, vt nullus, quocumque munere aut fauore corruptus, clericum alterius parochiæ latenter aut furtiue ad ordinationem subintroducere præsumat. Quod si fecerit, iuxta Calchedonense decretum, is qui ordinatus est, donum sancti Spiritus, quod furari conatus est, amittat: & qui mediator extitit, si clericus est, proprio gradu decidat, si laicus aut monachus, anathematizetur.

Can. 2.

VIII.

Iuo part. 3. cap. 51. Sicut enim episcopus non plus potest habere, quam vnam ciuitatem, & vir vnam vxorem, ita presbyter vnam tantum ecclesiam. Itaque nullus presbyter plures præsumat habere ecclesias: nisi forte alios presbyteros sub se in vnaquaque habeat, qui nocturnum atque diuturnum officium solenniter adimpleant, & Missarum celebrationes quotidianis expleant ceremoniis.

IX.

Vt de oblationibus, quæ offeruntur a populo, & consecrationi supersunt, vel de panibus, quos offerunt fideles ad ecclesiam, vel certe de suis, presbyter conuenienter partes incisas habeat in vase nitido, vt post Missarum solennia, qui communicare non fuerunt rati, eulogias omni die dominico, & in diebus festis exinde accipiant, & illa, vnde eulogias presbyter daturus est, ante in

hæc

ANNO CHRISTI hæc verba benedicat. ORATIO. Domine sancte pater omnipotens æterne Deus, benedicere digneris hunc panem tua sancta & spirituali benedictione, vt sit omnibus salus mentis & corporis, atque contra omnes morbos & vniuersas inimicorum insidias tutamentum. Per Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, panem vitæ, qui de cælo descendit, & dat vitam ac salutem mundo, & tecum viuit & regnat, *&c.*

X.

Instruendi sunt presbyteri, pariterque admonendi, quatenus nouerint decimas & oblationes, quas a fidelibus accipiunt, pauperum & hospitum & peregrinorum esse stipendia, & non quasi suis, sed quasi commendatis vti. de quibus omnibus sciant se rationem posituros in conspectu Dei, & nisi eas fideliter pauperibus & his qui præmissi sunt administrauerint, damna passuros. Qualiter vero dispensari debeant, Canones sancti instituunt: scilicet vt quatuor partes inde fiant, vna ad fabricam ecclesiæ releuandam, altera pauperibus distribuenda, tertia presbytero cum suis clericis habenda, quarta episcopo reseruanda, vt quidquid exinde iusserit, prudenti consilio fiat. Lib. 7. cap. 290. Iuo part. 3. cap. 204.

XI.

Episcopus quando ordinationem facere disponit, omnes qui ad sacrum ministerium accedere volunt, feria quarta ante ipsam ordinationem euocandi sunt ad ciuitatem, vna cum archipresbyteris, qui eos præsentare debent. Et tunc episco- Dist. 24. Quando episcopus. Iuo part. 6. cap. 21.

pus e latere suo dirigere debet sacerdotes, & alios prudentes viros, gnaros legis diuinæ, & exercitatos in ecclesiasticis sanctionibus, qui ordinandorum vitam, genus, patriam, ætatem, institutionem, locum vbi educati sunt, si sint bene literati, si in lege Domini instructi, diligenter inuestigent. Ante omnia, si fidem catholicam firmiter teneant, & verbis simplicibus asserere queant. Ipsi autem, quibus hoc committitur, cauere debent, ne aut fauoris gratia, aut cuiuscumque muneris cupiditate illecti, a vero deuient, vt indignum & minus idoneum ad sacros gradus suscipiendos episcopi manibus applicent. Quod si fecerint, & ille qui indigne accessit, ab altari remouebitur, & illi, qui donum sancti Spiritus vendere conati sunt, coram Deo iam condemnati, ecclesiastica dignitate carebunt. Igitur per tres continuos dies diligenter examinentur, & sic sabbato, qui probati inuenti sunt, episcopo repræsententur. ANNO CHRISTI

XII.

Si cuius vxor adulterium perpetrauit, & hoc a viro deprehensum fuerit & publicatum, dimittat vxorem, si voluerit, propter fornicationem: illa vero septem annis publice pœniteat. Vir vero eius illa viuente nullatenus aliam accipiat. Quod si voluerit adulteram sibi reconciliare, licentiam habeat: ita tamen, vt pariter cum illa pœnitentiam agat, & exacta pœnitentia, post septem annos ad communionem vterque accedat. Similis forma & in muliere seruabitur, si eam vir eius adulterauit.

ANNO CHRISTI ...

XIII.

Si qua mulier non habens virum, aut vir non habens vxorem, fuerint fornicati, tribus annis pœniteant.

XIV.

Quod si vir non habens vxorem, alterius vxorem adulterauit, aut si qua mulier non habens virum, cum alterius viro: ille qui fœdus violauit coniugii, septem annis, vt supradictum est, pœniteat: ille qui lege coniugii non tenetur, quinque annis pœniteat. Neque enim æqualis pœnitentia danda est his, quibus sufficere poterat ad explendam libidinem suam coniugum amplexus, & illis qui coniuge carentes, ardore libidinis impellente, in fornicationem ceciderunt. Iuo part. 8. cap. 207.

XV.

De collectis, vel confratriis, quas consortia vocant, sicut verbis monuimus, & nunc scriptis expresse præcipimus, vt tantum fiat, quantum rectum ad auctoritatem & vtilitatem, atque ad salutem animæ pertinet. Vltra autem nemo nec sacerdos, neque fidelis quisquam, in parochia nostra progredi audeat. Id est, vt in omni obsequio religionis, videlicet in oblatione, in luminaribus, in orationibus mutuis, in exequiis defunctorum, in eleemosynariis, & ceteris pietatis officiis. Pastos autem & comessationes, quas diuina auctoritas vetat, vbi & grauedines, & indebitæ exactiones, & turpes ac inanes lætitiæ, & rixæ, sæpe etiam, sicut experti sumus, vsque ad homicidia, & odia, & dissensiones accidere solent, adeo penitus interdicimus, vt qui contra hoc

decretum agere præsumpserint, si presbyter fuerit, vel quilibet clericus, gradu priuetur: si laicus est, aut femina, ab ecclesia vsque ad satisfactionem separetur. Conuentus autem talium confratrum, necesse si fuerit vt simul conueniant, aut forte aliquis contra parem suum discordiam habuerit, quem reconciliari necesse sit, & sine conuentu presbyterorum & ceterorum esse non possit, post peracta illa quæ Dei sunt, & Christianæ religioni conueniunt, & post debitas admonitiones, si contigerit vt veræ caritatis & fraternæ inuicem consolationis omnes ad refectionem conueniant, sic talia fieri permittimus, vt seruata modestia, & temperantia, & sobrietate, pacisque concordia, sicut decet fratres, in ædificationem fraternitatis, & laudem & gloriam Dei, & gratiarum actiones fiant. Et hoc omnino caueatur quod Saluator ait: *Videte ne grauentur corda vestra in crapula & ebrietate.* Qui voluerint, eulogias a presbytero accipiant: & panem tantum frangentes, singulos accipiant biberes, & nihil amplius contingere præsumant. Et sic vnusquisque ad sua cum benedictione Domini redeat.

Anno Christi ...

Luc. 21.

XVI.

Iuo part. 3. cap. 269.

Vt si quilibet presbyterorum defunctus fuerit, vicinus presbyter apud sæcularem seniorem nulla precatione, vel aliquo xenio, ecclesiam illam obtineat, quia titulus per se constans antea extitit, sed neque capellam sine consultu episcopi. Quod si fecerit, definitam sententiam sibi prolatam suscipiat, sicuti de episcopo canonica decreuit auctori-

Anno Christi ... tas, vt si per ambitionem maiorem ciuitatem appetierit, & illam perdat quam tenuit, & illam nequaquam obtineat quam vsurpare tentauit.

XVII.

Si quis voluntarie & per insidias hominem interfecerit, iugi se pœnitentiæ submittat. Et si hoc publice actum constat, si laicus est, a communione orationum quinquennio remoueatur : post quinquennium, tantum in orationum communionem recipiatur, non autem offerat, non corpus Domini contingat. In quo perdurans quatuordecim annis, tunc ad plenam communionem cum oblationibus recipiatur. *Si quis de industria & per insidias occiderit hominem, ab altari meo euelles eum, vt moriatur*, dicit Dominus. Iuo part. 10. cap. 141. Exod. 21.

XVIII.

Si quis casu non volens homicidium perpetrauit, quadraginta diebus in pane & aqua pœniteat. Quibus peractis, biennio ab oratione fidelium segregetur : non communicet, nec offerat. Post biennium in communione orationis offerat, non tamen communicet : post quinquennium ad plenam communionem recipiatur. Abstinentia ciborum in arbitrio sacerdotis maneat. Iuo part. 10. cap. 145.

XIX.

Cum Apostolus dicat : *Mulieres in ecclesia taceant, non enim permittitur eis loqui : turpe est enim mulieri loqui in ecclesia*, mirum videtur, quod quædam mulierculæ, contra diuinas humanasque leges attrita fronte impudenter agentes, placita generalia & publicos conuentus indesinenter adeant, Iuo part. 7. cap. 103. 1. Cor. 14.

& negotia regni, vtilitatesque reipublicæ magis perturbent, quam disponant: cum indecens sit, & etiam inter barbaras gentes reprehensibile, mulieres virorum causas discutere: & quæ de lanificiis suis, & operibus textilibus, & muliebribus, inter genitiarias suas residentes, debuerant disputare, in conuentu publico, ac si in curia residentes, senatoriam sibi vsurpant auctoritatem. Quæ ignominiosa præsumptio fautoribus magis imputanda videtur, quam feminis. Vnde, quia diuinæ leges, vt supra monstratum est, hoc contradicunt, & humanæ nihilo minus id ipsum prohibent, vt feminæ nihil aliud prosequantur in publico, quam suam causam: (ait enim lex Theodosiana: Nulla ratione feminæ amplius quam suas causas agendi habeant potestatem, nec alicuius causam a se nouerint prosequendam;) idcirco ex auctoritate canonica interdicimus, vt nulla sanctimonialis virgo, vel vidua, conuentus generales adeat, nisi a principe fuerit euocata, aut ab episcopo suo: nisi forte propriæ necessitatis ratio impulerit, & hoc ipsum cum licentia episcopi sui. ANNO CHRISTI

Interpret. L.v. Cod. Th De cognitor. & procur.

XX.

Summo decertare debent studio episcopi, & eorum ministri, vt arbores dæmonibus consecratæ, quas vulgus colit, & in tanta veneratione habet, vt nec ramum vel surculum inde audeat amputare, radicitus excidantur, atque comburantur. Lapides quoque, quos in ruinosis locis & siluestribus dæmonum ludificationibus decepti venerantur, vbi & vota vouent & deferunt, fundi-

Iuo Part. II. cap. 38.

ANNO CHRISTI ... tus effodiantur, atque in tali loco proiiciantur, vbi nunquam a cultoribus suis inueniri possint. Et omnibus annuntietur, quantum scelus sit idololatria: & quod qui hæc veneratur & colit, quasi Deum suum negat, & Christianitati abrenuntiat, & talem pœnitentiam inde debet suscipere, quasi idola adorasset. Omnibusque interdicatur, vt nullus votum faciat, aut candelam, vel aliquod munus pro salute sua rogaturus alibi deferat, nisi ad ecclesiam Domino Deo suo. Scriptum est enim: *Vouete & reddite Domino Deo vestro.* Nouimus siquidem quanta Dominus antiquo populo per prophetas suos interminatus est, qui in lucis sacrificabant, & in excelsis immolabant. Si quis hoc transgressus fuerit, fidem perdidit, & est infideli deterior. Et idcirco omnimodo a sanctæ ecclesiæ consortio abscidatur, & nisi digne pœnituerit, non recipiatur. Psal. 75.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[a] *Concilium Namnetense.*] De epocha huius Concilii sine auctoritate pronuntiare difficile est. Sed cum duo eius Canones, III. & X. inde translati videantur in librum VII. capitularium, antiquius omnino dici necesse est, quam existimarint ii, qui sub annum Christi DCCCC. collocandum censuerunt. Quod si quis ad Concilium illud Namnetense referri velit, quod Vitaliani papæ temporibus sub annum DCLVIII. magna episcoporum frequentia celebratum ex Flodoardo didicimus, liberum esto iudicium.

VITA STEPHANI PAPÆ VI.

ANNO CHRISTI 897. STEPHANVS sextus successit Formoso: Bonifacius enim, qui inuadens sedem apostolicam tenuit eam diebus quindecim, non est numerandus inter pontifices; Bonifacius inuasor sedis.

vtpote qui velut homo nefarius iam antea bis gradu depositus, primum a diaconatu, ac deinde a presbyteratu in Romana Synodo sub Ioanne papa IX. damnatus fuit. Et quamquam vterque per vim, metum & tyrannidem sedem adepti fuerint, adeoque intrusus pariter intrusum expulerit; tamen Stephanus in numero & serie pontificum communi sententia numeratur, quia ad periculum schismatis auertendum, illum, quamquam homo sceleſtissimus esset, vniuersus clerus approbauit, totaque ecclesia catholica pro Christi vicario & successore Petri agnouit. Nam cum Fulco Rhemensis archiepiscopus eum Formoso surrogatum intellexisset, obsequiis & officiis, quæ recens creatis pontificibus exhiberi solent, scriptisque ad eum literis, teste Flodoardo, eum veneratus est: non ignorans se etiam in successoribus indignis Petrum ac Christum venerari, si iisdem debitum cultum & obedientiam deferret: contra vero in iisdem eosdem spernere, si quam debebat reuerentiam non exhiberet.

Acta Stephani.

Pontificatum auspicatus est a sacrilegio illo, quo corpus Formosi exhumatum, sacerdotalibus indumentis indutum, tribusque digitis mutilatum, in Tiberim proiecit, omnesque ab eodem ordinatos iterato consecrari & ordinari præcepit. Miror qua ratione Onuphrius in annot. ad Platinam hanc rei gestæ historiam tamquam fabulosam plane reiiciat; cum præter antiqua monumenta & synodalia acta, de quibus infra sub Ioanne IX. Luitprandus libro primo capite octauo eamdem his verbis manifestissime describat & detestetur: Formoso defuncto, inquit, atque Arnulpho in propria reuerso, is qui post mortem Formosi papa constitutus est (Bonifacius nimirum de quo supra) expellitur, Sergiusque papa (memoria lapsus Luitprandus in nomine errat) per Adelbertum constituitur. Quo constituto, vt impius doctrinarumque sanctarum inscius, Formosum e sepulcro extrahi, atque in sede pontificatus sacerdotalibus vestimentis indutum collocari præcepit, cui & ait: Cum Portuensis esses episcopus, cur ambitionis spiritu Romanam vniuersalem sedem vsurpasti? His expletis, sacratis exutum vestimentis, digitisque tribus abcisis in Tiberim iactari præcepit, cunctosque quos ipse ordinauerat, gradu proprio depositos

Onuphrius redarguitur.

tos iterum ordinauit. Quod quam male egerit, pater sanctissime, animaduertere poteris; quoniam & hi, qui a Iuda Domini nostri Iesu Christi proditore ante proditionem salutem seu benedictionem apostolicam perceperunt, ea post proditionem, propriique corporis suspensionem minime sunt priuati, nisi quos improba forte defœdarant flagitia. Benedictio siquidem, quæ ministris Christi impenditur, non per eum qui videtur sacerdotem infunditur; neque enim qui rigat est aliquid, neque qui plantat, sed qui incrementum dat Deus. Quantæ autem auctoritatis, quantæque religionis papa Formosus fuerit, hinc colligere possumus, quoniam dum a piscatoribus postmodum esset inuentus, atque ad beati Petri apostolorum principis ecclesiam deportatus, sanctorum quædam imagines hunc in loculo positum venerabiliter salutarunt. Hoc namque a religiosissimis Romanæ vrbis viris persæpe audiui.

Formosi innocentia miraculose probata.

Addidit culpam culpæ Stephanus papa, quando collecta Synodo nefarium, impium & detestandum facinus approbauit. Ipsi enim lapides tale portentum execrati, sua tunc voce mutua collisione clamarunt, spontaneam libentius pati ruinam, quam vt Romana ecclesia tanto scandalo depressa maneret. Accidit tunc vt sacrosancta basilica Lateranensis, primaria pontificis sedes, impulsore angelo malo ab altari vsque ad portas prostrata corrueret; quia nequaquam stare poterant parietes, dum prima cardinis petra tanti facinoris terræmotu concussa fuisset. Sacrilegi pontificis facinus, quo a defuncto pœnam inique exegit, quove legitime collatos ordines contra Christi institutionem & Dei mandatum repetiuit, nouatores hæretici nostri temporis nobiscum recte quidem redarguunt & detestantur; verum contra promissiones Christi Petro & ecclesiæ factas, propter illud factum impium male insurgunt, & præmature nimis de victoria gloriantes triumphum agunt. Omnia enim quæ Stephanus contra Formosum dixit vel egit, homo furore percitus egit, implens id quod exæstuans rabies suasit. Pontificia vero auctoritate legitime vsurpata nihil contra fidem vel bonos mores definiuit. Nam qui hac de causa ad Synodum conuocati sunt episcopi & presbyteri Stephano non dissimiles, simili odio Formosum prosequebantur, adeoque in eamdem senten-

An Stephanus papa in fide errauerit.

tiam pronuntiarunt, quam homini furore percito gratam fore præsciebant. Vnde hac in re violentam quidem tyrannidem in facto agnoscimus, errorem autem in fide per Stephanum pontificiam auctoritatem legitime vsurpantem definitum vel approbatum fuisse constanter pernegamus; quamquam nihil sedi apostolicæ præiudicaretur, si daremus inuasorem non legitime electum, sed intrusum pseudopontificem in articulis fidei asserendis aberrasse. Huius temporibus, post Arnulphum regem Germaniæ pediculari morbo extinctum, Vvidonem imperatorem obiisse testatur Luitprandus lib. 1. cap. 9. Stephanus sedis apostolicæ inuasor, ab optimatum factione aduersus Adelbertum Etruriæ principem prævalente detrusus est in carcerem anno Christi 900. & postquam sedem apostolicam sex annis tenuisset, in eodem carcere strangulatus Deo vindice exitu infami vitam clausit. *Hæc ex antiquis monumentis & diplomatibus de Stephano Baronius tom.* 10. *annalium.*

Anno Christi 897.

Anno Christi 900.

*CONCILIABVLVM ROMANVM
IN CAVSA FORMOSI PAPÆ CELEBRATVM
anno Domini DCCCXCVII.

NOTA.

Acta Conciliabuli.

* *Conciliabulum.*] In hac Pseudosynodo, cuius acta recitantur infra in Concilio Romano sub Ioanne IX. episcopi & cardinales presbyteri, qui summo odio Formosum prosequebantur, Sergius nimirum, Benedictus, atque Marinus, aliique plures homines perditissimi & pontificiæ sepulturæ violatores in vnum congregati, ea quæ supra de Formoso enarrata sunt diiudicarunt. Baronius anno 897. numero 6.

VITA
ROMANI PAPÆ.

Anno Christi 900.

Romanus quando pontifex factus?

ROMANVS patria Galesianus, patre Constantino natus, factus est pontifex anno Domini 900. Sedit menses quatuor & dies viginti. Acta Stephani contra Formosum habita plane improbauit, & Ludouicum quartum

filium Bosonis post fugatum Berengarium, imperatorem coronauit. *Luitprandus.*

VITA
THEODORI PAPÆ II.

Anno Christi 901.

THEODORVS huius nominis II. patria Romanus, ex patre Photio, surrogatus est Romano papæ, anno Domini 901. tempore Ludouici quarti imperatoris occidentalis; sedit tantum diebus viginti. Quonam autem die obierit, antiquorum nemo prodit, recentiorum fides ex diuinatione comparata vacillat.

Theodorus II. quando papa factus.

VITA ET EPISTOLÆ
IOANNIS PAPÆ IX.

IOANNES IX. patria Tiburtinus, patre Rampoaldo natus, professione monachus, & ordine diaconus, post obitum Theodori factus est pontifex anno Domini 901. sub Ludouico IV. imperatore. Cum Berengarius dux Foroiulienſis captum Ludouicum imperatorem oculis simul cum imperio priuasset, & cum armato exercitu Romam profectus coronam imperii ab hoc pontifice violenter extorsisset, nomenque imperatoris sibi tyrannice vindicasset, post obitum eius Lambertum VVidonis filium ante annos vndecim a Formoso papa imperatoria corona donatum Romam vocauit, ibique Synodali iudicio declarari mandauit, Berengarii & Arnulphi coronationes nullas esse & illegitimas, vtpote quæ vi extortæ penitus sint abrogandæ: Lamberti vero, in quem Formosi papæ & successorum eius libera vota conspirassent, legitimam & ratam esse habendam. Hac occasione principes Italiæ a Berengario deficientes, Lambertum pro rege & imperatore agnouerunt. Cumque ex Romanis plurimi Berengario fauerent, eique contra Lambertum adhærerent, Ioannes papa non satis tutum se iudicans si Romæ maneret, profectus est Rauennam, ibique acta Stephani contra Formosum per Synodum irrita reddidit, hisque

Ioannes IX. quando papa factus.

Berengarii & Arnulphi coronationes a pontifice annullantur.

turbulentissimis temporibus velut alter Ieremias a Deo missus, euulsit, dissipauit & destruxit ea omnia, quæ a prædecessore Stephano male plantata atque pessime ædificata fuerant. Sedit annos tres & dies quindecim: obiit anno Domini 905. sepultus est apud sanctum Petrum pro foribus ante portam dictam Guidoneam, in cuius sepulcro sculptum erat epitaphium quod recitat Baronius anno 905.

EPISTOLA I.

IOANNIS PAPÆ IX.

AD HERIVEVM ARCHIEPISCOPVM RHEMENSEM.

Rescriptum domini Ioannis papæ ad consulta Heriuei Rhemorum archiepiscopi de Northmannis nuper ad fidem conuersis, quorum alii baptizati fuerant, & rebaptizati, & post baptismum gentiliter vixerant, qualiter illis consulendum sit: vbi demum habetur absolutio sui, suorumque.

[1] *Ioannes episcopus seruus seruorum Dei reuerentissimo confratri nostro Heriueo Rhemorum archiepiscopo.*

VESTRÆ fraternitatis, vestræque reuerendæ sanctitatis melliſluas literas libentissime susciPientes, ac diligentissime pertractantes, & tristes admodum & vehementer extitimus exultantes. Mœrentes itaque de tantis calamitatibus, tantisque pressuris atque angustiis non solum Paganorum, verum etiam Christianorum in vestris partibus (vt vestrarum assertio literarum edocet) accidentibus: Gaudentes siquidem de ipsa gente Northmannorum, quæ ad fidem, diuina inspirante clementia, conuersa, olim humano sanguine grassata lætabatur; nunc vero vestris exhortationibus, Domino cooperante, ambrosio Christi sanguine se gaudet fore redemptam atque potatam. Vnde multipliciter ei, a quo procedit omne quod bonum est, immensas gratiarum actiones rependimus, suppliciter obsecrantes, vt eos in soliditate veræ fidei confirmare, & æternæ Trinitatis gloriam agnoscere faciat, atque ad suæ visionis inenarrabile gaudium in-

De Northmannis ad fidem Christi conuersis.

troducat. Nam quod de his vestra nobis innotuit fraternitas, quid agendum sit, quod fuerint baptizati & rebaptizati, & post baptismum gentiliter vixerint, atque Paganorum more Christianos interfecerint, sacerdotes trucidauerint, atque simulacris immolantes, idolothyta comederint: equidem si tirones ad fidem non forent, canonica experirentur iudicia. Vnde quia ad fidem rudes sunt, vestro vtiq; libramini, vestræque censuræ committimus experiendos, qui & illam gentem vestris confiniis vicinam habentes, studiose aduertere & illius mores, actusque omnes pariter & conuersationem agnoscere præ ceteris valeatis. Quod enim mitius agendum sit cum eis quam sacri censeant Canones, vestra satis cognoscit industria, ne forte insueta onera portantes, importabilia illis fore, quod absit, videantur, & ad prioris vitæ veterem, quem expoliauerant, hominem, antiquo insidiante aduersario relabantur. Et quidem si inter eos tales inuenti fuerint, qui secundum canonica instituta se per pœnitentiam macerare, & tanta commissa scelera dignis lamentationibus expiare maluerint, eos canonice iudicare non respuatis; ita vt in omnibus erga eos peruigiles existatis, vt ante tribunal æterni iudicis cum multiplici animarum fructu venientes, gaudia æterna cum beato Remigio adipisci mereamini. Munus vero quod nobis vestra sanctitas dirigere dignata est, eo dilectionis amore suscepimus, quo a vobis fuit destinatum. Diuina maiestas, vos, vobisque omnes subiectos ita concedat temporaliter viuere, vt intercedente beato Petro apostolorum principe, omnium peccatorum vestrorum vincula soluat, & ad cælestis regni gloriam sine vlla offensione perducat. Optamus sanctitatem vestram bene valere, & apud piissimum Dominum pro nobis piis supplicationibus intercedere.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Ioannes Heriueo.*] In codice Tiliano post epistolam Ioannis sequebatur prolixior altera eiusdem argumenti ab eodem Heriueo Rhemensi ad Vvitonem Rothomagensem archiepiscopum scripta, cuius meminit Flodoardus lib. IV. capite XIV. sed illa huius loci visa non est. edita est autem post opuscula & epistolas Hincmari Rhemensis.

EPISTOLA II.

IOANNIS PAPÆ IX.

AD STYLIANVM EPISCOPVM NEOCÆSAREENSEM.

Negat illi veniam quam petiuerat communicandi cum illis quos Photius ordinauerat.

EAS quas par est dilectioni tuæ gratias agimus, honorande frater, quod nunquam a matre tua sancta catholica & apostolica ecclesia Romana declinare voluisti. Neque enim tormenta vlla, neque exilia, neque fraudes adulterorum hominum a matre tua te diuellere potuerunt. Spero tamen tuarum precum fauore duritiem cordis eorum, qui saluari debent, leniendam, & optatam pacem redituram, quod apertis argumentis futurum apparet, & schisma quadraginta fere annorum ad priorem sanitatem reuersurum. Quæ enim tua mater reprobauit, tu etiam hucusque reprobasti, & quæ illa approbauit, etiam tu approbasti. Volumus igitur, vt etiam nunc secundum eamdem regulam decreta sanctissimorum pontificum prædecessorum nostrorum inconcussa maneant. Quapropter Ignatium, & Photium, & Stephanum, & Antonium, sicut sanctissimus papa Nicolaus & Ioannes, & sextus Stephanus, & vniuersa Romana ecclesia hucusque tenuit, etiam nos eodem ordine illos recipimus & tenemus, & illis qui supersunt ex eorum ordine, eodem pacto nobiscum manus præbeas hortamur: & pacis & communionis illis concedimus vnitatem, dum ipsi eodem pacto regulas seruauerint. Tuum vero chirographum, quod nobis fecisti, quamuis multum quæsierimus, inuenire tamen minime potuimus.

ANNO CHRISTI 901.

[a] CONCILIVM [b] OVETENSE,

QVO DECEM ET OCTO EPISCOPI ex concessione pontificis Ioannis VIII. ecclesiam Ouetensem metropolitana dignitate auxerunt, æra DCCCC XXXIX. qui est annus Redemptoris nostri DCCCCI. sub Ioanne IX.

NOTÆ.

[a] *Concilium.*] Ioannes papa VIII. ad petitionem Aldephonsi regis, inter alia, quorum fit mentio in epistola ad prædictum Aldephonsum, concesserat, vt Ouetensis ecclesiæ metropolitanam dignitatem acciperet, ideo imprimis, quia Aldephonsus Magnus illic regiam sedem collocasset. Interfuit inter alios huic Concilio Theodulfus episcopus legatus missus a rege Francorum: reliqui autem, qui ex propinquis ecclesiis conuenere, numerati sunt decem & septem episcopi. Primum igitur omnium, quod dictum est, constituta sede metropolitana ecclesia Ouetensi, Ermenegildus eius antistes archiepiscopus est appellatus: sicque ea dignitas, quæ antea inhærebat ecclesiæ Lucensi illi proximæ, in Ouetensem tunc est translata. Actum est etiam vt inuigilarent episcopi atque ministri eorum ecclesiasticæ disciplinæ, cuius rei perficiendæ causa, bis in anno, vt antiqui Canones docent, Synodum cogerent, in qua ea, quæ essent emendanda corrigerent. Additum præterea, vt episcopi illarum ecclesiarum, quæ fuerant a Saracenis destructæ, Ouetum se conferentes, in ea ecclesia militantes stipem consequerentur, si alias circumpositas sub eadem diœcesi constitutas ecclesias curarent. His constitutis, appositum est anathema ea non seruantibus. Post hæc rex & Ermenegildus ad episcopos sermones hortatorios dixerunt: quibus absolutis, episcopi ex more regi acclamantes regem laudarunt, quod ingentia latifundia Ouetensi ecclesiæ tribuisset, eiusque immunitates a prædecessoribus acceptas confirmasset: decimaquarta Iunii, æra 939. Synodus absoluta fuit. Hæc ex Baronio, qui eadem ex actis apud Sampyrum antiquum chronologum integre extantibus summatim hac ratione descripsit.

Occasio Concilii.

Episcopi quot interfuerint.

Acta Concilii summatim recitantur.

[b] *Ouetense.*] Ouetum est ciuitas in Gallæcia sita, quæ ab antiquis ciuitas episcoporum dicta reperitur, ideo quod dum Saraceni Gallæciam incursionibus suis inquietarent, plurimi episcopi sedibus suis destituti Ouetum confluxerunt, ibique tamdiu morati fuerunt, donec ad proprias sedes tuto redire liceret.

Ouetum cur ciuitas episcoporum nominata?

CONCILIVM ROMANVM, QVO ACTA STEPHANI VI. CONTRA FORMOSVM habita reſcinduntur & improbantur, & ſolius Lamberti coronatio tamquam citra vim legitime facta confirmatur, anno Domini DCCCCIV. tempore Ioannis IX.

ANNO CHRISTI 904.

De abrogatione Pſeudoſynodi habitæ a Stephano prædeceſſore.

CAPITVLA.

I.

SYNODVM tempore piæ recordationis * ſexti Stephani papæ, deceſſoris videlicet noſtri, celebratum, in quam venerabile corpus Formoſi venerandi papæ de ſepultura violata per terram tractum eſt, & quaſi ad iudicium deductum iudicari & damnari præſumptum eſt: quod nunquam deceſſorum noſtrorum temporibus factum fuiſſe traditum eſt, penitus * abdicamus. Et ne vlterius præſumatur fieri, per quodlibet Spiritus ſancti iudicium interdicimus: quia ad iudicium vocari mortuus non poteſt, cum perſona quæ ad iudicium vocatur, ideo vocetur, vt aut fateatur obiecta, aut conuincatur obiectis. Et omnibus patet quia mortui cadauer pro ſe nec reſpondere, nec ſatisfacere poteſt.

* *alias* septimi

* *alias* abrogamus.

II.

Epiſcopi & presbyteri, & reliquus clerus, qui eidem Synodo interfuerint, quia ipſi veniam petentes, coactos ſe terroris metu ac formidine interfuiſſe confeſſi ſunt prece ſanctæ Synodi eis indulſimus, ſtatuentes & decernentes vt nullus futuris

ANNO CHRISTI 904. turis temporibus episcopis vim inferre, vel eos temere lacerare præsumat, quatenus cum ad Synodum conuenerint, libere eis tractare, & statuere liceat, quæ sanctorum patrum canonica censura decreuit. Nullusque eos lacerare, vel sacris Canonibus conceptis absque audientia & iusta examinatione inquietare, facultatibus nudare, aut quoquo modo in custodiam detrudere absque status sui periculo pertentet, dicente Domino: *Nolite tangere christos meos, & in prophetis meis nolite malignari.* Psal. 104. Indignum quippe est, vt sacerdotium senatus præiudicet, cum pateat populum sequendum non esse, sed docendum.

III.

Quia necessitatis causa de Portuensi ecclesia Formosus pro vitæ merito ad apostolicam sedem proiectus est, statuimus & omnino decernimus, vt id in exemplum nullus assumat; præsertim cum sacri Canones hoc penitus interdicant, & præsumentes tanta feriant vltione, vt etiam in fine laicam eis prohibeant communionem. Quippe quod necessitate aliquoties * indultum est, necessitate cessante in auctoritatem * summam non est permissum. Sed neque de gradu ecclesiastico synodice eiectum, & non canonice restitutum, ad altiora proiuehere vllus præsumat, prout de Bonifacio primo de subdiaconatu, postmodum de presbyteratu depositum popularis manus agere præsumpsit. Si quis vero, cuiuscumque sit ordinis vel potestatis, contempto Deo, & calcatis sanctorum patrum statutis, id quoquo modo tentauerit, non solum apostoli-

* inductum
* sumi

Bonifacii electio improbatur.

co iudicio anathemate feriatur, sed etiam imperialem indignationem experiatur, quatenus sanctæ ecclesiæ status inuiolabiliter persistat, & iniquorum præsumptio accipiat vltionem. ANNO CHRISTI 904.

IV.

Restituuntur ordinati a Formoso.

Episcopi igitur seu presbyteri atque diaconi, nec non & subdiaconi, ceterique alterius ordinis sanctæ sedis apostolicæ, qui ab eodem venerando papa Formoso canonice consecrati, & pro quorumdam libitu temere deiecti sunt; in proprios ordines & gradus communi sanctæ Synodi consultu reducimus, perpetuoque robore ac canonica censura stabilitos Deo auctore decernimus.

V.

Reordinationes, seu rebaptizationes, & sedium mutationes sancti patres in Africano Concilio congregati omnimodis interdixerunt: quos secuti & nos interdicimus, statuentes, ecclesiæ, cui regulariter præpositi, perpetuo consistant; nec eis sine canonicæ auctoritatis publica censura eiectis, alii ordinentur, & ecclesia diuisionem sustineat: sed secundum quod sancti patres statuerunt, vnusquisque episcopus suæ ecclesiæ curam habeat, & ecclesiasticarum rerum potestate potiatur, ne quoquomodo scissuram sancta patiatur ecclesia, quia nec militibus Christum crucifigentibus eius tunicam scindere permissum est.

VI.

Probatur vnctio Lãberti, Be-

Vnctionem itaque sacri chrismatis in spiritualem filium nostrum dominum videlicet Lamber-

Anno Christi 904. tum excellentissimum imperatorem actam, perpetua stabilitate, dignitatibus decoratam, firmam & in æternum stabilitam esse, sancto suffragante Spiritu, decernimus. Illam vero barbaricam Berengarii, quæ per surreptionem extorta est, omnimodis abdicamus. Consignationes autem sacri chrismatis & olei, vel quæque pro statu ecclesiæ gessit, firma & immutilata, vt omni tempore permaneant, apostolica auctoritate sancimus.

rengarii vero reiicitur.

VII.

Ea siquidem quæ de ipso prænominato Concilio scripta esse noscuntur, quoniam irrita, & contra canonicam auctoritatem præsumpta sanxistis: decernimus vna cum consultu omnium vestrum, si placet, igne crementur, sicut de latrocinali Ariminensi Synodo & Ephesina secunda scriptum continetur: & de his quæ contra sanctissimum papam Leonem ab hæreticis acta sunt, & secundum quod tempore domni Hadriani iunioris papæ synodali Conuentu illa, quæ contra domnum Nicolaum beatissimum papam Constantinopoli nequiter acta fuerant, igne cremata in sancta Romana ecclesia constat fuisse.

Igni damnatur Concilium Romanum sub Stephano.

VIII.

Sergium, Benedictum, atque Marinum dudum presbyteros sanctæ Romanæ ecclesiæ, seu Leonem, Paschalem, & Ioannem dudum diaconos sanctæ sedis apostolicæ iuste & canonice damnatos, & a gremio sanctæ Dei ecclesiæ sequestratos si aliquis homo, sacratissimis auctoritatibus fractis, illos inter ecclesiasticos viros, nobis inconsultis, habe-

Sacrilegi condemnati.

re voluerit, aut in ipsos gradus, quibus canonica auctoritate priuati sunt, reducere quoquo modo aliquando maluerit, siue eos sacerdotes vocare, aut habere tentauerit, sciat se fore anathemate percussum a Patre, Filio, sanctoque Spiritu, tamquam qui sanctorum Canonum violator extiterit. ANNO CHRISTI 904.

IX.

Violatores namque seu corruptores sacri tumuli eiusdem domni Formosi papæ, qui sub fœdere conspirationis ad capiendum thesaurum, corpus illius trahentes in fluuium Tiberim iactare non timuerunt: diuina auctoritate, synodalique nostro consultu, nisi resipuerint, sint a sanctæ Dei ecclesiæ liminibus separati.

X.

Iubentur interesse legati tumultus tantum vitandi causa.

Quia sancta Romana ecclesia, cui Deo auctore præsidemus, plurimas patitur violentias, pontifice obeunte, quæ ob hoc inferuntur, quia absque imperatoris notitia, & suorum legatorum præsentia, pontificis fit consecratio, nec canonico ritu & consuetudine ab imperatore directi intersunt nuntii, qui violentiam & scandala in eius consecratione non permittant fieri: Volumus id vt deinceps abdicetur, & constituendus pontifex conuenientibus episcopis & vniuerso clero eligatur, expetente senatu, & populo, qui ordinandus est, & sic in conspectu omnium celeberrime electus ab omnibus, præsentibus legatis imperialibus, consecretur. Nullusque sine periculo iuramentum vel promissiones aliquas noua adinuentione ab eo audeat extorquere, nisi quæ antiqua exigit consuetudo, ne

ANNO CHRISTI 904. ecclesia scandalizetur, vel imperatoris honorificentia minuatur.

XI.

De patriarchio expilando praua consuetudo. Quia scelestissima etiam consuetudo inoleuit, vt obeunte sanctæ Romanæ ecclesiæ sedis pontifice, ipsum patriarchium deprædari soleat; & non solum in ipso sancto patriarchio, sed etiam per totam ciuitatem & suburbana eius talis bacchatur præsumptio: nec non quia & id inultum hactenus neglectum est, adeo vt omnia episcopia eadem patiantur vniuscuiusque ecclesiæ obeunte pontifice: quod ne vlterius præsumatur, omnimodis interdicimus. Quod qui facere præsumpserit, non solum ecclesiastica censura, sed etiam imperiali indignatione feriatur.

XII.

Pernicioſa inoleuit consuetudo, vt iudex publicus vel minister peccata populi, quæ ab episcopis sunt inquirenda quibus animarum solicitudo commissa est, quasi inquirenda vendant, & ea occasione licenter scelesta vita augmententur; & si in proprietate ecclesiæ vel clerici feminas inueniant, adulteras infamant, comprehendunt, dilaniant, donec domini earum vel parentes eas redimant, pro quo consanguinei earum in non modicam deueniunt paupertatem: & eo ordine liberius post venditionem fornicari non metuunt, dicentes nihil pertinere ad episcopum, quæ a publico examinata dinoscitur & redempta: quod omnino irregulariter inoleuisse manifestum est. Habeant igitur episcopi singularum vrbium in sua diœcesi li-

beram potestatem adulteria & scelera inquirere, vlciſci, & iudicare, ſecundum quod Canones cenſuerunt, abſque impedimento alicuius. Et cum opus fuerit, ad comprimendos rebelles & contemptores publicum placitum conuocent, non ad præiudicandum, ſed potius ad ea quæ Deo placita ſunt, & ſaluti animarum conueniunt, proſequendum. ANNO CHRISTI 904.

NOTA.

[1] *Concilium.*] Inter decimumquartum & decimumquintum capitula in codice Antonii Auguſtini, teſte Baronio, interpoſita leguntur duodecim capitula alterius cuiuſpiam Concilii, quæ ob venerandam antiquitatem digna ſunt meo iudicio quæ hoc loco edantur & ſubiiciantur.

CANONES CONCILII ANONYMI EX ANTONII AVGVSTINI CODICE.

I.

VT comes inter honores ſuos rapinam exercitus legi ſubiiciat.

II.

Vt imperiales homines ad colloquium ſiue ſeruitium imperatoris properantes ſuis ſtipendiis ſint contenti.

III.

Vt nullus comitum * arimannos in beneficia ſuis hominibus tribuat.

* *f. legendum* heriman-nos. *vox Franca, frequēs. talib. 3. capitul. cap. 14. 18. 55. 67. 68. & ibi a ſcholiaſte pro tributo vſurpari ponitur, ſed hic pro perſona.*

IV.

Vt homines comitum nullatenus in domibus arimannorum reſideant, ſed domos reipublicæ inſtaurent, ibique reſideant.

V.

Vt ſcriptoribus publicis nullatenus interdica-

ANNO CHRISTI 904. * al. vitandi

tur res arimannorum transcribere, si quando eis fuerit opportunum. Quod si occasione * vitandi exercitus, aut placitum, venditæ fuerint, & ipsi eas pendere supersederint, exigatur ab eis vtrumque, sicut ante transcriptionem.

VI.

Vt ipsi arimanni frequentius quam in lege statutum est, ad placitum ire non cogantur, nec a comitibus nec a sculdalisiis.

VII.

Vt bannum missi exercitus imperialis solummodo exigant.

VIII.

Vt pastus imperatoris ab episcopis & comitibus secundum antiquam consuetudinem soluatur. Quod si nouo tempore fiscus comitialis in ius ecclesiasticum conuersus est, augeatur stipendium imperiale ab ecclesia, iuxta quod res publicæ fuerint minoratæ.

IX.

Vt omnis decimatio ab episcopo, vel his qui ab eo substituti sunt præbeatur, nullusque eam ad suam capellam, nisi forte concessione episcopi, conferat. Quod si feciſſe contigerit, primum legibus subiaceat humanis, postea excommunicatione populi constrictus, ad vltimum ipsa capella, quæ magis contentionem quam vtilitatem aliquam præstat, destruatur.

X.

Vt plebes ecclesiæ nullatenus aut comitibus, aut episcoporum vassallis, aut vllis laicis in beneficia tribuantur.

XI.

ANNO CHRISTI 904.

Vt in domibus ecclesiarum, neque missus, neque comes, vel iudex, quasi pro consuetudine, neque placitum, neque hospitium vendicent, sed in publicis vicis domos constituant, in quibus placitum teneant, & secundum antiquam consuetudinem hospitentur.

XII.

Vt singulæ plebes archipresbyterum habeant. propter assiduam ergo populi Dei curam singulis plebibus archipresbyteros præesse volumus, qui non solum imperiti vulgi solicitudinem gerant, verum etiam eorum presbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam iugi circumspectione custodiant, & qua vnusquisque industria diuinum opus exerceat, episcopo suo renuntient; nec obtendat episcopus, non egere plebem archipresbytero. Quod si ipse gubernare valeat, quia est valde idoneus, decet tamen vt partiatur onera sua, & sicut ipse matrici præest, ita presbyteri præsint plebibus, vt in nullo titubet ecclesiastica solicitudo. Cuncta tamen ad episcopum referant, nec aliquid contra eius decretum ordinare præsumant.

CONCILIVM RAVENNATE LXXIV. EPISCOPORVM IN EADEM CAVSA

Formosi & Stephani Romanorum pontificum anno Domini DCCCCIV. celebratum, tempore Ioannis papæ IX. & Lamberti imperatoris.

Prælocutio pontificis.

QVIA diuina inspirante misericordia vestra nobiscum conuenit fraternitas, vt nutu sancti Spiritus, qui suis nun-

Anno Christi 904. nunquam deeſt fidelibus, communi omnium veſtrum conſultu, fratres cariſſimi, ea quæ neceſſaria ſanctæ Dei eccleſiæ præuidimus, vna cum ſpirituali filio noſtro, glorioſiſſimo videlicet imperatore Lamberto & veſtro ſancto collegio, & quæ nociuo ſurculo pullulare conabantur in agro ſanctæ eccleſiæ, canonico ſarculo eradicare ſtudeamus, quæ capitulatim annotata ſunt, ſi omnibus placent, in conſpectu omnium legantur, examinentur, & examinata manibus omnium pro futura memoria roborentur, ne vlli vnquam ſine ſtatus ſui periculo eadem violare liceat, ſed rata & firma in perpetuum conſiſtant ad ſtatum & munimen ſanctæ Dei eccleſiæ, ad ſaluationem omnium fidelium per Dei miſericordiam.

Reſponſio.

Immenſas Deo Saluatori noſtro laudes referimus, qui talem vos ſuæ præfecit eccleſiæ eius opportunitatem decernere, vt omne ab ea zizanium eradicare conemini, prout in hac ſancta Synodo cunctis nationibus apertis declaratur indiciis. Capitula etiam quæ pro generali omnium cautela ad robur & munimen ſanctæ eccleſiæ conſcripta ſunt, ſi veſtræ placet pietati, legantur, qualiter per ea omnes doceamur, quæ obſeruare, vel quæ cauere debeamus, ne in aliquo a regulis ſanctorum patrum (quod Deus auertat) deuiare inueniamur.

CAPITVLA.

I.

Si quis ſanctorum patrum regulas contempſerit, & glorioſiſſimorum imperatorum Caroli videlicet Magni imperatoris, & Ludouici atque Lotharii, nec non & filii eius Ludouici, quæ de eccleſiaſticis decimis in eorum capitularibus ſtatuta atque ſancita ſunt, non obſeruauerit: & qui dat & qui recipit, auctoritate ſanctæ ſedis apoſtolicæ, & ſanctione ſanctæ Synodi excommunicationi ſubiaceat.

ANNO CHRISTI 904.

Imperator autem ista seruanda proposuit.

II.

Si quis Romanus, cuiuscumque sit ordinis, siue de clero, siue de senatu, seu de quocumque ordine, gratis ad nostram imperialem maiestatem venire voluerit, aut necessitate compulsus ad nos voluerit proclamare, nullus eis contradicere præsumat, & neque eorum res quispiam inuadere, vel deprædari, aut eorum personas in eundo vel redeundo, vel morando, inquietare præsumat, donec liceat imperatoriæ potestati eorum causas, aut personas,* aut per missos nostros deliberare. Qui autem eos inquietare, eundo, redeundo, vel morando, tentauerit, vel eorum quidpiam rerum auferre: postquam per nostram misericordiam se proclamauerint, imperialis vltionis indignationem incurrat.

*f. deest aut per nos,

III.

Vt priuilegium sanctæ Romanæ ecclesiæ, quod a priscis temporibus per piissimos imperatores stabilitum est atque firmatum, ita nunc a nobis firmetur, & diebus nostris, sicut condecet, immutilatum seruetur, & sancta Romana ecclesia mater nostra exaltetur, protegatur, ac defendatur, quoad imperii nostri est.

Pontifex his subiicit ista.

IV.

Approbatur Synodus habita in causa

Vt Synodus, quæ vestris temporibus in basilica beati Petri apostoli pro nonnullis malis eradi-

ANNO CHRISTI 904. candis, & maxime pro causa domni Formosi sanctissimi papæ acta est, vestro imperiali consensu, & venerabilium episcoporum & optimatum vestrorum roboretur, ac perpetualiter stabilita seruetur. Quæ non inuidiæ zelo, sed rectitudinis gratia canonice peracta. Formosi papæ,

V.

Vt tantæ impietates, pro quibus nos ad vos veniſſemus, quas etiam per territoria nostra vidimus in tractationibus, deprædationibus, incendiis, rapinis & violentiis, a vobis diligentissime inquirantur, & prout necesse est legaliter emendentur: quoniam tanto dolore perculsi sumus talia contemplantes, quod magis mori cupieramus, quam talia in nostris diebus * cerniſſemus, de quibus, si emendata non fuerint, vos & nos a summo iudice distincte quæremur. Ideo petimus, & per Christum Dominum adiuramus, vt talia impunita non dimittatis.

* al. creuiſſemus,

VI.

Vt pactum, quod a beatæ memoriæ vestro genitore domino Vvidone, & a vobis piissimis imperatoribus, iuxta præcedentem consuetudinem factum est, nunc reintegretur, & inuiolatum seruetur.

VII.

De locis autem atque rebus, quæ in eodem pacto continentur, præcepta nonnulla illicita facta sunt, quæ petimus vt in eadem Synodo terminentur, & quæ non recte facta præcepta sunt, corrumpantur.

VIII.

Vt patrimonia, seu suburbana, atque massæ &

colonitiæ, nec non ciuitates quæ contra rationem, quasi per præcepta largita sunt, petimus reddantur, ipsaque ..... ANNO CHRISTI 904.

IX.

Vestræ igitur maiestati non manet incognitum qualiter illicitas coniunctiones Romani & Longobardi, simul & Franci, contra apostolicam & imperialem voluntatem facere præsumpsere in territoriis beati Petri apostolorum principis: petimus, vt sicut a vestris antecessoribus imperatoribus prohibitum est, ne quoquo modo fierent, ita amodo vestro Augustali decreto omnimodis prohibeantur, & synodaliter, ne amodo ac deinceps fieri tententur, in perpetuum firmiter statuatur atque firmetur.

X.

De hoc sane præ omnibus condolemus, quia ad tantum apostolicum culmen gratia Christi prouecti, cum ecclesiam Domini Saluatoris, quæ Constantiniana vocatur destructam cerneremus, direximus pro illius aliqua restauratione ad trabes incidendas; sed qui directi sunt a nobis, quæ necessaria erant, ob malitiosorum hominum infestationem, facere nullo modo valuerunt. Super quibus omnibus, carissime fili, videte nobiscum, & quantum sit indecens, quantamque violentiam sancta mater Romana ecclesia sit passa, medullitus considerate: & vt amodo & deinceps vestro imperiali studio ad optatum vigorem perducatur, sicut dilectissimus eius filius & imperator sublimissimus, operam date. Sed hoc scire vos volu-

In quem statum redacta Romana ecclesia.

ANNO CHRISTI 904. mus, quoniam sancta Romana ecclesia tantum est ad nihilum deducta, quod & eleemosynæ, quæ pauperibus pro sospitate vestri imperii distribui solebant, & stipendia clericorum ac famulorum eius omnimodis sunt euacuata: pro quibus vero ad stabilitatem imperii vestri magis vos oportet cum vestris fidelibus prudenter tractare, vt sicut prædiximus, alicui restaurationi ipsius, quæ nimium est afflicta, operam detis.

His lectis, papa ad episcopos conuersus sic perorat:

Quia vestra omnium fraternitas concordi voce sibi placere profitetur quæ Christi Dei nostri gratia inspirante præfiximus: hortamur vt secundum debitam solicitudinem commissæ sibi a Deo ecclesiæ curam vnusquisque vestrum agere studeat, & gregem Christi sanguine redemptum bonis exemplis ac salutaribus documentis instruat, habens semper præ oculis illum tremendum iudicem, qui suum sacratissimum sanguinem pro omnibus fudit, vt cum ante ipsius tribunal steteritis, vnicuique vestrum dicat: *Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium domini tui.* Matth. 25.

Cumque Deo auxiliante ad propria veneritis, ieiunium indicite, litaniam celebrate, rogantes & obsecrantes pium & misericordem Dominum, vt furorem mitiget, iram a populo auertat, pacem tribuat, schismata & seditiones comprimat, discordiam auferat, retroacta peccata tergat, & miserando aboleat; quatenus indultis omnibus delictis misericordiam rogantibus largiatur, & ad protectionem & exaltationem sanctæ suæ ecclesiæ spiritualem filium nostrum, excellentissimum scilicet imperatorem Lambertum, conseruet, & superbarum gentium illi colla subiiciat sua potenti dextera Iesus Christus Dominus noster, cui est cum Patre & Spiritu sancto honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

NOTA.

[a] *Concilium.*] Huius Concilii Rauennatis meminit Sigebertus anno 309. his verbis: *Hic etiam ad confirmandam Formosi ordinationem, quem Stephanus papa deposuerat, Synodum 74. episcoporum præsentibus Francorum archiepiscopis & rege apud Rauennam statuit; & coram eis combusta est Synodus, quam Stephanus in damnationem Formosi fecerat.* Acta Synodi ex codice Antonii Augustini Romam misso descripsit Baronius anno 904. num. 16. Qua de causa Ioannes pontifex Roma decedens Rauennam profectus fuerit, ibique pro abrogatione rerum gestarum per Stephanum prædecessorem aduersus Formosum Concilium plenius celebrauerit, supra dictum est in vita Ioannis IX.

VITA BENEDICTI PAPÆ IV.

Anno Christi 905.

Benedictus IV quando papa factus, & qualis?

BENEDICTVS IV. natione Romanus post interregnum vnius diei surrogatus est Ioanni IX. anno Christi 905. tempore Lamberti imperatoris. Munificentissimus erga pauperes, viduas & orphanos, inter horum temporum pontifices tamquam sidus quoddam lucidum emicuit. Anno pontificatus sui tertio, qui est Christi 907. ex hac vita migrauit, sepultusque est apud sanctum Petrum iuxta aditum, quo itur ad sanctum Gregorium, vbi & sepulcrum eius exornatum fuit epitaphio, quod ex Manlio exscriptum habet Baronius prædicto loco.

VITA LEONIS PAPÆ V.

Anno Christi 907.

Leo V. quando papa factus?

LEO V. patria Ardeatinus subrogatus est in locum Benedicti quarti anno Domini 907. tempore Lamberti imperatoris. Cumque quadraginta dies ecclesiam gubernasset, pulsus a pontificatu, detrusus est in carcerem per Christophorum sedis apostolicæ inuasorem, anno eodem haud dubie quo pontificatum adeptus fuit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

VITA
CHRISTOPHORI PAPÆ.

Anno Christi 908.

CHRISTOPHORVS inuasor sedis apostolicæ pari modo ab inuasore Sergio pontificatu deiicitur, quo ille prædecessorem suum Leonem quintum legitime electum sede sua amouerat. Nam cum septem menses sedem pontificiam tenuisset, deiectus est e sede violenter per Sergium, strictusque vinculis & in carcerem trusus, per vim inductus vitam & habitum monasticum suscepit. Christophorus sedis inuasor & pontifex.

VITA
SERGII PAPÆ III.

SERGIVS ille nefandus Adelberti Tusciæ marchionis armis potentissimis fretus, homo vitiorum omnium seruus, omniumque facinorosissimus, qui vna cum Stephano sexto in Formosum papam supra modum sæuierat, sedem Christophori, non Formosi, vt memoria lapsus asseruit Luitprandus, inuasit, adeoque ab omnibus non legitimus pontifex; sed inuasor sedis apostolicæ est habitus. Ex presbytero, non ex diacono, vel episcopo, vt habent Luitprandus & Sigebertus, factum esse pontificem indicant acta Concilii Romani sub Ioanne IX. celebrati. Ambitione sedis apostolicæ ad Francos se contulit, ait Sigebertus, & eorum auxilio Christophorum inuasorem capiens, & in carcerem trudens, latenter Romam ingressus, papatum inuasit, & Romanos minis ac terroribus perpulit, vt omnes ordinationes Formosi irritas haberent. Eumdem etiam ordinatos a Formoso papa exordinasse, nouasque eorumdem ordinationes superinduxisse, testatur Auxilius apud Sigebertum in dialogo, quem hoc tempore contra intestinam discordiam Romanæ ecclesiæ de ordinationibus & exordinationibus Romanorum pontificum, aliorumque ab iis ordinatorum, scripsit. Ne quis vero pusillanimis ex hoc facto scandalum accipiat, meminerit, patrata esse hæc ab inuasoribus & in- Sergius inuasor sedis apostolicæ. Christophorum deposuit. An factum Sergii priuilegio &

auctoritati eccl. fiæ præiudicet.

truſis, pontificis nomen vſurpantibus, & illegitime thronum apoſtolicum inuadentibus, quique cenſura eccleſiæ non tam apoſtolici, quam apoſtatici erant nominandi: qui autem legitime creati ſunt Romani pontifices, vt Ioannes nonus, iſta vehementer ſunt execrati. Vnde non eſt mirandum, quod Sergius cum Stephano ſedis apoſtolicæ inuaſore potentiſſimo, ea quæ ſacris legibus inconceſſa ſunt, tentauerit & vſurpauerit. Alienorum inuaſor, graſſator eſt; at quis ab iſto iuſta legitimaque omnia requirat? Et licet, quod mirandum eſt, Sergius talis fuerit, & ad ſacrilegium nefandum turpiſſimam impudicitiã addiderit, & ex Marozia, nobiliſſimi illius ſcorti Theodoræ, de qua ex Luitprando libro ſecundo capite decimotertio infra ſæpius, filia, filium Ioannem nomine procreauerit, tamen eo honoris & reuerentiæ fideles omnes, præſertim longe poſiti Boreales populi, proſequebantur Romanam eccleſiam, vt quemcumque in ea ſedentem audirent nomine tenus pontificem, eumdem, mirum dictu, nulla habita diſcuſſione eius ingreſſus, vt Petrum colerent. Nam ab hoc Sergio Colonienſem & Hamburgenſem pallia accepiſſe teſtatur Crantzius libro 3. hiſtoriæ eccleſiaſticæ cap. 1. Bremenſem eccleſiam a poteſtate & iuriſdictione Colonienſis, aliter quam auctoritate Formoſi papæ in Concilio Triburienſi ſtatutum fuerat, plane exemptam fuiſſe ſcribit Adam lib. 1. cap. 42. Vnde nemo non intelligit, quanta prouidentia eccleſiam vniuerſam Deus optimus regat & gubernet, quæ cum meretricum arbitrio inflammaretur, omnia mala & ſcandala increbreſcerent, magnoque ſchiſmate ſcindenda metueretur, eamdem ab hæreſi & ſchiſmate omni ita defenderit, vt potius omnes vbique gentium fideles eidem fidei vinculo & obedientiæ fœdere iuncti perſiſterent, firmiterque adhærerent. Poſtquam triennio ſedem inuaſam occupaſſet, defunctus eſt anno Domini 910. vt infra patebit ex initio pontificatus Ioannis X.

Sergius impudicus.

Prouidentia Dei erga eccleſiam.

LEGES

ANNO CHRISTI 905. vel 906.

LEGES ECCLESIASTICÆ

EDOVARDI SENIORIS REGIS ANGLIÆ, & Guthurni regis Danorum in Eastanglia, *&c.* ab Aluredo Magno & Guthurno regibus primum conditæ, & nunc denuo ab Edouardo filio eiusdem Aluredi & Guthurno fœdus ineuntibus, Intingfordæ vt videtur, confirmatæ.

TITVLI LEGVM ECCLESIASTICARVM.

I. *De pace ecclesiæ.*
II. *De apostatis.*
III. *De correctione ordinatorum, id est, sacris initiatorum.*
IV. *De incestu.*
V. *De rei capitalis damnato confessorem desiderante.*
VI. *De decimis & censu ecclesiæ detentis.*
VII. *De iis qui die dominico sua negotia agunt.*
VIII. *De ieiuniis.*
IX. *De iureiurando & ordalio.*
X. *De membro truncato post tertium diem subueniendo.*
XI. *De sagis, ariolantibus, peierantibus,* &c.
XII. *De iis qui sacris initiantur, & de peregrinis.*

Proœmium.

HÆC ea sunt senatusconsulta ac instituta, quæ primo Aluredus & Guthurnus reges, deinde Edouardus & Guthurnus reges, illis ipsis temporibus tulere, cum pacis fœdus Daci & Angli ferierunt, ac sese mutuo amplexi sunt, quæque postea a sapientibus recitata sæpius, atque ad communem regni vtilitatem aucta, atque amplificata sunt.

Ante omnia, Deum vnum spreto omni ac repudiato cultu barbaro, auguste sancteque venerandum proposuerunt; tum leges humanas (propterea quod pro explorato haberent nolle sine his quamplurimos aut in officio contineri suo, aut ecclesiasticæ morem gerere disciplinæ) conscribendas curarunt, easque Christo cum rege communes promulgarunt, his vt eorum coerceretur temeritas, qui episcopi imperata obire noluerint.

LEGES ECCLESIASTICÆ.

I.

Hoc igitur primo decreuerunt, vt ecclesiæ pax intra

ſuos parietes, eaque, quæ eſt manu regis tradita, tranquillitas, pie, inuiolateque ſeruentur.

II.

Porro autem ſi quis Chriſtianam fidem exuerit, adeoque dictis, aut factis cultum promouerit barbarum, capitis æſtimatione, mulcta, aut ipſa legis violatæ pœna, prout ipſa feret facti ratio, culpa penſator.

III.

Si quis ſacris initiatus clepſerit, dimicarit, peierarit, aut fornicatus fuerit, capitis æſtimatione, mulcta, aut legis violatæ pœna, pro ipſa delicti ratione compenſato: Deo ſaltem, prout ſe regulæ habuerint eccleſiaſticæ, faciat ſatis, atque in cuſtodiam, ni fideiuſſores admouerit, coniicitor. Sacerdos ſi in diebus feſtis, aut ieiuniis populo indicendis errauerit, 30. ſolidis, ſi quidem id inter Anglos euenerit, mulctator: ſin idem in Dacis acciderit, ſeſquimarcam pendito. Sacerdos ſi ad dies in hoc condictos oleum non pararit ſacroſanctum, aut baptiſma, cum vſus fuerit, denegarit, inter Anglos mulctator, in Dacis autem legis violatæ pœnas luito, oras nimirum duodenas numerato. Si quis ſacris initiatus capitale quidquam perpetrarit, capitor, vt tandem epiſcopo criminis admiſſi pœnas dependat.

IV.

Præterea autem ſapientibus viſum eſt, vt qui fœdo ſe polluerint inceſtu, eorum qui fuerit ſuperior rex habeat, inferiorem epiſcopus, ni citius cumulate Deo & hominibus compenſarint, & quod fuerit eis ab epiſcopo indictum, confecerint. Si duo fratres germani, aliive ſanguinis neceſſitate iuncti cum vna eademque vxore rem habuerint, capitis æſtimatione, mulcta, aut legis violatæ pœna, prout æquum fuerit, ipſaque feret facti ratio, compenſanto.

V.

Si quis rei capitalis damnatus, ſua ingenue ſacerdoti peccata confiteri cupiuerit, id ei conceditor. Omnes autem ſtudioſe ac ſedulo iura omnia diuina prouehunto, ita vti diuinam miſericordiam conſequantur, atque has a ſapientibus irrogatas ſontibus pœnas declinent.

VI.

Dacus ſi decimas non dederit, legis violatæ pœnas ſoluito, Anglus mulctator: Dacus ſi debitum Romæ num-

mum retinuerit, legis violatæ pœnam ſubito, Anglus mulcta afficitor. Dacorum quiſquam ſi ad candelas nummum non dederit, iuris violati pœnas luito, Anglus plectitor. Dacus ſi iuſtam nomine aratri eleemoſynam non ſoluerit, ruptæ legis pœnam dependito, Anglo autem, ſi quid delinquitur, mulcta irrogator. Dacus ſi iura, aut officia quæcumque diuina ſuppreſſerit, aut retinuerit, legis violatæ pœnam dependito, Anglus mulctator. Si quis contumaciter obſiſtendo alium iura atque officia diuina petentem vulnerarit, capitale eſto: Sin mortem obtulerit, ab omni legis patrocinio deſtitutus habetor, eumque omnes iuſtitiæ cultores vel inuitum ac læſum capiunto. Atque ſi eum ſuapte culpa iuri diuino aut regio ſe opponentem morte occubuiſſe liquido confirmetur, propterea ne quidquam penditor.

VII.

Dacus ſi die dominico quidquam fuerit mercatus, re ipſa, & oris præterea duodecim mulctator, Anglus 30. ſolidos numerato. Liber ſi die quocumque feſto operis quidquam fecerit, aut ſeruituti ſubiaceto, aut mulctam, legiſque violatæ pœnam dependito: ſeruus vapulato, aut precio virgarum metum redimito. Dacus ſi ſeruo ſuo inuito opus addixerit die quocumque feſto, rupti iuris pœnam dato, Anglus mulcta afficitor.

VIII.

Liber ſi indictum ieiunium cibo ſumpto diſſoluerit, & mulcta, & ipſa legis violatæ pœna plectitor, ſeruus vapulato, aut precio redimito.

IX.

Porro autem feſtis diebus omnibus, & legitimis ieiuniis ordalium nullus ingreditor, neve ad iuſiurandum addicitor. Dacorum ſi quis contra fecerit, legis violatæ pœnas dato, Anglus mulcta plectitor.

Nemo, quoad eius fieri poterit, cuiuſcumque ſceleris admiſſi conſcius, die dominico morti obiicitor, verum comprehenſus, vſque dum dies feſtus tranſierit, tenetor.

X.

Si cui membrum corporis ſceleris admiſſi cauſa præcidatur, iſque tres noctes ſuperſtes fuerit, quiſque deinceps

impune, impetrata tamen ab episcopo venia, aut eius vulneri medicinam, aut animo consolationem adhibeat.

XI.

Sagæ, ariolantes mulierculæ, periurioſæ, pestiferæ, & meretrices fœdæ, ac flagitioſæ, ſicubi deprehendantur, a finibus regni, vt pura & integra plebs ſit, relegentur, aut in regno, ni ab illa mente deſtiterint, & accumulatius compenſarint, male pereunto.

XII.

Si quis ſacris initiatus, incolave, in iis quæ ad fortunas, vitamve eius ſpectarint, decipiatur, tum ei nationis illius rex, aut ſatrapes & episcopus loco cognatorum, & patroni ſunto, ni is aliunde habuerit. Fraudator vero, prout feret maleficii ratio, Deo & regi ſatisfacito, aut graues, qui eſt regionis illius princeps, ſceleris admiſſi pœnas repetito.

Deſiderantur nonnulla.

CONCILIVM TROSLEIANVM APVD TROSLEIVM IN PAGO SVESSONICO

ANNO CHRISTI 909.

ab Heriueo Rhemenſi archiepiſcopo, eiuſque ſuffraganeis celebratum die VI. Kalendas Iulias, anno Chriſti DCCCCIX. Sergii papæ III. anno II. Caroli Simplicis regis XVII.

TITVLI CAPITVLORVM.

I. *De honore & cultu eccleſiarum Dei.*
II. *De ſtatu regni, & fidelitate regis.*
III. *De regulari ſtatu iam pene collapſo.*
IV. *De ſacrilegis, & eorum damnatione.*
V. *De vexatione, & inhonoratione ſacerdotum.*
VI. *De dotibus & decimis eccleſiarum, & de cenſu pro eis non exigendo.*
VII. *De rapinis.*
VIII. *De raptis, & occultis nuptiis, & inceſtis.*
IX. *De acceſſu, & frequentatione, ac cohabitatione presbyterorum & clericorum cum feminis.*
X. *De fugiendo luxuriam.*
XI. *De periuriis cohibendis.*
XII. *De diſcordantibus, iracundis, & litigioſis.*
XIII. *De homicidis & mendacibus.*
XIV. *De non diripiendis eccleſiæ rebus defuncto epiſcopo.*
XV. *Epilogus ad epiſcopos, & generaliter ad omnes.*

ANNO CHRISTI 909.

PRÆFATIO.

SANCTVM, & Deo auctore celebratum, generaliter & sine vlla exceptione Nicænum præcipit Concilium, vt omnibus simul episcopis prouinciæ congregatis discutiantur quæstiones necessariæ, & quod regulariter omnibus placuerit in commune, hoc omnes tam metropolitani, quam ceteri sequantur episcopi. Simili modo & Antiochenum Concilium, si quæ sunt agenda, peragere iubet prouinciales episcopos sui consilio metropolitani, & metropolitanum consilio coepiscoporum prouincialium, sicut est ibidem designatum. Et hoc non solum in causis quorumlibet fieri præcipit: sed etsi forte inter ipsos, inquit, episcopos quæstio de quolibet negotio orta fuerit, primas prouinciæ iudices episcopos dare debebit. Leges quoque Romanæ, & beatus papa Gregorius multoties horum iudicio cognita veritate contentiones inter ecclesiasticos viros, vel quoslibet cum ecclesiasticis personis, salubrem demonstrat finem accipere debere: ita tamen, vt in omnibus quid antiqua habeat auctoritas requiratur. Vnde anno dominicæ incarnationis DCCCCIX. indictione XII. VI. Kalendas mensis Iulii, conuenerunt venerabiles patres ac doctores ecclesiæ, Heriueus videlicet sanctæ metropolis Rhemorum archiepiscopus, totius plebis Dei famulus, & coepiscopi Rhemensis diœceseos, quorum nomina subter tenentur adscripta, in pago Suessonico, in loco Trosleio, de statu sanctæ ecclesiæ, ac totius regni vtilitate tractaturi: & facta solenniter salutatione, omnibusque, vt mos est, ordine residentibus, archiepiscopus sic exorsus est.

Conc. Nicæn. Can. 5.

Conc. Antioch. Can. 9. & 14.

Quoniam per aliquot annos, partim infestatione Paganorum, partim etiam grauissimis regni perturbationibus, ac quorumdam falsorum Christianorum infestationibus præpediti, iuxta decreta Canonum nequiuimus congregari: nunc quia, annuente Domino, nobis congregandi facultas iuxta decreta Canonum data est, cum Dei gratia conuenientibus nobis in vnum, cooperante eo in cuius congregamur nomine, & qui habitare facit vnanimes in domo, primo nobis & ante omnia necessarium est seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis, vt vnum sentiamus, &

Allocutio Heriuei archiepiscopi.

vnum in Christo omnes dicamus, & secundum salutaria dicta martyris Cypriani seruetur a nobis caritas animi, honor collegii, vinculum fidei, concordia sacerdotii. & vt attendentes regulares constitutiones patrum nostrorum, a metropolis suæ quisque regulari consuetudine non abducatur. Et quia secundum definitionem canonicam perfecta debet haberi Synodus, in qua cum suis est suffraganeis metropolitanus, expedit atque condecet, vt quidquid boni, præueniente gratia, a qua est omne datum optimum, & omne donum perfectum, mente concipere & ore proferre valuerimus, eadem subsequente, sine qua nihil boni implere possumus, ad finem vsque perfectum opere perducere satagamus. Oportet igitur vt quamprimum Christianæ religioni iam labanti, iamque velut in præcipiti vergenti, ac mundo in maligno posito vestro consilio & auctoritate episcopali succurratis. Videtis quam sit euidens furor Domini, & manus eius ad feriendum extenta. Ecce enim quotannis, ex quo terram nostram ex parte ægra sterilitate damnatam aspicimus, quibus cladibus populus quotidie intereat videmus. Depopulatæ vrbes, destructa vel incensa monasteria, agri in solitudinem sunt redacti. ita vt vere possimus dicere quia peruenit gladius vsque ad animam. Vsque ad animam denique gladius peruenit, cum iusto Dei iudicio amissis exterioribus bonis, & exhausto flagellis atque afflictionibus corpore, ipsa virtus animæ lassata deficere videtur, & quasi nihil vitale in illa reseruatur. Non hæc certe casu aliquo, aut e subita temporum vel elementorum mutatione contingunt, quia scriptum est: *Nihil in terra sine causa fit, & de humo non egreditur dolor.* Iob. 5. De humo quippe dolor non egreditur, quia, vt beatus Gregorius dicit, nequaquam pœna de ea nascitur creatura quæ percutit, sed de ea quæ peccando vim percussionis extorsit. Ecce enim cernimus, quod ad correptionem nostram expectatus imber arente terra frequenter suspenditur, caliginosus aer inardescente sole siccatur, mare procellis intumescentibus sæuit, & alios ad transmeandum susceptos intercipit, aliis desideratum iter erecta in cumulum vnda contradicit: terra non solum germine fecunditatis imminuitur, sed etiam semina accepta consumit. In quibus nimirum cunctis patenter

ANNO CHRISTI 909.

ANNO CHRISTI 909. adspicitur hoc, quod quidam sapiens de Domino testatur dicens: *Pugnabit pro eo orbis terrarum contra insensatos.* Sap. 5. De humo dolor non egreditur, quia elementum insensibile non ex sua natura, sed pro meritis hominum ad affligendum peccatores excitatur. Et propheta de Domino dicit: *Si erit malum in ciuitate, quod Dominus non fecit:* & ipse Dominus de se per Esaiam dicit: *Ego Dominus faciens pacem,* Amos 3. Esa. 47. *& creans malum*, hoc est otium & bellum. Hic enim malum non pro boni contrario, sed medium quiddam, id est afflictionem significat. quæ vtique a Domino fit, quia eo permittente peccanti populo subterducitur: vt qui in pace Deum sequi noluerunt, saltem percussionibus attriti metuant & conuertantur, iuxta quod scriptum est: *Sola* Esa. 28. *vexatio intellectum dabit auditui.* Nostris potius, & totius populi, quem regere debuimus, peccatis ista fiunt, quoniam iniquitates nostræ multiplicatæ sunt super caput, & delicta nostra creuerunt vsque ad cælos. Fornicatio & adulterium, sacrilegium & homicidium inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. Sanguis quippe sanguinem tangit, cum peccator malis suis grauius aliquod malum adiungit, nec vllum prauis actibus terminum indicit, sed iuxta Apostolum in peius quotidie proficit. Et pene est vt cum propheta Esaia ingemiscamus, dicentes ad Dominum: *Quare, Domine, errare nos fecisti de viis tuis? induraſti* Esa. 63. *cor nostrum ne timeremus te? facti sumus sicut in principio, cum non dominareris nostri, neque inuocaretur nomen tuum super nos.* Cum enim Deus peccatores homines qui non solum peccant, sed etiam perseuerare in peccatis eligunt, cum, inquam, tales iusto iudicio deserit, eosque post prauitatem mali sui cordis abire permittit, quasi ipse eos errare facit, quos nequaquam misericorditer, vt conuertantur, occulta inspiratione præueniens tangit. Et sicut primi homines nulla lege, nullis disciplinis, nullo saltem timore prohibebantur male agere; sed libere ventri, & delectationibus oculorum, ac ceteris vitiis seruiebant: ita nunc posthabito humanarum vel diuinarum legum timore, contemptis edictis episcopalibus, vnusquisque quod vult agit. potentior viribus infirmiorem opprimit, & sunt homines sicut pisces maris, qui ab inuicem passim deuorantur, ac calcata iniquitate abundat ac conualescit iniqui-

tas. Hinc est quod videmus per totum mundum rapinas pauperum, deprædationes rerum ecclesiasticarum. Hinc sunt assiduæ lacrymæ, pupillorum luctus: ita vt iam clamor talium, sicut Sodomorum, ascendat ad cælum, & fiat quod per Psalmistam voce Domini dicitur: *Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus.* Omnis pene ordo, omnisque status ecclesiæ confusus ac temeratus est. Denique, ne nobis parcere videamur, qui aliorum errata corrigere debemus, episcopi dicimur, sed episcopale officium non implemus. Ministerium prædicationis relinquimus, eos qui nobis commissi sunt videmus Deum deserere, & in prauis actibus iacere, & tacemus, nec eis manum correctionis tendimus: sed & si aliquando quædam dicere cœperimus, quæ carnalibus eorum animis valeant displicere, dicunt de nobis quod in euangelio Dominus de sedentibus in Moysi cathedra dixit: *Alligant onera grauia & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea mouere.* Sicque fit, vt nobis tacentibus grex Domini pereat, & per abrupta vitiorum præceps actus luporum immanium morsibus pateat: dumque deest qui eos vitæ vias ingredi doceat, libere per deuia gradiuntur erroris, & impletur in eis, quod per prophetam dicitur: *Zelus apprehendit populum inerauditum.* & alibi: *Idcirco*, inquit, *captiuus abiit populus meus, quia non habuit scientiam.* Pensemus qui vnquam per ministerium linguæ nostræ de peruerso opere conuersi pœnitentiam egerunt, quis luxuriam nostra prædicatione deseruit, quis auaritiam, quis superbiam declinauit. Nobis ergo, qui nomine censemur episcopi, maxima & prope importabilis incumbit sarcina pastoralis officii, dum instet reddenda ratio negotii nobis commissi cum exactione lucri: & dum iam iamque aduentus immineat illius in maiestate terribili, vbi omnes cum gregibus suis venient pastores in conspectum pastoris æterni, augmentum de grege, lucrum de negotio, manipulos de segete allaturi, quid sumus acturi, hic pastores vocati, illic sine ouibus venientes, quæ valeant præsentari? hic ab eo accepto talento ad negotium missi, illic ad Dominum nostrum post negotium redeuntes vacui? hic directi in messem operarii, illic absque manipulis vacuis manibus præsentati? Pensemus ergo

Anno Christi 909.

Psal. 11.

Matth. 23.

Esa. 5.

ANNO CHRISTI 909. ergo necesse est, quam in illo tanto examine rationem sumus reddituri, ne coram omni frequentia exercitus angelici, coramque copiosa electorum multitudine, quod absit, reddamur æternaliter confusi. Ergo considerantes & expauescentes imminens nobis de multorum perditione periculum, congregati simul in nomine Dei omnipotentis, per vnicum filium eius Dominum nostrum Iesum Christum, in virtute sancti Spiritus consulamus nobis, & commisso nobis gregi, ac de statu sanctæ ecclesiæ & regni, ac fidelitate regis nostri, sed & de statu monasteriorum, quorum antiquitus statutus ordo & religio pene deletur, de rapinis quoque & sacrilegiis, nec non de raptis & periuriis, ceterisque flagitiis, sententiam secundum decreta sacrorum Canonum & decretorum episcopalium proferamus. Et talia facientes, aut episcopali ministerio, aut pastorali exhortatione, prouocemus ad pœnitentiam & emendationem, aut impœnitentes, & corrigi nolentes, gladio verbi Dei bis acuto eorum corpora & animas concidamus, & æterno illos anathemate, hoc est alienatione a Christo & ecclesia, tam in præsenti, quam in futuro plectamus, nisi vel modo resipiscant a laqueis diaboli, a quo capti tenentur ad ipsius voluntatem, & conuertantur ad Dominum viuum & verum per aliquam correctionem, & prout possibilitas tulerit, congruam emendationem.

CAPITVLA.

I.

Igitur decreuimus, vt cultus atque honor ecclesiarum Dei in omnibus & ab omnibus religiose custodiatur, & digna reuerentia immunitatibus earum ac ministris exhibeatur. Sed & regem ac principes condecet, vt priuilegia ex antiquo ecclesiis Dei concessa roborent, & stabiliter obseruari iubeant: & quemadmodum ab antecedentibus regibus honoratæ, vel rebus ampliatæ, seu ditatæ fuerunt, ita de cetero sub omni integritate salua æquitatis ratione permaneant. Sacerdotes quoque, & serui vel ancillæ Dei, vigorem ecclesiasticum obtineant, eisque regalis potestas, & illustrium vi-

rorum ſtrenuitas, ſeu reipublicæ adminiſtratores, vt ſuum miniſterium digne exequi valeant, in omnibus rationabiliter & iuſte concurrant. Si enim rex, & ſæculi poteſtates, Dei & eccleſiæ honorem ſeruauerint, per hoc honor & poteſtas illorum augebitur, roborabitur, & ſtabilietur, & victoriæ illis de cælo miniſtrabuntur, & tam ipſi, quam ſucceſſores eorum propter eos, in gloria & dignitate Deo propitio perdurabunt. Sin aliter egerint, & Deum contempſerint, contemnet illos Deus, & deſpicabiles ac miſeros reddet, & de ſolio regni exſufflabit, proiicienturque ſicut puluis a facie terræ, iuxta quod in libro regum legimus de Achab, & ceteris regibus legis Dei tranſgreſſoribus, & ſicut ad Heli principem gentis Hebræorum loquitur Dominus: *Quicumque*, inquit, *glorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Anno Christi 909.

1. Reg. 2.

II.

Et quoniam a nobis ratio exigitur omnium, & principum, & ſubiectorum, ab eo qui ſine acceptione iudicat perſonarum, & pro ipſis regibus regi regum ſumus reddituri rationem, ſermo exhortationis ad veſtram, domine rex, nobis habendus eſt excellentiam. In quo facto pontificalem ſic exerimus auctoritatem, vt non obliuiſcamur regiam a Deo conſtitutam eſſe ſublimitatem, dicente apoſtolo: *Subiecti eſtote regi, quaſi præcellenti.* Sicut enim regalis poteſtas ſacerdotali religioni ſe douote ſubmittit: ſic & ſacerdotalis auctoritas cum omni pietatis officio ſe regali dignitati ſubdere debet, ſicut ſanctus oſtendit papa Gelaſius ad Anaſtaſium ſcribens imperatorem: Duo ſunt, inquit, quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas ſacra pontificum, & regalis poteſtas: in quibus tanto grauius eſt pondus ſacerdotum, quanto etiam pro ipſis regibus in diuino reddituri ſunt examine rationem, *&c.* Ergo quia & rex pro æterna vita indiget pontificibus, & pontifices pro temporalium rerum curſu regali indigent diſpoſitione; a rege obediendum eſt pontificibus recta, ſancta, & iuſta ſuadentibus, & viciſſim a pontificibus obediendum eſt regi pietatis cultui religione, iure, & ſolatio ſeruienti. Hortamur igitur veſtram, domine rex, excellentiam pietati & probitati ſacris, veracibus, &

1. Pet. 2.

Gelaſius epiſt. 10.

ANNO CHRISTI 909. bonis insistere moribus, vt ex eorum inueniaris numero, de quibus canitur in psalmo: *In conueniendo populos in vnum, & reges vt seruiant Domino.* Psal. 101. & vt noueris, quomodo vt homo, quomodo vt rex, seruire debeas Deo. Sic namque beatus ait Augustinus: Rex, quia homo est, seruit Deo viuendo fideliter: quia rex est, seruit leges iusta præcipientes, & contraria prohibentes, conuenienti rigore sanciendo. Epist. 50. & reliqua, quæ latius in epistola ad Bonifacium exequitur. Oportet ergo, vt rex primo interpretetur nomen suum, & id quod dicitur nomine, satagat esse. Rex quippe a regendo vocatur. Debet itaque rex primo vitam suam æquo moderamine regere, & vt quidam sapiens ait, refrenare libidinem, spernere voluptates, iracundiam tenere, ac ceteras animi pestes a se repellere. Tunc vere rex dici, & alios digne poterit regere, cum ipse improbissimis dominis dedecori aut turpitudini parere desierit. post hæc, de pace populi, & quiete ac securitate totius regni conuenit eum solicitum esse. Sit bonis amabilis, malis terribilis: sit releuator oppressorum, consolator pauperum, viduarum & pupillorum defensor. Illud implere satagat, quod Salomon de bono rege dicit: *Rex, qui sedet in solio iudicii, dissipat omne malum intuitu suo.* Prou. 20. Tanta quippe debet esse rex præditus virtutis & iustitiæ auctoritate, vt iniustum vel malum aliquid molientes solo intuitu formidolosæ maiestatis dissipet, ne ad meditatum facinus progredi audeant. Denique quomodo rex secundum beneplacitum voluntatis Dei iuste & fideliter viuere debeat, pauca ex sanctorum patrum collecta sententiis, vestræ, vt dignum est, prospicientes saluti, vobis cognoscenda & facienda proponimus. Vt quid rex dictus sit, & qualis esse debeat, Isidorus in libro sententiarum scribit: Rex, inquit, a recte agendo vocatur. Si enim pie, & iuste, & misericorditer regit, merito rex appellatur: si his caruerit, non rex, sed tyrannus est. Et quamuis antiquitus omnes reges tyranni vocati sint: postea pie, iuste, & misericorditer regentibus, regis nomen inditum est: impie vero, iniuste, crudeliterque principantibus, non regis, sed tyrannicum aptatum est nomen. Vnde & beatus Gregorius ait: Viros sanctos proinde reges vocari in sacris eloquiis didicimus, eo quod recte agant, sensusque proprios be- Lib. 11. Moral. cap. 9.

ANNO CHRISTI 909.

ne regant, & motus resistentes sibi rationabili discretione componant. Recte igitur illi reges vocantur, qui tam semetipsos, quam subiectos bene regendo pacificare nouerunt. Regale vero ministerium specialiter est, populum Dei gubernare & regere cum æquitate & iustitia, & vt pacem & concordiam habeat studere. Ipse enim debet primo defensor esse ecclesiarum & seruorum Dei, viduarum, orphanorum, ceterorumque pauperum, nec non & omnium indigentium. Ipsius enim terror & studium huiuscemodi, in quantum possibile est, esse debet, primo vt nulla iniustitia fiat, deinde si euenerit, vt nullo modo eam subsistere permittat: nec spem delitescendi, nec audaciam male agendi cuiquam relinquat: sed sciant omnes, quoniam si ad ipsius notitiam peruenerit quidpiam mali quod admiserint, nequaquam incorrectum aut inultum remanebit, sed iuxta facti qualitatem erit & modus iustæ correctionis. Vnde oportet, vt ipse, qui iudex est iudicum, causam pauperum ad se ingredi faciat, & diligenter inquirat, ne forte illi qui ab eo constituti sunt, & vicem eius agere debent in populo, iniuste aut negligenter pauperes oppressiones pati permittant. Scire autem & vnumquemque cuiuslibet sit ordinis oportet, quia si de otioso sermone Deo rationem redditurus est, multo magis de ministerio sibi diuinitus commisso. Sed & formam illam sapientis regis, quam in se Iob vir iustus ostendit, studeat imitari. Ait enim: *Cumque sederem quasi rex circumstante exercitu, eram tamen mœrentium consolator. Auris audiens beatificabat me, & oculus videns testimonium reddebat mihi, quod liberassem pauperem vociferantem, & pupillum cui non esset adiutor. Benedictio perituri super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum. Iustitia indutus sum, & vestiui me sicut vestimento & diademate iudicio meo. Oculus fui cæco, & pes claudo, pater eram pauperum, & causam quam nesciebam diligentissime inuestigabam. Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam.* Iob. 29. Hæc illo agente, implebitur in eo quod Salomon ait: *Misericordia & veritas custodient regem; & firmabitur iustitia thronus eius.* Prou. 20. Sicque iustorum & electorum regum imitator effectus, fiet etiam in cælesti regno particeps gloriæ, & consors immortalium præmiorum. Attendant reges quid Sapientia dicat: *Diligite iustitiam, qui iudi-* Sap. 1.

ANNO CHRISTI 909. *catis terram.* Item ibidem: *Audite reges, & intelligite: discite iudices finium terræ: præbete aures vos, qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum. Quoniam data est a Domino potestas vobis, & virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur. Quoniam cum essetis ministri eius, non recte iudicastis, neque custodistis legem iustitiæ, neque secundum voluntatem eius ambulastis. Horrende & cito apparebit vobis Dominus: quoniam iudicium durissimum his qui præsunt fiet. Exiguo enim concedetur misericordia: potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cuiusquam Dominus: nec reuerebitur cuiusquam magnitudinem. quoniam pusillum & magnum ipse fecit, & æqualiter pro omnibus cura est illi.* Ibid. cap. 6. Existunt & alia multa sanctarum scripturarum testimonia regio nomini & officio conuenientia, de quibus pauca ex dictis almi martyris Cypriani decerpta, quantas aduersitates iniustitia regis regno inferat, & quantum iustitia eius regno proficiat, demonstrabunt. Cum enim descripsisset qualiter rex conuersari deberet, subiungit: Qui vero regnum secundum hanc legem non dispensat, multas nimirum aduersitates imperii tolerat. Idcirco enim sæpe pax populorum rumpitur, & offendicula etiam de regno suscitantur, terrarumque fructus imminuitur, & seruitia populorum præpediuntur. Multi & varii dolores prosperitatem regni inficiunt. carorum & liberorum mortes tristitiam conferunt, hostium incursus prouincias vndique vastant, bestiæ armentorum & pecorum greges dilacerant: tempestates aeris, & hemisphæria turbata, terrarum & maris ministeria prohibent, & aliquando fulminum ictus segetes, & arborum flores, & pampinos exurunt. Itemque dicit: Ecce quantum iustitia regis sæculo valet, intuentibus perspicue patet. pax populorum est, tutamentum patriæ, immunitas plebis, munimentum gentis, cura languorum, gaudium hominum, temperies aeris, serenitas maris, terræ fecunditas, solatium pauperum, hereditas filiorum, & sibimetipsis spes futuræ beatitudinis. Attamen sciat rex, quod sicut in throno hominum primus constitutus est, sic & in pœnis, si iustitiam non fecerit, primatum habiturus est. Omnes namque, quoscumque peccatores sub se habuit, supra se in illa futura pœna habebit. Cum ergo tanto ac tali asserente viro, qui cum apostolo Paulo dice- De abusionibus sæculi cap. 9.

2. Cor. 13. re poterat: *An experimentum quæritis eius, qui in me loquitur Christus?* boni regis iustitia tanta & sibi & regno vtilitatis conferat commoda, e contrario vero mali regis prauitas tanta & sibi & regno inferat damna, quanta vobis, rex venerande, in cunctis vestris actibus viuendum est cautela? Oramus igitur, vt hæc placida aure suscipiatis, & monitis placeat vobis inhærere salubribus: quatenus vestris bene, & per vos aliorum iuste modificatis moribus, hac vobis commissa decenter administratione peracta, ab eo qui temporale vobis dedit regnum accipere mereamini æternum. Sed & nobis, & omnibus, qui in regno vestro consistimus, oportet vt iustam fidelitatem vobis conseruemus, & honorificentiam regiam exhibeamus, & de vtilitate regni aliquid quærenti, secundum scire & posse, verum & vtile consilium suggeramus. ANNO CHRISTI 909.

III.

De monasteriorum vero non statu, sed lapsu quid dicere vel agere debeamus, iam pene ambigimus. Dum enim, mole criminum exigente, & iudicium a domo Domini incipiente, quædam a Paganis succensa vel destructa, quædam rebus spoliata, & ad nihilum prope sint redacta, si tamen quorumdam adhuc videntur supersesse vestigia, nulla in eis regularis formæ seruantur instituta. Siue namque monachorum, seu canonicorum, seu sint sanctimonialium, propriis & sibi iure competentibus carent rectoribus, & dum contra omnem ecclesiæ auctoritatem prælatis vtuntur extraneis, in eis degentes, partim indigentia, partim maleuolentia, maximeque inhabilium sibi præpositorum faciente inconuenientia, moribus viuunt incompositis: & qui sanctitati religionique cælesti intenti esse debuerant, sui velut propositi immemores, terrenis negotiis vacant. quidam etiam, necessitate cogente, monasteriorum sepia derelinquunt, & volentes nolentesque sæcularibus iuncti sæcularia exercent, cum econtra dicat Apo-
2. Tim. 2. stolus: *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus.* Ergo quia non solum a vulgo nullo distare videntur vitæ merito, sed etiam, propter infima quæ sectantur opera, despectionis expositi sunt ludibrio, cum propheta cogimur Ieremia nostræ ciuitatis, sanctæ videlicet ecclesiæ, flere dispen-
Thren. 4. dia, & voce proclamare publica: *Quomodo obscuratum est*

ANNO CHRISTI 909. *aurum? mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum?* Quod ita exponit papa Gregorius: Aurum obscuratum est, cum sacerdotum & spiritualium vita, quondam per gloriam virtutum clara, nunc per actiones infimas ostenditur reproba. Color optimus est mutatus, quia ille sanctitatis habitus per terrena & abiecta opera ad ignominiam despectionis venit. Lapides vero sanctuarii, quos nunquam necesse erat foris conspici, eos nimirum figurant, qui nunquam in extraneis debent actionibus videri. Sed dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum, dum hi, qui per vitam & orationem semper intus esse debuerant, per vitam reprobam foris vacant, & dum in sancto habitu constituti exteriora sunt quæ exhibent, quasi sanctuarii lapides foris iacent, *&c.* Quomodo igitur aurum sine aurifice in pristinum & optimum non potest reformari colorem, sic & monastica vita sine regularis abbatis prouidentia ad pristinum atque optimum viuendi nequit reformari ordinem. Regalis ergo potestas, quæ a recte agendo & ordinando vocatur, consideret quomodo recto hæc iudicio, secundum voluntatem eius, cui de omnibus iudiciis & dispositionibus suis rationem redditurus est, & secundum sacrorum Canonum sanctiones, atque secundum priscorum regum constitutiones dispenset. Prohibent quippe sacri Canones, ne aliquis laicus de religione præsumat. Itemque & Canonum præcipiunt instituta, simulque eorum pedisequa regum capitularia, sicut in libro primo capitulorum imperialium continetur, capitulo vigesimooctauo: Vt clerici & monachi, si inter se negotium aliquod habuerint, a suo episcopo iudicentur, & non a sæcularibus. Fas enim non est, vt diuini muneris ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio. Item: Vt laicis, quamuis religiosis, nulla sit de rebus ecclesiæ disponendi facultas. Item: Vt loca, quæ semel Deo dicata sunt, aut monasteria sunt, maneant perpetuo monasteria, nec possint vltra fieri sæcularium habitacula. Nunc autem in monasteriis Deo dicatis monachorum, canonicorum, & sanctimonialium, abbates laici, cum suis vxoribus, filiis, & filiabus, cum militibus morantur & canibus. Legitur quoque in capitularibus, vt abbates monachorum regulam per singula verba

Lib. 1. c. 28.

Ibid. cap. 31.

Addit. 1. cap. 1.

ANNO CHRISTI 909.

discutientes pleniter legant, & intelligentes, Domino opitulante, efficaciter cum monachis suis implere studeant. Et quomodo discutiet? quomodo leget? quomodo intelliget? Si forsitan oblatus fuerit huiusmodi codex,
Isa. 29. respondebit illud Isaianum: *Nescio literas.* Et cum monachorum abbati a regula sancti & sancto Spiritu pleni beatissimi patris Benedicti: In doctrina, inquit, sua abbas illam semper apostolicam formam debet seruare, in qua
2. Tim. 4. dicit: *Argue, obsecra, increpa.* quomodo Apostolum ignorans, regulæ instituta, vel ipsam abecedariam lineam penitus nescіens, spiritualem discretionis modum tenebit? Et quid plura? in ipso ingressu lectionis sanctæ regulæ legitur de eligendo abbate, & qualis debeat esse. In capitulari vero Magni Caroli libro primo capite octuagesimoprimo ita scribitur: Monachorum causam qualiter
Cap. 86. ex parte dispossuerimus, & quomodo ex seipsis sibi eligendi abbates licentiam dederimus, & qualiter, Deo opitulante, quieti viuere, propositumque indefessi custodire valerent, ordinauerimus, in alia schedula diligenter annotari fecimus. Item in Concilio Turonis habito, postquam de canonicis clericis ciuitatum, qui in episcopiis
Concilium Turon. III. Can. 24. conuersantur, dispositum est, sequitur: Simili modo & abbates monasteriorum in quibus canonica vita antiquitus fuit, vel nunc esse videtur, solicite suis præuideant canonicis, vt habeant claustra & dormitoria, victum & vestimenta, *&c.* Sint, inquit, abbates sibi subditis bene viuendo duces & præuii, viamque demonstrent, qua recte gradiendo ad meliorem vitam peruenire valeant. Itemque de monasteriis monachorum, post pauca quæ præmissa sunt, sequi-
Can. 25. tur: Bonum videtur, vt ad pristinum reuertantur statum, & abbates eorumdem in eorum habitu & vita, sicut ipsa regula præcipit, incedere ac viuere studeant. & reliqua. Prohibetur denique, vt laicus causa manducandi ac bibendi in refectorium non ducatur. Et quomodo eorum abbas erit, cum quibus nec edendi licentiam habebit? Item in li-
Cap. 42. bro secundo capitularium capitulo quadragesimo: Monasteriis sane puellaribus tales præferri debent feminæ, & abbatissæ creari, quæ & se, & subditum gregem cum magna religione & sanctitate custodire nouerint, & his, quibus præsunt, prodesse non desinant: sed & se, & illas ita obser-

ANNO CHRISTI 909. obseruent, vtpote vasa sancta in ministerium Domini præparata. Talem enim se debet subditis exhibere in veste, & in omni conuictu, vt eis ad cælestia regna pergentibus ducatum præbeat, sciat etiam se pro his, quas in regimine accepit, in conspectu Domini rationem reddituram. Hæc ita post primam sanctorum patrum, duce sancto Spiritu, ordinationem, ac deinde post canonicam de his auctoritatem, a prioribus imperatoribus & regibus decreta & custodita fuerunt. Et quousque priuilegia sunt seruata status ecclesiastici, profecit in augmentum sui conseruatus a Deo status regni. At postquam hæc cœperunt paruipendi, labefactatus de die in diem, & iam pene in nihilum redactus est ille qui quondam florebat vigebatque status huius regni: & ita inoleuit malum, quod a transactis retro cœperat annis, vt iam principalis potestas putet sibi licere, secus quam auctoritas diuina se habeat, in causas ecclesiasticas prosilire, & duce sancto Spiritu statutum a patribus ecclesiæ ordinem peruertere. Quod quidem nostrum est admonere: & si ad præsens per omnia nequit emendari, satagere deinceps cum domino rege eiusque fidelibus debemus, quousque & bona illius intentio, vt credimus, & nostra nobis, & illi, omnique regno necessaria deuotio ad perfectionis cumulum, Deo cooperante valeat peruenire. Etenim nequaquam de istis audemus silere, ne de nobis illud propheticum dicatur: *Canes muti, non valentes latrare.* Isa. 56. Itemque: *Non ascendistis ex aduerso, neque opposuistis murum pro domo Israel.* Ezech. 13. Respectum siquidem timoris Dei habentibus auditu lugubre, dictu nefas, actu dignoscitur horribile, quando contra omnem paratum, & totius Christianæ religionis auctoritatem & consuetudinem, in monasteriis regularibus laici in medio sacerdotum & ceterorum religiosorum, vt domini ac magistri residentes, velut abbates de illorum vita & conuersatione ac regula sibi penitus ignota peruerso ordine diiudicant. Quæ pro certo abominatio illa est, quam Dominus in euangelio præsignat dicens: *Cum videritis abominationem desolationis stantem in loco vbi non debet, qui legit intelligat.* Matth. 24. Ista namque vere est abominatio desolationis, non tantum subditorum, vel eorum qui illis ad suam ipsorum perniciem videntur principari, verum regis, & totius regni, omnium-

que qui tam deteſtabili fauent ordinationi. Cenſemus igitur, vt ſtatus monaſteriorum inuiolatus, iuxta antiquam regulæ traditionem, & Canonum conſtituta ſeruetur, & vt abbates ſint religioſæ perſonæ, & quæ regularem nouerint diſciplinam. Monachi vero, vel ſanctimoniales, iuxta ſuam profeſſionem, ſobrie, & pie, ac ſimpliciter viuant, ac pro regum ſalute, ac regni pace, & eccleſiæ tranquillitate ſupplicent, non ſæcularibus curis vel negotiis occupentur, non pompas mundiales requirant, non eccleſiaſtica iura inquietent, ſed iuxta proprietatem ſui vocabuli quiete otium amplectantur. Auditur enim, quod ſpreta humilitate & abiectione monaſtica, ornamentis, & his etiam quæ bonis laicis indecentia & turpia ſunt, operam impendant, & nequaquam contenti communibus rebus, propriis & lucris turpibus inſeruiant, quod vitium tamquam peſſimum cancer, ne vltra proſerpat, radicitus auellendum eſt, & abbatum atque epiſcoporum vigili cura recidendum. Sane ne vlla monachis euagandi, vel de talibus præſumendi quippiam detur occaſio, prouideant abbates, vel præpoſiti monaſteriorum, vt ſecundum quod temporis vel loci fert poſſibilitas, omnia illis in victualibus & veſtibus neceſſaria, ſicut regula præcipit, opportune miniſtrentur. ANNO CHRISTI 909.

IV.

Contra ſacrilegos quoque iuſtum eſt vt canonica cenſura procedat. Et primo dicendum quid ſit ſacrilegium. Sacrilegium eſt ſacræ legis violatio. quod cum per multa ſpecierum diuidatur crimina, & ſit ſacrilegium ſchiſmatis, vnde beatus pater ait Auguſtinus: Apertiſſimum ſacrilegium eminet ſchiſmatis, ſi nulla fuit cauſa ſeparationis: ſit etiam ſacrilegium blaſphemi ſermonis, & cuiuſque contra ſacram legem vſurpatæ actionis; ſpecialius tamen nunc a nobis illud ſacrilegium denotatur, quod a prædonibus de rebus eccleſiæ agitur. Eſt enim hoc ſacrilegium, res eccleſiæ ſacratas auferre, poſſeſſiones ad ius eccleſiæ pertinentes, vel aliquid eccleſiæ conſecratum vel donatum tollere, inuadere, fraudare, vel rapere. Hoc namque agentes vere ſacrilegi ſunt, & homicidæ, de quibus & ſanctus Anacletus dicit: Qui abſtulerit aliquid patri vel matri, homicidæ particeps eſt. Pater noſter ſine dubio Deus eſt, qui nos

Epiſt. 1.

ANNO CHRISTI 909. creauit: mater noſtra eccleſia, quæ nos in baptiſmo ſpiritualiter regenerauit. Ergo qui Chriſti pecunias & eccleſiæ rapit, aufert, vel fraudat, homicida eſt. Item dicitur: Qui rapit pecuniam proximi ſui, iniquitatem facit: qui autem pecuniam vel res eccleſiæ abſtulerit, ſacrilegium facit, & vt ſacrilegus iudicandus eſt. Et ſanctus papa Vrbanus: Res, Ep. vnica. inquit, & facultates eccleſiæ oblationes appellantur, quia Domino offeruntur, & ſunt vota fidelium, & precia peccatorum, atque patrimonia pauperum: ſi quis illas rapuerit, damnationis Ananiæ & Sapphiræ particeps erit, & oportet huiuſmodi tradere ſatanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini. Et vt in breui denotentur iſti, ſecundum quod de eis ſcriptura dicit, & ad rem de qua agitur pertinens eſſe videtur, omnes contra legem facientes, reſque eccleſiæ quaſcumque diripientes, vel eccleſias ſacerdoteſque contra diuinas ſanctiones vexantes, ſacrilegi atque indubitanter infames ſacrilegi vocantur. Et heu, proh dolor! quanti ſcientes, quanti quia ſcire nolunt, vel quid ſit ſacrilegium ſcire ſe diſſimulant, ideo neſcientes in hoc peſſimum facinus proruerunt, & quotidie proruunt? Et quia hoc anathema in medio eſt populi Chriſtiani, non eſt Deus cum eis, nec poſſunt ſtare contra inimicos ſuos Paganos, ſed fugiunt. Rogo attendat vnuſquiſque, ſi propter ſacrilegium, quod admiſit Achan filius Charmi, non potuit Iſrael ſtare ante hoſtes ſuos, eoſque fugit, Domino interminante: *Non ero vobiſcum, donec conteratis eum qui huius ſceleris reus eſt.* Ioſue 7. Si ergo vno peccante in omnem populum deſæuiit furor Dei, donec ille cum omni domo ſua deleretur, quid putamus de nobis fiet, qui noſtro tempore tot ſacrilegia fieri, tot ſacrilegos impune mala agere videmus, nec ſolum nihil metuere, ſed & in ſuis impietatibus exultare? Cogitandum, ne forte propter hæc & huiuſmodi ſit ira Dei in nos iuſtiſſime ſuperducta, & clam cum rogatur Deus non exaudit. Oppoſuit enim ſibi nubem, ne tranſeat oratio. Et ſicut Ioſue dictum eſt: *Quid clamas ad me?* ita etiam nobis orantibus dicitur, Non vos exaudiam, donec auferatur ex vobis ſacrilegium, & tollatur de medio veſtrum qui hoc pollutus eſt ſcelere. Nos tamen cum beato Ioſue non ceſſemus ad eum clamare, ipſoſque ſacrilegos monere, vt per confeſſionem, & emen-

ANNO CHRISTI 909.

dationem reatus sui, dent gloriam Deo: & quoniam, vt sanctus ait Iob, *dedit eis locum Deus pœnitentiæ*, videant ipsi ne abutantur eo in superbia. Ideo denique tales diuina dispensatio in iniquitate tolerat, vt ab iniquitate compescat: sed si accepta pœnitentiæ tempora deuertunt ad culpam, & secundum duritiam suam & cor impœnitens thesaurizant sibi iram in die iræ, districtus in vltimis iudex impensa argumenta misericordiæ conuertet ad pœnam, atque ex prærogata clementia iudicis crescet eis cumulus maledictionis. Nequaquam igitur blandiantur sibi, quod adhuc sustentati longanimitate Dei, inter bonos impune videntur immorari. Considerent Iudam, non apostolum, sed apostatam, sibi consimilem, furem sacrilegum: audiant quid de eo beatus pater dicat Augustinus: Ecce inter sanctos est Iudas, ecce fur est Iudas, & ne contemnas, fur & sacrilegus: non qualiscumque fur: fur loculorum, sed dominicorum: loculorum, sed sacrorum. Itemque: Non sic iudicatur furtum rei priuatæ, quomodo publicæ: quanto vehementius iudicandus est sacrilegus fur, qui ausus fuit non vndecumque tollere, sed de ecclesia tollere? qui aliquid de ecclesia aufert, vel furatur, Iudæ perdito comparatur. Talis erat iste Iudas, & tamen cum sanctis discipulis Christi intrabat, exibat, & ad ipsam cœnam dominicam pariter accessit. Hæc verba sancti Augustini. Propter quosdam vero, qui se nescire dissimulant in quibus rebus tantum scelus admittant, breuiter commemorandum credimus, quod omnia quæ Domino offeruntur, procul dubio & consecrantur: & non solum sacrificia, quæ a sacerdotibus super altare Domino consecrantur, oblationes fidelium dicuntur, sed quidquid ei a fidelibus offertur, siue homo fuerit, siue animal, siue ager, vel quodlibet artificium, ædificium, vestimentum, quodcumque mobile vel immobile de his rebus, quæ supplementum sanctæ Dei ecclesiæ, eiusque ministris, atque ornatum præstare possunt, indubitanter Domino consecratur, & quicumque ab ecclesia aliquid ex his quocumque modo alienauerit, abstulerit, inuaserit, vastauerit, minorauerit, siue diripuerit, quia Christus & eius ecclesia vna est persona, & quæcumque ecclesiæ sunt, Christi sunt, procul dubio sacrilegium committit. Quapropter in li-

Iob. 24.

Tract. 50. in Ioannē.

ANNO CHRISTI 909. bro capitularium ſecundo, capitulo quadringenteſimo vi- Lib. 6. 321.
geſimo ſeptimo ita ſancitur: Omnibus nos ipſos corrigentes, poſteriſque noſtris exemplum dantes, generaliter interdicimus, vt nullus laicus homo, vel imperator, vel rex, aut epiſcopus, aut aliquis præfectorum, vel comitum ſæculari poteſtate fultus, ſibi per violentiam rapiat, aut a nobis competere, vel quocumque modo inuadere præſumat monaſterium, aut prædia, vel quaſcumque res, vel aliquid de monaſterio abbatis aut abbatiſſæ, & incipiat ipſe vice abbatis regere & habere ſub ſe monachos, & pecuniam poſſidere, quæ fuit Chriſti ſanguine comparata. Talem hominem antiqui patres nominabant raptorem & ſacrilegum, & homicidam pauperum, & lupum diaboli intrantem in ouile Chriſti, & maxime anathematis vinculo damnandum ante tribunal Chriſti. De talibus memores eſtote ſcripturæ ſancti apoſtoli Pauli ad Timotheum dicentis: *Diuitibus huius ſæculi præcipe non ſublime ſa-* 1. Tim. 6.
pere, neque ſperare in incerto diuitiarum, ſed in Deo qui præſtat omnia. Tales, ſi eccleſiæ correctionem non recipiunt, Ethnicis & publicanis ſunt ſimiles, quibus nec viuis nec mortuis communicat eccleſia Dei. Talibus, qui & hic & ibi reperiuntur, cum tuba Dei clangamus, ne tacentes damnemur, vt ſimul cum eis pereamus. Si autem in tantum horribilis eſt Deo ille qui impie agit, certe ſeparatus eſt talis a Deo, & anathemati iuſte ſubiicitur. Anathema enim nihil aliud ſignificat, niſi a Deo ſeparationem, ſicut in veteri & nouo teſtamento iudicium de anathemate ſignificat. Et nullus ſacrilegus regnum Dei poſſidebit, niſi per puram probatamque & publicam pœnitentiam, & ſanctæ eccleſiæ, eius præcipue quam læſit, ſatisfactionem, atque per manus impoſitionem epiſcoporum, & reconciliationem. Et vt nouerit ſe a regno Dei, & a conſortio ſanctorum, qui iam cum Chriſto regnant, & in æternum cum eo regnabunt, in futuro alienandum, a præſenti quoque eccleſia, quæ & ipſa regnum Dei eſt, & a ſocietate fidelium eius in Deo alienatur: Vt quiſquis ille eſt, pro certo hoc ſciat, quia tali, niſi per ſatisfactionem condignam, nec viuo nec mortuo eccleſia non communicat: ſed ſicut in libro beati Iob dicitur, *ſepelietur in interitu*, id eſt in pœna Iob. 27.
perpetua deprimetur. *tollet eum ventus vrens*, id eſt mali-

gnus ſpiritus, qui viuentem accendit ad ſacrilegii ſcelera, morientem trahit ad tormenta. & quoniam iuxta illud Ieremiæ: *Olla ſuccenſa fuit, & facies eius a facie Aquilonis*, id eſt, cor feruens æſtu prædandi, & diabolicæ ſuggeſtionis flatu inflammatum habuit, ipſo vrente vento, id eſt diabolo, raptus cum eo in olla æternæ combuſtionis ardebit. Ergo & nos congregati cum Spiritu ſancto, ſicut Ieremias peccatorem populum quadruplici planxit alphabeto, ſic & nos ſacrilegos Dei & eccleſiæ contemptores percutiamus quadruplici anathematis maledicto. Sit eis clauſa porta cæli, aperta ianua inferni, cum nullo Chriſtiano partem habeant omnino, vel ſocietatem. ſed & de reliquiis ciborum illorum nihil detur pauperibus, quin potius proiiciatur canibus, donec per dignam & humilem pœnitentiam, & congruam emendationem, lætificent eccleſiam, quam per ſacrilegia, & nefanda ſcelera exacerbauerunt. Sed quia ſunt quidam, qui temporalem potius mortem, quam æternam timeant, recenſeamus quid ſæculi leges de talibus præcipiant. In libro ſupraſcripto capitulo quadringenteſimo trigeſimoprimo iubetur, vt capitali pœna multentur, qui ſacrilegia, adulteria, prædationes, aut deuaſtationes exercuerint, & omnes res eorum, tam mobiles, quam immobiles, fiſco regis ſocientur, vel eccleſiæ, cuius res vaſtauerint, alienauerint, aut abſtulerint, tradantur. Hæc de ſacrilegis prædonibus eccleſiarum.

Anno Christi 909.

Ierem. 1.

V.

Nulli fidelium dubium eſt, quod eccleſia Dei in pontificibus & ſacerdotibus reliquis, quibus populus Domini commiſſus eſſe dinoſcitur, conſtet, & eis ſicuti domus quibuſdam ſuis innitatur columnis. Sed quorumdam prauorum hominum mentibus ac moribus, qui ſe in domo eccleſiæ nomine potius, quam recta conuerſatione, videri appetunt, tantæ ſtoliditatis ineſt amentia, vt non intelligant quia ſtatus eccleſiæ ita ſacerdotibus, quod abſit, aliqua impulſione nutantibus infirmatur, ſicuti excuſſis columnis domus totius fabricæ ruinam minatur: & idcirco non ſolum ſui caſus periculum non metuunt, ſed eoſdem Dei ſacerdotes vexantes, ſeipſos, vt pariter cum ruentibus corruant, præcipitant, impellunt. Nec attendunt,

ANNO CHRISTI 909. imo nec reuerentur, quoniam qui eis iniuriam vel contumeliam irrogant, Domino Deo nostro Iesu Christo, cuius vices agunt, iniurioſi & contumelioſi exiſtunt: & quia omnes, qui eccleſias ſacerdoteſque contra diuinas ſanctiones vexant, ſacrilegi habentur, atque indubitanter infames ſacrilegi vocantur. Et ne quis dicat, alia nos ex noſtro fingere corde, audiat ſanctas ſanctorum ſententias de talibus ita ſe habentes. Clemens ab ipſo ſanctiſſimo ore Petri apoſtoli edoctus de omnibus, in ſecunda ad Iacobum fratrem Domini epiſtola, de his qui in patres peccant ſic dicit: Qualis condemnatio, & qualis imminet maledictio eis qui in patres peccant, diuina nos docet ſcriptura. Si enim Cham filius Noe, cum vidiſſet nudum patrem ſuum, quoniam non cooperuit patris corporalem nuditatem, ſed egreſſus nuntiauit eam fratribus ſuis, & illi veſtimento eam cooperuerunt, ipſe quidem Cham, & illi qui ex eo nati ſunt, ſub maledictione facti ſunt, qui autem cooperuerunt, magnam benedictionem meruerunt: multo magis iſti maiore & ampliore condemnatione digni ſunt, qui patribus obuiare, aut contra eos inſurgere nituntur: quoniam qui his reſiſtit, Deo reſiſtit, & qui eis iniuriam vel contumeliam facit, Deo; cuius legatione funguntur, facit. Item in tertia epiſtola idem Clemens de honore epiſcoporum: Si igitur vobis epiſcopis non obedierint omnes presbyteri, diaconi, aut ſubdiaconi, & reliqui clerici, cuncti, omneſque principes, tam maioris ordinis, quam & inferioris, atque reliqui populi, tribus, & linguæ non obtemperauerint, non ſolum infames, ſed extorres a regno Dei, & conſortio fidelium, ac a liminibus ſanctæ Dei eccleſiæ alieni erunt. Nam veſtrum eſt, eos inſtruere: eorum vero eſt, vobis obedire vt Deo, cuius legatione fungimini, dicente Domino: *Qui vos audit me audit, & qui vos ſpernit me ſpernit: & qui vos recipit me recipit, & qui me recipit, recipit eum qui me miſit.* Nihil enim iniuſtius, vel inhoneſtius, quam filios patribus rebelles, aut clericos vel laicos doctoribus, ſeu diſcipulos magiſtris inobedientes vel proteruos exiſtere. Nouimus enim primum hominem per inobedientiam cecidiſſe. Idcirco omnes hoc vitium ſummopere cauere monemus. Et quia Dominus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam, Dominus noſter mit-

Clemens epiſt. 1.

Gen. 9.

Luc. 10.

tens nos vice sua in loco apostolorum ad prædicandum, præcepit nobis docere omnes, omnesque nobis fideliter obedientes vt ipsi, existere. Item ex decretis Anacleti papæ, quod episcopi a Deo sint iudicandi, non ab humanis aut prauis hominibus: Liquet quod summi sacerdotes, id est episcopi, a Deo sunt iudicandi, non ab humanis aut prauæ vitæ hominibus lacerandi, sed potius ab omnibus fidelibus portandi, ipso Domino exemplum dante, quando per seipsum, & non per alium, vendentes & ementes eiecit de templo, & mensas nummulariorum, & cathedras vendentium proprio euertit flagello, & eiecit de templo. Et sicut alibi ait: *Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem deos diiudicat.* & alibi: *Ego dixi, dii estis, & filii Excelsi omnes.* Nullus enim, vt reor, inuenitur inter nos, qui velit suum seruum ab alio, quam a se, iudicari, quod si præsumptum fuerit, aut multa ipse indignatione irascitur, aut potius vltionem quærit super eum. Si vero hoc inter homines agitur, quid putatis faciet Deus deorum, & Dominus dominantium, qui vltionem suorum promisit non differre seruorum? Vnde & ipse per prophetam loquitur dicens: *Deus vltionum Dominus, Deus vltionum libere egit*, & reliqua. Et Apostolus inquit: *Tu quis es, qui iudicas seruum alienum? suo enim domino stabit, aut cadet.* & ipse: *Nolite iudicare inuicem, sed iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum.* & Dominus per prophetam inquit: *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei.* Nam si aliquis nunc in malum oculos alicuius principis incipit tractare, manifeste reus maiestatis iudicatur, & infamis efficitur, aut potius capitali sententiæ subiacet. Hæc, fratres, valde cauenda sunt, & quod homines nolunt sibi fieri, Deo deorum non debent inferre, ne forte irascatur Dominus, & faciat vindictam eorum etiam in eos qui non peccauerunt, quia perit sæpissime iustus pro impio. Item in eodem decreto, vt nullus facile accusare audeat episcopum: Apostoli, succesoresque apostolorum, considerantes statuerunt ne facile commouerentur, aut lacerarentur, vel accusarentur columnæ sanctæ Dei ecclesiæ, quæ apostoli, & successores eorum non immerito dicuntur: sed si quis aduersus eos, vel ecclesias eorum, commotus fuerit, aut causas habuerit, prius ad eos concurrat caritatis studio, vt familiari colloquio commoniti,

ANNO CHRISTI 909.

Anaclet. epist. 2.

Matth. 21.

Psal. 81.

Ibidem.

Psal. 93.

Rom. 14.

Ibidem.

Zach. 2.

Anaclet. epist. 2.

ANNO CHRISTI 909. moniti, ea sanent quæ sananda sunt, & caritatiue emendent quæ iuste emendanda cognouerint. Si autem aliqui eos, priusquam hæc egerint, lacerare, accusare, aut infestare præsumpserint, excommunicentur, & minime absoluantur, antequam per satisfactionem, vt iam dictum est, condignam egerint pœnitentiam: quoniam iniuria eorum ad Christum pertinet, cuius legatione funguntur. Nec hoc mirum: quia si quisque nostrum cuidam suorum legationem iniungeret, & a quoquam impediretur, aut ab aliquo subditorum suorum despiceretur, mox indignatus irasceretur, aut talia prout posset vindicaret, & ad iniuriam & contumeliam sui hoc factum reputaret, & talionem, si in præsentia non posset, futuris temporibus redderet. Nam si in hominum causa hæc fiunt, quid putatis Deus faciet de suis, qui nec capillum capitis eorum perire dixerit? Vnde & Dominus per Nahum loquitur prophetam dicens: *Deus æmulator, & vlciscens Dominus: vlciscens Dominus, & habens furorem. vlciscens Dominus in hostes suos, & irascens ipse inimicis suis.* Nahum. 1. Ex decretis Euaristi papæ, de honore episcoporum: Episcopum oportet opportune & importune, atque sine intermissione ecclesiam suam docere, Euarist. epist. 2. eamque prudenter regere & amare, vt a vitiis se abstineat, & salutem consequi possit æternam: & illa cum tanta reuerentia eius doctrinam debet suscipere, eumque amare & diligere, vt legatum Dei, & præconem veritatis, quia testante Veritate: *Quæcumque ligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo: & quæcumque solueritis super terram, erunt soluta & in cælo.* Matth. 16. & 18. Nimis timenda est, fratres, hæc sententia, & præuidendum vobis, ne offendatis eos qui tantam a Domino habent potestatem. & ideo potius obediendi, diligendi, & summopere sunt venerandi, non detrahendi, vel lacerandi, vel eiiciendi, sed portandi, & amandi, ipso dicente Domino: *Qui vos audit me audit, & qui vos spernit me spernit.* Luc. 10. Ideo vobis & omnibus fidelibus scribimus, fratres, vt ab his vos caueatis, & posteris vestris non malum, sed bonum exemplum relinquatis: quoniam iniuria episcoporum ad Christum pertinet, cuius vice funguntur. Ex decretis Alexandri papæ, de non vexandis sacerdotibus: Peruenit ad conscientiam apostolicæ sedis, quod nonnulli sint tam stolidi, Alexand. epist. 1. qui dominica præcepta, & apostolorum, eorumque suc-

ANNO CHRISTI 909.

cessorum statuta minime obseruent, & eos de quibus Dominus ait: *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei*, non solum tangere minime dubitant, sed etiam persequi non formidant. Et licet nos persequantur, quia nec nos sine illis, nec illos sine nobis persequi possunt, quoniam illius sumus discipuli, qui animas pro fratribus præcepit ponere: tamen eorum pericula & perditiones non sumus ausi celare, ne prophetica, quod absit, damnemur sententia, quæ ait: *Si annuntiaueris iniquo iniquitatem suam, animam tuam liberasti: si autem non annuntiaueris ei, sanguinem eius de manu tua requiram.* Qui ergo sacrilega persuasione persequuntur & lacerare nituntur episcopos, vel eos qui recte Domino sacrificant, indubitanter Dominum persequuntur & dilaniant, cuius vice funguntur. Vnde Dominus ait per Ioel prophetam: *Numquid vltionem vos reddetis mihi? & si vlciscimini vos contra me, cito reddam vobis vicissitudinem super caput vestrum.* Has considerantes pietates, & pericula vitantes animarum, vna cum omnibus Dei sacerdotibus, qui nobiscum in hanc sacram conuenerunt vrbem, & cum omnibus huius capitis membris, sicut a beatis apostolis, ac reliquis sanctis patribus, ac successoribus eorum accepimus, statuentes decernimus, omnes qui sanctos patres persequuntur, aut amouere vel dilacerare manifeste nituntur, infames esse & alienos a liminibus ecclesiæ vsque ad satisfactionem fieri: quia sic odit Deus eos, qui aduersus patres armantur, vt patrum inuasores vel destructores, qui ideo infames efficiuntur, quia patres persequuntur. Item cuius supra: Nulli, fratres, dubium est, quia boni a malis semper persequuntur & tribulantur. Propter quod nos oportet humiliari sub potenti manu, vt liberet nos in tempore tribulationis. Nam sicut leo rugiens circumit quærens quem deuoret, sic diabolus non cessat circuire & quærere quos ex fidelibus perdat, & maxime eos, quos ardentiores in seruitio Saluatoris eique familiares inuenerit. Familiares dico, quos sibi sacrari, & in ordine apostolorum constitui voluit. Ipsi enim pro populo interpellant, & peccata populi comedunt, quia suis precibus & oblationibus ea delent atque consumunt. qui quanto digniores fuerint, tanto facilius pro necessitatibus eorum, pro quibus cla-

Zach. 2.

Ezech. 3.

Ioel 3.

Alexand. epist. 2.

ANNO CHRISTI 909. mant, exaudiuntur. *Multum enim*, vt ait Iacobus apostolus, *valet deprecatio iusti assidua*. Iac. 5. Qui autem vos persequitur, ipsum, cuius legatione fungimini, persequitur: quia sicut ipse Filius Dei mediator fuit Dei & hominum, ita & vos eius vice in ecclesia estis constituti, vt inter Deum & homines legatione fungamini. Si quis autem legationem vestram impedit, non vnius, sed multorum profectum auertit, & sicut multis nocet, ita a multis arguendus est, & bonorum societate arcendus, & quia Dei causam impedit, & statum conturbat ecclesiæ, ideoque ab eius liminibus arceatur. Ab omnibus quoque talis est cauendus, & non in communione fidelium vsque ad satisfactionem recipiendus. Est enim statutum olim, vt qui statum conturbat ecclesiæ, ab eius liminibus arceatur, nec cum fidelibus communicet, qui eorum bona auertit. Ex decretis Telesphori papæ, de episcopis non arguendis, aut accusandis: Iustum est omnes in vniuerso orbe doctores legis ea quæ legis sunt sapere, & non sacerdotes Domini labiis suis, aut quibuslibet machinationibus maculare. Dum enim ipsos disponũt, aut cupiunt maculare, potius seipsos maculant, & vulnerant. Dei ergo ordinationem accusat, qui sacerdotes accusat, vel damnare cupit: a quibus se omnes fideles cauere debent, quia non solum qui faciunt, sed qui consentiunt facientibus, rei sunt. Ex decretis Pontiani papæ, de honore episcoporum, & quod ipsi non sint infestandi, sed venerandi: Sacerdotes non sunt infestandi, sed honorandi. In eis quoque Dominus honoratur, cuius legatione funguntur. Hi ergo si forte ceciderint, a fidelibus sunt subleuandi, atque portandi. Accusandi autem non sunt ab infamibus aut sceleratis, vel inimicis, aut alterius sectæ, vel religionis hominibus. Sed si peccauerint, a reliquis arguantur sacerdotibus, & a summis pontificibus constringantur, & non a sæcularibus, aut malæ vitæ hominibus arguantur, vel arceantur. Hæc scilicet sunt apostolorum decreta, imo ipsius Christi dicta: quibus si quis obuiare aut contradicere tentauerit, non se Christianum, sed antichristum comprobauerit. Ergo si sacerdotes Dei non sunt infestandi, non contristandi, non accusandi, non a sæcularibus arguendi, non reprehendendi, non iudicandi, non damnandi, non arcendi, non negligendi, non quibuslibet machinationi- Epist. 1. Epist. 1.

bus maculandi vel dilacerandi, aut detrahendi, non aliqua iniuria vel contumelia afficiendi, quin minus perſequendi, excæcandi, aut interficiendi. Nam de iniuria vel dehonoratione ſacerdotum, in iam dicto capitulari libro VI. capite XCIX. ita ſcriptum habetur: Si quis epiſcopo aliquam iniuriam, aut iniuſtam dehonorationem fecerit, de vita componat, & omnia quæ habere viſus fuerit, eccleſiæ, cui epiſcopus præeſſe dinoſcitur, integerrime ſocientur, & nobis in triplo bannus noſter, id eſt ſolidi LX. perſoluantur, aut ipſe in ſeruitio fiſci noſtri ſeruiturus ſemper ſocietur, vſque ſe redimat in triplo iuxta vvirgildum ſuum, ſi potuerit. Sancta vero eccleſia in ſacerdotibus conſtat. Idcirco magna pœna plectendi ſunt, qui epiſcopis, vel reliquis ſacerdotibus, iniuriam vel contumeliam fecerint. Nam detractio ſacerdotum ad Chriſtum pertinet, cuius vice legatione in eccleſia funguntur. Item ex eodem libro, capite CCXCVII. Si quis in hoc genus ſacrilegii proruperit, vt in eccleſias, earumque res irruens, ſacerdotibus & miniſtris, vel ipſi cultui, locoque aliquid importet iniuriæ, vel inferat ad diuini cultus iniuriam, in conuictos, ſiue confeſſos reos capitali ſententia nouerit iudicandum. Nec expectetur, vt epiſcopus iniuriæ propriæ vltionem depoſcat, cui ſanctitas ignoſcendi ſoli gloriam dereliquit. Sitque cunctis non ſolum liberum, ſed etiam laudabile, factas atroces ſacerdotibus aut miniſtris iniurias, velut publicum crimen, perſequi, ac de talibus reis vltionem mereri. De his qui clerum iniuriauerint. ex capitulari Caroli imperatoris: Quicumque iudex, aut ſæcularis aduerſus presbyterum, aut diaconum, aut quemlibet de clero, aut de iunioribus, abſque audientia epiſcopi, vel archidiaconi, vel archipresbyteri, iniuriam inferre præſumpſerit, anathema ab omni Chriſtianorum conſortio habeatur.

Anno Christi 909.

Lib. 6. c. 98.

Lib. 6. c. 304.

Lib. 5. c. 111.

VI.

Et quoniam ſunt aliqui tantæ cupiditatis face ſuccenſi, vt non ſolum ſibi a Deo conceſſis non bene vtantur, verum inconceſſa acſi licita ambiant, & ex his quæ diuinis ſunt tradita & oblata cultibus, & ſecundum legem Domini ſancta ſanctorum ſunt Domino, & ad ius pertinent ſacerdotum, exactiones cenſus ab ipſis ſacerdotibus ſibi exqui-

ANNO CHRISTI 909. rant, & xeniis, ac paſtis, vel parauereedis, ſeu caballorum ſaginationibus presbyteros affligant, cum ex eis, quæ ſeu pro dote, ſeu quacumque fidelium deuotione, vnicuique tradita ſunt eccleſiæ, non aliud quodlibet ſeruitium, niſi ſpiritale exigere debeant; neceſſarium nobis videtur, huiuſcemodi præſumptiones, quia contra canonicam fiunt auctoritatem, modis omnibus cohibere. Ab antiquo denique tempore a ſanctis patribus, & a noſtris eſt maioribus conſtitutum, vt ſicut habet epiſcopus in ſua ordinatione omnem generaliter parochiam, cum omnibus ruſticanis parochiis, quas per tricennium inconcuſſe poſſedit: ita & vnuſquiſque presbyter in ſua ordinatione ac diſpoſitionis cura habeat parochiam ſuam cum dote & decimis eccleſiæ, videlicet cum ſui epiſcopi conſilio ac diſpoſitione, ſecundum regulas antiquitus & diuinitus conſtitutas: ſicut olim ante incarnationem Chriſti a ſancto Spiritu per prophetam prædictum, & poſt eius aſcenſionem in cælos, eodem ſancto Spiritu per ſanctos Dei homines decretum fuiſſe demonſtrat ſanctus Baſilius exponens verſum pſalmi: *Conuallem tabernaculorum dimetiar*. Conuallis, *Pſal. 59.* inquit, tabernaculorum dimetietur, hoc eſt vniuerſus orbis terrarum, qui vallis tabernaculorum pro habitaculis corporum dictus eſt, hic velut quadam ſorte diuiſus atque dimenſus per ſingula loca eccleſiarum Dei parochiis & incolatibus diuiditur, *&c.* Hinc iterum ſcriptum eſt: *Diſtribuite domos eius*, videlicet vniuerſalis eccleſiæ, per *Pſal. 47.* cuſtodiarum parochias prædicando, *vt enarretis in progenie altera*, & reliqua. Quia vero facultatum & dotum ad eccleſias pertinentium diſpoſitio, ſecundum Canonum antiquam conſtitutionem, ad epiſcoporum ſolummodo ordinationem, & ad presbyterorum diſpoſitionem pertineat, Toletanum manifeſtat Concilium dicens: Multi contra Canonum conſtituta ſic eccleſias, quas ædificauerint, poſtulant conſecrari, vt dotem, quam eiſdem eccleſiis contulerint, cenſeant ad epiſcopi ordinationem non pertinere. Quod factum & in præteritum diſplicet, & in futuro prohibetur: ſed omnia, iuxta conſtitutionem antiquam, ad epiſcopi ordinationem & poteſtatem pertineant. Quod ſi quæritur, quæ dicat Omnia, procul dubio decimas, primitias fructuum, & oblationes eorum, & ea quæ paro- Concilium Toletanum III. Can. 19.

chiis in terris, vineis, mancipiis, atque pecuniis, seu quibuslibet rebus, quæcumque fideles obtulerint. quæ omnia sub immunitate a tributis fiscalibus, & omni dominorum exactione libera, sub potestate & dispositione, vt diximus, episcoporum, ac regimine & dispensatione presbyterorum manere debent inconcussa. Hoc & dominus imperator Ludouicus de manso ad ecclesiam dato, & ceteris ad eam pertinentibus, in suo capitulari ita constituit. ANNO CHRISTI 909.

Lib. 1. cap. 91. Sancitum est, inquit, vt vnicuique ecclesiæ vnus mansus integer absque seruitio aliquo attribuatur, & presbyteri in eis constituti, non de decimis, neque de oblationibus fidelium, non de domibus, neque de atriis, vel hortis iuxta ecclesiam positis, neque de præscripto manso aliquod seruitium faciant præter ecclesiasticum, & si aliquid amplius habuerint, inde senioribus suis debitum seruitium impendant. At contra quidam præsumunt distringere, & iniuriare, vel etiam expellere presbyteros de ecclesiis sibi commissis, vel expoliare decimis aut possessionibus, non timentes tot sanctorum contemnere statuta patrum, cum dicat Carthaginense Concilium: Si quis statuta supergressus corruperit, vel pro nihilo habenda putauerit, si laicus est, communione, si clericus, honore priuetur. Et in sæpe fato capitularium lib. VII. cap. CXXXIX. Vt nullus iudex, neque presbyterum, neque diaconum, aut clericum, aut iuniorem ecclesiæ, sine conscientia pontificis per se distringat, aut condemnare præsumat: quod si fecerit, ab ecclesia, cui iniuriam fecit, quam irrogare dignoscitur, tamdiu sit sequestratus, donec reatum suum cognoscat & emendet. Item in eodem lib. cap. CLXV. Sancitum est, vt sine auctoritate vel consensu episcoporum presbyteri in quibuslibet ecclesiis nec constituantur, nec expellantur: & si quis deinceps hoc facere tentauerit, synodali sententia districte feriatur. Et in II. lib. cap. XLVII. Vt ecclesiæ antiquitus constitutæ nec decimis, nec vlla possessione priuentur. Hæc autem deducentes ad medium, nequaquam seniorum ab eis tollimus dominium, quasi ipsi nomen senioratus in rebus sibi a Deo concessis habere non debeant, aut non possint, sed potius ecclesiæ episcoporum esse debeant: designamus denique gubernationem episcopi, non nobis vindicamus potestatem Domini. Et quia

Concilium Carthaginense I. Can. 14.

Lib. 6. c. 154.

Cap. 36.

ANNO CHRISTI 909. mitis & humilis magistri discipuli sumus, presbyteris nostris humilitatis exempla & monita dare debemus: videlicet vt eis, in quorum ditione suæ consistunt ecclesiæ, congruum honorem & obsequium impendant debitum, id est, spiritale atque ecclesiasticum. & hoc sine vllo typho, vel contentione, aut rebellione. Saluo namque ministerii sui iure, debent se gratiosos exhibere senioribus, & parochianis suis, de quorum oblatione viuunt, & cum debita humilitate spiritalia eis obsequia ministrare, quæ gratis quidem agere deberent, etiam si nihil temporalis subsidii ab eis perciperent. Sciant igitur presbyteri secundum Apostolum omnibus sua reddere debita, *cui honorem, honorem; cui timorem, timorem.* vt eis aptetur quod subiungitur: *Nemini quidquam debeatis, nisi vt inuicem diligatis.* Sed quoniam sunt nonnulli, qui ignorantes, imo contemnentes Dei iustitiam, suæ quærunt tenacitatis statuere iniustitiam, ausuque sacrilego surripiunt atque defraudant Deo debitam decimarum partem, ad suam ipsorum perniciem dicentes non se debere decimas dare de militia, de negotio, de artificio, de lanarum tonsione, & de ceteris quibuscumque sibi a Deo largitis commerciis: audiant non nostra, sed per sacras scripturas Dei de talibus mandata, & sancta sanctorum patrum exempla, atque cognoscant nos nequaquam, vt illi aiunt, nunc exigere noua, sed potius repetere Dei legibus instituta, & antiquorum patrum deuotione largita. Et primo omnium attendant, quia solius Dei causa oblationes & decimas suas sacerdotibus *ipsi Deo dare debeant: & quia eas dando fideliter, nihil Deo, qui bonorum nostrorum a se nobis collatorum non indiget, conferunt, sed ei sua reddunt; & pro paruis in præsenti, maxima, & sibi in futurum profutura acquirunt. Scribitur in Leuitico: *Omnes decimæ terræ, siue de frugibus, siue de pomis arborum, Domini sunt, & illi sanctificantur.* Item in eodem: *Omnes decimæ boum & ouium, & omne quod transit sub virga, in numerum decimum quodcumque venerit, sacrificatum erit Domino. non mutabis illud bonum malo, neque malum bono.* In Deuteronomio: *In loco quem elegerit Dominus Deus vester, vt sit nomen eius in eo, illuc omnia quæ præcipio conferetis, holocausta & hostias, ac decimas, & primitias manuum vestrarum, & quidquid præcipuum est in muneribus quæ vouistis Domino.* Item in

* f. deest vt

Rom. 13.

Leuit. 27.

Ibid. 32.

Deut. 12.

ANNO CHRISTI 909.

Deut. 14. eodem: *Decimam partem ſeparabis de cunctis frugibus tuis, quæ naſcuntur in terra per annos ſingulos: decimam frumenti tui, & vini, & olei, & primogenita de armentis & ouibus tuis, vt diſcas timere Dominum Deuus tuum.* In libro Numeri: *Omnem medullam olei, ac vini, & frumenti, & quidquid offerunt primitiarum Domino, tibi*, id eſt Aaron, *dedi. vniuerſæ frugum primitiæ, quas gignit humus, & Domino deportantur, cedent in vſus tuos. Omne quod ex voto reddiderint filii Iſrael, tuum erit.* Item in eodem: *Filiis Leui dedi omnes decimas Iſrael in poſſeſſionem pro miniſterio quo ſeruiunt mihi in tabernaculum fœderis.* Ecce audiſtis, cuius ſint, & cui ſacrificentur, & cui dari, ſcilicet Deo, decimæ debeant. Sed & quæ ſibi dari præcipiat: ſcilicet non tantum omnes omnium quæ naſcuntur in terra decimas, ſed etiam vniuerſas frugum quas gignit humus primitias, nec non & decimas boum, ouium, & omnium armentorum, cum primogenitis eorum: manuum quoque veſtrarum decimas, ac primitias, inſuper & vota, atque munera. quæ omnia vobis offerre præcipit ad locum templi ſui, vt cedant in vſus ſacerdotum pro miniſterio quo ſeruiunt in tabernaculo Domini. Fortaſſis vero, dicet aliquis, Non ſum agricola, non habeo vnde poſſim dare decimas fructuum terrenorum, vel etiam armentorum. Audiat quicumque eſt ille, miles ſit, negotiator ſit, artifex ſit: Ingenium, quo paſceris, Dei eſt, & ideo inde ei dare debes decimas. Nam de militia, audi quid in libro dicatur Geneſis de Abraham patriarcha, poſtquam reuerſus eſt a cæde Chodorlahomor, & regum qui cum eo erant. Cum benedixiſſet eum Melchiſedech ſacerdos Dei altiſſimi, dicit ſcriptura, quia dedit ei Abraham decimas ex omnibus. Item in eodem libro legitur, quod beatus Iacob pergens in Meſopotamiam Syriæ ad Laban, cui pro mercede viginti ſeruiuit annis, ſic loquutus ſit: *Si Dominus*, inquit, *fuerit mecum in via per quam ambulo, & cuſtodierit me, & dederit mihi panem ad veſcendum, & veſtem ad induendum, reuerſuſque fuero proſpere in domum patris mei, erit mihi Deus in Deum, & lapis iſte quem erexi in titulum, vocabitur domus Dei, cunctorumque quæ dederis mihi decimas offeram tibi.* De ſancto quoque Tobia legitur, quia pergebat ad Ieruſalem ad templum Domini, & ibi adorabat Dominum Deum Iſrael, omnia primitiua ſua & decimas fideliter offerens. Ecce

Ibidem. Gen. 14. Gen. 28. Tob. 1.

habes,

ANNO CHRISTI 909. habes quæ imiteris sanctorum patrum exempla, qui de omnibus quæ habebant Deo decimas fideliter offerebant. Et quid hoc de laudabilibus proponimus patriarchis, cum audiamus dicentem in euangelio a Deo reprobatum pro tumore iactantiæ Pharisæum: *Decimas do omnium quæ possideo:* & ipsum Deum improperantem Scribis & Pharisæis, quod prætereuntes mandata Dei decimarent etiam anethum & cyminum, & omne olus? Saltem pudeat nos Christianos, aut nolle, aut non posse in hac imitari parte Pharisæos, cum audiamus ipsum sic comminantem nobis Christum: *Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum.* & tamen hi decimas dabant omnium quæ possidebant. Sed forte adhuc inquies, pluribus enumeratis, nondum de tonsione lanarum aliquod diuinum nominatim protulisse præceptum. Nonne tibi posset sufficere quod dicitur, *ex omnibus?* Sed quia, quod dictu pudori est, ex hac etiam decimatione quidam causantur, audiant Dominum dicentem in Deuteronomio: *Hoc erit iudicium sacerdotum a populo, & ab his qui offerunt victimas, siue bouem, siue ouem immolauerint, sacerdoti dabunt armum & ventriculum, primitias frumenti, vini, & olei, & lanarum partem ex ouium tonsione. Ipsum enim elegit Dominus Deus tuus de cunctis tribubus eius, vt stet & ministret nomini Domini.* Adhuc autem & quod est amplius, hoc nescientibus innotescimus, scientibus ad memoriam reducimus, & vt ad hæc verbis beati papæ Gregorii vtamur, non tantum decimas rerum, sed etiam dare Deo debemus decimas dierum: quod fideles quique annuatim studeant agere tempore quadragesimæ. Et ne quid videatur prætermissum in exsoluendis Deo decimarum vel primitiarum debitis, nouerint cuncti quid etiam lex statuat de cibis. Scriptum est in Deuteronomio: *Cum veneritis in terram quam dabo vobis, & comederitis de panibus regionis illius, separabitis primitias Domino de cibis vestris. sicut de areis primitias separabitis, ita & de pulmentis dabitis primitiua Domino.* Et ne hæc omnia Deo largitori omnium bonorum offerenda, vel potius ex debito reddenda, quis quolibet modo, ne dicamus subtrahere audeat, vel fraudare, quin nec differre, audiat Deum sibi in Exodo dicentem: *Decimas tuas & primitias non tardabis offerre mihi.* Si igitur præ-

Luc. 18. *Matth.* 23.

Matth. 5.

Deut. 18.

Num. 15.

Exod. 22.

uaricatio legis est tardius dare, quanto peius est hæc non dedisse? Ergo si secundum Domini imperium vobis præcepta deuote adimplere statueritis, promissa per prophetam Malachiam ab eo præmia vos percipere gaudebitis: *Inferte*, inquit, *omnem decimam in horreum meum, & sit cibus in domo mea, & probate me super hoc, dicit Dominus, si non aperuero vobis cataractas cæli, & effudero vobis benedictionem vsque ad abundantiam, & increpabo pro vobis deuorantem, & non corrumpet fructum terræ vestræ, nec erit sterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum, & beatos vos dicent omnes gentes.* Et iterum scriptura dicit: *Honora Dominum de tua substantia, & de primitiis frugum tuarum, vt impleantur horrea tua frumento, & vino torcularia redundabunt.* En vides, quomodo tibi magis quam Deo tuæ proficiunt decimæ, quando eas citissime centuplicato recipis fœnore. Item dicit scriptura: *Dabunt singuli redemptionem animarum suarum, & non erunt in eis morbi, neque casus.* Ecce & cum abundantia fructuum corporis etiam consequeris sanitatem. Addimus adhuc, quia diuina adimplendo præcepta, cælestia promereris præmia, & violando illa, infernalia tibi, vt pote præuaricator, acquiris tormenta, nisi Deo & ecclesiæ pœnitentia & emendatione satisfeceris congrua. Etenim quia denegamus Deo primitias rerum, idcirco iusto eius iudicio in nostris peruertimur primitiis, ipsique reuocamur ad decimam, cum denegatis nouem vix partem recipimus decimam. Ideo denique messis nostra pluuiarum benedictione subtracta ieiuna deficit, vindemiam aut grando percutit, aut pruina decoquit: & quia ex debito nolumus dare Deo, eiusque sacerdoti, ex non debito damus Pagano, & impio militi. His igitur diligenter perspectis, monente scriptura, Deum deuote honoremus in dandis omnium, quæ possidemus, rerum primitiis & decimis, vt ab ipso percipere mereamur & necessaria boni commoda temporalis, & æternæ præmia felicitatis.

Malach. 3.

Prou. 3.

Exod. 30.

ANNO CHRISTI 909.

VII.

Nunc de his agendum est, qui rapinis diuerso modo dediti, innocentibus insidias, vel damna, & mortes inferunt, domosque suas huiusmodi spoliis implent: qui comedunt panem impietatis, & vinum iniquitatis bibunt: quorum pedes incessanter ad malum currunt, & festinant vt ef-

ANNO CHRISTI 909. fundant sanguinem, vel ablata omni substantia fame interficiant innocentem,& dum vel alieno sanguini insidiantur, vel fraude sibi viuendum æstimant, vt Salomon dicit, *ipsi contra sanguinem suum insidiantur, & moliuntur fraudes contra animas suas.* Prou. 1. Contra sanguinem quippe suum faciunt, quia quasi fuerit iudex, qui iudicium in eos iustum exerat, temporali morte plectuntur: contra animas autem suas, quia æterna perditione damnabuntur, & qui ob philargyriam rapinis innocentum & cædibus inuigilant, semet hoc agentes perdunt. quos Dominus per Isaiam prophetam increpat dicens: *Vos depasti estis vineam meam,* id est, populum Christianum: *rapina pauperum in domo vestra.* Isa. 3. in domo scilicet mansionis, & in domo corporis, dum ex ea non tantum vosmetipsos vsque ad crapulam, sed & thesauros vestros repletis. Sed quid talibus immineat, per eumdem prophetam Dominus non tacet: *Væ,* inquit, *impio in malum, retributio enim manuum fiet ei.* Ibidem. Itemque: *Væ qui coniungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis,* &c. Isa. 5. Horum, quod dictu dolendum est, infinitus est numerus, quique adeo rapinæ amorem imbiberunt, quasi licitum sit & pulcrum viuere rapto. Nec considerant miseri & miserandi homines, quot millia hominum innocentum perimant quotidie, non gladio, quod esset vtique leuius, sed durissima atque atrocissima famis morte. Et possunt miseri tot homicidiorum rei esse vel vna hora securi? Et certe esurienti non dare panem damnabile est, ipso Domino in extremo iudicio dicturo: *Esuriui, & non dedistis mihi manducare,* &c. quibus subiunxit: *Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius.* Matth. 25. 35. & 41. Hinc ergo colligendum, qua damnatione plectendi sint, qui aliena diripiunt, si tali animaduersione feriuntur, qui sua indiscrete & immisericorditer tenuerunt. Quam multiplex autem sit rapina, & quot modis agatur, Iob breuiter enumerat inquiens: *Alii terminos transtulerunt, diripuerunt greges. asinum pupillorum abegerunt, abstulerunt pro pignore bouem viduæ. subuerterunt pauperum viam, oppresserunt pariter mansuetos terræ. agrum non suum demetunt, & vineam eius, quem vi oppresserunt, vindemiant. nudos dimittunt homines, vestimenta tollentes, quibus non est operimentum in frigore. vim fecerunt deprædantes pupillos, & vulgum pauperum spoliauerunt. Nudis & incedentibus* Iob. 24.

ANNO CHRISTI 909.

absque vestitu, & esurientibus tulerunt spicas. De ciuitatibus fecerunt viros gemere, & anima vulneratorum clamabit, & Dominus inultum abire non patietur. De talibus per prophetam
Habac. 2. dicitur: *Væ ei qui multiplicat non sua vsquequo, & aggrauat contra se densum lutum.* Densum lutum contra se aggrauare est, terrena lucra cum peccati pondere cumulare. Et in
Matth. 16. euangelio Dominus ait: *Quid prodest homini, si totum mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur?* id est, quid prodest si totum quod extra se est congregat, si id quod ipse est damnat? Illa enim quæ rapiunt in hoc sæculo dimittunt, sed secum ad iudicium causas rapinæ & suam damnationem ferunt. Audiant raptores quid de eis vas electionis Paulus, qui ad tertium cælum raptus est, dixit:
1. Cor. 6. *Neque rapaces*, inquit, *regnum Dei possidebunt.* Non ergo raptor, non prædo pauperum, regnum Dei possidebit, nisi perfectam egerit pœnitentiam, & iniuste sublata reddiderit. Sunt enim quidam, qui pœnitere quidem volunt, sed rapta reddere nolunt, pessimum certe hominum genus, cui pœnitendi medicina omnino non prodest. Si enim res rapta cum reddi possit non redditur, non agitur pœnitentia, sed fingitur. Hi enim, vt dicit sanctus Augustinus, sce-
Epist. 54. ad Macedonium. lus cupiunt sibi relaxari, & illud propter quod scelus admissum est possidere. Non ergo remittetur rapinæ peccatum, nisi restituatur ablatum, sed cum restitui potest. plerumque enim qui aufert amittit, siue alios patiendo malos, siue ipse male viuendo, nec habet vnde restituat. Sciat ergo vnusquisque raptor, non sibi dimitti rapinæ peccatum, nisi cum potest id quod rapuit restituat. Nam & Zachæus publicanus, qui Dominum hospitio susceperat, in vitam
Luc. 19. sanctam repente mutatus, dixit: *Ecce dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus, & si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum.* Sic ergo vnusquisque raptor agat: restituat primum quod iniuste abstulit, si veram pœnitentiam agere, & veram Dei misericordiam obtinere cupit. Si autem non habet vnde reddat, non possumus ei dicere, Redde quod abstulisti. Quamuis, etsi aliquos sustinet cruciatus, dum existimatur habere quod reddat, nulla est iniquitas: quia etsi non est vnde reddat ablatam pecuniam, merito tamē, dum eam per molestias corporales reddere compellitur, peccati quo male ablata est pœnas luit. Ergo quia abs-

ANNO CHRISTI 909. que reſpectu timoris Dei innumerabiles rapinæ & depræ-
dationes in iſto regno olim factæ ſunt, & hactenus fiunt, &
in oculis, & in auribus Domini exercituum ſunt, idcirco
nunc vaſtitatem patimur, & ſterilitatem, quam Dominus
quondam Iſraelitico populo comminabatur dicens: *Niſi* Iſa. 5.
*domus deſertæ fuerint grandes, & pulcræ abſque habitatore. de-
cem iugera vinearum facient lagunculam vnam*, &c. Et quo-
niam iuſto iudicio Dei, exigente pœna noſtri peccati, in
tantam deuenimus amentiam, vt nec eam qua verbera-
mur ſentiamus, aut ſcire velimus correptionem, iure du-
plicem experimur captiuitatem, ſcilicet barbaricam, &
quod eſt grauius, dæmonicam, ſicut Dominus teſtatur per
Iſaiam prophetam: *Propterea*, inquit, *ductus eſt captiuus po-* Iſa. 5.
pulus meus, quia non habuit ſcientiam: ſcientiam vtique diui-
num iudicium, vel ſuam correptionem intelligendi, vel
benefaciendi. & iterum: *Propterea dilatauit infernus animam* Iſa. 5.
ſuam, & aperuit os ſuum abſque vllo termino: ſcilicet vt inſatia-
bili ingluuie deuoret in perpetuum puniendos. *Et deſcen-
dent fortes terræ, & populus & ſublimes glorioſique eius ad eum.*
Expergiſcantur ergo tandem aliquando ad tantam toni-
trui magnitudinem: audiant Dominum per eumdem pro-
phetam terribiliter comminantem: *Omnis*, inquit, *violenta* Iſa. 9.
*prædatio cum tumultu, & veſtimentum mixtum ſanguine erit in
combuſtionem, & cibus ignis.* Omnis enim violenta iniquo-
rum prædatio, & tumultus, ac turbæ, quibus pauperes
quoſque ſibique inferiores oppreſſerunt, & ſanguinem
ſanguini miſcuerunt, erit in combuſtionem gehennæ, &
cibus ignis æterni. Itemque per Pſalmiſtam loquitur: *Pro-* Pſal. 11.
*pter miſeriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam, di-
cit Dominus*, id eſt iam iamque in proximo vindictam exer-
cebo. & iterum Iſaias propheta dicit: *Non deſpiciet Dominus* Eccl. 35.
*preces pupilli; nec viduam, ſi effundat loquelam gemitus. Nonne
lacrymæ viduæ ad maxillam deſcendunt, & exclamatio eius ſu-
per deducentem eas? A maxilla enim aſcendunt vſque ad cælum,
& Dominus exauditor non delectabitur in illis.* Verum quia
hæc impietas non iam tantum in extraneos, ſed in ſua, vt
ita dicamus, ſæuit viſcera, & vnuſquiſque carnem brachii
ſui vorat, timendum eſt ne talibus illud Apoſtoli contin-
gat: *Videte*, inquit, *ne dum inuicem mordetis & comeditis, ab* Gal. 5.
inuicem conſumamini. qui enim ſeipſum comedit, cito deficit.

ANNO CHRISTI 909.

Psal. 10. Nam cui dicit Psalmista: *Tibi, Domine, derelictus est pauper,* Psal. 34. *pupillo tu eris adiutor. ipse eripiet inopem de manu fortiorum eius: egenum & pauperem a diripientibus?* Sane statuta ecclesiæ antiquæ præcipiunt, eorum qui pauperes opprimunt dona a sacerdotibus esse refutanda: & merito, cum sint apud Eccl. 34. Dominum abominabilia, testante super hoc scriptura: *Qui offert*, inquit, *sacrificium de substantia pauperis, quasi qui victimat filium in conspectu patris.* De ditibus quoque, & potenLib. 6. c. 31. tibus, qui pauperes opprimunt, in libro VI. capitularium capitulo CCCCXVIII. sic continetur: Vt iudices, aut potentes, qui pauperes opprimunt, si admoniti a pontifice suo se non emendauerint, excommunicentur. Et ipsi quidem, nisi condignam de talibus gesserint pœnitentiam, sicut beatus testatur Paulus de rapacibus, regnum Dei non possidebunt. Ceterum regalis potestas tales punire Lib. 6. c. 288. debet secundum antiquorum regum sanctiones de his prolatas qui infra regnum rapinam fecerint, vel apud quem scelus agnoscitur, & pars rapinæ inuenta fuerit, siue de eis qui diripienda indicare reperiuntur. Inter quæ, de eo qui facultatem deprædationis dederit, vel si quis faIbid. c. 289. ctam diuiserit, præcipitur libro VI. capitularium capite CCCXXCIV. vt viuus comburatur. Itemque capitale supplicium excipiat, qui violentiam commisisse dinoscitur.

VIII.

Est præterea quædam execrabilis species rapinæ, vel Lib. 1. c. 102. potius sacrilegii, quam ex ipso actu rustici raptum vocant, quod quantum sit malum, & non tantum diuina, sed humana quoque auctoritate damnatum paucis monstrabimus verbis, ad cautelam omnium Christianorum nobis commissorum. Ac primo de puellis raptis, ac necdum desponsatis, quid sacri Canones præcipiant, retexere duximus necessarium. In Concilio Calchedonensi vbi DCXXX. patres adfuerunt, capite XXVII. ita habetur: Eos qui rapiunt puellas sub nomine simul habitandi, cooperantes, & conniuentes raptoribus, decreuit sancta Synodus, si quidem clerici sunt, decidant gradu proprio, si vero laici, anathematizentur. Quibus verbis aperte datur intelligi, qualiter huius mali auctores damnandi sint, quando participes & conniuentes tanto anathemate feriuntur: & quod iuxta canonicam auctoritatem ad coniugia legitima

ANNO CHRISTI 909. raptas sibi iure vindicare nullatenus possunt. De desponsatis vero puellis, & ab aliis raptis, ita in Concilio Ancyrano capite x. legitur: Desponsatas puellas, & post ab aliis raptas, placuit erui, & eis reddi quibus ante fuerant desponsatæ, etiam si eis a raptoribus vis illata constiterit. Proinde statutum est a sancto Conuentu, vt raptor publica pœnitentia mulctetur: raptæ vero, si sponsus eam recipere noluerit, & ipsa eiusdem criminis consentiens non fuerit, licentia nubendi alii non negetur. Quod si & illa consensit, simili sententiæ subiaceat. Quod si post hæc ei se iungere præsumpserit, vtrique anathematizentur. Quid autem lex imperatorum de huiuscemodi raptoribus iubeat, in libro v. capite CCXXXIX. scire volens reperiet. Item in libro VII. capite CCXLVII. de raptoribus viduarum vel virginum ita decernitur: Sancitum est, vt raptores viduarum vel virginum ab ecclesiæ communione pellantur. Item, de his qui rapiunt feminas, vt eas non habeant vxores, & quid de raptis agendum sit, ex eodem libro capite CCCXCV. Placuit, vt hi qui rapiunt feminas, vel furantur, aut seducunt, vt eas nullatenus habeant vxores, quamuis eis postmodum conueniat, & eas dotauerint, vel nuptialiter cum consensu parentum suorum acceperint. Si quis autem vxorem habere voluerit, canonice & legaliter eam accipiat, & non rapiat. Qui vero eam rapuerit, vel furatus fuerit, aut seduxerit, nunquam eam vxorem habeat, sed propinquis suis eam legibus reddat, & in triplo bannum dominicum componat, & insuper canonice publicam pœnitentiam gerat. ad quod omnes vna voce clamauerunt, dicentes: Ista omnes tenere firmiter volumus, & in perpetuum ab omnibus conseruari optamus. Ergo decernimus & nos, secundum constitutionem antiquam, vt nullus occultas nuptias aut raptum faciat, vel quam propinquus habuit ducat vxorem: sed dotatam, & a parentibus traditam, per benedictionem sacerdotum accipiat qui vult vxorem, sicut in libro supradicto capite CLXXIX. monetur his verbis: Sancitum est, vt publicæ nuptiæ ab his qui nubere cupiunt fiant: quia sæpe in nuptiis clam factis grauia peccata, tam in sponsis aliorum, quam in propinquis siue adulterinis coniugiis, & quod peius est dicere, consanguineis, accrescunt vel accumu-

Conc. Ancyr. Can. 10.

Lib. 7. c. 127.

lantur. Ex his autem procreari solent cæci, claudi, gibbi, & lippi, siue alii turpibus maculis aspersi. & hoc ne deinceps fiat omnibus cauendum est. Sed prius conueniendus est sacerdos, in cuius parochia nuptiæ fieri debent, in ecclesia coram omni populo: & ibi inquirere vna cum populo ipse sacerdos debet, si eius propinqua sit, an non, aut alterius vxor, vel sponsa, vel adultera. Et si licita & honesta pariter omnia inuenerit, tunc per consilium & benedictionem sacerdotis, & consultu aliorum hominum bonorum, eam sponsare, & legitime dotare debet. Scribit namque de legitimo matrimonio beatus Augustinus ita: Talis esse debet quæ vxor habenda est, vt secundum legem sit casta in virginitate, & dotata legitime, & a parentibus tradita sponso, & a paranymphis accipienda, & ita secundum legem & euangelium publicis nuptiis honestata, in coniugio licite sumenda, & omnibus diebus vitæ suæ, nisi ex consensu & causa vacandi Deo, nunquam propter hominem separanda. & si fornicata fuerit, & vir eius voluerit, dimittenda: sed illa viuente altera non ducenda, quia adulteri regnum Dei non possidebunt: & pœnitentia illi accipienda. Nolite vos viri habere vxores, quarum priores mariti viuunt: adulterina enim sunt ista coniugia. Et hoc, vt diximus, omnino prouidendum est, ne eius sit propinqua, quia scriptum est: *Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedat, vt reuelet turpitudinem eius.* Similiter scriptum est: *Cum vxore proximi tui non coibis, nec seminis eius commixtione maculaberis.* Et in decretalibus papæ Gregorii legitur: Si quis diaconam, aut monacham, aut commatrem spiritualem, aut fratris vxorem, aut neptem, aut nouercam, aut nurum suam, aut consobrinam, aut de propria cognatione, vel quam cognatus habuit, duxerit vxorem, anathema sit: & responderunt omnes tertio, anathema sit. Item: Si quis viduam rapuerit vel furatus fuerit vxorem, vel consentientes ei, anathema sit. Et si quis virginem, nisi desponsauerit eam, rapuerit vel furatus fuerit, vel consentientes ei, anathema sit: & responderunt omnes tertio, anathema sit. Et alibi in Canonibus præceptum est, vt nemo vsque ad affinitatis lineam, & propinquitatem sui sanguinis, connubia ducat, neque virginibus, sine benedictione sacerdotis, quis nubere præsumat.

ANNO CHRISTI 909.

Leuit.18.

Ibidem.

Greg. II. in Synodo Romana I.

ANNO CHRISTI 909.

mat. oppido enim ista cauenda sunt ne fiant. Sed postquam ista omnia probata fuerint, & nihil impedierint, tunc si virgo fuerit, cum benedictione sacerdotis, sicut in sacramentario continetur, & cum consilio multorum bonorum hominum, publice & non occulte ducenda est vxor, vt boni ab his filii Domino miserante procreentur, & non tales sicut superius dictum est. Item in VI. libro capitulo CCCCIX. Si quis non æquo gradu, sed incestuoso ordine, cum iis personis, quibus a diuinis regulis prohibitum est, se coniunxerit, vsquequo post pœnitentiam sequestratione testentur, vtrique communione priuentur: & neque in palatio habere militiam, neque in foro agendarum causarum licentiam habebunt. Nam si se quoquo modo prædicto incesto coniunxerint, episcopi, seu presbyteri, in quorum diœcesi vel pago actum fuerit, regi vel iudicibus scelus perpetratum denuntient, vt cum ipsis denuntiatum fuerit, ab eorum communione aut cohabitatione sequestrentur. Res autem eorum ad primos parentes, vsque ad sequestrationem, perueniant sub ea conditione, vt antequam segregentur, per nullum ingenium, neque per parentes, neque per emptionem, neque per auctoritatem regiam, ad proprias perueniant facultates, nisi præfatum scelus sequestrationis separatione & pœnitentia fateantur. Item ex libro legum Theodosii III. capite XII. Quod incesti non sint legitimi heredes, sed infamia sint notatæ vtræque personæ. Quapropter iterum iterumque auctoritate ecclesiastica interdicimus, vt deinceps, sicut Canones ecclesiastici prohibent, nullus Deo deuotam virginem, nullus sub religionis habitu consistentem, siue viduitatis continentiam professam, vel sui proximam generis, aut etiam de cuius admixtione incestiua notam possit subire infamiæ, illicito connubio, aut vi, aut consensu accipiat coniugem: quia nec verum poterit esse coniugium, quod a meliori proposito deducitur ad deterius, & sub falsi nominis culpa, incestiua pollutione & fornicationis immunditia perpetratur. Hoc vero nefas si agere cuiuslibet gentis amodo homines sexus vtriusque tentauerint, ab inuicem omnimodis separati exilio perpetuo relegentur. Item in libro VI. capite CCCCXII. Scire vos conuenit, quia blasphemiam Deo irrogat, qui cum Deo sacrata, vel

Lib. 6. c. 306.

Codex Theod. li. III. t. XII.

Lib. 6. c. 309.

Ibid.c.310. cum velata femina se commaculat. Item capite CCCCXIII. Si clericus cum velata femina, vel cum Deo sacrata se maculauerit, proprio honore priuetur. Item capite CCCCXIV. Ibid.c.311. Sciendum est omnibus, quod Deo sacratarum feminarum corpora per votum propriæ sponsionis, & verba sacerdotis Deo consecrata, templa esse scripturarum testimoniis comprobantur: & ideo violatores earum sacrilegi, ac iuxta Apostolum filii perditionis esse noscuntur. 1. Cor. 3.

Anno Christi 909.

IX.

Sane quoniam hæc pestis non tantum populares quoslibet, siue superioris, siue inferioris ordinis, occupat homines, verum, quod non sine nostro pudore, & cum maximo fatemur dolore, ecclesiasticas commaculat dignitates: in tantum vt ipsi quoque sacerdotes, qui ab aliis debuerant huius putredinem morbi resecare, computrescant in stercore luxuriæ: nec sua solum ignominosa contenti perditione, bonorum etiam sacerdotum vitam sua lædant infami opinione, dum a sæcularibus dicitur, Tales sunt sacerdotes ecclesiæ: & sic dantes aliis offensionem vituperant ministerium sanctum, insuper & canonica sanctorum statuta violant patrum, quibus interdicitur cum feminis accessus & frequentatio ac cohabitatio clericorum: cogimur & priorum quædam commemorare decreta patrum, & contra noua recrudescentium semper genera morborum noua quærere experimenta medicamentorum. Vnde nunc ea retexemus, quæ de talibus a bonæ memoriæ prædecessore nostro Hincmaro præsule, in conuentu presbyterorum in metropoli ciuitate Rhemorum habito, dicto & scripto prolata sunt anno ab incarnatione Domini DCCCLII. hoc modo: De accessu autem & frequentatione ac cohabitatione clericorum cum feminis, vnde secundum sacros Canones in omnibus Synodis specialiter interdicimus, firmiter & expresse atque solicite a nobis & a comministris nostris est inquirendum. Sicut enim his qui Domini in carne aduentum præcesserunt, & his qui subsequuntur, pro temporum ratione sunt sacramenta disparia, ad religionem tamen vnius eiusdemque fidei & salutis recurrentia, &, vt scriptum est, *pertransibunt plurimi, & multiplex erit scientia*, per incrementa temporum, tam per seipsum, quam & per angelos in veteri

Hincmarus ad presbyteros, cap. 21.

Dan. 12.

ANNO CHRISTI 909. testamento, in nouo autem similiter per se, & per doctores catholicos ac magistros ecclesiæ, qui & attestante propheta angeli nominantur, aucta est sublimitas & multiplicatio præceptorum. Per se quidem Dominus in paradiso Adæ, & post diluuium Noe mandata, & Abrahæ de circumcisione dedit præceptum, legem autem per angelos Moysi mediatori inter se & populum, vt ostendit Apostolus. In nouo autem testamento incarnatus per se dicens: *Audistis quia dictum est, Diliges proximum tuum & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros.&: Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum.&: Dictum est antiquis, Qui occiderit, reus erit iudicio.* &c.& per sanctos suos, de quibus dictum est: *Non vos estis qui loquimini, sed Spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis.* Per incrementa temporum virtutem castitatis excrescere, maxime autem apud ministros ecclesiæ docuit, decernens hoc modo per mysticam Nicænam Synodum: Interdixit per omnia magna Synodus, non episcopo, non presbytero, non diacono, nec alicui omnino qui in clero est, licere subintroductam habere mulierem, nisi forte matrem, aut sororem, aut amitam, vel eas tantum personas, quæ suspiciones effugiunt. Et inde lex a Christianis imperatoribus est promulgata hoc modo: Quicumque clericatus vtuntur officio, extranearum mulierum familiaritatem habere prohibentur: matrum, sororum, vel filiarum sibi solatia intra domum suam nouerint tantum esse concessa. Sed quia sub occasione istarum personarum aliæ mulieres subintroduci cœperunt, sancti Africani Canones decreuerunt, vt nec ipsi episcopi, aut presbyteri, soli habeant accessum ad viduas vel virgines, vel ad quascumque feminas: sed vbi aut clerici præsentes sint, aut graues aliqui Christiani. Vnde, sicut beatus Gregorius ad ministros ecclesiæ Romanæ scripsit, beatus Augustinus nec cum sorore habitare consenserit, dicens: Quæ cum sorore mea sunt, sorores meæ non sunt. Et ex hoc dicit sanctus Gregorius: Docti ergo viri cautela magna nobis debet esse instructio. nam inhonestæ præsumptionis est, quod fortis pauet, minus validum non timere. Sapienter enim illicita subtrahit, qui didicerit etiam non vti concessis. Et quoniam tunc temporis, nouella

Malach.2.

Matth.5.

Ibidem.

Ibidem.

Matth.10.

Conc. Nicæn. Can. 3.

Codex Theod. de episc. eccl. & clericis. l.44.

Concilium Afric. Can. Can.3.

Gregor. lib. 7. indict.2. epist. 39.

adhuc fide, de legitime coniugatis, atque a coniugio ad continentiam conuersis, clerici fiebant, vnde & Apostolus, si de coniugatis agendum erat, vnius vxoris virum ad summum sacerdotium præcipit eligi: hinc Christiani imperatores legem decreuerunt, dicentes: Presbyteris, & diaconis, & subdiaconis, & aliis in clero scriptis, non habentibus vxores, secundum regulas diuinas interdicimus & nos, mulierem habere in sua domo, excepta matre, & filia, & sorore, & aliis personis, quæ omnem querelam effugiunt. Si quis autem aduersus istam obseruationem mulierem in sua domo habuerit, quæ potest suspicionem inferre turpitudinis, & ille a conclericis suis audierit quod cum tali muliere non debeat habitare, & noluerit eam sua domo repellere, vel accusatore emergente probatus fuerit inhoneste cum tali muliere versari, tunc episcopus, secundum ecclesiasticos Canones, clero eum repellat, curiæ ciuitatis, cuius clericus est, tradendum. Et vt sanctus Innocentius, & prædecessor eius Siricius scribunt, si priscis temporibus sacerdotes Dei de templo anno vicis suæ non discedebant, sicut de Zacharia legimus, nec domum suam omnino tangebant, quibus vtique propter sobolis successionem vxoris vsus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, & præter ex semine Aaron, ad sacerdotium nullus fuerat præceptus accedere, quanto magis hi sacerdotes vel Leuitæ pudicitiam seruare debent, quibus vel sacerdotium vel ministerium sine successione est, nec præterit dies, qua vel a sacrificiis diuinis, vel a baptismatis officio vacent? Nam si Paulus etiam laicis scribit dicens: *Abstinete ad tempus, vt vacetis orationi*, multo magis sacerdotes quibus orandi & sacrificandi iuge officium est, semper debebunt ab eiusmodi consortio abstinere. Qui si contaminatus fuerit a carnali concupiscentia, quo pudore vel sacrificare forsitan vsurpabit? aut qua conscientia, quove merito exaudiri se credit, cum dictum sit: *Omnia munda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil mundum?* Et ne quis dicat, Si habito cum mulieribus, sufficit mihi conscientia mea dicente Apostolo: *Gloria mea hæc, testimonium conscientiæ nostræ*, attendat quod item idem dicit Apostolus, per quem, vt ipse fatetur, veraciter loquitur Christus: *Prouidentes bona non solum coram Deo, sed etiam coram homi-*

Anno Christi 909.

1. *Tim.* 3. *Tit.* 1.

Nouella Iustiniani 12. c. 29.

Innocent. epist. 2. ad Victricium.

1. *Cor.* 7.

Tit. 1.

2. *Cor.* 1.

Rom. 12.

ANNO CHRISTI 909. *nibus.* Quoniam, Augustino docente, sanctorum, quibus Dominus dicit *sancti estote*, conuersatio non solum sancta, sed debet esse & cauta: ne forte cum mala non sit per lasciuiam, sit mala per negligentiam. Et item Apostolus præcipit: *Vt sine offensione omnibus simus, nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum, & ne pereat in nostra conscientia frater, propter quem Christus mortuus est. Sic*, inquiens, *peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis.* Et ideo repleti Spiritu sancto statuerunt sancti patres nostri, vt ministri altaris mulieribus non cohabitent, neque subintroducant secum mulieres: ne vel concupiscentia conscientiam vrant, vel consensu pessimo polluant, & ne vel mala suspicione infirmorum conscientias maculent. Proinde de concubitu presbyterorum cum feminis, per parochianos, vel vicinos cuiuscumque presbyteri, inquirere non laboramus. Abolita est quippe vetus hæresis, quæ Cynica, id est canina, propter impudicitiam fuerat appellata, dicens concubitum esse naturalem, & ob id agendum sine verecundia publice, cum legamus primos homines post peccatum inobedientiæ sensisse concupiscentiam in membris genitalibus, & a mutuis conspectibus contexisse. Nam licet humanæ mentis cæcitas in operatione turpitudinis, diuinis & angelicis atque sanctorum qui in cælis sunt oculis abscondi non possit: tamen etiam quilibet rusticanus concumbens & cum propria coniuge, prout potest plurimorum deuitat aspectus: quanto magis presbyter, si sensum hominis habet, malum agens curabit abscondere, propter quod patefactum scit se non solum ecclesiasticum gradum amittere, sed & sua quælibet in sæculo perdere? Non igitur de hoc inuerecunde quærimus, quod & Apostolus non nudo, sed velato nomine, loquens apud legitime coniugatos, statuit appellare dicens: *Iterum reuertimini in id ipsum.* & *Ne quis circumueniat in negotio fratrem suum.* tantummodo autem de accessu & frequentatione ac cohabitatione presbyterorum contra canonicum interdictum cum feminis, per tales homines inquiremus, sicut sancti Africani Canones iubent, id est, quos publicæ leges ad accusationem, vel ad testimonium recipiunt, siue in mallo, siue in audientia. Qui testes, ad exemplum Danielis, & sicut leges præcipiunt, examina-

1. Cor. 10. 2. Cor. 6.

1. Cor. 8.

1. Cor. 7. 1. Thess. 4.

Concilium Africanum Can. 96. 98.

buntur. Et si quiscumque presbyter, non solum in nostra parochia, sed in nostra diœcesi, confessus, vel legali ac regulari iudicio fuerit conuictus de cohabitatione, vel frequentatione, siue accessu cum feminis contra Canones, dicente Apostolo : *Si quis non obedierit verbo nostro, siue per verbum, siue per epistolam, hunc notate, & nolite commisceri cum eo*, modis omnibus, secundum decreta beati Gregorii, sine gradus sui restitutione deponetur, iuxta capitulum magni Leonis papæ quo dicit : Hæc itaque admonitio nostra denuntiat, quod si quis fratrum contra hæc constituta venire tentauerit, & prohibita fuerit ausus admittere, a suo se nouerit officio submouendum, nec communionis nostræ futurum esse consortem, qui socius esse noluit disciplinæ. Ne quid vero sit, quod prætermissum a nobis forte credatur, omnia decretalia constituta tam beatæ recordationis Innocentii, quam omnium decessorum nostrorum, quæ de ecclesiasticis ordinibus & Canonum promulgata sunt disciplinis, ita a vestra dilectione custodiri debere mandamus, vt si quis in illa commiserit, veniam deinceps sibi nouerit denegari. Nam & beatus Augustinus suo archiepiscopo de Abundantio presbytero suæ parochiæ ita scripsit : Qui cum non ambularet vias seruorum Dei, non bonam famam habere cœpit. qua ego conterritus, non tamen temere aliquid credens, sed plane solicitior factus, operam dedi, si quomodo possem ad aliqua malæ conuersationis eius certa peruenire indicia. Ac primo comperi eum pecuniam cuiusdam rusticani de vino apud se commendato interuertisse, ita vt nullam inde posset probabilem rationem reddere. Deinde conuictus, atque confessus est, cum secum nullum clericum haberet, apud quamdam malæ famæ mulierem prandisse & cœnasse, & in vicinia, & in eadem domo mansisse. Nam quæ negauit, Deo dimisi: quæ occultare permissus non est, iudicaui. Propterea, sicut Gregorius decreuit, per idoneos, vt præmisimus, testes sacramento inquiretur de malæ famæ presbytero: & qui proinde iurabunt, hoc modo iurent: De hoc quod me interrogatis de isto presbytero quid inde sciam, me sciente nec mendacium tibi dicam, nec veritatem reticebo, sic me Deus adiuuet, & isti sancti Dei. Post istud sacramentum, interrogari debet hoc modo:

ANNO CHRISTI 909.

2. *Thess.* 3.

Leo epist. 1. Episcopis per Campaniam.

August. Epist. 256.

ANNO CHRISTI 909. Sancti Canones præcipiunt, vt presbyter talem acceſſum & frequentationem ac cohabitationem cum feminis non habeat, vnde mala ſuſpicio, & inconueniens ſacerdoti fama poſſit exire. Propterea dic mihi, ſi vidiſti, aut pro certo ſcis, talem acceſſum vel frequentiam aut cohabitationem habere feminas cum iſto presbytero, vnde mala ſuſpicio eſſe poſſit, & mala fama poſſit exire, in illo ſacramento quod modo iuraſti, vt veritatem inde non reticeas, & mendacium inde non dicas. Exceptis accuſatoribus, ſeptem ſint teſtes idonei, qui inde veritatem per ſacramentum dicant, ex quibus ſex iurent, & ſeptimus, ſi conditio vel qualitas perſonæ permittit, ad iudicium exeat quod illi ſex veritatem inde per ſacramentum dixerunt: quia multi iam deprehenſi apud nos habentur, quoniam precio conducti ſe periurauerunt. Et ſi hoc modo presbyter conuictus fuerit de inconuenienti cohabitatione cum feminis, deponetur, ſicut Zoſimus papa decreuit dicens: Epiſt. ad Heſychium cap. 2. Sciat quiſquis hoc poſtpoſita patrum & apoſtolicæ ſedis auctoritate, neglexerit, a nobis diſtrictius vindicandum, vt loci ſui minime dubitet ſibi non conſtare rationem, ſi hoc putat poſt tot prohibitiones impune poſſe tentari. Contumeliæ enim ſtudio fit, quidquid interdictum toties vſurpatur. In lege eſt ſtatutum, quod & in euangelio eſt *Matth. 18.* confirmatum, vt in ore duorum vel trium teſtium ſtet omne verbum: & Apoſtolus Timotheo præcipit, in cuius per- *1. Tim. 5.* ſona, vt Leo dicit, omnium Chriſti ſacerdotum numerum erudiuit, vt accuſatio aduerſus presbyterum non recipiatur, niſi ſub duobus vel tribus teſtibus. Et ſacrum Ni- Conc. Nic. cænum Concilium, neophytum epiſcopum a duobus vel Can. 2. tribus teſtibus redargutum a clero abſtinere præcipit. Sed quia in hiſtoria Suſannæ duo teſtes, qui idonei videban- *Dan. 13.* tur: & in hiſtoria Nabuthæ, verum & in hiſtoria paſſionis *3. Reg. 21. Matth. 26.* Domini duo teſtes dixiſſe falſum teſtimonium legimus: quoniam Chriſtus Dei virtus & Dei ſapientia dicit: *Per* *Pron. 9.* *me conditores legum iuſta decernunt*, &c. & ſanctus Gregorius frequenter in epiſtolis ſuis cauſam miniſtrorum eccleſiaſticorum legaliter & regulariter præcipit definiri: & ſanctus Auguſtinus exponens ſententiam Apoſtoli, *Si quis* In libro de pœnitentia. *frater nominatur fornicator*, &c. dicit: Noluit Apoſtolus ho- *1. Cor. 5.* minem ab homine iudicari ex arbitrio ſuſpicionis, vel

etiam extraordinario vſurpato iudicio, ſed potius ex lege Dei, ſecundum ordinem eccleſiæ, ſiue vltro confeſſum, ſiue accuſatum, atque conuictum : eam nominationem volens intelligi, quæ fit in quemquam, cum ſententia ordine iudiciario, atque cum integritate profertur. Nam ſi nominatio ſola ſufficit, multi damnandi ſunt innocentes: quia ſæpe falſo in quoquam crimen nominatur. In accuſatione presbyterorum, de numero teſtium idoneorum auctoritatem legum ſequendam vidimus, vt ſeptem ſcilicet teſtes idonei, vt ſupra diximus, requirantur. & ſi ratio vel cauſa coegerit, quatuordecim vel viginti & vnus teſtes quærantur, vt veritas patefacta monſtretur. Si autem mala fama ex veriſimilitudine per parochiam de presbytero exierit, & accuſatores atque teſtes legales defuerint, ne infirmorum corda de mala fama presbyteri percutiantur, & ne vituperetur miniſterium noſtrum, neque ſecuriores presbyteri exiſtentes licentius in peccatum labantur, ſecundum decretum Gregorii iunioris ſit iuſiurandum in medio, & habeat malæ famæ presbyter in ſacramento purgationis ſuæ eum teſtem, quem habebit & iudicem. Et quoniam legimus in epiſtolis beati Gregorii ſæpe infamatum ſacerdotem in purgatione ſuæ famæ tantum iuſiurandum præbuiſſe, & legalis, atque apoſtolica, & canonica auctoritas trium teſtium teſtimonium recipit ad condemnationem, non ab re videtur ſi recipiatur ad purgationem. In hiſtoria quoque ſacra, & in epiſtola B. Gregorii, legimus B. Petrum apoſtolorum primum, cum a fidelibus reprehenſus fuit, cur ad gentes intraſſet, humili eos ratione placaſſe, atque in cauſa reprehenſionis ſuæ etiam teſtes adhibuiſſe dicens : *Venerunt autem mecum & ſex fratres iſti.* & Carthaginenſes Canones decernunt, vt ſi presbyteri vel diaconi fuerint accuſati, adiuncto ſibi ex vicinis locis proprius epiſcopus legitimo numero collegarum, id eſt, vna ſecum in presbyteri nomine ſex, in diaconi tres ipſorum cauſam diſcutiant. auctoritati conuenire dicimus, vt ſi presbyter infamatus fuerit, & accuſatores vel teſtes idonei defuerint, ſecundum qualitatem ac quantitatem cauſæ atque perſonæ, & vtilitatem ac ſanationem cordium infirmorum, aut ſingulis, aut cum aliis duobus teſtibus, aut cum aliis ſex teſtibus, ſeipſum ſacramento a mala opinione pur-

ANNO CHRISTI 909.

Hincmarus ibid. c. 23.

Gregor. II. epiſt. 9.

Cap. 24.

Act. 11.

Concilium Carthaginenſe Can. 20.

ANNO CHRISTI 909. purget. Et non est contrarium decretum Gregorii iunioris, si plures testes ad purgationem infamati presbyteri requiruntur: quia scribens idem pontifex ad Bonifacium Moguntinum episcopum per Denualdum presbyterum dicit, vt si probari idoneis testibus presbyter infamatus nequiuerit, sit iusiurandum in medio: & non definiuit, vtrum ipse solus an cum aliis iuret. Et quoniam, vt scriptum est, & in angelis reperta est nequitia, & teste Malachia propheta, atque euangelista Ioanne, sacerdotes angeli appellantur, & experti sumus quosdam ad inuicem conspirasse, vt se mutuo in sua purgatione adiuuarent, sed reuera nocerent, sicut & presbyteri pleni iniqua cogitatione aduersus Susannam conspirauerunt non incongruum videtur, vt cum credibili misso episcopi presbyteri, qui in purgatione infamati sacerdotis, & vna cum eo, ad iusiurandum se obtulerint, talem examinationem per aduocatum infamati presbyteri recipiant, vt in sacramento se Deo non perdant, sicut quosdam hinc iam reuictos comperimus. Quia vero, vt sanctus Augustinus dicit, noua morborum genera noua quærere cogunt experimenta: hæc præfatis auctoribus instructi, non præiudicantes, si quæ sunt, sanius intelligentium sententiis, hoc modo agenda vidimus, quatenus & presbyteros a luxuriæ præcipitio reuocare, & toties repetitam Canonum prohibitionem a præuaricatoribus quoquo modo possimus euindicare, & nos de dissoluta correptione non iudicemur, sicut Heli sacerdos damnatus est, quia filios suos segnius ac leuius quam debuerat corripuerat, & ipse & filii eius perierunt. Quia, vt Leo dicit, inferiorum ordinum culpæ ad nullos magis referendæ sunt, quam ad desides negligentesque rectores, qui multam sæpe nutriunt pestilentiam, dum necessariam dissimulant adhibere medicinam. Et sanctus Gregorius dicit: Qui non corrigit resecanda, committit. Et item Leo scribens ad Ianuarium episcopum, singulis nobis dicit: Non autem dubitet dilectio tua, nos si, quod non arbitramur, neglecta fuerint quæ pro custodia Canonum, & pro fidei integritate decernimus, vehementius commouendos. Quia vt Hilarus papa dicit: Non minus in sanctarum traditionum delinquitur sanctiones, quam in ipsius Domini iniuriam prosilitur. Qualiter autem

Cap. 25. *Iob. 4. Malach. 2. Apoc. 1.* *Dan. 15.* Cap. 26. *1. Reg. 2.* Epist. 3. ad Ianuarium. Ibidem.

his agendum sit, qui per contemptum in sanctarum traditionum sanctiones delinquunt, vel in ipsius Domini iniuriam prosiliunt, sanctus Leo ad Rusticum episcopum decernit huiusmodi inquiens: Lapsis ad promerendam misericordiam Dei priuata est expetenda secessio, vbi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa. A qua districtionis regula Spiritu sancto promulgata non licet nobis quacumque pietate indebita declinare: quia etsi debetur compassio proximis, rectitudo tamen debetur vitiis. Vnde sancta scriptura simplicitati rectitudinem semper coniungit, quia simplicitas sine rectitudine fatuitas est. Simplicitas igitur erga vitia, sicut catholici doctores dicunt, dissoluta & stulta est, & rectitudo erga proximos, sine pietatis simplicitate, austera existit & dura. ANNO CHRISTI 909.

X.

Omni fidelium ordini denuntiamus, cauendos esse summopere libidinis æstus, Domino per euangelium præcipiente: *Sint lumbi vestri præcincti.* Denique cum oporteat nos contra reliqua vitia omni virtute resistere, contra libidinem non tam expedit repugnare, quam fugere. Vnde & apostolus Paulus præcipit dicens: *Fugite fornicationem. omne peccatum, quodcumque fecerit homo, extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat.* & iterum: *Fornicatores & adulteros iudicabit Deus.* & cum idem dicat Apostolus: *Templum Dei sanctum est, quod estis vos*, itemque: *Empti estis precio magno: glorificate & portate Deum in corpore vestro.* absit vt breui oblectatione miseræ carnis tollentes membra Christi, faciamus ea membra meretricis. Luxuria nempe carnis, cum Deo sit odibilis, ideo bonis omnibus est notabilis, quoniam statim per seipsam est turpis. Cuius prima tela sunt oculorum, secunda verborum. sed qui non rapitur oculis, potest resistere verbis, & qui delectationem refrenat libidinosæ suggestionis, non transit ad consensum libidinis. Conualescit vero luxuria epulis, exardescit saturitate nimia ventris, perfodit animam stimulo ebrietatis. Inter delicias namq; pudicitia seruatur difficile. Denique saturitas cibi & potus mentem ad lusum, carnem mouet ad luxum. Nec ideo tamquam sint deliciæ potentum, minor debet esse cautela pauperum: quoniam & in serico, & in pannis, exercet libido ius suæ potestatis: nec

Luc. 12.

1. Cor. 6.

Hebr. 13.

1. Cor. 3.

1. Cor. 6.

ANNO CHRISTI 909. timet purpuram regum, nec spernit squalorem mendicantium. Hæc, cum vitam animæ perimat, & cor auferat, cæcitatem quoque menti ingerit, ipsum etiam corpus cito debilitat, fractumque in miseram celeriter senectutem præcipitat. & nisi solius Dei miserantis pietas manum benignissimæ extendens clementiæ iacentem subleuet, & antequam mors veniat, resipiscere faciat, in infernum hominem mergit, & in pœnas Tartari pertrahit. Væ denique illi, qui tunc habuerit terminum luxuriæ, quando & vitæ. Idcirco nobis necessarium omnimodis est obtemperare salubri consilio scripturæ monentis: *Post concupiscentias tuas non eas, & a voluntate tua auertere.* Eccles. 18. & iterum: *Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram, fornicationem & immunditiam, & concupiscentiam malam*, &c. Coloss. 3. Hoc omni gradui, omni ordini, & vtrique obtestamur sexui, putridam prorsus fugere luxuriam, & succinctis lumbis castitatis tenere virtutem: scientes pro certo verissimam esse vocem apostolicam, quæ inter cetera terribiliter clamat: *Neque fornicarii, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores regnum Dei possidebunt.* 1. Cor. 6.

XI.

Inter cetera quoque admonitionis nostræ officia videtur nobis illud satis necessarium esse, quatenus nefanda cohibeantur periuria, non solum quæ alicuius factionis fiunt commento, vel fallendi aliosque decipiendi studio, sed & ea, quæ ex ipsa praua consuetudine iam veluti inolita pene per singula admittuntur verba ab eis, quibus æque falsa constat iurare vt vera. Cum, si forte propter eos, qui pigri sunt ad credendum, neque mouentur ad fidem verbi, qui & in hoc grauiter delinquunt quod sibi loquentes iurare cogunt, necesse fuerit proferre iusiurandum, hos comites habere debeat iusiurandum, veritatem, iudicium, & iustitiam, dicente Domino per prophetam Ieremiam: *Et iurabis, viuit Dominus, in veritate, & in iudicio, & in iustitia.* Ier. 4. Si enim ista defuerint, nequaquam erit iuramentum, sed periurium. Et vetus quidem lex iurare concessit, peierare prohibuit: *Non assumes*, inquit, *nomen Domini Dei tui in vanum: nec enim insontem habebit Dominus eum, qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra.* Exod. 20. Quo mandato altius intellecto, dum sciamus nobis præcipi, ne Christũ Dei

Patris Filium existimemus esse creaturam, dicentes eum simplicem hominem, & honore diuinitatis priuantes: ad simplicem tamen sensum, ille nomen Dei sui in vanum assumit, qui in qualibet friuola re, & in dolo iurans proximo suo, aliquando in causa non necessaria, vel in verbo otioso, nomen sanctum eius in tali vanitate assumere non pauescit. In nouo autem testamento ipse Dominus dicit: *Audistis quia dictum est antiquis, Non periurabis. Ego autem dico vobis, non iurare omnino*, &c. Ergo euangelica veritas non recipit iuramentum, cum omnis sermo fidelis pro iureiurando sit. Sunt quoque multi qui assidue faciunt iurare, sed & non timent peierare, per Deum, & omnes sanctos: quidam per corpora sanctorum, per animam vel suam, vel patris aut matris, aut alicuius cari sui, paruipendentes suæ ipsius animæ, suorumque salutem. quidam per totum iurant mundum, contemnentes illud dominicum præceptum: *Nolite iurare, neque per cælum, neque per terram*, &c. qui enim iurat in cælo, iurat in throno Dei, & in eo qui sedet super eum. Qui vult ergo cauere crimen periurii, non teneat vsum iurandi, dicente scriptura: *Iurationi non assuescat os tuum.* & item: *Vir multum iurans replebitur iniquitate, & non discedet a domo illius plaga.* Vnde Isidorus episcopus dicit: Sicut mentiri non potest qui non loquitur, sic periurare non poterit, qui iurare non appetit. Nunquam ergo iuret, qui peccare timet. Quid vero de his dicendum est, qui, vt alios fallant, mentiuntur, vel quacumque verborum arte se potius quam alium decipiendo peierant. Dominus namque, qui testis est conscientiæ, ita hoc accipit, sicut ille cui iuratur intelligit. Vnde sanctus Augustinus ait: Periuri non sunt, qui verbis non seruatis, illud quod ab eis, cum iurarent, expectatum est impleuerunt: & periuri sunt, qui etiam seruatis verbis, expectationem eorum quibus iuratum est decipiunt. Hi miseri heu quantis rei tenentur criminibus, præuaricatores totius sacræ legis veteris & nouæ proditi, quia loquuntur mendacium, quia assumunt nomen Dei sui in vanum, quia proximum dolo capiunt, insuper & periurant. Tales, nisi condignam egerint pœnitentiam, adhuc in viuis corporibus mortuas gestare videntur miseras animas. Qua de re a Christianis quoque regibus de sacramentis leuiter non iurandis ita sta-

ANNO CHRISTI 909.

Matth. 5.

Ibidem.

Eccles. 29.

Ibidem.

Isid. lib. II. sentent. cap. 31.

ANNO CHRISTI 909. tutum est libro v. capite CCCXLIX. Volumus vt sacramenta cito non fiant: sed vnusquisque iudex prius causam veraciter cognoscat, vt eum veritas latere non possit, ne facile ad sacramentum veniant. Item de periuriis cauendis, ex libro v. capite CCLXXVI. Præcipimus, vt periuria caueantur, nec admittantur testes ad sacramentum antequam discutiantur. Et infra: Si quis conuictus fuerit periurii, perdat manum, aut redimat. Itaque cum propter cauendum periurium necesse sit, si forte contigerit, seruare iusiurandum, illud tamen volumus omnibus esse notum, quoddam iuramentum nullo modo a Christianis obseruandum: videlicet quo malum aliquod incaute, vel etiam scienter, iurando promittitur. velut si quispiam adulteræ perpetuam cum ea permanendi fidem polliceatur, aut si quis, ne ad pacem redeat, vel vt aliquod flagitium committat, se sacramento constrinxerit. Tolerabilius est denique, non implere sacramentum, quam in illud quod male spopondit permanere, vel quod decreuit perficere flagitium. Et ne forte quis dicat, aut periurium a nobis suaderi, aut hoc nullum vel paruum esse putetur, quid de talibus Ilerdense statuat Concilium capite VII. commemoretur: Qui sacramento se obligauerit, vt litigans cum quolibet ad pacem nullo modo redeat, pro periurio vno anno a communione corporis & sanguinis Domini segregetur, reatum suum eleemosynis & fletibus, & quantis potuerit ieiuniis absoluat. Ad caritatem vero, quæ operit multitudinem peccatorum, celeriter venire festinet. Lib. 5. c. 197. Conc. Ilerdens. Can. 7.

XII.

Quia vero de discordantibus, iracundis, & litigiosis sermo nobis est, hæc quoque vitia quantum sint animæ nociua, quantumque omnibus Christianis cauenda, paucis demonstrare verbis necessarium duximus. Dominus in euangelio ait: *Væ mundo a scandalis. necesse est enim, vt veniant scandala: verumtamen væ homini, per quem scandalum venit.* Cum enim necesse sit, vt beatus dicit Hieronymus, in isto mundo fieri scandala, & vnusquisque suo vitio scandalis pateat: væ tamen ei homini, qui quod necesse est vt in mundo fiat, vitio suo facit vt per se fiat. Hinc Salomon: *Homo peruersus suscitat lites, & verbosus separat principes.* Item: *Semper iurgia quærit malus: angelus autem crudelis mit-* Matth. 18. Prou. 16. Prou. 17.

tetur contra eum. Angelus crudelis immundus est spiritus, qui a Domino contra peccantes & iurgia quærentes mittitur, vt eos vel in præsenti affligat, vel etiam post mortem ad interitum rapiat. Item Salomon: *Vir iracundus prouocat rixas: qui autem patiens est, mitigat suscitatas.* Item: *Qui meditatur discordias, diligit rixas.* Cum talibus certe Deus non est: quoniam attestante Paulo apostolo: *Non est Deus dissensionis, sed pacis.* In pace autem vocauit nos Deus. Hinc suauis doctor ecclesiæ Gregorius: Deus in vnitate est, & illi eius merentur gratiam habere, qui se ab inuicem per sectarum scandala non diuidunt. Et Dominus in euangelio: *Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade, prius reconciliare fratri tuo.* Vnde supradictus doctor ostendens quam grauis sit culpa discordiæ, dicit: Munus a Deo non accipitur, nisi ante discordia ab animo pellatur. De iracundis quoque Dominus dicit: *Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.* Hinc Iacobus: *Ira viri iustitiam Dei non operatur.* & Paulus apostolus nos admonet dicens: *Sol non occidat super iracundiam vestram.* & Salomon: *Ne velox sis ad irascendum, quia ira in sinu stulti requiescit.* item: *Spiritum ad irascendum facilem quis poterit sustinere?* itemque: *Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor: & impetum concitati ferre quis poterit?* Ergo cohibenda est iracundia, pellenda discordia, refrenanda est rixa, vt non solum nostro vitio non prouocemus quemquam, sed vt prouocati & grauiter læsi, iuxta Pauli vocem, simus cum patientia supportantes inuicem, & donantes nobismetipsis, si quis aduersus aliquem habet querelam. Sicut Deus in Christo donauit nobis, ita & nos dimittamus inuicem quod debetur nobis, vt dimittatur quod debetur a nobis. Tale quippe pactum cum Deo facimus in oratione dicendo: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Vnde summopere cauendum est omnibus nobis. Qui enim non dimittit ei qui sibi facit iniuriam, hoc petendo non pro se facit orationem, sed superinducit maledictionem: & frustra sibi Deum propitium fieri quærit, qui placari proximo negligit. Et quia tales ab eo qui pax est separati sunt, iure & ab ecclesia separantur, nisi inimicitias deposuerint, decernente Concilio Agathensi hoc

ANNO CHRISTI 999.

Prou. 15. *Prou. 17.* *1. Cor. 14.* *Matth. 5.* *Matth. 5.* *Iac. 1.* *Ephes. 4.* *Eccl. 7.* *Prou. 18.* *Prou. 17.* *Coloss. 3.* *Luc. 11.* Conc. Agath. Can. 31.

ANNO CHRISTI 909. modo capite XXXI. Placuit etiam, vt ſicut plerumque fit, quicumque odio aut longinqua inter ſe lite diſſenſerint, & ad pacem reuocari diutina intentione nequiuerint, a ciuitatis primitus ſacerdotibus redarguantur. Qui ſi inimicitias deponere pernicioſa intentione noluerint, de eccleſiæ cœtu iuſtiſſima excommunicatione pellantur. Et in Concilio Carthaginenſi ſtatutum eſt capite XCIII. Oblationes diſſidentium fratrum neque in ſacrario, neque in gazophylacio recipiantur. Quorum igitur oblatio in præſentis eccleſiæ non recipitur ſacrario, horum procul dubio animæ a cæleſtis ſacrarii, ſcilicet regni Dei, repelluntur conſortio. Conc. Carthag. IV. Can. 93.

XIII.

Ideo tantopere compeſcendam monemus diſcordiam, & iram cum litigio, quia ex eis odibilem Deo & eius dilectoribus ſcimus procreari ſobolem, nefandum ſcilicet homicidium: quod crimen quam graue ſit, & quanta illud comitentur infauſta, omnibus ſanum ſapientibus patet. Cuius miſeram originem idcirco altius repetere, & cunctis libet propalare, vt dum omnes mortiferam eius cognouerint eſſe radicem, aut nullo modo, ſi fieri poteſt, eam contingant, aut ſi forte, vt aſſolet, ſe ingeſſerit, mox primo attactu eius amariſſimum virus a labiis antequam inficiantur ſubmoueant. Igitur cum protoplaſti, qui ea naturæ qualitate creati fuerant, vt immortalitatis ac mortis capaces eſſent, poſt primæ præuaricationis reatum, non mori propria voluntate perdito, & poſſe mori iam non ſponte retento, vel, vt ita dicamus, non poſſe non mori ſibi acquiſito, ita fuiſſent morte mulctati, vt etiam quidquid ex eorum ſtirpe eſſet exortum, eadem teneretur pœna obnoxium, & quod in illis propter peccatum ſucceſſit pœnaliter, in ex eis naſcentibus ſequeretur naturaliter: non tamen hic ſerpentina antiqui hoſtis quieuit inuidia, ſed quæ vetito ſe infuderat pomo, vt dulceſceret faucibus parentum, in ſequentem transfuſa propaginem, ad intima tranſiit præcordia filiorum. Et licet ipſa agente mors taliter intrauerit in orbem terrarum, parum tamen ſibi feciſſe viſa eſt, ſi iam mortales pateretur debitæ mortis expectare terminum. Vnde, quod dictu lugubre eſt, in tantum ſe dilatando, & primæ conditionis innocentiam perſequen-

do effudit, vt nec illi, qui primi in terra editi sunt, germani fratres pacem inter se & concordiam habere possent, sed cum adhuc soli cum parentibus totius orbis domini existerent, alter alterum inuidendo occiderit, & præoccupato sibi debiti finis articulo, ante supremas maturæ metas vitæ eum in terram suam redire coegerit. Cumque Deus illum sub maledicto redactum septupla pro tanto facinore vltione damnasset, vt & ipse vsque ad septimam generationem fratricidii & inuidiæ suæ vagus profugusque pœnas lueret, & progenies eius in septima similiter generatione maledictioni subiaceret: cumque demum secundum homicidam Lamech, vt addito iam interdicti & maledictione mulctati sceleris crimine, sic addita multiplici vindicta, septuagies septies iuxta interpretationem sui nominis percussisset: non sic quidem semel corruptus sensus, & auito infecta veneno humani cordis cogitatio, quæ ipso dicente Domino, in malum prona sunt ab adolescentia sua, timore saltem pœnali ab impietate cœpta potuit refrenari: sed quo magis humani generis creuit propago, eo amplius non solum crudelium homicidiorum, sed & omnium scelerum concreuit magnitudo, ab inuidia diaboli sumpto principio, dum illum imitantur qui sunt ex parte eius. Quapropter quod diuino nequaquam cohibebatur timore, necessario legis, & veteris & nouæ, & ecclesiasticæ & sæcularis, prohiberi, & post prohibita perpetratum iure puniri debuit animaduersione. Ideo de insanis homicidiorum patratoribus quid sancitum sit antiquitus ex parte retexamus. In Decalogo legis veteris Dominus per Moysen præcipit: *Non occides.* Item: *Qui percusserit hominem, & occiderit, morte moriatur.* In euangelio vero Dominus per seipsum dicit: *Audistis quia dictum est antiquis, Non occides, qui autem occiderit reus erit iudicio.* Vbi dum ira penitus tollitur, quis homicidii locus relinquitur? Dum enim iubemur verberanti alteram præbere maxillam, inimicos quoque diligere, ac pro persequentibus orare, omnis, non dicam homicidii, sed & eius, ex qua nascitur, iræ videlicet occasio aufertur. Qui vero, & quales, cuiusque filii sint, & cuius opera faciant homicidæ, Dominus loquens ad Iudæos manifestat, cum dicit: *Quæritis me interficere, quia sermo meus non capit in vobis.*

ANNO CHRISTI 909.

Gen. 8.

Exod. 20.

Matth. 5.

Ioan. 8.

ac

ANNO CHRISTI 909. ac si diceret, Non capit cor vestrum, quia non recipitur a corde vestro. si enim caperetur, caperet: caperet autem ad salutem, non ad perniciem. Item: *Vos quæ vidistis apud patrem vestrum, facitis.* Ibidem. Qualia denique sunt, quæ apud patrem suum viderunt, in consequentibus aperit, cum quis sit ille illorum pater patenter ostendit. ille videlicet quem imitati, non a quo sunt creati. Item: *Vos facitis opera patris vestri.* Ibidem. Cumque illi, sicut & adhuc quidam miseri, nomine Christiani, opere vero diabolici, gloriarentur de paternitate vnius Dei, dicentes: *Nos*, inquit, *ex fornicatione non sumus nati: vnum patrem habemus Deum*, audierunt: *Si Deus pater vester esset, diligeretis vtique me.* Ibidem. Ibidem. ac si diceret, Dicitis Deum patrem, agnoscite me vel fratrem. Vtinam audiamus hoc nos Christiani, quod audire noluerunt Iudæi: vt si vere volumus de gratia paternitatis cælestis patris gloriari, & adoptiui eius esse filii, diligamus ex toto corde fratrem nostrum Dominum Iesum Christum, verum & proprium Filium Dei: diligamus & proximos nostros, secundum eius imperium, sicut nosmetipsos: cognoscamus, vocem loquelæ eius, sicut propriæ oues ipsius. ne exprobret nobis quod dixit Iudæis: *Quare*, inquit, *loquelam meam non cognoscitis? quia non potestis audire sermonem.* Ibidem. & hoc vnde? *Vos*, inquit, *ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri facere vultis.* Ibidem. Et quasi interrogaretur, quæ sunt illius desideria, *Ille*, ait, *homicida erat ab initio, & in veritate non stetit. Homicida*, inquit, *erat ab initio*, vtique in primo homine. Ex illo ille homicida, ex quo fieri potuit homicidium. inuidit enim primo homini, & occidit hominem. Ergo qui illum imitando talia faciunt, vel facere desiderant, eius vtique filii sunt, & cum tali patre, nisi cito resipuerint, hereditabunt pœnas ignis æterni, qui paratus est illi, & angelis eius, & filiis eius. Et quia se locus inpræsentiarum obtulit, vt de mendacibus quid loquamur, audiamus ipsum Dominum ostendentem nobis quis pater mendacii & mendacium hominum habeatur. Cum enim dixisset de diabolo: *Ille homicida erat ab initio*, addidit vnde, *& in veritate*, inquit, *non stetit, quia veritas non est in eo. cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur, quia mendax est, & pater eius*, id est pater mendacii sui quod ipse genuit, quia a nemine illud audiuit. Nam quisquis

homo ab alio mendacium accipit, & dicit, Mendax est, sed pater eius non est. Mendaces igitur apud patrem suum diabolum vident, & audiunt quod loquitur, id est mendacium, quod ex se natum idcirco docet proferri ore hominum, vt eorum animas per ipsum prolatum interficiat mendacium, attestante nimirum scriptura: *Os quod mentitur, occidit animam.* & omnibus mendacibus pars illorum erit in stagno ignis ardentis sulphure. Propter quod omnes admonet apostolus Paulus: *Nolite*, inquit, *mentiri inuicem.* Itemque: *Deponentes mendacium, loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo.* & Salomon: *Abominatio Domino est lingua mendacii: qui autem fideliter agunt, placent ei.* & iterum: *Liberat animas testis fidelis: profert mendacia versipellis.* Item: *Qui quod nouit loquitur, iudex iustitiæ est: qui autem mentitur, testis est fraudulentus.* Hinc Iesus filius Sirach: *Noli*, inquit, *velle mentiri omne mendacium.* Cum enim, vt beatus pater Augustinus dicit, octo sint genera mendacii, nullo eorum a perfectis viris mentiendum est. Vnde Isidorus: Summopere cauendum est omne mendacium. & item: Omne genus mendacii summopere fuge. Omne enim quod a veritate discordat, iniquitas est. Esto in verbo verax, neminem mentiendo fallas, non aliud loquaris, & aliud facias: non aliud dicas, & aliud in animo teneas. Et in epistola Callisti papæ: Nihil mali vult qui fidelis est. si quis fidelis est, videat ne falso loquatur, aut cuiquam insidias ponat. Dicit psalmus: *Perdes omnes qui loquuntur mendacium.* Si quæritis, Quare? quia veritati, quæ Christus est, contrarium est. Pertinet namque ad id quod non est, non ad id quod est. Si enim hoc dicitur quod est, verum dicitur: si autem hoc dicitur quod non est, mendacium est. Ideo inquit: *Perdes eos qui loquuntur mendacium*, quia recedentes ab eo quod est, ad id quod non est declinauerunt. Licet quidam hoc non de omni mendacio, sed de hæreticis tantum intelligi velint. Nos autem fugientes a patre mendacii, curramus ad patrem veritatis, & loquamur veritatem ex corde & ore cum proximis nostris, vt mereamur inueniri participes veritatis æternæ, & Patri coæternæ, cum eo regnantes in sæcula. Sed reuertamur ad homicidas, qui vnum cum mendacibus dicuntur habere patrem, id est diabolum.

Sap. 1.
Coloss. 3.
Ephes. 4.
Prou. 12.
Prou. 14.
Prou. 12.
Eccl. 7.
Psal. 5.

ANNO CHRISTI 909.

ANNO CHRISTI 909. Attendant quid Dominus post diluuium famulo suo Noe dixerit: *Sanguinem animarum vestrarum requiram de manu hominis: de manu viri, & fratris eius, requiram animam eius. quicumque effuderit humanum sanguinem, sanguis eius fundetur pro eo: ad imaginem quippe Dei factus est homo.* Gen. 9. Qua sententia cum sub interminatione prohibeatur homicidium, tamen ne quis insipientium putet animam hominis in sanguine constitutam, quæ immortalis est, & quæ ideo sic appellatur, quasi anæma, id est a sanguine longe discreta, nouerit sanguinem animarum typice intelligendum ipsum vitale, quo vegetantur, & sustentantur, & viuunt homines in carne per animam. Non enim sanguis hominis ad substantiam animæ creditur pertinere: quamuis alibi legislator dicere videatur: *Anima omnis carnis in sanguine est.* Leuit. 17. quod non ideo dictum est, vt hoc sit anima, quæ est proprie spiritalis substantia: sed quod per sanguinem anima, vt diximus, typice significetur, per rem scilicet visibilem res inuisibilis, sicut & illud: *Petra autem erat Christus*, non 1. Cor. 10. quia hoc erat, sed quia hoc significabat. Quo sensu & illud intelligendum est, quod sequitur: *Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur & sanguis illius.* Gen. 9. Multi denique effuderunt sanguinem, & sanguis eorum effusus non est. perimuntur etiam plurimi veneno, vel suspendio, vel quolibet alio modo, & sanguis eorum non effunditur. Ergo cum ille qui occidit sanguinem non effuderit, quomodo eius sanguinem Dominus effusurus est? nisi quia, vt diximus, sanguis hominis ipsum vitale eius, quo subsistit, debet intelligi: quod qui effuderit, id est, qui aliquo genere mortis hominem occiderit, fundetur sanguis illius, hoc est vitalis portio eius: quoniam sicut illi, quem occidit, temporalem vitam, sic sibimet ipsi peccando vitam abstulit æternam. anima enim quæ peccauerit, ipsa morietur. Cui simile est illud quod Petro dicitur: *Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Matth. 26. ac si diceretur, omnes qui iniuste occidũt hominem, eadem occisione ipsi in anima pereunt. & quia ad imaginem suam Deus hominem fecit, in eo quod huic manere ad æternitatem voluit, idcirco animas hominũ ab his, a quibus de corporibus fugãtur, requirit. Audiant igitur dolosi & falsi testes Psalmistam dicentem: *Virum sanguinum & dolosum abominabitur Dominus.* Psal. 5. Item: *Viri sanguinum* Psal. 54.

& doloſi non dimidiabunt dies ſuos. & quia tales abominatur Dominus, abominatur etiam illos & eccleſia. Vnde taliter de eis in Concilio Agathenſi capite XXXV. ſtatutum eſt: Itaque cenſuimus homicidas & falſos teſtes a communione eccleſiaſtica ſubmouendos, niſi pœnitentiæ ſatisfactione crimina admiſſa diluerint. & in Concilio Ancyrano capite XXI. Qui voluntarie homicidium fecerint, pœnitentiæ quidem ſe iugiter ſubmittant, perfectionem vero circa vitæ exitum conſequentur. De his autem qui homicidium non ſponte committunt, in eodem Concilio capite XXII. ſic dicitur: De homicidiis non ſponte commiſſis, prior quidem definitio poſt ſeptennem pœnitentiam perfectionem conſequi præcepit, ſecunda vero quinquennii tempus explere. Et de homicidis maleficis, in Concilio Eliberitano capite VI. Si quis maleficio interficiat alterum, eo quod ſine idololatria perficere ſcelus non potuit, nec in finem impertiendam eſſe illi communionem. Igitur cum hoc ſcelus homicidiorum inter noſtros iam crebrius actitatur, & non ſolum quorumlibet Chriſtianorum, ſed ipſorum etiam Chriſti miniſtrorum, inſuper & ſummorum ſacerdotum temerarie ſanguis effunditur, & Dei timor, ſacræque legis veteris & nouæ obſeruatio, ac ſacerdotalis reuerentia, Canonum quoque ſtatuta conculcantur, atque omnis ordo eccleſiaſticus a talibus paſſim confunditur, & ludibrio habetur, & repleti ſunt qui obſcurati ſunt terræ domibus iniquitatum, quid nobis agendum eſt? Dum religio ſancta annullatur, dum fas & ius confunditur. reſtat ſolummodo cum Pſalmiſta proclamare ad Dominum, & dicere: *Exurge Deus, iudica cauſam tuam: memor eſto improperiorum tuorum, eorum quæ ab inſipiente ſunt tota die.* Verumtamen quos diuinus non reſtringit, ſaltem humanus timor coerceat. Proponantur eis edicta imperatorum. In libro capitularium VI. capite XC. ita cenſetur: Qui occiderit monachum, aut clericum, arma relinquat, & Deo in monaſterio ſeruiat cunctis diebus vitæ ſuæ, nunquam ad ſæculum reuerſurus, & ſeptem annos publicam pœnitentiam gerat. Ex eodem libro capite XXVIII. Si quis ſacerdotem, vel Leuitam, aut monachum interfecerit, vel debilitauerit, iuxta ſtatuta priorum capitulorum, quæ legi Salicæ ſunt addita, componat, & inſuper bannum

ANNO CHRISTI 909.

Pſal. 73.

Lib. 6. c. 90.

Lib. 6. c. 97.

ANNO CHRISTI 909. noſtrum, id eſt LX. ſolidos, nobis perſoluat, & arma relinquat, atque in monaſterio diebus vitæ ſuæ ſub ardua pœnitentia Deo ſeruiat, nunquam poſtmodum ſæculo vel ſæcularibus militaturus, neque vxori copulaturus. Item in libro VII. cap. CCXXV. De homicidis ita iuſſimus obſeruari, vt quicumque auſu temerario alium ſine cauſa occiderit, vitæ periculo feriatur, & precio ſe redimere nunquam valeat. Et ſi conuenerit vt ad compoſitionem quiſque deſcendat, nullus de parentibus aut amicis eum quidquam adiuuet. quod ſi fecerit, ſuum vvirgildum omnino componat. Cum ergo de iſtis tam diſtrictum proferatur iudicium, quid cenſebitur de nece epiſcoporum? Quod fortaſſis hic ideo videtur omiſſum, quia poſt ſopitam perſecutionis Chriſtianorum, quæ a Paganis exercebatur, ſæuitiam, vel ſi fuit rariſſimum, vel nullum tam immane facinus inter Chriſtianos eſt perpetratum: & idcirco quomodo pœniteri aut puniri debeat, hac non eſt lege diffinitum. Hoc tantum inter cetera capitularium ſcripta, libro v. cap. CCLXI. reperitur, quod qui epiſcopum occiderit, nongentis ſolidis culpabilis iudicetur. Sane quomodo in talibus vindicandum ſit, quia non hominis vindicta quæritur, ſed Dei, ne quantum ad humanum ſpectat intuitum, tantum facinus remanere videatur inultum, & ſuper eos, qui Dei vindices eſſe debuerant, dum ſuas grauius, Dei vero vel leuius, vel nullatenus vlciſcuntur iniurias, iuſtum eius ſuperducatur iudicium, videat rex vt recte de talibus iudicando nomen ſuum factis adimpleat. Videant duces eius & comites, qui gladium Dei portant ad vindictam malefactorum, de quibus ait Apoſtolus: *Principes non ſunt timori boni operis, ſed mali: vis autem non timere poteſtatem? bonum fac, & habebis laudem ex illa. Dei enim miniſter eſt tibi in bonum. Si autem malefeceris, time: non enim ſine cauſa gladium portat. Dei enim miniſter eſt, vindex in iram ei qui malum agit.* Et ſibimetipſis, ſuiſque proſpiciant ſubditis, iuxta exemplum Moyſi famuli Dei, qui in Dei vindictam ſibi coniunxit, armauit, & animauit filios Leui, & cum eſſet mitiſſimus, in quoſdam idololatras puniendo eos veluti deſæuiit, præcipiens ſuis: *Ponat vir gladium ſuper femur ſuum.* & rurſus: *Ite & redite de porta vſque ad portam, & occidat vnuſquiſque fratrem, & amicum, & proximum ſuum,*

Lib. 7. c. 183.

Lib. III. c. 25.

Rom. 13.

Exod. 32.

ne in omnem populum ira Dei desæuiret. Si enim ipse rex videlicet, atque sui, quibus hoc agendum negotium instat, Dei iudicium quoquo modo dissimulauerint, ipsi viderint. Stat namque firma Pauli sententia apostoli, in quo ipsa veritas Christus loquebatur, qua dicitur: *Reuelatur ira Dei de cælo super omnem impietatem & iniustitiam hominum, eorumque qui veritatem Dei in iniustitia detinent.* & post pauca: *Qui cum iustitiam Dei cognouissent, non intellexerunt*, id est, intelligere noluerunt: *quoniam qui talia agunt, digni sunt morte, non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.* & iterum: *Scimus quoniam iudicium Dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt.* Nos vero talibus, si forte tandem aliquando vel in vltimis suis resipuerint, tamque grauium admissorum veniam corde tenus postulauerint, ne videamur eam, quæ claudi non potest, ianuam pietatis Dei obstruere velle, & de eius misericordia aliquos, quod absit, desperare, imo, vt ita dicatur, mortuis mortem addere, nequaquam pœnitentiam denegari dicimus: cum Deum misericordem ad subueniendum miseris, ad benignitatis eius portum confugientibus paratissimum credamus, inuitantem omnes ad pœnitentiam, atque per prophetam clamantem: *Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat.* Quibus tamen pœnitentiæ modos & tempora iuxta qualitatem peccati dicimus decernenda, sicut taxatur in Concilio Africano cap. x. Pœnitentibus, inquit, secundum differentiam peccatorum, episcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur. Item in eodem Concilio cap. LXXIV. Vt sacerdos pœnitentiam imploranti, absque personæ acceptione, pœnitentiæ leges iniungat. Nos quidem de istis quod nostrum erat egimus. Denique secundum sententiam beati apostoli Pauli, vt tollerentur de medio Christianorum qui hoc egerunt, iam iudicauimus qui sic operati sunt, in nomine Domini nostri Iesu Christi congregatis nobis & eius spiritu cum virtute Domini nostri Iesu Christi tradere huiusmodi satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini nostri Iesu Christi, si tamen pœnitentiam agere voluerint. Sic enim idem Apostolus se egisse testatur de his qui circa fidem naufragauerunt, id est in fide male viuendo errauerunt, scribens ad Timotheum: *Ex quibus est*, inquit, *Hymenæus, &*

ANNO CHRISTI 909.

Rom. 1.

Rom. 2.

Ezech. 33.

Concilium Carthaginense IV. Can. 74.

1. Cor. 5.

1. Tim. 1.

ANNO CHRISTI 909. *Alexander, quos tradidi ſatanæ, vt diſcant non blaſphemare.* Si vero vt inceperunt in ſua perſeuerauerint malitia, & diuitias bonitatis Dei, & patientiæ, & longanimitatis contempſerint, ſecundum duritiam ſuam, & impœnitens cor, theſaurizantes ſibi iram in die iræ & reuelationis iuſti iudicii Dei, qui reddet vnicuique ſecundum opera eius: quoniam a nobis modo non traduntur ſatanæ in interitum carnis, vt ſpiritu ſaluentur, ſed ipſi potius ſeipſos ex toto tradiderunt ſatanæ, vt cum ipſo in die Domini noſtri Ieſu Chriſti pereant: nos quoque, cum omni eccleſia Chriſti, quia nec debemus, nec poſſumus, eis nec viuis nec mortuis communicabimus. Inſuper & ſecundum poteſtatem nobis in beato Petro & in ceteris collatam apoſtolis, quibus dictum eſt: *Quæcumque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cælis*, illius anathematis vinculo eos adhuc innodabimus, vt iuxta Pauli vocem, quia non amant Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, quin imo oderunt, & perſequuntur, & illum qui nomen eius cum ſacra vnctione geſtabat, viceſque illius agebat, chriſtum Domini interfecerunt, ſit quiſque eorum, qui hoc nefandiſſimum ſcelus opere perpetrauit, & quicumque eis quoquo modo fauendo, & communicando conſentit, anathema maranatha, id eſt condemnatus donec Dominus redeat, vel perditio, ſiue vt dictum eſt condemnatus in die iudicii, quando Dominus veniet. Gratia autem & miſericordia Domini noſtri Ieſu Chriſti ſit nobiſcum, & cum omni eccleſia eius. Amen. *Matth. 18.* *1. Cor. 16.*

XIV.

Quamquam ſuperius de ſacrilegis inter nos ſermo ſit habitus, vbi ex parte oſtendimus, quam graue ſit illud facinus, & qua pœna iure plectatur ſacrilegus: tamen quia inter noſtrates hic peſſimus inoleuit mos, vt defuncto eccleſiæ epiſcopo, mox a quibuſcumque potentioribus peruadantur res eccleſiaſticæ, quaſi epiſcopi fuerint propriæ, cum etiam ſi eius eſſent, contra omne ius id fieret: hoc tam immane ſacrilegii facinus, & iam ſæpius factum ſcientes dolemus, &, ne vlterius a quolibet præſumatur, auctoritate Dei, & ſanctorum eius, qui cum illo regnant in cælo, noſtro etiam epiſcopali miniſterio, quibus Dominus licet indignis poteſtatem dedit in ſuis apoſtolis dicens: *Quodcumque alligaueritis ſuper terram, erit ligatum & in cæ-* *Matth. 18.*

lis: & quodcumque solueritis super terram, erit solutum & in cælis, interdicimus. Vnde inter ceteras de hac re Canonum constitutiones, in Concilio Valentino cap. II. ita scribitur. ANNO CHRISTI 909.

Concilium Valentinum in Hispania.

Hoc etiam placuit, vt episcopo ab hoc sæculo iubente Domino accersito, clerici ab omni omnino suppellectili, vel quæcumque sunt in domo ecclesiæ, vel episcopi, in libris, in speciebus, vtensilibus, vasculis, frugibus, gregibus, animalibus, vel omni omnino re, rapaces manus abstineant, & nihil latronum more diripiant. Qui nisi Canonum auctoritate cohibiti fuerint, omnia quæ peruaserint, metropolitani vel omnium comprouincialium sacerdotum districtione coacti, in pristinum statum redintegrare cogantur: vt nihil antistiti, vel dispensatori futuro necessariorum sub hac iusta constitutione depereat. Quod vt confidentius iustitia manente seruetur, secundum Regensis

Concilium Regense cap. 6.

Synodi constituta, episcopo e corpore recedente, vicinior illi accedat episcopus, qui ex more exequiis celebratis statim ecclesiæ illius curam districtissime gerat, ne quid ante ordinationem pontificis futuri, remanentium clericorum subuersioni vel direptioni iam liceat. Ita vt de repertis omnibus inspectio certior, descriptioque fidelissima, si fieri potest, intra octauas defuncti, sub diligentia præsentis episcopi peragatur: dehinc ad metropolitani notitiam habita ordinate descriptio deferatur, vt eius electione talis persona ordinandæ domui ecclesiasticæ procuretur, quæ vel consueta clericis stipendia dispenset, & creditarum sibi rerum, si forsitan tarditas in episcopo ordinando successerit, metropolitano congruis temporibus reddere possit rationem: vt sub hac salubri constitutione clerici stipendiis suis omnino contenti, labores non diripiant episcopi decedentis, & in vacuam ecclesiæ domum futurus pontifex non cum dolore succedat: sed magis de præcessoris sui dimisso

Concilium Valent. Can. 3.

possit & ipse gaudere, & aliis ministrare. Item cap. III. Simili quoque modo parentibus & propinquis decedentis episcopi, si intestatus obierit, denuntietur, vt sine metropolitani vel comprouincialium sacerdotum conscientia, nihil de rebus defuncti occupare pertentent: ne forte hereditariis rebus etiam aliqua ad ecclesiam pertinentia vel permixta vsurpent; sed vsque ad ordinationem futuri expectent antistitis, aut certe, si longum fuerit, ad metropoli-

ANNO CHRISTI 909.

politani, vt dictum est, admonitionem recurrant. Si quis autem, immemor diuini timoris, contra hæc sancta synodica clericus quisq; vel laicus venire improba mente tentauerit, & communione & consortio priuetur ecclesiæ: quia durum est vt ad illam conueniat, quam exspoliare non metuit: nisi forte spiritu meliori correptus, dum a præsumptione cessauerit, recuperat indulgentian. Si autem rationabiliter modesteque vnusquisque repetit quod sibi iure debetur, ei absque aliqua animaduersione a metropolitano, vel cui iniunxerit, aut res aut ratio non negetur. Hos etiam omnes Canones constringunt, qui tam in præteritum, quam in futurum, res ecclesiæ vel episcopi vsurpantes diripuerunt. Item cap. IV. Illud etiam prouido consilio decernentes, vt quia sæpe sanctorum antistitum, per absentiam commendatoris episcopi, exequiæ differuntur, ita vt veneranda pontificis membra, dum tardius funerantur, iniuriæ omnino subiaceant, episcopus, qui post mortem fratris ad sepeliendum eum solet inuitatus occurrere, infirmum magis, & adhuc in corpore positum, admonitus visitare non differat, vt aut de releuatione sacerdotis amplius gaudeat, aut certe de ordinatione domus suæ fratrem admoneat, eiusque probabilem voluntatem in effectum transmittat, ac recedentem a sæculo, post oblatum in eius commendatione sacrificium Deo, mox sepulturæ tradat diligentissime, & superius constituta canonice non differat adimplere. Si autem, vt fieri solet, antistes obitu repentino discesserit, & collimitanei sacerdotes de longinquo minime adesse potuerint, vno die tantum cum sua nocte exanimatum corpusculum sacerdotis maneat, nec sine fratrum ac religiosorum frequentia, vel psallentium excubatione seruatum a presbyteris, cum omni diligentia in loculo conditum seorsim, non statim humetur, sed honorifice commendetur, donec sine mora inuitato vndecumque pontifice, ab ipso, vt condecet, solenniter tumuletur: vt & iniuriæ tollatur occasio, & mos antiquus in sepeliendis sacerdotibus obseruetur. In decreto quoq; synodali Toletana vrbe gesto, Can. III. sic legitur. Ea quæ competunt honestati contingit sæpe quorumdam desidia non impleri. Proinde quia notum est quæ dignitas in exequiis morientis episcopi ex Canonibus conseruetur, traditioni

Concilium Valentinum Can. 4.

Concilium Tolet. VII. Can. 3.

moris antiqui hoc tantum adiicimus, vt si quis sacerdotum, secundum statuta Valentini Concilii, ad humana decidentis episcopi membra venire commonitus pigra voluntate distulerit, appellantibus clericis obeuntis episcopi apud Synodum, siue apud metropolitanum episcopum, tempore anni vnius nec faciendi Missam, nec communicandi habeat omnino licentiam. Presbyteri autem, siue ceteri clerici, quibus maior honoris locus apud eamdem ecclesiam fuerit, cuius sacerdos obierit, si solicitudine pro exequiis aut iam mortui, aut continuo antistitis morituri, ad commonendum tardi inueniantur, aut per quamcumque molestiam animi id negligere comprobentur, totius anni spatio ad pœnitentiam in monasteriis deputentur. Ergo cum de exequiis episcopi decedentis talis habeatur patrum constitutio, non ab re tamen ducimus, & nunc omnibus notum fieri, quatenus nullus audeat tantum scelus perpetrare sacrilegii, & quod nefas est, legesque prohibent alicui specialiter homini fieri, hoc nemo præsumat sanctæ matri ecclesiæ vllo modo facere. Et quoniam in quibusdam opportunitas locorum se offert, vt ad obitum, vel exequias alicuius ex nobis, duo vel tres episcopi conuenire possint, & vestræ amabili in Christo fraternitati ita placitum esse dignoscitur, decet vt sancta caritas se ostendat in mortuorum funeribus, quæ in viuorum flagrauit pectoribus. Sane quia innotuit nobis sancta sedes apostolica, adhuc errores blasphemiasque cuiusdam vigere Photii in partibus orientis in Spiritum sanctum, quod non a Filio, nisi a Patre tantum procedat blasphemantis, hortamur vestram fraternitatem vna mecum, vt secundum admonitionem domini Romanæ sedis, singuli nostrum, perspectis patrum catholicorum sententiis, de diuinæ scripturæ pharetris acutas proferamus sagittas potentis, ad confodiendam beluam monstri renascentis, & ad conterendum caput nequissimi serpentis. ANNO CHRISTI 909.

XV.

His ita prælibatis, nunc omnes generaliter alloquamur, qui iuste & pie volunt viuere in communione sanctæ ecclesiæ catholicæ, quæ est vnum corpus Christi, cui vnus est Dominus, vna fides, vnum baptisma. Quæ cum generaliter ab ipso suo capite Christo super petram, id est, super

ANNO CHRISTI 909. confessionem Petri sit ædificata, manifestum tamen est, in omnem Italiam, Gallias, & Hispaniam, nullum instituisse ecclesias, nisi eos quos venerabilis Petrus, aut eius successores constituerunt sacerdotes. Et quoniam ecclesia in nostris quoque partibus, vt dictum est, super hanc petræ soliditatem non tantum fundata, sed ab eo eiusque est successoribus etiam edocta, cum Dei gratia, ipsius B. Petri suffragantibus meritis, firmitatem fidei, quam primo percepit, hactenus inconcussam seruare studuit, nullaque perfidorum consortia recepit. At vero quia multi fide tantum Christiani sunt, opere vero a Christiana doctrina dissentiunt, & attestante Iacobo apostolo didicimus, fidem non solum otiosam, sed etiam esse mortuam sine operibus, ait enim; *Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habet? numquid poterit fides saluare eum?* Iac. 2. Et beatus Hieronymus: Quid proderit, si impie agens Deum voce inuocas, quem operibus negas? Sanctus quoque papa Gregorius: Quid prodest, si Redemptori nostro per fidem iungamur, si ab eo moribus disiungamur? Itaque ille vere credit, qui exercet opere quod credit. Magnopere satagendum est, vt qui fideles esse dicuntur, si cum fideli Abraham benedici cupiunt, qui non tantum ex fide, sed ex operibus iustificari meruit, beate viuere studeant. Ille enim, vt sanctus ait Hieronymus, beatus est, qui & recte credendo bene viuit, & bene viuendo fidem rectam custodit. Sed heu, proh dolor! nostris, nostrorumque comministrorum, & qui iam discesserunt, & qui adhuc supersunt, tam incuria, quam inscientia, perditi vitiis multi, & pene innumerabiles adhuc inueniuntur in plebe ecclesiastica, cuiuscumque sexus, & ætatis, pariter & conditionis, qui ad vsque sua tempora senectutis necdum, vt debuerant, percepere fidei notitiam simplicis, vsque adeo vt nec ipsius symboli verba salutaris, nec saltem supplicationem dominicæ nouerint orationis. Hi vero tales, etsi aliquid videãtur habere bonæ conuersationis, quomodo sine fidei fundamento ædificium construent boni operis? Et ad hæc quid excusationis prætendere possumus, dum tales a corpore exeuntes, non ad vitam, quam non nouerunt, sed ad mortem rapiuntur æternam, quam euadere sine fide, ex qua iustus viuere creditur, minime potuerunt? Nos

ergo, vt beatus ait Gregorius, pereunte populo auctores mortis existimus, cum duces esse ad vitam debuimus. Ex nostro enim peccato populi turba prostrata est, quia faciente nostra negligentia ad vitam erudita non est. Quam terribilem nimis, imminentemque nobis & ipsis damnationem, & per nos, & per secundi ordinis consacerdotes, omnimodis euadere conemur, erudientes assidue commissos nobis, & fidei verbis, & bonorum operum exemplis: vt in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, vt non vituperetur ministerium nostrum. ne de nobis dicatur: *Sacerdotes ignorauerunt scientiam.* & item: *Sacerdotes non dixerunt vbi est Dominus, & tenentes legem nescierunt me.* & ne illam incurramus offensam, quam Heli sacerdos incurrisse dignoscitur eo quod filios suos indigne agentes non digne corripuit. ANNO CHRISTI 909. *Ier. 2.* *1. Reg. 4.*

Generaliter omnibus. Ergo primo omnium collocet sibi vnusquisque Christianus, qui aliter Christianus vere dici & esse non potest, fundamentum Christianæ religionis, id est, fidem catholicam, vt credat in Patrem & Filium & Spiritum sanctum, vnum & verum Deum, trinum in personis, vnum in substantia. Credat nihilo minus, quod sola persona Filii pro salute nostra carnem assumpsit, in qua passus est: & resurrexit, & in cælos ascendit, cum qua etiam ad iudicium venturus est. Credat & in Spiritum sanctum, & quod in baptismate per eum tribuatur omnium remissio peccatorum: & quod eius dono in ecclesia Christi per pœnitentiam, & per sacerdotale ministerium, incunctanter peccatorum detur indulgentia. Credat quoque veraciter in vera carne futuram in aduentu Christi resurrectionem omnium. Hoc veræ fidei fundamentum bonis necesse est exornetur operibus, quia sicut sine fide impossibile est placere Deo, ita & fides perfecta esse non valet, nisi per dilectionem operetur: insuper si non habeat opera, mortua est in semetipsa. Exornetur ergo sancta fides, vt vera & fructuosa sit, spe, caritate, humilitate, castitate, continentia, sobrietate, vnanimitate, concordia, iustitia, misericordia, innocẽtia, & simplicitate, & ceteris his similibus quæ in dilectione Dei consistunt, & proximi. Videat vnusquisque, ne eius decorẽ diuersis commaculet flagitiis. Inter quæ maxime hæc cauenda peruidemus, & quanto occul-

ANNO CHRISTI 909. tiora, tanto periculosiora esse pro certo scimus. Superbiam scilicet, quæ & de angelo diabolum facere, & de cælo nouit præcipitare. Inuidiam, a diabolo inuentam ad deiiciendum de paradiso hominem, & ad mortem in orbem terrarum introducendam. Odium & discordiam, prædictorum criminum sequaces, sed non minus perniciosos, quia matrem omnium virtutum caritatem expellunt, & illa fugata, omnia simul, si qua fuerint, bona opera peruertunt. Hæc igitur principaliter a fidelium cordibus sunt extirpanda, & cum his, ea quæ superius partim denotando perstrinximus, penitus abominanda. Similiter & illa, quæ quasi naturaliter in vsu habentur, sicut sunt ebrietates, comessationes, contentiones, detractiones, & inimicitiæ, & his similia, quæ iuxta Apostolum homines a regno Dei excludunt: *Quoniam*, inquit, *qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.* Gal. 5. Simili modo & illa cohibenda omnimodis, quæ contra ius humanæ societatis, sicuti sunt furta, & iam superius dictæ execrabiles rapinæ, calumniæ, oppressiones, inuasiones, quæ prius reddenda, postea sunt pœnitentiæ remedio corrigenda. Inhibemus quoque modis omnibus, cum ingenti protestatione, pessimam lucri rabiem, vsurarum scilicet adinuentionem, quam non minus clerici sectantur, quam laici dominici immemores præcepti, quo dicitur: *Pecuniam tuam non dabis ad vsuram.* Leuit. 25. & iterum: *Non accipies a fratre tuo vsuram, nec amplius quam dedisti.* Exstant & alia diuersorum criminum mala, quæ improbat & condemnat lex diuina, pro quibus populus vastitate, & gladio, fame & pestilentia atteritur, & ecclesiæ status infirmatur, regnumque periclitatur: vt sunt nefandissimæ cum masculis aut pecoribus pollutiones pro quibus dulcis & benignus Deus noster ad amaritudinem iracundiæ tanto grauius prouocatur, quanto contra naturam fieri comprobantur: & vt sunt illa, quæ ex Paganorum ritu adhuc superesse videntur, scilicet magica, sortes, phylacteria, veneficia, diuinationes, somniorum coniectationes: quæ omnia puniri iubet lex diuina, quia manifestissime in talibus seruitus est diabolica. De quibus in Concilio Ancyrano titulo XXIII. ita scriptum est: Qui diuinationes expetunt, & morem Gentilium subsequuntur, aut in domos suas huiuscemodi homines introducunt, exqui-

rendi aliquid arte malefica, aut expiandi causa, sub regula quinquennii iaceant, secundum gradus pœnitentiæ definitos. Similiter vnusquisque Christianus caueat & ab his, quæ videntur quidem leuia, sed contra diuina fiunt mandata, a scurrilitate & stultiloquio, a fabulis otiosis, turpibusque & obscœnis sermocinationibus. Hæc nempe plurimi non solum in domibus & conuiuiis suis loquuntur, & libenter audiunt: sed etiam, ad prouocandum Deum ad iracundiam, in basilicis illi & sanctis eius consecratis, absque respectu timoris alicuius, irreuerenter his vacare non desistunt. Seruetur sane cultus honor, & reuerentia dominici diei, & sanctarum solennitatum. Ieiunium quoque tam indictum, quam etiam quatuor temporum. Cessent mendacia periculosa & noxia, quæ assidue nimis fiunt. Iuramenta, maledicta, turpia nec non cantica, & cetera his similia, quæ longum quidem est enumerare, sed perneccessarium cito corrigere. Considerantes igitur, nos omnium operum & sermonum, insuper & cogitationum, reddituros esse rationem ei qui venturus est in maiestate terribili reddere vnicuique secundum quod gessit, siue bonum siue malum, & peccata siue parua siue magna non posse impunita esse: ad flagella quoque, quæ pro eisdem iam nunc iuste, grauia quidem, sed minora quam meremur, patimur, non insensibiles, non incorrigibiles, non murmurantes, manum eius ad feriendum extentam, quam ne percuteret anticipare negleximus, dum adhuc paterna pietate sicut filii verberamur, saltem ne vsque ad internecionem, ne vsque ad animam feriat, mitigare celeri conuersione & condigna satisfactione curemus. ne sicut mali serui, & in præsenti districta animaduersione feriamur, & ad seueriora in futuro supplicia pertrahamur. Dum adhuc vacat, dum adhuc qui offensus peccata nostra propter pœnitentiam dissimulat, & vt ab eius seueritate ad illius bonitatem reuertamur blandimentis & minis clamat, non obduremus corda nostra, sicut hactenus patres nostri & nos egimus. Peccauimus enim cum patribus nostris, iniuste egimus, iniquitatem fecimus. Iam nunc ergo reuersi ad conscientias nostras, & mala quæ gessimus diiudicantes, pura & vera confessione confiteamur Domino, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia eius. Procidamus

ANNO CHRISTI 909.

ANNO CHRISTI 909 & ploremus ante Dominum, qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster, quia benignus & misericors est, præstabilis super malitia, qui non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Si igitur ex toto corde conuersi ad Deum, veram pœnitentiam, fructusque pœnitentiæ dignos fecerimus, crebris & sanctis instantes ieiuniis, vigiliis castis, illique bene complacitis, & orationibus salso lacrymarum imbre perfusis, cum eleemosynis iustis, ceterisque misericordiæ & caritatis operibus, atque profiteamur nos ad pristina impietatum nostrarum scelera nunquam redituros, iuuante eius gratia, sine quo nihil possumus: si in istis perseuerauerimus, satisfacientes Deo & ecclesiæ de præteritis peccatis per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, & per contriti cordis sacrificium, cito eius, qui cor contritum & humiliatum non spernit, & cui proprium est misereri semper & parcere, misericordiam consequemur. Cito dicimus, quia apud benignum Deum non tam valet mensura temporis, quam doloris. Ipse enim per prophetam loquitur dicens: *Cum conuersus ingemueris, saluus eris.* itemque: *Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conuersus fuerit ab impietate sua.* Cum ergo tanta sit benignitas Domini Dei nostri, non negligamus, non differamus, non tardemus conuerti ad ipsum, sed sicut nos hortatur sanctus Paulus apostolus, *adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ eius, vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno,* per Iesum Christum Dominum nostrum, cui est cum coæterno Patre & Spiritu sancto virtus & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Ezec. 33.

Hebr. 4.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Heriueus Rhemorum archiepiscopus his edictis annuens subscripsit.

Vuito Rothomagensium episcopus subscripsit.

Rodulfus Laudunensis præsul subscripsit.

Erluinus Beluacensium episcopus subscripsit.

Raubertus Nouiomagorum episcopus subscripsit.

Letoldus Catalaunicus episcopus subscripsit.

Abbo Suessorum episcopus subscripsit.

Stephanus Cameracensis episcopus subscripsit.

Hucbertus Meldensis ecclesiæ episcopus subscripsit.

Otfridus Siluanectenſis epiſcopus ſubſcripſit.
Stephanus Morinorum epiſcopus ſubſcripſit.
Otgarius Ambianenſis epiſcopus ſubſcripſit.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

' *Concilium Troſleianum.*] Troſleium vici nunc etiam nomen eſt paucis millibus diſtantis ab Auguſta Sueſſorum. Vbi & alia deinceps hoc ſæculo habita Concilia, quæ Flodoardus in chronico idemtidem commemorat. huius enim an meminerit, quia partem illam chronici mutilam habemus, incertum eſt. Videntur etiam hoc Concilium ignoraſſe Canonum collectores Burchardus, Iuo, Gratianus, & poſteri, ita de illo ſilent omnes : niſi quod noſtra memoria primus eius teſtimoniis in epitome ſua vſus eſt Antonius Auguſtinus.

GVILLELMI COMITIS ARVERNORVM ET DVCIS AQVITANIÆ TESTAMENTVM,

Quo prima Cluniacenſis monaſterii fundatio inſtituta eſt anno Chriſti DCCCCX. *Caroli Simplicis regis poſt obitum Odonis anno* XIII.

CVNCTIS ſane conſiderantibus liquet, quod ita Dei diſpenſatio quibuſque ditibus conſulit, vt ex rebus quæ tranſitorie poſſidentur, ſi eis bene vtantur, ſemper manſura valeant præmia promereri. Quod videlicet diuinus ſermo poſſibile oſtendens, atque ad hoc omnino
Prov.13. ſuadens, dicit : *Diuitiæ viri redemptio animæ eius.* Quod ego Vvillelmus dono Dei comes & dux ſolicite perpendens, ac propriæ ſaluti, dum licitum eſt, prouidere cupiens, ratum, imo perneceſſarium duxi, vt ex rebus, quæ mihi temporaliter collatæ ſunt, ad emolumentum animæ meæ aliquantulum impertiar, quippe quia in his videor excreuiſſe, ne fortaſſis totum ad curam corporis redarguar in ſupremo expendiſſe : quin potius cum ſuprema ſors cuncta rapuerit, quiddam mihi gaudeam reſeruaſſe. Quæ ſcilicet cauſa nulla ſpecie vel modo congruentius
Luc.16. poſſe fieri videtur, niſi vt iuxta Domini præceptum, amicos mihi faciam pauperes eius : vtque huiuſmodi actio

non ad tempus, sed continue peragatur, monastica professione congregatos ex propriis sumptibus sustentem. Ea siquidem fide, ea spe, vt quamuis ipse cuncta contemnere nequeam, tamen dum mundi contemptores, quos iustos credo, susceperim, iustorum mercedem accipiam. Igitur omnibus in vnitate fidei viuentibus, Christique misericordiam postulantibus, qui sibi succesſuri sunt, & vsque ad sæculi consummationem victuri, notum sit, quod ob amorem Dei & saluatoris nostri Iesu Christi, res iuris mei sanctis apostolis, Petro videlicet & Paulo, de propria trado dominatione: Cluniacum scilicet villam, quæ sita est super fluuium, qui Graona vocatur, cum cortile & manso indominicato, & capella quæ est in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ, & sancti Petri apostolorum principis, cum omnibus rebus ad ipsam villam pertinentibus: villis siquidem, capellis, mancipiis vtriusque sexus, vineis, campis, pratis, siluis, aquis aquarumve decursibus, farinariis, exitibus, & regressibus, cultum & incultum, cum omni integritate. Quæ etiam res sunt sitæ in comitatu Matisconensi, vel circa, suis vnaquæque terminis conclusæ. Dono autem hæc omnia iam dictis apostolis ego Vuillelmus, & vxor mea Ingelberga, primum pro amore Dei, deinde pro anima senioris mei Odonis regis, progenitoris ac genitricis meæ, pro me & vxore mea, salute scilicet animarum nostrarum & corporum: pro Auanæ nihilo minus, quæ mihi eadem res testamentario iure concessit: pro animabus quoque fratrum ac sororum nostrarum, nepotumque, atque omnium vtriusque sexus propinquorum: pro fidelibus nostris, qui nostro seruitio adhærent: pro statu etiam ac integritate catholicæ religionis. postremo vero, sicut omnes Christiani vnius compage caritatis ac fidei tenemur, ita pro cunctis præteritorum scilicet, præsentium, siue futurorum temporum orthodoxis hæc donatio fiat.

Eo siquidem dono tenore, vt in Cluniaco in honore sanctorum apostolorum Petri & Pauli monasterium regulare construatur, ibique monachi iuxta regulam beati Benedicti viuentes congregentur, qui ipsas res perenni tempore possideant, teneant, habeant, atque ordinent. Ita dumtaxat, vt ibi venerabile orationis domicilium vo-

tis ac ſupplicationibus fideliter frequentetur, conuerſatioque cæleſtis omni deſiderio & ardore intimo perquiratur & expetatur. Sedulæ quoque orationes, poſtulationes, atque obſecrationes Domino dirigantur, tam pro me, quam pro omnibus, ſicut eorum memoria ſuperius digeſta eſt. Præcepimus ſiquidem, vt maxime illis ſit hæc noſtra donatio ad perpetuum refugium, qui pauperes de ſæculo egreſſi, nihil ſecum præter bonam voluntatem attulerint, vt noſtrum ſupplementum ſit abundantia illorum. Sint ipſi monachi, cum omnibus præſcriptis rebus, ſub poteſtate & dominatione Bernonis abbatis, qui quamdiu vixerit, ſecundum ſuum ſcire & poſſe eis regulariter præſideat. Poſt diſceſſum vero eius, habeant iidem monachi poteſtatem & licentiam quemcumque ſui ordinis, ſecundum placitum Dei, atque regulam ſancti Benedicti promulgatam, eligere maluerint abbatem atque rectorem: ita vt nec noſtra, nec alicuius poteſtatis contradictione, contra religioſam dumtaxat electionem impediantur. Per quinquennium autem Romæ ad limina apoſtolorum, ad luminaria ipſorum concinnanda, decem ſolidos præfati monachi perſoluant, habeantque tuitionem ipſorum apoſtolorum, atque Romanum pontificem defenſorem. Et ipſi monachi corde & animo pleno prælibatum locum pro poſſe & noſſe ſuo ædificent. Volumus etiam, vt noſtris, ſucceſſorumque noſtrorum temporibus, prout opportunitas atque poſſibilitas eiuſdem loci ſe dederit, quotidie opera miſericordiæ pauperibus indigentibus, aduenis peregrinantibus, ſumma intentione exhibeantur.

Placuit etiam huic teſtamento inſeri, vt ab hoc die, nec noſtro, nec parentum noſtrorum, nec faſcibus regiæ magnitudinis, nec cuiuſlibet terrenæ poteſtatis iugo ſubiiciantur iidem monachi ibidem congregati. Neque aliquis principum ſæcularium, non comes quiſquam, nec epiſcopus quilibet, non pontifex ſupradictæ ſedis Romanæ, per Deum, & in Deum, omneſque ſanctos eius, & tremendi iudicii diem conteſtor ac deprecor, inuadat res ipſorum Dei ſeruorum, non diſtrahat, non minuat, non procamiet, non beneficiet alicui perſonæ, non aliquem prælatum ſuper eos contra eorum voluntatem conſtituat. Et vt hoc nefas omnibus temerariis ac improbis arctius inhibea-

tur, adhuc idem inculcans subiungo, & obsecro vos, o sancti apostoli Petre & Paule, & te pontifex pontificum apostolicæ sedis, vt per auctoritatem canonicam & apostolicam, quam a Deo accepisti, alienes a consortio sanctæ Dei ecclesiæ & sempiternæ vitæ prædones & inuasores atque distractores harum rerum, quas vobis hilari mente promptaque voluntate dono: sitisque tutores ac defensores iam dicti loci Cluniaci, & seruorum Dei ibi commorantium, harum quoque omnium facultatum, propter eleemosynam & clementiam & misericordiam piissimi Redemptoris nostri. Si quis forte, quod absit, & quod per Dei misericordiam & patrocinia apostolorum euenire non æstimo, vel ex propinquis, vel extraneis, vel ex qualibet conditione siue potestate, qualicumque calliditate contra hoc testamentum, quod pro amore Dei omnipotentis ac veneratione principum apostolorum Petri & Pauli fieri sanciui, aliquam concussionem inferre tentauerit, primum quidem iram omnipotentis Dei incurrat, auferatque Deus partem illius de terra viuentium, & deleat nomen eius de libro vitæ, fiatque pars illius cum his qui dixerunt Domino, *Recede a nobis*, & cum Dathan *Apoc.3.* & Abiron, quos terra aperto ore deglutiuit, & viuos infernus absorbuit, perennem incurrat damnationem. socius quoque Iudæ Domini proditoris effectus æternis cruciatibus retrusus teneatur. Et ne ei in præsenti sæculo humanis oculis impune transire videatur, in corpore quidem proprio futuræ damnationis tormenta experiatur, sortitus duplicem * direptionem cum Heliodoro & Antiocho, quorum alter diris verberibus coercitus vix semiuiuus euasit, alter vero nutu superno percussus, putrescentibus membris, & scatentibus vermibus miserrime interiit; ceterisque sacrilegis, qui ærarium domus Domini temerare præsumpserunt, particeps existat, habeatque, nisi resipuerit, archiclauum totius monarchiæ ecclesiarum, iuncto sibi Paulo, obstitorem, & amœni paradisi aditus contradictorem, quos, si vellet, habere poterat pro se piissimos intercessores. Secundum mundialem vero legem, his quibus intulerit calumniam, centum auri libras, cogente iudiciaria potestate compulsus, exsoluat, & congressio illius frustrata nullum omnino obtineat effectum:

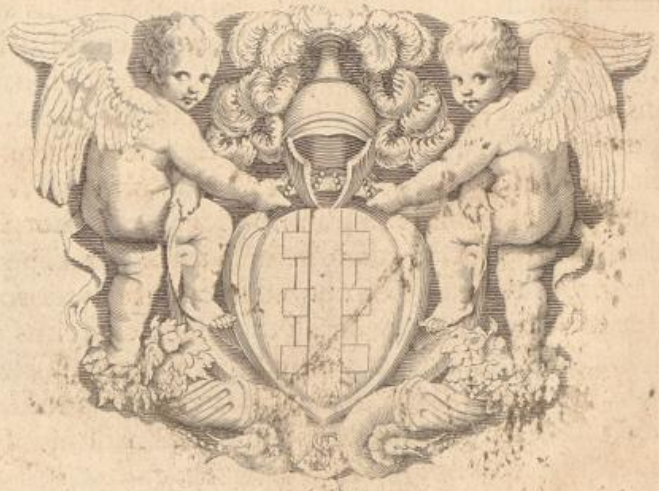
* *for.* correptionem

sed huius firmitas testamenti omni auctoritate suffulta semper inuiolata ac inconcussa permaneat cum stipulatione subnixa. Actum Bituricæ ciuitatis publice.

SVBSCRIPTIONES.

Ego Vuillelmus hanc auctoritatem fieri & firmari rogaui, ac manu propria roboraui.
Sigillum Ingelbergæ vxoris eius.
Sigillum Madalberti peccatoris Bituricensis archiepiscopi.
Signum Adalardi peccatoris episcopi.
Signum Attonis peccatoris episcopi.
Signum Vuillelmi nepotis eius.
Signum Armanni, & aliorum.

Anno XIII. regnante Carolo rege, indictione XIII. Ego Oddo Leuita ad vicem cancellarii scripsi & subscripsi.

CONCILI:
ORUM.
TOM. XXIV.

Th
1001a